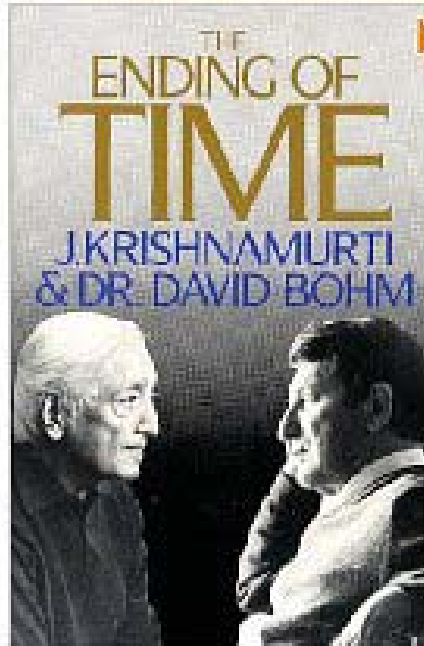

J. KRISHNAMURTI

Click to **LOOK INSIDE!**

SỰ KẾT THÚC CỦA THỜI GIAN

THE ENDING OF TIME

Lời dịch: **ÔNG KHÔNG**

www.jkrishnamurtiongkhong.com

– Tháng 5-2010 –

THE ENDING OF TIME

J. Krishnamurti and David Bohm

HarperSanFrancisco
A Division of HarperCollins Publishers

SỰ KẾT THÚC CỦA THỜI GIAN

Krishnamurti

Nói chuyện cùng Dr David Bohm

NỘI DUNG

Trang

- 9 *Chương 1* Những gốc rễ của xung đột thuộc tâm lý
- 61 *Chương 2* Lau sạch cái trí khỏi sự tích lũy của thời gian
- 105 *Chương 3* Tại sao con người đã trao sự quan trọng lạ lùng cho tư tưởng?
- 169 *Chương 4* Phá vỡ khuôn mẫu của hoạt động tự cho mình là trung tâm
- 211 *Chương 5* Nền tảng của thân tâm, và cái trí của con người
- 247 *Chương 6* Thấu triệt có thể tạo ra một biến đổi của những tế bào não?
- 305 *Chương 7* Chết chẳng quan trọng bao nhiêu
- 355 *Chương 8* Thấu triệt có thể được đánh thức trong một cái khác?
- 397 *Chương 9* Lão suy và những Tế bào não
- 455 *Chương 10* Trật tự của vũ trụ
- 501 *Chương 11* Đoạn kết của sự hiểu biết ‘tâm lý’
- 531 *Chương 12* Cái trí trong vũ trụ
- 567 *Chương 13* Những vấn đề cá nhân có thể được giải quyết, và sự phân chia kết thúc?

Chương 1

GỐC RỄ CỦA XUNG ĐỘT TÂM LÝ

Nói chuyện lần thứ nhất cùng Dr David Bohm
Ojai, ngày 1 tháng tư năm 1980

Krishnamurti: Thưa bạn, chúng ta sẽ bắt đầu nói chuyện này như thế nào?

David Bohm: Tôi hiểu ông muốn nói điều gì đó.

Krishnamurti: Nhiều vấn đề lắm nhưng tôi không biết bắt đầu như thế nào.

David Bohm: Ô.

Krishnamurti: Thưa bạn, tôi muốn hỏi liệu con người đã theo một hướng sai lầm.

David Bohm: Một hướng sai lầm? Ô, đúng là nó đã được theo như thế, cách đây lâu lắm rồi, tôi nghĩ.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi cảm thấy. Cách đây lâu lắm rồi con người đúng là đã theo hướng sai lầm.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Tôi chỉ đang tìm hiểu.

David Bohm: Nó có vẻ theo hướng đó.

Krishnamurti: Nó có vẻ theo hướng đó – tại sao? Bạn thấy, như tôi theo dõi, con người đã luôn luôn cố gắng trở thành cái gì đó – trở thành.

David Bohm: Ô, có thể như thế. Ông thấy, tôi nghĩ rằng, tôi bị kinh ngạc bởi điều gì đó mà tôi đã đọc cách đây lâu rồi, về câu chuyện con người bị sai lầm khi anh ấy bắt đầu biết ăn cắp và bắt giữ những nô lệ cách đây khoảng năm hay sáu ngàn năm. Và rồi sau đó mục đích chính của sự tồn tại của anh ấy là chỉ bóc lột và ăn cắp và bắt giữ những nô lệ.

Krishnamurti: Vâng, nhưng ý thức của trở thà nh phía bên trong.

David Bohm: Ô, vâng, chúng ta nên trình bày rõ ràng làm thế nào điều này được liên kết. Loại trở thành nào được bao hàm trong thực hiện việc đó? Thay vì xây dựng và tìm ra những kỹ thuật và những kim loại mới và vân vân, họ lại thấy dễ dàng hơn khi ăn cắp những người gần bên của họ và bắt giữ những nô lệ tại những thời điểm nào đó.

Krishnamurti: Vâng, vâng, tất cả việc đó.

David Bohm: Bây giờ, họ đã muốn trở thành cái gì?

Krishnamurti: Đó là, xung đột đã là gốc rễ của tất cả việc này.

David Bohm: Xung đột đó đã là gì? Ông thấy nếu chúng ta có thể đặt mình trong vị trí của những con người thời xa xưa, làm thế nào ông sẽ thấy xung đột đó?

Krishnamurti: Gốc rễ của xung đột, không chỉ phía bên ngoài, nhưng ở cả xung đột phía bên trong khung khiếp này của con người là gì? Gốc rễ của nó là gì?

David Bohm: Ô, có vẻ nó thường xuyên là những ham muốn bị mâu thuẫn.

Krishnamurti: Không. Nó là điều gì tất cả chúng ta đang cố gắng, trong mọi tôn giáo người ta đã bảo rằng bạn phải trở thành cái gì đó? Bạn phải đạt được.

David Bohm: Vâng, điều gì đã làm người ta muốn trở thành? Tại sao họ đã không thỏa mãn với điều gì họ đã là? Ông thấy, tôn giáo đã không được ưa chuộng nếu người ta đã không cảm thấy rằng có sự cuốn hút nào đó vào 'trở thành cái gì đó tốt lành hơn'.

Krishnamurti: Liệu nó không là một lần tránh hay nói khác hơn, bởi vì không thể đối diện 'sự kiện' và thay đổi sự kiện, nhưng trái lại thích chuyển động đến cái gì khác, tốt lành hơn và tốt lành hơn và tốt lành hơn.

David Bohm: Vâng. Ông sẽ nói nguyên nhân thực sự là gì mà khiến cho con người không thể ở lại cùng sự kiện?

Krishnamurti: Nguyên nhân thực sự là gì mà khiến cho con người không thể ở lại cùng nó? Những người Thiên chúa giáo đã nói, tội tổ tông.

David Bohm: Vâng. Ở điều đó đã có sẵn lâu lắm rồi – nó đã xảy ra trước Thiên chúa giáo lâu lắm.

Krishnamurti: Trước đó lâu lắm. Tôi chỉ đang nói. Trước đó lâu lắm. Những người Ấn độ giáo có ý tưởng của nghiệp lực này. Nguồn gốc của tất cả việc này là gì?

David Bohm: Vâng, chúng ta đã nói có một nguyên nhân thực sự rằng con người không thể ở lại cùng 'sự kiện'. Nhưng dù nó đã là bất kỳ nguyên nhân gì, họ đều đã muốn tưởng tượng cái gì đó tốt lành hơn.

Krishnamurti: Vâng, cái gì đó tốt lành hơn. Trở thành tốt lành hơn và tốt lành hơn và tốt lành hơn.

David Bohm: Vâng, và ông có thể nói rằng, thuộc những vấn đề kỹ thuật họ đã bắt đầu tạo ra những phương pháp kỹ thuật để chế tạo những vật tốt đẹp hơn và hợp lý hơn, và tiếp theo họ đã mở rộng việc này, mà không nhận biết được việc này, và nói, 'Tôi phải trở thành tốt lành hơn, tất cả chúng học hỏi đều phải'.

Krishnamurti: Vâng, phía bên trong trở thành tốt lành hơn.

David Bohm: Cùng nhau tất cả chúng ta phải trở thành tốt lành hơn.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Gốc rễ của tất cả điều này là gì?

David Bohm: Tôi nghĩ chắc rằng đó là điều tự nhiên trong tư tưởng khi chiếu rọi mục đích của trở thành tốt lành này, rằng đó là bản chất trong cấu trúc của tư tưởng.

Krishnamurti: Liệu nó trở thành tốt đẹp hơn phía bên ngoài – nguyên tắc của nó trở thành tốt đẹp hơn phía bên ngoài, chuyển động vào phía bên trong, cố gắng trở thành tốt lành hơn?

David Bohm: Vâng, điều đó thể hiện rõ ràng rằng, con người không biết bất kỳ nguyên nhân tại sao đang ra anh ấy không nên làm như thế.

Krishnamurti: Tôi hiểu, tất nhiên.

David Bohm: Anh ấy nói, nếu trở thành tốt đẹp hơn phía bên ngoài là đúng đắn, vậy thì tại sao tôi không nên trở thành tốt lành hơn phía bên trong.

Krishnamurti: Liệu đó là nguyên nhân của nó?

David Bohm: Ô, việc đó đang chuyển động hướng về nguyên nhân. Việc đó đang tiến đến gần hơn.

Krishnamurti: Nó đang tiến đến gần hơn? Thời gian là nhân tố? Thời gian như, ‘Tôi cần sự hiểu biết với mục đích để thực hiện – không đặt thành vấn đề việc đó là gì – tôi cần thời gian cho việc đó’. Cùng nguyên tắc được áp dụng phía bên trong.

David Bohm: Nó là cùng ý tưởng chung khi nói rằng, chúng ta chiếu rọi cái gì đó tốt đẹp hơn phía bên ngoài mà cần đến thời gian và thế là cùng nguyên tắc đó phải được thực hiện phía bên trong.

Krishnamurti: Liệu thời gian là nhân tố?

David Bohm: Ô, tôi không thể thấy một mình thời gian là nhân tố duy nhất.

Krishnamurti: Không, không. Thời gian, đang trở thành mà hàm ý thời gian.

David Bohm: Vâng, nhưng ở đây người ta sẽ phải đưa ra một câu hỏi: thời gian, một mình nó – chúng ta không thấy làm thế nào nó sẽ gây ra sự rắc rối. Chúng ta phải nói thời gian được áp dụng phía bên ngoài không gây ra khó khăn nào cả.

Krishnamurti: Nó gây ra một số khó khăn nào đó, nhưng phía bên trong, ý tưởng của thời gian.

David Bohm: Vâng, vì vậy chúng ta phải hiểu tại sao thời gian lại quá phá hoại phía bên trong như thế.

Krishnamurti: Bởi vì tôi đang cố gắng trở thành cái gì đó.

David Bohm: Vâng, nhưng liệu tôi có thể nói rằng hầu hết mọi người sẽ nói đó chỉ là điều tự nhiên. Chúng ta phải hỏi, tại sao trở thành là sai lầm.

Krishnamurti: Trong đó có xung đột.

David Bohm: Vâng. Được rồi. Vậy thì chúng ta thấy điều đó.

Krishnamurti: Chắc chắn trong đó khi tôi đang cố gắng trở thành cái gì đó, nó là một trận chiến liên tục.

David Bohm: Vâng. Liệu chúng ta có thể tìm hiểu điều đó: tại sao nó là một trận chiến liên tục?

Krishnamurti: Ô, điều đó khá đơn giản.

David Bohm: Nó không là một trận chiến nếu tôi cố gắng cải thiện vị trí của tôi phía bên ngoài.

Krishnamurti: Phía bên ngoài, không.

David Bohm: Không rõ ràng ấ m. Vâng, nhưng liệu không đúng đắn khi giải thích rõ ràng cho mọi người tại sao nó là một trận chiến khi chúng ta đang cố gắng thực hiện điều gì đó phía bên trong.

Krishnamurti: Có phải chúng ta đang hỏi tại sao trong chừng mực nào đó thời gian lại cần thiết phía bên ngoài, nhưng phía bên trong khi cùng nguyên tắc được áp dụng, nó lại tạo ra một mâu thuẫn.

David Bohm: Vâng. Và mâu thuẫn là?

Krishnamurti: Giữa ‘cái gì là’ và ‘đang trở thành cái gì nên là’.

David Bohm: Vâng, nhưng vậy thì có vẻ rằng, cũng có một mâu thuẫn phía bên ngoài bởi vì chúng ta có một tình huống

nào đó ở đây và chúng ta cố gắng chuyển nó thành cái gì khác. Bây giờ điều đó dường như đúng.

Krishnamurti: Điều đó dường như đúng.

David Bohm: Sự khó khăn là tại sao nó trở thành mâu thuẫn phía bên trong và không phải phía bên ngoài, hay ngược lại?

Krishnamurti: Phía bên trong nó ửng lên, đúng chứ, một trung tâm, một trung tâm vị kỷ.

David Bohm: Vâng, nhưng ếu chúng ta có thể tìm ra nguyên nhân nào đó tại sao nó nên làm việc đó. Liệu nó làm việc đó khi chúng ta thực hiện nó phía bên ngoài? Có vẻ rằng nó không cần làm.

Krishnamurti: Nó không cần làm.

David Bohm: Đúng. Bây giờ khi chúng ta đang làm nó phía bên trong vậy là chúng ta đang ép buộc chính chúng ta phải là cái gì đó mà chúng ta không là. Đúng chứ?

Krishnamurti: Đúng.

David Bohm: Và đó là một trận chiến. Điều đó rõ ràng.

Krishnamurti: Đó là một sự kiện.

David Bohm: Nhưng có vẻ phía bên ngoài, nó không cần là một trận chiến. Bởi vì vật chất, tự nó sẽ cho phép chính nó được tạo hình thể lại – ông biết, từ cái gì là sang cái gì nên là.

Krishnamurti: Có phải bởi vì bộ não của người ta quá quen thuộc với xung đột, đến độ người ta khước từ bất kỳ hình thức còn lại nào của đang sống?

David Bohm: Ô, việc đó chắc phải đến sau.

Krishnamurti: Tôi hiểu điều đó, tôi hiểu điều đó.

David Bohm: Sau một thời gian con người đến được kết luận rằng xung đột là điều cần thiết và không tránh khỏi?

Krishnamurti: Nhưng nguồn gốc của xung đột, chúng ta sẽ tìm hiểu nó. Nguồn gốc của xung đột là gì?

David Bohm: Tôi nghĩ chúng ta đã chạm vào nó bằng cách nói chúng ta đang cố gắng ép buộc chính chúng ta, mặt khác tôi nghĩ khi chúng ta là một cái gì đó mà là cái gì chúng ta muốn là, và sau đó chúng ta cũng muốn là cái gì khác, mà khác hẳn và thế là chúng ta muốn hai sự việc khác nhau tại cùng thời điểm. Điều đó có vẻ đúng chứ?

Krishnamurti: Tôi hiểu điều đó. Nhưng tôi đang cố gắng tìm ra nguồn gốc của tất cả đau khổ, hoang mang, xung đột, đấu tranh này – khởi đầu của nó là gì? Đó là lý do tại sao lúc đầu tôi đã hỏi: con người đã theo một hướng sai lầm? Liệu nguồn gốc là ‘tôi không là tôi’?

David Bohm: Ô, có lẽ điều đó đang chuyển động gần hơn. Tôi nghĩ điều đó đang chuyển động gần hơn đến sự tách rời giữa ‘tôi không là tôi’.

Krishnamurti: Đúng, đó là như thế. Và ‘cái tôi’ – tại sao con người đã sáng chế ‘cái tôi’ này, mà chắc chắn phải gây ra sự xung đột? ‘Cái tôi’ và cái bạn, và cái tôi tốt lành hơn và vân vân và vân vân và vân vân.

David Bohm: Tôi nghĩ đó là một sai lầm bị gây ra cách đây lâu lắm rồi, hay như ông gọi nó là một hướng sai lầm, lại nữa việc đó đã giới thiệu sự tách rời giữa những sự việc khác nhau phía bên ngoài; sau đó chúng ta, bởi vì không nhận biết được đúng đắn hơn, cứ tiếp tục thực hiện. Không phải bởi vì ý muốn xấu xa, nhưng chỉ bởi vì không nhận biết được đúng đắn hơn.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng, hoàn toàn đúng, hoàn toàn đúng.

David Bohm: Không đang thấy điều gì họ đang làm.

Krishnamurti: Liệu đó là nguồn gốc của tất cả việc này?

David Bohm: Ô, nó gần gần như thế.. Tôi không chắc rằng nó là nguồn gốc. Ông cảm thấy thế nào?

Krishnamurti: Tôi nghiêng nghiêng để nhận xét rằng nguồn gốc là điều đó, bản ngã, cái vị kỷ, cái tôi, cái tôi lệ thuộc.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Nếu không có bản ngã không có vấn đề, không có xung đột, không có thời gian – thời gian trong ý nghĩa của đang trở thành, không đang trở thành, đang là hay không đang là.

David Bohm: Nhưng có lẽ chúng ta vẫn sẽ rơi vào bất kỳ nguyên nhân gì mà đã khiến cho chúng ta biến bản ngã thành vị trí quan trọng nhất.

Krishnamurti: Có phải là – chờ một chút, chờ một chút – có phải là bởi vì năng lượng vô tận, vô hạn, đã bị cô đọng lại hay chật hẹp lại trong cái trí, và chính bộ não đã trở nên bị co rút lại bởi vì nó không thể chứa đựng tất cả năng lượng vô hạn này – bạn đang theo kịp điều gì tôi đang trình bày?

David Bohm: Có.

Krishnamurti: Và thế là dần dần bị thu hẹp thành cái ngã, ‘cái tôi’.

David Bohm: Tôi hoàn toàn không theo sát ~~điều~~ điều đó. Tôi hiểu rõ rằng đó là việc gì đã xảy ra, nhưng tôi hoàn toàn không thấy những bước liên quan. Có phải ông nói rằng năng lượng là vô hạn, là vô tận; và ông nói rằng bộ não không thể vận dụng năng lượng, hay bộ não đã quyết định rằng nó không thể vận dụng năng lượng?

Krishnamurti: Bộ não không thể vận dụng năng lượng.

David Bohm: Nhưng nếu bộ não không thể vận dụng năng lượng, có vẻ như thế không có cách nào ngoài chúng?

Krishnamurti: Không, không, chỉ một phút thôi. Chờ đã, chờ đã, chờ đã. Tôi chỉ muốn tìm hiểu, thâm nhập vào nó từng chút một.

Tại sao bộ não, cùng tất cả tư tưởng và vân vân, đã tạo ra ý thức của cái ngã, ‘cái tôi’ này? Tại sao? Phía bên ngoài,

gia đình, bạn theo kịp, phía bên ngoài nó đã phải theo hướng đó.

David Bohm: *Ồ, chúng ta đã cần một ý thức nào đó của sự nhận dạng để vận hành.*

Krishnamurti: Vâng, để vận hành. Để vận hành, để thực hiện một buôn bán, vận hành.

David Bohm: *Để biết ông phụ thuộc nơi nào.*

Krishnamurti: Vâng, và vân vân. Và liệu đó là chuyển động mà đã mang vệc đó vào phía bên trong? Chuyển động của phía bên ngoài, nơi tôi đã phải nhận dạng – ngôi nhà, gia đình và vân vân, dần dần đã trở thành cái tôi?

David Bohm: *Đúng, ô tôi nghĩ rằng năng lượng mà ông đang nói này cũng đã thâm nhập vào nó.*

Krishnamurti: Vâng, tôi ~~mon~~ dẫn thẳng đến nó ch ậm chậm. Tôi có một ý tưởng bên trong mà tôi sẽ nói cho bạn sau.

David Bohm: *Không biết lý do tại sao – chắc chắn ông thấy điều gì ông nói là đúng, rằng trong cách nào đó cái này dần dần đã củng cố nhưng một mình nó điều đó sẽ không giải thích sức mạnh khủng khiếp mà cái ngã có. Vậy thì nó sẽ chỉ là một thói quen. Cái ngã, đang trở nên hoàn toàn thống trị, đã đòi hỏi rằng nó trở thành sự tập trung của năng lượng tốt đỉnh, ông biết, năng lượng bao trùm nhất, của tất cả năng lượng.*

Krishnamurti: Đó là như thế à? Rằng bộ não không thể chứa đựng năng lượng vô hạn này?

David Bohm: Ô, chúng ta hãy giả sử bộ não đang cố gắng kiểm soát năng lượng này, mang nó đến trật tự.

Krishnamurti: Năng lượng không có trật tự.

David Bohm: Ông thầy, nếu bộ não cảm thấy nó không thể kiểm soát cái gì đó đang diễn ra phía bên trong, nó sẽ cố gắng thiết lập trật tự.

Krishnamurti: Thưa bạn, liệu chúng ta có thể nói rằng bộ não, bộ não của bạn, bộ não của anh ấy, bộ não của chị ấy, không phải vừa được sinh ra; nó rất, rất già nua?

David Bohm: Ô, dù thế nào chẳng nữa tôi sẽ phải hiểu rõ điều đó có nghĩa gì. Trong ý nghĩa gì?

Krishnamurti: Trong ý nghĩa nó đã tiến hóa.

David Bohm: Đã tiến hóa, vâng, từ động vật.

Krishnamurti: Từ động vật và vân vân.

David Bohm: Và động vật đã tiến hóa, và thế là chúng ta hãy nói việc đó trong ý nghĩa rằng, bằng cách này hay bằng cách khác, toàn sự tiến hóa này được chứa đựng trong bộ não.

Krishnamurti: Tôi muốn nghi ngờ sự tiến hóa. Tôi hiểu, ví dụ, từ xe bò đến máy bay phản lực – tôi hiểu điều đó, sự tiến hóa đó.

David Bohm: Nhưng trước khi ông nghi ngờ, chúng ta phải suy xét ằng có chứng cứ về sự phát triển của một chuỗi những chặg kế tiếp nhau, con người đang phát triển qua một chuỗi những chặg kế tiếp nhau – ông không thể nghi ngờ điều đó, đúng chứ?

Krishnamurti: Không, dĩ nhiên không, dĩ nhiên không.

David Bohm: Tôi có ý, thuộc vật chất rõ ràng rằng sự tiến hóa đó đã xảy ra bằng cách này hay bằng cách khác.

Krishnamurti: Thuộc vật chất, đúng.

David Bohm: Và bộ não đã trở nên to lớn hơn.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng.

David Bohm: Phức tạp hơn. Ông có thể nghi ngờ liệu thuộc tinh thần sự tiến hóa có bất kỳ ý nghĩa nào. Tôi hiểu rõ điều đó.

Krishnamurti: Bạn thấy, thưa bạn, tôi muốn tránh xa thời gian.

David Bohm: Đúng. Làm ơn tiếp tục.

Krishnamurti: Thuộc tâm lý, bạn hiểu chứ?

David Bohm: Vâng, tôi hiểu.

Krishnamurti: Đối với tôi, đó là kẻ thù.

David Bohm: Vâng, tôi hiểu điều đó rất rõ ràng.

Krishnamurti: Bạn hiểu điều đó?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Đúng rồi, nó là cái gì đó! Và đó là nguyên nhân của nó?

David Bohm: Tôi không hiểu chúng ta có ý gì qua từ ngữ nguyên nhân nhưng nó là một mấu chốt.

Krishnamurti: Không, nguồn gốc của sự đau khổ của con người?

David Bohm: Ô, tất nhiên sự sử dụng của thời gian này. Con người đã phải sử dụng thời gian cho một mục đích nào đó và anh ấy đã sử dụng sai lầm nó.

Krishnamurti: Tôi hiểu rõ điều đó. Tôi có ý nếu tôi đã phải học một ngôn ngữ, tôi cần có thời gian.

David Bohm: Nhưng sự sử dụng sai lầm của thời gian bằng cách mở rộng vào phía bên trong.

Krishnamurti: Phía bên trong, đó là điều gì tôi đang nói.

David Bohm: Vâng. Đến bản thể.

Krishnamurti: Liệu đó là nguyên nhân của điều này – sự rối loạn của con người – đang giới thiệu thời gian như một phương tiện của trở thành, và trở thành mỗi lúc một hoàn hảo

hơn, mỗi lúc một tiến hóa hơn, mỗi lúc một thương yêu hơn?
Bạn theo kịp điều gì tôi có ý trình bày?

David Bohm: Ô, có chứ, tôi hiểu. Tất nhiên, nếu chúng ta không làm việc đó, toàn cấu trúc sẽ sụp đổ.

Krishnamurti: Sụp đổ, đó là như thế.

David Bohm: Nhưng liệu vẫn không còn nguyên nhân nào đó, tôi không biết.

Krishnamurti: Chờ một phút. Tôi muốn tìm hiểu điều đó một chút. Nếu tôi – không, tôi không đang nói một cách lý thuyết, theo cá nhân. Đối với tôi, thuộc tâm lý, ý tưởng của ngày mai không tồn tại.

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Đó là, thời gian là một chuyển động hoặc phía bên ngoài hoặc phía bên trong. Đúng chứ?

David Bohm: Ông có ý, thời gian thuộc tâm lý?

Krishnamurti: Vâng, thời gian thuộc tâm lý và thời gian phía bên ngoài.

David Bohm: Vâng. Và sự liên quan nào đó giữa hai thời gian đó.

Krishnamurti: Bây giờ nếu thời gian thuộc tâm lý không tồn tại vậy thì không có xung đột, không có cái ngã, không có ‘cái tôi’ mà là nguồn gốc của xung đột. Thưa bạn, bạn hiểu rõ điều gì tôi đang cố gắng nhắm đến? Phía bên ngoài chúng ta

đã chuyển động, đã tiến hóa – cái microphone này và vân vân.

David Bohm: Và cũng ở trong cấu trúc vật chất bên trong.

Krishnamurti: Cấu trúc, mọi thứ. Nhưng thuộc tâm lý chúng ta cũng đã chuyển động theo phía bên ngoài.

David Bohm: Vâng, chúng ta đã tập trung sống của chúng ta vào phía bên ngoài. Đó là điều gì ông đang nói?

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Chúng ta đã chuyển sự chú ý của chúng ta ra phía bên ngoài.

Krishnamurti: Không phải. Tôi đã mở rộng những khả năng của chúng tôi ra phía bên ngoài.

David Bohm: Vâng, chúng ta đã phát triển phía bên ngoài.

Krishnamurti: Và phía bên trong nó là cùng chuyển động phía bên ngoài.

David Bohm: Vâng, bất kỳ việc gì chúng ta làm phía bên ngoài, chúng ta làm phía bên trong.

Krishnamurti: Vâng, tôi không biết liệu tôi đang chuyển tải điều này.

David Bohm: Tôi hiểu rằng, với mục đích để phát triển phía bên ngoài trong một cách nào đó qua thời gian và hệ thống

máy móc, chúng ta phải chấp nhận cấu trúc ở phía bên trong đó.

Krishnamurti: Đúng, bây giờ nếu không có chuyển động phía bên trong như thời gian, đang chuyển động, đang trở thành nhiều hơn và nhiều hơn, vậy thì điều gì xảy ra? Bạn hiểu rõ điều gì tôi đang cố gắng chuyển tải?

David Bohm: Vâng. Ô, vậy thì nếu chúng ta nói toàn chuyển động này của thời gian ngừng lại – dù điều đó có nghĩa gì – từ ngữ ‘ngừng lại’ là sai lầm bởi vì nó là thời gian.

Krishnamurti: Thời gian kết thúc.

David Bohm: Nếu không có chuyển động của thời gian mà năng lượng là . . .

Krishnamurti: Bạn thấy, chuyển động phía bên ngoài giống hệt như chuyển động phía bên trong.

David Bohm: Vâng. Bất kỳ việc gì ông làm phía bên ngoài ông phải làm phía bên trong. Điều đó có vẻ đúng.

Krishnamurti: Và nó là cùng chuyển động.

David Bohm: Vâng. Nó đang chuyển động quanh quẩn.

Krishnamurti: Vâng, vâng, đang dính dáng đến thời gian.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Nếu chuyển động đó kết thúc, vậy thì điều gì xảy ra? Tôi không biết liệu tôi đang chuyển tải bất kỳ điều

gì? Chúng ta đang nói chuyện với bạn? Tôi không nghĩ tôi đang nói chuyện với bạn.

Thưa bạn, liệu chúng ta có thể giải thích thế này: chúng ta không bao giờ sử dụng bất kỳ chuyển động nào khác hơn chuyển động phía bên ngoài.

David Bohm: Vâng, ô dù sao chẳng nữa thông thường là như thế. Chúng ta dồn hầu hết năng lượng của chúng ta vào những chuyển động phía bên ngoài.

Krishnamurti: Phía bên ngoài, và thuộc tâm lý cũng là phía bên ngoài.

David Bohm: Ô, nó là sự phản ánh của chuyển động phía bên ngoài.

Krishnamurti: Chúng ta nghĩ nó là chuyển động phía bên trong nhưng thật ra nó là chuyển động phía bên ngoài – đúng chứ?

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Bây giờ nếu chuyển động đó kết thúc, vì nó phải, vậy thì liệu có một chuyển động thực sự phía bên trong – chuyển động không lệ thuộc vào thời gian?

David Bohm: Ông muốn nói: liệu có một loại chuyển động khác?

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Nó vẫn còn là chuyển động nhưng không lệ thuộc vào thời gian.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

David Bohm: Chúng ta phải thâm nhập điều đó. Ông làm ơn giải thích thêm nữa?

Krishnamurti: Chúng ta thấy rằng từ ngữ chuyển động có nghĩa thời gian.

David Bohm: Ô, thật ra nó có nghĩa thay đổi vị trí từ một nơi này sang một nơi khác. Nhưng dấu vậy, ông vẫn còn có sự nhận thức nào đó mà không-đứng yên. Bằng cách phủ nhận thời gian, ông không muốn quay lại cái gì đó đứng yên, điều đó vẫn còn là thời gian.

Krishnamurti: Bạn thấy rằng bộ não của người ta đã được rèn luyện, đã quen thuộc, trong hàng thế kỷ để đi về hướng Bắc, chúng ta hãy ví dụ như thế. Và bỗng nhiên nó nhận ra đi về hướng Bắc là xung đột vô tận. Bởi vì nó nhận ra, nó chuyển động về hướng Đông. Trong chuyển động đó chính bộ não đang thay đổi. Đúng chứ?

David Bohm: Ô, cái gì đó thay đổi, vâng.

Krishnamurti: Chất lượng của bộ não thay đổi.

David Bohm: Đúng rồi. Ô, tôi có thể thấy trong cách nào đó nó sẽ thức dậy đến một chuyển động khác.

Krishnamurti: Vâng, khác hẳn. Lại nữa một chuyển động khác hẳn – bạn thấy.

David Bohm: Từ ngữ 'trôi chảy' có đúng hơn không?

Krishnamurti: Nếu tôi không đang đi về hướng Bắc, và tôi đã đi về hướng Bắc suốt cuộc đời tôi, và có một ngừng lại không đi về hướng Bắc, nhưng không đang đi về hướng Đông, hay hướng Nam, hay hướng Tây, vậy là xung đột kết thúc. Đúng chứ? Bởi vì nó không đang chuyển động trong bất kỳ phương hướng nào.

David Bohm: Đúng rồi. Vậy thì đó là mấu chốt chính – phương hướng của chuyển động. Khi chuyển động bị cố định trong phương hướng, phía bên trong nó sẽ có xung đột. Phía bên ngoài chúng ta cần một phương hướng cố định.

Krishnamurti: Dĩ nhiên chúng ta cần. Điều đó được hiểu rõ.

David Bohm: Vâng. Vì vậy, nếu chúng ta nói nó không có phương hướng cố định, vậy thì nó đang làm gì? Liệu nó đang chuyển động trong tất cả mọi phương hướng?

Krishnamurti: Tôi do dự khi nói về vấn đề này một chút xíu. Liệu người ta có thể nói, khi người ta thực sự đến được trạng thái đó, đó là cái nguồn của tất cả mọi năng lượng?

David Bohm: Đúng, khi ông thâm nhập sâu thẳm hơn, thăm thẳm hơn vào phía bên trong.

Krishnamurti: Đây là trạng thái bên trong thực sự, không phải chuyển động phía bên ngoài đang trở thành chuyển động phía bên trong, nhưng khi không có chuyển động phía bên ngoài và phía bên trong.

David Bohm: *Đúng, chúng ta có thể phủ nhận cả chuyển động phía bên ngoài lẫn chuyển động phía bên trong, để cho dường như nó sẽ kết thúc chuyển động.*

Krishnamurti: Liệu đó sẽ là cái nguồn của tất cả mọi năng lượng?

David Bohm: *Vâng, ồ có lẽ chúng ta có thể nói như thế.*

Krishnamurti: Tôi xin được phép nói về chính tôi một chút xíu?

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Nó nghe có vẻ điều cợt lăm.

David Bohm: *Không, thật ra không phải vậy. Từ trước đến nay nó có vẻ có ý nghĩa mà.*

Krishnamurti: Đầu tiên thiên định có ý thức không là thiên định. Đúng chứ?

David Bohm: *Ông có ý gì qua từ ngữ 'thiên định có ý thức'?*

Krishnamurti: Đó là thiên định cố ý, rèn luyện và chủ định, mà thực sự là thiên định có ý định trước. Đúng chứ? Liệu có một thiên định mà không có ý định trước? Mà không là cái ngã đang cố gắng trở thành cái gì đó, hay cái ngã không đang cố gắng phủ nhận một cách tiêu cực hay tích cực.

David Bohm: *Vâng. Lúc này trước khi chúng ta tiếp tục, trong chừng mực nào đó liệu chúng ta có thể gợi ý thiền định nên là gì? Liệu nó là một quan sát về cái trí đang quan sát?*

Krishnamurti: Không, không, không. Nó đã vượt khỏi tất cả điều đó.

David Bohm: *Vâng. Vậy thì . . .*

Krishnamurti: Xin lỗi!

David Bohm: *Ông đã sử dụng từ ngữ thiền định.*

Krishnamurti: Tôi đang sử dụng từ ngữ thiền định trong ý nghĩa mà trong đó không có một mảy may của sự gắng sức, không có một mảy may bất kỳ ý thức nào của trở thành, không cố ý đạt được một mức độ và vân vân.

David Bohm: *Cái trí tự-đơn giản cùng chính nó, yên lặng.*

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi muốn nhắm đến.

David Bohm: *Không tìm kiếm bất kỳ thứ gì.*

Krishnamurti: Bạn không chú ý, cả hai chúng ta đang nói chuyện. Bạn thấy, tôi không thiền định trong ý nghĩa thông thường của từ ngữ đó. Điều gì xảy ra cho tôi là – làm ơn, tôi không đang nói một cách cá nhân: tôi sinh động và hân hoan trong thiền định.

David Bohm: *Trong trạng thái đó.*

Krishnamurti: Và một buổi sáng, một đêm ở Rishi Valley tôi đã thức giấc – một loạt những biến cố đã xảy ra trước đó, thiên định trong vài ngày – tôi đã thức giấc vào một đêm khuya, lúc nửa đêm, đúng lúc đó là mười hai giờ mười lăm phút, tôi nhìn đồng hồ. Và tôi do dự khi nói điều này bởi vì nó có vẻ vô lý và khá ngây ngô: rằng cái nguồn của năng lượng đã được chạm tới. Và việc đó đã có một ảnh hưởng lạ thường vào bộ não, và cũng cả thân thể. Xin lỗi khi phải nói về chính bản thân tôi, nhưng bạn hiểu cho. Hãy chờ một phút, lúc này tôi không bận tâm khi tôi đang ở trong nó.

Và một cách chính xác, bất kỳ ý thức nào của thế giới và tôi và ‘cái đó’ – bạn theo kịp chứ? – không có phân chia gì cả, chỉ ý thức này của cái nguồn lạ thường của năng lượng. Tôi không hiểu liệu tôi đang chuyển tải nó.

David Bohm: Vậy là bộ não hiệp thông cùng cái nguồn của năng lượng này?

Krishnamurti: Đúng. Lúc này, đang xông quả đất, bởi vì tôi đã và đang nói chuyện suốt sáu mươi năm, tôi muốn, không phải giúp đỡ, tôi muốn một người khác chạm tới cái này – không, không chạm tới nó – bạn hiểu điều gì tôi đang nói? Bởi vì tất cả những vấn đề của chúng ta đều được giải quyết, chính trị, tôn giáo, mọi vấn đề đều được giải quyết bởi vì nó là năng lượng tinh khiết từ ngay khởi đầu của thời gian. Lúc này, làm thế nào tôi sẽ – không phải ‘tôi’, bạn hiểu – làm thế nào người ta sẽ – không dạy dỗ, không giúp đỡ, không thúc đẩy, không áp lực – làm thế nào người ta sẽ nói, ‘Cách này dẫn đến một ý thức trọn vẹn của an bình, tình yêu và tất cả việc đó’? Tôi xin lỗi khi phải sử dụng tất cả những từ ngữ này. Thưa bạn, bạn có nó, thưa bạn, giả sử bạn đã đến được nơi đó và chính bộ não của bạn đang rộn ràng cùng nó, làm

thế nào bạn sẽ giúp đỡ tôi? Bạn hiểu chứ? Làm thế nào bạn sẽ giúp đỡ tôi đến được cái đó? Bạn hiểu điều gì tôi đang cố gắng chuyển tải?

David Bohm: Có.

Krishnamurti: Bộ não của tôi, bộ não, không phải bộ não ‘của tôi’, bộ não đã tiến hóa. Sự tiến hóa hàm ý thời gian và nó chỉ có thể suy nghĩ, sống trong thời gian. Bây giờ đối với nó, phủ nhận thời gian là một hoạt động lạ thường của không có những vấn đề. Bất kỳ vấn đề nào nảy ra, bất kỳ nghi vấn nào đều được giải quyết ngay tức khắc. Nó không có khoảng thời gian tồn tại, của một vấn đề.

David Bohm: *Ồ cái này được duy trì? Trạng thái này được duy trì, hay nó dành cho thời điểm đó?*

Krishnamurti: Chắc chắn nó được duy trì, ngược lại chẳng có ích lợi gì trong nó. Nó không là thỉnh thoảng, gián đoạn và tất cả việc đó. Bây giờ làm thế nào bạn sẽ mở toang cái cửa, làm thế nào bạn sẽ giúp đỡ tôi khi nói, ‘Nhìn kìa, chúng ta đã và đang ở trong hướng sai lầm, chỉ có không-chuyển động; và, nếu chuyển động kết thúc, nó xảy ra, bạn theo kịp chứ, mọi thứ sẽ đúng đắn.’ Tất cả điều này nghe có vẻ ngớ ngẩn.

David Bohm: *Ồ, vâng. Tôi nghĩ tôi không thể biết, liệu mọi thứ sẽ đúng đắn. Rất khó để biết trước mọi thứ sẽ đúng đắn. Nhưng dấu vậy, không-chuyển động đó sẽ có giá trị. Chắc chắn nó phải tạo ra một khác biệt vô cùng.*

Krishnamurti: Thưa bạn, chúng ta hãy quay lại nơi chúng ta đã bắt đầu nói chuyện này. Đó là, liệu con người đã theo một hướng sai lầm, thuộc tâm lý, không phải thuộc vật chất?

David Bohm: Vâng, chúng ta đi tìm hiểu điều đó – phương hướng trong vô vàn cách khác nhau.

Krishnamurti: Liệu phương hướng đó có thể hoàn toàn được đảo ngược? Hay được kết thúc? Ví dụ, bộ não của tôi quá quen thuộc với ý tưởng tiến hóa này, đến độ tôi sẽ trở thành cái gì đó, tôi sẽ đạt được cái gì đó, tôi phải có nhiều hiểu biết hơn và vân vân và vân vân. Liệu bộ não đó có thể bỗng nhiên nhận ra rằng, không có cái sự việc như thời gian đó? Bạn hiểu rõ điều gì tôi đang cố gắng chuyển tải?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Ngày hôm trước tôi đã theo dõi lý thuyết Darwin trên truyền hình, những dẫn dắt của ông ấy, và điều gì ông ấy đã đạt được và vân vân và vân vân, toàn lý thuyết tiến hóa của ông ấy.

David Bohm: Ô, Darwin, vâng.

Krishnamurti: Đối với tôi, thuộc tâm lý đó là một lý thuyết sai lầm. Hoàn toàn không đúng thực.

David Bohm: Lại một lần nữa có vẻ ông ấy đã đưa ra chứng cứ rằng, những chủng loại đã thay đổi trong thời gian. Bây giờ tại sao điều đó không đúng thực?

Krishnamurti: Dĩ nhiên, nó quá rõ ràng.

David Bohm: *Vâng, nó đúng trong khía cạnh đó. Tôi nghĩ nó sẽ không đúng thực khi nói, cái trí đã tiến hóa trong thời gian.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: *Nhưng thuộc vật chất có vẻ rõ ràng rằng, đã có một tiến trình của sự tiến hóa và việc này đã gia tăng khả năng của bộ não để thực hiện những công việc nào đó. Ví dụ, chúng ta không thể bàn luận vấn đề này nếu bộ não đã không phát triển rộng rãi hơn.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, thưa bạn. Tôi hiểu tất cả việc đó.

David Bohm: *Nhưng tôi nghĩ ông đang hàm ý rằng cái trí không đang khởi nguồn trong bộ não. Liệu đúng như thế? Có lẽ bộ não là một công cụ của nó, của cái trí?*

Krishnamurti: Cái trí. Và cái trí không là thời gian.

David Bohm: *Cái trí không là thời gian.*

Krishnamurti: Chỉ thấy điều đó có ý gì. Chúng ta đang thâm nhập gần gần hơn.

David Bohm: *Nó không tiến hóa cùng bộ não.*

Krishnamurti: Nghe có vẻ lạ lùng, phải không?

David Bohm: *Có vẻ nó sẽ nghe lạ lùng đối với những người không quen thuộc với nó. Trong quá khứ, người ta thường chấp nhận ý tưởng này khá dễ dàng.*

Krishnamurti: Cái trí không thuộc thời gian, và bộ não thuộc thời gian – liệu đó là nguồn gốc của xung đột?

David Bohm: Đó có lẽ là một mấu chốt quan trọng.

Krishnamurti: Thưa bạn, bạn hiểu rõ điều đó có nghĩa gì? Những người Ấn độ giáo nói Đại Ngã, Nguyên lý Tối thượng ở trong con người, mà là cái trí. Tôi có lẽ đang giải thích sai lầm, đang diễn giải nó sai lầm. Và bộ não thuộc thời gian. Tôi đang sử dụng từ ngữ khác, họ có lẽ không giải thích nó theo cách này. Vậy là liệu đó là nguồn gốc của xung đột?

David Bohm: Ô, chúng ta phải thấy tại sao điều đó tạo ra xung đột. Thậm chí không rõ ràng khi nói bộ não thuộc thời gian, nhưng trái lại nên nói rằng nó đã phát triển trong một cách mà thời gian ở trong nó.

Krishnamurti: Đúng, đó là điều gì tôi đã có ý nói.

David Bohm: Nhưng không nhất thiết như thế.

Krishnamurti: Nó đã tiến hóa.

David Bohm: Nó đã tiến hóa, vì vậy nó có thời gian trong nó.

Krishnamurti: Đúng, bởi vì nó đã tiến hóa, thời gian là bộ phận của nó.

David Bohm: Thời gian đã trở thành bộ phận của chính cấu trúc của nó.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Và điều đó là cần thiết. Tuy nhiên, cái trí vận hành không-thời gian, vì vậy bộ não không thể vươn tới.

Krishnamurti: Không. Bạn thấy rằng điều đó có nghĩa Thượng đế ở trong con người và Thượng đế chỉ có thể vận hành nếu bộ não yên lặng, nếu bộ não không bị trói buộc trong thời gian.

David Bohm: Ô, tôi không có ý đó. Tôi đang nói rằng, bộ não có một cấu trúc của thời gian, không thể phản ứng đúng cách đến cái trí. Nó thực sự là điều gì có vẻ được bao hàm ở đó.

Krishnamurti: Liệu chính bộ não có thể thấy rằng nó bị trói buộc trong thời gian, và chừng nào nó còn đang chuyển động trong phương hướng đó, có xung đột liên tục, vĩnh viễn? Bạn theo kịp điều gì tôi đang nói?

David Bohm: Vâng. Lúc này liệu bộ não thấy?

Krishnamurti: Vâng. Bộ não có thể thấy rằng, hiện nay điều gì nó đang làm đều bị trói buộc trong thời gian, trong qui trình đó không có sự kết thúc của xung đột.

David Bohm: Vâng. Ông sẽ nói rằng, bộ não hoàn toàn không bị trói buộc trong thời gian nên có thể nhận biết được cái đó, thấy.

Krishnamurti: Điều đó có nghĩa, liệu có một bộ phận trong bộ não mà không thuộc thời gian?

David Bohm: *Không bị trói buộc trong thời gian. Chức năng nào đó.*

Krishnamurti: Liệu người ta có thể nói điều đó?

David Bohm: *Tôi không biết.*

Krishnamurti: Điều đó có nghĩa – chúng ta quay lại cùng sự việc trong những từ ngữ khác – rằng bộ não, bởi vì hoàn toàn không bị quy định bởi thời gian, vậy là có một bộ phận của bộ não . . .

David Bohm: *Ồ, không phải một bộ phận nhưng nói khác hơn bộ não vận hành bị chi phối bởi thời gian nhưng điều đó không nhất thiết có nghĩa rằng nó không thể chuyển hướng. Khuynh hướng chung là cho thời gian chi phối bộ não.*

Krishnamurti: Vâng. Đó là, liệu bộ não bị chi phối bởi thời gian, có thể không bị phụ thuộc vào nó?

David Bohm: *Điều đó đúng. Trong khoảnh khắc đó, nó ra khỏi thời gian. Và nó chỉ bị chi phối – tôi nghĩ tôi có thể thấy điều này – nó chỉ bị chi phối khi ông cho nó thời gian, ông thấy, tư tưởng mà chấp nhận thời gian bị chi phối nhưng bất kỳ thứ gì vùn vụt như sao xẹt không bị chi phối.*

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng. Khi bộ não đã quen thuộc với thời gian, liệu nó có thể thấy rằng trong qui trình đó không có kết thúc cho xung đột, liệu nó có thể thấy điều này? Thấy trong ý nghĩa liệu nó có thể nhận ra điều đó? Liệu nó sẽ nhận ra điều đó qua áp lực? Chắc chắn không. Liệu nó sẽ nhận ra điều đó dưới sự ép buộc và một phần thưởng, hình

phạt hay bất kỳ thứ nào thuộc loại đó? Nó sẽ không. Nó sẽ hoặc kháng cự hoặc tẩu thoát và mọi chuyện như thế. Đúng chứ? Vậy là cái gì là nhân tố mà sẽ khiến cho bộ não thấy phương hướng nó đang chuyển động là không-đúng đắn – chúng ta hãy sử dụng từ ngữ đó trong chốc lát. Và cái gì sẽ khiến cho bộ não bỗng nhiên nhận ra rằng nó hoàn toàn ranh mãnh? Bạn theo kịp điều gì tôi đang nói? Cái gì sẽ khiến cho nó? Thuốc men?

David Bohm: Ô, chắc chắn rằng thuốc men sẽ không có tác dụng.

Krishnamurti: Chắc chắn không phải thuốc men. Một loại chất hóa học nào đó?

David Bohm: Không phải tất cả những thứ này, chúng đều là tất cả những vật chất phía bên ngoài.

Krishnamurti: Thưa bạn, tôi muốn được rõ ràng. Đây là tất cả những áp lực phía bên ngoài. Vậy thì cái gì sẽ khiến cho bộ não nhận ra điều này?

David Bohm: Ông có ý gì qua từ ngữ nhận ra?

Krishnamurti: Nhận ra trong ý nghĩa, con đường đó mà nó đã và đang tiếp tục sẽ luôn luôn là con đường của xung đột.

David Bohm: Vâng. Ô, tôi nghĩ điều này nảy ra nghi vấn rằng, bộ não đang kháng cự một nhận ra như thế.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên. Bởi vì nó quen thuộc với điều đó, trong hàng thế kỷ. Làm thế nào bạn sẽ khiến cho bộ

nào nhận ra điều này? Bạn hiểu chứ, thưa bạn? Nếu bạn có thể làm điều này, nó kết thúc.

Bạn thấy họ đã thử, chắc bạn đã nói chuyện với nhiều người, họ đã thử ăn chay, nhịn đói, không tình dục, khổ hạnh, nghèo đói, trong tất cả trong ý nghĩa trung thực của nó, tinh khiết, có một cái trí mà tuyệt đối đúng đắn; họ đã thử tự-đi khỏi; họ đã thử mọi thứ một cách thực tế mà con người đã sáng chế, nhưng không ai trong số họ đã thành công.

David Bohm: Ô, ông nói gì? Rõ ràng đây là những mục tiêu phía bên ngoài, họ vẫn còn đang trở thành.

Krishnamurti: Đúng, nhưng họ không bao giờ nhận ra rằng nó là phía bên ngoài.

David Bohm: Mỗi người trong số họ là một nỗ lực để phá vỡ qui trình của trở thành.

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng. Vì vậy nó có nghĩa phủ nhận hoàn toàn tất cả điều đó.

David Bohm: Ông thấy, muốn thâm nhập sâu thẳm hơn người ta phải phủ nhận chính ý tưởng của thời gian trong ý nghĩa của 'trông chờ tương lai', và phủ nhận tất cả quá khứ.

Krishnamurti: Chính xác đó là như thế, thưa bạn, chính xác đó là như thế.

David Bohm: Đó là, tổng thể của thời gian và luôn luôn.

Krishnamurti: Thời gian là kẻ thù. Gặp gỡ nó, và vượt khỏi nó.

David Bohm: Phủ nhận rằng thời gian có một tồn tại độc lập. Ông thấy, tôi nghĩ chúng ta có ấn tượng rằng thời gian tồn tại một cách độc lập khỏi chúng ta. Chúng ta ở trong dòng chảy của thời gian, và vì vậy sẽ có vẻ rất vô lý nếu chúng ta muốn phủ nhận thời gian bởi vì đó là chúng ta là gì, ông thấy.

Krishnamurti: Vâng, hoàn toàn đúng, hoàn toàn đúng. Vì vậy nó có nghĩa thực sự ‘đang chuyển động thoát khỏi’ – lại nữa đây chỉ là những từ ngữ – thoát khỏi ‘mọi thứ’ mà con người đã sắp xếp vào chung như một phương pháp để đạt được trạng thái không-thời gian.

David Bohm: Vâng, ô chúng ta có thể thấy rằng không phương pháp nào mà con người sử dụng phía bên ngoài sẽ làm tự do cái trí khỏi thời gian.

Krishnamurti: Tuyệt đối không.

David Bohm: Mọi phương pháp đều bao hàm thời gian.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên. Điều đó quá đơn giản, rõ ràng.

David Bohm: Chúng ta, ngay tức khắc, khởi động ra phía bên ngoài bằng cách thiết lập nguyên cấu trúc của thời gian, toàn ý tưởng của thời gian được hàm ý sẵn trước khi chúng ta khởi động.

Krishnamurti: Đúng, hoàn toàn đúng.

Làm thế nào bạn sẽ chuyển tải điều này sang tôi? Làm thế nào bạn, hay ‘X’, sẽ chuyển tải sang một người bị trí

buộc trong thời gian và sẽ kháng cự nó, phản đối nó, bởi vì anh ấy nói, không còn cách nào khác, và vân vân, làm thế nào bạn sẽ chuyển tải điều này sang anh ấy?

David Bohm: *Tôi nghĩ ông chỉ có thể – tôi có ý mặc dù thời gian không là nấu chốt – nếu người nào đó đã không quan sát điều này, ông biết, và đã không thâm nhập vào nó, ông không thể chuyển tải điều đó sang người nào đó mà ông chỉ tình cờ gặp gỡ ở ngoài đường.*

Krishnamurti: Vậy thì, lúc đó chúng ta sẽ làm gì? Bởi vì cái đó không thể được chuyển tải qua từ ngữ, lúc đó con người sẽ làm gì?

David Bohm: *Tôi nghĩ rằng cả từ ngữ lẫn vượt khỏi từ ngữ, ông biết, là bộ phận của sự truyền đạt, sự chuyển tải.*

Krishnamurti: Thưa bạn, bạn muốn nói để giải quyết một vấn đề ngay tức khắc khi nó nảy ra – người ta phải thâm nhập vào nó ngay tức khắc bởi vì nếu bạn không thể giải quyết nó ngay tức khắc, bạn có lẽ thực hiện một việc xuẩn ngốc nhất và tự-lừa dối mình rằng bạn đã giải quyết nó.

David Bohm: *Ồ, ông có lẽ nghĩ rằng ông đang giải quyết nó.*

Krishnamurti: Đúng, đúng, tôi đang nói điều đó. Bạn có lẽ thực hiện một việc xuẩn ngốc nhất hay nghĩ rằng bạn đã giải quyết nó.

David Bohm: *Bởi vì ông có thể nhận được ý nghĩa của ngay tức khắc từ thời gian, từ tư tưởng, bởi vì tư tưởng cho ý nghĩa của ngay lúc này.*

Krishnamurti: Không cho phép thời gian. Giả sử tôi có một vấn đề, bất kỳ vấn đề nào, điều đó không quan trọng, một vấn đề thuộc tâm lý: liệu cái trí có thể nhận ra, giải quyết nó ngay tức khắc? Không tự-lừa dối chính tôi, không kháng cự nó – bạn hiểu chứ, tất cả điều đó. Nhưng đối diện nó và kết thúc nó.

David Bohm: Ô, một vấn đề tâm lý, đó là cách duy nhất.

Krishnamurti: Tôi đang nói về một vấn đề thuộc tâm lý.

David Bohm: Ngược lại chúng ta sẽ bị trói buộc trong chính cái nguồn của vấn đề.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên, dĩ nhiên. Liệu hoạt động đó sẽ kết thúc thời gian, thời gian thuộc tâm lý mà chúng ta đang nói?

David Bohm: Liệu chúng ta có thể mang hành động tức khắc này để chữa trị căn bệnh mà ông gọi là vấn đề, cái ngã.

Krishnamurti: Thưa bạn, người ta tham lam, hay ganh tị. Ngay tức khắc kết thúc nó – tham lam, quyến luyến và vân vân, có một tá sự việc. Thưa bạn, điều gì tôi cố gắng chuyển tải là: liệu điều đó sẽ không trao một mẫu chốt để giúp đỡ bạn tìm được đáp án cho sự kết thúc của thời gian.

David Bohm: Vâng, bởi vì bất kỳ hành động nào mà không tức khắc đã mang sẵn thời gian rồi.

Krishnamurti: Vâng, vâng. Tôi biết điều đó.

David Bohm: Sự kết thúc của thời gian là ngay tức khắc – đúng chứ?

Krishnamurti: Dĩ nhiên, ngay tức khắc. Điều đó sẽ vạch ra hướng sai lầm mà con người đã theo.

David Bohm: Vâng, mang vào thời gian và tư tưởng để sắp xếp một cách tâm lý.

Krishnamurti: Vâng, chúng ta đang nói thực tâm lý, giữ quan điểm đó.

David Bohm: Nếu con người cảm thấy điều gì đó vô-trật tự thuộc tâm lý, vậy thì liền sau đó anh ấy mang vào khái niệm của thời gian và ý tưởng của trở thành, và việc đó tạo ra những vấn đề vô tận.

Krishnamurti: Hiểu rõ đó sẽ mở cái cửa – nó là một cụm từ – hiểu rõ đó sẽ mở cái cửa đến ý thức này của, thời gian không có vị trí phía bên trong? Bạn thấy, thưa bạn, mà có nghĩa, tư tưởng không có vị trí nào cả ngoài trừ phía bên ngoài. Đúng chứ?

David Bohm: Liệu ông đang cố gắng nói tư tưởng là một qui trình bị dính dáng trong thời gian . . .

Krishnamurti: Dĩ nhiên, nó là như vậy.

David Bohm: Vâng, tôi có ý rằng chưa người nào đã sử dụng ý tưởng đó, đã sử dụng nó theo cách đó.

Krishnamurti: Bạn sẽ không nói, tư tưởng là qui trình của thời gian hay sao? Bởi vì tư tưởng được đặt nền tảng trên trải nghiệm, hiểu biết, ký ức và phản ứng, mà toàn bộ đều là thời gian.

David Bohm: Vâng, nhưng vẫn vậy, thường xuyên chúng ta đã bàn luận về một loại tư tưởng mà sẽ là một phản hồi của thông minh. Nhưng tư tưởng như thông thường chúng ta đã biết nó – chúng ta hãy cố gắng diễn tả rằng tư tưởng như thông thường chúng ta đã biết nó – là trong thời gian.

Krishnamurti: Tư tưởng như hiện nay chúng ta biết nó, là thuộc thời gian.

David Bohm: Vâng. Ô, có lẽ đôi khi con người đã biết nó hơi khác biệt một chút. Nhưng tôi muốn nói: nói chung nó như thế.

Krishnamurti: Kể từ lúc này nói chung, tư tưởng là thời gian.

David Bohm: Vâng, nó được đặt nền tảng trên khái niệm của thời gian, thời gian là trước tiên.

Krishnamurti: Vâng, đúng rồi. Nhưng đối với tôi chính nó là thời gian.

David Bohm: Chính tư tưởng tạo ra thời gian, đúng.

Krishnamurti: Liệu điều đó có nghĩa, khi không có thời gian không có tư tưởng?

David Bohm: *Ồ, không tư tưởng thuộc loại đó.*

Krishnamurti: Không, không có tư tưởng – tôi chỉ muốn thâm nhập chậm chậm, chậm chậm.

David Bohm: *Bởi vì ngược lại chúng ta có lẽ mâu thuẫn những sự việc khác nào đó, ông thấy.*

Krishnamurti: Tôi biết tất cả điều đó.

David Bohm: *Liệu ông có thể nói rằng có một loại tư tưởng mà đã bị chi phối bởi thời gian – ông biết – mà chúng ta đã sống trong nó? Đúng chứ?*

Krishnamurti: Vâng, nó đã đến được một kết thúc.

David Bohm: *Ông biết, có một loại tư tưởng khác mà không bị chi phối bởi thời gian. Tôi có ý, bởi vì ông đã nói, ông vẫn có thể sử dụng tư tưởng để thực hiện những công việc khác.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên thưa bạn, phía bên ngoài điều đó đúng.

David Bohm: *Chúng ta phải cẩn thận không nói rằng, nhất thiết tư tưởng bị chi phối bởi thời gian.*

Krishnamurti: Không. Tôi phải đi từ đây đến đó, đến ngôi nhà của tôi, mà cần đến thời gian, suy nghĩ, mọi chuyện của nó. Nhưng tôi không đang nói về loại thời gian đó.

David Bohm: Thế là chúng ta hãy rõ ràng rằng ông đang suy nghĩ về tư tưởng mà được nhấm vào cái trí, mà nội dung của nó là trật tự của cái trí.

Krishnamurti: Đúng, đúng.

David Bohm: Và chúng ta sẽ nói rằng, chắc chắn tư tưởng là thời gian.

Krishnamurti: Vâng. Bạn sẽ nói hiểu biết là thời gian?

David Bohm: Vâng, ồ hiểu biết . . .

Krishnamurti: Tất cả hiểu biết là thời gian.

David Bohm: Ồ, trong giới hạn nó đã được biết, và có lẽ chiếu rọi vào tương lai và vãn vãn.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, tương lai, quá khứ. Hiểu biết là thời gian. Qua thời gian nó đã thâm lượm hiểu biết – khoa học, toán học, bất kỳ điều gì, triết học. Tôi đọc triết học, tôi đọc cái này và cái kia. Thế là toàn chuyển động của hiểu biết bị dính dáng trong thời gian. Đúng chứ? Hãy thấy điều đó có nghĩa gì!

David Bohm: Ông thấy, tôi nghĩ lại nữa chúng ta . . .

Krishnamurti: Hiểu rằng hiểu biết là làm thế nào để đóng một cái ghế . . .

David Bohm: Ồ, không chỉ điều đó nhưng tôi nghĩ ông còn nói rằng con người đã theo một hướng sai lầm và đã bị trói buộc trong loại hiểu biết này, mà bị chi phối bởi thời gian bởi vì nó đã trở thành hiểu biết thuộc tâm lý.

Krishnamurti: Đúng. Thế là anh ấy sống trong thời gian.

David Bohm: Anh ấy sống trong thời gian, bởi vì anh ấy đã gắng sức để tạo ra 'hiểu biết thuộc bản chất của cái trí'. Lúc này ông đang nói rằng cái trí không có hiểu biết thực sự của cái trí. Ông sẽ trình bày theo hướng đó phải không? Không có hiểu biết của cái trí, ông sẽ trình bày theo hướng đó, phải không?

Krishnamurti: Khoảnh khắc bạn sử dụng từ ngữ 'hiểu biết', nó hàm ý thời gian.

David Bohm: Vâng, ông đang nói cái trí không thụ thời gian.

Krishnamurti: Không. Khi bạn kết thúc thời gian, trong ý nghĩa chúng ta đang trình bày, không có hiểu biết như trải nghiệm.

David Bohm: Chúng ta phải hiểu từ ngữ 'trải nghiệm' có nghĩa gì.

Krishnamurti: Trải nghiệm, ký ức, trải nghiệm.

David Bohm: Ô, con người nói, 'Tôi học hành bằng trải nghiệm, tôi trải qua cái gì đó.'

Krishnamurti: Mà là trở thành.

David Bohm: Ô, chúng ta hãy rõ ràng điều đó. Ông thấy có một loại trải nghiệm ông kiếm được trong công việc của ông, mà trở thành kỹ năng và sự nhận biết.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, nhưng điều đó hoàn toàn khác hẳn, thưa bạn.

David Bohm: Chúng ta đang nói ằng: có trải nghiệm của cái trí, trải nghiệm thuộc tâm lý, không có giá trị cơ bản.

Krishnamurti: Vâng chúng ta hãy trình bày theo ớng đó. Đó là, trải nghiệm thuộc tâm lý ở trong thời gian.

David Bohm: Vâng, và nó không có giá trị gì cả, bởi vì ông không thể nói, 'Bởi vì tôi trở thành có kỹ năng trong công việc của tôi, tôi sẽ trở thành có kỹ năng trong cái trí của tôi'.

Krishnamurti: Đúng.

David Bohm: Trong một cách nào đó, ông có trở thành có kỹ năng trong suy nghĩ, nhưng không trở thành có kỹ năng một cách cơ bản.

Krishnamurti: Vâng. Thế là bạn hiểu rõ, thưa bạn, điều này đang dẫn đến đâu? Giả sử tôi nhận ra hiểu biết là thời gian, bộ não nhận ra nó, và thấy sự quan trọng của thời gian trong một phương hướng nào đó, và không có giá trị của thời gian gì cả trong một phương hướng khác. Nó không là một mâu thuẫn. Đúng chứ?

David Bohm: Vâng, ỏ đúng, được rồi. Tôi sẽ hiểu nó rằng, giá trị của thời gian bị giới hạn trong một khu vực hay một phương hướng nào đó, và vượt khỏi đó nó không có giá trị.

Krishnamurti: Vâng. Vậy thì cái trí hay bộ não mà không có hiểu biết là gì? Bạn hiểu rõ chứ?

David Bohm: Mà không có hiểu biết, hiểu biết thuộc tâm lý?

Krishnamurti: Vâng. Tôi đang nói về tâm lý.

David Bohm: Vâng, không phải vì rằng nó bị trói buộc trong thời gian nhưng vì rằng nó không có hiểu biết thuộc tâm lý để tự-tổ chức chính nó.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Thế là chúng ta đang nói rằng lãnh vực của bộ não phải tự-tổ chức chính nó bằng cách biết tất cả về nó một cách tâm lý.

Krishnamurti: Vậy thì cái trí, bộ não là vô-trật tự? Tất nhiên không.

David Bohm: Không. Nhưng tôi nghĩ, con người đang bị đối diện với điều này, có lẽ cảm thấy rằng sẽ không có trật tự.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Ông thấy, tôi nghĩ điều gì ông đang nói là, khái niệm của đang tự-kiểm soát chính mình thuộc tâm lý không có ý nghĩa.

Krishnamurti: Vậy là hiểu biết của ‘cái tôi’ là thời gian.

David Bohm: Đúng, ồ hiểu biết . . .

Krishnamurti: Hiểu biết thuộc tâm lý.

David Bohm: Vâng, tôi hiểu rõ điều đó, hiểu biết của ‘cái tôi’ đó, là tổng thể của hiểu biết, là ‘cái tôi’, là thời gian.

Krishnamurti: Vâng. Vậy là sau đó sự tồn tại mà không có cái này là gì?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Bạn hiểu chứ?

David Bohm: Vâng. Được rồi.

Krishnamurti: Không có thời gian, không có hiểu biết trong ý nghĩa thuộc tâm lý, không ý thức của ‘cái tôi’, vậy thì có gì? Đến mấu chốt đó, hầu hết mọi người sẽ nói, ‘Điều này kinh hoàng quá!’

David Bohm: Đúng, ồ nó có vẻ rằng sẽ không có gì cả.

Krishnamurti: Không có gì cả.

David Bohm: Nó hơi hơi vô tri vô giác! Nó ạo gây kinh hãi hoặc không sao cả.

Krishnamurti: Nhưng nếu người ta đã đến mấu chốt đó, nó là gì? Lại nữa nó nghe ra có vẻ khá cũ rích và thuộc khẩu hiệu nhưng không phải vậy. Bạn sẽ nói, bởi vì không có gì cả nên nó là tất cả?

David Bohm: Vâng, tôi sẽ chấp nhận điều đó. Tôi biết điều đó. Điều đó đúng, nó có tất cả.

Krishnamurti: Không, nó không là gì cả, điều đó đúng.

David Bohm: Không gì cả.

Krishnamurti: Không gì cả, điều đó đúng.

David Bohm: Theo tôi một sự vật bị giới hạn và đây không là một sự vật bởi vì không có những giới hạn. Tôi có ý, ít ra nó có mọi thứ trong tiềm năng.

Krishnamurti: Hãy chờ đã, thưa bạn. Nếu nó không là gì cả và thế là mọi thứ, thế là mọi thứ là năng lượng.

David Bohm: Vâng. Nền tảng của mọi thứ là năng lượng.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Mọi thứ là năng lượng. Và cái nguồn của năng lượng này là gì? Hay không có cái nguồn của năng lượng gì cả? Chỉ có năng lượng.

David Bohm: Chính xác năng lượng 'là'. Năng lượng là 'cái gì là'. Không có nhu cầu cho một cái nguồn. Đó là một tiếp cận, có lẽ?

Krishnamurti: Không. Nếu không có gì cả và vì vậy có mọi thứ, và mọi thứ là năng lượng – chúng ta phải rất cẩn thận bởi vì ở đây những người Ấn độ giáo cũng có những ý tưởng này, đó là Brahman là mọi thứ. Bạn hiểu rõ chứ, thưa bạn? Nhưng điều đó trở thành một ý tưởng, một nguyên lý và sau đó đang vận hành một lần nữa trong bộ não và tất cả việc đó. Nhưng sự kiện của nó là, không có gì cả vì vậy có mọi thứ và tất cả mọi thứ đó là năng lượng vũ trụ. Nhưng cái gì khởi động năng lượng này?

David Bohm: Liệu đó là một câu hỏi có ý nghĩa?

Krishnamurti: Không. Cái gì khởi động?

David Bohm: Nhưng chúng ta không đang nói về thời gian.

Krishnamurti: Tôi biết chúng ta không đang nói về thời gian nhưng bạn thấy những người Thiên chúa giáo thường nói, ‘Thượng đế là năng lượng và Ngài là cái nguồn của tất cả năng lượng.’ Không à?

David Bohm: Có.

Krishnamurti: Và con của Ngài đến để giúp đỡ thế giới, tất cả phóng đại đó. Bây giờ, liệu đó . . .

David Bohm: Ô, những người Thiên chúa giáo có một ý tưởng về điều gì họ gọi là Bản thể của Thượng đế, mà cũng là chính cái nguồn của Thượng đế.

Krishnamurti: Và cũng vậy những người Ấn độ giáo có ý tưởng này. Tôi có ý thế giới Ả rập và thế giới Do thái cũng có ý tưởng này. Chúng ta đang đi ngược lại tất cả điều đó?

David Bohm: Nó có vẻ tương tự trong những cách nào đó.

Krishnamurti: Và tuy nhiên không-tương tự. Chúng ta phải cẩn thận ghê lắm.

David Bohm: Nhiều sự việc như thế này đã được nói trên hàng ngàn năm. Nó là một khái niệm tương tự, vâng.

Krishnamurti: Vậy thì người ta chỉ đang dạo chơi trong trống không? Người ta đang sống trong trống không?

David Bohm: Ô, điều đó không rõ ràng.

Krishnamurti: Không có gì ở và mọi thứ là năng lượng. Cái này là gì?

David Bohm: Ô, đây là một dạng bên trong năng lượng.

Krishnamurti: Vậy là cái này không khác biệt năng lượng? Cái này.

David Bohm: Thân thể, vâng.

Krishnamurti: Nhưng cái vật mà ở phía bên trong nói, ‘Tôi khác biệt cái đó’.

David Bohm: Ông phải giải thích nó rõ ràng hơn.

Krishnamurti: ‘Cái tôi’ nói, ‘Tôi hoàn toàn khác biệt tất cả cái này’.

David Bohm: ‘Cái tôi’ tự-khép kín chính nó và nói, ‘Tôi khác biệt, tôi là vĩnh cửu.’

Krishnamurti: Tại sao nó đã làm điều này?

David Bohm: Ô, chúng ta đã tìm hiểu điều đó bởi vì nó đã khởi động, khái niệm của sự tách rời này.

Krishnamurti: Tại sao sự tách rời đã nảy sinh. Liệu có phải ở phía bên ngoài tôi đồng hóa cùng một ngôi nhà và vân vân, nên sự đồng hóa đó đã chuyển động phía bên trong?

David Bohm: Vâng. Và nếu chót thứ hai là rằng ngay khi chúng ta đã thiết lập một khái niệm của cái gì đó phía bên trong, vậy là nó đã trở nên cần thiết để bảo vệ cái đó.

Krishnamurti: Để bảo vệ cái đó và mọi chuyện của nó.

David Bohm: Và thế là việc đó dựng lên sự tách rời.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Chắc chắn cái phía bên trong là cái vật quý báu nhất, và nó sẽ phải được bảo vệ bằng tất cả năng lượng của ông.

Krishnamurti: Tôi hiểu, thưa bạn. Vậy thì liệu nó có nghĩa rằng chỉ có các cơ quan thân thể đang sống, mà là một phần của năng lượng? Không có 'K' nào cả, ngoại trừ cái thông hành, cái danh tánh và hình thể, ngoài ra không gì cả. Và thế là mọi thứ và thế là tất cả năng lượng. Bạn theo kịp chứ, thưa bạn?

David Bohm: Vâng, hình thể không có sự tồn tại độc lập.

Krishnamurti: Không, không. Chỉ có hình thể, đó là tất cả.

David Bohm: Cũng có năng lượng, ông nói.

Krishnamurti: Đó là bộ phận của năng lượng.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Vậy là chỉ có cái này, hình thể phía bên ngoài.

David Bohm: Có hình thể phía bên ngoài trong năng lượng.

Krishnamurti: Bạn nhận ra điều gì chúng ta vừa nói, thưa bạn? Đây là sự kết thúc của chuyến hành trình?

David Bohm: Không, tôi nên nghĩ là không.

Krishnamurti: Nhân loại đã thực hiện chuyến hành trình qua hàng thiên niên kỷ để đến được mấu chốt này: rằng tôi không là gì cả, và vì vậy tôi là mọi thứ và tất cả năng lượng?

David Bohm: Ô nó không thể là sự kết thúc trong ý nghĩa rằng nó có lẽ là sự khởi đầu.

Krishnamurti: Chờ đã, chờ đã, đó là tất cả mà tôi đang trình bày. Đó là điều gì tôi đã mong muốn bạn khởi đầu cùng nó. Đó là điều duy nhất – vậy là sự kết thúc là sự khởi đầu. Đúng chứ? Bây giờ, tôi muốn thâm nhập vào nó một chút xíu. Bạn thấy trong sự kết thúc của tất cả điều này – chúng ta sẽ gọi nó vẫn tất là sự kết thúc của thời gian – liệu đó là có một khởi đầu mới mẻ? Đó là gì? Bởi vì nếu không điều này dường như hoàn toàn vô lý trong lúc này.

David Bohm: Điều gì?

Krishnamurti: Tôi là tất cả năng lượng và chỉ cái vỏ còn tồn tại, và thời gian đã kết thúc. Tôi chỉ đang nhận cái đó. Nó có vẻ quá . . .

David Bohm: Tôi hiểu rằng nếu ông kết thúc ở đó . . .

Krishnamurti: Đó là tất cả.

David Bohm: Tôi nghĩ điều đó thực sự đang khai quang nền tảng của tất cả rác rưởi, của tất cả sự rối loạn.

Krishnamurti: Vâng. Vậy là kết thúc là một khởi đầu. Đó là gì? Kết thúc cũng hàm ý thời gian.

David Bohm: Không nhất thiết. Tôi nghĩ rằng chúng ta đã nói có thể có một chuyển động mà đã không có thời gian.

Krishnamurti: Đó là lý do tại sao tôi muốn là m sáng tỏ nó nhiều hơn.

David Bohm: Vâng, nhưng thật khó khăn khi diễn tả. Không phải là vấn đề của đứng yên, của bất động, nhưng trong ý nghĩa nào đó sự chuyển động không có trật tự của thời gian. Tôi nghĩ chúng ta sẽ phải trình bày điều đó ngay lúc này.

Krishnamurti: Đúng. Vậy là chúng ta sẽ sử dụng từ ngữ ‘khởi đầu’ và xóa sạch nó khỏi thời gian.

David Bohm: Vâng, bởi vì ‘kết thúc’ và ‘khởi đầu’ không có thời gian đặc biệt. Thật ra chúng có thể là bất kỳ thời gian nào hoặc không-thời gian.

Krishnamurti: Không-thời gian.

David Bohm: Điều đó đúng, không-thời gian.

Krishnamurti: Việc gì xảy ra? Việc gì xảy ra? Lúc đó việc gì đang xảy ra? Không phải đối với tôi, không phải đối với bộ não của tôi. Việc gì đang xảy ra?

David Bohm: Ông có ý đối với năng lượng?

Krishnamurti: Thưa bạn, chúng ta đã nói khi người ta phủ nhận thời gian, không có gì cả. Sau nói chuyện lâu này – không có gì cả có nghĩa mọi thứ. Mọi thứ là năng lượng. Và chúng ta đã kết thúc ở đó. Nhưng đó không là kết thúc. Đúng chứ?

David Bohm: Không.

Krishnamurti: Không. Đó là ắt cả. Đó không là kết thúc. Vậy thì việc gì đang xảy ra? Thưa bạn, liệu chúng ta có thể tiếp tục vào ngày mai. Tôi nghĩ chúng ta nên ngừng lại. Tôi muốn tiếp tục vấn đề đó nhưng chúng ta nên ngừng lại.

David Bohm: Được rồi.

Krishnamurti: Đó là sáng tạo?

David Bohm: Vâng, cái gì đó giống như thế.

Krishnamurti: Nhưng không phải nghệ thuật của sáng tác, viết lách.

David Bohm: *Đúng, ô liệu chúng ta có thể bàn luận: chúng ta có ý gì qua từ ngữ sáng tạo.*

Krishnamurti: Chúng ta sẽ nói chuyện về chủ đề đó vào ngày mai.

Ojai, California, ngày 1 tháng 4 năm 1980

Chương 2

LAU SẠCH CÁI TRÍ KHỎI SỰ TÍCH LŨY CỦA THỜI GIAN

Nói chuyện lần thứ hai cùng Dr David Bohm
Ojai, ngày 2 tháng 4 năm 1980

Krishnamurti: Tôi hy vọng bạn đã nghỉ ngơi tốt. Trong nói chuyện giữa bạn và tôi của chúng ta, chúng ta đang nói thời gian là xung đột.

David Bohm: Vâng, thời gian thuộc tâm lý.

Krishnamurti: Thời gian là kẻ thù của con người. Và kẻ thù đó đã hiện diện từ sự khởi đầu của con người. Và chúng ta đã giải thích tại sao từ khởi đầu con người đã “theo một hướng sai lầm”, “một con đường sai lầm” – trong những ngoặc kép. Và nếu như thế liệu có thể chuyển con người sang một hướng khác mà trong đó anh ấy có thể sống không-xung đột? Bởi vì, như ngày hôm qua chúng ta đã nói, chuyển động phía bên ngoài cũng giống hết như chuyển động phía bên trong. Không có sự tách rời giữa phía bên ngoài và phía bên trong. Nó là cùng chuyển động được tiếp tục phía bên trong. Và liệu

một cách thăm thẳm và đam mê, chúng ta quan tâm đến việc chuyển con người sang một hướng khác để cho anh ấy không sống trong thời gian, nhưng vẫn còn có một hiểu biết của những sự việc sự vật phía bên ngoài. Và những tôn giáo đã thất bại; những người chính trị, những người giáo dục, họ không bao giờ quan tâm đến điều này. Bạn đồng ý điều đó chứ?

David Bohm: Vâng, tôi nghĩ những tôn giáo đã cố gắng bàn luận về những giá trị vĩnh cửu vượt khỏi thời gian, nhưng dường như họ đã không thành công.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đã mong muốn nhắm đến. Đối với họ, nó đã là một ý tưởng, một lý tưởng, một nguyên lý, một giá trị, nhưng không là một thực tế.

David Bohm: Vâng, ô vài người của họ khẳng định rằng, đối với vài người của họ nó có lẽ đã là một thực tế.

Krishnamurti: Nhưng bạn thấy hầu hết những con người tôn giáo đều có sự nương tựa của họ trong một niềm tin.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Một nương tựa trong một nguyên lý, trong một hình ảnh, trong hiểu biết, trong Jesus, hay trong điều này hay điều kia.

David Bohm: Đúng, nhưng nếu ông có ý định suy nghĩ về tất cả những tôn giáo, ví dụ những hình thức khác nhau của Phật giáo, họ cố gắng trình bày chính sự việc mà ông đang nói này, ở chừng mực nào đó.

Krishnamurti: Ở chừng mực nào đó, nhưng điều gì tôi đang cố gắng nhắm đến là: tại sao con người chưa bao giờ đối diện với nghi vấn này? Tại sao anh ấy, tất cả chúng ta đã không, tại sao chúng ta đã không nói, ‘Chúng ta hãy ~~ít~~ thúc xung đột’? Thay vì vậy, chúng ta đã được khuyến khích bởi vì chúng ta nghĩ, qua xung đột có sự tiến bộ.

David Bohm: Đúng, phải khuất phục sự đối kháng.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Có thể là một cái nguồn nào đó của sự khuyến khích phải cố gắng khuất phục sự đối kháng.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Và nếu bạn và tôi thấy sự thật của điều này, không trong trù tượng nhưng thực sự, thăm thẳm, liệu chúng ta có thể hành động trong một cách đến độ mọi vấn đề được giải quyết ngay tức khắc, ngay lập tức, để cho thời gian được xóa sạch?

David Bohm: Thời gian thuộc tâm lý.

Krishnamurti: Chúng ta đang nói về thời gian thuộc tâm lý. Và như chúng ta đã trình bày ngày hôm qua, khi bạn đến mầu chốt đó nơi không có gì cả và có mọi thứ, nơi tất cả đó là năng lượng – và khi thời gian kết thúc, liệu có một khởi đầu của cái gì đó hoàn toàn mới mẻ? Đó là nghi vấn chúng ta đã đến được ngày hôm qua.

David Bohm: Và nếu không có, vậy thì toàn bàn luận đều thất bại. Tôi có ý, nó chỉ xô đẩy ông vào lại thế giới.

Krishnamurti: Liệu có một khởi đầu mà không bị trói buộc trong thời gian? Lúc này, làm thế nào chúng ta sẽ khám phá được nó? Rất cần thiết phải sử dụng những từ ngữ khi chuyển tải. Nhưng từ ngữ không là sự việc đó. Vậy là liệu có cái gì ở đó khi tất cả thời gian kết thúc? Thời gian thuộc tâm lý, không phải thời gian của . . .

David Bohm: . . . thời gian của ngày.

Krishnamurti: Vâng. Thời gian là ‘cái tôi’, cái ngã, cái vị kỷ; và khi cái đó hoàn toàn kết thúc, có gì ở đó mà khởi đầu – liệu chúng ta có thể nói rằng, từ tro bụi của thời gian, có một tầng trường mới mẻ? Cái đó là gì? Ngày hôm qua chúng ta đã gặp gỡ mầu chót đó. Đó là gì mà khởi đầu – không, từ ngữ ‘khởi đầu’ đó cũng hàm ý thời gian.

David Bohm: Dù chúng ta có ý gì chẳng nữa, cái đó mà thức dậy.

Krishnamurti: Cái đó thức dậy, nó là cái gì?

David Bohm: Ô, ngày hôm qua chúng ta đã nói rằng tại cốt lõi cái đó là sáng tạo, khả năng của sáng tạo.

Krishnamurti: Vâng, chúng ta đã nói sáng tạo. Đó là cái đó? Đó là, liệu cái gì đó mới mẻ đang được sinh ra mỗi – không phải thời gian, bạn thấy – cái gì đó mới mẻ đang xảy ra?

David Bohm: Nó không là qui trình của trở thành, ông thấy.

Krishnamurti: Ô không, việc đó kết thúc rồi. Đang trở thành là tột tệt nhất, đó là thời gian, đó là gốc rễ thực sự của xung

đột này. Chúng ta đang cố gắng tìm ra cái gì xảy ra khi ‘cái tôi’, mà là thời gian, đã hoàn toàn đến được một kết thúc. Tôi tin rằng Phật được người ta cho rằng đã nói, Niết bàn.

David Bohm: Niết bàn?

Krishnamurti: Niết bàn. Và những người Ấn giáo gọi nó là Moksha. Tôi không biết, liệu những người Thiên chúa giáo có lẽ gọi nó là Thiên đàng hay bất kỳ cái tên nào.

David Bohm: Những điều huyền bí của Thiên chúa giáo đã có . . . trạng thái tương tự nào đó.

Krishnamurti: Tương tự, vâng. Nhưng bạn thấy, như tôi hiểu được nó, những điều huyền bí của Thiên chúa giáo chúng có gốc rễ trong chúa Jesus, trong Giáo hội, trong toàn bộ niềm tin. Họ không bao giờ thâm nhập vượt khỏi nó.

David Bohm: Vâng, ô có vẻ như thế. Dẫu vậy, đến mức độ tôi có thể hiểu được.

Krishnamurti: Lúc này chúng ta nói niềm tin, quyền luyện đến tất cả điều đó đã qua rồi, đã kết thúc. Tất cả điều đó là bộ phận của ‘cái tôi’. Lúc này khi có sự xóa sạch tuyệt đối đó của cái trí khỏi sự tích lũy của thời gian, mà là bản thể của ‘cái tôi’, cái gì xảy ra? Tại sao chúng ta nên hỏi cái gì xảy ra?

David Bohm: Ông có ý, nó không là câu hỏi đúng đắn?

Krishnamurti: Tôi chỉ đang tự-hỏi chính tôi. Tại sao chúng ta nên nghi vấn điều đó? Liệu đằng sau nó có một hình thức

nhỏ của hy vọng? Một hình thức nhỏ của nói, cái gì, tôi đã đến được mấu chốt đó, ‘không có gì cả’. Vậy thì đó là nghi vấn sai lầm. Liệu bạn sẽ không suy xét nghi vấn như thế đó?

David Bohm: Ô, nó mời mọc ông để tìm ra – nó mời mọc ông tìm kiếm một kết quả hy vọng nào đó.

Krishnamurti: Nếu tất cả mọi nỗ lực là, tìm được cái gì đó vượt khỏi ‘cái tôi’, nỗ lực đó và sự việc mà tôi có lẽ tìm được vẫn còn trong quỹ đạo của ‘cái tôi’ – đúng chứ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Thế là tôi không có hy vọng. Không có ý thức của hy vọng, không có ý thức của ao ước tìm được bất kỳ cái gì.

David Bohm: Vậy thì cái gì đang chuyển động ông để tìm hiểu.

Krishnamurti: Sự tìm hiểu của tôi đã là: kết thúc xung đột.

David Bohm: Vâng, vậy thì chúng ta phải cẩn thận. Ông rất có thể sinh ra một hy vọng của kết thúc xung đột. Chúng ta rất có thể rơi vào sự hy vọng của kết thúc xung đột.

Krishnamurti: Không, không, không có hy vọng. Tôi kết thúc nó.

David Bohm: Không có hy vọng.

Krishnamurti: Khoảnh khắc tôi giới thiệu từ ngữ ‘hy vọng’, có một cảm thấy của tương lai.

David Bohm: Vâng, đó là ham muốn.

Krishnamurti: Ham muốn – và thế là nó thuộc thời gian. Vì vậy ‘tôi’ – ‘cái trí’ xóa sạch hoàn toàn tất cả điều đó, tôi có ý về nó, hoàn toàn. Vậy thì bản thể của tất cả cái này là gì? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi? Cái gì là cái – không tôi đã đưa ra câu hỏi sai lầm, xin lỗi. Liệu cái trí của tôi vẫn còn đang tìm kiếm, hay đang dò dẫm cái gì đó không thể hiểu thấu được, mà nó có thể nắm được và giữ vững? Và nếu đó là như thế, nó vẫn còn là bộ phận của thời gian.

David Bohm: Ô, đó vẫn còn là sự ham muốn.

Krishnamurti: Sự ham muốn và một hình thức tinh tế của thành tựu.

David Bohm: Tại sao thành tựu?

Krishnamurti: Thành tựu trong ý nghĩa ‘tôi đã đạt được’.

David Bohm: Tự-lừa dối mình.

Krishnamurti: Lừa dối, và tất cả những hình thức của ảo tưởng phát sinh từ đó. Vậy là nó không phải việc đó. Tôi đang lau chùi láng bóng những sàn tàu khi chúng ta tiếp tục chuyển hành trình.

David Bohm: *Tại cốt lõi có vẻ rằng ông đang xóa sạch chuyển động của ham muốn trong những hình thức tinh tế của nó.*

Krishnamurti: Trong những hình thức tinh tế của nó. Vậy là ham muốn cũng đã được xóa sạch. Vậy là như chúng ta đã nói ngày hôm trước, trong một bản luận khác, chỉ có cái trí. Đúng chứ?

David Bohm: *Vâng, chúng ta đã bỏ lại nghi vấn này hơi hơi không được giải quyết, bởi vì chúng ta đã phải hỏi thiên nhiên có ý nghĩa gì, nếu chỉ có cái trí, bởi vì thiên nhiên dường như hơi hơi độc lập.*

Krishnamurti: Nhưng chúng ta cũng đã nói rằng tất cả vũ trụ là cái trí.

David Bohm: *Ông có ý nói, thiên nhiên là cái trí?*

Krishnamurti: Bộ phận của cái trí.

David Bohm: *Cái trí vũ trụ.*

Krishnamurti: Cái trí vũ trụ.

David Bohm: *Không phải một cái trí cá biệt.*

Krishnamurti: Vậy thì cái trí cá biệt là tách rời, nhưng chúng ta đang nói về ‘Cái trí’.

David Bohm: Ông thấy, chúng ta phải giải thích điều đó rõ ràng, bởi vì ông đang nói rằng thiên nhiên là sự sáng tạo của cái trí vũ trụ, tuy vậy thiên nhiên lại có một thực sự nào đó.

Krishnamurti: Tất cả điều đó được hiểu rõ.

David Bohm: Nhưng thật ra, cứ như thể rằng thiên nhiên là tư tưởng của cái trí vũ trụ.

Krishnamurti: Nó là bộ phận của cái trí vũ trụ. Thưa bạn, tôi đang cố gắng dò dẫm – nếu cái trí cá biệt kết thúc, lúc đó chỉ có ‘Cái trí’, cái trí vũ trụ. Đúng chứ?

David Bohm: Đúng. Vâng, ồ nếu nó đã – chúng ta đang bàn luận về cái trí cá biệt đang dò dẫm qua ham muốn, và chúng ta đã nói nếu tất cả mọi việc đó đã kết thúc . . .

Krishnamurti: Nó chỉ là quan điểm của tôi. Nếu tất cả mọi việc đó đã hoàn toàn đến được một kết thúc, bước kế tiếp là gì? Liệu có bất kỳ cái gì kế tiếp? Ngày hôm qua chúng ta đã nói, có một khởi đầu, và từ ngữ đó cũng hàm ý bộ phận của thời gian.

David Bohm: Chúng ta sẽ nói, không phải là khởi đầu, nhưng đúng hơn có lẽ là kết thúc.

Krishnamurti: Kết thúc, chúng ta đã nói điều đó.

David Bohm: Kết thúc, đúng. Nhưng lúc này, liệu có cái gì đó mới mẻ?

Krishnamurti: Liệu có cái gì đó mà cái trí không thể nắm bắt?

David Bohm: Cái trí nào, cái trí cá biệt hay cái trí vũ trụ?

Krishnamurti: Cái trí cá biệt đã kết thúc.

David Bohm: Vâng. Ông đang nói cái trí vũ trụ cũng không thể nắm bắt nó?

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang tìm ra.

David Bohm: Liệu ông đang nói rằng có một thực sự – hay cái gì đó – vượt khỏi cái trí vũ trụ?

Krishnamurti: Thưa bạn, liệu chúng ta đang chơi trò chơi lột vỏ một sự việc tiếp đến một sự việc khác? Giống như lột vỏ một củ hành và tại khúc cuối của nó chỉ có những giọt nước mắt và chẳng còn gì khác?

David Bohm: Ô, tôi không biết.

Krishnamurti: Bởi vì chúng ta đã nói có sự kết thúc, tiếp theo cái trí vũ trụ, cái trí bao la, và vượt khỏi nó, liệu có cái gì đó hơn nữa?

David Bohm: Ô, ông sẽ nói 'hơn nữa này' là năng lượng?

Krishnamurti: Chúng ta đã nói điều đó.

David Bohm: Nhưng liệu ông có ý năng lượng vượt khỏi cái trí vũ trụ?

Krishnamurti: Tôi sẽ nói, vâng, bởi vì cái trí vũ trụ là bộ phận của năng lượng đó.

David Bohm: Tôi hiểu điều đó. Điều đó có thể hiểu được.

Krishnamurti: Điều đó có thể hiểu được. Rất cuộc!

David Bohm: Ô, trong một cách năng lượng là sinh động, liệu ông đang nói?

Krishnamurti: Vâng, vâng.

David Bohm: Và cũng thông minh?

Krishnamurti: Chờ một phút. Chờ một phút.

David Bohm: Trong cách nào đó . . . trong mức độ nó là cái trí.

Krishnamurti: Lúc này nếu năng lượng đó là thông minh, tại sao nó đã cho phép con người chuyển động khỏi nó để vào trong hướng sai lầm?

David Bohm: Tôi nghĩ rằng đó có lẽ là bộ phận của một qui trình, cái gì đó mà không tránh khỏi trong bản chất của tư tưởng. Ông thấy nếu tư tưởng sắp sửa phát triển, khả năng đó phải hiện diện.

Krishnamurti: Ô.

David Bohm: Để tạo ra tư tưởng trong con người . . .

Krishnamurti: Liệu đó là sự tự do căn nguyên cho con người?

David Bohm: Cái gì?

Krishnamurti: Chọn lựa?

David Bohm: Không, đó là, tư tưởng phải có năng lực để tạo ra sai lầm này.

Krishnamurti: Nhưng nếu thông minh đó đã đang vận hành, tại sao nó đã cho phép sai lầm này?

David Bohm: Ô, dẫu vậy ông có thể gợi ý rằng có một trật tự vũ trụ, một quy luật.

Krishnamurti: Được rồi, thưa bạn. Vũ trụ vận hành trong trật tự.

David Bohm: Và đây là bộ phận thuộc trật tự của vũ trụ nên hệ thống máy móc riêng biệt này có thể tiến hành sai lầm. Nếu một cái máy bị hư, nó không là vô-trật tự trong vũ trụ, nó chỉ là bộ phận của trật tự vũ trụ.

Krishnamurti: Vâng. Trong trật tự của vũ trụ có vô-trật tự, nơi con người lo ngại.

David Bohm: Nó không là vô-trật tự tại mức độ của vũ trụ.

Krishnamurti: Không, không. Tại một mức độ thấp hơn nhiều.

David Bohm: *Tại mức độ của con người nó là vô-trật tự.*

Krishnamurti: Vô-trật tự. Và tại sao anh ấy đã sống từ khởi đầu của con người, tại sao anh ấy đã sống trong vô-trật tự này?

David Bohm: *Bởi vì anh ấy vẫn còn dốt nát, anh ấy vẫn còn không thấy máu chót.*

Krishnamurti: Nhưng anh ấy là bộ phận của tổng thể, và tuy nhiên trong một góc bé tí con người tồn tại, và sống trong vô-trật tự. Và thông minh thuộc ý thức lạ thường này – không phải thuộc ý thức, thông minh lạ thường này đã không . . .

David Bohm: *Vâng, ô ông có thể nói rằng khả năng sáng tạo được cũng là khả năng vô-trật tự được. Rằng nếu con người có thể sáng tạo được, cũng có thể tạo ra một sai lầm hay cái gì đó được. Nó không thể được cố định như một cái máy, để luôn luôn vận hành trong một trật-tự hoàn hảo.*

Krishnamurti: Không, không.

David Bohm: *Tôi có ý thông minh sẽ không khiến cho anh ấy thành một cái máy.*

Krishnamurti: Không, dĩ nhiên không.

David Bohm: *Đó sẽ không thể là vô-trật tự.*

Krishnamurti: Vậy thì liệu có cái gì đó vượt khỏi trật tự vũ trụ, cái trí?

David Bohm: *Liệu ông đang nói rằng vũ trụ, rằng cái trí đó đã sáng tạo thiên nhiên mà có một trật tự, mà không phải đang đi lang thang một cách máy móc? Nó có ý nghĩa sâu thẳm hơn nào đó.*

Krishnamurti: Đó là điều gì chúng ta đang cố gắng tìm ra?

David Bohm: *Ông đang mang vào vũ trụ tổng thể cũng như con người. Ô, điều gì khiến ông làm việc này? Cái nguồn của sự nhận biết này là gì?*

Krishnamurti: Cái nguồn của cái gì?

David Bohm: *Về điều gì ông đã nói.*

Krishnamurti: Điều gì?

David Bohm: *Về vũ trụ và về cái trí.*

Krishnamurti: Vừa lúc này chúng ta đã nói – chúng ta hãy bắt đầu lại: có sự kết thúc của ‘cái tôi’ như thời gian, và thế là không có hy vọng, tất cả điều đó đã hết rồi, chấm dứt, kết thúc. Trong sự kết thúc của nó, có ý thức của trống không đó, mà là như thế. Và trống không là vũ trụ tổng thể này.

David Bohm: *Vâng, cái trí vũ trụ, vũ trụ của vật chất.*

Krishnamurti: Vâng, vũ trụ tổng thể.

David Bohm: *Tôi chỉ đang hỏi: điều gì đã dẫn ông nói cái đó?*

Krishnamurti: A! Tôi biết. Để trình bày nó vẫn tất: sự phân chia đã kết thúc. Đúng chứ? Sự phân chia bị tạo ra bởi thời gian, bị tạo ra bởi tư tưởng, bị tạo ra bởi giáo dục này và vân vân và vân vân, tất cả điều đó; bởi vì nó đã kết thúc, cái đó rõ ràng, *cái còn lại.*

David Bohm: Ông có ý nếu không có sự phân chia vậy là cái còn lại ở đó để được nhận biết.

Krishnamurti: Không phải để được nhận biết, nó ở đó.

David Bohm: Nhưng vậy thì làm thế nào ông trở nên nhận biết được rằng nó ở đó?

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Làm thế nào bạn trở nên nhận biết được cái đó – tôi không nghĩ bạn trở nên nhận biết được nó.

David Bohm: Vậy thì điều gì dẫn ông nói nó?

Krishnamurti: Liệu bạn sẽ nói nó là? Không, tôi nhận biết nó, hay, nó được nhận biết.

David Bohm: Vâng. Nó là.

Krishnamurti: Nó là.

David Bohm: Hầu như ông có thể nói rằng nó đang nói nó. Trong ý nghĩa nào đó, dường như ông đang gợi ý rằng nó là cái gì đang nói.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Đúng à?

Krishnamurti: Đúng. Tôi đã không muốn giải thích nó – tôi sung sướng khi bạn giải thích nó như thế!

David Bohm: Tôi có ý, nó được hàm ý trong đi ều gì ông đang nói.

Krishnamurti: Ngay lúc này chúng ta ở đâu?

David Bohm: Ô, chúng ta nói rằng vũ trụ đang sinh động, như nó đã là, nó là cái trí và chúng ta là bộ phận của nó.

Krishnamurti: Chúng ta chỉ có thể nói, chúng ta là bộ phận của nó khi không còn ‘cái tôi’.

David Bohm: Không phân chia.

Krishnamurti: Không phân chia. Tôi môn thâm nhập nó sâu thêm một chút: liệu có cái gì đó vượt khỏi tất cả điều này?

David Bohm: Vượt khỏi năng lượng, ông có ý?

Krishnamurti: Vâng. Chúng ta đã nói tổng khôn g và mọi thứ, trống không là mọi thứ, và thế là nó là cái đó mà là năng lượng tổng thể. Nó là năng lượng tinh khiết, nguyên chất, không hư hỏng – đúng, liệu có cái gì đó vượt khỏi cái đó? Tại sao chúng ta hỏi nó?

David Bohm: Tôi không biết.

Krishnamurti: Tôi cảm thấy chúng ta đã không tiếp xúc nó – tôi cảm thấy có cái gì đó vượt khỏi.

David Bohm: Ông có thể nói cái gì đó vượt khỏi này là, như nó đã là, nền tảng của tổng thể? Ông đang nói rằng tất cả cái này đều trỗi dậy từ một nền tảng phía bên trong?

Krishnamurti: Vâng, có một cái khác – ở đây tôi phải cẩn thận ghê lắm. Thưa bạn, bạn biết người ta phải cẩn thận ghê lắm để không bị lãng mạn, để không có những ảo tưởng, để không có ham muốn, thậm chí không cả tìm kiếm. Nó phải xảy ra. Bạn theo kịp điều gì tôi có ý?

David Bohm: Chúng ta đang nói về việc phải bắt nguồn từ ‘cái đó’. Bất kỳ điều gì ông đang nói phải bắt nguồn từ cái đó.

Krishnamurti: Từ cái đó. Đó là nó. Nghe ra có vẻ hơi hơi phỏng đoán.

David Bohm: Thực sự ông đang thấy nó – nó không giống như ông nhìn nó rồi nói đó là điều gì tôi đã thấy.

Krishnamurti:Ồ, không. Vậy thì nó là sai lầm.

David Bohm: Không có một phân chia hay bất kỳ thứ gì. Dĩ nhiên rất dễ dàng để rơi vào ảo tưởng với loại sự việc này.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Nhưng chúng ta đã nói ảo tưởng tồn tại chừng nào còn có ham muốn và tư tưởng. Điều đó rất đơn giản. Và cả ham muốn lẫn tư tưởng là bộ phận của ‘cái tôi’, mà là thời gian và tất cả điều đó. Khi điều đó hoàn toàn

được kết thúc, vậy thì tuyệt đối không có gì cả và vậy thì đó là vũ trụ, trống không đó mà tràn đầy năng lượng. Chúng ta có thể đặt một kết thúc ở đó cho thời gian.

David Bohm: Vâng, bởi vì chúng ta vẫn chưa thấy sự cần thiết phải vượt khỏi năng lượng, ông thấy.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Chúng ta phải thấy điều đó là cần thiết.

Krishnamurti: Tôi nghĩ nó là cần thiết.

David Bohm: Vâng, nhưng nó phải được thấy. Chúng ta phải làm nổi bật ý nghĩa của điều đó. Tại sao nó lại cần thiết?

Krishnamurti: Tại sao nó lại cần thiết? Giải thích đầy do dự: có cái gì đó trong chúng ta mà đang ậm hành, có cái gì đó còn thâm sâu hơn nữa trong chúng ta – thâm sâu – tôi không biết diễn tả nó như thế nào – to tát hơn nhiều. Hãy cho phép tôi, thưa ậm. Tôi sẽ thâm nhập chậm chậm, chậm chậm. Điều gì tôi đang cố gắng nói là: hãy chờ một phút. Tôi nghĩ có cái gì đó, thưa bạn, vượt khỏi đó. Khi tôi nói ‘Tôi nghĩ’, bạn biết tôi có ý gì?

David Bohm: Tôi hiểu, vâng.

Krishnamurti: Có cái gì đó vượt khỏi điều đó. Làm thế nào chúng ta có thể nói về nó? Bạn thấy, năng lượng hiện diện chỉ khi nào có trống không – đúng chứ?

David Bohm: Vâng. Đúng.

Krishnamurti: Chúng theo cùng nhau.

David Bohm: Năng lượng tinh khiết này là trống không. Năng lượng tinh khiết mà ông nói là trống không.

Krishnamurti: Trống không.

David Bohm: Không bị đổ đầy bằng cái gì đó.

Krishnamurti: Không. Bây giờ vượt khỏi trống không đó, không phải lệ thuộc vào từ ngữ ‘vượt khỏi’. Vượt khỏi có nghĩa xa thêm, sâu thẳm thêm, thời gian.

David Bohm: Vâng. Phía bên trong.

Krishnamurti: Tôi không biết làm thế nào để giải thích nó theo cách đó.

David Bohm: Nhưng liệu ông đang cố gắng gợi ý rằng có cái đó mà vượt khỏi trống không, nền tảng của trống không?

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Liệu nó sẽ là cái gì đó trong bản chất của một chất? Ông thấy, câu hỏi là: nếu nó không là trống không, vậy thì nó là gì?

Krishnamurti: Tôi hoàn toàn không theo sát câu hỏi của bạn?

David Bohm: Ô, ông nói cái gì đó vượt khỏi trống không, ông biết, khác hơn trống không.

Krishnamurti: Tôi đã nói có trống không mà là năng lượng.

David Bohm: Và vượt khỏi đó.

Krishnamurti: Bây giờ, hãy chờ một phút. Bạn đang cố bám vào tất cả những từ ngữ của tôi? Bạn nói gì, thưa bạn?

David Bohm: Tôi nghĩ chúng ta có thể theo sát đến năng lượng và trống không. Lúc này nếu chúng ta gợi ý cái gì đó khác hơn nó, khác hơn trống không . . .

Krishnamurti: Ô vâng, có cái gì đó khác.

David Bohm: Vâng, vậy thì cái gì khác đó phải khác hẳn trống không.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Tôi đã có được nó.

David Bohm: Không-trống không. Liệu điều đó đúng?

Krishnamurti: Vừa lúc này bạn đã nói gì?

David Bohm: Tôi đã nói cái gì đó khác hẳn trống không, mà vì vậy không là trống không, điều đó có ý nghĩa không?

Krishnamurti: Vậy thì, nó là chất.

David Bohm: Vâng, đó là điều gì có vẻ được hàm ý: nếu nó không là trống không, nó là chất.

Krishnamurti: Chất là vật chất, phải không?

David Bohm: Không nhất thiết, nhưng có chất lượng của chất.

Krishnamurti: Bạn có ý gì qua câu nói đó?

David Bohm: Ô, ông thấy vật chất là một dạng của chất trong ý nghĩa rằng nó là . . .

Krishnamurti: Vật chất là năng lượng.

David Bohm: Nó là năng lượng nhưng cũng có dạng của chất nữa, bởi vì nó có một hình dạng không thay đổi và nó kháng cự sự thay đổi. Nó là bền vững, nó tự-duy trì chính nó.

Krishnamurti: Vâng. Nhưng khi bạn sử dụng từ ngữ ‘chất’, có nghĩa vượt khỏi trống không, vậy thì từ ngữ đó chuyển tải ý nghĩa đó?

David Bohm: Ô, chúng ta đang tìm hiểu ý nghĩa có thể được của điều gì ông muốn nói. Nếu ông đang nói, nó không là trống không, vậy thì nó sẽ không là chất như chúng ta biết nó trong vật chất; nhưng chúng ta có thể thấy một chất lượng nào đó mà thông thường phụ thuộc vào chất, nếu nó có chất lượng đó chúng ta có thể sử dụng từ ngữ chất, mở rộng ý nghĩa của từ ngữ chất.

Krishnamurti: Tôi hiểu rõ. Vậy là liệu chúng ta có thể sử dụng từ ngữ chất lượng?

David Bohm: Ô, từ ngữ ‘chất lượng’ không nhất thiết là trống không, năng lượng có thể có chất lượng của trống không, ông thấy.

Krishnamurti: Vâng, tôi thấy.

David Bohm: Và thế là cái gì đó khác có lẽ có chất lượng của chất. Đó là cách tôi thấy nó. Và liệu đó là điều gì ông đang cố gắng nói?

Krishnamurti: Thưa bạn, có cái gì đó vượt khỏi trông không. Làm thế nào chúng ta sẽ bàn luận về nó?

David Bohm: Trước hết, cái gì dẫn dắt ông nói nó? Cái gì khiến ông nói điều này?

Krishnamurti: Đơn giản thôi, sự kiện rằng có. Từ đầu nói chuyện đến lúc này, chúng ta đã kha khá có lý luận, có lý lẽ, và có thông minh. Vì vậy trước sau chúng ta đã không bị trôi buộc vào bất kỳ ảo tưởng nào. Đúng chứ? Và liệu chúng ta có thể giữ chặt cùng loại cảnh giác đó, mà trong đó không có bất kỳ ảo tưởng nào, để tìm ra – không phải để tìm ra – bởi vì *cái đó* mà vượt khỏi trông không phải xuống quả đất? Xuống quả đất trong ý nghĩa để được hiệp thông. Bạn theo kịp điều gì tôi có ý?

David Bohm: Vâng, ô chúng ta có ~~thể~~ quay lại câu hỏi trước: tại sao nó đã không xuống?

Krishnamurti: Tại sao nó đã không xuống? Có khi nào con người đã được tự do khỏi ‘cái tôi’?

David Bohm: Không, ô không nói chung lắm, không.

Krishnamurti: Không. Và nó đòi hỏi rằng ‘cái tôi’ kết thúc.

David Bohm: Tôi nghĩ chúng ta có thể thâm nhập nó theo cách này: rằng cái tôi trở thành một ảo tưởng của chất đó. Ông cảm thấy cái tôi cũng là một chất trong cách nào đó.

Krishnamurti: Vâng, cái tôi là chất, hoàn toàn đúng.

David Bohm: Và thế là chất đó dường như . . .

Krishnamurti: . . . không thể tiếp xúc được.

David Bohm: Nhưng cái tôi đó là ~~ở~~ ảo tưởng của chất thực sự – nó có lẽ rằng cái trí cố gắng tạo tác ảo tưởng nào đó của chất đó.

Krishnamurti: Đó là một ảo tưởng, tại sao bạn lại liên quan nó đến cái đó?

David Bohm: Trong ý nghĩa rằng nếu cái trí suy nghĩ nó có sẵn chất này rồi, vì vậy cái trí không sẵn lòng tiếp đón nó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên. Liệu có khi nào cái đó có thể được diễn tả thành những từ ngữ? Tôi không đang nói tôi đang lẩn tránh nó – bạn theo kịp chứ? Nó không là một vấn đề của đang lẩn tránh hay đang cố gắng luồn lách khỏi kết luận nào đó. Nhưng bạn thấy, từ đầu nói chuyện đến lúc này, chúng ta đã diễn tả mọi thứ thành những từ ngữ.

David Bohm: Vâng, ô tôi nghĩ rằng ngay khi cái gì đó có thể được nhận biết, thông thường nó có thể được diễn tả thành những từ ngữ. Nếu bất kỳ cái gì đó có thể được nhận biết một cách đúng đắn, vậy thì trong chốc lát những từ ngữ hiện diện để chuyển tải nó.

Krishnamurti: Đúng, nhưng liệu *cái đó* có thể được nhận biết và vì vậy có thể được chuyển tải? *Cái đó* này vượt khỏi . . .

David Bohm: *Cái đó* này vượt khỏi, ông cũng sẽ nói nó sinh động?

Krishnamurti: Ê?

David Bohm: Sự sống vượt khỏi trống không, liệu đó vẫn còn là sự sống?

Krishnamurti: Liệu đó vẫn còn sinh động?

David Bohm: Đang sống.

Krishnamurti: Đang sống, vâng. Ồ, vâng.

David Bohm: Và thông minh?

Krishnamurti: Tôi không muốn sử dụng những từ ngữ đó.

David Bohm: Những từ ngữ đó quá bị giới hạn?

Krishnamurti: Đang sống, thông minh, tình yêu, từ bi, tất cả những từ ngữ đó quá bị giới hạn.

Thưa bạn, bạn và tôi đang ngồi ở đây, chúng ta đã đến được mấu chốt và có *cái đó* mà có lẽ tiếp theo có thể được diễn tả thành những từ ngữ, mà không có bất kỳ ý thức nào của áp lực hay bắt chước, mà không có bất kỳ ý thức nào của truyền đạt bằng từ ngữ, và thế là mà không có bất kỳ ảo tưởng nào. Liệu bạn không thấy vượt khỏi bức tường hay sao? – những từ ngữ – bạn hiểu tôi có ý gì? Chúng ta đã đến

được mấu chốt nào đó và chúng ta đang nói có cái gì đó còn thâm sâu hơn nữa – bạn hiểu chứ? Có cái gì đó thăm thẳm hơn tất cả việc đó. Liệu nó có thể cảm giác được, bạn có thể sờ chạm nó, liệu nó là cái gì đó mà cái trí có thể nắm bắt? Bạn theo kịp chứ?

David Bohm: Vâng. Liệu ông đang nói nó không phải?

Krishnamurti: Tôi không nghĩ cái trí có thể nắm bắt được nó – nắm bắt, bạn hiểu chứ?

David Bohm: Vâng, hay giữ chặt.

Krishnamurti: Giữ chặt nó, hiểu rõ . . . thậm chí cho cái trí nhìn ngắm nó. Thưa bạn, bạn là một người khoa học, bạn đã nghiên cứu nguyên tử và vân vân và vân vân, đúng chứ, khi bạn đã tìm hiểu tất cả điều đó, liệu bạn không cảm thấy rằng còn có cái gì đó thâm sâu hơn nữa, vượt khỏi tất cả điều đó hay sao?

David Bohm: Ông có thể luôn luôn cảm thấy có cái gì đó thâm sâu hơn nữa vượt khỏi tất cả điều đó, nhưng nó không bảo cho ông biết nó là gì.

Krishnamurti: Không, không. Nhưng bạn biết có cái gì đó thâm sâu hơn nữa.

David Bohm: Rõ ràng rằng bất kỳ điều gì ông biết đều bị giới hạn.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Và phải có cái gì đó thâm sâu hơn nữa vượt khỏi.

Krishnamurti: Làm thế nào cái đó có thể chuyển tải cùng bạn để cho bạn, cùng hiểu biết khoa học của bạn, cùng khả năng bộ não của bạn và vân vân và vân vân, làm thế nào bạn có thể nắm chặt nó?

David Bohm: Lúc này ông đang nói nó không thể được nắm chặt?

Krishnamurti: Không, không. Liệu bạn có thể nắm chặt nó? Tôi không nói bạn không thể nắm chặt nó – liệu bạn có thể nắm chặt nó?

David Bohm: Nhìn kìa! Không rõ ràng lắm. Trước kia ông đã nói rằng nó không thể nắm chặt được bởi . . .

Krishnamurti: Nắm chặt trong ý nghĩa, liệu cái trí của bạn, có giáo dục cao, có khả năng nhận biết, có thể, bạn biết, vượt khỏi những lý thuyết và vân vân – nắm chặt điều gì tôi đang cố gắng bảo cho bạn? Tôi đang cố gắng nói: liệu bạn có thể chuyển động vào nó? Không chuyển động – bạn hiểu, chuyển động có nghĩa thời gian và tất cả điều đó? Liệu bạn có thể – điều gì tôi đang cố gắng nói? Liệu bạn có thể thâm thấu nó? Không, đó là tất cả những từ ngữ. Thưa bạn, cái gì vượt khỏi trống không? Nó là yên lặng?

David Bohm: Cái đó không giống như trống không hay sao?

Krishnamurti: Vâng, đó là điều gì tôi đang nhắm đến, hãy chuyển động từng bước một. Nó là yên lặng? Hay yên lặng là bộ phận của trống không?

David Bohm: *Vâng, đáng ra tôi nên nói điều đó.*

Krishnamurti: Tôi cũng nên nói điều đó. Nếu nó không là yên lặng, liệu chúng ta có thể – chỉ một phút, thưa bạn, tôi chỉ đang hỏi – liệu chúng ta có thể nói nó là cái gì đó tuyệt đối? Bạn hiểu chứ?

David Bohm: *Ồ, chúng ta có thể suy xét cái tuyệt đối. Nó sẽ phải là cái gì đó hoàn toàn độc lập, đó là điều gì nó thực sự có nghĩa, ‘tuyệt đối’. Nó không lệ thuộc vào bất kỳ thứ gì.*

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Tôi sung sướng lắm. Bạn đang đến nơi nào đó gần nó lắm rồi.

David Bohm: *Toàn bộ đang tự-chuyển động, như nó đã là, đang tự-hoạt động.*

Krishnamurti: Vâng. Bạn sẽ nói mọi thứ có một nguyên nhân và *cái đó* không có nguyên nhân gì cả?

David Bohm: *Ông thấy, khái niệm này đã là một ý tưởng cũ kỹ rồi. Khái niệm này đã được khai triển bởi Aristotle, rằng tuyệt đối này là nguyên nhân của chính nó.*

Krishnamurti: Đúng.

David Bohm: *Nó không có nguyên nhân trong một ý nghĩa. Đó là cùng sự việc.*

Krishnamurti: Bạn thấy khoảnh khắc bạn đã nói Aristotle . . . nó không là Aristotle. Làm thế nào chúng ta sẽ nắm được cái này? Tổng không là năng lượng và tổng không đó tồn tại trong yên lặng hay nói ngược lại, không đặt thành vấn đề – đúng chứ?

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Ô vâng, có cái gì đó vượt khỏi tất cả điều này. Nó không bao giờ có thể được diễn tả thành những từ ngữ.

David Bohm: Dẫu sao chúng ta có thể diễn tả ở một chừng mực nào đó.

Krishnamurti: Nhưng nó phải được diễn tả thành những từ ngữ.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Bạn theo kịp chứ?

David Bohm: Ông đang nói cái tuyệt đối phải được diễn tả thành những từ ngữ, và vẫn vậy chúng ta cảm thấy rằng nó không thể. Bất kỳ nỗ lực nào để diễn tả nó thành những từ ngữ biến nó thành tương đối.

Krishnamurti: Vâng. Tôi không biết làm thế nào để diễn tả tất cả điều này.

David Bohm: *Tôi biết chúng ta có lịch sử lâu dài của nguy hiểm đối với cái tuyệt đối. Người ta đã diễn tả nó thành những từ ngữ và việc đó đã trở nên rất bất công.*

Krishnamurti: Hãy rời bỏ việc đó. Bạn thấy, bị dốt nát về điều gì những người khác đã nói – bạn theo kịp? – Aristotle và Buddha và vân vân – có một ưu điểm. Bạn hiểu rõ điều gì tôi có ý? Nó là một ưu điểm trong ý nghĩa rằng cái trí không bị bôi đen bởi những ý tưởng của những người khác, nó không bị trói buộc trong những câu phát biểu của những người khác. Và đó là bộ phận của bị quy định của chúng ta và vân vân, tất cả điều đó. Lúc này, để vượt khỏi tất cả điều đó, chúng ta đang cố gắng làm gì, thưa bạn?

David Bohm: *Ồ, tôi nghĩ, truyền đạt liên quan đến cái tuyệt đối này, cái vượt khỏi này.*

Krishnamurti: Tôi đã xóa sạch từ ngữ ‘tuyệt đối’ đó ngay tức khắc.

David Bohm: *Vậy thì dù nó là bất kỳ cái gì, cái gì vượt khỏi trống không và yên lặng.*

Krishnamurti: Vượt khỏi tất cả điều đó. Có vượt khỏi tất cả điều đó.

David Bohm: *Sự khó khăn là . . .*

Krishnamurti: Tất cả điều đó là cái gì đó, bộ phận của một bao la.

David Bohm: Vâng, ô ngay cả trống không và yên lặng là một bao la, đúng chứ? Chính năng lượng là một bao la.

Krishnamurti: Vâng, tôi hiểu rõ điều đó. Nhưng có cái gì đó còn bao la nhiều hơn cái đó. Thưa bạn, trống không và năng lượng và yên lặng là bao la, thực sự nó không thể đo lường được. Nhưng có cái gì đó – tôi đang sử dụng từ ngữ ‘thâm sâu hơn’ cái đó. Tôi không thể diễn tả nó, tôi không biết. Tại sao bạn chấp nhận tất cả điều này?

David Bohm: Ô, tôi chỉ đang suy xét. Tôi đang quan sát nó, tôi có ý, nhưng người ta có thể thấy rằng bất kỳ điều gì ông nói về trống không, hay về bất kỳ điều gì khác, rằng có cái gì đó vượt khỏi.

Krishnamurti: Không, như một người khoa học, tại sao bạn chấp nhận – không phải chấp nhận, hãy tha thứ tôi vì sử dụng từ ngữ đó – thậm chí tại sao bạn chuyển động cùng lão già tội nghiệp này?

David Bohm: Vâng, ô bởi vì chúng ta đã đến được điều này từng bước một, thấy sự cần thiết của mỗi bước.

Krishnamurti: Bạn thấy tất cả điều đó là rất hợp lý, có lý lẽ, thông minh.

David Bohm: Và cũng vậy, người ta có thể thấy rằng nó là như thế, đúng thực.

Krishnamurti: Vâng. Vậy là nếu tôi nói có cái gì đó thâm sâu hơn tất cả điều này, yên lặng, năng lượng, bạn sẽ chấp

nhận điều đó? Chấp nhận trong ý nghĩa từ trước cho đến bây giờ chúng ta đã hợp lý.

David Bohm: Chúng tôi sẽ nói rằng bất kỳ điều gì ông đề cập, chắc chắn có cái gì đó vượt khỏi nó. Dù ông nói bất kỳ điều gì – chuyển bất kỳ điều gì ông nói đến yên lặng, năng lượng, bất kỳ điều gì, vậy thì luôn luôn có chỗ hợp lý cho cái gì đó vượt khỏi điều đó.

Krishnamurti: Vượt khỏi điều đó, vâng.

David Bohm: Đó không là cuối cùng.

Krishnamurti: Đó không là kết thúc.

David Bohm: Nhưng thậm chí nếu ông phải nói có cái gì đó – mấu chốt là thế này: rằng thậm chí nếu ông phải nói có cái gì đó vượt khỏi điều đó, nhưng vẫn vậy một cách hợp lý ông để dành chỗ cho lại nữa vượt khỏi điều đó.

Krishnamurti: Không, không, không.

David Bohm: Ô, đó là nghi vấn.

Krishnamurti: Đó là mấu chốt.

David Bohm: Ô, tại sao là điều đó? Ông thấy bất kỳ điều gì ông nói, luôn luôn dành chỗ cho cái gì đó vượt khỏi.

Krishnamurti: Không có cái gì vượt khỏi.

David Bohm: Vâng, ồ vấn đề đó không rõ ràng, ông thấy bởi vì . . .

Krishnamurti: Không có gì vượt khỏi nó. Tôi bám chặt điều đó. Không tin điều hay cố chấp. Tôi cảm thấy đó là khởi đầu và kết thúc của mọi thứ. Thưa bạn, chỉ theo cách nói thông thường, theo sự truyền đạt thông thường, kết thúc và khởi đầu là giống hệt. Đúng chứ?

David Bohm: Trong ý nghĩa nào?

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Tôi thấy cái gì đó trong cái này.

David Bohm: Ông có ý, trong ý nghĩ rằng ông đang sử dụng khởi đầu của mọi thứ như kết thúc của mọi thứ.

Krishnamurti: Vâng. Đúng. Bạn sẽ nói điều đó?

David Bohm: Vâng, nếu chúng ta đòi hỏi nền tảng mà từ đó nó đến, phải là nền tảng mà từ đó nó rơi lại.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Đó là nền tảng.

David Bohm: Đúng rồi.

Krishnamurti: Mà dựa vào nó . . .

David Bohm: Ô, đó là một minh họa của câu nói.

Krishnamurti: . . . mà dựa vào nó mọi thứ hiện diện, không gian . . .

David Bohm: . . . năng lượng . . .

Krishnamurti: . . . năng lượng, trống không, yên lặng, tất cả điều đó ở trên cái đó – không phải nền tảng, bạn hiểu chứ?

David Bohm: Không, nó chỉ là một lối nói ẩn dụ.

Krishnamurti: Không có gì vượt khỏi nó.

David Bohm: Nền tảng này không có nguyên nhân.

Krishnamurti: Không nguyên nhân, ã nhiên. Nếu bạn có một nguyên nhân, vậy thì bạn có nền tảng.

David Bohm: Ông có một nền tảng khác.

Krishnamurti: Không, không, đó là khởi đầu lẫn kết thúc.

David Bohm: Nó đang trở nên rõ ràng hơn.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Cái đó đang chuyển tải bất kỳ cái gì sang bạn?

David Bohm: Có, ồ tôi nghĩ rằng cái đó chuyển tải cái gì đó.

Krishnamurti: Cái gì đó. Bạn sẽ nói sâu thêm nữa: k hông khởi đầu và không kết thúc?

David Bohm: Vâng. Nó ãn từ nền tảng, đi tới nền tảng, nhưng nó không-khởi đầu hay không-kết thúc, đúng.

Krishnamurti: Vâng. Không-khởi đầu và không-kết thúc. Đúng chứ?

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Những hàm ý là vô cùng. Liệu đó là, thưa bạn, chết – không phải chết trong ý nghĩa, tôi sẽ chết – liệu đó là kết thúc tuyệt đối của mọi thứ?

David Bohm: Vâng, ồ ông thấy, thoạt đầu ông đã nói rằng trống không là kết thúc của mọi thứ, vì vậy ngay lúc này điều này thâm sâu hơn trong ý nghĩa nào?

Krishnamurti: Tôi đang cố gắng hiểu câu hỏi.

David Bohm: Chúng ta đã bắt đầu bằng trống không là kết thúc của mọi thứ, đúng chứ?

Krishnamurti: Vâng, vâng. Liệu đó là chết?

David Bohm: Cái gì?

Krishnamurti: Trống không này?

David Bohm: Ô, đó . . .

Krishnamurti: Chết của mọi thứ mà cái trí đã vun quén.

David Bohm: Đúng, vậy thì trong ý nghĩa gì lúc đó nó không là? Tại sao nó không là?

Krishnamurti: Trống không đó không là sản phẩm của cái trí, của cái trí cá biệt.

David Bohm: Đúng, nó là cái trí vũ trụ.

Krishnamurti: Trống không đó là cái đó.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Trống không đó chỉ có thể hiện diện khi có chết của cái cá biệt.

David Bohm: Vâng, cái cá biệt không còn.

Krishnamurti: Khi có chết toàn bộ của cái cá biệt.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Tôi không biết liệu tôi đang chuyển tải cái này.

David Bohm: Vâng, đó là tổng không. Nhưng sau đó ông đang nói ừng, trong nền tảng này, chết đó tiến sâu thêm nữa?

Krishnamurti: Ồ vâng. Ồ vâng.

David Bohm: Vậy là ông đang nói, kết thúc của cái cá biệt, chết của cái cá biệt là trống không, mà là vũ trụ. Lúc này ông đang nói rằng cái vũ trụ cũng chết?

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, đó là điều gì tôi đang cố gắng nói.

David Bohm: Vào nền tảng.

Krishnamurti: Liệu nó chuyển tải bất kỳ cái gì?

David Bohm: Có lẽ, vâng.

Krishnamurti: Chỉ bám vào nó một phút. Chúng ta hãy thấy nó. Tôi nghĩ nó chuyển tải cái gì đó thưa bạn, đúng chứ?

David Bohm: Vâng, dĩ nhiên rất khó khăn để . . .

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Lúc này nếu cái cá biệt và cái vũ trụ chết, vậy thì đó là chết, vâng?

Krishnamurti: Đúng, thưa bạn. Rốt cuộc, tôi không biết, tôi không là một người chiêm tinh – không phải người chiêm tinh – một người thiên văn, mọi thứ trong vũ trụ đang chết, đang nổ tung, đang chết.

David Bohm: Vâng, nhưng dĩ nhiên ông có thể giả sử rằng có cái gì đó vượt khỏi, ông biết.

Krishnamurti: Vâng, chính xác đó là nó.

David Bohm: Tôi nghĩ chúng ta đang chuyển động. Cái vũ trụ và cái cá biệt – thoát đầu cái cá biệt chết vào trống không và tiếp theo đến cái vũ trụ.

Krishnamurti: Và cái đó cũng chết.

David Bohm: Vào nên tảng, đúng chứ?

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn.

David Bohm: Vậy là, ông có thể nói nên tảng cũng không được sinh ra hoặc cũng không chết đi.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

David Bohm: Ô, tôi nghĩ nó trở nên hầu như không thể diễn tả được nếu ông nói cái vũ trụ biến mất, bởi vì sự biểu hiện là cái vũ trụ.

Krishnamurti: Bạn thấy, tôi chỉ đang giải thích: mọi thứ đang chết, ngoại trừ cái đó. Điều này chuyển tải bất kỳ thứ gì?

David Bohm: Vâng. Ô chính từ cái đó mà mọi thứ sinh ra, và mọi thứ chết vào trong nó.

Krishnamurti: Vậy là, cái đó không-khởi đầu và không-kết thúc.

David Bohm: Vâng. Ô, nó sẽ có ý gì khi nói về kết thúc của cái vũ trụ? Nó sẽ có ý gì khi có kết thúc của cái vũ trụ, ông thấy?

Krishnamurti: Không gì cả. Tại sao nó nên có một ý nghĩa nếu nó đang xảy ra? Cái đó phải liên quan gì với con người? Bạn theo kịp điều gì tôi có ý?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Con người mà đang trải qua một thời gian khôn khổ và mọi chuyện của nó. Cái đó phải liên quan gì với con người?

David Bohm: Ô, chúng ta hãy nói rằng, con người cảm thấy anh ấy phải có sự tiếp xúc nào đó với nền tảng cơ bản, ngược lại không có ý nghĩa gì cả.

Krishnamurti: Nhưng nó không có. Nền tảng đó không có bất kỳ sự liên hệ nào với con người.

David Bohm: Rõ ràng không có.

Krishnamurti: Không. Anh ấy đang tự giết chết chính anh ấy, anh ấy đang làm mọi thứ đối nghịch với nền tảng.

David Bohm: Vâng, đó là lý do tại sao sống không có ý nghĩa cho con người.

Krishnamurti: Vì vậy tôi đang hỏi, tôi là một người bình thường: tôi nói, được rồi ông đã trình bày những sự việc tuyệt vời, nghe có vẻ hoàn hảo lắm, điều đó phải có liên quan gì với tôi? Làm thế nào cái đó hay nói chuyện của ông sẽ giúp đỡ tôi vượt qua sự xấu xa của tôi? Những cái cọ của tôi với người vợ của tôi – hay bất kỳ việc gì. Và sau nói chuyện lạ thường của ông . . .

David Bohm: Ô, tôi nghĩ, tôi sẽ quay lại và trả lời rằng, chúng ta đã thâm nhập điều này một cách hợp lý, bắt đầu từ

sự chịu đựng đau khổ của con người, vạch rõ nó khởi nguồn trong một hướng sai lầm và việc đó chắc chắn dẫn dắt đến . . .

Krishnamurti: Đúng, nhưng anh ấy nói, hãy giúp đỡ tôi trở lại hướng đúng đắn. Hãy đưa tôi lại trên con đường đúng đắn. Và đối với việc đó, bạn nói, làm ơn đừng trở thành bất kỳ thứ gì. Bạn thấy, thưa bạn.

David Bohm: Đúng. Vậy thì vấn đề là gì?

Krishnamurti: Thậm chí anh ấy sẽ không lắng nghe bạn.

David Bohm: Vâng, ở bây giờ đối với tôi có vẻ rằng, rất cần thiết cho cái người thấy điều này phải tìm ra: sự cản trở cho lắng nghe là gì?

Krishnamurti: Rõ ràng bạn có thể thấy sự cản trở là gì.

David Bohm: Sự cản trở là gì?

Krishnamurti: ‘Cái tôi’.

David Bohm: Đúng, nhưng tôi đã có ý sâu thăm nhiều hơn đến độ . . .

Krishnamurti: Sâu thăm nhiều hơn, tất cả những tư tưởng của bạn, bạn biết, những quyền luyện sâu đậm – tất cả việc đó ở trong hướng đi của bạn. Nếu bạn không thể xóa sạch tất cả những việc đó, vậy thì bạn không thể có sự liên hệ cùng cái đó. Nhưng anh ấy không muốn lia bỏ tất cả những việc đó.

David Bohm: Vâng, tôi hiểu rõ điều đó. Nhưng điều gì anh ấy muốn là kết quả của cách anh ấy đang suy nghĩ.

Krishnamurti: Điều gì anh ấy muốn là một chút thanh thản, cách sống thoải mái mà không có bất kỳ phiền muộn, và anh ấy không thể có cái đó.

David Bohm: Không.Ồ, chỉ bằng cách buông bỏ tất cả điều này.

Krishnamurti: Phải có một liên hệ nếu không . . .

David Bohm: Một liên hệ.

Krishnamurti: Phải có sự liên hệ nào đó với nền tảng và cái này, liên hệ nào đó với một con người bình thường. Nếu không, ý nghĩa của sống là gì?

David Bohm: Đúng, ở đó là điều gì tôi đã cố gắng nói trước kia rằng nếu không có cái đó . . .

Krishnamurti: . . . không có ý nghĩa.

David Bohm: Và thế là con người sáng chế ý nghĩa.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm:Ồ, ông biết, thậm chí quay lại thời xa xưa trước đây, những tôn giáo cổ xưa đã nói những sự việc tương tự rằng Thượng đế là nền tảng và họ nói hãy tìm kiếm Thượng đế.

Krishnamurti: À, không, đây không là Thượng đế.

David Bohm: Đúng, không là Thượng đế, nhưng nó đang nói cùng sự việc – ông có thể nói rằng, có lẽ Thượng đế là một nỗ lực để đưa nhận thức này hơi hơi con người một tí.

Krishnamurti: Đúng. Cho họ sự hy vọng, cho họ sự trung thành, bạn theo kịp chứ? Khiến cuộc sống thanh thản hơn một chút khi sống.

David Bohm: Ô, thoát đầu ông đang hỏi, tại mâu chốt này: làm thế nào 'cái này' sẽ được chuyển tải sang một con người bình thường? Đó là câu hỏi của ông?

Krishnamurti: Vâng, trong chừng mực nào đó. Và cũng rất quan trọng rằng anh ấy nên lắng nghe cái này.

David Bohm: Vâng, tôi đã có ý chính xác điều đó.

Krishnamurti: Bạn là một người khoa học. Bạn có đủ điều kiện để lắng nghe bởi vì chúng ta là bạn bè. Nhưng ai sẽ lắng nghe trong số những bạn bè của bạn? Họ sẽ hỏi, ông đang nói điều quái quỷ gì vậy? Tôi cảm thấy, thưa bạn, nếu con người theo đuổi cái này chúng ta sẽ có một thế giới có trật tự lạ thường.

David Bohm: Vâng. Và chúng ta sẽ làm gì trong thế giới này?

Krishnamurti: Sống.

David Bohm: Vâng, nhưng tôi có ý, chúng ta đã nói cái gì đó về sáng tạo . . .

Krishnamurti: Vâng. Và tiếp theo nếu bạn không có xung đột, không ‘cái tôi’, có cái gì khác đang vận hành.

David Bohm: Đúng, rất quan trọng phải nói điều đó bởi vì ý tưởng của Thiên chúa giáo về có một hoàn hảo, có lẽ dường như khá nhàm chán bởi vì không có gì để làm cả!

Krishnamurti: Việc đó làm tôi nhớ lại một chuyện vui lắm! Bạn đang chờ chuyện vui? Một người chết và đến gặp St Peter và St Peter nói, ‘Nhà người ấy sống một cuộc đời khá tốt lành, nhà người không lừa gạt nhiều lắm, nhưng trước khi nhà người vào thiên đàng này ta phải bảo cho nhà người biết một việc: ở đây tất cả chúng ta đều chán nản lắm. Tất cả chúng ta đều rất nghiêm túc, Thượng đế không bao giờ cười. Và mọi thiên thần đều ủ rũ, buồn rầu và nếu nhà người không muốn vào thế giới này, hãy từ tốn.’ Nhưng St Peter nói, ‘Trước khi nhà người đi vào, có lẽ nhà người muốn xuống dưới lại để xem thử nó như thế nào. Rồi sau đó hãy đến gặp ta và nói cho ta biết. Tùy thuộc vào nhà người.’ Vậy là St Peter nói, ‘Rung cái chuông này, cái thang máy sẽ hiện ra. Nhà người sẽ đi vào và xuống dưới.’ Thế là ông già rung cái chuông và đi xuống và cổng mở. Và ông ấy được đón chào bởi những cô gái đẹp nhất vân vân, vân vân, vân vân. Và ông già nói, ‘Chúa ơi, đây là cuộc đời của tôi, cho phép tôi đi lên để kể cho Peter biết?’ Và thế là ông già rung cái chuông rồi vào thang máy và đi lên và nói, ‘Thưa ngài, cảm ơn ngài vì đã cho con sự chọn lựa. Con thích ở dưới kia hơn.’ Và Peter nói, ‘Ta cũng nghĩ thế!’ Vì vậy ông già rung cái chuông rồi xuống dưới, mở cánh cổng, hai người đàn ông

đón ông già và đánh đập ông ấy. Xô đẩy ông ấy khắp mọi hướng và vùn vùn. Ông già nói, ‘Chờ một chút, cách đây một phút ta xuống đây, các bạn đối xử với ta như một ông vua.’ ‘A, vậy là bạn là một người du lịch!’ (Tiếng cười) Xin lỗi. Từ những sự việc tuyệt vời đến những sự việc vô lý, mà đều tốt cả.

Thưa bạn, chúng ta phải tiếp tục vấn đề này vào thời gian nào khác, bởi vì nó là cái gì đó phải đặt trong quỹ đạo.

David Bohm: Có vẻ không thể được.

Krishnamurti: Chúng ta đã thâm nhập khá sâu rồi.

Ojai, California, ngày 2 tháng 4 năm 1980

Chương 3

TẠI SAO CON NGƯỜI ĐÃ TRAO SỰ QUAN TRỌNG LẠ LÙNG CHO TƯ TƯỞNG

Nói chuyện lần thứ ba cùng Dr David Bohm
Ojai, ngày 8 tháng 4 năm 1980

Krishnamurti: Chúng ta sẽ nói về chủ đề gì đây?

David Bohm: Ông đã có gì chưa?

Krishnamurti: Tôi đã không suy nghĩ về nó.

David Bohm: Một vấn đề liên quan đến điều gì chúng ta đã bàn luận vào những ngày khác: tôi đã đọc ở đâu đó, một người vật lý đứng đầu đã nói rằng chúng ta càng hiểu rõ vũ trụ nhiều bao nhiêu, dường như nó càng vô lý nhiều bấy nhiêu, nó càng có ít ý nghĩa bấy nhiêu.

Krishnamurti: Vâng, vâng.

David Bohm: Và nó nảy ra cho tôi rằng, trong khoa học có lẽ có một nỗ lực để biến vũ trụ vật chất thành nền tảng của

sự tồn tại của chúng ta, và vậy thì nó có lẽ có ý nghĩa thuộc vật chất nhưng nó không có ý nghĩa . . .

Krishnamurti: . . . bất kỳ ý nghĩa nào khác, hoàn toàn đúng.

David Bohm: *Và chủ đề mà có lẽ chúng ta nên bàn luận là nền tảng này mà ngày hôm trước chúng ta đã nói chuyện. Liệu có bất kỳ khác biệt nào với nhân loại, như vũ trụ vật chất có vẻ là?*

Krishnamurti: Câu hỏi hay. Chúng ta hãy giải thích câu hỏi rõ ràng. Tôi đã hiểu rõ nó nhưng giải thích nó sáng sủa hơn một tí.

David Bohm: *Ồ, liệu chúng ta có thể tìm hiểu chủ đề mà chúng ta đang bàn luận tại bữa ăn trưa. Không chỉ những người vật lý học nhưng còn cả những người di truyền học, những người sinh học, đã cố gắng giảm thiểu mọi thứ đến cách hoạt động của vật chất – những nguyên tử, những gene, ông biết, DNA. Và họ càng nghiên cứu nó nhiều bao nhiêu, họ càng cảm thấy nó chẳng có ý nghĩa bấy nhiêu, nó chỉ đang tiếp tục. Mặc dù nó có ý nghĩa phần vật chất, trong ý nghĩa rằng chúng ta có thể hiểu rõ nó một cách khoa học, nó không có ý nghĩa thâm sâu hơn điều đó.*

Krishnamurti: Tôi hiểu rõ điều đó.

David Bohm: *Và dĩ nhiên, có lẽ nhận thức đó đã thâm nhập bởi vì trong quá khứ con người đã sùng đạo nhiều hơn và đã cảm thấy rằng, nền tảng của sự tồn tại của chúng ta là ở trong cái gì đó vượt khỏi vật chất – trong Thượng đế hay bất kỳ danh tánh nào họ muốn gọi nó. Và điều đó đã cho họ một*

ý thức của hiểu biết thâm sâu vào tổng thể của sự tồn tại của chúng ta, mà vào lúc này đã không còn nữa. Đó là một trong những khó khăn của cuộc sống hiện đại, ý thức rằng nó không có ý nghĩa nào cả.

Krishnamurti: Vậy thì những con người tôn giáo đã sáng chế cái gì đó mà có một ý nghĩa?

David Bohm: Họ có lẽ đã thực hiện tốt. Ông thấy, bởi vì cảm thấy rằng sống không có ý nghĩa, họ có lẽ đã sáng chế cái gì đó vượt khỏi những cái bình thường.

Krishnamurti: Đúng.

David Bohm: Cái gì đó mà vĩnh cửu . . .

Krishnamurti: . . . không thời gian, không tên tuổi.

David Bohm: . . . và độc lập, tuyệt đối.

Krishnamurti: Bởi vì thấy cách chúng ta sống theo di truyền và tất cả mọi chuyện của nó, không có ý nghĩa, và thế là những con người thông thái khôn ngoan nào đó đã nói, ‘Chúng ta sẽ cho nó một ý nghĩa’.

David Bohm: Ô tôi nghĩ, nó đã xảy ra trước đó. Trong quá khứ, ở chừng mực nào đó, những con người đã cho ý nghĩa vào sống từ lâu lắm, trước khi khoa học được phát triển rất nhiều trong hình thức của tôn giáo. Rồi khoa học tiến nhanh hơn và bắt đầu phủ nhận tôn giáo này.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Tôi hiểu rõ điều đó.

David Bohm: *Và người ta không còn tin tưởng trong ý nghĩa thuộc tôn giáo nữa. Và lại, có lẽ họ đã chưa bao giờ có thể tin tưởng điều đó hoàn toàn.*

Krishnamurti: *Vậy thì, làm thế nào người ta tìm được liệu sống có một ý nghĩa vượt khỏi điều này? Làm thế nào người ta tìm được? Họ đã thử thiên định: họ đã thử mọi hình thức của tự-hành hạ, cô lập, trở thành một thầy tu, một khất sĩ và vân vân và vân vân. Nhưng có lẽ họ cũng hoàn toàn đang tự-lừa dối chính họ.*

David Bohm: *Vâng. Và ông thấy, thật ra đó là lý do tại sao những người khoa học đã phủ nhận tất cả nó, bởi vì câu chuyện được kể bởi những người tôn giáo không còn thuyết phục nữa, ông thấy.*

Krishnamurti: *Hoàn toàn đúng. Hoàn toàn đúng. Vậy là làm thế nào người ta tìm được liệu có cái gì đó còn thâm sâu hơn những thuần túy vật chất? Làm thế nào người ta sẽ khởi sự nó?*

David Bohm: *Vâng, ở điều gì tôi đã suy nghĩ là rằng chúng ta đã bàn luận suốt hai ngày qua về khái niệm của nền tảng nào đó mà vượt khỏi vật chất, vượt khỏi trống không.*

Krishnamurti: *Vâng, nhưng giả sử bạn nói nó là như thế, và tôi lại nói đó là một ảo tưởng khác.*

David Bohm: *Vâng, nhưng mấu chốt đầu tiên là, có lẽ chúng ta phải làm sáng tỏ điều này: liệu nền tảng này sẽ có thể – ông thấy nếu nền tảng này không liên quan đến những con*

người vậy thì nó sẽ giống hệt như nền tảng trong vật chất của những người khoa học.

Krishnamurti: Vâng. Câu hỏi là gì? Liệu nền tảng khác biệt ...

David Bohm: Không liên quan.

Krishnamurti: Không liên quan.

David Bohm: Không liên quan ới con người, vậy thì ông thấy cái vũ trụ có vẻ hoàn toàn không liên quan với con người. Nó chuyển động trong bao la vô hạn, nó không chú ý, nó có thể tạo ra những cơn động đất và những tai họa, nó có lẽ xóa sạch chúng ta, theo cơ bản nó không liên quan đến con người.

Krishnamurti: Tôi thấy bạn có ý gì, vâng.

David Bohm: Nó không thêm quan tâm liệu con người sống sót hay không sống sót – nếu ông muốn diễn tả theo cách đó.

Krishnamurti: Đúng. Tôi nhận được câu hỏi.

David Bohm: Bây giờ tôi nghĩ, người ta đã cảm thấy rằng Thượng đế là một nền tảng mà không đứng vững với con người. Ông thấy họ có lẽ đã sáng chế Thượng đế nhưng đó là điều gì họ đã tin tưởng. Và đó là điều gì đã cho họ có lẽ . . .

Krishnamurti: . . . năng lượng lạ thường, hoàn toàn đúng.

David Bohm: Bây giờ tôi nghĩ mấu chốt sẽ là: liệu nền tảng này sẽ đứng vững với con người?

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Làm ~~thế~~ nào bạn sẽ tìm được? Sự liên hệ của nền tảng này với con người là gì? Sự liên hệ của nó với con người và sự liên hệ của con người với nó là gì?

David Bohm: Vâng, đó là nghi ~~ấn~~. Liệu con người có ý nghĩa nào đó với nó? Và liệu nó có ý nghĩa nào đó với con người?

Krishnamurti: Chúa ơi, hoàn toàn đúng, hoàn toàn đúng.

David Bohm: Liệu tôi được phép thêm vào một điểm nữa: rằng một lần tôi đã bàn luận với một người rất thông thạo những truyền thống huyền bí của Trung đông; và ông ấy đã bảo cho tôi rằng, trong những truyền thống của họ, họ không chỉ nói rằng cái gì chúng ta gọi là nền tảng này, vô hạn này, có ý nghĩa nào đó, nhưng còn nói rằng điều gì con người làm từ cơ bản cũng có ý nghĩa nào đó.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng, hoàn toàn đúng. Tham gia cùng chúng ta người nào đó!

Giả sử người ta nói nó có – ngược lại sống chẳng có ý nghĩa gì cả, không thứ gì có ý nghĩa gì cả – làm thế nào người ta sẽ, không chứng thực, làm thế nào người ta sẽ tìm được? Giả sử bạn nói nền tảng này tồn tại, như ngày hôm trước tôi đã nói điều đó. Giả sử người nào đó, bạn nói điều đó, và sau đó câu ~~bi~~ kế tiếp là: cái đó có sự liên hệ gì với con người? Và sự liên hệ của con người với cái đó? Làm thế nào bạn sẽ tìm được? Làm thế nào người ta sẽ khám phá, hay tìm được, hay sờ chạm nó – liệu nền tảng đó có tồn tại? Nếu nó không tồn tại, vậy thì thực sự con người chẳng có ý nghĩa gì cả. Tôi có ý, tôi chết và bạn chết và tất cả chúng ta đều

chết, và thế là đạo đức có quan trọng gì, hạnh phúc hay không hạnh phúc có quan trọng gì, chỉ tiếp tục sống. Làm thế nào bạn sẽ chỉ ra rằng nền tảng có tồn tại? Trong những từ ngữ khoa học cũng như cảm thấy của nó, sự chuyển tải không-từ ngữ của nó?

David Bohm: *Vâng, ô ông sử dụng từ ngữ 'khoa học' ông có ý là có-lý trí?*

Krishnamurti: Có-lý trí, có-lý luận, thông minh.

David Bohm: *Vậy là, cái gì đó mà chúng ta có thể thực sự sờ chạm.*

Krishnamurti: Đúng. Không phải sờ chạm, nhận biết – tốt hơn ý nghĩa sờ chạm – nhận biết. Một cách khoa học, chúng ta có ý qua từ ngữ đó, có-lý trí, có-lý luận, thông minh. Nhiều người có thể đến với nó.

David Bohm: *Vâng, nó là công khai.*

Krishnamurti: Vâng. Và nó không chỉ là sự khẳng định của một người.

David Bohm: *Vâng, tôi nghĩ đó là công bằng.*

Krishnamurti: Điều đó sẽ có tánh khoa học. Tôi nghĩ điều đó có thể được thể hiện, bởi vì chúng ta đã nói từ ngay khi mới bắt đầu rằng nếu nửa tá người của chúng ta thực sự được tự do vân vân, vân vân, vân vân – tôi nghĩ nó có thể được thể hiện, nhưng người ta phải *thực hiện* nó bằng tất cả mọi việc, không phải chỉ nói chuyện bằng từ ngữ về nó. Liệu tôi có thể

– hay bạn nói, nền tảng có tồn tại và nền tảng có những yêu cầu nào đó: đó là, phải có yên lặng tuyệt đối, trống không tuyệt đối, mà có nghĩa không ý thức của vị kỷ trong bất kỳ hình thức nào. Đúng chứ? Bạn làm ơn chỉ cho tôi cái đó. Liệu tôi sẵn lòng buông bỏ tất cả vị kỷ của tôi bởi vì tôi muốn xác nhận nó? Tôi muốn trông rõ nó, tôi muốn tìm được liệu điều gì bạn đang nói là đúng thực, vậy là liệu tôi sẵn lòng – tất cả chúng ta, mười người chúng ta – sẵn lòng nói, ‘Nhìn kìa, hãy xóa sạch hoàn toàn “cái tôi”’?

David Bohm: *Vâng. Tôi nghĩ tôi có thể nói rằng, có lẽ trong ý nghĩa nào đó người ta sẵn lòng, nhưng có lẽ có một ý nghĩa khác mà trong đó sự sẵn lòng không lệ thuộc vào nỗ lực hay quyết tâm có ý thức.*

Krishnamurti: Không, chờ đã. Vậy là chúng ta thông suốt tất cả điều đó.

David Bohm: *Chúng ta phải thấy rằng . . .*

Krishnamurti: Nó không là ý chí, nó không là ham muốn, nó không là nỗ lực.

David Bohm: *Vâng nhưng ví dụ, khi ông nói sự sẵn lòng nó chứa đựng từ ngữ ‘ý chí’.*

Krishnamurti: Sự sẵn lòng trong ý nghĩa đi qua cái cửa đó. Hay liệu tôi, hay liệu chúng ta sẵn lòng đi qua cái cửa đặc biệt đó để phát hiện rằng nền tảng có tồn tại? Bạn yêu cầu tôi điều đó. Tôi trả lời, đồng ý, tôi sẽ. Tôi sẽ, trong ý nghĩa không vận dụng ý chí và tất cả điều đó – những khía cạnh hay những phẩm chất hay bản chất của ‘cái tôi’ là gì? Vì vậy

chúng ta tìm hiểu câu hỏi đó. Bạn vạch nó ra cho tôi và tôi nói, ‘Đúng’ – liệu mười người chúng ta có thể thực hiện nó? Không bị quyến luyến, không-sợ hãi, không – bạn theo kịp? – toàn công việc của nó. Không-niềm tin, tuyệt đối có-lý trí – bạn biết – quan sát. Tôi nghĩ nếu mười người thực hiện nó, bất kỳ người khoa học nào sẽ chấp nhận nó. Nhưng không có mười người. Thế là sự xác nhận của một người trở thành . . .

David Bohm: Tôi thấy. Chúng ta phải cùng nhau thực hiện công việc này một cách công khai . . .

Krishnamurti: . . . đó là nó . . .

David Bohm: . . . để cho nó trở thành một sự kiện thực sự.

Krishnamurti: Một sự kiện thực sự. Một sự kiện thực sự, trong ý nghĩa rằng người ta chấp nhận nó. Không phải điều gì đó được đặt nền tảng trên ảo tưởng, Jesus, niềm tin và mọi chuyện của nó.

David Bohm: Vâng, ô một sự kiện; cái gì được thực hiện thực sự.

Krishnamurti: Bây giờ, ai sẽ thực hiện việc này, thưa bạn? Những người khoa học muốn nói rằng sự việc này là hoàn toàn thuộc ảo tưởng, vô lý, và có những người khác, ‘X’ nói ‘Nó không vô lý, có một nền tảng.’ Và ‘X’ nói, ‘Nếu bạn thực hiện tất cả những điều này nó sẽ ở đó.’

David Bohm: Vâng. Lúc này ông thấy, tôi nghĩ rằng một số những sự việc mà ông nói, thoạt đầu có lẽ không có ý nghĩa đối với người đang nghe ông nói chuyện.

Krishnamurti: Vâng, hoàn toàn đúng. Bởi vì thậm chí anh ấy không sẵn lòng lắng nghe.

David Bohm: Vâng, nhưng còn cả toàn nền tảng quá khứ của anh ấy phản kháng lại nó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Ông thấy nền tảng quá khứ cho ông nhận thức của điều gì có ý nghĩa và điều gì không có ý nghĩa. Bây giờ ông thấy, ví dụ nếu ông nói một trong những mẫu chốt khi thực hiện là không mang vào thời gian . . .

Krishnamurti: A, việc đó khó khăn nhiều lắm.

David Bohm: Đúng, nhưng việc đó lại khá quan trọng.

Krishnamurti: Nhưng chờ đã. Tôi sẽ không bắt đầu bằng thời gian. Tôi sẽ bắt đầu tại mức độ của cậu học trò.

David Bohm: Vâng, nhưng cuối cùng ông sẽ đến những mẫu chốt khó khăn nhiều hơn đó.

Krishnamurti: Vâng, nhưng bắt đầu tại mức độ của cậu học trò và nói, ‘Nhìn kìa, hãy thực hiện những việc này’.

David Bohm: Ô, chúng là gì? Chúng ta hãy nói về chúng một chút xiu.

Krishnamurti: Không niềm tin.

David Bohm: *Một người có lẽ không thể kiểm soát được anh ấy tin tưởng điều gì, anh ấy có lẽ không biết anh ấy tin tưởng điều gì.*

Krishnamurti: Không, đừng kiểm soát bất kỳ điều gì. Hãy quan sát.

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Hãy quan sát rằng bạn có niềm tin, bạn bám vào niềm tin đó, niềm tin cho bạn một ý thức của an toàn và vân vân và vân vân. Và niềm tin đó là một ảo tưởng, nó không có thực tế.

David Bohm: *Vâng. Ông thấy, tôi nghĩ nếu chúng ta phải nói với một người khoa học giống như thế, ông ấy có lẽ nói, 'Tôi không chắc chắn về điều đó', bởi vì ông ấy nói, 'Tôi tin tưởng sự tồn tại của thế giới vật chất.'*

Krishnamurti: Đúng, bạn không tin tưởng mặt trời mọc và mặt trời lặn. Nó là một sự kiện.

David Bohm: *Đúng, nhưng ông ấy tin tưởng. Ông thấy, đã có những tranh luận nhiều về điều này, không có cách nào để chứng thực rằng nó tồn tại phía bên ngoài cái trí của tôi, nhưng dẫu vậy tôi tin tưởng nó. Đây là một trong những nghi vấn nảy sinh. Ông thấy, thật ra những người khoa học có những niềm tin. Một người tin tưởng rằng lý thuyết này là đúng, và người khác tin tưởng lý thuyết kia.*

Krishnamurti: Không. Tôi không có ~~những~~ lý thuyết. Tôi không có bất kỳ lý thuyết nào. Tôi khởi hành tại mức độ của

câu học trò bằng cách nói, ‘Hãy nhìn kia, đừng chấp nhận những lý thuyết, những kết luận, đừng bám vào những thành kiến của bạn và vân vân và vân vân.’ Đó là điểm khởi hành.

David Bohm: *Vâng, ô ông thầy, có lẽ chúng ta nên nói, đừng bám vào những lý thuyết của ông; bởi vì người nào đó có lẽ nghi ngờ ông nếu ông nói, ông không có những lý thuyết. Ngay tức khắc họ sẽ nghi ngờ điều đó, ông thầy.*

Krishnamurti: Tôi không có **những** lý thuyết. Tại sao tôi nên có những lý thuyết?

David Bohm: *Krishnaji, ông thầy nếu tôi là một người khoa học tôi cũng sẽ nói tôi không có những lý thuyết. Tôi không thấy rằng, thế giới mà tôi đã kiến tạo cho những lý thuyết khoa học của tôi cũng thuộc về lý thuyết. Tôi sẽ gọi nó là sự kiện.*

Krishnamurti: Vậy là chúng ta phải bàn luận những sự kiện là gì? Đúng chứ? Những sự kiện là gì? Tôi sẽ giải thích những sự kiện là gì, liệu đó là sự việc đang xảy ra? Thực sự đang xảy ra. Bạn sẽ đồng ý điều đó?

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Những người khoa học sẽ đồng ý điều đó?

David Bohm: *Vâng. Ô tôi nghĩ, những người khoa học sẽ nói rằng, điều gì đang xảy ra được hiểu rõ qua những lý thuyết. Ông thầy, trong khoa học, ông không hiểu rõ sự việc gì đang xảy ra nếu không có sự trợ giúp của những dụng cụ và những lý thuyết.*

Krishnamurti: Bây giờ, hãy chờ, hãy chờ, hãy chờ. Sự việc gì đang xảy ra ngoài đó, sự việc gì đang xảy ra ở đây?

David Bohm: Được rồi, nhưng chúng ta hãy giải thích chậm chậm. Trước hết, sự việc gì đang xảy ra ngoài đó. Những dụng cụ và những lý thuyết được cần đến thậm chí để . . .

Krishnamurti: Không, tôi không – không.

David Bohm: Để có những sự kiện về sự việc gì ngoài đó . . .

Krishnamurti: Những sự kiện ngoài đó là gì?

David Bohm: . . . ông không thể tìm được nếu không có loại lý thuyết nào đó.

Krishnamurti: Những sự kiện ngoài đó là xung đột, tại sao tôi nên có một lý thuyết về nó?

David Bohm: Tôi đã không nói về đ điều đó. Ông thấy, tôi đã nói về những sự kiện của vật chất, mà người khoa học quan tâm đến.

Krishnamurti: Vâng. Được rồi.

David Bohm: Anh ấy không thể tìm được sự kiện đó mà không có một lý thuyết nhỏ nhoi nào đó.

Krishnamurti: Có lẽ. Tôi không biết điều đó.

David Bohm: Ông thấy, bởi vì lý thuyết tổ chức sự kiện cho anh ấy. Nếu không có lý thuyết đó, nó thực sự sẽ rơi vào . . .

Krishnamurti: Vâng. Tôi hiểu điều đó. Đó có lẽ là một sự kiện. Bạn có lẽ có những lý thuyết về điều đó.

David Bohm: Vâng. Về hấp dẫn lực, về những nguyên tử – tất cả những sự việc đó lệ thuộc vào những lý thuyết với mục đích sản sinh ra những sự kiện thực sự.

Krishnamurti: Những sự kiện thực sự. Vậy là bạn khởi hành từ một lý thuyết.

David Bohm: Một pha trộn của lý thuyết và sự kiện. Nó luôn luôn là một kết hợp của lý thuyết và sự kiện.

Krishnamurti: Vâng, đúng rồi. Một kết hợp của lý thuyết và sự kiện.

David Bohm: Lúc này liệu ông nói, chúng ta sắp sửa có một lãnh vực nơi không có bất kỳ sự kết hợp như thế . . .

Krishnamurti: Đó là nó. Đó là, thuộc tâm lý tôi không có lý thuyết về chính tôi, về vũ trụ, về sự liên hệ với một người khác của tôi. Tôi không có lý thuyết. Tại sao tôi phải có? Sự kiện duy nhất là: con người đau khổ, phiền muộn, rối loạn, trong xung đột. Đó là một sự kiện. Tại sao tôi phải có một lý thuyết về nó?

David Bohm: Ông phải giải thích chậm chậm. Ông thấy, nếu ông đang dự tính mang vào những người khoa học, đây sẽ là thuộc khoa học . . .

Krishnamurti: Tôi sẽ giải thích rất chậm chậm.

David Bohm: . . . *đ* cho chúng ta *ẽ* không bỏ lại những người khoa học đằng sau!

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Hay, bỏ tôi lại đằng sau.

David Bohm: *Ồ, chúng ta hãy chấp nhận ‘sự bầu bạn một phần’ – được chứ? Những người khoa học có lẽ nói ‘đúng’, tâm lý học là khoa học mà với nó chúng ta cố gắng nhìn vào phía bên trong, tìm hiểu cái trí. Và họ nói những con người khác nhau đã có những lý thuyết – như Freud, và Jung và những người khác – tôi không biết tất cả họ. Lúc này chúng ta phải làm sáng tỏ, tại sao rất vô ích khi có những lý thuyết này.*

Krishnamurti: Bởi vì lý thuyết ngăn cản sự quan sát về điều gì đang thực sự xảy ra.

David Bohm: *Đúng, nhưng phía bên ngoài đ*ng như lý thuyết lại đang giúp đỡ sự quan sát đó. *Tại sao có sự khác biệt ở đây?*

Krishnamurti: Vâng, Sự khác biệt? Bạn có thể khám phá điều đó, nó rất đơn giản.

David Bohm: *Ồ, chúng ta hãy giải thích nó rõ ràng. Bởi vì nếu ông muốn mang vào những người khoa học, ông phải trả lời câu hỏi này.*

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Chúng ta sẽ trả lời nó. Câu hỏi là – tại sao nên – câu hỏi là gì?

David Bohm: *Tại sao những lý thuyết vừa cần thiết lẫn hữu dụng trong tổ chức những sự kiện về vật chất, phía bên ngoài, và tuy nhiên phía bên trong, theo tâm lý chúng lại cản đường, chúng không hữu dụng gì cả.*

Krishnamurti: Vâng. Lý thuyết là gì?

David Bohm: *Vâng, ồ . . .*

Krishnamurti: Nghĩa lý của từ ngữ, lý thuyết.

David Bohm: *Lý thuyết có nghĩa thấy, suy nghĩ, một loại của thấu hiểu.*

Krishnamurti: Suy nghĩ về nó? Đó là nó.

David Bohm: *Một quan điểm, một cách nhìn.*

Krishnamurti: Một cách nhìn.

David Bohm: *Và lý thuyết giúp ông quan sát vật chất phía bên ngoài.*

Krishnamurti: Ồ, liệu bạn có thể – lý thuyết có nghĩa quan sát.

David Bohm: *Nó là một cách quan sát.*

Krishnamurti: Một cách quan sát. Liệu một cách tâm lý, bạn có thể quan sát điều gì đang xảy ra, quan sát?

David Bohm: *Vâng, bây giờ chúng ta hãy nói rằng, khi chúng ta nhìn vào vật chất phía bên ngoài đến một mức độ nào đó, chúng ta cố định đang quan sát đó.*

Krishnamurti: Đó là, người quan sát khác biệt với vật được quan sát.

David Bohm: *Không những khác biệt, nhưng sự liên hệ của chúng còn bị cố định, ít ra là một cách tương đối, trong một thời gian.*

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng. Vậy là lúc này chúng ta có thể chuyển động, chút chút. Chuyển động.

David Bohm: *Việc này có vẻ cần thiết để nghiên cứu vật chất. Vật chất không thay đổi nhanh lắm, và nó có thể được tách rời trong chừng mực nào đó. Và thế là chúng ta có thể làm cho nó thành khá ổn biến để quan sát những thay đổi nhưng không ngay tức khắc, nó có thể được kiểm hãm lại bất biến trong một khoảng thời gian.*

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: *Và chúng ta gọi đó là lý thuyết.*

Krishnamurti: Như bạn đã nói, lý thuyết có nghĩa, nghĩa lý thực sự của từ ngữ, là một cách quan sát.

David Bohm: *Nó có cùng gốc rễ như từ ngữ theatre 'trông thấy' trong tiếng Hy Lạp, ông thấy.*

Krishnamurti: Theatre, trông thấy, vâng, điều đó đúng. Nó là một cách nhìn. Bây giờ cái gì – bây giờ chúng ta khởi hành ở đâu? Một cách nhìn chung, một cách nhìn thông thường, một cách nhìn phụ thuộc vào quan điểm của mỗi người – người nội trợ, người chồng, người làm trò khi – bạn có ý gì qua từ ngữ cách nhìn?

David Bohm: Ô, cùng vấn đề nảy sinh trong sự phát triển của khoa học. Chúng ta đã bắt đầu bằng điều gì chúng ta gọi là khả năng suy nghĩ và quyết định chung . . .

Krishnamurti: . . . khả năng suy nghĩ và quyết định chung.

David Bohm: . . . một cách nhìn chung. Sau đó những người khoa học đã khám phá rằng việc này chưa đủ.

Krishnamurti: Họ đã chuyển động khỏi nó.

David Bohm: Họ đã chuyển động khỏi, họ từ bỏ vài phần của nó.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang đến. Cách nhìn chung đây ắp thành kiến.

David Bohm: Vâng, nó là dựa trên ý kiến cá nhân độc đoán.

Krishnamurti: Dựa trên ý kiến cá nhân độc đoán.

Davis Bohm: Phụ thuộc vào nền tảng quá khứ của ông.

Krishnamurti: Vâng, tất cả điều đó. Vậy là liệu tôi có thể được tự do khỏi nền tảng quá khứ của tôi, thành kiến của tôi?

David Bohm: Có.

Krishnamurti: Tôi nghĩ người ta có thể.

David Bohm: Ông có thể nói rằng, khi nó đi vào việc nhìn phía bên trong – ông thấy vấn đề là liệu một lý thuyết của tâm lý sẽ có bất kỳ sự giúp đỡ nào trong thực hiện nhìn này. Sự nguy hiểm là rằng chính lý thuyết có lẽ là một thành kiến. Nếu ông cố gắng tạo ra một lý thuyết . . .

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang nói. Nó sẽ trở thành một thành kiến.

David Bohm: Nó sẽ trở thành một thành kiến, bởi vì chúng ta không có gì cả – chúng ta vẫn chưa quan sát bất kỳ thứ gì để đặt nền móng nó.

Krishnamurti: Vậy là nhân tố chung là rằng, con người chịu đựng đau khổ. Đúng chứ? Đó là một nhân tố chung. Và cách quan sát những vật chất.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Đúng chứ?

David Bohm: Tôi không hiểu liệu những người khoa học sẽ chấp nhận điều đó như nhân tố cơ bản nhất của con người.

Krishnamurti: Được rồi. Xung đột?

David Bohm: Ô, họ đã tranh luận về nó.

Krishnamurti: Hãy sử dụng bất kỳ điều gì, không đặt thành vấn đề. Quyến luyến, vui thú, sợ hãi.

David Bohm: Tôi nghĩ vài người có lẽ phản kháng và nói chúng ta nên tìm điều gì đó tích cực hơn.

Krishnamurti: Mà là điều gì?

David Bohm: Một cách đơn giản, ví dụ vài người có lẽ đã nói rằng, lý trí là một nhân tố chung.

Krishnamurti: Không, không, không! Tôi sẽ không gọi lý trí là một nhân tố chung. Nếu con người có lý trí, họ sẽ không đang đánh nhau.

David Bohm: Chúng ta phải giải thích rõ ràng điều này. Ông thấy, chúng ta hãy nói, trong quá khứ người nào đó giống như Aristotle có lẽ đã nói lý trí là nhân tố chung của con người. Lúc này bàn luận của ông chống lại nó là rằng, con người thông thường không có lý trí.

Krishnamurti: Không, họ không có.

David Bohm: Mặc dù họ có lẽ nghĩ rằng họ có, nhưng họ lại không có.

Krishnamurti: Đó là nó.

David Bohm: Vậy là ông đang nói, đó không là một sự thật.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

David Bohm: Tôi nghĩ, thông thường những người khoa học sẽ nói rằng có nhiều người khác nhau, và rằng nhân tố chung của con người là rằng tất cả họ đều đang đấu tranh cho hạnh phúc.

Krishnamurti: Đó là nhân ố chung? Không, tôi sẽ không chấp nhận điều đó. Nhiều con người đang đấu tranh cho hạnh phúc.

David Bohm: Không. Tất cả những con người đều khác biệt.

Krishnamurti: Đồng ý. Ở lại đó.

David Bohm: Điều gì tôi đang nói là rằng, đây là lý thuyết chung, mà con người tin tưởng là một sự thật.

Krishnamurti: Đó là, mỗi người đều nghĩ anh ấy hoàn toàn khác biệt những người khác.

David Bohm: Vâng. Và tất cả họ đều đang đấu tranh một cách độc lập cho hạnh phúc.

Krishnamurti: Tất cả họ đều đang tìm kiếm loại thỏa mãn nào đó. Đúng chứ? Bạn sẽ đồng ý điều đó chứ?

David Bohm: Vâng, đó là một nhân tố chung. Nhưng lý do tại sao tôi đã đưa ra lý trí là rằng, chính sự tồn tại của khoa học được đặt nền tảng trên nhận thức rằng lý trí là chung cho mọi người.

Krishnamurti: Tôi biết, nhưng đó là lý do tại sao tôi đã không muốn bạn mang đi đều đó vào. Mỗi người đang tìm kiếm cá tánh riêng của anh ấy.

David Bohm: Nhưng, ông thấy, khoa học sẽ không thể hình thành được nếu điều đó hoàn toàn đúng.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng.

Người hỏi: Tại sao?

David Bohm: Ô, bởi vì mọi người sẽ không quan tâm đến sự thật, ông thấy. Chính khả năng khám phá của khoa học cũng phải phụ thuộc vào mọi người đang cảm thấy rằng mục đích chung của đang tìm kiếm sự thật này, vượt khỏi sự thỏa mãn cá nhân; bởi vì thậm chí nếu lý thuyết của bạn sai lầm, bạn phải chấp nhận rằng nó sai lầm mặc dù nó không gây thỏa mãn. Đó là, nó gây ất thất vọng cho mọi người nhưng họ phải chấp nhận nó, và nói, 'Ồ, đó là sai lầm'.

Krishnamurti: Tôi không đang tìm kiếm sự thỏa mãn. Tôi là một người bình thường.

Người hỏi: Ô, ví dụ, nó là cái gì đó mà được viết vào nhiều Hiến pháp của nhiều quốc gia, và đó là lý do tại sao tôi nêu ra ở đây. Nó dường như là một niềm tin chung.

Krishnamurti: Không, tôi nghĩ điều gì Dr Bohm đã nêu ra, mà là, những người khoa học đã quen thuộc rằng những con người đều có-lý trí.

David Bohm: Khi họ làm khoa học.

Krishnamurti: Khoa học.

David Bohm: Họ có lẽ đồng ý rằng họ không có lý trí lắm trong cuộc sống riêng tư, nhưng họ nói rằng ít nhất họ có thể có-lý trí khi họ làm công việc khoa học. Ngược lại công việc khoa học sẽ không thể khởi sự được.

Krishnamurti: Vậy là phía bên ngoài, trong xử lý vật chất, tất cả họ đều có-lý trí.

David Bohm: Ít ra họ cố gắng như vậy, và họ có-lý trí trong mức độ nào đó.

Krishnamurti: Họ cố gắng có-lý trí, nhưng họ trở nên không-lý trí trong sự quan hệ của họ với những người khác.

David Bohm: Vâng. Họ không thể duy trì nó.

Krishnamurti: Vậy là, đó là nhân tố chung.

David Bohm: Vâng. Đúng rồi. Rất quan trọng phải nêu ra mấu chốt này – rằng lý trí đó bị giới hạn, và, như ông nói, sự kiện cơ bản là rằng thông thường hơn, họ không thể có-lý trí. Họ có lẽ thành công trong lãnh vực bị giới hạn nào đó.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Điều đó đúng. Bây giờ liệu tôi có thể – đó là một nhân tố chung. Đó là một sự kiện.

David Bohm: Đó là một sự kiện, mặc dù chúng ta không nói nó là điều không tránh khỏi, hay nó không thể thay đổi được.

Krishnamurti: Không. Nó là một sự kiện.

David Bohm: Nó là một sự kiện rằng nó đã tồn tại.

Krishnamurti: Nó đang xảy ra.

David Bohm: Đúng, nó đã xảy ra. Nó đang xảy ra.

Krishnamurti: Vâng. Tôi, như một con người bình thường, không có lý trí. Và sống của tôi hoàn toàn mâu thuẫn và vân vân và vân vân, mà là không-ly trí. Bây giờ, liệu tôi, như một con người, có thể thay đổi điều đó?

David Bohm: Vâng. Chúng ta hãy thấy làm thế nào chúng ta có thể tiến tới từ sự tiếp cận thuộc khoa học. Bây giờ, điều này sẽ nảy sinh câu hỏi, tại sao con người không có lý trí?

Krishnamurti: Bởi vì chúng ta đã bị quy định theo cách đó. Giáo dục của chúng ta, tôn giáo của chúng ta, mọi thứ của chúng ta.

David Bohm: Ô, nhưng điều đó chẳng đưa chúng ta đến đâu cả bởi vì nó dẫn đến nhiều câu hỏi hơn: làm thế nào chúng ta đã bị quy định và vân vân?

Krishnamurti: Chúng ta có thể tìm hiểu tất cả điều đó.

David Bohm: Vâng, nhưng tôi đã có ý rằng theo đuổi hướng đó sẽ không trả lời được.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Tại sao chúng ta đã bị quy định theo cách đó?

David Bohm: Ví dụ, ngày hôm trước chúng ta đã nói rằng có lẽ con người đã theo một hướng sai lầm.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Điều đó thiết lập tình trạng bị quy định sai lầm.

Krishnamurti: Tình trạng bị quy định sai lầm ngay từ khởi đầu. Hay, tìm kiếm sự an toàn – an toàn cho chính tôi, an toàn cho gia đình của tôi, cho nhóm người của tôi, cho bộ lạc của tôi, đã tạo ra sự phân chia này.

David Bohm: Vâng, nhưng thậm chí sau đó ông phải hỏi tại sao con người đã tìm kiếm sự an toàn này trong hướng sai lầm. Ông thấy, nếu đã có bất kỳ thông minh nào, sẽ rõ ràng rằng toàn sự việc không có ý nghĩa.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, bạn đang trở lại ‘theo hướng sai lầm’. Làm thế nào bạn sẽ chỉ cho tôi chúng ta đã theo hướng sai lầm?

David Bohm: Vâng. Ông đang nói chúng ta hẳn phải bày điều này một cách khoa học, liệu đó là điều gì ông đang nói? Ông muốn tiếp tục sự phơi bày này?

Krishnamurti: Vâng, Tôi nghĩ hướng sai lầm được theo khi tư tưởng đã trở thành quá quan trọng.

David Bohm: Vâng. Và điều gì đã khiến cho tư tưởng quan trọng như thế?

Krishnamurti: Ô, chúng ta sẽ tìm ra. Điều gì đã khiến cho tư tưởng – điều gì đã khiến cho con người tôn sùng tư tưởng như phương tiện duy nhất của vận hành? Tại sao họ đã tôn sùng tư tưởng? Đúng chứ?

David Bohm: Vâng. Cũng vậy nó sẽ phải được giải thích rõ ràng tại sao, nếu tư tưởng quan trọng như thế, nó gây ra tất cả những khó khăn. Đây là hai câu hỏi.

Krishnamurti: Điều đó khá đơn giản.

David Bohm: Ô, chúng ta đã tìm hiểu kỹ càng điều đó, nhưng tôi đang nói rằng nếu chúng ta đang giới thiệu nó cho người nào đó, chúng ta phải giải thích nó.

Krishnamurti: Điều đó khá rõ ràng. Vậy là tư tưởng đã được biến thành vua chúa, tối thượng. Và đó có lẽ là hướng sai lầm của con người.

David Bohm: Đúng, tôi nghĩ rằng tư tưởng đã trở thành cái tương đương ủa sự thật. Ông thấy, người ta sử dụng tư tưởng để xác định sự thật, để khẳng định điều gì luôn luôn đúng thực. Tại một chặng đường nào đó, khi có lẽ có nhận thức rằng chúng ta có hiểu biết – mà có lẽ cần đến trong những trường hợp nào đó trong một khoảng thời gian – nhưng con người khái quát hóa, bởi vì hiểu biết luôn luôn đang khái quát hóa. Và khi họ đạt đến nhận thức rằng nó sẽ luôn luôn như thế, điều này đã có định ‘tư tưởng là điều gì đúng thực’, ông thấy. Điều này sẽ cho tư tưởng sự quan trọng tối thượng này.

Krishnamurti: Tại sao con người đã cho – bạn đang hỏi, phải không – tại sao con người đã cho tư tưởng sự quan trọng như thế? Đó là câu hỏi?

David Bohm: Tôi nghĩ anh ấy đã trượt vào nó.

Krishnamurti: Tại sao?

David Bohm: Bởi vì anh ấy đã không thấy điều gì anh ấy đã đang làm. Ông thấy, ngay khởi đầu anh ấy đã không thấy sự nguy hiểm . . .

Người hỏi: Vừa lúc trước, ông đã nói rằng nền tảng chung cho con người là lý luận vì thế . . .

Krishnamurti: Những người khoa học nói điều đó.

Người hỏi: Vâng. Vì vậy liệu ông có thể chứng thực cái gì đó là đúng thực mà thậm chí còn quan trọng hơn là ông có hạnh phúc.

Krishnamurti: Tôi hoàn toàn không theo kịp.

Người hỏi: Liệu ông có thể chỉ rõ cho một người rằng, cái gì đó là đúng thực . . .

Krishnamurti: Hãy chỉ rõ nó cho tôi. Đúng thực rằng tôi không có lý trí. Đó là một sự kiện, đó là sự thật.

Người hỏi: Vâng, nhưng với điều đó ông không cần lý luận, sự quan sát là thừa đủ để thực hiện điều đó.

Krishnamurti: Không. Tôi không có lý trí. Tôi đã đấu tranh. Tôi nói về hòa bình. Tôi không có lý trí.

Người hỏi: Tất cả việc đó là không-lý trí. Vì vậy tại sao tôi nói rằng lý luận lại quá quan trọng khi tôi không thể lý luận?

Krishnamurti: Không. Điều gì Bohm đang vạch ra là: những người khoa học nói con người có-lý trí nhưng sự kiện là rằng sống hàng ngày là không-lý trí. Lúc này chúng ta đang nói – anh ấy đang hỏi: hãy chỉ rõ cho tôi tại sao nó không có lý trí, một cách khoa học. Đó là, hãy chỉ rõ cho tôi làm thế nào tôi đã trượt vào ‘không-lý trí’ này; tại sao con người đã chấp nhận điều này. Chúng ta có thể nói, nó là thói quen, truyền thống, tôn giáo; và những người khoa học cũng, họ rất có-lý trí ở đó, trong lãnh vực của khoa học, nhưng rất không-lý trí trong sống của họ.

Người hỏi: Và ông đã gợi ý rằng, khiến cho tư tưởng thành vua chúa là sự không-lý trí cơ bản.

Krishnamurti: Vâng. Điều đó đúng. Chúng ta đã đến mấu chốt đó. Tôi muốn làm sáng tỏ.

Người hỏi: Vâng, nhưng vậy thì làm thế nào chúng ta đã trượt vào việc khiến cho tư tưởng thành quan trọng như thế?

Krishnamurti: Tại sao con người đã trao tặng tư tưởng sự quan trọng như cái tôi thượng? Tại sao? Tôi nghĩ điều đó khá dễ dàng. Bởi vì nó đã là vật duy nhất mà anh ấy đã biết.

David Bohm: Nó không hiểu rõ anh ấy sẽ cho nó sự quan trọng tối thượng.

Krishnamurti: Bởi vì những sự việc tôi biết – những sự việc tư tưởng đã tạo ra, những hình ảnh, mọi chuyện của nó – còn quan trọng nhiều hơn những sự việc tôi không biết.

David Bohm: Nhưng ông thấy nếu con người đã – nếu thông minh đang vận hành, anh ấy sẽ không đến kết luận đó. Chính là không-lý trí khi nói rằng tất cả mọi sự việc mà tôi biết là tất cả mọi sự việc quan trọng.

Krishnamurti: Đó là lý do tại sao anh ấy không có lý trí.

David Bohm: Vâng. Nó đã trượt vào không -lý trí khi nói, ‘Tất cả mọi sự việc mà tôi biết là tất cả mọi sự việc quan trọng’. Nhưng tại sao con người đã tạo ra sai lầm đó?

Krishnamurti: Bạn sẽ nói rằng sai lầm đó được tạo ra bởi vì anh ấy bám vào cái đã được biết và phản kháng bất kỳ sự việc gì không biết được?

David Bohm: Ô, đó là một sự kiện nhưng nó không sáng tỏ tại sao anh ấy nên.

Krishnamurti: Bởi vì đó là vật duy nhất mà anh ấy có.

David Bohm: Ô, ông thấy, nhưng tôi đang hỏi tại sao anh ấy không đủ thông minh để thấy rằng điều này . . .

Krishnamurti: Bởi vì anh ấy không có lý trí.

David Bohm: Ô, chúng ta sẽ đi luân quản trong những vòng tròn!

Krishnamurti: Tôi không nghĩ chúng ta đang đi luẩn quẩn trong những vòng tròn.

David Bohm: Hãy theo dõi: mỗi lý do này mà ông đưa ra chỉ là một hình thức khác của sự không-lý trí của con người.

Krishnamurti: Đó là tất cả mọi điều mà tôi đang nói. Từ cơ bản chúng ta là không-lý trí. Và chính không-lý trí đã phát sinh bởi vì chúng ta đã cho tư tưởng sự quan trọng tối thượng.

Người hỏi: Nhưng trước đó, đó không phải là tư tưởng đã dựng lên ý tưởng rằng 'tôi hiện diện'?

Krishnamurti: A, điều đó đến sau một chút. Tôi không muốn tìm hiểu điều đó bởi vì chúng ta phải thâm nhập từng bước một.

Người hỏi: Ô, tôi cảm thấy bước đó thực sự đến trước bởi vì – liệu tôi có thể?

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Bạn nói điều gì bạn thích, chúng ta đang ở nước Mỹ.

Người hỏi: Chắc chắn bởi vì 'cái tôi', bởi vì 'cái tôi'. Sự việc duy nhất mà tồn tại là tư tưởng.

Krishnamurti: Liệu những người khoa học sẽ chấp nhận điều đó?

David Bohm: Không, những người khoa học cảm thấy họ đang tìm hiểu bản chất thực sự của vật chất, ông biết, độc

lập khỏi tư tưởng, dấu sao chẳng nữa độc lập một cách cơ bản. Anh ấy muốn biết cách vũ trụ hiện diện. Anh ấy có lẽ đang tự-lừa dối chính anh ấy, nhưng anh ấy cảm thấy rằng nó sẽ không xứng đáng thực hiện nếu anh ấy không tin tưởng rằng anh ấy đang tìm kiếm một sự kiện khách quan.

Krishnamurti: Vậy là liệu bạn sẽ nói qua vật chất, qua sự tìm hiểu về vật chất, anh ấy đang cố gắng tìm ra cái gì đó, anh ấy đang cố gắng tìm ra nền tảng?

David Bohm: Chính xác đó là nó.

Krishnamurti: Chờ đã, chờ đã. Đó là nó?

David Bohm: Chính xác, vâng.

Krishnamurti: Bây giờ người tôn giáo, như “X”, người tôn giáo ông ‘X’ , ông ấy nói bạn có thể tìm được nó bằng cách trở thành có-lý trí thực sự trong sống của bạn. Đúng chứ? Mà là vân vân, tôi không ~~gần~~ trình bày nó. Ông g ấy nói. ‘Tôi không chấp nhận tôi có-lý trí’ – người tôn giáo bắt đầu. ‘Tôi không-lý trí, tôi mâu thuẫn’ và vân vân và vân vân. Vì vậy tôi sẽ phải cởi bỏ điều đó trước tiên – từng bước một, xóa sạch, hay tôi có thể cởi bỏ toàn sự việc chỉ một lần. Đúng chứ? Tôi chấp nhận tôi không có lý trí.

David Bohm: Ô, vâng. Có một khó khăn: nếu ông chấp nhận rằng ông không có lý trí, ông chấm dứt, bởi vì ông hỏi, làm thế nào ông có thể bắt đầu. Đúng chứ?

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Nhưng nếu . . .

Krishnamurti: Nhưng nếu tôi chấp nhận rằng tôi không có lý trí – hãy chờ một chút – hoàn toàn, vậy là tôi có-lý trí!

David Bohm: Đúng, ồ ông sẽ phải . . .

Krishnamurti: Dĩ nhiên, bạn hiểu rõ.

David Bohm: Ông sẽ phải giải thích nó rõ ràng hơn. Ông thấy, tôi nghĩ ông có thể nói rằng con người đã đang tự-lừa dối chính anh ấy vào sự tin tưởng rằng anh ấy sẵn có-lý trí rồi.

Krishnamurti: Tôi không chấp nhận điều đó.

David Bohm: Vâng. Bây giờ nếu ông không chấp nhận sự lừa dối này, vậy thì ông đang nói rằng lý trí sẽ ở đó.

Krishnamurti: Không, tôi không chấp nhận nó. Sự kiện là tôi không có lý trí.

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Và muốn tìm được nền tảng, tôi phải trở nên có-lý trí thực sự trong sống của tôi. Đó là tất cả mà tôi khởi hành cùng. Và không-lý trí đã được tạo ra bởi tư tưởng sáng chế ý tưởng của ‘cái tôi’ này tách rời khỏi mọi người khác vân vân, vân vân. Vì vậy liệu tôi, không có lý trí, có thể tìm ra nguyên nhân của không -lý trí và xóa sạch nó? Nếu tôi không thể làm điều đó, tôi không thể đến được nền tảng mà có-lý trí nhất.

Liệu một người khoa học đang tìm hiểu vật chất, muốn bắt gặp nền tảng, anh ấy có lẽ chấp nhận nền tảng tồn tại?

David Bohm: Ô, ngấm ngấm tuy không nói ra nhưng anh ấy đang giả sử rằng nó có tồn tại.

Krishnamurti: Nó có tồn tại. Ông ‘X’ đến và nói nó có tồn tại. Và bạn, người khoa học nói, ‘Chỉ rõ nó.’ Ông ‘X’ nói, ‘Tôi sẽ chỉ rõ nó cho bạn. Trước hết hãy trở nên có -lý trí trong sống của bạn’. Không ở đó, đừng như một người khoa học đang gặp gỡ một người khoa học khác, đang thí nghiệm và tất cả chuyện còn lại của ‘có -lý trí’ đó, và không -lý trí trong sống của bạn. Hãy khởi hành ở đây hơn là ở đó. Bạn sẽ nói gì cho tất cả điều đó?

David Bohm: Đúng. Ô . . .

Krishnamurti: Việc này phải được thực hiện mà không có nỗ lực, mà không có ham muốn, mà không có ý chí, mà không có bất kỳ ý thức của thuyết phục, ngược lại, bạn quay lại trò chơi.

Người hỏi: Krishnaji, ông đang giả sử, hay ông đang nói rằng người khoa học có thể có -lý trí ở đây?

Krishnamurti: Ông ta nói họ có -lý trí.

David Bohm: Họ có -lý trí trong chừng mực nào đó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Ông ta nói điều đó. Thưa bạn, khi những người khoa học gặp gỡ nhau về điều gì đó họ rất có -lý trí.

Người hỏi: Trong chùng mực nào đó.

Krishnamurti: Trong chùng mực nào đó, vâng.

David Bohm: Ô, cuối cùng những quan hệ cá nhân của họ chen vào và vân vân.

Krishnamurti: Đó là nó. Họ trở nên không -lý trí vì những ghen tuông và những tham vọng của họ.

David Bohm: Ô, cũng vậy bởi vì họ bị quyến luyến đến những lý thuyết của họ và vân vân.

Người hỏi: Cũng vậy, không-lý trí cơ bản của họ là rằng, họ nghĩ điều gì họ khám phá là sự thật.

Krishnamurti: Không, anh ấy không nói điều đó. Qua sự tìm hiểu về vật chất, họ hy vọng bắt gặp nền tảng.

David Bohm: Họ có lẽ sai lầm, nhưng đó là cách họ hy vọng có được.

Krishnamurti: Họ phải, ngược lại tìm hiểu vật chất có mục đích gì?

Người hỏi: Có lẽ không có mục đích.

David Bohm: Dĩ nhiên, ngoài ra nó cũng quan trọng cho những mục đích thực tế và vân vân.

Krishnamurti: Những mục đích thực tế, vâng, để sáng chế súng đạn và mọi chuyện của nó, tàu ngầm và những siêu hỏa tiễn.

David Bohm: Ô, cũng cả những nguồn năng lượng mới và vân vân.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên, đó chỉ là thành phần của nó.

David Bohm: Đó là thành phần của nó, nhưng ngoài ra nó có lẽ có một hướng thú trong chính nó, nhưng chúng ta phải nói rằng – chúng ta hãy cố gắng giải thích nó như thế này: thậm chí trong khoa học ông không thể theo đuổi khoa học một cách đầy đủ nếu ông không có lý trí.

Krishnamurti: Vâng, trong chừng mực nào đó có-lý trí.

David Bohm: Trong chừng mực nào đó có-lý trí, nhưng thật ra rốt cuộc là, sự không-thực hiện được của lý trí chặn đứng khoa học. Những người khoa học thay đổi những lý thuyết của họ và họ trở nên ganh tỵ và vân vân.

Krishnamurti: Đó là nó. Hay không-lý trí chiến thắng họ.

David Bohm: Họ không thể ngăn cản không-lý trí.

Krishnamurti: Đó là nó.

David Bohm: Vậy là, tiếp theo ông có thể nói ông có lẽ nhìn vào cái nguồn của tổng thể không-lý trí.

Krishnamurti: Đó là nó. Đó là điều gì tôi đang nói.

David Bohm: Đó là khả năng duy nhất thực hiện được.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Nhưng lúc này ông phải giải thích rõ ràng rằng, nó thực sự có thể thực hiện được, ông thấy.

Krishnamurti:Ồ, vâng tôi đang giải thích nó cho bạn. Tôi nói trước tiên, công nhận, thấy, quan sát, nhận biết – hay bất kỳ từ ngữ nào – rằng bạn hoàn toàn không-lý trí.

*David Bohm:*Ồ, từ ngữ ‘hoàn toàn’ sẽ gây thắc mắc bởi vì nếu ông hoàn toàn không-lý trí, thậm chí ông không thể bắt đầu nói, ông thấy.

Krishnamurti: Không, đó là nghi vấn của tôi. Tôi nói, bạn hoàn toàn không-lý trí. Trước tiên, công nhận nó. Nhìn ngắm nó. Nếu khoảnh khắc mà bạn thú nhận có phần nào đó của bạn mà có-lý trí – đúng – mà muốn xóa sạch không-lý trí . . .

David Bohm: Không phải điều đó, nhưng phải có-lý trí đầy đủ để hiểu rõ điều gì ông đang nói.

Krishnamurti: Vâng, dĩ nhiên.

David Bohm: Từ cốt lõi, tôi muốn giải thích nó rằng ông bị thống trị bởi không-lý trí của ông, rằng không-lý trí thống trị mặc dù có đầy đủ lý trí để bàn luận nghi vấn.

Krishnamurti: Tôi nghi ngờ điều đó.

David Bohm: Ngược lại ông thấy, thậm chí chúng ta không thể bắt đầu nói chuyện.

Krishnamurti: Không, nhưng lắng nghe. Chỉ một phút, chỉ một phút. Chúng ta bắt đầu nói chuyện, các bạn, một vài người chúng ta bắt đầu nói chuyện bởi vì chúng ta sẵn lòng lắng nghe lẫn nhau, chúng ta sẵn lòng nói ‘Tôi sẽ gạt đi bất kỳ kết luận nào mà tôi có’, và vân vân; chúng ta sẵn lòng lắng nghe lẫn nhau.

David Bohm: Đó là bộ phận của lý trí.

Krishnamurti: Không, có lẽ với vài người chúng ta. Nhưng đa số không sẵn lòng lắng nghe chúng ta, bởi vì chúng ta dư thừa sự quan tâm, dư thừa sự nghiêm túc để tìm ra liệu nền tảng có tồn tại. Đúng chứ? Điều đó cho chúng ta lý trí để lắng nghe lẫn nhau.

David Bohm: Vâng. Ô, lắng nghe là cốt lõi cho lý trí.

Krishnamurti: Cái gì?

David Bohm: Lắng nghe là cần thiết cho lý trí.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Liệu chúng ta đang nói cùng sự việc?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Bởi vì như người khoa học – hãy chờ một phút – như người khoa học qua sự nghiên cứu vật chất, sự tìm hiểu vật chất với hy vọng đến được nền tảng, chúng ta

‘X’, ‘Y’, ‘Z’ nói, chúng ta hãy ~~ở~~ nên có -lý trí trong ~~đ~~ sống của chúng ta. Mà có nghĩa bạn và tôi và ‘X’, ‘Y’, ‘Z’ sẵn lòng lắng nghe lẫn nhau. Đó là tất cả. Chính lắng nghe là khởi đầu của có-lý trí. Ông Carter, ông K, ~~h~~ sẽ không lắng nghe chúng ta, thậm chí cả đức Giáo hoàng, hay bất kỳ người nào khác. Vì ~~â~~ lý lẽ chúng ta, mà đang lắng nghe, trong chừng mực nào đó có thể có-lý trí và ~~l~~ bắt đầu? Đó là tất cả quan điểm của tôi. Tất cả điều này đang quá hợp lý, phải không? Vậy là liệu chúng ta có thể tiến tới từ đó?

Tại sao con người đã tạo ra không-lý trí này trong sống của anh ấy, và rõ ràng vài người chúng ta có thể gạt đi vài phần không-lý trí nào đó và trong chừng mực nào đó trở nên có-lý trí, ‘X’, ‘Y’, ‘Z’ và ~~n~~ những người có -lý trí đó nói, ‘Bây giờ, chúng ta hãy bắt đầu.’ Được chứ? Chúng ta hãy bắt đầu tìm ra tại sao con người sống theo cách này, cả những người khoa học và tôi. Bởi vì anh ấy là một con người, anh ấy không chỉ là người khoa học. Bây giờ cái gì là nhân tố thống trị trong sống của anh ấy, nhân tố thống trị chung trong sống của tất cả những con người; ngoại trừ ‘X’, ‘Y’, ‘Z’ mà có-lý trí, gồm cả họ, cái gì là dòng chảy thống trị trong sống của họ? Chắc chắn nó là tư tưởng.

David Bohm: Vâng, đó là như thế. Dĩ nhiên nhiều người sẽ, có lẽ phủ nhận điều đó, và nói rằng chính cảm giác hay cái gì khác mới là nhân tố chính.

Krishnamurti: Nhiều người có lẽ nói điều đó nhưng tư tưởng là bộ phận của cảm giác.

David Bohm: Vâng. Điều đó thông thường không được hiểu.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ giải thích nó. Những giác quan, cảm thấy – nếu không có tư tưởng đằng sau nó, liệu bạn sẽ có thể công nhận những giác quan này?

David Bohm: Vâng. Tôi nghĩ đây là một khó khăn chính trong sự truyền đạt với những người nào đó.

Krishnamurti: Đúng, vậy là chúng ta bắt đầu. Hãy bỏ lại những người nào đó, tôi muốn ba người ‘X’, ‘Y’, ‘Z’ thấy điều này và ba người ‘X’, ‘Y’, ‘Z’ tự do, bởi vì lắng nghe lẫn nhau, bởi vì trong chừng mực nào đó họ đã trở nên có-lý trí, thế là họ đang lắng nghe lẫn nhau, có thể nói tư tưởng là cái nguồn chính của dòng chảy này.

David Bohm: Vâng, ô chúng ta phải giải thích tư tưởng là gì.

Krishnamurti: Tôi nghĩ điều đó khá đơn giản.

David Bohm: Ô, nó là gì?

Krishnamurti: Tư tưởng tạo ra không-lý trí.

David Bohm: Vâng, nhưng nó là gì? Làm thế nào ông biết ông đang suy nghĩ? Ông có ý gì qua từ ngữ suy nghĩ?

Krishnamurti: Suy nghĩ là chuyển động của ký ức, ký ức mà là trải nghiệm, hiểu biết được lưu trữ trong bộ não. Mà bạn và tôi – chúng ta đều biết tất cả điều này.

Người hỏi: Krishnaji, ông thấy, tại khoảnh khắc này chúng ta cũng đang suy nghĩ một cách từng phần, nhưng dấu vậy có vẻ rằng loại suy nghĩ này không chỉ là ký ức.

Krishnamurti: Ô, vâng, nó là ký ức, xin lỗi. Không, không, tôi không tìm hiểu sâu thêm. Tôi chấm dứt ngay ở đây.

David Bohm: Giả sử chúng ta muốn có-lý trí mà gồm cả tư tưởng có-lý trí.

Krishnamurti: Chính xác đó là nó.

David Bohm: Nhưng lý trí phải gồm cả tư tưởng có-lý trí.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Liệu tư tưởng có-lý trí chỉ là ký ức?

Krishnamurti: Tư tưởng có-lý trí, liệu nó là – bây giờ hãy chờ một phút, cẩn thận!

David Bohm: Vâng. Đúng.

Krishnamurti: Hãy chờ một phút. Nếu chúng ta hoàn toàn có-lý trí, có thấu triệt tổng thể. Thấu triệt đó sử dụng tư tưởng và vậy thì nó có-lý trí.

David Bohm: Vậy thì nó có-lý trí.

Krishnamurti: Chúa tôi ơi! Vâng.

David Bohm: Vậy thì tư tưởng không chỉ là ký ức?

Krishnamurti: Không, không.

David Bohm: Ô, tôi có ý bởi vì nó đang được sử dụng bởi thấu triết.

Krishnamurti: Không, thấu triết sử dụng tư tưởng.

David Bohm: Vâng, nhưng ngay lúc này điều gì tư tưởng làm không chỉ bởi vì ký ức.

Krishnamurti: Hãy chờ một phút.

David Bohm: Ông thấy, tôi thấy nó theo cách này.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng.

David Bohm: Thông thường tư tưởng vận hành theo hướng riêng của nó, nó vận hành giống như một cái máy theo hướng riêng của nó, nó không có lý trí.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng.

David Bohm: Nhưng khi tư tưởng là công cụ của thấu triết, vậy thì ông thấy nó sẽ là sự khác biệt của giữa . . .

Krishnamurti: Đồng ý, đồng ý. Vậy thì tư tưởng không là ký ức.

David Bohm: Nó không được đặt nền tảng trên ký ức.

Krishnamurti: Không, không được đặt nền tảng trên ký ức.

David Bohm: Ký ức được sử dụng, nhưng nó không được đặt nền tảng trên ký ức.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Vậy thì cái gì? ‘X’, ‘Y’, ‘Z’, những người khá có-lý trí, những người đã thấy mấu chốt này rằng tư tưởng bởi vì bị giới hạn, phân chia, không trọn vẹn, không bao giờ có thể có-lý trí.

David Bohm: Nếu không có thấu triệt.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Bây giờ làm thế nào ‘X’, ‘Y’, ‘Z’ sẽ có thấu triệt? Mà là lý trí tổng thể. Không phải lý trí của tư tưởng.

David Bohm: Nó là lý trí của nhận biết, tôi nên nói như thế. Tôi nên gọi nó là lý trí của nhận biết.

Krishnamurti: Nhận biết.

David Bohm: Để nhận biết trật tự có-lý trí.

Krishnamurti: Vâng, lý trí của nhận biết.

David Bohm: Vậy là tư tưởng trở thành công cụ của cái đó, vậy là nó có cùng trật tự.

Krishnamurti: Bây giờ làm thế nào tôi sẽ có thấu triệt đó? Đó là câu hỏi kế tiếp, phải không? Tôi sẽ làm gì? Hay không làm, để có thấu triệt tức khắc này, thấu triệt lập tức này, mà không thuộc thời gian, mà không thuộc ký ức, mà không có nguyên nhân – đúng chứ – mà không được đặt nền tảng trên phần thưởng hay hình phạt? Nó được tự do khỏi tất cả điều đó. Lúc này, làm thế nào tôi, trong bàn luận cùng ‘X’, ‘Y’, ‘Z’, mà muốn bắt gặp nền tảng, làm thế nào tôi, làm thế nào cái trí có thấu triệt này? Khi tôi nói, ‘Tôi có thấu triệt’, điều

đó sai lầm. Chắc chắn. Vì vậy làm thế nào có thể xảy ra được cho một cái trí, mà đã là không-lý trí, mà trong chừng mực nào đó đã trở nên có-lý trí, ‘X’, ‘Y’, ‘Z’, và ‘X’, ‘Y’, ‘Z’ đó, hỏi liệu có thể có thấu triệt đó? Vâng, nó có thể có thấu triệt đó nếu cái trí của bạn được tự do khỏi thời gian.

David Bohm: Đúng. Chúng ta hãy thâm nhập chậm chậm, bởi vì ông thấy, cho phép tôi nói, nếu chúng ta quay lại quan điểm khoa học, thậm chí quan điểm chung, tôi nghĩ rằng một cách ngấm ngấm thời gian được sử dụng như nền tảng của mọi thứ trong công việc khoa học.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Và quan điểm chung. Thật ra, thậm chí trong thần thoại Hy Lạp cổ xưa, ông thấy, Chronus vị thần thời gian sinh ra con cái của thần và nuốt chửng chúng. Đó chính xác là điều gì chúng ta đã nói về nền tảng: mọi thứ sinh ra từ nền tảng và chết đi vào nền tảng. Thế là, trong một cách nào đó con người đã bắt đầu sử dụng thời gian như nền tảng rồi.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Cách đây lâu lắm rồi, vâng.

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng. Và bạn xuất hiện và nói thời gian không là nền tảng.

David Bohm: Điều đó đúng. Thế là, từ đó đến nay ngay cả những người khoa học đều đã và đang tìm kiếm nền tảng nơi nào đó trong thời gian – và mọi người khác cũng vậy!

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Đó là toàn mầu chột.

David Bohm: Lúc này ông nói thời gian không là nền tảng.

Krishnamurti: Tiếp tục đi. Điều này lý thú lắm.

David Bohm: Dĩ nhiên, người nào đó có lẽ nói điều này vô lý nhưng chúng ta nói được rồi, chúng ta sẽ sẵn sàng suy nghĩ về nó. Đúng chứ?

Krishnamurti: Không, chúng ta, ‘X’, ‘Y’, ‘Z’ sẵn sàng suy nghĩ về nó.

David Bohm: Chúng ta sẽ sẵn sàng suy nghĩ về nó, nhưng tôi đang nói những ngư ời nào đó có lẽ dễ dàng xóa sạch nó ngay tức khắc.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Những tác giả khoa học giả tưởng có lẽ chấp nhận nó!

David Bohm: Ô, họ có lẽ, vài người trong họ, đúng.

Krishnamurti: Tôi chỉ đang đùa giỡn.

David Bohm: Bây giờ, nếu ông nói thời gian không là nền tảng, cái này dường như rời bỏ chúng tôi. Ô, chúng ta hãy nói, chúng ta không biết chúng ta ở đâu.

Krishnamurti: Tôi biết tôi ở đâu. Chúng ta sẽ thâm nhập nó.

David Bohm: Vâng.

Người hỏi: Liệu thời gian là cùng chuyển động như tư tưởng mà chúng ta đã diễn tả lúc đầu này?

Krishnamurti: Vâng, thời gian là điều đó. Thời gian là tư tưởng.

David Bohm: Vâng, ô, chúng ta hãy tìm hiểu chậm chậm lại điều đó, bởi vì có, như chúng ta đã thường nói, thời gian tuần tự.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, điều đó đơn giản.

David Bohm: Vâng, nhưng ngoài ra chúng ta đang suy nghĩ. Ông thấy, đang suy nghĩ cần đến thời gian tuần tự nhưng ngoài ra nó còn chiếu rọi một loại thời gian tưởng tượng . . .

Krishnamurti: . . . mà là tương lai.

David Bohm: . . . mà là tương lai và quá khứ như chúng ta trải nghiệm nó.

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng.

David Bohm: Thời gian mà được tưởng tượng đó, cũng là một loại tiến hành thực sự của suy nghĩ.

Krishnamurti: Nó là một sự kiện.

David Bohm: Nó là một sự kiện rằng nó đang mất thời gian, thuộc vật lý, để suy nghĩ, nhưng chúng ta cũng có thời gian mà chúng ta có thể tưởng tượng là tổng thể của quá khứ và tương lai.

Krishnamurti: Đúng, mà là những sự kiện.

David Bohm: Vậy là chúng ta hãy nói rằng thời gian này không là nền tảng, có lẽ thậm chí cả phần vật lý cũng không.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ tìm ra. Chúng ta sẽ tìm ra.

David Bohm: Vâng. Nhưng chúng ta cần thấy nó là nền tảng, bởi vì chúng ta cảm thấy rằng chúng ta, như cái ngã, tôi như cái ngã, tồn tại trong thời gian. Nếu không có thời gian, không thể có 'cái tôi'.

Krishnamurti: Đó là nó.

David Bohm: 'Tôi' phải tồn tại trong thời gian.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Một cách vĩnh viễn là cái gì đó, hay trở thành cái gì đó.

Krishnamurti: Trở thành và là đều ở trong lãnh vực của thời gian. Bây giờ liệu cái trí có thể, mà đã tiến hóa qua thời gian .

..

David Bohm: Đó là một câu phát biểu lạ lùng.

Krishnamurti: Tại sao?

David Bohm: Vậy thì ông có ý gì qua từ ngữ cái trí?

Krishnamurti: Cái trí – bộ não , những giác quan của tôi, cảm giác của tôi – tất cả thứ đó là cái trí.

David Bohm: Cái trí cá biệt, ông có ý?

Krishnamurti: Cái trí cá biệt, dĩ nhiên, tôi đang nói về cái trí, mà là – tôi đang nói về cái trí của ‘X’, ‘Y’, ‘Z’. Cái trí đó đã tiến hóa qua thời gian. Đúng chứ?

David Bohm: Ô, thậm chí sự cá biệt của nó cũng lệ thuộc vào thời gian.

Krishnamurti: Thời gian, dĩ nhiên và mọi chuyện của nó. Lúc này chúng ta đang **lì**: liệu cái trí đó có thể được tự do khỏi thời gian để có một thấu triệt, mà hoàn toàn có-lý trí, mà sau đó có thể vận hành trên tư tưởng? Tư tưởng đó hoàn toàn có-lý trí, không được đặt nền tảng trên ký ức. Đúng chứ?

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Bây giờ làm thế nào tôi sẽ – ‘X’ – ‘X’ nói, làm thế nào tôi sẽ được tự do khỏi thời gian? Tôi biết tôi cần thời gian để đi từ đây đến đó, để học một bài học, một kỹ thuật và vân vân. Tôi hiểu điều đó rất rõ ràng, vì vậy tôi không đang nói về thời gian đó. Tôi đang nói về thời gian như trở thành.

David Bohm: Hay như là.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, trở thành là *là*. Tôi khởi hành từ *là* để trở thành.

David Bohm: Và là cái gì đó trong chính tôi, ông thấy.

Krishnamurti: Đúng, thưa bạn.

David Bohm: Là tốt lành hơn, là hạnh phúc hơn.

Krishnamurti: Vâng, toàn sự việc – nhiều hơn.

David Bohm: Nhiều hơn.

Krishnamurti: Bây giờ, liệu tôi có thể, liệu bộ não của tôi đang tìm hiểu để tìm ra ‘liệu nền tảng có tồn tại’ có thể, liệu toàn cái trí của tôi có thể được tự do khỏi thời gian? Vâng. Lúc này chúng ta đã tách rời thời gian. Thời gian mà cần thiết, và thời gian mà không-cần thiết. Đó là, liệu bộ não của tôi có thể không vận hành như nó luôn luôn đã vận hành trong thời gian như tư tưởng? Được chứ? Mà có nghĩa liệu tư tưởng có thể đến được một kết thúc? Được chứ? Liệu bạn sẽ chấp nhận điều đó?

David Bohm: Vâng, ô ông có thể giải thích điều đó rõ ràng hơn? Ông thấy chúng ta có thể hiểu rằng câu hỏi đầu tiên là, liệu bộ não của tôi có thể không bị thống trị bởi sự vận hành của tư tưởng?

Krishnamurti: Vâng, mà là thời gian.

David Bohm: Thời gian. Và tiếp theo liệu ông nói tư tưởng đến được một kết thúc . . .

Krishnamurti: Không! Liệu thời gian như tư tưởng có thể đến được một kết thúc?

David Bohm: Thời gian tâm lý đến được một kết thúc.

Krishnamurti: Vâng, tôi đang nói về điều đó.

David Bohm: Nhưng chúng ta sẽ vẫn còn có tư tưởng có -lý trí.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Điều đó được hiểu rõ. Chúng ta đã thông suốt điều đó. Chúng ta đang rời bỏ điều đó.

David Bohm: Chúng ta đang bàn ~~đm~~ tư tưởng của trải nghiệm có ý thức.

Người hỏi: Cửa trở thành và là.

David Bohm: Cửa trở thành và là.

Krishnamurti: Và sự duy trì của ký ức, bạn biết, quá khứ, như hiểu biết.Ồ, vâng, điều đó có thể được thực hiện.

David Bohm: Ông thực sự có ý, ký ức của những trải nghiệm?

Krishnamurti: Ký ức của những trải nghiệm, những tổn thương, những quyền luyến, toàn bộ nó. Bây giờ liệu điều đó có thể đến được một kết thúc? Dĩ nhiên nó có thể. Lúc này đây là mấu chốt: nó có thể đến được một kết thúc khi chính nhận biết hỏi, nó là gì? Bị tổn thương là gì?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Bị tổn thương phân tâm lý? Sự nhận biết được của nó là sự kết thúc của nó. Không đang chuyển động nó tiếp tục, mà là thời gian. Chính sự kết thúc của nó là sự kết thúc của thời gian. Đúng chứ? Tôi nghĩ điều đó rõ ràng. Hay không rõ ràng?

Được rồi, tôi bị tổn thương. ‘X’ bị tổn thương, bị tổn thương từ niên thiếu, vì vô số lý do, bạn biết tất cả điều đó. Và anh ấy, bằng lắng nghe, nói chuyện, bàn luận cùng bạn, nhận ra rằng sự tiếp tục của bị tổn thương là thời gian. Đúng chứ? Và muốn tìm được nền tảng, thời gian phải kết thúc. Vậy là anh ấy hỏi, liệu bị tổn thương của tôi có thể kết thúc tức khắc, ngay lập tức?

David Bohm: Vâng, tôi nghĩ có vài bước trong việc đó. Ông nói, anh ấy phát giác rằng bị tổn thương là thời gian nhưng trải nghiệm tức khắc của nó là rằng nó tồn tại trong hướng riêng của nó.

Krishnamurti: Tôi biết, dĩ nhiên, dĩ nhiên. Chúng ta có thể thâm nhập điều đó.

David Bohm: Đơn giản, nó là cái gì đó trong hướng riêng của nó.

Krishnamurti: Mà là, tôi đã tạo ra một hình ảnh về chính tôi và hình ảnh bị tổn thương, nhưng không phải tôi.

David Bohm: Ông có ý gì qua điều đó?

Krishnamurti: Được rồi. Trong trở thành, mà là thời gian, tôi đã tạo ra một hình ảnh về chính tôi. Đúng chứ?

David Bohm: Ô, tư tưởng đã tạo ra hình ảnh đó.

Krishnamurti: Tư tưởng đã tạo ra một hình ảnh qua trải nghiệm, qua giáo dục, qua bị quy định, và đã khiến cho hình ảnh này tách khỏi tôi. Chờ một phút, tôi sẽ giải thích nó. Nhưng thật ra, hình ảnh này là ‘tôi’.

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Mặc dầu chúng ta đã tách rời hình ảnh và tôi, mà là không-lý trí.

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Vậy là trong nhận ra rằng hình ảnh là tôi, trong chùng mực nào đó tôi đã trở nên có-ly trí.

David Bohm: Vâng, ở ông thấy, tôi nghĩ rằng điều đó sẽ không rõ ràng lắm – bởi vì nếu tôi bị tổn thương, tôi cảm thấy hình ảnh là ‘tôi’.

Krishnamurti: Hình ảnh là bạn.

David Bohm: Người mà bị tổn thương cảm thấy theo cách đó.

Krishnamurti: Đúng rồi. Nhưng khoảnh khắc bạn vận hành trên nó, bạn tự-tách rời chính bạn.

David Bohm: Đó là mấu chốt. Bây giờ cảm thấy đầu tiên là rằng hình ảnh là ‘tôi’ bị tổn thương, và cảm thấy thứ hai là

rằng tôi rút lui khỏi hình ảnh với mục đích để vận hành vào nó . . .

Krishnamurti: Mà là không-lý trí.

David Bohm: . . . bởi vì nó không đúng, ê?

Krishnamurti: Điều đó đúng. Đúng chứ?

David Bohm: Và việc đó mang vào thời gian bởi vì tôi nói nó sẽ phải mất thời gian để thực hiện việc đó.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Vậy là bằng cách trở thành, bằng cách thấy điều đó, tôi trở nên có-lý trí và hành động. Hành động sẽ được tự do khỏi nó ngay tức khắc.

David Bohm: Vâng, ô chúng ta hãy tìm hiểu điều đó. Ông thấy, chúng ta nói rằng chúng ta đã rút lui – việc đầu tiên là rằng đã có một bị tổn thương. Đúng chứ? Đó là hình ảnh nhưng thoạt đầu tôi không tách khỏi nó. Tôi cảm thấy được đồng hóa cùng nó.

Krishnamurti: Tôi là sự việc đó.

David Bohm: Tôi là sự việc đó. Nhưng tiếp theo tôi rút lui và nói rằng, tôi nghĩ phải có một cái tôi mà có thể làm việc gì đó.

Krishnamurti: Vâng, có thể vận hành vào nó.

David Bohm: Đúng. Bây giờ việc đó cần đến thời gian.

Krishnamurti: Đó là thời gian.

David Bohm: Đó là thời gian, nhưng tôi có ý, tôi đang suy nghĩ việc đó cần đến thời gian. Lúc này tôi phải theo chậm chậm. Nếu tôi không làm việc đó, bị tổn thương đó không thể tồn tại.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

David Bohm: Nhưng nó không chắc chắn t rong chính tải nghiệm rằng đây là như thế.

Krishnamurti: Trước tiên chúng ta hãy thâm nhập vào nó từ từ. Tôi bị tổn thương. Đó là một sự kiện. Tiếp theo tôi tự-tách rời chính tôi – có một tách rời đang nói, ‘Tôi sẽ làm việc gì đó về nó’.

David Bohm: ‘Cái tôi’ mà sẽ làm việc gì đó là khác hẳn.

Krishnamurti: Khác hẳn. Dĩ nhiên.

David Bohm: Và anh ấy nghĩ về việc gì anh ấy nên làm.

Krishnamurti: ‘Cái tôi’ là khác hẳn bởi vì nó là trở thành. Tôi không muốn gây phức tạp nó.

David Bohm: Ô, vâng, nó chiếu rọi vào tương lai một trạng thái khác.

Krishnamurti: Vâng. Tôi bị tổn thương. Có một tách rời, một phân chia. ‘Cái tôi’, mà luôn luôn đang theo đuổi trở thành, nói, ‘Tôi phải kiểm soát nó. Tôi phải xóa sạch nó. Tôi

phải hành động vào nó, hay tôi sẽ trả thù, làm tổn thương lại' – và mọi chuyện còn lại. Thế là, chuyển động của tách khỏi này là thời gian.

David Bohm: *Vâng, lúc này chúng ta có ẽhthấy điều đó. Bây giờ mấu chốt là – có cái gì đó ở đây mà không rõ ràng. Một người đang suy nghĩ rằng bị tổn thương tồn tại một cách độc lập khỏi 'tôi', và tôi phải làm việc gì đó về nó. Tôi chiếu rọi vào tương lai trạng thái tốt lành hơn và việc gì tôi sẽ làm. Ông thấy, chúng ta hãy cố gắng giải thích nó rõ ràng bởi vì ông đang nói rằng không có sự tách rời.*

Krishnamurti: Lý trí của tôi khám phá, không có sự tách rời.

David Bohm: *Không có sự tách rời, nhưng ảo tưởng rằng có một tách rời giúp tôi duy trì bị tổn thương.*

Krishnamurti: Điều đó đúng. Bởi vì ảo tưởng là 'Tôi đang trở thành'.

David Bohm: *Tôi là cái này và tôi sẽ trở thành cái kia.*

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: *Thế là tôi bị tổn thương và tôi sẽ trở thành không-bị tổn thương. Bây giờ chính suy nghĩ đó duy trì bị tổn thương.*

Krishnamurti: Điều đó đúng.

Người hỏi: Nhưng liệu cảm thấy của tách khỏi đó không hiện diện ở đó khi tôi trở nên nhận biết được và nói, ‘Tôi bị tổn thương’ hay sao?

Krishnamurti: Tôi bị tổn thương. Tiếp theo tôi nói, ‘Tôi sẽ đánh bạn bởi vì bạn đã làm tổn thương tôi’. Hay tôi nói, ‘Tôi phải kiềm chế nó’ – hay tôi tạo ra sợ hãi, và vân vân.

Người hỏi: Nhưng liệu cảm giác của tách khỏi đó không hiện diện ở đó từ khoảnh khắc tôi nói, ‘Tôi bị tổn thương’ hay sao?

Krishnamurti: Đó là không-lý trí.

Người hỏi: Đó là không-lý trí rồi?

Krishnamurti: Rồi. Khi bạn hỏi, liệu sự tách khỏi không hiện diện ở đó rồi khi tôi nói ‘Tôi bị tổn thương’ hay sao?

David Bohm: Ô, nó hiện diện rồi. Nhưng tôi nghĩ rằng trước khi việc đó xảy ra, ông có một loại cú sốc nào đó. Việc đầu tiên mà xảy ra là một cú sốc nhẹ, một đau đớn hay bất kỳ việc gì, mà ông đồng hóa cùng cú sốc đó. Và tiếp theo, ông giải thích nó bằng cách nói, ‘Tôi bị tổn thương’ hay bất kỳ việc gì, và ngay tức khắc việc đó hàm ý sự tách khỏi để làm cái gì đó về nó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Dĩ nhiên. Nếu tôi không bị tổn thương, tôi không biết bất kỳ điều gì về tách khỏi hay không tách khỏi.

Người hỏi: Ô, cái gì đó có lẽ xảy đến cho tôi.

Krishnamurti: Vâng, anh ấy đã nói một cú sốc, bất kỳ loại cú sốc nào.

Người hỏi: Nhưng tại khoảnh khắc tôi nói tôi bị tổn thương, vậy thì trong khoảnh khắc đó tôi đã tự-tách rời chính tôi khỏi sự kiện đó mà . . .

Krishnamurti: Không, không, không. Tôi không – tất cả mọi việc tôi biết là rằng tôi bị tổn thương. Đúng chứ? Tôi không nói tôi đã tách rời chính tôi rồi.

Người hỏi: Không, tôi không đang nói điều đó. Liệu điều đó không được hàm ý hay sao?

Krishnamurti: Không. Tôi chỉ bị tổn thương. Tôi không có lý trí chùng nào tôi còn duy trì bị tổn thương đó và làm cái gì đó về nó, mà là trở thành. Vậy thì không-ly trí len ì vào. Tôi nghĩ điều đó đúng.

David Bohm: Bây giờ nếu ông không duy trì nó, điều gì xảy ra? Giả sử ông nói, 'Được rồi, tôi sẽ không tiếp tục với trở thành này.'

Krishnamurti: A, đó là ~~một~~ vấn đề hoàn toàn khác hẳn. Điều đó có nghĩa tôi không còn đang suy nghĩ, không còn đang quan sát mà sử dụng thời gian như một quan sát nữa.

David Bohm: Ông có thể nói rằng nó là cách quan sát của ông.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Nó không còn là lý thuyết của ông nữa.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

David Bohm: Bởi vì ông có thể nói, thời gian là một lý thuyết mà mọi người chấp nhận cho những mục đích thuộc tâm lý.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Đó là một nhân tố chung; thời gian là nhân tố chung của con người. Và chúng ta đang vạch rõ thời gian là một ảo tưởng.

David Bohm: Thời gian thuộc tâm lý.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Điều đó được hiểu rõ.

David Bohm: Liệu ông đang nói rằng khi chúng ta không còn tiếp cận điều này qua thời gian, vậy thì bị tổn thương không tiếp tục nữa?

Krishnamurti: Không tiếp tục, nó kết thúc.

David Bohm: Nó kết thúc.

Krishnamurti: Bởi vì bạn không đang trở thành bất kỳ thứ gì.

David Bohm: Trong trở thành, ông luôn luôn đang tiếp tục cái gì ông là.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Đang tiếp tục cái gì bạn là, được bổ sung và . . .

David Bohm: Đó là lý do tại sao ông đấu tranh để trở thành.

Krishnamurti: Và mọi chuyện còn lại của nó. Chúng ta đang nói về thấu triệt. Đó là, thấu triệt không có thời gian. Thấu triệt không là sản phẩm của thời gian, thời gian là ký ức, hồi tưởng, và vân vân và vân vân. Vậy là có thấu triệt. Thấu triệt đó được tự do khỏi thời gian, hành động vào ký ức, hành động vào tư tưởng mà là có-lý trí. Đó là, thấu triệt khiến cho tư tưởng có-lý trí. Đúng chứ?

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Nhưng không phải tư tưởng được đặt nền tảng trên ký ức. Vậy thì tư tưởng đó là cái quái gì?

David Bohm: Cái gì?

Người hỏi: Đó là nghi vấn.

Krishnamurti: Không. Chờ một phút, thưa bạn. Tôi không nghĩ tư tưởng len lỏi vào. Chúng ta đã nói, thấu triệt hiện diện khi không có thời gian. Tư tưởng – mà được đặt nền tảng trên ký ức, trải nghiệm, hiểu biết – đó là chuyển động của thời gian như trở thành. Chúng ta đang nói thời gian thuộc tâm lý, không phải thời gian tuân tự. Chúng ta đang nói được tự do khỏi thời gian, hàm ý thấu triệt. Thấu triệt, vì được tự do khỏi thời gian, không có tư tưởng.

David Bohm: Chúng ta đã nói rằng nó có lẽ sử dụng tư tưởng.

Krishnamurti: Chờ đã, chờ đã. Tôi không chắc lắm. Chỉ thâm nhập từ từ.

David Bohm: Ông đang thay đổi, vâng.

Krishnamurti: ‘Tôi’ có thể sử dụng tư tưởng để giải thích, nhưng nó hành động. Trước kia, hành động được đặt nền tảng trên tư tưởng. Lúc này, khi có thấu triệt, chỉ có hành động. Tại sao bạn lại muốn tư tưởng? Bởi vì thấu triệt là có lý trí, vì hành động là có -lý trí. Hành động trở thành không-lý trí khi nó đang hành động từ tư tưởng. Vậy là, thấu triệt không sử dụng tư tưởng.

David Bohm: Ô, chúng ta phải giải thích rõ ràng, bởi vì trong một lãnh vực nào đó nó phải sử dụng tư tưởng. Ông thấy, ví dụ ông muốn xây dựng cái gì đó ông sẽ sử dụng tư tưởng sẵn có về cách xây dựng nó như thế nào.

Krishnamurti: Nhưng đó không là thấu triệt.

David Bohm: Đúng, nhưng thậm chí như vậy ông có lẽ phải có thấu triệt trong lãnh vực đó.

Krishnamurti: Từng phần thôi. Ngày hôm trước chúng ta đã nói khi chúng ta đang bàn luận rằng những người khoa học, những họa sĩ, những kiến trúc sư, những bác sĩ, những nghệ sĩ và vân vân, họ có thấu triệt từng phần. Chúng ta đang nói về ‘X’, ‘Y’, ‘Z’, những người mà đang tìm kiếm nền tảng; họ đang trở thành nhiều hơn – không phải nhiều hơn – họ đang trở thành có-lý trí; và chúng ta đang nói thấu triệt không có thời gian và thế là không có những tư tưởng, và thấu triệt đó

là hành động. Bởi vì thấu triệt đó là có-lý trí, hành động đó là có-lý trí.

David Bohm: Hành động này có thể là tư tưởng?

Krishnamurti: Không. Thưa bạn, chỉ một phút. Hãy tha thứ cho tôi bởi vì tôi không đang muốn tự đưa mình ra thành một ví dụ, tôi đang trình bày bằng tất cả sự khiêm tốn. Cậu bé đó, cậu trai trẻ đó, năm 1929 đã giải tán The Order of the Star. Không có tư tưởng. Người ta đã nói, ‘Làm việc này, đừng làm việc kia’, ‘Giữ nó, đừng giữ nó’. Cậu ta đã có một thấu triệt. Kết thúc! Tôi đã giải tán nó. Tại sao chúng ta cần tư tưởng?

Người hỏi: Ông không cần tư tưởng.

Krishnamurti: A! Chúng ta cần chứ, chúng ta đã sử dụng tư tưởng để làm việc gì đó.

David Bohm: Nhưng lúc đó, ông đã sử dụng tư tưởng trong việc giải tán The Order để nói, ví dụ, thực hiện nó lúc nào, thực hiện nó như thế nào.

Krishnamurti: Từ ngữ đó được sử dụng chỉ vì sự tiện lợi, vì sự chuyển tải cùng những người khác và vân vân.

David Bohm: Nhưng vẫn còn tư tưởng nào đó đã được cần đến.

Krishnamurti: Sự quyết định hành động.

David Bohm: Tôi đã không có ý nói về sự quyết định. Hành động nguyên thủy đã không cần đến tư tưởng; chỉ hành động tiếp theo.

Krishnamurti: Việc đó không là gì cả. Nó giống như đang chuyển động một cái đệm từ đó đến đó.

David Bohm: Vâng, tôi hiểu rõ điều đó. Cái nguồn nguyên thủy của hành động không dính dáng đến tư tưởng.

Krishnamurti: Đó là tất cả mọi điều mà tôi đã mong muốn trình bày.

David Bohm: Nhưng phần nào nó giống như lọc qua để vào .

..

Krishnamurti: Nó giống như một con sóng.

Người hỏi: Liệu tất cả tư tưởng không trải qua một biến đổi trong sự tiến hành này hay sao? Trước kia nó đã là . . .

Krishnamurti: Vâng, dĩ nhiên, dĩ nhiên. Bởi vì thấu triệt không có thời gian, thế là chính bộ não đã trải qua một thay đổi.

David Bohm: Vâng, lúc này chúng ta có thể bàn luận về: ông có ý gì qua điều đó?

Krishnamurti: Mấy giờ rồi?

David Bohm: Vâng, ông thấy chúng ta phải liên quan đến thời gian! Năm giờ hai mươi lăm.

Krishnamurti: Tôi nghĩ chúng ta sẽ phải ngừng lại ở đây một thời gian.

David Bohm: Có lẽ một ngày khác.

Krishnamurti: Bộ đầu của tôi đang rêm rêm.

David Bohm: Lần tới.

Krishnamurti: Tôi nghĩ điều này tốt. Vì vậy liệu nó có nghĩa, thưa bạn, mỗi phản ứng của con người phải được nhận biết bằng thấu triệt, hay phải thâm nhập vào thấu triệt? Tôi sẽ bảo cho bạn biết, tôi có ý gì. Tôi ghen tuông. Liệu có một thấu triệt mà sẽ bao phủ tổng thể lãnh vực của ghen tuông đó, và thế là kết thúc nó? – kết thúc ganh tỵ, tham lam, và tất cả mọi việc được bao hàm trong ghen tuông đó. Bạn theo kịp chứ? Chúng ta, những con người không-lý trí nói, thực hiện từng bước một – loại bỏ ghen tuông, loại bỏ quyến luyến, loại bỏ tức giận, loại bỏ điều này, điều kia và điều khác. Mà là một qui trình liên tục của trở thành – đúng chứ? Nhưng thấu triệt, mà hoàn toàn có-lý trí, xóa sạch tất cả điều đó. Đúng chứ?

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Đó là một sự kiện? Sự kiện trong ý nghĩa ‘X’, ‘Y’, ‘Z’ sẽ không bao giờ ghen tuông lại, không bao giờ.

David Bohm: Vâng, ồ chúng ta phải bàn luận điều đó bởi vì không rõ ràng làm thế nào ông có thể cam đoan điều đó.

Krishnamurti:Ồ, vâng, chắc chắn tôi cam đoan nó! Chúng ta nên ngừng lại. Bộ đầu của bạn cũng không đang rêm rêm sao?

David Bohm: Nếu nó có thể đến được những người mà có khả năng lắng nghe . . .

Krishnamurti: Mà có nghĩa rằng muốn tìm được nền tảng, việc đầu tiên là lắng nghe.

David Bohm: Ông thấy, những người khoa học luôn luôn không thể lắng nghe. Ngay cả Einstein và Bohr không thể lắng nghe lẫn nhau tại một mức độ nào đó. Mỗi người bị cuốn hút vào quan điểm cá biệt của người ấy.

Krishnamurti: Họ đã mang không-lý trí của họ vào trong sự vận hành.

Ojai, California, ngày 8 tháng 4 năm 1980

Chương 4

PHÁ VỠ KHUÔN MẪU CỦA HOẠT ĐỘNG TỰ CHO MÌNH LÀ TRUNG TÂM

Nói chuyện lần thứ tư cùng Dr David Bohm
Ojai, ngày 10 tháng 4 năm 1980

Krishnamurti: Liệu sẽ được nếu chúng ta, bạn và tôi, bắt đầu trước, và sau đó họ có thể tham gia nói chuyện?

Tôi muốn đưa ra một nghi vấn mà có lẽ dẫn chúng ta đến điều gì đó: điều gì sẽ khiến cho con người, một con người, thay đổi, một cách thăm thẳm, cơ bản, triệt để? Anh ấy đã có những khủng hoảng tiếp theo những khủng hoảng, anh ấy đã có quá nhiều những cú sốc, anh ấy đã trải qua mọi loại bất hạnh, mọi loại chiến tranh, sự đau khổ cá nhân, và vân vân, một chút ít thương yêu, một chút ít hân hoan, nhưng tất cả điều này dường như không thay đổi anh ấy. Điều gì sẽ khiến con người rời bỏ con đường anh ấy đang đi, và chuyển động trong một phương hướng hoàn toàn khác hẳn? Tôi nghĩ đó là một trong những vấn đề to tát của chúng ta, phải không?

David Bohm: Vâng. Điều gì ông nói là đúng thực.

Krishnamurti: Tại sao? Nếu bạn quan tâm, vì người ta phải quan tâm, nếu người ta quan tâm đến nhân loại, đến tất cả những con người, đến tất cả những sự việc đang xảy ra, việc gì sẽ là hành động đúng đắn mà sẽ chuyển động anh ấy ra khỏi một phương hướng sang một phương hướng khác? Liệu câu hỏi này có giá trị? Liệu nó có bất kỳ ý nghĩa nào?

David Bohm: Ô, nếu chúng ta không thể thấy hành động này, nó sẽ chẳng có ý nghĩa bao nhiêu.

Krishnamurti: Liệu câu hỏi có bất kỳ ý nghĩa nào?

David Bohm; Ô, điều gì nó có ý nghĩa là, một cách rất gián tiếp, hỏi cái gì đang giam giữ con người?

Krishnamurti: Vâng, cùng câu hỏi.

David Bohm: Cùng câu hỏi. Liệu chúng ta có thể tìm ra cái gì đang giam giữ con người trong phương hướng hiện nay của họ?

Krishnamurti: Liệu nó là quy định cơ bản của con người, ‘cơ bản’ là ý thức khác thường của hành động và thái độ vị kỷ, mà sẽ không nhượng bộ bất kỳ thứ gì khác?

David Bohm: Ô, liệu ông nói, nó sẽ không nhượng bộ bất kỳ thứ gì . . .

Krishnamurti: Rõ ràng dường như nó không nhượng bộ bất kỳ thứ gì cả. Nó có vẻ thay đổi, nó có vẻ nhượng bộ, nó có vẻ thỉnh thoảng nói vâng; nhưng trung tâm vẫn còn y nguyên. Có lẽ điều này không ở trong chủ đề nói chuyện của chúng ta

trong hai hay ba ngày vừa qua, hai hay ba lần, nhưng tôi đã nghĩ chúng ta có lẽ bắt đầu bằng chủ đề này. Liệu nó không có giá trị gì, liệu nó không dẫn đến bất kỳ nơi nào . . .

David Bohm: Ô, liệu ông có ý tưởng nào đó về điều gì đang trói buộc con người? Cái gì đó mà sẽ thực sự thay đổi họ?

Krishnamurti: Tôi nghĩ thế.

David Bohm: Vậy thì nó là gì?

Krishnamurti: Tôi có ý đây ấ là nghi ấn của những con người nghiêm túc: nó là cái gì mà đang ngăn cản? Chúng ta tiếp cận nó qua tình trạng bị quy định thuộc môi trường sống, từ phía bên ngoài vào phía bên trong và khám phá ừ những hoạt động phía bên ngoài của anh ấy, phía bên trong? Và sau đó khám phá ằng phía bên ngoài là phía bên trong, cùng chuyển động, và sau đó vượt khỏi nó để thấy nó là gì? Chúng ta có thể làm việc đó?

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Tôi không bắt liệu tôi đang giải thích rõ ràng?

David Bohm: Khi ông nói phía bên ngoài, ông có ý gì? Ông có ý những quy định thuộc xã hội?

Krishnamurti: Quy định thuộc xã hội, quy định thuộc tôn giáo, giáo dục, nghèo khổ, giàu có, khí hậu, thức ăn; phía bên ngoài. Mà có lẽ quy định cái trí trong một phương hướng nào đó. Nhưng khi người ta tìm hiểu sâu thêm một chút, trong

chùng mực nào đó, quy định thuộc tâm lý cũng từ phía bên ngoài.

David Bohm: *Ồ, đúng rằng cách một người suy nghĩ sẽ bị ảnh hưởng bởi toàn hệ thống của những liên hệ của anh ấy. Nhưng điều đó không giải thích tại sao nó cứng ngắt, và tại sao nó trói buộc?*

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi cũng đang hỏi.

David Bohm: *Vâng. Nếu nó chỉ là quy định phía bên ngoài, người ta sẽ chờ đợi nó được thay đổi dễ dàng hơn.*

Krishnamurti: Được thay đổi dễ dàng.

David Bohm: *Ví dụ ông có thể đặt ra quy định phía bên ngoài nào khác.*

Krishnamurti: Họ đã thử tất cả điều đó.

David Bohm: *Họ đã thử nó, toàn niềm tin của Cộng sản là rằng sẽ – với một xã hội mới sẽ có một con người mới.*

Krishnamurti: Xã hội mới, con người mới, vâng. Nhưng đã không có!

David Bohm: *Ồ, tôi nghĩ có cái gì đó cơ bản trong bản chất của phía bên trong mà trói buộc, mà kháng cự sự thay đổi.*

Krishnamurti: Nó là gì? Liệu câu hỏi này sẽ dẫn chúng ta đến bất kỳ nơi nào?

David Bohm: *Nếu chúng ta không thực sự lật tung nó, nó sẽ không dẫn đến nơi nào cả.*

Krishnamurti: Tôi nghĩ, người ta có thể tìm được nếu người ta vận dụng cái trí của người ta. Tôi nghĩ, người ta có thể. Tôi chỉ đang hỏi: liệu nghi vấn này xứng đáng và liệu nó có liên quan đến điều gì chúng ta đã bàn luận trong hai hay ba lần mà chúng ta đã gặp gỡ vừa qua? Hay chúng ta sẽ sử dụng chủ đề nào khác liên quan đến điều gì chúng ta đang bàn luận?

David Bohm: *Ồ, tôi nghĩ rằng, chúng ta đang bàn luận về tạo ra một kết thúc cho thời gian, một kết thúc cho trở thành. Và chúng ta đã nói rằng, muốn tiếp xúc với nền tảng phải hoàn toàn qua có-lý trí. Nhưng lúc này chúng ta có thể nói rằng cái trí là không-lý trí.*

Krishnamurti: Vâng, chúng ta đã nói từ cơ bản con người là không-lý trí.

David Bohm: *Đây có lẽ là bộ phận của sự ngăn cản. Nếu ông hoàn toàn có-lý trí, vậy thì chúng ta sẽ không cần thiết phải đến nền tảng này. Đúng chứ? Điều đó sẽ hợp lý?*

Krishnamurti: Vâng. Bạn đã không ở đây ngày hôm trước nhưng chúng ta đã có một nói chuyện về đoạn kết của thời gian. Những người khoa học, qua sự tìm hiểu về vật chất, muốn tìm được mấu chốt này. Những con người tạm gọi là tôn giáo cũng đã nỗ lực để tìm ra – không bằng từ ngữ – liệu thời gian có thể kết thúc. Chúng ta đã thâm nhập chủ đề đó một chút ít và chúng ta nói một con người, mà muốn lắng nghe, qua thấu triệt có thể tìm được đoạn kết của thời gian. Bởi vì thấu triệt không là ký ức. Ký ức là thời gian, ký ức là

trải nghiệm, hiểu biết được lưu trữ trong bộ não, và vân vân. Chừng nào nó còn đang vận hành, không thể có thấu triệt vào bất kỳ vấn đề gì. Thấu triệt tổng thể, không phải thấu triệt từng phần. Họ sẽ có một thấu triệt từng phần, người khoa học, những nhạc sĩ và vân vân, tất cả họ đều có những thấu triệt từng phần, và vì vậy họ vẫn còn bị trói buộc trong thời gian.

Liệu có thể có một thấu triệt tổng thể? Nó chỉ có thể thực hiện được – chúng ta đã thâm nhập nó từng bước một – mà là sự kết thúc của ‘cái tôi’, bởi vì ‘cái tôi’ được sắp xếp vào chung bởi tư tưởng, tư tưởng là thời gian, ‘cái tôi’ là thời gian – tôi và ích kỷ của tôi, kháng cự của tôi, những tổn thương của tôi, tất cả điều đó. Liệu ‘cái tôi’ đó có thể kết thúc? Chỉ khi nào ‘cái tôi’ đó kết thúc mới có thấu triệt tổng thể. Đúng chứ? Đó là điều gì chúng ta đã khám phá. Đúng chứ?

Và chúng ta đã thâm nhập câu hỏi: liệu một con người có thể hoàn toàn kết thúc toàn cấu trúc của ‘cái tôi’? Chúng ta đã nói có, và đã thông suốt nó. Và chẳng có bao nhiêu người muốn lắng nghe điều này bởi vì có lẽ nó quá gây kinh hãi. Và sau đó câu hỏi nảy sinh: nếu ‘cái tôi’ kết thúc, cái gì ở đó? Chỉ trống không? Không có sự hứng thú trong cái đó. Nhưng nếu người ta đang thâm nhập mà không có ý thức của phần thưởng hay hình phạt, vậy thì có cái gì đó. Chúng ta nói rằng cái gì đó là trống không tổng thể, mà là năng lượng và yên lặng. Ô, bạn nói, điều đó tuyệt vời quá, nghe tuyệt vời quá nhưng nó chẳng có ý nghĩa gì đối với một người bình thường mà nghiêm túc và muốn vượt khỏi nó, vượt khỏi chính anh ấy. Và chúng ta đã tiến sâu thêm nữa: liệu có cái gì đó vượt khỏi tất cả điều này? Đúng chứ, thưa bạn?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Và chúng ta đã nói có.

David Bohm: Nền tảng.

Krishnamurti: Nền tảng. Có lẽ bạn đã hiện diện ở đây từ khởi đầu. Và vấn đề cuối cùng, nếu tôi nhớ đúng: liệu con người sẽ lắng nghe điều này? Liệu chính khởi đầu của sự thâm nhập này là lắng nghe? Tôi nghĩ, đó là mấu chốt chúng ta đã để lại ngày hôm trước, tôi nhớ đúng.

Vì vậy – tôi đã quên tất cả điều đó, tôi chỉ vừa nhớ lại nó! Vậy là tôi đã khởi đầu bằng nghi vấn này, nghi vấn mà tôi đã vừa bắt đầu. Chúng ta hãy quên nghi vấn đó. Có lẽ chốc lát nữa chúng ta sẽ quay lại nó.

Liệu tôi, như một con người, sẽ từ bỏ hoàn toàn hoạt động vị kỷ của tôi? Điều gì sẽ khiến cho tôi chuyển động khỏi nó? Không phải ‘tôi’, đó chỉ là một cách nói chuyện. Điều gì sẽ khiến cho một con người chuyển động khỏi hoạt động tự cho mình là trung tâm, phá hoại này? Nó hóa ra lại cùng sự việc: nếu anh ấy chuyển động khỏi nhờ vào phần thưởng, vậy thì đó chỉ là một hình thức khác – theo cùng nó sẽ là hình phạt. Vậy là hãy xóa sạch nó. Vậy thì điều gì sẽ khiến cho bạn, một con người – nếu tôi được phép sử dụng từ ngữ ‘từ bỏ’ mà không có phần thưởng, động cơ – từ bỏ nó hoàn toàn? Đúng chứ, thưa bạn?

Bạn thấy, con người đã thử mọi sự việc trong phương hướng này – ăn chay, nhịn đói, tự-hành hạ trong vô vàn hình thức khác nhau, tự-phủ nhận chính anh ấy qua niềm tin, tự-phủ nhận chính anh ấy qua đồng hóa cùng cái gì đó to tát hơn, cùng – vân vân và vân vân. Tất cả những con người tôn giáo đã thử nó, nhưng ‘cái tôi’ vẫn còn ở đó.

David Bohm: *Vâng. Tôi nghĩ đã trở nên rõ ràng rằng toàn hoạt động đó đều không có ý nghĩa, không có thông minh, nhưng không biết tại sao điều này không trở thành chứng cứ, ông thấy. Thông thường, người ta sẽ chuyển động khỏi cái gì đó mà vô lý, và không có ý nghĩa.*

Krishnamurti: *Vâng.*

David Bohm: *Nhưng có vẻ rằng sự nhận biết của sự kiện này bị khước từ bởi cái trí, ông thấy, cái trí đang kháng cự nó.*

Krishnamurti: *Cái trí đang kháng cự xung đột liên tục này, và nó đang chuyển động khỏi xung đột này.*

David Bohm: *Đúng. Nó đang chuyển động khỏi sự kiện rằng xung đột này không có ý nghĩa.*

Krishnamurti: *Con người không thấy điều đó.*

David Bohm: *Không chỉ điều đó, nhưng cái trí được thiết lập một cách có mục đích để trốn tránh thấy nó.*

Krishnamurti: *Cái trí đang trốn tránh nó.*

David Bohm: *Cái trí đang trốn tránh nó hầu như có mục đích nhưng không hoàn toàn cố thức. Ví dụ thỉnh thoảng ông đã nói rằng cái trí trốn tránh nó một cách có ý thức giống như những người ở Ấn độ mà nói họ sẽ rút lui vào dãy núi Himalayas bởi vì không có gì có thể được làm cả.*

Krishnamurti: Ô, đó là tuyệt vọng. Thưa bạn, bạn có ý rằng, cái trí đã sống quá lâu trong xung đột, khước từ chuyển động khỏi nó?

David Bohm: Không rõ ràng lý do ại sao nó k hước từ. Nó khước từ buông bỏ xung đột, đúng.

Krishnamurti: Cùng sự việc, khước từ buông bỏ xung đột.

David Bohm: Không rõ ràng lý do ại sao cái trí không ao ước thấy sự vô nghĩa hoàn toàn của xung đột. Cái trí đang tự-lừa dối chính nó, nó đang liên tục che đậy.

Krishnamurti: Những người triết lý và những người tạm gọi là tôn giáo đã nhân mạnh sự đấu tranh, đã nhân mạnh ý thức của phấn đấu – kiểm soát, nỗ lực. Đó là một trong những nguyên nhân ại sao những con người khước từ buông bỏ cách sống của họ?

David Bohm: Ô, có lẽ là như thế. Họ hy vọng rằng, bằng cách phấn đấu hay đấu tranh họ sẽ đạt được một kết quả tốt lành hơn. Không phải để từ bỏ điều gì họ có, nhưng để hoàn thiện nó bằng cách đấu tranh.

Krishnamurti: Bạn có thể thấy con người đã sống được hai triệu năm; anh ấy đã đạt được cái gì? Nhiều chiến tranh hơn, nhiều hủy diệt hơn.

David Bohm: Điều gì tôi đang cố gắng nói là rằng, không những có một khuynh hướng kháng cự lại thấy điều này, nhưng còn có một khuynh hướng liên tục quay lại hy vọng –

hy vọng rằng cuối cùng đấu tranh sẽ tạo ra cái gì đó tốt lành hơn.

Krishnamurti: Tôi không hoàn toàn chắc chắn liệu chúng ta đã thông suốt mấu chốt này: rằng những người trí tuệ của thế giới – tôi đang sử dụng từ ngữ đó đầy kính trọng, những người trí tuệ của thế giới đã nhấn mạnh điều này, nhân tố của đấu tranh này.

David Bohm: Ô, tôi không biết liệu tất cả họ đã nhấn mạnh hay không. Tôi nghĩ nhiều người trong số họ đã nhấn mạnh.

Krishnamurti: Hầu hết trong số họ.

David Bohm: Karl Marx.

Krishnamurti: Vâng. Karl Marx và thậm chí cả Bronowsky, mà đã nói về thâu lượm mỗi lúc một nhiều hiểu biết hơn, về mỗi lúc một nhiều đấu tranh hơn. Không phải rằng họ đã có sự ảnh hưởng lạ lùng như thế trên những cái trí của chúng ta?

David Bohm: Ô, tôi nghĩ người ta làm việc đó mà không có bất kỳ sự khuyến khích nào từ những người trí tuệ. Ông thấy đấu tranh đã được nhấn mạnh khắp mọi nơi.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi có ý. Khắp mọi nơi. Tại sao?

David Bohm: Ô, thoạt đầu con người đã nghĩ nó sẽ cần thiết, họ phải đấu tranh chống lại thiên nhiên với mục đích sinh tồn.

Krishnamurti: Vậy là đấu tranh chống lại thiên nhiên đã được chuyển tiếp sang những sự việc khác?

David Bohm: Vâng, đó là bộ phận của nó. Để trở nên can đảm. Ông thấy, ông phải là một người thợ săn can đảm, ông phải đấu tranh chống lại sự hèn nhát riêng của ông để là một người can đảm.

Krishnamurti: Đúng. Đó là nó, đó là nó.

David Bohm: Ngược lại ông không thể thực hiện nó.

Krishnamurti: Vì vậy, có phải rằng những cái trí của chúng ta bị quy định, hay bị định hình, hay bị giam giữ, trong khuôn mẫu này?

David Bohm: Ô, chắc chắn điều đó là đúng thực, nhưng nó không giải thích tại sao lại quá khó khăn khi muốn thay đổi nó.

Krishnamurti: Bởi vì tôi quen thuộc nó. Tôi ở trong một nhà tù, nhưng tôi quen thuộc nó rồi.

David Bohm: Đúng, nhưng tôi nghĩ rằng, có một sự kháng cự lạ lùng chống lại chuyển động khỏi khuôn mẫu đó.

Krishnamurti: Tại sao? Tại sao một con người kháng cự lại chuyển động khỏi điều này? Nếu bạn đến và vạch rõ sự giả dối của điều này, sự không-lý trí của điều này, và bạn chỉ rõ toàn nguyên nhân và hậu quả và đưa ra những ví dụ, những dữ kiện, mọi thứ khác. Tại sao?

David Bohm: Đó là điều gì tôi đã nói, rằng nếu con người có thể hoàn toàn có lý trí họ sẽ buông bỏ nó, nhưng tôi nghĩ rằng còn có cái gì đó sâu xa hơn vấn đề nữa.

Krishnamurti: Sâu xa hơn vấn đề nữa?

David Bohm: Hơn vấn đề. Ông thấy, ông có lẽ phơi bày không-ly trí của nó; và con người có lẽ nói, ô điều gì xảy ra là rằng còn có cái gì đó sâu xa hơn nữa, bởi vì họ không nhận biết được trọn vẹn nguyên khuôn mẫu này của tư tưởng. Khi đã bắt buộc nó phải phơi bày tại một mức độ nào đó, nó vẫn còn tiếp tục tại những mức độ mà con người không nhận biết được.

Krishnamurti: Vâng, nhưng điều gì sẽ làm cho họ nhận biết được?

David Bohm: Ô, đó là điều gì chúng ta phải tìm ra. Tôi nghĩ, con người phải trở nên nhận biết được rằng họ có khuynh hướng tiếp tục cùng tình trạng bị quy định này; nó có lẽ chỉ là thói quen, hay nó có lẽ là kết quả của nhiều kết luận thuộc quá khứ, tất cả đều đang vận hành 'ngay lúc này', mà con người không nhận biết nó. Có quá nhiều sự việc khác nhau mà giam giữ con người trong khuôn mẫu này, một cách quá trừu tượng, đến độ bạn có lẽ thuyết phục người nào đó rằng khuôn mẫu không có ý nghĩa gì cả, nhưng khi nó hiện diện tại những công việc thực sự của sống, anh ấy có hàng ngàn phương cách khác nhau để tiếp tục mọi việc có hàm ý khuôn mẫu đó.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Tiếp theo cái gì?

David Bohm: *Ồ, tôi nghĩ rằng, một con người sẽ phải rất quan tâm trong việc này khi muốn phá vỡ tất cả điều đó.*

Krishnamurti: *Vậy thì điều gì sẽ dẫn dắt một con người đến trạng thái quan tâm lạ thường này? Bạn thấy, họ đã được trao tặng thiên đàng như một phần thưởng nếu họ thực hiện được việc này. Vô số tôn giáo đã làm việc này nhưng điều đó trở thành quá ngây ngô.*

David Bohm: *Ồ, đó là bộ phận của khuôn mẫu – phần thưởng. Ông thấy, người nào đó có lẽ nói, ‘Tôi tuân theo khuôn mẫu tự-khép kín của tôi ngoại trừ khi cái gì đó to tát xuất hiện.’ Ông thấy, con người làm việc đó trong một con khẩn cấp thực sự, họ buông bỏ khuôn mẫu tự-khép kín.*

Krishnamurti: *Bạn có thể thấy việc đó.*

David Bohm: *Thông thường quy luật là rằng tôi tuân theo khuôn mẫu tự-khép kín ngoại trừ khi cái gì đó thực sự to tát xuất hiện.*

Krishnamurti: *Một khủng hoảng.*

David Bohm: *Hay phần thưởng sẽ có được.*

Krishnamurti: *Dĩ nhiên.*

David Bohm: *Cái gì đặc biệt được cần đến để thoát khỏi nó, và sau đó bạn quay lại khi cái đặc biệt đó qua rồi.*

Krishnamurti: *Lúc này, tại sao? Tại sao?*

David Bohm: *Ồ, đó là một khuôn mẫu của suy nghĩ. Tôi nghĩ rằng trong cách nào đó con người phải nghĩ nó có giá trị, con người phải tin tưởng – ông thấy nếu mọi người có thể cùng nhau làm việc và bỗng nhiên chúng ta có thể tạo ra sự hòa hợp, vậy thì mọi người sẽ nói tốt, tôi sẽ từ bỏ bản thân tôi. Nhưng khi không có sự hòa hợp, tốt hơn tôi nên bám vào cái gì tôi có! Đó là loại suy nghĩ.*

Krishnamurti: Bám vào cái gì đã được biết.

David Bohm: *Tôi không có nhiều, nhưng tốt hơn tôi nên bám vào nó, bởi vì nếu bỗng nhiên mọi người trở nên hòa hợp lúc đó có lẽ tôi có thể buông bỏ nó.*

Krishnamurti: Vâng. Vậy là bạn đang nói rằng nếu mọi người thực hiện việc đó, tôi sẽ thực hiện nó?

David Bohm: *Đó là cách suy nghĩ chung. Bởi vì ngay khi người ta bắt đầu khởi sự hợp tác trong một con khẩn cấp, tiếp theo nhiều người sẽ phụ họa.*

Krishnamurti: Thế là họ hình thành những nhóm người thân tình. Nhưng tất cả việc đó đều thất bại.

David Bohm: *Bởi vì sau một thời gian, sự việc đặc biệt này không còn nữa và họ rơi lại khuôn mẫu cũ kỹ.*

Krishnamurti: Khuôn mẫu cũ kỹ. Vì vậy tôi đang hỏi điều gì sẽ khiến cho một con người phá vỡ khuôn mẫu này? Tiếp tục đi, thưa các bạn.

Người hỏi: Liệu nó không liên quan lại đến câu hỏi chúng ta đã đưa ra lần trước – thời gian và không-thời gian. Ông thấy khi có xung đột . . .

Krishnamurti: Nhưng tôi không biết gì về thời gian, tôi không biết gì về tất cả điều đó, nó chỉ là một lý thuyết đối với tôi. Nhưng sự kiện là, tôi bị trói buộc trong khuôn mẫu này và tôi không thể buông bỏ nó. Những người phân tích đã thử nó, những người tôn giáo đã thử nó, mọi người đã thử để khiến cho những con người buông bỏ điều này – khiến cho những con người được thông minh – nhưng rõ ràng họ đã không thành công.

Người hỏi: Nhưng họ không thấy rằng chính nỗ lực để buông bỏ nó, hay để kết thúc xung đột, vẫn còn đang củng cố xung đột.

Krishnamurti: Không, đó chỉ là một lý thuyết.

Người hỏi: Không, nhưng ông có thể giải thích điều đó cho họ.

Krishnamurti: Bạn có thể giải thích. Như chúng ta đã nói, có hàng tá giả thích, rất có -lý trí. Tại cuối cùng của nó, chúng ta rơi lại việc này.

Người hỏi: Ô, ông chỉ rơi lại việc đó nếu ông thực sự đã không hiểu rõ nó.

Krishnamurti: Bạn đã thực sự hiểu rõ nó khi bạn nói điều đó? Tại sao tôi, hay bạn, hay Moody, đã không nói, ‘Kết thúc’? Bạn có thể cho tôi hàng ngàn giải thích và tất cả có thể

hơi hơi có-lý trí và tôi nói vâng, rất hay, bạn đã thực hiện nó, hay cái gì?

Người hỏi: Thậm chí tôi không hiểu rõ câu hỏi, khi ông hỏi tôi, bạn đã thực hiện nó?

Krishnamurti: Không, tôi không đang cá nhân. ~~Đ~~ui bạn, khi bạn đã đưa ra một giải thích tại sao con người không thể chuyển động khỏi khuôn mẫu này, hay phá vỡ nó, bạn đưa cho tôi giải thích nào đó.

Người hỏi: Không, tôi cho ông nhiều hơn sự giải thích.

Krishnamurti: Bạn cho tôi cái gì?

Người hỏi: Nếu tôi quan sát cái gì đó đúng đắn, vậy thì sự giải thích của quan sát đó còn nhiều hơn chỉ là một giải thích.

Krishnamurti: Đúng. Tôi đã chấp nhận điều này. Nhưng liệu tôi có thể quan sát điều này rõ ràng?

Người hỏi: Ô, đó là vấn đề.

Krishnamurti: Vì vậy hãy giúp tôi thấy nó rõ ràng.

Người hỏi: Muốn thấy rõ ràng, phải có một quan tâm.

Krishnamurti: Làm ơn, đừng nói ‘phải’. Tôi không có một quan tâm. Tôi quan tâm, như Dr Bohm đã vạch rõ vừa lúc này, khi có một khủng hoảng cực độ như chiến tranh, tôi quên bằng chính bản thân tôi. Thật ra, tôi sung sướng để quên

bằng chính bản thân tôi, tôi giao trách nhiệm cho những tướng lĩnh, những người chính trị. Trong một khủng hoảng, tôi quên lãng, nhưng khoản h khác con khủng hoảng không còn, tôi rơi lại khuôn mẫu của tôi. Điều đó luôn luôn đang xảy ra. Lúc này, tôi tự nhủ với mình, điều gì sẽ làm tôi buông bỏ cái này, khuôn mẫu, hay phá vỡ nó?

Người hỏi: Không phải là người ta phải thấy sự giả dối hay sao?

Krishnamurti: Chỉ rõ nó cho tôi, thưa bạn.

Người hỏi: Tôi không thể, bởi vì tôi đã không thấy nó.

Krishnamurti: Vậy thì như một con người, tôi sẽ làm gì? Bạn đã giải thích cho tôi hàng ngàn lần rằng nó xấu xa làm sao, nó phá hoại làm sao, và vân vân và vân vân. Và bạn đã vạch rõ trong một khủng hoảng, vân vân, vân vân, nhưng tôi luôn luôn rơi lại khuôn mẫu này. Đúng chứ? Hãy giúp đỡ tôi, hay hãy chỉ rõ cho tôi làm thế nào để phá vỡ khuôn mẫu. Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi?

Người hỏi: Ô, vậy thì ông có quan tâm.

Krishnamurti: Đúng rồi. Bây giờ điều gì sẽ khiến cho tôi có quan tâm? Đau khổ?

Người hỏi: Tôi không biết. Thường thường không quan tâm. Thịnh thoảng nó có trong một khoảnh khắc, nhưng nó biến mất.

Krishnamurti: Vậy thì điều gì sẽ khiến cho tôi, như một con người, được thật cảnh giác, thật tinh táo, thật nhận biết đến độ tôi sẽ phá vỡ khuôn mẫu này?

Người hỏi: Thưa ông, ông phát lưu câu hỏi dựa vào một hành động, phá vỡ, xóa sạch. Nó không là vấn đề của đang thấy hay sao?

Krishnamurti: Đúng. Hãy chỉ rõ cho tôi, hãy giúp đỡ tôi thấy, bởi vì tôi đang kháng cự lại bạn. Khuôn mẫu của tôi, đã quá bám ẽ trong tôi, đang ngăn cản. Đúng chứ? Tôi muốn chúng có, tôi muốn được thuyết phục. Đúng chứ?

Người hỏi: Tôi được thuyết phục nhưng tôi không thấy.

Người hỏi: Chúng ta phải tìm hiểu câu hỏi này – tại sao tôi muốn có chứng cứ? Tại sao tôi muốn được thuyết phục?

Krishnamurti: Bởi vì bạn nói với tôi đây là một cách sống dốt nát, không-lý trí. Và bạn chỉ cho tôi những hậu quả của nó, nguyên nhân của nó và tôi nói, đúng, nhưng tôi không thể buông bỏ!

David Bohm: Ô, thật ra tôi cảm thấy có lẽ đúng rằng tất cả việc đó đều không-lý trí, nhưng bởi vì tôi ở đó, điều này chẳng thay đổi gì cả. Ông thấy, ông có lẽ nói đó là chính bản chất của 'cái tôi', rằng tôi phải hoàn thành những nhu cầu của tôi, không đặt thành vấn đề chúng không-lý trí đến mức độ nào.

Krishnamurti: Thưa bạn, thưa bạn, đó là điều gì tôi đang nói.

David Bohm: *Vậy là cuối cùng không-lý trí không thể bị đánh bại bởi vì ông thấy, trước hết tôi phải quan tâm đến những nhu cầu riêng của tôi rồi sau đó tôi có thể cố gắng được có-lý trí.*

Krishnamurti: *Vậy thì những nhu cầu của tôi là gì?*

David Bohm: *Một số nhu cầu là thực sự và một số là tưởng tượng, nhưng . . .*

Krishnamurti: *Vâng, đó là nó. Những nhu cầu ảo tưởng, những nhu cầu tưởng tượng gây ảnh hưởng những nhu cầu khác.*

David Bohm: *Nhưng ông thấy, tôi có lẽ cần tin tưởng tôi tốt lành và đúng đắn, và cần biết rằng tôi sẽ luôn luôn hiện diện ở đó.*

Krishnamurti: *Giúp tôi phá vỡ điều đó, thưa bạn!*

David Bohm: *Tôi nghĩ tôi phải thấy rằng, đây là một ảo tưởng. Ông thấy, nếu nó có vẻ là thực sự, vậy thì tôi có thể hỏi, tôi có thể làm gì? Bởi vì nếu tôi thực sự hiện diện ở đó, tôi cần đến tất cả nhu cầu này; và quả là ngu xuẩn khi nói về có-lý trí nếu tôi sắp sửa tiêu tan, suy sụp hay cái gì đó. Ông thấy, ông đã đề nghị với tôi rằng có một trạng thái khác của tồn tại nơi tôi không hiện diện ở đó. Đúng chứ? Và khi tôi 'hiện diện' ở đó, nhu cầu này không có bất kỳ ý nghĩa nào cả!*

Krishnamurti: Vâng, hoàn toàn đúng. Nhưng tôi *không hiện diện* ở đó. Giả sử như một con người, thiên đàng là hoàn hảo, nhưng tôi không hiện diện ở đó, làm ơn giúp tôi đến đó.

David Bohm: Không, không, nó là cái gì đó khác hẳn.

Krishnamurti: Tôi biết điều gì bạn đang nói.

Người hỏi: Ông thấy, liệu người ta có thể thấy bản chất ảo tưởng của chính sự đòi hỏi rằng, tôi muốn đi tới thiên đàng đó? Chính ham muốn đó – hay tôi muốn được khai sáng, hay tôi muốn là cái này, tôi muốn là cái kia – nhưng chính ham muốn này, chính đòi hỏi này là . . .

Krishnamurti: Đòi hỏi của tôi được đặt nền tảng trên trở thành.

Người hỏi: Đúng.

Krishnamurti: Trên nhiều hơn nữa.

Người hỏi: Đó là ảo tưởng.

Krishnamurti: Không. Bạn nói điều đó.

David Bohm: Ông đã không chứng minh nó cho tôi, ông thấy.

Krishnamurti: Đó là một ý tưởng đối với bạn. Nó chỉ là một lý thuyết. Hãy chỉ rõ cho tôi.

Người hỏi: Ô, liệu ông thực sự sẵn lòng tìm hiểu câu hỏi này?

Krishnamurti: Tôi sẵn lòng với một điều kiện. Thật ra tôi đặt điều kiện của tôi bởi vì tôi muốn tìm ra điều gì đó tại khúc cuối của nó. Hãy thấy cái trí của con người làm việc như thế nào.

Người hỏi: Chính xác đó là nó.

Krishnamurti: Tôi sẽ leo lên hòn núi cao nhất nếu tôi có thể nhận được cái gì đó từ nó.

Người hỏi: Liệu cái trí có thể thấy rằng đây là vấn đề?

Krishnamurti: Có, nhưng nó không thể buông bỏ.

Người hỏi: Ô, nếu nó thấy . . .

Krishnamurti: Không, không, không. Bạn đang đi luẩn quẩn trong những vòng tròn!

David Bohm: Nó thấy vấn đề một cách trừu tượng. Đó là nó thấy nó . . .

Krishnamurti: Đó là nó. Bây giờ tại sao tôi thấy nó một cách trừu tượng?

David Bohm: Ô, trước hết việc đó dễ dàng nhiều hơn.

Krishnamurti: Đừng quay lại điều đó. Tại sao cái trí của tôi tạo ra một trừu tượng về mọi thứ?

David Bohm: Chúng ta hãy bắt đầu bằng cách nói rằng, ở một chừng mực nào đó, chính là chức năng của tư tưởng để tạo ra những trù tượng phía bên ngoài, sau đó chúng ta mang chúng vào phía bên trong. Nó là cùng loại sự việc như trước kia.

Krishnamurti: Đúng. Vậy là liệu có một phương cách – tôi chỉ đang hỏi – liệu có cái gì đó mà chúng ta hoàn toàn đang bỏ sót trong vấn đề này? Đó là chúng ta vẫn còn đang suy nghĩ, nếu tôi được phép vạch ra, vẫn còn đang suy nghĩ trong cùng những khuôn mẫu cũ kỹ. Đúng chứ?

David Bohm: Ô, tôi nghĩ, chính câu hỏi chứa đựng khuôn mẫu đó, phải không?

Krishnamurti: Vâng. Nhưng khuôn mẫu – sự theo đuổi của khuôn mẫu là thuộc truyền thống.

David Bohm: Vâng, nhưng tôi có ý rằng, thậm chí trong suy nghĩ ra câu hỏi này, khuôn mẫu đã tiếp tục.

Krishnamurti: Vâng, vậy là liệu chúng ta có thể hoàn toàn chuyển động khỏi việc này, và nhìn vào nó một cách khác hẳn – liệu chúng ta có thể chứ? Đó là, chúng ta vẫn còn đang nói, lắng nghe tôi, bạn phải quan tâm, đừng hỏi – bạn theo dõi chứ? Hoàn toàn chuyển động khỏi việc đó. Liệu tôi có thể chuyển động khỏi tất cả việc đó? Liệu cái trí con người có thể nói, được rồi, chúng ta đã thử tất cả việc này – Marx, Buddha, bạn theo kịp? Mọi người đã vạch ra việc này hay việc kia, chúng ta đã thử, sau một triệu năm, chắc chắn. Và trong chừng mực nào đó, chúng ta vẫn còn bị trói buộc trong

khuôn mẫu đó, đang nói rằng bạn phải quan tâm, bạn phải lắng nghe, bạn phải làm việc này và vân vân.

David Bohm: Đó vẫn còn là thời gian.

Krishnamurti: Đúng. Buông bỏ tất cả việc đó. Vậy là điều gì xảy ra nếu tôi buông bỏ tất cả việc đó, ‘thực sự’ buông bỏ nó? Thậm chí tôi sẽ không suy nghĩ dựa vào nó. Tôi không hiểu, liệu tôi đang giải thích rõ ràng?

Người hỏi: Liệu hành động của buông bỏ tất cả việc đó . . .

Krishnamurti: Không hành động. Tôi biết bạn đã bả o cho tôi tất cả việc đó, tôi biết tất cả việc đó. Những người tôn giáo nói nó, những người Marx, bạn theo kịp, mọi người, và bạn thêm vào vài giải thích nữa, một biến dạng mới mẽ nhưng nó là cùng bản dạng cũ kỹ. Vậy là tôi nói, chúng ta hãy buông bỏ hoàn toàn lãnh vực đó và nhìn vào vấn đề một cách khác hẳn.

Người hỏi: Vấn đề mà là?

Krishnamurti: Mà là: tại sao tôi luôn luôn sống trong trung tâm này của cái tôi, cái tôi, cái tôi. Ồ, thưa các bạn?

Liệu nó sẽ, tôi là một người nghiêm túc, một con người nghiêm túc, tôi đã lắng nghe tất cả điều này, sau sáu mươi năm, hay năm mươi năm. Tôi biết tất cả những giải thích, việc gì tôi nên làm, tôi không nên làm và vân vân và vân vân, liệu tôi có thể nói, được rồi, tôi sẽ buông bỏ tất cả việc đó. Điều đó có nghĩa tôi hoàn toàn đứng một mình. Liệu điều đó dẫn đến bất kỳ nơi nào?

David Bohm: Có thể, vâng. Tôi nói có thể.

Krishnamurti: Tôi nghĩ, nó có dẫn đến nơi nào đó.

David bohm: Có vẻ đối với tôi, tại cơ bản ông đang nói, bỏ lại đằng sau tất cả sự hiểu biết của con người. Đúng chứ?

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang nói.

David Bohm: Chắc chắn nó vượt khỏi vị trí của nó.

Krishnamurti: Vâng. Buông bỏ tất cả trải nghiệm và hiểu biết và những giải thích và những nguyên nhân mà con người đã tạo ra như những con người, xóa sạch tất cả việc đó.

Người hỏi: Nhưng ông vẫn còn bị bỏ lại với cùng cái trí.

Krishnamurti: A! Tôi không có **ột** cái trí như thế. Nó không là cùng cái trí.

Người hỏi: Ô, vậy thì nó không rõ ràng về điều gì ông đang nói.

Krishnamurti: Ô, có chứ. Khi tôi xóa sạch tất cả cái này, cái trí của tôi đã thay đổi. Cái trí của tôi là cái này.

Người hỏi: Không, liệu cái trí cũng không là hệ thống cơ bản hay sao?

Krishnamurti: Mà tôi đã xóa sạch.

Người hỏi: Nhưng ông không thể xóa sạch hệ thống đó.

Krishnamurti: Ô, có.

Người hỏi: Tôi có ý, đây là một hệ thống các cơ quan.

Krishnamurti: Lúc này, hãy chờ một phút. Các cơ quan của tôi đã được định hình bởi hiểu biết, bởi trải nghiệm. Đúng chứ?

Người hỏi: Ở chừng mực nào đó.

Krishnamurti: Vâng. Và thêm nhiều hiểu biết hơn mà tôi đã kiếm được, khi tôi đã tiến hóa, khi tôi đã tăng trưởng, khi tôi đã trải nghiệm, đã thấu lượm nhiều hơn và nhiều hơn, nó đã củng cố ‘tôi’, và tôi đã và đang dạo trên con đường đó hàng thiên niên kỷ. Và tôi nói, có lẽ tôi phải nhìn vào sự tồn tại này một cách hoàn toàn khác hẳn. Mà sẽ không là dạo trên con đường đó gì cả. Hãy xóa sạch tất cả sự hiểu biết mà tôi đã lượm lặt. Xin lỗi.

David Bohm: Trong lãnh vực này, trong khu vực thuộc tâm lý.

Krishnamurti: Thuộc tâm lý, dĩ nhiên.

David Bohm: Tại tâm điểm, tại cái nguồn, hiểu biết không có liên quan.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn.

David Bohm: Ra xa khỏi tâm điểm nó trở nên có liên quan.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Điều đó được hiểu rõ.

Người hỏi: Nhưng tôi có một câu hỏi. Cái trí tại khởi đầu của sự tiến hóa của nó, hay tại khởi đầu, ở trong cùng vị trí đó. Cái trí tại khởi đầu của bất kỳ điều gì ông gọi là con người, ở trong cùng vị trí đó; nó đã không có bất kỳ sự hiểu biết nào.

Krishnamurti: Không. Tôi không chấp nhận điều đó. Tại sao bạn nói điều đó? Khoảnh khắc nó hiện diện, nó được hình thành sẵn trong đó rồi. Nó bị trói buộc trong sự hiểu biết rồi.

Người hỏi: Tôi hoàn toàn không hiểu rõ.

Krishnamurti: Bạn sẽ giải thích điều đó?

David Bohm: Ô, tôi nghĩ nó tiềm ẩn trong cấu trúc của tư tưởng.

Krishnamurti: Đúng, thưa bạn. Chính xác đó là nó.

David Bohm: Thoạt đầu, có hiểu biết về phía bên ngoài, và sau đó, áp dụng điều này vào phía bên trong, và thế là không hiểu rõ rằng nó sắp sửa bị trói buộc trong hiểu biết đó. Nó đã đầy đủ rồi, đã phát triển đầy đủ để suy nghĩ về phía bên trong, tiếp theo nó sẽ khai triển sự hiểu biết phía bên ngoài vào phía bên trong, đến khu vực của trở thành thuộc tâm lý.

Người hỏi: Ô, ông thấy, nếu cái trí có thể bắt đầu mới mẻ lại, nó sẽ trải qua cùng sai lầm lại.

Krishnamurti: Không, không. Chắc chắn không.

Người hỏi: Nếu nó đã không học hành.

Krishnamurti: Không. Tôi không muốn học hành. Bạn vẫn còn đang theo đuổi cùng con đường cũ kỹ. Đó là điều gì tôi đang phản đối.

Người hỏi: Tôi nghĩ tôi vừa gặp vấn đề của chọn lựa những từ ngữ đúng.

Krishnamurti: Tôi không muốn học hành – không, thưa bạn, làm ơn chỉ cho phép tôi tìm hiểu điều này một chút xíu.

David Bohm: Chúng ta nên giải thích rõ ràng về điều này, bởi vì vào những dịp khác ông đã nói học hành là rất quan trọng, thậm chí quan sát về chính bạn.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Lúc này ông đang nói điều gì đó hoàn toàn khác hẳn. Cần phải rõ ràng rằng liệu nó khác hẳn, tại sao? Tại sao ông lại loại bỏ ý tưởng của học hành tại chặng đường này?

Krishnamurti: Tại chặng đường này, bởi vì tôi vẫn còn đang thu lượm ký ức.

David Bohm: Đúng, nhưng ã có một trạng thái khi học hành về cái trí là quan trọng.

Krishnamurti: Đừng quay lại. Chỉ một phút. Tôi vừa đang bắt đầu. Tôi đã sống được sáu mươi năm, hay tám mươi năm, hay một trăm năm. Và tôi đã lắng nghe tất cả điều này –

những người giảng đạo ở Ấn độ, những người thầy ở Ấn độ, những người Thiên chúa giáo, những người Hồi giáo; tôi đã lắng nghe tất cả những giải thích, những giải thích thuộc tâm lý, nguyên nhân, Freud, Marx, và mọi người.

David Bohm: Tôi nghĩ chúng ta nên trình bày sâu hơn một tí. Chúng ta đồng ý rằng đó là tất cả những sự việc tiêu cực; nhưng ngoài ra có lẽ tôi đã quan sát về chính tôi và đã học hành về chính tôi.

Krishnamurti: Chính tôi, vâng, thêm vào đó.

David Bohm: Cũng thêm vào đó, đúng.

Người hỏi: Thêm vào K.

Krishnamurti: Tất cả việc đó. Và tại khúc cuối của nó, tôi nói, có lẽ đây là một hướng sai lầm của nhìn vào nó. Đúng chứ?

David Bohm: Đúng. Bởi vì đã tìm hiểu theo hướng đó, cuối cùng chúng ta có thể thấy nó có lẽ sai lầm.

Krishnamurti: Có lẽ.

David Bohm: Ô, tôi sẽ nói rằng trong ý nghĩa nào đó tìm hiểu theo hướng đó là cần thiết.

Krishnamurti: Hay không cần thiết.

David Bohm: Nó có lẽ đã không cần thiết, nhưng bởi vì đã được trao toàn cơ cấu của những quy định nên nó đã chắc chắn xảy ra.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Vậy là lúc này tôi có thể đến một mấu chốt khi tôi nói tất cả hiểu biết đó – chúng ta sẽ diễn tả trong từ ngữ đó – loại bỏ nó. Bởi vì việc đó đã không dẫn tôi đến nơi nào cả – dẫn tôi trong ý nghĩa rằng tôi không được tự do khỏi trung tâm vị kỷ của tôi.

David Bohm: Ô, một mình điều đó không đầy đủ bởi vì nếu ông nói, nó đã không làm việc, ông có thể luôn luôn hy vọng hay giả sử rằng nó có lẽ. Nhưng thật ra ông có thể thấy rằng, nó không thể làm việc.

Krishnamurti: Nó không thể làm việc. Ô, tôi khẳng định điều đó.

David Bohm: Không đầy đủ ý nghĩa khi nói, nó đã không làm việc, nhưng thật ra nó không thể làm việc.

Krishnamurti: Nó không thể làm việc.

Người hỏi: Tôi không khẳng định điều đó. Liệu đó không chỉ là sự khó khăn?

Krishnamurti: Nó không thể làm việc bởi vì nó được đặt nền tảng trên thời gian và hiểu biết, mà là tư tưởng. Và những giải thích này được đặt nền tảng trên tư tưởng – để thấu lượm hiểu biết và vân vân và vân vân. Bạn sẽ nói điều đó?

David Bohm: *Ồ, từ trước đến nay chúng ta ã tìm hiểu, chúng ta ã đặt nền tảng nó trên hiểu biết và tư tưởng. Và không chỉ tư tưởng, nhưng còn cả những khuôn mẫu thuộc thói quen của kỹ năng, tất cả mọi việc mà là một mở rộng của tư tưởng.*

Krishnamurti: Vì vậy khi tôi gạt bỏ những điều đó, không phải ngẫu nhiên, không phải bằng một quan tâm trong tương lai. Nhưng tôi thấy cùng khuôn mẫu đang được lặp lại, được lặp lại, được lặp lại; những sắc màu khác nhau, những cụm từ khác nhau, những bức tranh khác nhau, những hình ảnh khác nhau – tôi lại bỏ hoàn toàn mọi điều đó. Thay vì đi về hướng Bắc, như tôi đã đi hàng thiên niên kỷ; tôi đã ngừng lại và đi về hướng Đông, mà có nghĩa cái trí của tôi đã thay đổi.

Người hỏi: *Liệu cấu trúc của ‘cái tôi’ đã không còn?*

Krishnamurti: Chắc chắn.

Người hỏi: *Mà không thấu triệt vào nó?*

Krishnamurti: Không. Tạm thời vào lúc này, tôi sẽ không mang vào thấu triệt.

David Bohm: *Nhưng có thấu triệt để là m việc đó. Tôi có ý nói rằng, cân nhắc làm nó là một thấu triệt. Thấu triệt là toàn sự việc mà ã làm việc.*

Krishnamurti: Tôi sẽ không mang vào từ ngữ đó.

David Bohm: *Khi ông ã nói rằng, toàn sự việc không thể làm việc.Ồ, tôi nghĩ, đó là một thấu triệt.*

Krishnamurti: Đối với tôi, tôi thấy nó không thể làm việc. Nhưng bạn thấy, vậy thì chúng ta quay lại vấn đề: làm thế nào tôi đạt được thấu triệt và tất cả việc đó?

David Bohm: Nhưng buông bỏ tất cả việc đó và chỉ nói rằng, nó đã là một thấu triệt; vấn đề của làm thế nào đạt được nó không là máu chót.

Krishnamurti: Chính là một thấu triệt mà nói, ‘ra khỏi’.

Người hỏi: Ra khỏi tới khuôn mẫu.

Krishnamurti: Không, kết thúc trở thành liên tục này qua trải nghiệm, hiểu biết – bạn theo kịp chứ – những khuôn mẫu. Kết thúc!

Người hỏi: Ô, ông sẽ nói rằng loại suy nghĩ sau đó, là một loại suy nghĩ hoàn toàn khác hẳn? Chắc chắn ông vẫn còn phải suy nghĩ.

Krishnamurti: Tôi không chắc lắm.

Người hỏi: Ô, ông có lẽ gọi nó là cái gì khác nữa.

Krishnamurti: A, tôi sẽ không gọi nó là bất kỳ cái gì khác nữa. Làm ơn tôi chỉ đang dò dẫm trong tối tăm. Mà là: sau khi đã sống một trăm năm và tôi thấy mọi người đang vạch ra phương cách để kết thúc ‘cái tôi’, và phương cách đó được đặt nền tảng trên tư tưởng, thời gian, hiểu biết. Và tôi nói, xin lỗi tôi biết tất cả việc đó, tôi đã sử dụng việc đó. Tôi có một thấu triệt vào việc đó; thế là nó rơi rụng. Và thế là cái trí đã

phá vỡ hoàn toàn khuôn mẫu. Không đi về hướng Bắc nhưng hướng Đông, bạn phá vỡ khuôn mẫu.

Lúc này, được rồi. Giả sử Dr Bohm đã đạt được cái này – không phải đã đạt được – đã nhận được thấu triệt này và đã phá vỡ khuôn mẫu. Làm ơn hãy giúp đỡ một người khác tiếp xúc cùng thấu triệt. Đừng nói bạn phải quan tâm, bạn phải lắng nghe, bạn phải – vậy thì bạn rơi lại – bạn theo kịp chứ? Làm thế nào sẽ, không, không phải ‘làm thế nào’. Sự chuyển tải của bạn cùng một người khác là gì, để cho anh ấy không phải trải qua tất cả mớ hỗn loạn này? Bạn theo kịp câu hỏi của tôi? Làm thế nào bạn sẽ – không phải ‘làm thế nào’ – cái gì sẽ khiến cho tôi thấm thấu trọn vẹn điều gì bạn đã nói, đến độ nó ở trong máu huyết của tôi, trong bộ não của tôi, trong cách sống của tôi, ‘mọi thứ’, đến độ tôi thấy thấu triệt này? Bạn sẽ làm gì? Hay chẳng có gì để làm cả? Bạn theo kịp câu hỏi của tôi chứ? Bởi vì nếu bạn có thấu triệt đó, nó là ‘một đam mê’, nó không là một thấu triệt khôn ngoan, nó cũng không là có thể ngồi ngả người ra ghế và hưởng thụ sự thanh thản. Nó là một đam mê, và đam mê này sẽ không cho phép bạn ngồi yên lặng, bạn phải chuyển động, trao tặng – bất kỳ nó là gì. Bạn sẽ làm gì? Bạn có đam mê đó. Hãy vận dụng đam mê đó, của thấu triệt vô cùng này. Và đam mê đó phải, giống như một con sông có một khối lượng nước vô hạn đang chảy tràn qua hai bờ, trong cùng cách như thế đam mê đó phải chuyển động.

Lúc này, tôi là một con người, bình thường, kha khá thông minh, đọc nhiều, trải nghiệm nhiều. Tôi đã thử việc này, việc kia và việc khác, và tôi gặp ‘X’ này và tôi nói – và anh ấy tràn đầy cái này – tại sao tôi sẽ không lắng nghe anh ấy?

Người hỏi: Tôi nghĩ chúng tôi có lắng nghe.

Người hỏi: Nhưng đó là câu hỏi cũ, Krishnaji.

Người hỏi: Krishnaji, tôi lắng nghe.

Krishnamurti: Bạn lắng nghe à?

Người hỏi: Vâng, tôi nghĩ như thế.

Krishnamurti: Chỉ theo sát rất, rất chậm chậm. Liệu bạn lắng nghe một cách trọn vẹn đến độ không có kháng cự, không đang hỏi tại sao, nguyên nhân là gì, tại sao tôi nên – bạn theo kịp điều gì tôi có ý? Chúng ta đã trải qua tất cả việc đó. Chúng ta đã dạo qua khu vực đó vô tận, tới lui từ ngõ ngách này sang ngõ ngách khác, ~~đ~~ Nam, Đông, Tây. chúng ta đã dạo khắp khu vực. Và ‘X’ đến và nói, ‘Nhìn kia, có một cách sống khác hẳn, khác hẳn, cái gì đó hoàn toàn mới mẻ’ – mà có nghĩa, làm ơn lắng nghe, liệu bạn sẽ lắng nghe một cách trọn vẹn đến độ bạn – bạn biết.

Người hỏi: Nếu có một kháng cự người ta không thấy sự kháng cự.

Krishnamurti: Đừng quay lại trường học. Tôi không đang bắt lịch sự.

Người hỏi: Ông có ý gì?

Krishnamurti: Bắt đầu lại mọi sự việc – giải thích tại sao bạn kháng cự.

Người hỏi: Nhưng người ta không thấy sự kháng cự.

Krishnamurti: Vậy thì tôi sẽ chỉ cho bạn sự kháng cự của bạn, bằng cách nói chuyện. Bạn biết. Nhưng vẫn vậy, bạn quay lại.

Người hỏi: Krishnaji, liệu câu hỏi khởi đầu của ông đã không vượt khỏi điều này, khi ông đã hỏi, chúng ta hãy buông bỏ sự lắng nghe, lý trí, tư tưởng?

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, nhưng đó chỉ là một ý tưởng – bạn sẽ thực hiện nó? ‘X’ đến và nói, ‘Hãy nhìn, ngấu nghiên cái này.’

Người hỏi: Tôi sẽ ngấu nghiên nó nếu tôi có thể thấy nó.

Krishnamurti: Ồ, vâng, bạn có thể thấy nó, rất rõ ràng bạn có thể thấy nó.

Người hỏi: ‘Cái tôi’ . . .

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang ngăn cản – anh ấy đã nói đừng quay lại khuôn mẫu. Thấy nó. Tiếp theo bạn nói: ‘Làm thế nào tôi sẽ thấy?’ – mà là khuôn mẫu cũ. Chỉ t hấy! ‘X’ khước từ đi vào khuôn mẫu đó.

Người hỏi: Khuôn mẫu của sự giải thích?

Krishnamurti: Hiểu biết, tất cả điều đó. Anh ấy nói: đến đây, đừng quay lại.

Người hỏi: Krishnaji, để nói về một tình huống thông thường trong thế giới. Bằng những từ ngữ tương tự, có khá nhiều người mà hỏi người ta phương pháp để ‘thấy’, hãy gạt bỏ tư

tưởng đi; nếu người ta muốn thực sự nhìn vào sự việc này, người ta sẽ thấy nó. Tôi có ý đó là cách những giáo sĩ bảo cho ông. Vậy thì sự khác biệt là gì?

Krishnamurti: Không, không, không. Tôi không là một giáo sĩ. ‘X’ không là một giáo sĩ. ‘K’ nói, tôi đã từ bỏ tất cả việc đó. Tôi đã từ bỏ nhà thờ, những thần thánh, Jesus, những Buddha, những Krishna. Tôi đã từ bỏ tất cả việc đó, Marx, Engels, Lenin, Stalin, tất cả những người phân tích, tất cả những người thông thái, mọi người. Bạn thấy, bạn đã không thực hiện việc đó. ‘X’ nói, hãy thực hiện việc đó. A, bạn nói, không, tôi không thể thực hiện việc đó cho đến khi ông chỉ cho tôi có cái gì đó vượt khỏi tất cả việc đó. Và ‘X’ nói, ‘Xin lỗi’. Điều đó có bất kỳ ý nghĩa nào không, thưa bạn?

David Bohm: Vâng. Ông thấy, tôi nghĩ rằng nếu ông nói bỏ lại đằng sau tất cả hiểu biết, nhưng hiểu biết khoáng nhiều dạng tinh tế mà ông không thấy. Đúng chứ? Ông thấy thậm chí . . .

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Bạn dư thừa thấu triệt này và bạn đã loại bỏ tất cả hiểu biết bởi vì cái đó. Và tôi cứ tiếp tục lặn lội trong cái ao tù ủa hiểu biết. Và bạn nói, hãy buông bỏ nó. Khoảnh khắc bạn len lỏi vào những giải thích, chúng ta quay lại trò chơi. Và bạn khước từ giải thích. Nó khá tốt lành. Vâng, thưa bạn.

Bạn thấy, những giải thích đã là con thuyền để băng qua bờ bên kia. Và người ở bờ bên kia nói rằng, không có thuyền. Băng qua! Lúc này ‘X’ nói điều đó. Anh ấy đang yêu cầu tôi điều gì không thể thực hiện được, phải không?

David Bohm: Nếu nó không thực hiện ngay lúc này, vậy thì nó không thể thực hiện được.

Krishnamurti: Tuyệt đối. Anh ấy đang yêu cầu tôi điều gì đó mà tôi không thể thực hiện được. (Tiếng ồn của những con ong đang bay vù vù)

David Bohm: Những con ong này sinh động quá, thời tiết thật âm áp.

Krishnamurti: Tôi đang gặp gỡ ‘X’ mà bất động. Hoặc tôi phải đi quanh anh ấy, lẩn tránh anh ấy, hoặc tiến đến anh ấy. Tôi không thể làm bất kỳ những việc này. Nhưng ‘X’ tuyệt đối khước từ tham gia vào trò chơi của những từ ngữ. Vậy thì tôi sẽ làm gì, người đã chơi những trò chơi bằng những từ ngữ, tôi sẽ làm gì? ‘X’ sẽ không bỏ lại tôi một mình. Đúng chứ, thưa bạn? Bỏ lại tôi một mình không trong ý nghĩa anh ấy có lẽ bỏ lại một cách cá nhân, nhưng trong ý nghĩa rằng tôi đã gặp gỡ cái gì đó *bất động*. Và nó hiện diện ở đó cùng tôi ngày và đêm. Tôi không ~~gặp~~ đấu tranh với nó, bởi vì không có gì mà tôi có thể nắm bắt được.

Vậy là điều gì xảy ra cho tôi? Hãy tiếp tục đi, thưa các bạn: điều gì xảy ra cho tôi khi tôi gặp gỡ cái gì đó mà hoàn toàn là một khối, bất động, tuyệt đối đúng thực, điều gì xảy ra cho tôi? Liệu đó là vấn đề, mà chúng ta chưa bao giờ gặp – xin lỗi, tôi chỉ đang diễn tả cái đó – chưa bao giờ gặp cái gì đó giống như thế? Bạn có lẽ leo lên rặng núi Himalayas, nhưng đỉnh Everest luôn luôn ở đó. Trong cùng cách, có lẽ những con người chưa bao giờ gặp gỡ cái gì đó không thể hủy diệt được, cái gì đó tuyệt đối bất động. Hoặc tôi vô cùng bị bối rối bởi nó, hoặc tôi nói, ô tôi không thể làm bất kỳ điều gì về nó. Đi khỏi nó? Hay nó là cái gì đó mà tôi phải tìm

hiểu? Bạn theo kịp chứ? Tôi phải nắm bắt nó. Đúng chứ? Nó là việc gì?

Người hỏi: Nhưng vậy thì chúng ta quay lại trong khuôn mẫu cũ kỹ.

Krishnamurti: Không, không. Không.

Người hỏi: Tôi muốn tìm hiểu.

Krishnamurti: Đây là một khối bất động. Tôi bị đối diện nó. Như tôi đã nói, tôi có lẽ chạy trốn khỏi nó, mà thông thường tôi làm. Hay tôn sùng nó. Hay ó gắng hiểu rõ nó là gì. Khi tôi làm tất cả những việc đó tôi quay lại khuôn mẫu cũ kỹ. Vì vậy tôi loại bỏ những việc đó. Khi gặp gỡ ‘X’ mà bất động, tôi thấy bản chất của nó là gì. Tôi là chuyển động, như một con người, nhưng ‘X’ là bất động. Sự tiếp xúc cùng nó gây tác động gì đó, nó phải. Nó không là huyền bí nào đó, nó không là ma thuật nào đó và tất cả mọi loại sự việc đó, nhưng nó là đơn giản, phải không?

Người hỏi: Thưa ông, nó vận hành giống như một kim nam châm, mà là lý do tại sao mọi người ở trong căn phòng này. Nhưng nó không phá vỡ cái gì đó.

Krishnamurti: Không, bởi vì bạn đã không buông bỏ khuôn mẫu. Không phải lỗi của anh ấy, không phải lỗi của ‘X’.

Người hỏi: Tôi đã không nói, nó là lỗi của ‘X’.

Krishnamurti: Không, sự hàm ý là điều đó.

Người hỏi: Không.

Krishnamurti: Khi bạn sử dụng từ ngữ ‘nam châm’, nó có ý đó, thu hút.

Người hỏi: Nó có ảnh hưởng đó.

Krishnamurti: Không. Thế là bạn quay lại, bạn bị lệ thuộc.

Người hỏi: Điều gì đang xảy ra.

Krishnamurti: Tôi hiểu. Tôi đang nói với bạn, Moody, gặp ‘X’, việc gì xảy ra?

Người hỏi: Ông đã nói, một nỗ lực để hiểu rõ.

Krishnamurti: A, bạn đó kia, bị lạc lối. Bạn quay lại vào khuôn mẫu cũ kỹ.

Người hỏi: Nhưng thậm chí từ ngữ ‘gặp gỡ’ gợi ý rằng ông đã . . .

Krishnamurti: Đừng, đừng, đừng làm vỡ vụn những từ ngữ. Gặp gỡ, đối diện, bạn thấy nó, bạn cảm thấy nó, bạn biết nó, bạn công nhận, không đặt thành vấn đề từ ngữ nào bạn sử dụng, nó hiện diện ở đó.

David Bohm: Ô, ông không thể nói rằng, liệu ‘X’ chuyển tải sự cần thiết tuyệt đối của không tiếp tục khuôn mẫu cũ kỹ, bởi vì ông thấy nó tuyệt đối không thể làm việc.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, diễn tả nó trong những từ ngữ riêng của bạn. Được rồi.

David Bohm: Và đó là không thể thay đổi được, cái gì đó bất động – liệu đó là điều gì ông có ý?

Krishnamurti: Đúng, thưa bạn. Tôi là chuyển động. ‘X’ là bất động.

David Bohm: Ô, cái gì ở đằng sau ‘X’, cái gì đang làm việc trong ‘X’ là bất động. Ông sẽ không nói điều đó?

Krishnamurti: Trước hết, một cách tự nhiên cái gì đang làm việc là cái gì đó của một cú sốc. Tôi đã và đang chuyển động, đang chuyển động, đang chuyển động, sau đó tôi gặp gỡ cái gì đó mà bất động. Bỗng nhiên cái gì đó xảy ra, chắc chắn. Không phải cái gì đó, bạn có thể thấy cái gì đang xảy ra. ‘X’ không đang trở thành và tôi đang trở thành. Và ‘X’ đã thông suốt những giải thích và mọi chuyện của nó, và anh ấy chỉ rõ rằng ‘trở thành là đau khổ’. Tôi đang diễn tả nó thật mau, trong một ít từ ngữ. Và tôi gặp gỡ *cái đó*. Vậy là có nhạy cảm – được rồi, hãy diễn tả nó trong cách khác. Những giải thích và sự loại bỏ của nhiều, nhiều – tất cả những giải thích – đã khiến cho tôi nhạy cảm, chắc chắn. Tỉnh táo nhiều hơn. Khi tôi gặp gỡ cái gì đó giống như ‘X’, một cách tự nhiên có một phản ứng không dựa vào giải thích hay hiểu rõ. Có một phản ứng đến *cái đó*. Không à? Chắc chắn phải có. Nếu tôi là một nhạc sĩ, tôi thích Beethoven, hay Mozart hay bất kỳ nhạc sĩ nào, và tôi đã lắng nghe, đã lắng nghe, đã lắng nghe, nó khiến cho tôi nhạy cảm với âm nhạc. Vì vậy trong cùng cách, những giải thích đã được đưa ra lặp đi và lặp lại. Tôi đã lắng nghe, nhưng nó đã khiến cho tôi hoặc chờ đợi, hoặc tôi bắt

đầu thấy những giải thích không có giá trị gì cả. Thế là trong tiến trình này – tôi đang sử dụng từ ngữ – trong tiến trình này tôi đã trở nên nhạy cảm lạ thường đến bất kỳ từ ngữ giải thích nào. Tôi bị dị ứng!

Cũng có một nguy hiểm trong việc này, bởi vì bạn biết con người đã nói khi anh ấy đi gặp một vị đạo sư, vị đạo sư nói – bạn biết – hãy yên lặng và bạn sẽ nhận được. Đó là một ảo tưởng, bạn biết. Ồ, tôi đã nói đầy đủ rồi.

David Bohm: Liệu tôi có thể chỉ nói rằng, khi ông thấy toàn tiến trình này của thời gian và hiểu biết và vân vân sẽ không giúp ích gì cả, vậy thì nó kết thúc, ông thấy. Bây giờ sau đó sự kết thúc này khiến cho người ta nhạy cảm nhiều hơn. Đúng chứ?

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Cái trí đã trở nên nhạy bén.

David Bohm: Bởi vì tất cả chuyển động này đang ngăn cản.

Krishnamurti: Vâng. Tôi nghĩ hiểu biết thuộc tâm lý đã khiến cho chúng ta đờ đẫn.

David Bohm: Vâng, nó đã giam giữ bộ não phải chuyển động trong một phương hướng không cần thiết. Điều đó rõ ràng.

Người hỏi: Tất cả hiểu biết?

David Bohm: Ồ, không. Trong ý nghĩa nào đó ông có thể nói rằng, hiểu biết không nhất thiết khiến cho ông đờ đẫn, tôi giả sử như thế, nếu nó khởi đầu từ sự rõ ràng của nơi chúng ta không có hiểu biết này tại tâm điểm . . .

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Bạn nhớ chúng ta cũng đã nói, trong bàn luận của chúng ta, nền tảng không là hiểu biết.

David Bohm: Ông thấy, việc đầu tiên là nó tạo ra trống không.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, đó là như thế.

David Bohm: Nhưng vẫn chưa nền tảng. Nhưng không ngay lập tức nền tảng.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Bạn thấy chúng ta đã bàn luận tất cả điều này. Tôi nghe nó trên cuộn băng, nó được in trong một quyển sách, và tôi nói, vâng tôi nắm được nó. Bằng cách đọc nó tôi đã giải thích, bạn đã giải thích, tôi đã thấu hiểu hiểu biết. Sau đó tôi nói, tôi phải có cái đó.

David Bohm: Ô, sự nguy hiểm là rằng, rất khó khăn khi chuyển tải cái này trong một quyển sách, ông thấy, bởi vì nó quá cố định.

Krishnamurti: Nhưng đó là điều gì thông thường xảy ra.

David Bohm: Nhưng tôi nghĩ rằng máu chốt chính, mà có thể chuyển tải nó, là thấy rằng hiểu biết trong tất cả những hình thức của nó, tinh tế và lộ liễu, không thể giải quyết vấn đề thuộc tâm lý, nó chỉ có thể làm cho vấn đề tồi tệ hơn. Nhưng vậy thì, có một năng lượng khác được dính dáng.

Krishnamurti: Hiện nay bạn thấy việc gì đang xảy ra? Nếu bất kỳ vấn đề nào nảy sinh, tôi đến gặp một người tâm lý. Nếu có bất kỳ vấn đề thuộc gia đình, tôi liền đến gặp người

nào đó mà sẽ chỉ bảo cho tôi phải làm gì. Mọi thứ quanh tôi đang được tổ chức và đang làm cho tôi tuyệt vọng nhiều hơn và nhiều hơn và nhiều hơn. Đúng chứ? Đó là việc gì đang xảy ra.

David Bohm: Vâng, ồ đó là thành phần của cùng khuynh hướng muốn tổ chức sống của chúng ta trong chi tiết nhiều hơn và nhiều hơn.

Krishnamurti: Máy giờ rồi?

David Bohm: Năm giờ hai mươi.

Krishnamurti: Năm giờ hai mươi? Tôi nghĩ chúng ta nên ngừng lại, phải không? Chúng ta sẽ gặp nhau lại?

David Bohm: Vào thứ bảy, chúng ta đã đề nghị.

Krishnamurti: Vâng, chúng ta hãy tiếp tục nó vào thứ bảy.

David Bohm: Cùng thời gian.

Ojai, California, ngày 10 tháng 4 năm 1980

Chương 5

NỀN TẢNG CỦA THÂN TÂM, VÀ CÁI TRÍ CỦA CON NGƯỜI

Nói chuyện lần thứ năm cùng Dr David Bohm
Ojai, ngày 12 tháng 4 năm 1980

Krishnamurti: Có bất kỳ vấn đề gì bạn phải nói không, thưa bạn?

David Bohm: Ô, tôi đã nghĩ, có lẽ chúng ta có thể tiếp tục – chúng ta đã nêu ra nhiều câu hỏi sau những bàn luận này. Một câu hỏi là bản chất của nền tảng này mà chúng ta đã bàn luận, liệu chúng ta có thể tiếp cận nó, và liệu nó có gây ra bất kỳ quan tâm nào trong những con người. Và cũng vậy chúng ta đã bàn luận khả năng có thể có một thay đổi trong cách cư xử thuộc vật chất của bộ não.

Krishnamurti: Liệu chúng ta có thể tiếp cận câu hỏi này từ quan điểm: tại sao chúng ta có những ý tưởng – bởi vì liệu nền tảng là một ý tưởng? Đó là điều gì đầu tiên tôi muốn được rõ ràng – tại sao những ý tưởng đã trở thành quá quan trọng?

David Bohm: *Ồ, tôi nên nói rằng, có lẽ bởi vì sự khác biệt giữa những ý tưởng và cái gì vượt khỏi những ý tưởng, không được rõ rệt. Những ý tưởng thường được công nhận như là cái gì đó còn thâm sâu hơn những ý tưởng, đến độ chúng ta cảm thấy chúng không là những ý tưởng nhưng thật ra lại là một thực sự.*

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi muốn tìm ra. Liệu nền tảng là một ý tưởng, hay liệu nó là một tưởng tượng, một ảo tưởng, một khái niệm thuộc triết học? Hay cái gì đó mà tuyệt đối trong ý nghĩa rằng không có gì vượt khỏi nó?

David Bohm: *Làm thế nào ông có thể nói rằng không có gì vượt khỏi nó?*

Krishnamurti: Tôi đang thâm nhập chậm chậm. Tôi muốn thấy liệu chúng ta nhìn vào nền tảng đó, hay chúng ta nhận biết nền tảng đó, hay có một thấu triết vào nền tảng đó từ một ý tưởng. Bởi vì rất cuộc toàn thế giới phương Tây, và có lẽ cũng cả thế giới phương Đông, được dựa vào những ý tưởng. Toàn tâm nhìn của họ, những niềm tin tôn giáo của họ, tất cả đều được đặt nền tảng trên điều đó, và cũng trong thế giới Châu á nữa. Nhưng liệu chúng ta tiếp cận nó từ quan điểm đó, hay như một tìm hiểu thuộc triết học – triết học, trong ý nghĩa, tình yêu thông thái, tình yêu sự thật, tình yêu tìm hiểu, sự tiến hành của cái trí? Liệu chúng ta đang thực hiện điều đó khi chúng ta bàn luận, hay khi chúng ta muốn tìm hiểu, hay giải thích, hay tìm ra nền tảng đó là gì?

David bohm: *Vâng, ồ thậm chí có lẽ không phải tất cả những người triết học đã và đang đặt nền tảng trên những khái*

niệm, mặc dầu chắc chắn triết học được giải thích qua những khái niệm.

Krishnamurti: Vâng, tôi chỉ đang tìm hiểu điều đó.

David Bohm: Liệu thực sự tất cả những người triết học đã muốn đặt nền tảng mọi thứ trên những khái niệm là một câu hỏi khác.

Krishnamurti: Tôi đã không nói tất cả, thưa bạn.

David Bohm: Hầu hết họ.

Krishnamurti: Hầu hết họ!

David Bohm: Và chắc chắn giải thích nó rất khó ngoại trừ qua những khái niệm.

Krishnamurti: Vì vậy tôi chỉ muốn biết. Vậy thì, sự khác biệt giữa một cái trí tôn giáo và một cái trí triết học là gì? Bạn hiểu rõ điều gì tôi đang cố gắng chuyển tải? Có lẽ tôi không đang trình bày nó đúng cách lắm. Liệu chúng ta có thể tìm hiểu nền tảng từ một cái trí mà bị kỷ luật trong hiểu biết?

David Bohm: Từ cơ bản, từ bản chất, chúng ta nói rằng nền tảng là cái không biết được.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi muốn biết.

David Bohm: Vì vậy chúng ta không thể khởi đầu bằng hiểu biết. Cách đây nhiều năm chúng ta đã có một bàn luận ở

Luân đôn và chúng ta đã đề nghị chúng ta nên khởi đầu bằng cái không biết được.

Krishnamurti: Vâng, vâng. Ví dụ ‘X’ nói có một nền tảng như thế. Và tất cả chúng ta, ‘Y’, ‘Z’, và ‘A’, ‘B’, ‘C’ hỏi, nền tảng đó là gì, hãy chứng thực nó, chỉ rõ nó, cho nó tự-hiển lộ? Và khi chúng ta đưa ra những câu hỏi như thế, liệu nó do bởi một cái trí mà đang tìm kiếm, hay đúng hơn mà có đam mê cho sự thật này, tình yêu cho sự thật này? Bạn theo kịp chứ? Hay chúng ta chỉ đang nói, chúng ta hãy nói chuyện về nó?

David Bohm: *Tôi nghĩ rằng, trong cái trí đó có sự đòi hỏi cho sự chắc chắn, mà nói hãy để cho nó tự-hiển lộ; tôi muốn ‘được chắc chắn’. Vì vậy không có đang tìm hiểu, không à?*

Krishnamurti: Không. Giả sử bạn phát biểu rằng ‘có’ một sự việc như thế, có nền tảng; nó là bất động và vân vân. Và ‘X’, tôi sẽ nhận vai của ‘X’, ‘X’ nói, ‘Tôi muốn tìm ra, hãy chỉ rõ nó cho tôi, hãy chứng thực nó cho tôi.’ Làm thế nào cái trí của tôi, mà đã tiên hóa qua hiểu biết, mà đã bị kỷ luật cao độ trong hiểu biết, thậm chí có thể tiếp xúc được ‘cái đó’? Bởi vì cái đó không là hiểu biết, cái đó không được sắp xếp vào chung bởi hiểu biết.

David Bohm: *Vâng, ngay khi ông nói, ~~anh~~ thực nó, ông muốn chuyển nó vào hiểu biết.*

Krishnamurti: Đó là nó! Hãy chứng thực nó cho tôi. Hãy chỉ rõ nó cho tôi.

David Bohm: Để có hiểu biết tuyệt đối được chắc chắn là điều gì ông muốn.

Krishnamurti: Đó là nó.

David Bohm: Để cho không còn ngờ vực. Và dĩ nhiên, trên mặt kia của đồng tiền, vẫn còn có hiểm họa của tự-lừa dối và ảo tưởng.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Chúng ta đã tìm hiểu điều đó rất cẩn thận. Ngay từ khởi đầu chúng ta đã nói, nền tảng không thể tiếp xúc được chừng nào còn có bất kỳ hình thức nào của ảo tưởng, mà là sự chiêu rọi của ham muốn, vui thú hay sợ hãi và tất cả điều đó.

David Bohm: Tôi đã chỉ có ý rằng cái người mà nói hãy chứng thực nó, cũng đang cố gắng bảo vệ nó khỏi những ảo tưởng đó. Nhưng nó là một hy vọng hảo huyền.

Krishnamurti: Vì vậy làm thế nào tôi, như một 'X' nhận biết được nền tảng? Đó là điều gì tôi muốn. Liệu nó là một ý tưởng để được tìm hiểu? Hay nó là cái gì đó không thể được tìm hiểu?

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Bởi vì cái trí của tôi được giáo dục, được kỷ luật, bởi trải nghiệm và hiểu biết, và nó chỉ có thể vận hành trong lãnh vực đó. Và bạn đến và bảo cho tôi rằng nền tảng này không là một ý tưởng, không là một khái niệm triết học; nó không là cái gì đó mà có thể được sắp xếp vào chung, hay được nhận biết bởi tư tưởng.

David Bohm: Vâng, hay được hiểu rõ bởi tư tưởng.

Krishnamurti: Vâng, được hiểu rõ bởi tư tưởng. Vậy thì tôi sẽ làm gì?

David Bohm: Vâng, thậm chí ông đang thêm vào nhiều hơn trong ý nghĩa nào đó bởi vì cái người nói rằng tôi muốn tìm ra cái đó bởi trải nghiệm, không những tư tưởng nhưng còn cả trải nghiệm.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Nó không thể được trải nghiệm, nó không thể được nhận biết hay được hiểu rõ bởi tư tưởng.

Krishnamurti: Vâng. Vậy là tôi có cái gì? Tôi sẽ làm gì? Tôi chỉ có cái trí này mà đã bị quy định bởi hiểu biết. Làm thế nào tôi, như một ‘X’, sẽ chuyển động khỏi tất cả điều đó? Bởi vì có nhiều người triết học hơn những người tôn giáo. Xin lỗi!

David Bohm: Ô, cũng có rất ít người triết học thực sự.

Krishnamurti: Cũng có rất ít người tôn giáo.

David Bohm: Cả hai đều rất ít.

Krishnamurti: Tôi chỉ đang đùa giỡn về nó.

David Bohm: Ô, tôi không biết, ông có thể nói, so sánh số người mà gọi họ là những người triết học, có rất nhiều người

mà gọi họ là những người tôn giáo. Điều đó không đặt thành vấn đề. Điều đó không đáng quan tâm.

Krishnamurti: Vì vậy, làm thế nào tôi, một con người bình thường, có giáo dục, đọc sách nhiều, nghiên cứu nhiều, có kinh nghiệm, sẽ cảm thấy nền tảng này, tiếp xúc nó, hiểu rõ nó?

Bạn nói cho tôi rằng, những từ ngữ sẽ không chuyển tải cái đó. Bạn nói cho tôi rằng, tôi phải có một cái trí được tự do khỏi tất cả hiểu biết, ngoại trừ hiểu biết thuộc công nghệ. Và bạn đang yêu cầu tôi một việc không thể thực hiện được, đúng chứ? Và, nếu tôi trả lời rằng, tôi sẽ thực hiện một nỗ lực, vậy thì nỗ lực đó cũng được sinh ra từ sự ham muốn tự cho mình là trung tâm. Vì vậy tôi sẽ làm gì? Tôi nghĩ đó là một câu hỏi rất nghiêm túc. Đó là điều gì mọi con người nghiêm túc đều hỏi.

David Bohm: Ít ra nó cũng được hàm ý. Họ có lẽ không bộc lộ ý nghĩ đó.

Krishnamurti: Vâng, hàm ý. Thế là bạn, ở bờ bên kia, như nó đã là, bảo cho tôi rằng không có thuyền để băng qua. Bạn không thể bơi qua. Thật ra, bạn không thể làm bất kỳ việc gì cả. Từ cơ bản, đó là cái gì nó khởi nguồn. Vì vậy tôi sẽ phải làm gì? Bạn đang yêu cầu tôi làm tự do – bạn đang yêu cầu cái trí, không phải cái trí chung nhưng cái trí này . . .

David Bohm: . . . cái trí riêng.

Krishnamurti: Bạn đang yêu cầu cái trí riêng này phải xóa sạch tất cả hiểu biết. Chúa ơi, thưa bạn! Liệu điều này đã

từng được yêu cầu trong những thế giới Thiên chúa giáo, hay trong thế giới Do thái giáo?

David Bohm: Tôi không biết rõ về thế giới Do thái giáo, nhưng trong ý nghĩa nào đó những người Thiên chúa giáo yêu cầu ông trao sự trung thành của ông vào Thượng đế, từ bỏ tất cả cá nhân của ông, giao phó cho Jesus, và hãy cho phép ngài . . .

Krishnamurti: Vâng, họ đã nói điều đó, chỉ qua Jesus.

David Bohm: Jesus là người trung gian giữa chúng ta và Thượng đế.

Krishnamurti: Vâng. Nhưng điều gì tôi đang cố gắng tìm ra là: ví dụ, Vedanta có nghĩa sự kết thúc của hiểu biết – bạn biết điều đó, dĩ nhiên. Sự kết thúc của hiểu biết.

David Bohm: Tôi nghĩ nó có thể có nghĩa đó. Tôi không giỏi tiếng Phạn lắm.

Krishnamurti: Tôi đã bàn luận . . .

David Bohm: Một mình từ ngữ Veda có nghĩa là hiểu biết.

Krishnamurti: Nó có nghĩa sự kết thúc của hiểu biết.

David Bohm: Nó có nghĩa sự kết thúc của hiểu biết, vâng.

Krishnamurti: Và là một người phương Tây, tôi nói, nó không có ý nghĩa gì với tôi. Bởi vì từ những người Hy Lạp và tất cả điều đó, văn hóa trong đó tôi đã sống này đang nhấn

manh vào sự hiểu biết. Tôi qua, Bronoski đã lại nói về sự tiến hóa của con người và tất cả điều đó.

David Bohm: *Họ làm mới lại nó?*

Krishnamurti: Vâng. Nhưng khi anh nói với một cái trí phương Đông nào đó – tôi đang nói về những cái trí mà đã tìm hiểu, không phải những cái trí thông thường – họ biết, họ công nhận trong sống tôn giáo của họ rằng, một thời điểm nào đó phải đến khi hiểu biết phải kết thúc. Vedanta là toàn cách nhìn. Ngay lập tức họ sẽ hiểu rằng cái trí phải được tự do khỏi hiểu biết. Nhưng nó chỉ là một hiểu rõ thuộc khái niệm, một hiểu rõ thuộc lý thuyết. Nhưng đối với một người phương Tây, nó tuyệt đối chẳng có ý nghĩa gì cả.

David Bohm: *Ồ. Thoạt đầu, tôi nghĩ đã có một truyền thống phương Tây tương tự như thế, nhưng không như một nhận biết chung. Ví dụ, trong thời Trung cổ, đã có một quyển sách có tựa đề là ‘The Cloud of Unknowing’ Đám mây của Không biết, mà có cùng nhận thức đó, mặc dầu nó không là nhận thức chủ yếu của tư tưởng phương Tây.*

Krishnamurti: Không, đó là điều gì tôi đang nói: nó không là nhận thức chung của tư tưởng phương Tây. Vì vậy tôi sẽ làm gì? Làm thế nào tôi sẽ tiếp cận nghi vấn? Tôi muốn tìm ra, không chỉ tìm ra, nó còn trao tặng ý nghĩa cho sống. Không phải rằng trí năng của tôi trao tặng ý nghĩa cho sống bằng cách sáng chế ảo tưởng nào đó, hy vọng nào đó, niềm tin nào đó; nhưng mang máng tôi thấy rằng hiểu rõ này, bất chợt bắt gặp nền tảng này, trao tặng một ý nghĩa vô cùng cho sống.

David Bohm: *Ồ, con người đã sử dụng nhận thức của Thượng đế đó để trao tặng ý nghĩa cho sống.*

Krishnamurti: Không, không. Thượng đế chỉ là một ý tưởng.

David Bohm: *Đúng, nhưng ý tưởng chứa đựng cái gì đó tương tự như ý tưởng của phương Đông rằng Thượng đế vượt khỏi 'biết'. Hầu hết mọi người chấp nhận nó theo cách đó.*

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: *Mặc dầu một vài người có lẽ không. Vì vậy có loại nhận thức tương tự nào đó.*

Krishnamurti: Nhưng bạn bảo với tôi rằng nên tảng không được tạo ra bởi tư tưởng. Vậy là trong bất kỳ tình huống nào, bạn không thể bắt gặp nó qua bất kỳ hình thức nào thuộc sự điều khiển của tư tưởng.

David Bohm: *Vâng, tôi hiểu rõ điều gì ông đang nói. Nhưng tôi đang cố gắng nói rằng, có vấn đề, ảo tưởng, nguy hiểm này, trong ý nghĩa mà con người phương Tây nói, 'Vâng, điều đó hoàn toàn đúng, do bởi qua sự trải nghiệm trực tiếp về Jesus mà chúng ta bắt gặp nó, không phải qua suy nghĩ về Thượng đế, ông thấy!'*

Krishnamurti: Tôi có ý, tốt cuộc, một trải nghiệm trực tiếp về Jesus.

David Bohm: *Ồ, đó là những từ ngữ của tôi, thậm chí họ có lẽ không diễn tả theo cách đó, tôi không biết. Tôi không thể diễn tả quan điểm của họ một cách chính xác. Có lẽ, ân lành của Thượng đế?*

Krishnamurti: Ân lành của Thượng đế, vâng.

David Bohm: *Cái gì đó vượt khỏi tư tưởng, ông thấy.*

Krishnamurti: Như một người khá có giáo dục, khá có suy nghĩ, tôi phủ nhận tất cả điều đó.

David Bohm: *Vâng, tại sao ông phủ nhận nó?*

Krishnamurti: Trước hết, bởi vì trước hết nó đã trở thành chung chung, chung chung trong ý nghĩa rằng mọi người đều nói điều đó! Và cũng vậy, có lẽ có trong nó một ý nghĩa to tát của ảo tưởng được tạo ra bởi ham muốn, hy vọng, sợ hãi.

David Bohm: *Vâng, nhưng vài người dường như phát hiện điều này có ý nghĩa, mặc dầu nó có lẽ là một ảo tưởng.*

Krishnamurti: Nhưng nếu họ đã chưa bao giờ nghe về Jesus, không bao giờ nghe về Jesus, họ sẽ không trải nghiệm Jesus.

David Bohm: *Điều đó có vẻ hợp lý.*

Krishnamurti: Họ sẽ trải nghiệm cái gì đó khác hẳn mà họ đã được dạy. Ở Ấn độ tôi có ý Jesus . . .

David Bohm: Đó có vẻ là một điểm yếu mà hình thức đặc trưng của Jesus phải có bởi vì họ đã cần biết trước ý tưởng về Jesus đó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên, chắc chắn. Khi hàng ngày bạn được nhồi nhét, Jesus là Đấng Cứu rỗi của bạn – tôi có ý, một cách tự nhiên.

David Bohm: Tôi nghĩ sẽ thật là lý thú nếu người nào đó chưa bao giờ nghe nói về Jesus có trải nghiệm này. Đó sẽ là loại bằng chứng nào đó mà giúp đỡ nhiều thêm cho ý tưởng đó.

Người hỏi: Nhưng liệu ông cũng không nói: có những người nghiêm túc hơn trong những tôn giáo thường giải thích rằng tại cốt lõi, Thượng đế, hay bất kỳ danh tánh gì, cái Tuyệt đối, Nền tảng, là điều gì đó mà không thể được trải nghiệm qua suy nghĩ? Hay cũng vậy, có lẽ họ còn thâm nhập sâu thẳm đến độ nói rằng, nó không thể được trải nghiệm gì cả.

Krishnamurti: Ô, vâng, tôi đã nói nó không thể được trải nghiệm. ‘X’ nói nó không thể được trải nghiệm.

Người hỏi: Tôi nghĩ bản thể của vài tôn giáo cũng thường nói điều đó.

Krishnamurti: Được rồi. Chúng ta hãy nói như thế, tôi không biết. Đây là một người mà nói ‘có’ một sự việc như thế. Và tôi lắng nghe ông ta, và tôi thấy không những ông ta chuyển tải nó bằng sự hiện diện của ông ta, nhưng ông ta còn chuyển tải nó qua từ ngữ. Mặc dầu ông ta bảo cho tôi hãy cẩn thận: từ ngữ không là sự việc; nhưng ông ta sử dụng từ ngữ

để chuyển tải cái gì đó sang tôi mà tôi hiểu một cách mang máng, rằng cái gì đó này quá bao la đến độ tư tưởng của tôi không thể nắm bắt nó. Và tôi nói, được rồi, bạn đã trải nghiệm cái đó một cách rất kỹ càng, và làm thế nào tôi, bộ não của tôi, mà bị quy định, bị kỷ luật trong cách đó, trong hiểu biết, làm thế nào nó sẽ tự-làm tự do chính nó khỏi tất cả điều đó?

Người hỏi: Liệu nó có thể tự-làm tự do chính nó bằng cách hiểu rõ sự giới hạn riêng của nó?

Krishnamurti: Hiểu rõ cái gì?

Người hỏi: Rằng, chính nó, rằng chính tư tưởng có thể hiểu rõ rằng, bất kỳ điều gì nó đang làm đều liên quan chặt chẽ với sự giới hạn tự nhiên nào đó.

Krishnamurti: Vậy là bạn đang ‘nói’ cho tôi rằng, tư tưởng bị giới hạn. Hãy chỉ rõ nó cho tôi! Không phải bằng cách nói ký ức, trải nghiệm hay hiểu biết, tất cả hiểu biết – tôi hiểu rõ tất cả điều đó, nhưng tôi không nắm bắt được cảm thấy rằng nó bị giới hạn, bởi vì tôi thấy vẻ đẹp của quả đất, tôi thấy vẻ đẹp của một tòa nhà, của một con người, của thiên nhiên. Tôi thấy tất cả việc đó; nhưng khi bạn nói tư tưởng bị giới hạn, tôi không cảm thấy nó. Nó chỉ là nhiều từ ngữ mà bạn đã nói cho tôi.

Người hỏi: Ô, nó đòi hỏi sự tìm hiểu nghiêm túc.

Krishnamurti: Không, tôi đã tìm hiểu nó. Tôi đã tìm hiểu rằng tư tưởng bị giới hạn. Chắc chắn. Bạn không cần sự tìm hiểu, nó quá rõ ràng.

Người hỏi: Tôi hiểu. Ông đang nói rằng tư tưởng thông thường thấy nó một cách gián tiếp.

Krishnamurti: Không, không. Tôi đang nói. Tôi ~~ấy~~ điều đó. Thuộc trí năng tôi hiểu rõ nó. Nó quá rõ ràng. Nhưng tôi không thẩm thấu trong nó. Bạn hiểu chứ? Không có hương thơm trong nó.

Người hỏi: Điều gì tôi muốn nói là hiểu rõ gián tiếp.

Krishnamurti: Không, thậm chí nó không là hiểu rõ – nó không có ý nghĩa gì cả.

Người hỏi: Nó chỉ là hiểu biết nhiều thêm.

Krishnamurti: Vâng, nó không có ý nghĩa gì cả. Làm thế nào bạn sẽ chỉ rõ cho tôi – không phải chỉ rõ cho tôi – làm thế nào bạn sẽ giúp đỡ tôi – không phải giúp đỡ – hỗ trợ tôi, để có hiểu rõ này rằng chính tư tưởng quá bùng binh nhưng lại dễ dao động, nó là một vật thật nhỏ nhen? Để cho cái đó ở trong máu huyết của tôi – bạn hiểu chứ? Khi một lần nó ở trong máu huyết của tôi, tôi đã nắm chặt nó. Bạn không phải giải thích nó.

Người hỏi: Nhưng liệu đó không là sự tiếp cận có thể thực hiện được: không nói về nền tảng, mà lúc này quá xa vời?

Krishnamurti: Nền tảng quá xa vời.

Người hỏi: Nhưng ngược lại, trực tiếp nhìn vào điều gì cái trí có thể làm.

Krishnamurti: Mà là suy nghĩ.

Người hỏi: Cái trí là suy nghĩ.

Krishnamurti: Đó là tất cả mà tôi có. Suy nghĩ, cảm thấy, hận thù, thương yêu – bạn biết tất cả việc đó. Hoạt động của cái trí. Tôi biết điều đó rất rõ ràng, bạn không phải bỏ o cho tôi.

Người hỏi: Ô, tôi sẽ nói, ông không biết nó, ông chỉ nghĩ ông biết nó.

Krishnamurti: Ô, không. Bạn nghĩ như thế. Tôi biết nó. Tôi đã thấy nó. Tôi đã nắm bắt nó. Tôi biết khi tôi bị tức giận. Tôi biết khi tôi bị tổn thương. Nó không là một ý tưởng, tôi đã thâm nhận cảm giác, tôi đang mang sự tổn thương phía bên trong tôi. Tôi muốn nhận được cái này. Bạn hiểu chứ, thưa bạn? Liệu tôi đang chuyển tải bất kỳ điều gì? Tôi chán ngấy sự tìm hiểu bởi vì tôi đã làm nó suốt sống của tôi. Tôi tìm đến Ấn độ giáo, Phật giáo, Thiên chúa giáo, Do thái giáo – và tôi nói tôi đã tìm hiểu, đã nghiên cứu, đã suy xét chúng. Tôi nói, tất cả những việc này chỉ là những từ ngữ. Làm thế nào tôi, như một con người, có cảm thấy lạ thường này về nó? Bạn hiểu chứ? Tôi không biết liệu tôi đang chuyển tải bất kỳ điều gì – có chứ? Bởi vì nếu tôi không có đam mê đằng sau nó, nó chỉ . . .

Người hỏi: Cảm thấy khởi nguồn từ cái gì?

Krishnamurti: Tôi không đang tìm hiểu. Nếu tôi không có đam mê, tôi không đang thâm nhập. Tôi muốn có đam mê này mà sẽ nổ tung tôi khỏi bức tường vây quanh nhỏ nhoi

này. Bạn hiểu chứ? Tôi đã dựng lên một bức tường quanh chính tôi, có văn hóa, có giáo dục, khá được kính trọng, một bức tường, mà là chính tôi. Và tôi đã sống cùng sự việc này suốt hàng triệu năm. Và tôi đã sống đang cố gắng thoát khỏi nó bằng cách tìm hiểu, bằng cách đọc sách, bằng cách nhờ vả những đạo sư, bằng tất cả mọi loại sự việc mà tôi đã thực hiện. Nhưng tôi vẫn còn bị trói buộc ở đó. Và bạn nói về nền tảng, bởi vì bạn thấy cái gì đó quá hững hờ, có vẻ quá sinh động, quá lạ thường và vân vân. Và tôi ở đây, bị trói buộc ở đây. Bạn, người ‘đã thấy’ nền tảng, phải làm cái gì đó mà sẽ nổ tung, phá vỡ hoàn toàn trung tâm này.

Người hỏi: ‘Tôi’ phải làm cái gì đó, hay ‘Ông’ phải làm cái gì đó?

Krishnamurti: Hãy giúp đỡ tôi! Không phải bằng cầu nguyện, và mọi chuyện vô lý đó. Bạn hiểu rõ điều gì tôi đang cố gắng nói? Tôi đã ăn chay, nhịn đói, tôi đã tham thiền, tôi đã từ bỏ, tôi đã lập lời thề thệ này và thề kia. Tôi đã thực hiện tất cả những việc đó. Bởi vì tôi đã trải qua một triệu năm sống. Và tại khúc cuối của một triệu năm đó, tôi vẫn còn ở nơi tôi đã là, tại khởi đầu. Đây là một khám phá vĩ đại cho tôi. Bạn hiểu chứ? Tôi đã nghĩ trước kia tôi đã chuyển động từ khởi đầu, tại khởi đầu bằng cách trải qua tất cả việc này, nhưng bỗng nhiên tôi phát hiện tôi quay lại tại cùng điểm nơi tôi đã khởi đầu. Tôi đã có nhiều trải nghiệm hơn, tôi đã nhìn thấy thế giới, tôi đã vẽ tranh, tôi đã chơi nhạc, tôi đã nhảy múa – bạn theo kịp chứ? Nhưng tôi đã quay lại tại điểm khởi đầu căn nguyên.

Người hỏi: Mà là tôi và không tôi.

Krishnamurti: Vâng. ‘Tôi’. Tôi tự -hỏi mình, tôi sẽ làm gì? Và sự liên hệ của cái trí con người với nền tảng là gì? Đó là điều gì bạn đang nói. Có lẽ nếu tôi có thể thiết lập được một liên hệ, nó có lẽ phá vỡ trung tâm này, một cách tổng thể. Bạn theo kịp chứ? Đây không là một động cơ, đây không là một ham muốn, đây không là một phần thưởng. Tôi thấy rằng nếu cái trí có thể thiết lập được một liên hệ với ‘cái đó’, cái trí của tôi đã trở thành cái đó – đúng chứ?

Người hỏi: Nhưng lúc đó cái trí đã không trở thành cái đó rồi hay sao?

Krishnamurti: Ô, không.

Người hỏi: Nhưng Krishnaji, tôi nghĩ, ông đã vừa xóa sạch sự khó khăn lớn lao nhất trong nói rằng không có ham muốn, không có . . .

Krishnamurti: Không, không. Tôi đã nói rằng tôi đã sống một triệu năm . . .

Người hỏi: Nhưng đó là một thấu triệt.

Krishnamurti: Không. Tôi sẽ không chấp nhận thấu triệt quá dễ dàng như thế.

Người hỏi: Ô, hãy cho phép tôi diễn tả nó theo cách này: nó là cái gì đó còn thâm sâu hơn hiểu biết.

Krishnamurti: Không, bạn đang bỏ lỡ ý nghĩa trọng tâm của tôi. Bộ não của tôi đã sống suốt một triệu năm. Nó đã trải nghiệm mọi thứ. Nó đã là một người Phật giáo, một người

Ấn độ giáo, một người Thiên chúa giáo, một người Hồi giáo; nó đã là mọi loại sự việc, nhưng hạt nhân của nó vẫn y nguyên. Đúng chứ? Và bạn đến và nói, hãy nhìn kia, có một nền tảng mà là – cái gì đó! Liệu bạn đang quay lại điều gì tôi đã biết rồi? Bạn theo kịp chứ? Những người Ấn độ giáo, những người Phật giáo. Nếu bạn đang quay lại, tôi phủ nhận tất cả việc đó, bởi vì tôi nói tôi đã trải qua tất cả nó rồi. Và đối với tôi, tại khúc cuối của nó, chúng giống như tro bụi.

David Bohm: Ô, tất cả những việc đó đã là nỗ lực để tạo ra một nền tảng rõ ràng bởi tư tưởng. Đã có vẻ rằng, qua hiểu biết và tư tưởng, qua Phật giáo, và vô vàn những hình thức khác, con người đã tạo ra cái gì họ đã coi như là nền tảng. Và nó đã không phải.

Krishnamurti: Nó đã không phải. Bởi vì tôi đã trải qua một triệu năm tại nó.

David Bohm: Vậy là chừng nào hiểu biết còn thâm nhập nền tảng, cái đó sẽ là giả dối?

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Vậy là liệu tôi có thể - tôi chỉ đang hỏi – liệu có một liên hệ giữa nền tảng đó và cái trí con người? Trong đang đưa ra câu hỏi đó, tôi cũng nhận biết được sự nguy hiểm của một câu hỏi như thế.

David Bohm: Vâng, ô, ông có lẽ tạo ra một ảo tưởng của cùng loại mà chúng ta đã trải qua rồi.

Krishnamurti: Đúng. Trước kia tôi đã chơi trò chơi đó rồi, bản nhạc đó.

Người hỏi: Liệu ông đang gợi ý rằng sự liên hệ không thể được thực hiện bởi ông, nhưng nó phải đến . . . ?

Krishnamurti: Tôi đang tìm hiểu điều đó. Không, có lẽ rằng tôi phải thực hiện một liên hệ. Lúc này cái trí của tôi đang ở trong một trạng thái đến độ tôi sẽ không chấp nhận một sự việc.

Người hỏi: Nhưng cây cầu, liệu có một sự việc như thế.

Krishnamurti: Cái trí của tôi nói, trước kia tôi đã trải qua tất cả việc này rồi. Tôi đã cực khổ, tôi đã lục lọi, tôi đã dò dẫm, tôi đã tìm hiểu, tôi đã sống cùng những con người thông minh quá đỗi trong loại sự việc này, và vân vân và vân vân. Vì vậy tôi đang đưa ra câu hỏi này, đang nhận biết đầy đủ được sự nguy hiểm của câu hỏi này. Bởi vì đó là điều gì những người Ấn độ giáo nói, Thượng đế trong bạn, Đại ngã trong bạn – mà là một ý tưởng thật dễ thương! Nhưng tôi đã trải qua tất cả việc đó.

Vậy là tôi đang hỏi ‘X’, liệu cái trí của con người không có một liên hệ với nền tảng, và liệu chỉ có một con đường một chiều, từ cái đó sang tôi.

David Bohm: Vậy thì, chắc chắn cái đó giống như âm lành của Thượng đế.

Krishnamurti: Bạn thấy.

David Bohm: Mà ông đã sáng chế.

Krishnamurti: Tôi sẽ không chấp nhận điều đó.

Người hỏi: Và chúng ta cũng quay lại lãnh vực của những ý tưởng.

Krishnamurti: Không. Họ có lẽ quay lại. Vậy là tôi đang khước từ sự giải thích – ân lành của Thượng đế.

David Bohm: Ông không đang nói sự liên hệ ‘là’ một chiều, ông cũng không đang nói nó ‘không là’ một chiều.

Krishnamurti: Có lẽ; tôi không biết.

David Bohm: Ông không đang nói bất kỳ điều gì.

Krishnamurti: Tôi không đang nói bất kỳ điều gì. Tất cả mọi việc mà tôi “mong muốn” là – “mong muốn” trong ngoặc kép – trung tâm này phải bị nổ tung. Bạn hiểu chứ? Cho trung tâm không còn tồn tại. Bởi vì tôi thấy rằng trung tâm là nguyên nhân ủa tất cả ranh mãnh, tất cả những kết luận loạn thần kinh, tất cả những ảo tưởng, tất cả những gắng sức, tất cả những nỗ lực, tất cả những đau khổ – ‘mọi thứ’ đều từ hạt nhân đó. Sau một triệu năm, tôi đã không thể loại bỏ được nó; nó đã không biến mất. Vì vậy liệu có một liên hệ? Sự liên hệ giữa tốt lành và xấu xa, hay tội lỗi là gì? Đúng chứ? Nó là cùng sự việc. Hãy suy nghĩ nó. Không có liên hệ.

David Bohm: Nó phụ thuộc vào ông có ý gì qua từ ngữ liên hệ.

Krishnamurti: Được rồi. Tiếp xúc, sờ chạm, truyền đạt, cùng trong một căn phòng . . .

David Bohm: . . . đến từ cùng gốc rễ.

Krishnamurti: Vâng, cùng gốc rễ.

Người hỏi: Nhưng Krishnaji, vậy thì chúng ta đang nói rằng có tốt lành, và có xấu xa?

Krishnamurti: Không, không. Đừng. Tốt lành. Chúng ta hãy sử dụng một từ ngữ khác: tổng thể, và cái không-tổng thể. Nó không là một ‘ý tưởng’. Bây giờ liệu có một liên hệ giữa hai cái này? Chắc chắn không.

David Bohm: Vâng, ô, nếu ông đang nói rằng trong ý nghĩa nào đó trung tâm là một ảo tưởng. Một ảo tưởng không thể liên hệ với sự thật, bởi vì nội dung của ảo tưởng không có liên hệ với sự thật.

Krishnamurti: Đó là nó, đó là nó. Bạn thấy, đó là một khám phá vĩ đại. Tôi mong muốn thiết lập sự liên hệ với cái đó. ‘Mong muốn’; tôi đang sử dụng những từ ngữ mau lẹ để chuyển tải cái gì đó. Cái vật nhỏ nhoi tầm thường này mong muốn có một liên hệ với bao la đó. Nó không thể.

David Bohm: Vâng, chính xác không phải bởi vì sự bao la của nó, nhưng thật ra bởi vì cái vật này không tồn tại – một cách có thật?

Krishnamurti: Vâng.

Người hỏi: Nhưng tôi không thấy điều đó.

Krishnamurti: Bạn có ý gì?

Người hỏi: Anh ấy nói trung tâm không-có thật. Và đó là phần khó khăn của tôi – tôi không thấy trung tâm không-có thật.

David Bohm: Có thật, trong ý nghĩa là thực sự và không là một ảo tưởng. Tôi có ý, cái gì đó đang hành động nhưng nó không là nội dung mà chúng ta biết.

Krishnamurti: Bạn thấy cái đó?

Người hỏi: Không. Anh ấy nói trung tâm phải nổ tung. Nó không nổ tung bởi vì tôi không thấy không-thật trong nó.

Krishnamurti: Không, không, không. Bạn đã bỏ lỡ ý nghĩa trọng tâm của tôi. Tôi đã sống một triệu năm, tôi đã thực hiện tất cả việc này. Và tại khúc cuối của nó tôi vẫn còn quay lại tại khởi đầu.

Người hỏi: Vậy là ông nói trung tâm phải nổ tung.

Krishnamurti: Không, không, không. Cái trí nói cái vật này quá nhỏ nhoi.

Người hỏi: Đúng.

Krishnamurti: Và cái trí không thể làm bất kỳ việc gì về nó. Nó đã cầu nguyện, nó đã làm mọi thứ. Nhưng trung tâm vẫn còn hiện diện ở đó.

Người hỏi: Đúng.

Krishnamurti: Và anh hãy đến và bảo cho tôi có nền tảng này. Tôi muốn thiết lập sự liên hệ với nền tảng đó.

Người hỏi: Anh ấy bảo cho tôi có nền tảng này, và cũng bảo cho tôi rằng trung tâm là một ảo tưởng.

David Bohm: Chờ đã, điều đó quá mau lẹ.

Krishnamurti: Không. Chờ đã. Tôi biết nó hiện diện ở đó.

Người hỏi: Vâng.

Krishnamurti: Gọi nó bằng bất kỳ từ ngữ nào bạn thích, một ảo tưởng, một sự thật, một tưởng tượng – bất kỳ từ ngữ gì bạn thích. Nó hiện diện ở đó. Và cái trí nói, điều đó vẫn chưa được đầy đủ; nó muốn nắm bắt ‘cái đó’. Nó muốn có sự liên hệ với cái đó. Và cái đó nói, ‘Xin lỗi, bạn không thể có liên hệ với tôi.’ Đó là tất cả.

Người hỏi: Krishnamurti, liệu cái trí mà muốn tiếp xúc, muốn có một liên hệ với cái đó, là cùng cái trí mà là ‘cái tôi’?

Krishnamurti: Vâng, vâng. Làm ơn, đừng tách rời nó. Bạn đang bỏ lỡ cái gì đó. Tôi đã sống cùng tất cả cái này. Tôi biết, tôi có thể tranh luận với bạn, tới lui. Tôi có một triệu năm trải nghiệm, và nó đã cho tôi một khả năng nào đó. Và tại khúc cuối của tất cả nó, tôi nhận ra không có sự liên hệ giữa tôi và sự thật. Đúng chứ? Và đó là một cú sốc kinh hoàng cho tôi. Bạn theo kịp chứ? Nó giống như thể là bạn đã hạ gục tôi, bởi vì một triệu năm trải nghiệm của tôi nói, theo đuổi cái đó, tìm kiếm nó, cầu nguyện cho nó, đấu tranh cho nó, kêu gào, hiến dâng cho nó. Tôi đã thực hiện tất cả điều đó. Và bỗng nhiên

‘X’ nói, bạn không thể có sự liên hệ với cái đó. Bạn hiểu chứ? Bạn không đang cảm thấy giống hệt như tôi. Tôi đã khóc lóc, rời bỏ gia đình của tôi, ‘mọi thứ’, vì cái đó. Và ‘cái đó’ nói, ‘Xin lỗi’. Vậy là việc gì đã xảy ra cho tôi? Đó là điều gì tôi muốn tìm hiểu. Bạn hiểu chứ, thưa bạn? Bạn hiểu rõ điều gì tôi đang nói? Việc gì đã xảy ra cho cái trí mà đã sống theo cách này, đã thực hiện mọi việc mà con người đã thực hiện để tìm kiếm cái đó, và một buổi sáng, cái đó nói, ‘Bạn không có liên hệ với tôi’. Thưa bạn, đây là một việc to tát lạ thường. Đúng chứ? Tôi không biết liệu bạn theo kịp điều gì tôi có ý?

Người hỏi: Đây là một cú sốc kinh hoàng cho ‘cái tôi’, liệu có phải ông nói như thế.

Krishnamurti: Nó là như thế cho bạn à?

Người hỏi: Tôi nghĩ nó đã là, và sau đó . . .

Krishnamurti: Đứng! Tôi đang hỏi bạn, liệu nó là một cú sốc khi khám phá rằng bộ não của bạn, và cái trí của bạn, hiểu biết của bạn, không có giá trị gì cả? Tất cả những tìm hiểu của bạn, tất cả những đấu tranh của bạn, tất cả những sự việc mà bạn đã thấm lượm qua hàng năm và hàng năm, hàng thế kỷ, là tuyệt đối không có giá trị gì cả? Liệu tôi bị điên khùng, bởi vì tôi nói, ‘Chúa ơi! Tôi đã thực hiện tất cả việc này để không có gì cả? Đạo đức của tôi, ăn chay, nhịn đói của tôi, kiểm soát của tôi, mọi thứ – và tại khúc cuối của nó, bạn nói chúng không có giá trị.’ Thưa bạn, bạn hiểu rõ nó tác động vào tôi đến chừng nào chứ? Bạn không thấy nó.

David Bohm: *Tôi có ý, nếu toàn sự việc tan biến, vậy thì nó không có kết quả gì cả.*

Krishnamurti: Bởi vì điều gì bạn đã nói, mà là tuyệt đối bạn không có liên hệ gì với cái đó. Việc gì bạn đã thực hiện, hay không thực hiện, việc gì bạn có, tuyệt đối không có giá trị gì cả. Bạn hiểu chứ, thưa bạn?

David Bohm: *Không trong bất kỳ ý nghĩa cơ bản nào. Nó có giá trị tương đối. Nó chỉ có giá trị tương đối bên trong một cái khung nào đó, mà trong chính cái khung đó không có giá trị.*

Krishnamurti: Vâng, tư tưởng có giá trị tương đối.

David Bohm: *Nhưng tổng quát, cái khung không có giá trị.*

Krishnamurti: Điều đó đúng. Nền tảng nói, bất kỳ việc gì bạn đã thực hiện “trên quả đất” – trong góc hẹp – đều không có ý nghĩa. Đó là một ý tưởng? Hay một thực sự? Bạn hiểu chứ? Ý tưởng là rằng bạn đã bảo cho tôi biết, nhưng tôi vẫn còn tiếp tục, đấu tranh, mong muốn, tìm kiếm; nhưng nó là một thực sự, trong ý nghĩa rằng bỗng nhiên tôi nhận ra sự vô lý của ‘tất cả’ mọi việc mà tôi đã thực hiện. Vì vậy tôi phải rất cẩn thận – khi tôi sử dụng từ ngữ ‘tôi’, nó không có ý như thế – tôi phải rất cẩn thận để thấy rằng nó không là một ý tưởng; hay nói khác đi, tôi không diễn giải nó thành một khái niệm, một ý tưởng, nhưng thâm nhận một nở hoa trọn vẹn của nó!

Chúng ta ở đâu?

Người hỏi: Ông thầy, Krishnaji, suốt hàng trăm năm, có thể từ khi con người hiện diện, anh ấy đã theo đuổi cái này, điều gì anh ấy gọi là Thượng đế hay nền tảng.

Krishnamurti: Như một ý tưởng.

Người hỏi: Như một ý tưởng, đối với nhiều người, nó đúng là rất . . .

Krishnamurti: Không, đối với tất cả mọi người. Nó phải như thế.

Người hỏi: Nhưng dấu vậy, sau đó khoa học đã đến, cái trí khoa học đã xuất hiện và cũng đã bảo cái trí đó rằng nó chỉ là một ý tưởng, nó đúng là ngu xuẩn.

Krishnamurti: Không, không, không. Cái trí khoa học nói rằng, qua sự tìm hiểu vật chất có lẽ chúng ta sẽ bắt gặp nền tảng.

David Bohm: Vâng, nhiều người cảm thấy theo cách đó.

Krishnamurti: Nhiều người.

David Bohm: Ô, thậm chí nhiều người sẽ thêm vào, tìm hiểu bộ não, ông thầy.

Krishnamurti: Vâng. Đó là mục đích của sự tìm hiểu cái trí, không phải để làm nổ tung lẫn nhau khỏi quả đất, bằng súng đạn và tất cả việc đó. Họ nói như một người khoa học – chúng ta đang nói về những người khoa học ‘tốt lành’, giống như anh ấy và vân vân – tốt lành, không phải một người khoa

học của chính phủ, nhưng một người khoa học tốt lành nói, ‘Chúng ta đang tìm hiểu vật chất, bộ não và tất cả điều đó, để tìm ra liệu có cái gì đó vượt khỏi tất cả cái này.’

Người hỏi: Và nhiều người, nhiều người khoa học sẽ nói rằng, họ đã tìm được nền tảng – nền tảng là trống không, nó là trống không; nó là một năng lượng mà đứng đưng với con người.

Krishnamurti: Bây giờ, liệu đó là một ý tưởng, hay một thực sự đối với họ, mà gây ảnh hưởng sống của họ, máu huyết của họ, cái trí của họ, sự liên hệ với thế giới của họ?

Người hỏi: Ô, tôi nghĩ nó chỉ là một ý tưởng.

Krishnamurti: Vậy thì tôi xin lỗi, tôi đã trải qua tất cả việc đó. Tôi đã là một người khoa học cách đây mười ngàn năm! Bạn theo kịp chứ? Tôi đã trải qua tất cả việc đó. Nếu nó chỉ là một ý tưởng, cả hai chúng ta có thể đùa giỡn trò chơi đó. Tôi có thể đánh quả bóng đến bạn, nó ở phần sân của bạn, và bạn có thể đánh trả nó lại cho tôi. Chúng ta có thể đùa giỡn trò chơi đó. Nhưng tôi đã kết thúc loại trò chơi đó rồi.

David Bohm: Bởi vì, nói chung, điều gì con người đã khám phá về vật chất dường như không gây ảnh hưởng họ một cách sâu thẳm, thuộc tâm lý.

Krishnamurti: Không. Dĩ nhiên không.

David Bohm: Mặc dầu ông có lẽ nghĩ rằng, nếu họ đã thấy sự hợp nhất tổng thể của vũ trụ họ sẽ hành động một cách khác hẳn, nhưng họ lại không thấy.

Krishnamurti: Họ sẽ không đang ganh đua để có được giải Nobel và vân vân.

Người hỏi: Thậm chí ông có thể nói rằng, nó đã gây ảnh hưởng một vài phần trong sống của họ. Ông thấy toàn tin điều của Cộng sản được xây dựng trên ý tưởng – mà họ nghĩ là một sự thật – rằng bất kỳ cái gì tồn tại, chỉ là một tiến trình thuộc vật chất, mà từ cốt lõi là trống không; và vì vậy con người phải tổ chức sống và xã hội của anh ấy tùy theo những nguyên tắc biện chứng đó.

Krishnamurti: Không, không, những nguyên tắc biện chứng là một quan điểm đang đối nghịch với một quan điểm khác; con người hy vọng, từ những quan điểm, tìm được sự thật.

David Bohm: Ô, tôi nghĩ chúng ta nên gạt bỏ điều đó. Có những cách nhìn khác hẳn vào những ý nghĩa khác nhau của từ ngữ dialectical biện chứng – nhưng nó cũng có nghĩa, thấy ‘thực sự’ những sự vật như một chuyển động đang trôi chảy; không phải thấy những sự vật như bị cố định, nhưng thấy chúng trong chuyển động và liên quan lẫn nhau. Tôi nghĩ ông có thể nói rằng, dù con người đã xoay sở để nhìn vào nó theo bất kỳ cách nào, sau khi họ đã thấy sự hợp nhất này, từ cốt lõi nó đã không thay đổi . . .

Krishnamurti: . . . sống của họ nhiều bao nhiêu.

David Bohm: Ở Nga, cùng những cấu trúc của cái trí, nếu không nói còn tồi tệ hơn, tiến hành giống như những nơi nào khác. Và bất kỳ nơi nào con người đã thử điều này, thực sự, từ cơ bản, nó đã không gây ảnh hưởng cách họ suy nghĩ và cảm thấy, và cách họ sống.

Người hỏi: Ô, ông thấy, điều gì tôi đã muốn nói là rằng, không-quan tâm đến sự theo đuổi nền tảng đã không gây ra bất kỳ ảnh hưởng kinh hoàng nào vào con người.

Krishnamurti: Không, không. Tôi không quan tâm. Tôi là ‘những con người’, nó đã cho tôi một cú sốc kinh hoàng khi khám phá sự thật, không phải những ý tưởng, khám phá rằng tất cả những nhà thờ, tất cả những lời cầu nguyện, tất cả những quyển sách, tuyệt đối không có ý nghĩa gì cả – ngoại trừ chúng có một ý nghĩa, để cho chúng ta có thể xây dựng một xã hội tốt lành hơn, và vân vân và vân vân.

David Bohm: Nếu chúng ta có thể xoay sở để mang máu chót này đến trật tự, vậy thì nó sẽ có ý nghĩa vô cùng – ‘xây dựng một xã hội tốt lành’.

Krishnamurti: Từ đó tôi khởi sự sáng tạo một xã hội.

David Bohm: Nhưng chừng nào vô-trật tự này còn hiện diện tại trung tâm, chúng ta không thể sử dụng cái đó trong cách đúng đắn. Tôi nghĩ nó sẽ chính xác nhiều hơn khi nói rằng, có một ý nghĩa ‘tiềm ẩn’ vô cùng trong tất cả cái đó. Nhưng nó không gây ảnh hưởng trung tâm, và không có dấu hiệu rằng nó đã từng làm như thế.

Người hỏi: Ông thấy, Krishnaji, điều gì tôi không hiểu là rằng, có nhiều người mà trong sống của họ đã không bao giờ theo đuổi cái gì mà ông gọi là nền tảng.

Krishnamurti: Họ không quan tâm.

Người hỏi: Ô, tôi không chắc chắn lắm. Làm thế nào ông sẽ tiếp cận một người như thế?

Krishnamurti: Tôi không quan tâm trong việc tiếp cận bất kỳ người nào. Tôi quan tâm – không quan tâm – tất cả những công việc tôi đã thực hiện, tốt lành, mọi thứ tôi đã thực hiện – nền tảng nói đều không có giá trị. Và nếu tôi có thể buông bỏ tất cả việc đó, cái trí của tôi là nền tảng. Vậy thì từ đó tôi chuyển động. Từ đó tôi ‘sáng tạo’ xã hội. Xin lỗi!

David Bohm: Ô, tôi nghĩ ông có thể nói rằng, chừng nào ông còn đang tìm kiếm nền tảng nơi nào đó nhờ phương tiện của hiểu biết, vậy thì ông đang ngăn cản.

Krishnamurti: Vậy là thưa bạn, quay lại quả đất: tại sao con người đã thực hiện việc này?

David Bohm: Đã thực hiện việc gì?

Krishnamurti: Đã tích lũy hiểu biết. Ngoại trừ sự cần thiết phải có hiểu biết thực tế trong những lãnh vực nào đó, tại sao gánh nặng của hiểu biết này đã tiếp tục lâu như thế?

David Bohm: Bởi vì trong ý nghĩa nào đó con người đã và đang cố gắng sản sinh một nền tảng cụ thể nhờ vào hiểu biết. Hiểu biết đã cố gắng sáng chế một nền tảng. Đó là một trong những sự việc đã xảy ra.

Krishnamurti: Mà có nghĩa gì?

David Bohm: Nó có nghĩa lại là ảo tưởng.

Krishnamurti: Mà có nghĩa rằng những vị thánh, những người triết học, đã giáo dục tôi – trong hiểu biết và qua hiểu biết – để tìm ra nền tảng.

Người hỏi: Để sáng chế một nền tảng. Ông thấy, trong một cách, hồi trước thường có mọi thời kỳ khi con người bị trôi buộc trong sự mê tín điên cuồng này, và hiểu biết có thể xóa sạch việc đó.

Krishnamurti: Ồ, không.

David Bohm: Trong chùng mực nào đó nó đã thực hiện được.

Krishnamurti: A! Hiểu biết chỉ làm tê liệt tôi không thấy sự thật. Xin lỗi tôi bám chặt điều đó. Hiểu biết đã không khai quang cho tôi khỏi những ảo tưởng của tôi. Có lẽ chính hiểu biết là ảo tưởng.

Người hỏi: Có lẽ vậy. Nhưng nó cũng đã khai quang vài ảo tưởng.

Krishnamurti: Tôi muốn khai quang ‘tất cả’ những ảo tưởng mà tôi có – không phải vài. Tôi đã loại bỏ ảo tưởng về chủ nghĩa quốc gia của tôi; tôi đã loại bỏ ảo tưởng về niềm tin, về Christ, về cái này, về cái kia. Tại khúc cuối của nó, tôi nhận ra rằng cái trí của tôi là ảo tưởng. Xin lỗi!

Bạn thấy, đối với tôi, người đã sống được một ngàn năm, khi phát hiện tất cả điều này là tuyệt đối vô ích, là cái gì đó độc ác khủng khiếp.

David Bohm: *Khi ông nói ông đã sống được một ngàn năm, hay một triệu năm, trong một ý nghĩa, điều đó có nghĩa rằng tất cả trải nghiệm của nhân loại là . . . ?*

Krishnamurti: . . . là tôi.

David Bohm: . . . là tôi. Ông cảm thấy điều đó?

Krishnamurti: Tôi cảm thấy.

David Bohm: *Và ông cảm thấy nó như thế nào?*

Krishnamurti: Tôi cảm thấy giống như – bạn biết, bạn cảm thấy bất kỳ thứ gì như thế nào? Hãy chờ một chút, tôi sẽ nói cho bạn. Nó không là thông cảm, hay đồng cảm, nó không là một sự việc mà tôi đã khao khát, rằng tôi là tất cả nhân loại, nó là ‘một sự kiện’, một sự kiện tuyệt đối, không thể thay đổi được đối với tôi.

David Bohm: *Vâng, ồ có lẽ nếu chúng ta có thể chia sẻ cảm thấy đó. Ông thấy, có vẻ đó là một trong những bước đang bị bỏ lỡ, bởi vì ông đã lặp lại quá thường xuyên ‘cái đó’ như một bộ phận quan trọng của toàn sự việc.*

Krishnamurti: Mà có nghĩa rằng, thưa bạn, khi bạn thương yêu người nào đó, không có – cái gì? – không có ‘tôi’, nó là tình yêu. Trong cùng cách, khi tôi nói tôi là ‘nhân loại’, nó là như thế, nó giống như ngón tay đó. Nó không là một ý tưởng, nó không là một kết luận, nó là bộ phận của tôi.

David Bohm: *Ồ, chúng ta hãy nói nó là một cảm thấy rằng tôi đã trải qua tất cả việc đó, tất cả việc đó mà ông diễn tả, tất cả hàng triệu năm đó.*

Krishnamurti: Những con người đã trải qua tất cả việc đó.

David Bohm: *Nếu những người khác đã trải qua nó, vậy thì tôi cũng đã trải qua nó.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Nhưng người ta không nhận biết được nó.

David Bohm: Không, chúng ta tách rời.

Krishnamurti: Nếu chúng ta thừa nhận rằng những bộ não của chúng ta không là bộ não cá biệt của tôi, nhưng là bộ não mà đã tiến hóa qua hàng thiên niên kỷ.

David Bohm: *Ồ, hãy cho phép tôi hỏi tại sao điều này không dễ dàng khi truyền đạt: mọi người đều cảm thấy rằng, trong cách nào đó, nội dung của bộ não anh ấy là cá thể, rằng anh ấy đã không trải qua tất cả việc đó. Chúng ta hãy nói rằng người nào đó, cách đây hàng ngàn năm, đã thông qua khoa học hay triết học. Lúc này sự việc đó ảnh hưởng tôi như thế nào? Đó là điều gì không rõ ràng.*

Krishnamurti: Bởi vì tôi bị trói buộc trong cái tế bào nhỏ nhoi, chật hẹp, tự cho mình là trung tâm này, mà khước từ thấy vượt khỏi.

David Bohm: *Đó là sự việc đã và đang xảy ra.*

Krishnamurti: Nhưng bạn, như một người khoa học, như một người tôn giáo, đến và bảo cho tôi rằng, bộ não của bạn là bộ não của nhân loại.

David Bohm: Vâng và tất cả hiểu biết là hiểu biết của nhân loại. Để cho trong cách nào đó chúng ta có tất cả hiểu biết.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Mặc dầu không trong chi tiết, dĩ nhiên.

Krishnamurti: Vậy là bạn chỉ rõ cái đó cho tôi, và tôi hiểu rõ bạn có ý gì, không phải bằng từ ngữ, không phải bằng trí năng, tôi biết – không phải biết, nó là như thế. Nhưng tôi hiệp thông cùng cái đó chỉ khi nào tôi đã từ bỏ những sự việc tầm thường, như chủ nghĩa quốc gia, vân vân.

David Bohm: Vâng, chúng ta đã từ bỏ tất cả những phân chia, và chúng ta có thể thấy rằng, trải nghiệm của chúng ta là của tất cả nhân loại.

Krishnamurti: Nó quá rõ ràng, thưa bạn. Bạn đi đến ngôi làng sơ khai nhất ở Ấn độ, và dân làng sẽ kể cho bạn tất cả về những vấn đề của anh ấy, người vợ, con cái, nghèo khổ của anh ấy. Nó chính xác là cùng sự việc, chỉ khác biệt là anh ấy đang mặc những bộ quần áo khác, hay bất kỳ việc gì! Đối với 'X', đây là một sự kiện không thể tranh cãi; nó là như thế. Và anh ấy nói, được rồi, tại khúc cuối của tất cả việc này, của một triệu năm này, bỗng nhiên tôi phát hiện rằng nó là trống không. Bạn thấy, thưa bạn, chúng ta không chấp nhận nó, chúng ta quá ranh mãnh. Chúng ta lị sa lầy bởi những bàn luận và những tranh cãi và hiểu biết. Chúng ta không thấy

một sự kiện đơn giản. Chúng ta khước từ thấy nó. Và ‘X’ đến và nói, ‘Hãy tẩy nó, nó ở đó’, và ngay tức khắc toàn hệ thống máy móc của tư tưởng bắt đầu – và họ nói, hãy yên lặng. Thế là tôi luyện tập yên lặng! Tôi đã thực hiện tất cả việc đó được một ngàn năm. Nó đã chẳng dẫn đến đâu cả.

Vậy là chỉ có một việc duy nhất, và đó là khám phá rằng ‘tất cả’ mọi việc mà tôi đã thực hiện đều vô ích. Chúng là tro bụi. Bạn thấy, thưa bạn, cái đó không làm tôi suy sụp. Đó là vẻ đẹp của nó. Tôi nghĩ nó giống như chim Phượng hoàng.

David Bohm: *Trỗi dậy từ tro bụi.*

Krishnamurti: Được sinh ra từ tro bụi.

David Bohm: *Ồ, trong một cách, nó là tự do, được tự do khỏi tất cả việc đó.*

Krishnamurti: Cái gì đó hoàn toàn mới mẻ được sinh ra.

David Bohm: *Lúc này điều gì trước kia ông đã nói là rằng cái trí là nền tảng, cái trí là cái không biết được.*

Krishnamurti: Cái trí? Vâng. Nhưng không phải cái trí này.

David Bohm: *Trong trường hợp đó, nó không là cùng cái trí.*

Krishnamurti: Thưa bạn, nếu tôi đã thông suốt tất cả việc đó, và đến một mấu chốt khi tôi phải kết thúc tất cả việc đó, nó là một cái trí mới mẻ.

David Bohm: Điều đó rõ ràng, cái trí là nội dung của nó, và nội dung là hiểu biết, và không có hiểu biết đó nó là một cái trí mới mẻ.

Ojai, California, ngày 12 tháng 4 năm 1980

Chương 6

THÁU TRIỆT CÓ THỂ MANG LẠI MỘT THAY ĐỔI CỦA NHỮNG TẾ BÀO NÃO

Nói chuyện cùng Dr David Bohm
Ojai, ngày 15 tháng 4 năm 1980

David Bohm: Ngày hôm qua tôi đã bàn luận với vài người ở San Francisco, và họ nói ông đã nói rằng, thấu triệt thay đổi những tế bào não. Họ rất quan tâm nhưng tôi không thể nói nhiều thêm. Tôi không biết liệu chúng ta có thể bàn luận chủ đề đó?

Krishnamurti: Như nó được tạo thành, bộ não vận hành trong một phương hướng: ký ức, trải nghiệm, hiểu biết. Nó đã vận hành trong khu vực đó càng vững vàng bao nhiêu càng tốt, và hầu hết mọi người đều được thỏa mãn bởi nó.

David Bohm: Ô, họ không biết về bất kỳ việc gì khác.

Krishnamurti: Và cũng vậy họ đã đặt hiểu biết trong sự quan trọng tột đỉnh, và vân vân và vân vân. Nếu người ta quan tâm đến sự thay đổi cơ bản, người ta khởi đầu từ đâu?

Giả sử ‘X’ cảm thấy anh ấy sẽ theo một phương hướng nào đó được thiết lập bởi con người. Anh ấy đã và đang đi theo hướng đó thế kỷ sang thế kỷ, và khi anh ấy tự-hỏi mình sự thay đổi cơ bản là gì; liệu nó ở trong môi trường sống, hay trong những liên hệ của con người; liệu nó là một ý thức của tình yêu, mà không ở trong lãnh vực của hiểu biết và vân vân. Nó sẽ khởi đầu ở đâu? Bạn hiểu câu hỏi của tôi? Nếu không có sự thay đổi đang xảy ra phía bên trong nơi này, phía bên trong cái trí của tôi, bộ não của tôi; tôi có lẽ nghĩ rằng tôi đã thay đổi, nhưng nó là một thay đổi trên bề mặt, và không phải một thay đổi trong chiều sâu.

David Bohm: Vâng, ô tôi nghĩ đầu tiên là nói, điều gì được hàm ý ở đó là rằng, trạng thái hiện nay của những công việc dính dáng với không những cái trí nhưng còn cả hệ thần kinh và thân thể. Tất cả được thiết lập trong một hướng nào đó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Vâng, đó là điều gì tôi đã có ý, toàn chuyên động được thiết lập trong một hướng nào đó. Và trong khuôn mẫu đó tôi có thể bổ sung, điều chỉnh, tô bổng nhiều hơn một chút, ít hơn một chút và vân vân. Nhưng nếu một người quan tâm đến một thay đổi rất cơ bản, anh ấy sẽ khởi đầu từ đâu? Như ngày hôm trước chúng ta đã nói, chúng ta phụ thuộc vào môi trường sống để thay đổi chúng ta, xã hội để thay đổi chúng ta, và vô vàn kỷ luật để thay đổi chúng ta, nhưng tôi cảm thấy tất cả việc này đều trong cùng phương hướng.

David Bohm: Vâng, ô chừng nào tất cả chúng đều bắt nguồn từ sự việc này, cách mà cái trí được thiết lập và thân thể được thiết lập, chúng sẽ không thay đổi bất kỳ thứ gì. Có một

cấu trúc tổng thể dính dáng trong bộ não, trong thân thể, trong toàn cơ cấu.

Krishnamurti: Vâng, vâng. Vì vậy tôi sẽ làm gì? ‘X’ sẽ làm gì? Và trong đưa ra câu hỏi này, cái gì ở đó để thay đổi?

David Bohm: Chính xác ông có ý gì qua câu hỏi ‘cái gì ở đó để thay đổi’? Cái gì sẽ được thay đổi?

Krishnamurti:Ồ, cái gì sẽ được thay đổi? Vâng, cả hai; cái gì ở đó để được thay đổi, và cái gì ở đó để thay đổi?

David Bohm: Để thực hiện sự thay đổi, ông có ý?

Krishnamurti: Để thực hiện sự thay đổi, vâng. Không chỉ thực hiện sự thay đổi, nhưng . . .

David Bohm: . . . để trải qua sự thay đổi?

Krishnamurti: Vâng, tại cơ bản, cái gì ở đó để thay đổi? Tôi thấy, ‘X’ thấy rằng, anh ấy có thể thay đổi những sự việc nào đó trong cách này, nhưng khi thâm nhập sâu hơn những sự việc đó, người ta sẽ thay đổi cái gì? Tôi chắc chắn con người đã đưa ra câu hỏi này. Bạn đã phải đưa ra câu hỏi đó. Nhưng rõ ràng sự thay đổi đã không xảy ra. Vì vậy ‘X’ sẽ làm gì? Anh ấy nhận ra sự cần thiết phải có một cách mạng cơ bản, một cách mạng thuộc tâm lý; anh ấy nhận thấy rằng anh ấy càng thay đổi nhiều bao nhiêu, cùng sự việc đang tiếp tục; anh ấy càng tìm hiểu về chính anh ấy nhiều bao nhiêu, sự tìm hiểu vẫn còn y nguyên, và vân vân và vân vân. Vậy thì cái gì ở đó để thay đổi, nếu ‘X’ không tìm ra một phương cách để thay đổi chính bộ não?

David Bohm: Nhưng cái gì sẽ thay đổi bộ não?

Krishnamurti: Đó là nó, đó là nó. Bộ não đã được thiết lập trong một khuôn mẫu suốt hàng thiên niên kỷ! Tôi nghĩ nó không còn là tôi nên thay đổi ‘cái gì’ nữa. Tôi phải thay đổi là một việc cấp bách.

David Bohm: Vì vậy trong bàn luận ngày hôm qua chúng ta đã đồng ý rằng phải có một thay đổi, nhưng câu hỏi vẫn còn đó, làm thế nào bộ não có thể thay đổi?

Krishnamurti: Người ta phải giới thiệu, đến được mấu chốt đó. Nếu câu hỏi này được đưa ra cho bạn, như một người khoa học, hay như một con người dính dáng đến khoa học, câu trả lời của bạn sẽ là gì?

David Bohm: Tôi không nghĩ khoa học có thể giải đáp nó, bởi vì khoa học không đủ khả năng thâm nhập sâu thêm nữa. Nó không thể dò dẫm sâu thẳm vào trong cấu trúc của bộ não. Nhiều câu hỏi đang gợi ý sự liên quan của bộ não và cái trí, mà khoa học vẫn không thể giải đáp. Vài người sẽ nói rằng không có gì vượt khỏi bộ não . . .

Krishnamurti: . . . thuần túy thuộc vật chất; tôi hiểu rõ điều đó.

David Bohm: Nếu nó không thuộc vật chất, vậy thì trong lúc này khoa học không có gì để nói về nó. Có lẽ vài người sẽ cố gắng, nhưng thông thường khoa học được thành công nhất, hệ thống nhất, trong sự giải đáp về vật chất. Bất kỳ nỗ lực nào để làm ngược lại đều không rõ ràng lắm.

Krishnamurti: Vậy là bạn bảo cho tôi – tôi là ‘X’ – bạn bảo cho tôi phải thay đổi phía bên trong của những tế bào bộ não, vân vân. Câu trả lời tức khắc của tôi với điều đó là, làm thế nào?

David Bohm: Vâng, đó là điều gì mọi người đều hỏi.

Krishnamurti: Đó là nó. Mọi người đều hỏi điều đó. Nó không là một vấn đề của trung thành. Nó không là vấn đề của thay đổi một khuôn mẫu sang một khuôn mẫu khác. Thế là bạn bỏ tôi lại mà không có bất kỳ phương hướng nào – đúng chứ? Bạn bỏ tôi lại mà không có bất kỳ phương tiện nào để có thể thâm thấu cái này.

David Bohm: Ngoại trừ rằng, trong đưa ra câu hỏi đó, ông đang hàm ý có cái gì đó vượt khỏi bộ não. Chúng tôi không ‘biết’. Chính câu phát biểu hàm ý rằng trong chừng mực nào đó thấu triệt vượt khỏi bộ não, ngược lại nó không thể thay đổi bộ não.

Krishnamurti: Vâng. Vì vậy làm thế nào tôi sẽ nắm bắt nó? Có lẽ tôi không thể nắm bắt nó nhưng . . .

David Bohm: . . . nhưng làm thế nào nó sẽ xảy ra?

Krishnamurti: Vâng, làm thế nào điều này sẽ xảy ra?

David Bohm: Tôi nghĩ người ta nên rõ ràng: liệu ông đang nói rằng, cái gì đó mà không-vật chất có thể gây ảnh hưởng vật chất? Đây là sự hàm ý.

Krishnamurti: Tôi không chắc lắm.

David Bohm: Tôi nghĩ khai quang nghi vấn này, sẽ giải thích rõ ràng hơn cho ý nghĩa câu hỏi của ông. Nó đang gây khó hiểu một phần nào nếu ông không đồng ý.

Krishnamurti: Mọi điều mà bạn đã nói cho tôi là, thấu triệt thay đổi, tạo ra sự thay đổi trong bộ não. Lúc này bạn giải thích thấu triệt là gì, mà không là một kết quả của hiểu biết đang khai triển, không là một thời gian đang tiến triển, không là một hồi tưởng. Thấu triệt này có lẽ là một hoạt động thực sự của bộ não.

David Bohm: Đúng rồi. Chúng ta hãy giải thích nó theo cách khác. Bộ não có nhiều hoạt động mà bao gồm ký ức, và tất cả hoạt động mà ông đã đề cập này. Ngoài ra có một hoạt động sâu thẳm hơn bên trong, nhưng nó vẫn còn là hoạt động của bộ não.

Krishnamurti: Vậy thì nó có lẽ giống nhau.

David Bohm: Vâng, đó là điều gì không rõ ràng, ông thấy – trong giải thích điều này, cái gì đó dường như không hoàn toàn rõ ràng.

Krishnamurti: Đúng. Chúng ta phải rất rõ ràng rằng nó không là kết quả của hiểu biết đang khai triển; nó không xảy ra qua bất kỳ vận dụng nào của ý chí.

David Bohm: Vâng. Tôi nghĩ, thông thường con người có thể thấy rằng thấu triệt đến qua một ánh chớp, nó không đến qua ý chí. Những người đã suy nghĩ về nó có thể thấy điều đó. Cũng vậy, phản ứng hóa học có thể sẽ không tạo ra nó, những thuốc men, ông biết.

Krishnamurti: Tôi nghĩ hầu hết mọi người thấy điều đó.

David Bohm: Những người có quan tâm.

Krishnamurti: Vài người có thấy điều đó. Nhưng làm thế nào tôi, 'X', sẽ có thấu triệt này? Tôi thấy lập luận của bạn, tôi thấy lý lẽ của bạn.

David Bohm: Trong cách nào đó, nó có thể gây bối rối con người. Không rõ ràng về sự lập luận là gì, điều gì sẽ tạo ra sự thay đổi này trong bộ não. Liệu nó là cái gì đó còn hơn cả bộ não, hay nó là cái gì đó sâu thẳm hơn 'trong' bộ não? Đây là một trong những nghi vấn.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Theo lập luận nó không rõ ràng lắm.

Người hỏi: Thưa ông, liệu ông đang nói rằng có một chức năng của bộ não mà hành động không dính dáng với nội dung của nó?

Krishnamurti: Đúng, với quá khứ, với nội dung.

Người hỏi: Nó hành động mà không có quá khứ. Nhưng rằng đây không là cái gì đó mà đang thay đổi toàn bộ não, đang đi vào bộ não, nhưng nó là một khả năng của bộ não để . . .

David Bohm: Đây là một câu hỏi hay, vâng. Như tôi có thể hiểu rõ, nó ở trong hướng đúng đắn. Liệu có một vận hành trong bộ não mà độc lập khỏi nội dung của nó? Mà không bị

quy định bởi nội dung, nhưng có lẽ nó vẫn còn là một vận hành thuộc vật chất?

Krishnamurti: Vâng, tôi hiểu rõ. Thưa bạn, liệu đây là câu hỏi? Ngoại trừ ý thức cùng nội dung của nó, trong bộ não liệu có một hoạt động mà không bị tác động bởi ý thức?

David Bohm: Bởi nội dung; vâng.

Krishnamurti: Bởi nội dung – nội dung ‘là’ ý thức.

David Bohm: Vâng, nhưng thỉnh thoảng ông sử dụng từ ngữ đó trong một ý nghĩa khác. Thỉnh thoảng chúng ta hàm ý rằng có thể có một loại khác của ý thức. Vì vậy nếu chúng ta gọi nó là ‘nội dung’, nó sẽ rõ ràng nhiều hơn.

Krishnamurti: Được rồi. Một phần của bộ não mà không bị tác động bởi nội dung.

David Bohm: Vâng, điều này gợi ý rằng, có lẽ bộ não có thể thay đổi được. Hoặc bộ não hoàn toàn bị khống chế bởi nội dung của nó, hoặc trong cách nào đó nó không bị quy định, nó có . . . nào đó.

Krishnamurti: Đó là một ý tưởng nguy hiểm!

David Bohm: Nhưng đó là điều gì ông đang nói.

Krishnamurti: Không. Hãy thấy sự nguy hiểm của nó. Tôi đang chuyển động khỏi nó. Tôi thấy sự nguy hiểm của tự-thứ nhận với chính mình, và vì vậy của cố gắng nói cho người khác rằng có một phần của bộ não . . .

David Bohm: . . . một hoạt động . . .

Krishnamurti: . . . được rồi, một hoạt động của bộ não mà không bị tác động bởi nội dung.

David Bohm: Nó là một hoạt động có thể xảy ra được. Có lẽ vì rằng nó đã không được đánh thức.

Krishnamurti: Nó đã không được đánh thức. Điều đó đúng.

Người hỏi: Nhưng sự nguy hiểm là gì?

Krishnamurti: Điều đó đơn giản mà. Sự nguy hiểm là rằng tôi đang thú nhận có Thượng đế trong tôi, rằng có cái gì đó siêu nhiên; cái gì đó vượt khỏi nội dung và thế là sẽ vận hành vào nội dung, hay cái đó sẽ vận hành bất kể nội dung.

Người hỏi: Nhưng phần nào của bộ não thấy sự nguy hiểm?

Krishnamurti: Chúng ta hãy thâm nhập chậm chậm. Phần nào của bộ não thấy sự nguy hiểm? Dĩ nhiên chính là nội dung thấy sự nguy hiểm.

Người hỏi: Thế sao?

Krishnamurti: Ô, vâng, bởi vì nội dung nhận biết được tất cả những bịp bợm mà nó đã lừa dối.

David Bohm: Việc này tương tự như đa số những bịp bợm cũ.

Krishnamurti: Vâng. Tiếp tục đi, thưa bạn.

David Bohm: Trước kia chúng ta đã bàn luận những bị bọm đó – sự phỏng đoán của Thượng đế phía bên trong, sự tưởng tượng của Thượng đế phía bên trong; vậy là chứng cứ rõ ràng. Chắc chắn ở đây có một nguy hiểm.

Người hỏi: Nhưng đâu vậy ông thầy, bộ não, đang thấy sự nguy hiểm, có thể đưa ra nhận xét? Bởi vì nhận xét đó có lẽ chỉ đến phương hướng đúng đắn.

David Bohm: Mấu chốt là rằng mặc dầu nó nguy hiểm, có lẽ cần thiết phải làm như vậy; nó có lẽ đang ở trên con đường đúng đắn.

Krishnamurti: Không, không. Sự nguy hiểm là rằng, theo truyền thống con người đã nghĩ về nó và trước kia ‘X’ đã nói Thượng đế hiện diện; vì vậy tảng ý thức bên trong, mà là bộ phận của nội dung, có lẽ nắm bắt điều này, và nói, ‘Vâng’ – vì vậy nó thấy ngay tức khắc sự nguy hiểm.

Người hỏi: Nó thấy cái bẫy riêng của nó.

Krishnamurti: Vâng, nó thấy cái bẫy mà nó đã tạo ra. Đúng chứ, thưa bạn? Thế là nó tránh cái bẫy đó. Đó là thông minh: tránh một cái bẫy là thông minh. Liệu có một hoạt động mà hoàn toàn độc lập khỏi nội dung? Tiếp theo, liệu hoạt động đó là bộ phận của bộ não?

David Bohm: Liệu nó là một hoạt động tự nhiên của bộ não? Nguyên liệu trong bộ não.

Krishnamurti: Mà có nghĩa gì?

David Bohm: *Ồ, nếu có một hoạt động tự nhiên như thế; bằng cách này hay cách khác nó có thể thức dậy, và hoạt động đó có thể thay đổi bộ não.*

Krishnamurti: Nhưng bạn sẽ nói nó vẫn còn là nguyên liệu?

David Bohm: *Vâng. Có thể còn có những mức độ khác của vật chất, ông thấy.*

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang cố gắng nhắm đến. Đúng chứ?

David Bohm: *Đúng. Nhưng ông thấy, nếu ông suy nghĩ theo cách đó, có thể có một mức độ sâu thẳm hơn của vật chất mà không bị quy định bởi nội dung. Ví dụ, chúng ta biết thông thường vật chất trong vũ trụ không bị quy định bởi nội dung của bộ não chúng ta. Có thể có một tầng sâu thẳm hơn của vật chất không bị quy định trong cách đó mà có thể . . .*

Krishnamurti: Vậy thì nó vẫn còn là vật chất, được tinh lọc, hay ‘siêu nhiên’, hay bất kỳ thứ gì – điều gì tôi đang cố gắng tìm ra là rằng nó sẽ vẫn còn là nội dung.

David Bohm: *Tại sao ông nói điều đó? Ông thấy, ông phải thâm nhập chậm chậm, bởi vì liệu ông nói vật chất là nội dung?*

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: *Tồn tại như một đặc điểm tự nhiên? Nhưng điều này phải được tìm hiểu rõ ràng, bởi vì nó không hiển lộ.*

Krishnamurti: Chúng ta hãy bàn luận nó. Chúng ta hãy nắm chặt điều này. Tư tưởng là vật chất.

David Bohm: Ô, tư tưởng là bộ phận của nội dung, nó là bộ phận của qui trình thuộc vật chất. Liệu nó có tồn tại một cách độc lập, như vật chất, không rõ ràng lắm. Nếu ông nói nước là vật chất vậy thì ông có thể rót nước từ một cái ly này sang một cái ly khác, nó có một chất độc lập. Nhưng không rõ ràng liệu tư tưởng có thể đứng một mình nó như vật chất, ngoại trừ cùng chất nguyên liệu khác nào đó như bộ não mà trong đó nó xảy ra. Liệu điều đó rõ ràng?

Krishnamurti: Tôi hoàn toàn không theo sát được.

David Bohm: Nếu ông nói nước là vật chất, vậy thì điều đó rõ ràng, ông có thể lấy nước trong đại dương và nước có thể được chứa đựng trong bất kỳ thứ gì. Bây giờ nếu ông đã nói, tư tưởng là vật chất, vậy thì tư tưởng phải có một chất độc lập tương tự.

Krishnamurti: Tôi hoàn toàn không theo kịp điều này. Xin lỗi.

David Bohm: Ông đã nói, không khí là vật chất – đúng chứ? Hay nước là vật chất. Bây giờ những con sóng không là vật chất, chúng chỉ là một qui trình trong vật chất. Liệu đã rõ ràng ý của tôi chưa?

Krishnamurti: Vâng. Một con sóng là một qui trình trong vật chất.

David Bohm: *Một qui trình thuộc vật chất. Liệu tư tưởng là vật chất, hay nó là một qui trình trong vật chất?*

Krishnamurti: A!

Người hỏi: *Tôi xin phép hỏi, liệu điện được coi là vật chất?*

David Bohm: *Nếu nó có những phân tử điện tử nó là vật chất, nhưng nó cũng là một chuyển động của vật chất, mà là một qui trình.*

Người hỏi: *Vậy thì nó là hai vật.*

David Bohm: *Ồ, bạn có thể hình thành những sóng điện, và vân vân.*

Người hỏi: *Những con sóng sẽ là vật chất, nhưng không là hành động của điện.*

David Bohm: *Hành động của điện giống như những con sóng, nhưng điện gồm có những phân tử.*

Krishnamurti: Thưa bạn, câu hỏi mà bạn vừa hỏi tôi là gì?

David Bohm: *Liệu tư tưởng là vật chất, hay nó là một qui trình trong vật chất? Ví dụ trong vật chất của bộ não.*

Krishnamurti: Liệu tư tưởng . . .

David Bohm: *Liệu tư tưởng là một chất nguyên liệu, hay nó là một qui trình trong một chất nguyên liệu khác nào đó, giống như bộ não?*

Krishnamurti: Nó là một qui trình vật chất trong bộ não.

David Bohm: Đúng, thông thường những người khoa học sẽ đồng ý điều đó.

Krishnamurti: Chúng ta hãy bám vào đó.

David Bohm: Nếu ông nói nó là vật chất, họ sẽ trở nên rất bối rối.

Krishnamurti: Tôi hiểu.

Người hỏi: Nó không tồn tại tách khỏi những tế bào não. Nó cư ngụ trong bộ não.

Krishnamurti: Đó là, tu tưởng là một qui trình vật chất trong bộ não. Điều đó sẽ đúng. Vậy thì liệu qui trình vật chất có khi nào có thể độc lập?

David Bohm: Độc lập khỏi cái gì?

Krishnamurti: Độc lập khỏi cái gì đó mà ‘không’ là một qui trình vật chất. Không, hãy chờ một phút, tôi phải thâm nhập chậm chậm. Tôi biết điều gì tôi đang cố gắng diễn đạt. Tôi phải rất cẩn thận. Đó là tất cả mà tôi biết. Tu tưởng là một qui trình vật chất trong bộ não.

David Bohm: Vâng, đúng rồi.

Krishnamurti: Tất cả chúng ta đều đồng ý về điều này?

David Bohm: *Vâng, ông sẽ nhận được sự đồng ý rộng rãi về điều đó.*

Krishnamurti: *Vâng. Vậy thì câu hỏi của chúng ta là, liệu qui trình vật chất đó trong bộ não có thể tạo ra một thay đổi trong chính nó?*

David Bohm: *Vâng, đó là câu hỏi.*

Krishnamurti: *Trong chính nó. Và nếu vật chất trong chính nó đó có thể thay đổi, nó sẽ vẫn còn là một qui trình vật chất.*

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: *Đúng chứ?*

David Bohm: *Ồ, rõ ràng tư tưởng luôn luôn sẽ là một qui trình vật chất.*

Krishnamurti: *Vậy là nó sẽ vẫn là một qui trình vật chất. Và vì vậy nó không là thấu triệt. Chúng ta phải quay lại điều đó.*

David Bohm: *Ông đang nói rằng thấu triệt không là một qui trình vật chất? Đó là điều gì ông đang nói.*

Krishnamurti: *Thâm nhập chậm chạp. Tôi phải cẩn thận trong sử dụng những từ ngữ. Tư tưởng là một qui trình vật chất trong bộ não; và bất kỳ chuyển động nào khác đang bắt nguồn từ qui trình vật chất đó, vẫn còn là vật chất.*

David Bohm: *Vâng, nó phải là.*

Krishnamurti: Phải là, đúng. Và liệu có một hoạt động khác mà không là một qui trình vật chất?

David Bohm: Dĩ nhiên, con người đã đưa ra câu hỏi đó từ lâu lắm rồi. Liệu có tinh thần vượt khỏi vật chất?

Krishnamurti: Tinh thần! Thiên thần! Liệu có một qui trình vật chất trong bộ não, liệu có hoạt động khác nào đó của bộ não mà – nó không thể bị liên quan đến cái này, đến qui trình vật chất?

David Bohm: Ô, nó không thể lệ thuộc vào qui trình. Thấu triệt không thể lệ thuộc vào qui trình vật chất, bởi vì như thế nó sẽ chỉ là một qui trình vật chất khác.

Krishnamurti: Thấu triệt không thể lệ thuộc vào qui trình vật chất, mà là tư tưởng.

David Bohm: Nhưng ông đã diễn tả nó ngược lại, rằng qui trình vật chất có lẽ lệ thuộc vào thấu triệt, có lẽ được thay đổi bởi thấu triệt.

Krishnamurti: A, chờ đã, chờ đã. Qui trình vật chất lệ thuộc vào thấu triệt, nhưng thấu triệt ‘không’ lệ thuộc vào qui trình đó.

David Bohm: Vâng, đó là điều gì ông đang nói, phải không?

Krishnamurti: Vâng. Chậm chậm, chậm chậm.

David Bohm: *Bây giờ, ông thấy, thông thường nhiều người sẽ không thấy làm thế nào cái gì đó không-vật chất có thể gây ảnh hưởng cái gì đó vật chất.*

Krishnamurti: Vâng, hoàn toàn đúng.

David Bohm: *Có lẽ con người dễ dàng đồng ý rằng cái gì đó không-vật chất không bị ảnh hưởng bởi vật chất, nhưng vậy thì làm thế nào sự vận hành làm việc theo hướng ngược lại?*

Krishnamurti: Bạn nói gì? Bộ não, tư tưởng, cùng nội dung, là một qui trình vật chất. ‘Bất kỳ’ hoạt động nào từ nó vẫn còn là bộ phận của qui trình. Bây giờ, liệu thấu triệt cũng là bộ phận của qui trình?

David Bohm: *Ồ, chúng ta đã đồng ý về sự độc lập khỏi qui trình của nó. Nó xảy ra một cách độc lập khỏi qui trình, nó không thể là bộ phận của qui trình.*

Krishnamurti: Điều đó đúng.

David Bohm: *Có cái gì đó ngược lại. Nhưng nó vẫn còn hành động bên trong qui trình vật chất, đó là mấu chốt quan trọng.*

Krishnamurti: Vâng. Điều đó đúng, điều đó đúng. Thấu triệt độc lập khỏi qui trình vật chất, nhưng vẫn vậy nó có thể hành động vào qui trình.

David Bohm: *Ồ, chúng ta hãy bàn luận điều đó một chút nữa. Ông thấy . . .*

Krishnamurti: Chúng ta không được lên vào Thiên thần!

David Bohm: Thông thường, trong khoa học, nếu 'A' có thể hành động vào 'B' thường thường luôn luôn có hành động hỗ tương của 'B' vào 'A'. Chúng ta không tìm được những tình huống nơi 'A' hành động vào 'B', nhưng 'B' không bao giờ hành động vào 'A'.

Krishnamurti: Tôi hiểu, tôi hiểu.

David Bohm: Đây là một trong những khó khăn mà ông đã nêu ra.

Krishnamurti: Tôi hiểu. Nhưng 'B' có thể hành động vào 'A'.

David Bohm: Nhưng thông thường, chúng ta không tìm thấy điều này ở bất kỳ nơi nào khác; thông thường chúng ta tìm thấy rằng nếu 'B' hành động vào 'A' vậy thì 'A' có thể hành động vào 'B'. Trong những liên hệ con người, nếu tôi có thể hành động vào ông, ông có thể hành động vào tôi – đúng chứ?

Krishnamurti: Vâng. Nhưng ầu tôi không hành động – chúng ta nói những liên hệ của con người là hành động qua lại.

David Bohm: Vâng, những liên hệ hỗ tương.

Krishnamurti: Những liên hệ hỗ tương. Trong những liên hệ đó có phản ứng, và vân vân. Bây giờ, nếu tôi không phản ứng lại hành động của bạn, tôi độc lập khỏi nó.

David Bohm: *Vâng. Tôi nghĩ liệu chúng ta sẽ cố gắng giải thích rõ ràng điều này trong khoa học: ông thấy, thông thường khoa học khẳng định rằng không thể có một hành động một chiều xảy ra được.*

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Tôi đã hiểu nó. Vậy là chúng ta luôn luôn quả quyết rằng qui trình vật chất phải có một liên hệ với ‘thấu triết’.

David Bohm: *Ồ, một hành động, dù thế nào chẳng nữa. Ông thấy, sự liên hệ là một từ ngữ mơ hồ ở đây. Nếu ông nói hành động, nó sẽ dễ hiểu hơn nhiều.*

Krishnamurti: Được rồi. Qui trình vật chất . . .

David Bohm: . . . phải có thể hành động.

Krishnamurti: . . . phải có thể hành động vào không-vật chất, và không-vật chất phải hành động vào qui trình vật chất.

David Bohm: *Nhưng điều đó sẽ khiến cho cả hai chúng đều giống hệt nhau.*

Krishnamurti: Chính xác! Chính xác!

Người hỏi: *Không nhất thiết. Người ta có thể hình dung rằng thấu triết là một chuyển động to tát hơn qui trình vật chất của bộ não, và vì vậy chuyển động to tát hơn có thể hành động vào chuyển động nhỏ bé hơn, nhưng chuyển động nhỏ bé hơn không thể hành động vào chuyển động to tát hơn.*

Krishnamurti: Vâng, chúng ta đang nói cùng sự việc.

David Bohm: Chuyển động nhỏ bé không có hành động quan trọng vào chuyển động to tát hơn. Ông có thể có một ví dụ rằng nếu ông thả một hòn đá xuống đại dương, đại dương nuốt trọn nó mà chẳng có sự thay đổi đáng kể nào.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng, hoàn toàn đúng.

Người hỏi: Vậy thì lúc đó chúng vẫn sẽ có một hành động hai chiều nhưng chỉ một hành động sẽ quan trọng.

Krishnamurti: Không, không. Đừng thâm nhập điều đó quá mau, chúng ta hãy cẩn thận. Thưa bạn, tình yêu không có liên quan với hận thù.

David Bohm: Ô, lại nữa có từ ngữ 'liên hệ' này. Ví dụ, ông sẽ nói rằng hận thù không có hành động vào tình yêu?

Krishnamurti: Chúng độc lập.

David Bohm: Độc lập, chúng không có hành động vào lẫn nhau. Đúng chứ?

Krishnamurti: A, khám phá điều này là một việc rất quan trọng. Tình yêu độc lập khỏi hận thù. Nơi nào có hận thù cái còn lại không thể hiện diện. Đúng chứ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Đúng chứ?

David Bohm: Vâng, chúng không thể đứng kề vai nhau, không thể đang hành động vào lẫn nhau.

Krishnamurti: Không, chúng không thể. Vì vậy khi bạn, những người khoa học nói, nếu ‘A’ có một liên hệ với ‘B’, vậy thì ‘B’ phải có một liên hệ với ‘A’ – đúng chứ? Chúng ta đang mâu thuẫn điều đó. Tình yêu . . .

David Bohm: Ô, không phải ‘tất cả’ những người khoa học đã nói điều đó; một ít người đã nói ngược lại – tôi không thích mang vào Aristotle, nhưng ông ấy đã nói . . .

Krishnamurti: Mang ông ấy vào, cả hai bạn.

David Bohm: . . . có một chuyển động không -chuyển động, ông thấy, ông ấy nói rằng Thượng đế không bao giờ bị chuyển động bởi vật chất; ngài không bị hành động vào bởi vật chất, nhưng ngài hành động. Ông thấy? Về sau, đó là một ý tưởng cổ xưa. Từ thời Aristotle, khoa học đã phủ nhận ý tưởng này, và đã nói rằng điều đó không thể xảy ra được.

Krishnamurti: Nếu tôi thấy rõ ràng rằng tình yêu độc lập khỏi hận thù, hận thù không thể hành động vào tình yêu. Tình yêu có lẽ hành động vào hận thù, nhưng nơi nào hận thù hiện diện, cái còn lại không thể hiện diện.

David Bohm: Ô, đó là hai việc có thể xảy ra. Ông đang nói việc nào?

Krishnamurti: Hai việc có thể xảy ra là gì?

David Bohm: Ông đã nói, một việc có thể xảy ra là rằng tình yêu có thể hành động vào hận thù, và việc còn lại là rằng chúng không có hành động vào lẫn nhau gì cả.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Nhưng việc nào?

Krishnamurti: Tôi hiểu. Không, thưa bạn, tình yêu không thể hành động vào hận thù.

David Bohm: Đúng. Chúng không có sự liên hệ. Nhưng có lẽ thấu triết có thể, ông thấy.

Krishnamurti: Chậm chậm. Tôi đang chuyển động, đang xê dịch dần vào nó. Tôi muốn hoàn toàn rõ ràng về mấu chốt này. Bạo lực, và tồn tại không-bạo lực, là hai nhân tố hoàn toàn khác hẳn. Đúng chứ?

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Một cái không thể hành động vào cái còn lại.

David Bohm: Ô, trong trường hợp đó ông có thể nói rằng, sự hiện diện của một cái là sự không-hiện diện của cái còn lại, và không có cách nào chúng có thể cùng nhau hành động.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

David Bohm: Chúng không thể cùng nhau hiện diện ở đó.

Krishnamurti: Tuyệt đối. Tôi sẽ nắm chặt mấu chốt đó. Vậy là khi qui trình ật chất đang hành động, cái còn lại không thể hiện diện.

David Bohm: *Ồ, vậy thì ông sắp sửa nói – lúc này ‘cái còn lại’ là gì? Thấu triệt, hay . . .*

Krishnamurti: Vâng.

Người hỏi: *Ồ, vậy thì điều đó nghe như thể thấu triệt không thể thay đổi qui trình vật chất đó.*

Krishnamurti: **Ồ!**

David Bohm: *Điều đó phủ nhận điều gì chúng ta đang nói trước kia; rằng có một hành động từ thấu triệt vào qui trình vật chất.*

Krishnamurti: Lúc này, bình tĩnh, vâng. Nơi nào có bạo lực, cái còn lại không hiện diện. Đúng chứ? Không-bạo lực – tôi ghét sử dụng từ ngữ đó, bất kể nó là gì.

David Bohm: *Hòa bình.*

Krishnamurti: Hòa bình.

David Bohm: *Hay trật tự, hòa hợp, được chứ?*

Krishnamurti: Nơi nào có bạo lực, hòa bình không thể hiện diện. Nhưng nơi nào có hòa bình, liệu có bạo lực? Không, dĩ nhiên không. Vì vậy hòa bình độc lập khỏi bạo lực.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Lúc này chúng ta đang nói qui trình vật chất, bởi vì độc lập khỏi thấu triệt . . .

David Bohm: Không, chúng ta đã không nói điều đó. Chúng ta đã nói nó có lẽ phụ thuộc vào thấu triết.

Krishnamurti: Giả sử trong chốc lát . . . độc lập khỏi thấu triết vậy thì thấu triết không thể hành động vào cái còn lại.

David Bohm: Điều đó đúng. Nếu đó là trường hợp.

Krishnamurti: Nếu đó là trường hợp.

Người hỏi: Thưa ông, ông đã nói nhiều, nhiều lần rằng thông minh có thể hành động vào tư tưởng; thấu triết có thể hành động, có thể tác động vào tư tưởng, nhưng nó không vận hành hướng ngược lại. Ông đã cho nhiều ví dụ về điều này.

Krishnamurti: Thông minh có thể xóa sạch dốt nát, nhưng dốt nát không thể tiếp xúc thông minh – đúng chứ? Nơi nào có tình yêu, hận thù không bao giờ có thể hiện diện. Đúng chứ?

David Bohm: Ô, miễn là có tình yêu.

Krishnamurti: Vâng, tôi đang nói điều đó. Liệu tình yêu có thể xóa sạch hận thù?

David Bohm: Ô, chúng ta đã nói rằng điều này dường như không thể xảy ra được.

Krishnamurti: Nó dường như không thể xảy ra được.

David Bohm: Bởi vì có vẻ hận thù là một lực lượng độc lập.

Krishnamurti: Dĩ nhiên nó là như vậy.

Người hỏi: Lúc đó liệu có vấn đề của khối lượng?

David Bohm: Cái gì?

Người hỏi: Liệu có một vấn đề của khối lượng, nói cách khác, nếu tình yêu có thể xóa sạch hận thù, liệu có đầy đủ đơn vị của tình yêu để thay thế hận thù? Liệu chúng ta đang nói về một khả năng của vật lý?

David Bohm: Ồ, tôi nghĩ rằng hận thù tiếp tục theo hướng riêng của nó một cách độc lập.

Krishnamurti: Tôi đã quay lại.

David Bohm: Nó có động lượng riêng của nó, ông thấy, sức mạnh riêng của nó, chuyển động riêng của nó.

Người hỏi: Tôi hoàn toàn không nắm rõ sự liên hệ này của tình yêu và hận thù này, độc lập với sự bàn luận trước kia về thấu triết.

David Bohm: Đó là điều gì chúng ta đã cố gắng nhắm đến. Đường như có hai lãnh vực khác biệt.

Người hỏi: Nó là một tìm hiểu thực sự.

Người hỏi: Tư tưởng là một chuyển động, và đường như thấu triết là một không-chuyển động, nơi đường như mọi thứ không-chuyển động, và nó có thể theo dõi chuyển động.

David Bohm: Vâng, đó là điều gì chúng ta đang cố gắng nhắm đến, ý tưởng của cái gì đó mà không bị ảnh hưởng bởi bất kỳ cái gì khác.

Người hỏi: Hay bất kỳ cái gì khác có thể gây ảnh hưởng nó.

Người hỏi: Vậy thì ông đang nói, nếu ông quan sát cái sự việc tình yêu-hận thù này – tại cốt lõi, ông đang có tốt lành và có xấu xa, và xấu xa là một lực lượng độc lập, hoàn toàn tách rời?

David Bohm: Ô, nó độc lập khỏi tốt lành.

Người hỏi: Nhưng liệu qui trình ở trong cái trí, hay nó liên quan với thấu triệt?

David Bohm: Ô, chúng ta sắp sửa đến đó.

Người hỏi: Ô, ví dụ như ánh sáng và bóng tối. Ánh sáng xuất hiện, và bóng tối tan biến.

Người hỏi: Ô, trong một cách chính xác nó giống như khuôn mẫu của phân hai, đúng chứ? Khi ông nói có tốt lành và có xấu xa, và chúng hoàn toàn tách rời, liệu một cái hoàn toàn độc lập khỏi cái còn lại . . .

David Bohm: Tốt lành và xấu xa; tình yêu và hận thù; ánh sáng và bóng tối – khi một cái hiện diện, cái còn lại không hiện diện, ông thấy. Đó là mọi điều từ trước đến nay chúng ta đang nói.

Người hỏi: Không có sự liên hệ.

Người hỏi: Ông có ý, trong một bộ não riêng?

David Bohm: Trong bất kỳ bộ não nào, vâng, hay trong bất kỳ nhóm người nào, hay bất kỳ nơi nào. Bất kỳ khi nào có hận thù đang xảy ra trong một nhóm người, không có tình yêu.

Krishnamurti: Thưa bạn, tôi vừa nghĩ ra điều gì đó – không phải nghĩ ra nó, nó vừa nảy ra trong cái trí của tôi. Tình yêu không có nguyên nhân. Đúng chứ? Hận thù có một nguyên nhân. Thấu triệt không có nguyên nhân. Đúng chứ? Qui trình vật chất, như tư tưởng có một nguyên nhân.

David Bohm: Vâng, nó là hệ quả của cấu trúc nguyên nhân và hậu quả, vâng.

Krishnamurti: Liệu cái không-nguyên nhân, có khi nào có thể hành động vào cái có một nguyên nhân?

David Bohm: Nó có lẽ. Chúng ta thấy rằng thấu triệt có lẽ hành động để thay đổi cái . . .

Krishnamurti: Tôi chỉ muốn thâm nhập chậm chậm.

David Bohm: Vâng, chúng ta có thể thấy không lý do nào tại sao cái không-nguyên nhân có lẽ không hành động vào cái gì có một nguyên nhân. Không có lý do rõ ràng. Nó sẽ không xảy ra hướng ngược lại. Cái gì có một nguyên nhân không thể hành động vào cái không-nguyên nhân, bởi vì việc đó sẽ không có hiệu quả.

Krishnamurti: Vâng, đều đó đúng. Nhưng rõ ràng hành động của thấu triệt có một ảnh hưởng lạ thường vào qui trình vật chất.

David Bohm: Vâng, với mục đích để thay đổi toàn bộ cái có nguyên nhân – ví dụ, nó có lẽ xóa sạch vài nguyên nhân.

Krishnamurti: Nó xóa sạch – tôi biết nó xóa sạch cái gì, chậm chậm – bởi vì thấu triệt là không-nguyên nhân, mà được sinh ra từ không-nguyên nhân, thấu triệt đó có một ảnh hưởng rõ rệt vào cái có-nguyên nhân.

David Bohm: Vâng, ô nó không tuân theo nhưng nó có thể xảy ra. Tôi có ý, ông diễn tả nó như thể nhất thiết nó đã tuân theo nhưng nó không tuân theo, từ trước đến nay nó không tuân theo nhưng chúng ta nói nó có thể xảy ra được.

Krishnamurti: Không, không. Tôi không nói nó có thể xảy ra được.

David Bohm: Tôi đang nói chúng ta ã hoàn toàn không thấy tại sao nó cần thiết.

Krishnamurti: Chúng ta hãy nói rằng nó có thể xảy ra được, tôi không chấp nhận khả năng có thể xảy ra trong thấu triệt này.

David Bohm: Ô, chúng ta chỉ đang nói rằng, không có sự mâu thuẫn khi chúng ta sử dụng từ ngữ 'có thể xảy ra được'. Tôi chỉ có ý không có sự mâu thuẫn trong nói rằng thấu triệt hành động vào . . .

Krishnamurti: Được rồi, tôi hiểu. Chừng nào chúng ta còn không rõ ràng về từ ngữ ‘có thể xảy ra được’. Chúng ta phải cẩn thận ở đây. Tình yêu không có nguyên nhân, và hận thù có một nguyên nhân. Hai cái không thể đồng-tồn tại.

David Bohm: Vâng. Điều đó đúng. Đó là lý do tại sao có một khác biệt giữa tình yêu và **thấu triệ**t. Đó là lý do tại sao không nhất thiết phải tuân theo nguyên tắc rằng, nếu cái gì đó không-nguyên nhân nó sẽ hành động vào cái gì đó có một nguyên nhân. Đó là điều gì tôi đang cố gắng trình bày.

Krishnamurti: Tôi chỉ muốn tìm hiểu thêm một chút. Liệu tình yêu là thấu triệ

David Bohm: Ô, như chúng ta có thể thấy chúng không giống hệt nhau. Tình yêu và thấu triệ

Krishnamurti: Tình yêu là – câu hỏi là gì?

David Bohm: Ô, ông đã hỏi: liệu tình yêu là thấu triệ

Krishnamurti: Vâng, tôi đã đưa ra câu hỏi đó.

David Bohm: Thoạt đầu chúng ta thấy rằng, chúng không nhất thiết phải chính xác là cùng sự việc.

Krishnamurti: Tại sao?

David Bohm: Thấu triệ

Krishnamurti: Dĩ nhiên, nó là một ánh chớp. Và ánh chớp đó thay đổi toàn khuôn mẫu.

David Bohm: Điều đó đúng.

Krishnamurti: Nhưng ánh chớp đó vận hành vào khuôn mẫu, sử dụng khuôn mẫu trong ý nghĩa rằng tôi tranh luận, lý lẽ, lý luận, và tất cả việc đó. Tôi không biết liệu tôi đang giải thích rõ ràng?

David Bohm: Ô, tôi nghĩ ngay khi ánh chớp đã vận hành vậy thì khuôn mẫu khác hẳn, và thế là nó sẽ có-lý trí nhiều hơn.

Krishnamurti: Không, điều gì tôi đang cố gắng nói là: bạn có một ánh chớp nhưng bạn có thể có lý luận.

David Bohm: Ánh chớp có lẽ làm cho sự có-lý trí có thể xảy ra được, bởi vì ông có lẽ đã bị rối loạn trước khi ánh chớp xảy ra.

Krishnamurti: Đúng, đúng! Aristotle có lẽ đã bắt gặp tất cả việc này qua lý luận.

David Bohm: Ô, ông ấy có lẽ đã có thấu triệt nào đó! Chúng ta không biết.

Krishnamurti: Chúng ta không biết. Nhưng tôi đang tìm hiểu nó.

David Bohm: Ô, chúng ta thực sự không biết, cái trí của ông ấy đã làm việc như thế nào bởi vì chỉ còn sót lại vài quyển sách.

Krishnamurti: Bằng cách đọc vài quyển sách đó, bạn sẽ nói rằng ông ấy có thấu triệt?

David Bohm: Tôi thực sự chưa đọc trực tiếp về Aristotle, chẳng có bao nhiêu người đọc được bởi vì nó khó hiểu. Hầu hết mọi người đều đọc những người khác đã nói gì về Aristotle. Một vài cụm từ của ông ấy được thông dụng, như ‘người chuyển động bất động’. Và ít ra, ông ấy đã thấy vài điều nào đó mà gợi ý ông ấy khá thông minh.

Krishnamurti: Điều gì tôi đang cố gắng nói là rằng, thấu triệt không bao giờ từng phần. Tôi đang nói về thấu triệt tổng thể, không phải từng phần.

Người hỏi: Krishnaji, ông có thể giải thích điều đó thêm một chút? Ông có ý gì qua ~~những~~ từ ngữ thấu triệt ‘không phải từng phần’?

Krishnamurti: Một họa sĩ có thể có một thấu triệt từng phần. Một người khoa học có thể có một thấu triệt từng phần. Tôi đang nói, ‘X’ đang nói về thấu triệt tổng thể.

Người hỏi: Không phải một thấu triệt hướng về một lãnh vực nào đó.

Người hỏi: Ông thấy, người họa sĩ cũng là một con người, vì vậy . . .

Krishnamurti: Nhưng sự nắm bắt thấu triệt của anh ấy là từng phần.

Người hỏi: Nhất thiết nó phải như thế sao?

Người hỏi: Nó được hướng đến hình thức nào đó của nghệ thuật. Vậy là ông có ý một thấu triết mà khai sáng một chủ đề, hay một lãnh vực bị giới hạn. Đó là điều gì ông có ý qua thấu triết từng phần?

Krishnamurti: Vâng.

Người hỏi: Vâng, nó liên quan đến âm nhạc hay bất kỳ điều gì. Vậy thì cái gì sẽ là thấu triết tổng thể? Nó sẽ bao gồm điều gì?

Krishnamurti: Toàn bộ hoạt động của con người. Đúng chứ, thưa bạn?

David Bohm: Ô, đó là một mấu chốt. Nhưng lúc trước chúng ta đang hỏi liệu thấu triết này sẽ khai sáng bộ não, hoạt động của bộ não. Trong khai sáng đó, có vẻ rằng hoạt động vật chất của bộ não sẽ thay đổi. Liệu điều đó sẽ đúng?

Krishnamurti: Chúng ta hãy thâm nhập chậm chậm.

David Bhm: Ô, chúng ta phải thông suốt mấu chốt này, sau đó chúng ta có thể nêu lên nghi vấn của tổng thể. Lúc này chúng ta đang nói rằng thấu triết là một năng lượng mà có lẽ khai sáng hoạt động của bộ não? Và trong khai sáng này, chính bộ não bắt đầu hành động khác hẳn.

Krishnamurti: Điều đó đúng, thưa bạn. Đó là tất cả. Bạn hoàn toàn đúng. Đó là điều gì xảy ra. Vâng.

David Bohm: Chúng ta nói nguồn gốc của sự khai sáng này không ở trong qui trình vật chất; nó không có nguyên nhân.

Krishnamurti: Nó không có nguyên nhân.

David Bohm: Nhưng nó là một năng lượng thực sự.

Krishnamurti: Nó là năng lượng tinh khiết. Điều đó đúng, thưa bạn.

David Bohm: Năng lượng tinh khiết. Nó giống như nói – ở chúng ta bắt ánh chớp đang lóe sáng có một nguyên nhân nhưng nó lóe sáng trên ặt đất mà không liên quan đến nguyên nhân của cái gì trên mặt đất.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Hoàn toàn đúng.

Người hỏi:: Những vụn sắt, tất cả văng tứ tung, và bạn đặt một cục nam châm và bỗng nhiên chúng ở trong trật tự.

David Bohm: Ô, đó là một nguyên nhân, đó là từ trường đang hành động như một nguyên nhân, bạn thấy.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, điều đó hoàn toàn đúng. Mà có nghĩa, liệu có hành động không-nguyên nhân?

David Bohm: Vâng, không-thời gian. Nguyên nhân hàm ý thời gian.

Krishnamurti: Thời gian, dĩ nhiên. Đó là, ánh chớp này đã thay đổi trọn vẹn khuôn mẫu mà qui trình vật chất đã thiết lập.

David Bohm: Vâng, ông có thể nói rằng, thông thường qui trình vật chất vận hành trong một loại của bóng tối, và thế là nó đã tự-có định chính nó trong một hướng sai lầm.

Krishnamurti: Bóng tối, vâng. Qui trình vật chất, một cách tự nhiên thừa bạn, nó khá đơn giản. Điều đó rõ ràng. Qui trình vật chất hành động trong dốt nát, trong bóng tối. Đúng chứ? Và ánh chớp của thấu triệt này khai sáng toàn cánh đồng, mà có nghĩa rằng dốt nát và bóng tối đã được xua tan. Đúng. Tôi sẽ bám chặt điều đó.

David Bohm: Ô, vậy là trong ý nghĩa đó ông có thể nói rằng, bóng tối và ánh sáng không thể đồng-tồn tại vì những lý do rõ ràng.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Dẫu vậy chính sự hiện diện của ánh sáng là để thay đổi qui trình của bóng tối.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Tôi bám chặt điều đó. Hoàn toàn đúng.

Người hỏi: Nhưng cái gì góp phần cho ánh chớp?

Krishnamurti: Cái gì?

Người hỏi: Cái gì sẽ sinh ra ánh chớp?

Krishnamurti: Chờ một tí. Chúng ta vẫn chưa đến đó. Tôi muốn thâm nhập từng chút một, vào điều này, nếu không chúng ta sẽ bị . . .

David Bohm: *Vâng. Lúc này chúng ta phải giải thích rõ ràng rằng, ông đang nói qui trình, qui trình vật chất của bộ não có thể phụ thuộc vào ánh chớp này mà không-nguyên nhân, mà vì vậy ở phía bên ngoài chuỗi mắt xích của qui trình vật chất thông thường.*

Krishnamurti: *Vâng, vâng.*

David Bohm: *Đó là mức độ chúng ta có thể nói đến.*

Krishnamurti: *Điều gì đã xảy ra là rằng qui trình vật chất đã làm việc trong bóng tối, và đã tạo ra sự nhầm lẫn như thế, và tất cả hỗn loạn tồn tại trong thế giới. Nhưng ánh chớp của thấu triệt này xua tan bóng tối. Đúng chứ? Mà có nghĩa gì? Sau đó qui trình vật chất không đang làm việc trong bóng tối. Đúng chứ?*

David Bohm: *Đúng. Vâng. Nhưng lúc này chúng ta h thông suốt một mẫu chốt khác. Đây là ánh chớp, nhưng dường như ánh sáng sẽ tiếp tục.*

Krishnamurti: *Ánh sáng tiếp tục.*

David Bohm: *Ánh chớp đã đi nhưng ánh sáng đang tiếp tục. Đúng chứ?*

Krishnamurti: *Ánh sáng hiện diện ở đó, ánh chớp là ánh sáng.*

David Bohm: *Chúng ta phải suy nghĩ, ông thấy, lúc này ông có ánh chớp, đúng. Tại một khoảnh khắc nào đó ánh chớp là*

tức khắc, nhưng sau đó, bởi vì ông vận hành từ đó, vẫn còn có ánh sáng.

Krishnamurti: Tại sao bạn phân biệt ánh chớp khỏi ánh sáng?

David Bohm: Ô, chỉ đơn giản bởi vì từ ngữ 'flash' ánh chớp gợi ý cái gì đó mà xảy ra trong một khoảnh khắc.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Chúng ta nên rõ ràng điều này. Ông thấy, chúng ta đang nói về bản chất triết của ông sẽ chỉ kéo dài trong khoảnh khắc đó. Chúng ta hãy rõ ràng nó.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Liệu chúng ta có thể gọi nó là ánh sáng đột ngột?

Krishnamurti: Chờ một phút. Tôi phải thâm nhập chậm chậm. Điều này là gì, thưa bạn?

David Bohm: Ô, nó là một vấn đề của ngôn ngữ.

Krishnamurti: Liệu nó chỉ là một vấn đề của ngôn ngữ?

David Bohm: Có lẽ không, nhưng nếu ông sử dụng từ ngữ 'ánh chớp', giống như một ánh chớp của sét đánh mà cho ánh sáng trong khoảnh khắc đó, nhưng sau đó khoảnh khắc kế tiếp ông ở trong bóng tối, cho đến khi có một ánh chớp thêm nữa của sét đánh.

Krishnamurti: Nó không giống như thế.

David Bohm: Đúng. Vậy thì nó là gì? Liệu nó là ánh sáng mà bỗng nhiên lóe lên, và tiếp tục ở lại? Quan điểm khác là nói rằng ánh sáng bỗng nhiên lóe lên và ở lại.

Krishnamurti: Không. Bởi vì khi chúng ta nói ‘ở lại’ hay ‘đi khỏi’, chúng ta đang suy nghĩ dựa vào thời gian.

David Bohm: Vâng, ô chúng ta phải khai quang mẫu chót này, bởi vì nó là nghi vấn mà mọi người sẽ đặt ra.

Krishnamurti: Qui trình vật chất đang làm việc trong bóng tối, trong thời gian, trong hiểu biết, trong dốt nát và vẩn vẩn. Khi thấu triệt đó xảy ra, có xua tan bóng tối đó. Đó là tất cả mà chúng ta đang nói.

Người hỏi: Nhưng qui trình vật chất . . .

Krishnamurti: Chờ đã, thưa bạn, tôi đang đến đó. Thấu triệt xua tan bóng tối đó. Và tư tưởng, mà là qui trình vật chất, không còn đang làm việc trong bóng tối. Thế là ánh sáng đó đã thay đổi – không, nó đã kết thúc – dốt nát.

David Bohm: Vậy là chúng ta nói rằng thực sự bóng tối này là cái gì đó mà được gắn vào nội dung của tư tưởng.

Krishnamurti: Nội dung là bóng tối.

David Bohm: Điều đó đúng.

Krishnamurti: Chúa ơi!

David Bohm: *Vậy thì ánh sáng đó đã xua tan đốt nát đó.*

Krishnamurti: Điều đó đúng, thưa bạn. Điều đó đúng. Đã xua tan nội dung.

David Bohm: *Nhưng vẫn vậy chúng ta phải rất cẩn thận, vì e rằng chúng ta vẫn còn có nội dung trong ý nghĩa thông thường được chấp nhận của từ ngữ; giống như ông biết mọi loại sự việc sự vật.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: *Vì vậy chúng ta không thể nói rằng ánh sáng đã xua tan ‘tất cả’ nội dung.*

Krishnamurti: Nó đã xua tan trung tâm của bóng tối.

David Bohm: *Vâng, cái nguồn, cái tạo tác của bóng tối.*

Krishnamurti: Cái ngã. Đúng chứ? Nó đã xua tan trung tâm của bóng tối, mà là ‘cái ngã’.

David Bohm: *Ồ, chúng ta có thể nói rằng một nội dung nào đó, cái ngã là bộ phận của nội dung – bộ phận đó của nội dung mà là trung tâm của bóng tối, mà tạo tác nó và nuôi dưỡng nó – bị xua tan.*

Krishnamurti: Bị xua tan. Vâng. Trung tâm của bóng tối, mà đã duy trì bóng tối, đã bị xua tan. Tôi đã nắm chắc điều đó. Đang xảy ra chậm chậm.

David Bohm: *Lúc này chúng ta nói điều đó có nghĩa một thay đổi vật lý trong những tế bào não. Trung tâm đó, nội dung đó mà là trung tâm, là một hình dạng, một tập hợp, một sắp xếp nào đó của tất cả những tế bào của bộ não, và trong chừng mực nào đó nó thay đổi.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, thưa bạn, chắc chắn! Bạn thấy, thưa bạn, đây là như thế, nó có ý nghĩa lạ thường. Đúng chứ? ‘Cái đó’ hiện diện trong sự liên hệ của chúng ta với xã hội của chúng ta, trong mọi thứ.

Bây giờ câu hỏi kế tiếp, mà Mrs Lilliefelt đưa ra là, làm thế nào ánh chớp này xảy ra? Chúng ta hãy bắt đầu bằng cách khác. Làm thế nào tình yêu xảy ra? Làm thế nào hòa bình xảy ra? Hòa bình là không-nguyên nhân, bạo lực có - nguyên nhân. Làm thế nào cái sự việc không-nguyên nhân đó xảy ra khi toàn sống của tôi là tạo tác nguyên nhân? Không có ‘làm thế nào’ – đúng chứ? ‘Làm thế nào’ hàm ý một nguyên nhân, vì vậy không có ‘làm thế nào’. Tôi phải ngừng lại ở đây một chút xíu.

Người hỏi: *Có phải ông đang nói rằng bởi vì nó không - nguyên nhân, nó là cái gì đó mà chỉ tồn tại và rằng . . . ?*

Krishnamurti: Không, tôi không nói rằng nó tồn tại. Đó là câu phát biểu nguy hiểm. Ngay tức khắc.

Người hỏi: *Nó phải tồn tại ở nơi nào đó.*

Krishnamurti: Không. Khoảnh khắc bạn nói, nó tồn tại, nó không-tồn tại.

David Bohm: Ô, ông thấy, sự nguy hiểm là rằng nó là bộ phận của nội dung.

Krishnamurti: Hãy cẩn thận trong những vấn đề này.

Người hỏi: Nếu ông đang sử dụng nó như nội dung. Nhưng nếu ông đang nói – hay nếu tôi có thể đưa ra câu phát biểu kế tiếp: ví dụ, nó là bộ phận của nội dung, và cái trí bị ngăn chặn, bộ não bị ngăn chặn khỏi cái gì đó mà không-nguyên nhân, hay không-thời gian. Bộ não bị ngăn chặn.

Krishnamurti: Đừng sử dụng những từ ngữ đó, đừng. Đừng, đừng. Chúng ta đã thông suốt tất cả điều đó. Bạn đang bắt đầu lại. Chúng ta đã thông suốt tất cả điều đó. Câu hỏi Dr Bohm đã đề nghị, đã đưa ra là: tại sao ông nói thấu triệt thay đổi, tạo ra một thay đổi trong những tế bào của bộ não? Đó là câu hỏi. Câu hỏi đó đã được đưa ra sau một loạt những bàn luận. Và chúng ta đã đến được một mấu chốt khi chúng ta nói rằng, ánh chớp, ánh sáng đó, không có nguyên nhân; ánh sáng đó vận hành vào cái có nguyên nhân, mà là bóng tối. Bóng tối đó tồn tại chừng nào ‘cái ngã’ còn hiện diện ở đó, nó là vật khởi nguồn của bóng tối đó, nhưng ánh sáng xua tan ngay trung tâm của bóng tối. Đó là tất cả. Chúng ta đã đến mấu chốt đó. Và vì vậy có một thay đổi và vân vân và vân vân.

Tiếp theo câu hỏi của Mrs Lilliefelt: làm thế nào tôi có được ánh chớp của thấu triệt này, làm thế nào nó xảy ra. Đúng chứ? Đó là tất cả. Tôi nói, đó là một câu hỏi sai lầm. Không có ‘làm thế nào’.

Người hỏi: Không có ‘làm thế nào’, nhưng có bóng tối và có ánh sáng.

Krishnamurti: Đầu tiên chỉ thấy không có ‘làm thế nào’. Nếu bạn chỉ cho tôi ‘làm thế nào’, bạn quay lại vào bóng tối. Đúng chứ?

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Hiểu rõ điều đó là một việc lạ thường lắm. Tôi đang hỏi điều gì khác nữa, một câu hỏi thừa bạn, đó là: tại sao chúng ta không có thấu triệt gì cả? Tại sao nó lại không khởi đầu từ thời niên thiếu của chúng ta, thấu triệt?

David Bohm: Ô, cách mà sự sống được sống . . .

Krishnamurti: Không, tôi muốn tìm ra. Liệu do bởi sự giáo dục của chúng ta? Xã hội của chúng ta? Nó là . . . của chúng ta. Tôi không tin nó là tất cả điều đó. Bạn theo kịp chứ?

David Bohm: Vậy thì ông nói gì?

Krishnamurti: Tôi đang trình bày rõ ràng chứ? Nó là một nhân tố nào khác? Tôi đang tìm hiểu nó. Tôi đang dò dẫm điều này: tại sao chúng ta không có nó, dường như nó quá tự nhiên mà?

David Bohm: Vâng, ô thoát đầu, người ta sẽ nói cái gì đó đang ngăn cản nó.

Krishnamurti: Tôi không muốn quay lại. Nhưng dường như nó quá tự nhiên. Đối với ‘X’, nó quá tự nhiên. Tại sao nó không tự nhiên cho mọi người, A, B, C, D, tất cả hai mươi sáu chữ cái? Tại sao điều đó không thể xảy ra được? Nếu

chúng ta nói về những cản trở, sự giáo dục, vân vân, mà tất cả đều là những nguyên nhân – đúng chứ?

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Vậy thì tháo gỡ những cản trở hàm ý một nguyên nhân khác. Thế là chúng ta tiếp tục quay cuồng trong phương hướng đó. Có cái gì đó không-tự nhiên về tất cả điều này.

Người hỏi: *Liệu ông muốn nói có những cản trở . . .*

Krishnamurti: Tôi không muốn sử dụng từ ngữ đó; nó là ngôn ngữ của bóng tối.

Người hỏi: *Vậy thì ông có thể nói rằng, những cản trở ngăn cản thấu triệt không hành động.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Nhưng tôi muốn chuyển động khỏi những cản trở này.

David Bohm: *Không chính xác là **những** cản trở, nhưng chúng ta đã sử dụng những từ ngữ ‘trung tâm của bóng tối’, mà chúng ta nói đang duy trì bóng tối, rằng cái gì đó đang tiếp tục.*

Krishnamurti: Đối với ‘X’ nó dường như quá tự nhiên. Tại sao thấu triệt này không là tự nhiên cho mọi người? Bạn theo kịp điều gì tôi đang nói?

David Bohm: *Đó là câu hỏi.*

Krishnamurti: Đó là câu hỏi tôi đang đưa ra. Và bạn trả lời những cản trở, cái ngã, xã hội, môi trường sống, di truyền – tôi đồng ý đó là tất cả những nguyên nhân. Bây giờ tại sao nó không là tự nhiên cho mọi người? Đúng chứ, thưa bạn? Tại sao tình yêu không là tự nhiên cho mọi người? Tôi đang trình bày câu hỏi rõ ràng chứ?

David Bohm: Ô, tôi nghĩ, để giải thích nó rõ ràng hơn: ông thấy, vài người có lẽ cảm thấy rằng nó là tự nhiên cho mọi người, nhưng bởi vì bị đối xử trong một cách nào đó họ dần dần bị trói buộc trong hận thù.

Krishnamurti: Tôi không tin điều đó.

David Bohm: Ô, vậy thì ông sẽ phải hỏi: giả sử rằng, một đứa trẻ thơ gặp gỡ hận thù sẽ không phản ứng bằng hận thù. Tại sao đó không là tự nhiên?

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng.

David Bohm: Vâng, đó là câu đi của ông. Hầu hết mọi người sẽ nói rằng, một đứa trẻ thơ gặp gỡ hận thù phải phản ứng bằng hận thù là tự nhiên.

Krishnamurti: Đúng, sáng nay tôi đã nghe điều đó. Lúc đó tôi tự-hỏi chính mình tại sao?

David Bohm: Nếu ông nói, đó sẽ là tự nhiên để gặp gỡ hận thù bằng không-hận thù . . .

Krishnamurti: Nó dường như quá tự nhiên. Bây giờ hãy chờ một phút, thưa bạn. ‘X’ đã bị đặt trong tất cả những hoàn

cảnh này – đúng chứ? – mà đã có thể sinh ra những cản trở, mà đúng là đã sinh ra tất cả mọi chuyện của nó – nhưng ‘X’ đã không bị ảnh hưởng bởi nó. Bạn theo kịp chứ? Tại sao điều đó không thể xảy ra được cho mọi người?

David Bohm: Chúng ta nên giải thích rõ ràng tại sao chúng ta nói, không phản ứng ngay tức khắc đến hận thù bằng hận thù sẽ là điều tự nhiên.

Krishnamurti: Được rồi. Giới hạn nó vào điều đó.

David Bohm: Thậm chí người ta đã không suy nghĩ về nó. Ông biết, đưa trẻ không thể suy nghĩ về tất cả điều này.

Krishnamurti: Liệu có thể hành động – cái gì?

David Bohm: Liệu có thể, gỡ gỡ hận thù không phản ứng bằng hận thù, dù là một đứa trẻ thơ, mà đã không suy nghĩ về nó, cậu ấy không biết.

Krishnamurti: Vâng, đúng. Gây hứng thú điều này.

David Bohm: Bởi vì vài người sẽ nói nó là bản năng, bản năng thú vật . . .

Krishnamurti: . . . mà là hận thù . . .

David Bohm: . . . ồ, chống trả lại.

Krishnamurti: Chống trả lại.

David Bohm: *Thú vật sẽ phản ứng bằng tình yêu nếu ông đối xử với nó bằng tình yêu, nhưng nếu ông đối xử với nó bằng hận thù nó sẽ chống trả lại.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: *Nó sẽ trở nên hung tợn và nguy hiểm.*

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: *Bây giờ nhiều người sẽ nói rằng, khởi nguồn con người giống như thú vật, và sau đó anh ấy có thể hiểu rõ. Đúng chứ?*

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Đó là, con người đã bắt đầu sự khởi nguồn của anh ấy bằng thú vật, con khỉ hay bất kỳ thú vật nào, con sói . . .

David Bohm: . . . con sói cũng sẽ phản ứng bằng tình yêu.

Krishnamurti: Và chúng ta đang hỏi, tại sao . . .

David Bohm: *Hãy theo dõi, đầu hết mọi người cảm thấy rằng điều gì tôi đã nói là đúng thực, rằng khi chúng ta là những đứa trẻ thơ, chúng ta giống như thú vật. Lúc này ông đang hỏi, tại sao đứa trẻ thơ, tại sao tất cả những đứa trẻ thơ phản ứng tức khắc, đến hận thù bằng hận thù?*

Krishnamurti: Điều đó có nghĩa, liệu nó là lỗi lầm của cha mẹ?

David Bohm: Điều gì ông đang hàm ý là rằng, nó không hoàn toàn như thế. Phải có cái gì đó thâm sâu hơn.

Krishnamurti: Đúng, tôi nghĩ có cái gì đó hoàn toàn khác hẳn. Tôi muốn hiểu rõ điều đó.

David Bohm: Đây là cái gì đó sẽ quan trọng.

Krishnamurti: Làm thế nào bạn tìm ra? Chúng ta hãy có một thấu triết! Tôi cảm thấy rằng có cái gì đó hoàn toàn khác hẳn. Chúng ta đang thâm nhập nó bằng một quan điểm có - nguyên nhân. Liệu sẽ đúng đắn, thưa bạn – chỉ là một dấu chấm hỏi ‘?’ – liệu sẽ đúng đắn khi nói rằng khởi nguồn của con người không là thú vật?

David Bohm: Ô, điều đó không rõ ràng, ông thấy. Lý thuyết hiện nay của sự tiến hóa mà đã được tuân theo, là rằng đã có những con khỉ, đang phát triển; ông có thể theo dõi những giống khỉ nơi chúng trở thành mỗi lúc một giống như những con người.

Krishnamurti: Vâng, tôi biết.

David Bohm: Lúc này khi ông nói đến sự khởi nguồn của con người không là thú vật, vậy thì điều đó không rõ ràng.

Krishnamurti: Tôi đang hỏi. Và vì vậy nếu sự khởi nguồn của con người là thú vật, thế là bản năng đó là tự nhiên và sau đó nó được hoàn thiện nhiều.

David Bohm: Vâng, bản năng đó là nguyên nhân và hậu quả.

Krishnamurti: Vâng, nguyên nhân và hậu quả, và nó trở thành tự nhiên. Nhưng người nào đó đến và hỏi, ‘Nhu thế à?’

David Bohm: Đúng. Chúng ta *lấy cố gắng khai triển điều này rõ ràng. Chúng ta hãy giải thích điều này rõ ràng bởi vì .*
..

Krishnamurti: Tôi có ý, tất cả những người khoa học và những người lịch sử và tất cả những người nhân chủng học đã nói rằng con người khởi nguồn từ con khỉ.

David Bohm: Vâng, đã khởi nguồn từ những con thú khác.

Krishnamurti: Và rằng, bởi vì tất cả thú vật phản ứng đến tình yêu và đến hận thù, chúng ta, như những con người, phản ứng tức khắc đến hận thù bằng hận thù.

David Bohm: Và ngược lại, đến tình yêu bằng tình yêu.

Người hỏi: Ông có thể nói rằng đó là một nghi vấn mà không thể được giải đáp bởi những người khoa học?

Krishnamurti: Chúng ta là những người khoa học.

David Bohm: Nó phụ thuộc vào ông có ý gì.

Người hỏi: Tôi có ý *đều đó trong ý nghĩa rằng, ông thấy khoa học cố gắng giải thích những sự việc đến những nguyên nhân cơ bản, và người sinh vật học sẽ nói, ô loại bản năng này đã không còn nữa, nó đã biến mất một cách tự nhiên bởi vì con người đã phản ứng đến hận thù bằng tình yêu.*

David Bohm: *Ồ, đó là một quan điểm; ông có thể nói, rằng với mục đích sinh tồn sẽ không có ích lợi khi phản ứng đến hận thù bằng tình yêu, rằng phản ứng đến hận thù bằng hận thù sẽ là một lựa chọn của con người.*

Người hỏi: *Đó là lý do tại sao tôi cảm thấy nó không là một nghi vấn thuộc loại có thể được giải đáp bằng một tiếp cận như thế.*

Krishnamurti: *Vậy là tại khởi đầu, đã có những người, hay đã có nửa tá người đã không bao giờ phản ứng đến hận thù, bởi vì họ đã có tình yêu. Và những người đó, một hay hai người cũng đã khắc sâu sự việc này trong cái trí con người. Đúng chứ? Rằng nơi nào tình yêu hiện diện, hận thù không hiện diện. Và đó cũng là bộ phận thuộc di truyền của chúng ta. Đúng chứ? Bởi vì ít người đó đã nói điều này, điều kia. Tại sao chúng ta, những con người đã nuôi dưỡng phản ứng đến hận thù bằng hận thù? Tại sao chúng ta đã không vun quén điều còn lại? Hay cái đó – tình yêu – là cái gì đó không thể được vun quén?*

Người hỏi: *Họ đã cố gắng vun quén nó.*

Krishnamurti: *Không, nó không thể vun quén được.*

David Bohm: *Nó không là nguyên nhân. Nó không ở đây, vun quén phụ thuộc vào một nguyên nhân.*

Krishnamurti: *Vào nguyên nhân. Vậy thì tại sao chúng ta đã mất đi cái đó? Nếu đây là như thế.*

Người hỏi: Nhưng khi ông hỏi tại sao chúng ta đã mất nó, điều đó hàm ý rằng chúng ta đã có nó thời điểm nào đó.

Krishnamurti: Không, không. Bạn đã bỏ lỡ nó.

David Bohm: Vài người đã có nó.

Krishnamurti: Vâng. Vài người, tôi đã nói điều đó, vài X, Y, Z, hay A, B, C, khi con người đã bắt đầu được khắc sâu trong con người sự việc này, tình yêu, mà không -nguyên nhân, mà sẽ không phản ứng bằng hận thù. Được rồi. Cái đó đã được khắc sâu. Và chúng ta đã nuôi dưỡng rất cẩn thận, bằng tư tưởng, ý tưởng của phản ứng đến hận thù bằng hận thù, bạo lực bằng bạo lực, và vân vân. Tại sao chúng ta đã không chuyển động cùng cái đó? Cùng tình yêu, mà là không-nguyên nhân? Bạn theo kịp câu hỏi của tôi chứ?

David Bohm: Có.

Krishnamurti: Đây là một câu hỏi vô ích?

David Bohm: Người ta không thấy bất kỳ phương cách nào để chuyển động theo hướng đó.

Krishnamurti: Tôi không đang cố gắng chuyển động.

David Bohm: Chúng ta phải hiểu rõ điều gì đã khiến cho con người phản ứng đến hận thù bằng hận thù, tại sao họ đã không . . .

Krishnamurti: Đối với ‘X’, tình yêu dường như là quá tự nhiên. Đối với ‘X’, dường như ông ta không bao giờ đã suy

ngĩ về hận thù. Vì vậy nếu cái đó quá tự nhiên đối với ông ta, tại sao nó lại không tự nhiên đối với ‘Y’ và vân vân? Nếu ông ta là một người kỳ dị vậy thì không có câu trả lời. Đó là một phương cách ngu xuẩn để xua đuổi ông ta. Nếu nó là tự nhiên đối với ‘X’, nó ‘phải’ tự nhiên đối với những người khác. Tại sao nó không tự nhiên?

Bạn biết ý tưởng cổ xưa này, mà có lẽ đã tồn tại trong Do thái giáo và trong những tôn giáo ở Ấn độ, và vân vân, rằng sự hiển lộ của cái tội thượng xảy ra, thỉnh thoảng. Điều đó dường như quá dễ dàng khi giải thích. Chúng ta đã chuyển động trong hướng sai lầm?

David Bohm: Ông có ý gì qua điều đó?

Krishnamurti: Chúng ta đã theo một hướng sai lầm?

David Bohm: Ông có ý nhân lại? Vâng, chúng ta đã bàn luận điều này trước kia, rằng đã có một hướng sai lầm.

Krishnamurti: Phản ứng đến hận thù bằng hận thù, bạo lực bằng bạo lực, và vân vân.

David Bohm: Và cho giá trị cao độ vào hiểu biết.

Người hỏi: Liệu một nhân tố khác cũng sẽ không là nỗ lực để vun quén ý tưởng của tình yêu hay sao?

Krishnamurti: Ai nói điều đó?

Người hỏi: Ô, người ta trong văn chương, người ta đã luôn luôn cố gắng để thực sự tạo ra tình yêu và những con người tốt lành hơn.

David Bohm: Mục đích của những tôn giáo đã là tạo ra tình yêu, và làm tốt lành những con người.

Người hỏi: Nó là mục đích của tôn giáo.

Krishnamurti: Xóa sạch nó ngay tức khắc – liệu nó có thể vụn quên được, bởi cái gì, tư tưởng? Tư tưởng là một qui trình vật chất. Đừng đi vào tất cả điều đó. Tình yêu không có nguyên nhân, nó không thể vụn quên được. Châm hết.

Người hỏi: Vâng, nhưng ông thấy, cái trí không thấy điều đó.

Krishnamurti: Nhưng chúng ta đã giải thích tất cả điều đó, thưa bạn. Tôi muốn thâm nhập cái gì đó, tha thứ cho tôi, không phải điều đó, tôi muốn tìm ra nếu nó là tự nhiên đối với A, B, C, tại sao nó lại không tự nhiên đối với X, Y, những người khác. Tôi nghĩ đây là một câu hỏi giá trị. Đúng chứ?

David Bohm: Một mấu chốt khác là nói, ông có thể thấy rằng dầu sao chẳng nữa, phản ứng đến hận thù bằng hận thù không có ý nghĩa gì cả. Vì vậy tại sao chúng ta tiếp tục nó? Bởi vì nhiều người tin rằng trong khoảnh khắc đó họ đang tự-bảo vệ chính họ bằng hận thù, nhưng nó không là bảo vệ.

Krishnamurti: Ô, làm ơn cho tôi thấu triệt nào đó! Nó là câu hỏi rất hay, thưa bạn. Tôi nghĩ nó có giá trị. A, B, C được sinh ra không có nguyên nhân, X, Y, Z bị trói buộc trong nguyên nhân. Họ theo hướng đó và những người khác không theo hướng đó. Vì vậy tại sao X, Y, Z không? Tôi cứ tiếp tục. Bạn hiểu chứ? Liệu nó là đặc ân của ít người? Nhóm người

đặc biệt? Không, không. Chúng ta hãy tìm hiểu nó theo một cách khác, thưa bạn. Tôi hy vọng bạn không chán.

David Bohm: Không, ông tiếp tục đi.

Krishnamurti: Cái trí của ‘X’ là cái trí của nhân loại. Chúng ta đã thông suốt điều đó. Cái trí của nhân loại đã và đang phản ứng đến hận thù bằng hận thù, bạo lực bằng bạo lực, và hiểu biết bằng hiểu biết và vân vân. Và A, B, C là bộ phận của nhân loại, nhưng A, B, C không phản ứng đến bạo lực bằng bạo lực. Họ là bộ phận của tôi, họ là bộ phận của ý thức của ‘X’, bộ phận của tất cả cái đó. Làm ơn.

David Bohm: Tại sao có sự khác biệt này?

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, đó là điều gì tôi đang tìm hiểu. Một cái thì tự nhiên, cái còn lại không-tự nhiên. Tại sao? Tại sao có sự khác biệt? Ai đang đưa ra câu hỏi này? Chờ một phút. Ai đang đưa ra câu hỏi này? Những người, X, Y, và Z, mà phản ứng đến hận thù bằng hận thù, họ đang đưa ra câu hỏi này? Hay A, B, C đang đưa ra câu hỏi này?

Người hỏi: Sẽ có vẻ rằng A, B, C đang đưa ra câu hỏi này.

David Bohm: Có vẻ theo cách đó, rằng A, B, C đã đưa ra câu hỏi đó.

Krishnamurti: A, B, C đang đưa ra câu hỏi, vâng.

David Bohm: Đúng, nhưng ông thấy chúng ta cũng vừa đang nói rằng họ không khác biệt.

Krishnamurti: Họ không khác biệt.

David Bohm: Chúng ta nói họ ‘khác biệt’, nhưng cũng nói rằng họ ‘không’ khác biệt.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Họ không khác biệt. Chờ một phút, chờ một phút. X, Y, Z nói A, B, C khác biệt, A, B, C nói họ không khác biệt. Đúng chứ? Chúng ta không khác biệt. Mà có nghĩa gì? Bạn phản ứng đến nó như thế nào? Đừng suy nghĩ về nó. A, B, C, X, Y, Z; X, Y, Z không đưa ra câu hỏi này, chỉ A, B, C đưa ra câu hỏi này. Và A, B, C nói chúng ta là bộ phận của bạn.

David Bohm: Có một cái trí.

Krishnamurti: Đó là nó, một cái trí.

David Bohm: Vâng, và làm thế nào nó xảy ra rằng, một bộ phận khác của một cái trí này nói: không?

Krishnamurti: Đó là toàn bộ việc. Làm thế nào nó xảy ra rằng một bộ phận của cái trí nói chúng ta khác biệt với A, B, C, một bộ phận khác? Dĩ nhiên có tất cả mọi loại giải thích – nghiệp, luân hồi, điều này, điều kia. Xóa sạch tất cả điều đó và tôi bị bỏ lại cùng sự kiện rằng A, B và C khác biệt với X, Y và Z. Và đó là những sự kiện – đúng chứ?

Người hỏi: Họ có vẻ khác biệt.

Krishnamurti:Ồ, không.

Người hỏi: Họ thực sự khác biệt.

Krishnamurti:Ồ, không. Họ tuyệt đối khác biệt, không chỉ có vẻ.

David Bohm: Có một mâu thuẫn bởi vì trước kia ông đã nói rằng A, B, C đang nói họ không khác biệt.

Krishnamurti: Tôi phải rất rõ ràng. A, B, C không phản ứng đến hận thù.

David Bohm: Tôi nghĩ, câu hỏi chúng ta muốn quay lại là, tại sao những con người nuôi dưỡng hận thù lại nói rằng họ khác biệt với những con người không nuôi dưỡng hận thù?

Krishnamurti: Họ nói điều đó à?

David Bohm: Tôi nghĩ họ nói, trong mức độ họ sẽ thừa nhận rằng nếu có bất kỳ người nào không nuôi dưỡng hận thù, họ phải khác biệt.

Krishnamurti: Vâng, bởi vì điều đó rõ ràng – ánh sáng và bóng tối, và vân vân. Nhưng tôi muốn tìm ra liệu chúng ta đang chuyển động trong phương hướng đúng đắn? Đó là, A, B, C đã tặng tôi món quà đó, và tôi đã không mang theo món quà đó. Bạn theo kịp điều gì tôi có ý? Tôi đã nuôi dưỡng một phản ứng, nhưng đã không mang cái này. Tại sao?

Người hỏi: Thưa ông, liệu ông đã nói rằng nó được khắc sâu trong tất cả chúng ta?

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Nếu con người khởi nguồn ở đó, với thú vật, người nào ở đó đã phải nói, hãy quan sát.

Người hỏi: Nhưng trong A, B, C nó **lạ** **nhiên** và trong những người khác nó lại **tiềm tàng** và không bao giờ **ló dạng**. Đó là nó?

Krishnamurti: Tôi đang hỏi điều đó. Đúng chứ, thưa bạn?

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Người cha của tôi – tôi đang nói **đầy kính trọng** – đã phản ứng đến hận thù bằng hận thù, tại sao cậu con trai đã không phản ứng trong cùng cách?

David Bohm: Tôi nghĩ nó là một vấn đề của **thấu triệt**.

Krishnamurti: Mà có nghĩa gì? Rằng cậu con trai đã có **thấu triệt** ngay từ khởi nguồn. Bạn theo kịp điều gì tôi đang giải thích? Ngay từ niên thiếu, mà có nghĩa gì?

David Bohm: Cái gì?

Krishnamurti: Rằng – tuy nhiên tôi không muốn thâm nhập lãnh vực nguy hiểm này!

David Bohm: Nó là gì? Có lẽ ông muốn rời vấn đề đó.

Krishnamurti: Có nhân tố nào đó đang bỏ lỡ, thưa bạn. Tôi muốn nắm bắt nó. Bạn thấy, nếu nó là một ngoại lệ, vậy thì điều đó **xuẩn ngốc**.

David Bohm: Được rồi. Vậy thì chúng ta đồng ý rằng cái đó **tiềm tàng** trong tất cả những con người; liệu đó là điều gì ông muốn nói?

Krishnamurti: Tôi không hoàn toàn chắc chắn, đó là điều gì tôi muốn nói.

David Bohm: Nhưng tôi đã có ý rằng, nhân tố hiện diện ở đó trong tất cả nhân loại.

Krishnamurti: Đó cũng là một câu phát biểu nguy hiểm.

David Bohm: Đó là điều gì ông đang nói.

Krishnamurti: Tôi biết, nhưng tôi đang tìm hiểu. Khi tôi hoàn toàn chắc chắn, tôi sẽ bảo cho bạn.

David Bohm: Được rồi. Chúng ta đã thử điều này, và chúng ta có thể nói dường như nó hứa hẹn nhưng nó lại hơi hơi nguy hiểm. Khả năng có thể được này hiện diện ở đó trong tất cả nhân loại, và ở mức độ nào đó vài người đã thấy nó.

Krishnamurti: Mà có nghĩa Thượng đế hiện diện trong bạn?

David Bohm: Không, nó chỉ là rằng, khả năng có thể được của thấu triệt hiện diện ở đó.

Krishnamurti: Đúng, từng phần. Tôi đang tìm hiểu tất cả điều này, thưa bạn. Người cha phản ứng đến hận thù bằng hận thù; cậu con trai lại không.

David Bohm: Vâng, ở điều đó thỉnh thoảng xảy ra.

Krishnamurti: Không, kiên định từ ngay khởi nguồn – tại sao?

David Bohm: *Ồ, nó phải phụ thuộc vào thấu triết, mà chỉ rõ sự vô lý của hận thù.*

Krishnamurti: Tại sao người đó đã có nó?

David Bohm: *Vâng, tại sao?*

Krishnamurti: Và ông ta nói cái này quá tự nhiên, cái gì tự nhiên phải hiện diện trong tất cả mọi người? Nước là tự nhiên cho mọi người.

David Bohm: *Vâng, ồ tại sao thấu triết không hiện diện cho mọi người từ ngay khởi nguồn?*

Krishnamurti: Vâng, đó là điều gì tôi đang hỏi.

David Bohm: *Quá vững chắc đến độ thậm chí sự đối xử thô bạo không thể tác động nó.*

Krishnamurti: Không gì có thể tác động nó, đó là quan điểm của tôi. Bị đối xử thô bạo, bị đánh đập, bị đưa vào mọi loại tình huống kinh hãi đã không tác động nó. Tại sao? Chúng ta đang đến cái gì đó.

Ojai, California, ngày 15 tháng 4 năm 1980

Chương 7

CHẾT CHĂNG QUAN TRỌNG BAO NHIÊU

Nói chuyện lần thứ bảy cùng Dr David Bohm
Ojai, ngày 17 tháng 4 năm 1980

Krishnamurti: Chúng ta sẽ bắt đầu từ điều gì chúng ta đã bỏ lại hôm trước chứ?

David Bohm: Được rồi.

Krishnamurti: Hay điều gì đó mới mẻ?

David Bohm: Ông đề nghị chủ đề gì?

Krishnamurti: Tôi không biết.

Có phải chúng ta đang nói rằng những con người vẫn còn đang cư xử theo những bản năng của thú vật?

David Bohm: Vâng, tôi nghĩ ngày hôm trước chúng ta đang bàn luận chủ đề đó và có vẻ rằng, có lẽ những bản năng thú vật đang thống trị thật mãnh liệt và thật mau lẹ, và đặc biệt

nơi những trẻ thơ. Có vẻ rằng, các em phản ứng theo bản năng thú vật chỉ là điều tự nhiên.

Krishnamurti: Vậy là, sau một triệu năm, hay bao nhiêu năm chẳng nữa, điều đó có nghĩa rằng chúng ta vẫn còn đang cư xử theo bản năng giống như tổ tiên của chúng ta?

David Bohm: Ô, trong những cách nào đó. Có thể cách cư xử của chúng ta cũng bị làm phức tạp bởi tư tưởng; lúc này bản năng thú vật đã trở nên bị rối rắm bởi tư tưởng, và trong những cách nào đó nó đang mỗi lúc một tồi tệ hơn.

Krishnamurti: Trong những cách nào đó, tồi tệ hơn nhiều.

David Bohm: Bởi vì lúc này tất cả những bản năng của hận thù đều bị điều khiển và bị nuôi dưỡng bởi tư tưởng, đến độ chúng tinh vi hơn và nguy hiểm hơn.

Krishnamurti: Và trong suốt tất cả nhiều, nhiều thế kỷ này chúng ta đã không tìm được một phương cách, một phương pháp, một hệ thống – cái gì đó mà sẽ đưa chúng ta thoát khỏi con đường đó. Liệu đó là nó?

David Bohm: Ô, đó là một vấn đề, vâng. Đó là một trong những khó khăn, chắc chắn. Khi người ta bắt đầu tức giận nhau, sự tức giận của họ tăng lên và dường như họ không thể làm bất kỳ việc gì để dập tắt nó. Họ có lẽ cố gắng kiểm soát nó nhưng việc đó lại chẳng giúp ích được gì.

Krishnamurti: Người nào đó – ‘X’ – như chúng ta đã nói, cư xử, chúng ta hãy giả sử, một cách tự nhiên, trong một cách không là một phản ứng theo những bản năng thú vật. Thấu

triệt như thế, chúng ta hãy gọi nó, có vị trí nào trong xã hội con người?

David Bohm: Vâng, ồ . . .

Krishnamurti: Không có vị trí gì cả?

David Bohm: . . . trong xã hội hiện nay như nó là, con người không thể thay đổi cách cư xử cho tốt lành hơn, bởi vì xã hội được tổ chức trong giả thuyết rằng vui thú và đau khổ và sợ hãi đang trở thành nguyên tắc, ngoại trừ khi bạn kiểm soát nó. Ví dụ, tình bằng hữu cũng là một loại của bản năng thú vật. Con người mà trở thành thân thiện bởi vì những lý do thuộc bản năng.

Krishnamurti: Con người đã trở thành?

David Bohm: Thỉnh thoảng thân thiện vì những lý do tương tự như bản năng thú vật, và có lẽ trở thành kẻ thù cũng vì những lý do tương tự. Vì vậy tôi nghĩ rằng những con người nào đó sẽ nói rằng chúng ta nên có-lý trí hơn là theo bản năng. Nếu chúng ta muốn trả lời câu hỏi của ông, ông thấy có một thời kỳ trong suốt thế kỷ 18, thời đại của lý luận, khi họ đã nói rằng con người có thể có-lý trí, anh ấy có thể chọn lựa để có-lý trí, với mục đích mang lại sự hòa hợp khắp mọi nơi.

Krishnamurti: Nhưng anh ấy đã không chọn lựa như thế!

David Bohm: Không, những sự việc trở nên tồi tệ hơn, dẫn đến cách mạng Pháp và đến sự khủng bố và vân vân. Nhưng, sau đó, con người đã không còn nhiều trung thành trong sự

dụng lý trí như một phương cách để đến bất kỳ nơi nào, để vượt khỏi xung đột.

Krishnamurti: Vậy thì việc đó dẫn chúng ta đến đâu? Chúng ta đang thực sự nói về thấu triệt, rằng thấu triệt đó thực sự thay đổi bản chất của chính bộ não.

David Bohm: *Vâng, chúng ta đã bàn luận về cái đó ngày hôm qua: bằng cách xua tan bóng tối trong bộ não, thấu triệt đã cho phép bộ não vận hành trong một phương cách mới mẻ.*

Krishnamurti: Vâng. Tư tưởng đã và đang vận hành trong bóng tối, đang tạo tác bóng tối riêng của nó và đang làm việc trong đó. Và thấu triệt, như chúng ta đã nói, giống như một ánh chớp xua tan bóng tối. Và tiếp theo thấu triệt đó, bởi vì xóa sạch bóng tối, tiếp theo liệu nó hành động, vận hành, một cách có-lý trí?

David Bohm: *Vâng, chúng ta đã thâm nhập cái đó: tiếp theo con người sẽ vận hành một cách có-lý trí trong một ý thức của nhận biết – chúng ta đã bàn luận – thay vì bằng những quy tắc và lý luận. Nhưng có một lý luận đang trôi chảy một cách tự do. Ông thấy, vài người đồng nhất lý luận cùng những quy tắc nào đó của hệ thống lập luận mà sẽ thuộc máy móc.*

Krishnamurti: Mà sẽ thuộc máy móc, vâng.

David Bohm: *Nhưng lý luận như một hình thức thuộc sự nhận biết của trật tự.*

Krishnamurti: Vậy là chúng ta đang nói, phải không, rằng thấu triệt là sự nhận biết?

David Bohm: Thậm chí, do bởi ánh chớp của ánh sáng mà khiến cho sự nhận biết có thể xảy ra được.

Krishnamurti: Đúng, điều đó đúng.

David Bohm: Thậm chí cái đó còn cơ bản hơn sự nhận biết.

Krishnamurti: Vậy là thấu triệt là sự nhận biết tinh khiết và từ sự nhận biết đó có hành động, mà sau đó được duy trì bởi lý trí. Đó là nó?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

David Bohm: Tôi sẽ nói, lý trí là sự nhận biết của trật tự.

Krishnamurti: Vậy là bạn sẽ nói: thấu triệt, nhận biết và trật tự?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Trật tự đó không thuộc máy móc.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Bởi vì nó không được đặt nền tảng trên hệ thống lập luận.

David Bohm: *Không có những nguyên tắc.*

Krishnamurti: Không những nguyên tắc, chúng ta hãy trình bày nó theo cách đó, để hiểu hơn. Nó không bị đặt nền tảng trên những nguyên tắc. Vậy thì cái đó có nghĩa thấu triệt, nhận biết, hành động, trật tự. Vậy thì bạn đến câu hỏi: liệu thấu triệt là liên tục, hay liệu nó do bởi ánh chớp?

David Bohm: *Chúng ta đã tìm hiểu điều đó và đã nói nó là một câu hỏi sai lầm.*

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: *Chúng ta phải tìm hiểu nó một cách khác hẳn.*

Krishnamurti: Vì vậy nó không là thời gian . . .

David Bohm: . . . không bị trói buộc vào thời gian.

Krishnamurti: Không bị trói buộc vào thời gian, vâng chúng ta đã nói điều đó. Vì vậy lúc này chúng ta sẽ thâm nhập sâu hơn một chút nữa. Điều đó có nghĩa, phải không, thấu triệt là sự xua tan bóng tối mà là chính trung tâm của cái ngã, mà là cái ngã tạo tác bóng tối này. Đúng chứ? Và vì vậy thấu triệt xua tan chính trung tâm này.

David Bohm: *Vâng, với bóng tối, sự nhận biết không thể xảy ra được.*

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng.

David Bohm: *Trong một mức độ, nó là sự mù lòa.*

Krishnamurti: Đúng, vậy thì kế tiếp là gì? Là m thế nào – không! Tôi là một con người bình thường cùng tất cả những bản năng thú vật của tôi, vui thú và đau khổ và phần thưởng và hình phạt và vân vân, tôi nghe bạn nói điều này, và tôi thấy điều gì bạn đang nói có loại lý luận, lập luận, và trật tự nào đó.

David Bohm: Vâng, như chúng ta có thể thấy nó có ý nghĩa. Đúng chứ?

Krishnamurti: Nó có ý nghĩa. Vậy thì làm thế nào tôi sẽ có nó trong sống hàng ngày của tôi? Làm thế nào tôi sẽ tạo ra – bạn hiểu đây là những từ ngữ rất khó khăn, tất cả những từ ngữ này đều bị trói buộc vào thời gian – nhưng liệu điều đó có thể xảy ra được?

David Bohm: Vâng, không-thời gian, ông thấy.

Krishnamurti: Liệu tôi, cùng cái trí chật hẹp của tôi, cùng . . . của tôi và vân vân, có thể có thấu triệt này để cho khuôn mẫu của sống bị phá sập? Như chúng ta đã nói ngày hôm trước, thưa bạn, chúng ta đã thử tất cả việc này; mọi hình thức của tự-phủ nhận và vẫn vậy thấu triệt đó không hiện diện. Thịnh thoảng tôi có lẽ có một thấu triệt từng phần, nhưng thấu triệt từng phần không là thấu triệt tổng thể vì vậy vẫn còn có bóng tối từng phần.

David Bohm: Nếu nó không xua tan trung tâm của cái ngã, nó không hoàn thành đầy đủ. Nó có lẽ xua tan bóng tối nào đó trong một khu vực nào đó, nhưng cái nguồn của bóng tối, vật tạo tác, vật duy trì của bóng tối vẫn còn ở đó.

Krishnamurti: Vâng, vẫn còn ở đó. Lúc này tôi sẽ làm gì? Nhưng đây là câu hỏi sai lầm. Nó chẳng dẫn đến nơi nào cả.

Vậy là chúng ta đã trình bày một kế hoạch chung chung. Đúng chứ? Và tôi phải thực hiện những chuyển động, hoặc không thực hiện những chuyển động gì cả. Tôi không có năng lượng. Tôi không có khả năng thấy nó thật mau lẹ. Bởi vì cái này là tức khắc, không phải là cái gì đó mà tôi luyện tập và nhận được nó. Đúng chứ? Tôi không có khả năng, tôi không có ý thức của sự khẩn cấp tức khắc đó. Mọi thứ đều chống lại tôi: gia đình của tôi, người vợ của tôi, xã hội. Mọi thứ! Và liệu nó có nghĩa rằng, cuối cùng tôi phải trở thành một thầy tu?

David Bohm: Không, trở thành một thầy tu cũng giống như trở thành bất kỳ người nào khác.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Thế là trở thành một thầy tu cũng giống như trở thành một người buôn bán! Hoàn toàn đúng. Việc đó khá tốt đẹp! Tôi thấy tất cả điều này, bằng từ ngữ cũng như bằng lý trí, bằng trí năng, nhưng tôi không thể nắm bắt cái này. Và bạn không giúp đỡ tôi, bạn, 'X' không giúp đỡ tôi, chính xác tôi bị bỏ lại một mình. Liệu có một tiếp cận khác hẳn đối với vấn đề này? Tôi luôn luôn đang đưa ra cùng câu hỏi bởi vì tôi bị trói buộc trong cùng khuôn mẫu. Vậy là tôi đang tự-hỏi mình liệu có một cách hoàn toàn khác hẳn – tôi đang sử dụng từ ngữ đó trong chốc lát – một cách hoàn toàn khác hẳn của chuyển động, của tiếp cận, toàn lao dịch của sống? Bạn theo kịp chứ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Liệu có một cách tiếp cận nó khác hẳn? Hay cách cũ kỹ này là cách duy nhất? Bạn theo kịp?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Chúng ta đã nói ằng, chừng nào còn có trung tâm đang tạo tác bóng tối, và tư tưởng đang vận hành trong bóng tối đó, phải có vô-trật tự, phải có mọi thứ đang tồn tại như xã hội hiện nay. Và muốn chuyển động khỏi đó, bạn phải có thấu triệt. Thấu triệt chỉ có thể hiện diện khi có một ánh chớp, một ánh sáng đột ngột mà xua tan không những bóng tối mà còn cả vật tạo tác của bóng tối.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Lúc này tôi đang lờ – mặc dù phản ứng cũ kỹ dường như quá tuyệt đối. Đúng chứ? – và tôi đang tự-hỏi chính mình liệu có một cách tiếp cận hoàn toàn khác hẳn đối với vấn đề này?

David Bohm: Ô, có thể được. Khi ông nói nó dường như tuyệt đối, liệu ông muốn một tiếp cận ít tuyệt đối hơn?

Krishnamurti: Nó là như thế.

David Bohm: Nó là như thế, nhưng tôi có ý, không rõ ràng để thấy được ông có ý gì qua cụm từ ‘nó dường như quá tuyệt đối’.

Krishnamurti: Tôi có ý không có cách nào khác.

David Bohm: Không có cách nào khác.

Krishnamurti: Đúng, không có cách nào khác.

David Bohm: Nhưng ông nói có lẽ có một cách khác. Liệu ông đang gợi ý rằng có một cách khác?

Krishnamurti: Tôi đang nói nếu đó là cách duy nhất, vậy thì rất bí đất cho tôi.

David Bohm: Ông không thể tạo tác ảnh chụp này bởi ý chí.

Krishnamurti: Chúng ta đã thông suốt tất cả điều đó. Nó không thể bị tạo tác bởi ý chí, bởi hiến dâng, bởi mọi hình thức thuộc nỗ lực của con người. Vấn đề đó đã thông suốt rồi; chúng ta biết chúng ta đã kết thúc tất cả điều đó. Chúng ta đã kết thúc tất cả điều đó cách đây hai hay ba tuần.

Và cũng vậy chúng ta đã đến mấu chốt, chúng ta đã đồng ý rằng đối với vài người – đối với ‘X’ – thấu triệt này đã có vẻ quá tự nhiên, và chúng ta đã hỏi, tại sao nó lại không tự nhiên đối với những người khác? Đó là một trong những mấu chốt chúng ta đã nêu lên.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Tại sao nó là tự nhiên đối với ‘X’ và lại không như thế đối với những người khác? Liệu chúng ta có thể tìm được điều đó, thưa bạn?

David Bohm: Vâng. Ở chúng ta hãy nói rằng nếu bạn bắt đầu với một đứa trẻ, nó là điều tự nhiên cho em khi phản ứng theo những bản năng thú vật của em, cùng sự mãnh liệt vũ bão mà cuốn em theo. Bóng tối sinh ra bởi vì nó quá thống trị.

Krishnamurti: Đúng, nhưng tại sao nó lại khác hẳn đối với 'X'?

David Bohm: Trước hết, dường như nó tự nhiên cho hầu hết mọi người rằng việc này sẽ xảy ra, rằng những bản năng thú vật sẽ tiếp tục.

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng. Điều đó dường như quá tự nhiên.

David Bohm: Rất tự nhiên và họ sẽ nói người kia, 'X', là không-tự nhiên.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Đúng. Và vì vậy đó là cách mà con người đã và đang suy nghĩ, đang nói rằng nếu thực sự có những người như thế họ phải rất không-tự nhiên và không-tự nhiên.

Krishnamurti: Đó là nó. Những con người đã và đang hành động theo khuôn mẫu này, một khuôn mẫu, phản ứng đến hận thù bằng hận thù và vân vân. Có một ít người đó, có lẽ nhiều, mà nói điều đó không-tự nhiên và không-lý trí. Tại sao sự phân chia này đã xảy ra? Nếu đây là tự nhiên, đó là, hận thù, tại sao người ta đang đấu tranh lẫn nhau?

David Bohm: Vâng, nếu ông nói vui thú và đau khổ, sợ hãi và hận thù, là tự nhiên. Vậy thì con người nói, chúng ta phải đấu tranh để kiểm soát nó bởi vì nó sẽ hủy diệt chúng ta. Ông thấy, họ nói cách tốt nhất chúng ta có thể hy vọng là, kiểm soát nó bằng lý luận hay bằng một cách khác.

Krishnamurti: Nhưng việc đó không giúp ích được gì.

David Bohm: Chúng ta đã tìm hiểu tất cả điều đó.

Krishnamurti: Vậy là tôi phải . . .

David Bohm: Lúc này ông nói, người nào khác nói cách còn lại là tự nhiên.

Krishnamurti: Nếu cái đó là tự nhiên, liệu một ít người, giống như ‘X’, những người có đặc ân, nhận được nó bởi điều kỳ diệu nào đó, bởi biến cố tình cờ lạ thường nào đó?

David Bohm: Đúng, vài người, nhiều người nói rằng, nhiều người sẽ nói rằng họ lạ thường trong cách nào đó.

Krishnamurti: Không, điều đó khác biệt với bản chất tự nhiên của người ta. Tôi sẽ không chấp nhận điều đó.

David Bohm: Vâng, ồ nếu đó không là trường hợp vậy thì ông phải giải thích tại sao lại có sự khác biệt này?

Krishnamurti: Vâng, đó là điều gì tôi đang cố gắng nhắm đến. Bởi vì ‘X’ được sinh ra bởi cùng cha mẹ.

David Bohm: Đúng, ông nói về cơ bản họ giống hết nhau nhưng tại sao họ cư xử một cách khác hẳn?

Krishnamurti: Một cách khác hẳn, đúng. Câu hỏi này đã được đưa ra nhiều lần, lặp đi và lặp lại trong những vùng đất khác nhau của thế giới. Bây giờ, tại sao? Tại sao có sự phân chia này? Tôi không thể tìm được.

Người hỏi: *Liệu sự phân chia này hoàn toàn là thực sự? Ông thấy, thậm chí cái người mà ông nói đó phản ứng đến hận thù bằng hận thù, dẫu vậy anh ấy thấy rằng nó chẳng có ý nghĩa gì cả. Anh ấy cũng thấy rằng nó là sai lầm. Nhưng thậm chí như thế, anh ấy nói nó là tự nhiên, cùng lúc anh ấy lại nói nó là không-tự nhiên, nó nên khác hẳn.*

Krishnamurti: Nó nên khác hẳn nhưng anh ấy vẫn còn đang đấu tranh với những ý tưởng, với tư tưởng.

Người hỏi: *Điều đó đúng nhưng nó không hoàn toàn tự nhiên. Nếu nó hoàn toàn tự nhiên anh ấy sẽ nói, 'Đúng rồi, chính xác đó là cách chúng ta sống'. Thậm chí anh ấy sẽ không cố gắng vượt khỏi nó. Ông thấy điều gì tôi đang nói?*

Krishnamurti: Vâng, tôi hiểu rõ điều đó. Nhưng anh ấy đang cố gắng vượt khỏi nó bằng sự vận dụng của tư tưởng mà nuôi dưỡng bóng tối.

Người hỏi: *Nhưng anh ấy không hiểu rõ điều đó.*

Krishnamurti: Và chúng ta đã giải thích cho anh ấy.

Người hỏi: *Ồ, tôi chỉ muốn nói rằng dường như sự phân chia không hoàn toàn lắm. Ông thấy.*

Krishnamurti: *Ồ, có chứ, thưa bạn, sự phân chia là hoàn toàn, trọn vẹn. Chúng ta đã nói về điều này ngày hôm trước.*

Người hỏi: *Ồ, tại sao con người không đang nói một cách đơn giản, 'Ồ, hãy nhìn đây, chúng ta hãy sống cách đó,*

chúng ta hãy gết chóc lẫn nhau và chúng ta hãy tận hưởng nó tới giây phút cuối cùng’?

Krishnamurti: Bởi vì họ không thể thấy bất kỳ việc gì ngoại trừ bóng tối riêng của họ.

Người hỏi: Nhưng họ muốn vượt khỏi nó.

Krishnamurti: Bây giờ hãy chờ một phút, thưa bạn. Họ muốn vượt khỏi nó?

Người hỏi: Ít ra họ nói như thế.

Krishnamurti: Liệu họ thực sự nhận ra trạng thái mà họ đang ở trong đó và cố ý muốn thoát khỏi nó?

Người hỏi: Tôi nghĩ như thế.

Người hỏi: Họ lưỡng lự về nó. Họ muốn tiếp tục nhận được thành quả của nó nhưng họ có một ý nghĩ nó là sai lầm, rằng nó dẫn đến sự chịu đựng đau khổ cho họ.

David Bohm: Hay khác hơn ị thấy rằng họ không thể chống đỡ nó. Ông thấy khi gặp thời điểm phải bị tức giận, hay vui thú, họ không thể thoát khỏi.

Krishnamurti: Họ không thể chống đỡ nó. Chúng ta đã tìm hiểu nó.

Người hỏi: Nhưng họ muốn thoát khỏi nó, họ không thể chống đỡ. Họ tuyệt vọng, có những thế lực còn mạnh mẽ hơn ngay cả ý chí của họ.

Krishnamurti: Vì vậy chúng ta sẽ làm gì? Hay phân chia này là giả dối.

David Bohm: Đó là nẫu chốt. Chúng ta nên gọi nó là một khác biệt giữa hai tiếp cận này. Sự khác biệt này không là cơ bản. Một ý tưởng là nói nó là một khác biệt tuyệt đối, không có gì chung.

Krishnamurti: Tôi không nghĩ chúng có bất kỳ điều gì chung.

David Bohm: Tại sao? Nhưng nếu ông nói sự khác biệt là giả dối, hay sự phân chia là giả dối, mặc dầu từ cơ bản những con người đều giống nhau, nhưng một khác biệt đã phát triển giữa họ. Có lẽ hầu hết mọi người đã theo một hướng sai lầm.

Krishnamurti: Chúng ta hãy giải thích theo cách đó.

David Bohm: Nhưng sự khác biệt không thuộc bản chất, nó không thuộc cấu trúc, bạn biết, được thiết lập sẵn phía bên trong giống như một cái cây và một hòn đá.

Krishnamurti: Đúng, vâng.

David Bohm: Một cái cây không thể trở thành một hòn đá.

Krishnamurti: Đồng ý. Như bạn nói, có một khác biệt to tát giữa một hòn đá và một cái cây, nhưng nó không giống như thế. Vậy thì cái gì? Chúng ta đang cố gắng tìm ra, thưa bạn, chúng ta hãy đơn giản, chúng ta đang cố gắng tìm ra: có hai phản ứng, chúng đều khởi đầu từ cái nguồn, và một cái đã

theo một hướng và cái còn lại đã theo một hướng khác. Đúng chứ? Nhưng cái nguồn là giống hệt. Tại sao tất cả chúng đã không theo một hướng đúng đắn?

David Bohm: *Vâng, chúng ta đã không trả lời điều đó. Chúng ta đã không cố gắng trả lời điều đó.*

Krishnamurti: Vâng, chúng ta đang cố gắng trả lời điều đó. Chúng ta hãy quay lại điều đó.

David Bohm: *Tôi vừa nói rằng nếu ông hiểu rõ điều đó, vậy thì bởi vì quay lại cái nguồn ông không phải theo hướng sai lầm. Trong ý nghĩa nào đó chúng ta liên tục đang theo hướng sai lầm, vì vậy nếu chúng ta có thể hiểu rõ hướng sai lầm, lúc đó nó trở thành có thể thay đổi được.*

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Đó là, chúng ta khởi đầu từ cùng cái nguồn. ‘A’ theo một hướng . . .

David Bohm: *Chúng ta liên tục đang khởi đầu từ cùng cái nguồn, không phải quay lại trong thời gian đến một cái nguồn.*

Krishnamurti: Chờ một phút, chờ một phút.

David Bohm: *Có hai cách có thể xảy ra khi thấu nhận câu phát biểu của ông. Một cách là nói cái nguồn ở trong thời gian, lùi xa mãi trong quá khứ, chúng ta đã cùng nhau khởi đầu và chúng ta đã theo những hướng khác nhau. Cách còn lại là nói rằng, cái nguồn là không-thời gian và chúng ta liên tục đang theo hướng sai lầm, lộn đi và lộn lại. Đúng chứ?*

Krishnamurti: Đúng. Chúng ta tách ời thời gian ra, thế là nó liên tục là hướng sai lầm.

David Bohm: Liên tục hướng sai lầm, vâng.

Krishnamurti: Tại sao?

Người hỏi: Mà có nghĩa có thể xảy ra liên tục của hướng đúng đắn.

Krishnamurti: Đúng, dĩ nhiên. Đó là nó. Chúng ta đang hơi hơi rõ ràng thêm. Đó là, nếu chúng ta nói, cái nguồn từ đó tất cả chúng ta đã khởi đầu, vậy thì chúng ta đã bị trói buộc trong thời gian.

David Bohm: Ông không thể quay lại.

Krishnamurti: Bạn không thể quay lại. Cái đó ở phía bên ngoài. Thế là rõ ràng chúng ta luôn luôn đang theo hướng sai lầm.

David Bohm: Liên tục.

Krishnamurti: Liên tục, chúng ta hãy giải thích theo hướng đó. Liên tục theo hướng sai lầm, tại sao? Một người – tôi chỉ đang thâm nhập từng chút một – một người không đang vận hành, một người đang sống cùng thấu triệt và người còn lại không đang sống cùng thấu triệt; hai sự việc này là liên tục. Và người đang sống trong bóng tối có thể chuyển động vượt khỏi tại bất kỳ thời điểm nào, để hòa hợp cùng người thấu triệt. Đó là mấu chốt: tại bất kỳ thời điểm nào.

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Đúng chứ?

David Bohm: *Vâng, không có gì kèm chế anh ấy, ngoại trừ liên tục theo hướng sai lầm. Ông có thể nói rằng, bóng tối đen kịt đến độ anh ấy không thấy chính anh ấy đang theo hướng sai lầm.*

Krishnamurti: Điều này đúng chứ, thưa bạn? Chúng ta đang theo đuổi hướng đúng đắn, câu hỏi đúng đắn? Bạn có thấu triệt đó, giả sử bạn có thấu triệt đó, và bóng tối của bạn, ngay trung tâm của bóng tối đã bị xua tan hoàn toàn. Và tôi lắng nghe bạn. Tôi là một con người nghiêm túc, khá thông minh, không bị loạn thần kinh, tôi lắng nghe bạn. Và bất kỳ điều gì bạn đã nói có vẻ quá chặt chẽ, có-lý trí, thông minh. Tôi tìm hiểu sự phân chia, thưa bạn, bạn theo kịp chứ? Tôi tìm hiểu sự phân chia. Sự phân chia bị tạo tác bởi trung tâm mà tạo ra bóng tối. Đúng chứ?

David Bohm: *Vâng, nó giống như những phân chia khác, nó là tư tưởng.*

Krishnamurti: Tư tưởng đã tạo tác sự phân chia này. Người còn lại nói không có phân chia. Tôi không biết liệu tôi giải thích rõ ràng?

David Bohm: *Vâng, ồ trong bóng tối tư tưởng tạo tác sự phân chia này.*

Krishnamurti: Bạn nói, bạn, người mà có thấu triệt, vân vân, bạn nói không có sự phân chia.

David Bohm: Từ bóng tối, một cái bóng được lan tỏa, nó tạo ra một phân chia.

Krishnamurti: Vâng. Và tôi sẽ chấp nhận rằng bởi vì trong bóng tối của tôi, không có gì cả ngoại trừ sự phân chia. Vì vậy tôi, đang sống trong bóng tối, đã tạo tác sự phân chia. Tôi nghĩ điều đó đúng. Bởi vì tôi đã tạo tác nó trong những tư tưởng của tôi . . .

David Bohm: Tôi liên tục đang tạo tác nó.

Krishnamurti: Vâng, liên tục đang tạo tác sự phân chia, điều đó đúng, liên tục đang tạo tác sự phân chia và thế là tôi luôn luôn đang mong muốn sống liên tục trong một trạng thái mà trong đó không có sự phân chia. Đúng chứ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Nhưng chuyển động đó vẫn còn là chuyển động của bóng tối. Đúng chứ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Làm thế nào tôi sẽ xóa tan bóng tối liên tục, không thay đổi này? Đó là câu hỏi duy nhất bởi vì chừng nào điều đó còn tồn tại, tôi còn tạo tác sự phân chia liên tục này. Đúng chứ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Bạn thấy, điều này chuyển động quanh quần trong những vòng tròn. Mà là, tôi chỉ có thể xóa tan bóng tối

qua thấu triệt, và tôi không thể có thấu triệt đó bằng bất kỳ nỗ lực nào, bất kỳ ý chí nào, vậy là tôi bị bỏ lại cùng trống không. Đúng chứ? Vì vậy vấn đề của tôi là gì? Vấn đề của tôi là nhận biết được bóng tối này, nhận biết được tư tưởng mà đang tạo tác bóng tối và thấy rằng cái ngã là cái nguồn của bóng tối này. Tại sao tôi không thể thấy điều đó? Tại sao tôi không thể thấy điều đó thậm chí bằng lý luận?

David Bohm: Ô, điều đó rõ ràng theo lý luận.

Krishnamurti: Vâng, nhưng trong chừng mực nào đó dường như điều đó không vận hành. Vì vậy tôi sẽ làm gì? Thưa bạn, lần đầu tiên tôi nhận ra rằng cái ngã đang tạo ra bóng tối mà liên tục đang nuôi dưỡng sự phân chia. Tôi thấy điều đó rất rõ ràng.

David Bohm: Vâng và dù sao chẳng ừa, sự phân chia tạo ra bóng tối.

Krishnamurti: Và ngược lại, trở đi và trở lại. Và từ đó mọi thứ bắt đầu. Lúc này tôi thấy điều đó rất rõ ràng. Tôi sẽ làm gì? Vậy là tôi không chấp nhận sự phân chia. Đúng chứ, thưa bạn?

Người hỏi: Krishnaji, đâu vậy chúng ta lại không đang giới thiệu sự phân chia hay sao, khi chúng ta nói có con người mà cần đến thấu triệt?

Krishnamurti: Anh ấy có thấu triệt. ‘X’ có thấu triệt và anh ấy đã giải thích rất rõ ràng cho tôi làm thế nào bóng tối được xua tan. Tôi lắng nghe anh ấy và anh ấy nói, chính bóng tối của bạn đang tạo tác sự phân chia. Thật ra, không có sự phân

chia, không có sự phân chia như ánh sáng và bóng tối. Vì vậy liệu bạn có thể, anh ấy hỏi, liệu bạn có thể xua tan, liệu bạn có thể xóa sạch ý thức của phân chia này?

David Bohm: Đường như ông đang quay lại một phân chia bằng cách nói điều đó, bằng cách nói rằng tôi nên làm nó, ông thấy.

Krishnamurti: Không, không phải ‘nên’.

David Bohm: Trong một cách, ông đang nói rằng qui trình tư tưởng của cái trí dường như tạo tác sự phân chia một cách tự phát, ông nói cố gắng xóa sạch nó, ông nói cố gắng gạt bỏ nó đi, và cùng thời điểm nó đang cố gắng tạo tác sự phân chia.

Krishnamurti: Không, thưa bạn. Tôi hiểu rõ câu hỏi đó. Nhưng liệu cái trí của tôi có thể xóa sạch sự phân chia? Hay đó là một câu hỏi sai lầm?

Người hỏi: Liệu nó có thể xóa sạch sự phân chia nếu nó còn bị phân chia?

Krishnamurti: Không, nó không thể, vì vậy tôi sẽ làm gì?

Người hỏi: Chúng ta lại đang giới thiệu sự phân chia?

Krishnamurti: Không, không, không. Hãy lắng nghe: anh ấy, ‘X’ nói cái gì đó đúng thực lạ thường, mà có ý nghĩa và vẻ đẹp vô cùng và toàn thân tâm của tôi nói, ‘Nắm bắt nó’. Đó không là một phân chia.

Người hỏi: Sự phân chia dường như ngay tức khắc, ông biết, khi tôi cảm thấy có cái gì đó mà tôi muốn nắm bắt.

Krishnamurti: Không, không. Tôi công **nh** rằng tôi là người tạo tác của sự phân chia. Đúng chứ, thưa bạn? Bởi vì tôi đang sống trong bóng tối và vì vậy từ bóng tối đó tôi tạo tác sự phân chia. Tôi đã lắng nghe ‘X’ mà nói, không có sự phân chia. Và tôi công nhận đó là câu khẳng định lạ thường. Thế là trong khẳng định điều đó cho tôi, người đã sống trong phân chia, sự phân chia liên tục, chính đang nói đó có một ảnh hưởng ngay tức khắc vào tôi. Đúng chứ?

David Bohm: Tôi nghĩ rằng người ta phải – ồ, liệu ông nói, xóa sạch sự phân chia . . .

Krishnamurti: Tôi sẽ để lại điều đó, tôi sẽ không xóa sạch nó. Câu khẳng định đó . . .

David Bohm: Câu khẳng định nào?

Krishnamurti: Rằng không có sự phân chia.

David Bohm: Rằng không có sự phân chia, vâng. Không phân chia, đúng.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Và thế là không cần thiết phải suy nghĩ phân chia.

Krishnamurti: Không, không. Tôi **n** thâm nhập điều này một chút xíu. Tôi đang ở nơi nào đó cùng nó.

Khẳng định của bạn rằng không có sự phân chia, bởi vì bạn có thấu triệt này, vân vân và vân vân. Chính khẳng định đó có một ảnh hưởng lạ thường vào tôi. Tôi đã sống liên tục trong sự phân chia và bạn đến và nói, sau khi bàn luận, bạn nói không có sự phân chia. Nó có ảnh hưởng gì vào tôi? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi? Nó phải có ảnh hưởng nào đó vào tôi, ngược lại tốt lành gì khi nói chuyện, giống như bạn đang nói bất kỳ điều gì.

David Bohm: Nhưng vậy thì ông nói không có sự phân chia. Điều đó có ý nghĩa. Và mặt khác có vẻ rằng sự phân chia còn tồn tại.

Krishnamurti: Tôi công nhận sự phân chia, nhưng khẳng định của ông rằng không có sự phân chia có một ảnh hưởng lạ thường vào tôi. Điều đó dường như quá tự nhiên, phải không? Khi tôi thấy cái gì đó mà bất động, nó phải có ảnh hưởng nào đó vào tôi. Khi bạn nói, ‘Nó là như thế’ – bạn theo kịp chứ, thưa bạn? Tôi đang cố gắng nhắm vào cái gì? Tôi phản ứng đến nó bằng một cú sốc lạ thường. Tôi không biết liệu tôi đang chuyển tải bất kỳ điều gì?

David Bohm: Ông thấy nếu ông đang nói về điều gì đó trước mặt chúng tôi, và ông đã nói, ‘Không, nó không là cách đó’, và sau đó ông tiếp rằng chúng tôi sẽ nhìn vào nó và nói, ‘Không nó không là cách đó’, và tiếp theo, dĩ nhiên, điều đó sẽ thay đổi toàn bộ cách nhìn vào nó của ông. Lúc này ông nói sự phân chia này không là cách đó. Chúng tôi cố gắng nhìn và thấy liệu đó là như thế. Đúng chứ?

Krishnamurti: Thậm chí tôi không hỏi, ‘Liệu nó là như thế?’ Bạn, người mà đã giải thích rất cẩn kỹ toàn vấn đề, và

chấm dứt nó bạn nói rằng không có sự phân chia. Bạn hiểu chứ? Và tôi rất nhạy cảm, quan sát rất kỹ càng và mọi chuyện như thế, nhận ra rằng tôi liên tục đang sống trong sự phân chia. Khi bạn đưa ra khẳng định đó nó đã – tôi nghĩ nó đã phá sập khuôn mẫu. Tôi không biết liệu bạn theo kịp điều gì tôi đang cố gắng giải thích?

Người hỏi: Ông nói ít nhất trong khoảnh khắc đó nó phá sập khuôn mẫu.

Krishnamrti: Nó đã phá sập khuôn mẫu, bởi vì anh ấy đã nói điều gì đó mà tại cốt lõi quá đúng thực: không có Thượng đế và con người. Đúng, thưa bạn. Tôi nắm chặt ‘cái đó’. Tôi thấy điều gì đó trong cái đó. Mà là, ngày hôm trước chúng ta đã nói nơi nào hận thù tồn tại, cái đó không hiện diện. Đúng chứ? Nhưng đang hận thù, tôi lại muốn cái đó. Đúng chứ? Thế là phân chia liên tục – phân chia được sinh ra từ bóng tối. Và bóng tối lại liên tục. Và bạn đến và bảo cho tôi, bởi vì tôi đã đang lắng nghe bạn rất kỹ càng, tôi không là một người chỉ lắng nghe một cách tình cờ, tôi không phải chỉ lắng nghe và nói, ‘Chiều nay tôi đã đến đây, hãy bảo cho tôi tất cả mọi điều về nó’ – cái đó đã là sống tột đỉnh của tôi. Và bạn đã đưa ra một khẳng định mà dường như tuyệt đối đúng thực. Bạn theo kịp chứ, thưa bạn? Cái đó thâm nhập tôi và thế là hành động này đã xua tan bóng tối. Hành động của khẳng định của anh ấy xua tan bóng tối. Tôi không hiểu liệu tôi đang nắm bắt cái gì đó. Tôi nghĩ có. Tôi không đang tạo ra một nỗ lực để xua tan bóng tối nhưng bạn là ánh sáng. Điều đó đúng đắn, thưa bạn, tôi nắm chặt cái đó.

Vậy là nó đến điều gì đó mà là: liệu tôi có thể lắng nghe cùng bóng tối của tôi, trong bóng tối của tôi, mà là liên

tục; trong bóng tối đó liệu tôi có thể lắng nghe bạn? Dĩ nhiên tôi có thể.

Người hỏi: Krishnaji, vậy thì nó vẫn còn là bóng tối?

Krishnamurti: Không, không, đừng bận tâm. Tôi đang sống trong sự phân chia liên tục mà tạo tác bóng tối. Người nào đó, ‘X’ đến và bảo cho tôi, không có phân chia gì cả, người bạn ơi, hãy thấy nó.

David Bohm: Đúng. Bây giờ tại sao ông nói, ông có thể lắng nghe trong bóng tối?

Krishnamurti: Cái gì?

David Bohm: Ông đã vừa nói rằng, ông có thể lắng nghe trong bóng tối.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn.

David Bohm: Đúng, điều đó cần . . . nào đó.

Krishnamurti:Ồ, vâng, tôi có thể lắng nghe trong bóng tối. Nếu tôi không thể, tôi phải chịu số phận bi đát.

David Bohm: Nhưng cái đó là không-tranh luận..

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Cái đó là không-tranh luận, nhưng cái đó là như thế! Nếu tôi liên tục đang sống trong bóng tối ...

David Bohm: Điều đó rõ ràng. Chúng ta đã tìm hiểu nó, liên tục đang sống trong bóng tối không xứng đáng gì cả. Nhưng lúc này chúng ta nói rằng có thể lắng nghe trong bóng tối.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Vâng, thưa bạn. Lắng nghe. Nó không là điều đó – dĩ nhiên, thưa bạn.

Người hỏi: Điều này phù hợp với điều gì ông nói rằng không có sự phân chia.

Krishnamurti: Lắng nghe là không phân chia.

Người hỏi: Đúng nếu lắng nghe là phân chia, tôi không thể lắng nghe.

Krishnamurti: Nhưng tôi ở trong phân chia. Không, thưa bạn, bạn đang bỏ lỡ mấu chốt. Anh ấy nói không có sự phân chia. Anh ấy là người chỉ đường cho tôi. Tôi không hiểu liệu tôi đang trình bày rõ ràng? Ồ, không.

Người hỏi: Liệu ông có thể giải thích rõ ràng hơn một chút?

Krishnamurti: Anh ấy, ‘X’ nói, thấu triệt, anh ấy giải thích rất, rất kỹ càng cho tôi thấu triệt là gì – tôi sẽ không trình bày lặp đi và lặp lại điều đó. Anh ấy giải thích cho tôi rất, rất tỉ mỉ. Tôi có sự nhạy cảm, tôi đã và đang lắng nghe anh ấy trong bóng tối của tôi nhưng lắng nghe đó đang khiến cho tôi nhạy cảm, sinh động, tỉnh táo. Đó là điều gì tôi đã và đang nói. Cùng nhau chúng ta đi và đang làm việc đó. Và anh ấy đưa ra một khẳng định rằng: tuyệt đối không có sự phân chia. Và tôi biết rằng tôi đang sống trong sự phân chia liên tục.

Chính khẳng định đó đã đưa chuyển động phân chia liên tục này đến một kết thúc. Tôi kinh ngạc. Vâng, thưa bạn.

Ngược lại nếu điều này không xảy ra tôi không có gì cả. Bạn theo kịp chứ? Tôi ‘liên tục’ đang sống trong bóng tối. Một người, một tiếng nói trong sa mạc, và đang lắng nghe tiếng nói đó có một ảnh hưởng lạ thường trong sa mạc.

David Bohm: Lắng nghe đạt đến được cái nguồn của chuyển động, trái lại sự quan sát không đạt đến được.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Tôi đã quan sát, tôi đã lắng nghe, tôi đã đùa giỡn mọi loại trò chơi trong suốt sống của tôi. Và tôi đã thử qua mọi thứ mà những con người đã sáng chế, hay đang sáng chế. Và lúc này tôi thấy chỉ có một việc duy nhất, rằng có bóng tối liên tục này và tôi đang hành động trong bóng tối đó, trong sa mạc này mà là bóng tối, mà trung tâm của nó là cái ngã. Tôi thấy điều đó ‘một cách tuyệt đối’. Tôi có ý một cách tuyệt đối, một cách hoàn toàn, bạn không thể tranh luận với nó nữa. Và bạn đến và bạn bảo cho tôi ‘cái này’. Thưa bạn, thấy điều gì xảy ra? Vâng, thưa bạn. Trong sa mạc đó một tiếng nói vang lên: có nước. Bạn theo kịp chứ? Không còn là hy vọng, có hành động tức khắc trong tôi. Vâng, mà là, thưa bạn, bạn sẽ nói người ta phải nhận ra, hiểu rõ, bất kỳ từ ngữ nào, rằng chuyển động liên tục này trong bóng tối là sống của tôi? Bạn sẽ chấp nhận điều đó, thưa bạn? Bạn theo kịp điều gì tôi đang nói? Liệu tôi có thể nhận ra bằng tất cả trải nghiệm của tôi, bằng tất cả hiểu biết của tôi, bằng tất cả vân vân của tôi, của một triệu năm, bỗng nhiên nhận ra rằng tôi đang sống hoàn toàn trong bóng tối? Không người nào sẽ chấp nhận điều đó? Bởi vì điều đó có nghĩa, tôi đã đến được sự kết thúc của tất cả hy vọng. Đúng chứ? Hy vọng của tôi cũng là bóng tối. Bạn phải hoàn toàn cắt đứt

tương lai. Bạn hiểu chứ? Thế là tôi bị bỏ lại cùng bóng tối khủng khiếp này, và tôi ở đó. Không, thưa bạn. Điều đó có nghĩa, sự nhận ra của điều đó là đoạn kết của trở thành. Đúng chứ? Và thưa bạn, một cách tự nhiên, tôi đã đến được mấu chốt đó mà ‘X’ bảo tôi.

Bạn thấy tất cả họ, tất cả những tôn giáo đã nói sự phân chia này tồn tại. Thượng đế và con của Thượng đế.

David Bohm: *Vâng, ô họ nói, nó có thể vượt qua được.*

Krishnamurti: Nó cũng là khuôn mẫu được lặp lại.

David Bohm: *Vâng, tôi không hiểu liệu những tôn giáo Ấn độ đã nói điều này?*

Krishnamurti: Tôi không biết nhưng tôi đã bàn luận cùng những học giả Ấn độ, tôi nghi ngờ nó. Không, không, tôi nghi ngờ nó nhiều lắm. Không đặt thành vấn đề người nào đã nói, nhưng sự kiện là người nào đó trong sa mạc này đang nói điều gì đó, và trong sa mạc đó tôi đã và đang lắng nghe, đã và đang lắng nghe mọi tiếng nói. Đúng chứ, thưa bạn? Và tiếng nói riêng của tôi, mà đã tạo tác mỗi lúc một nhiều bóng tối hơn. Vâng, điều này đúng. Điều đó có nghĩa, thưa bạn, phải không: khi có thấu triệt không có sự phân chia.

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Nó không là thấu triệt của bạn hay thấu triệt của tôi, nó là thấu triệt. Trong cái đó, không có sự phân chia.

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Mà có nghĩa, thưa bạn, liệu tôi hiểu rõ điều này, rằng nền tảng, mà chúng ta đã nói về . . .

David Bohm: Nền tảng thì sao?

Krishnamurti: Trong nền tảng đó không có bóng tối như bóng tối, không có ánh sáng như ánh sáng. Cái đó là gì? Trên nền tảng đó, hay trong nền tảng đó, không có sự phân chia và thế là nó không – chúng ta đã thâm nhập tất cả điều đó, chỉ nắm bắt lại nó – nó không bị sinh ra từ ý chí hay thời gian, hay tư tưởng và tất cả điều đó. Thế là trong nền tảng đó . . .

David Bohm: Liệu ông đang nói rằng, ánh sáng và bóng tối không bị phân chia?

Krishnamurti: Đúng.

David Bohm: Mà có nghĩa để nói rằng, không có cả hai.

Krishnamurti: Không cả hai, đó là nó, đó là nó. Có cái gì đó khác nữa. Bạn thấy, bạn đến và bảo cho tôi sự kiện lạ thường này. Đối với tôi, đó là một sự kiện lạ thường. Tôi nhận ra nó bằng tất cả thân tâm của tôi rằng điều gì bạn nói là đúng thực – đúng thực không chỉ bằng từ ngữ nhưng nó là như thế. Và tôi thấy – không phải tôi thấy – có một nhận biết rằng có một chuyển động khác hẳn, mà là không- phân hai.

David Bohm: Không-phân hai có nghĩa gì? Không -phân chia?

Krishnamurti: Không-phân chia. Tôi sẽ không sử dụng từ ngữ không-phân hai – họ sử dụng từ ngữ đó ở Ấn độ. Không có sự phân chia.

David Bohm: Nhưng đâu vậy có chuyển động.

Krishnamurti: Chuyển động, dĩ nhiên.

David Bohm: Điều đó có nghĩa gì lúc này, không có sự phân chia?

Krishnamurti: Chuyển động, tôi có ý qua từ ngữ chuyển động đó rằng, nó không là thời gian. Chuyển động đó không nuôi dưỡng sự phân chia. Thế là tôi muốn quay lại cái đó, dẫn đến nền tảng.

Nếu, trong nền tảng đó cũng không có cả bóng tối lẫn ánh sáng, mà thực sự là một phân chia to tát. Đúng chứ? Trên nền tảng đó không có sự phân chia. Nền tảng đó không là Thượng đế, hay người con của Thượng đế, không có sự phân chia. Vậy là điều gì xảy ra? Bạn sẽ nói, thưa bạn, rằng nền tảng là chuyển động?

David Bohm: Ồ, nó có thể là, vâng. Chuyển động mà không bị phân chia, mà không có sự phân chia.

Krishnamurti: Không. Tôi nói có chuyển động trong bóng tối.

David Bohm: Vâng. Nhưng chúng ta đã nói không có sự phân chia của bóng tối và ánh sáng, và tuy nhiên ông đã nói, có chuyển động.

Krishnamurti: Vâng. Bạn sẽ nói nền tảng là chuyển động không ngừng nghỉ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Điều đó có nghĩa gì?

David Bohm: Ô, nó không rõ ràng lắm – diễn tả nó rất khó khăn.

Krishnamurti: Tôi nghĩ người ta có thể thâm nhập nó, chúng ta hãy diễn tả nó. Tôi đang lạc lõng nơi nào đó, chỉ chờ một phút, hãy quay lại.

Chuyển động là gì, thưa bạn, tách khỏi từ đây đến đó, tách khỏi thời gian, liệu có bất kỳ chuyển động nào khác?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Có. Chuyển động từ đang là sang đang từ thành, thuộc tâm lý. Có chuyển động của khoảng cách, có chuyển động của thời gian. Chúng ta nói, đó là tất cả những phân chia. Liệu có một chuyển động mà không-phân chia – không, mà trong chính nó không có phân chia? Có, khi bạn vừa đưa ra phát biểu đó. Bạn theo kịp chứ, thưa bạn? Khi bạn vừa thực hiện phát biểu đó rằng không có sự phân chia, nó là chuyển động đó, chắc chắn? Đúng chứ?

David Bohm: Ô, ông đang nói rằng khi không có sự phân chia vậy thì chuyển động đó hiện diện ở đó. Đúng chứ?

Krishnamurti: Vâng. Và tôi đã nói, 'X' nói, cái đó là nền tảng.

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Bạn sẽ nói – đây là những từ ngữ – nó không kết thúc, không khởi đầu?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Mà lại nữa có nghĩa thời gian.

Người hỏi: Liệu người ta có thể nói chuyển động đó không có hình thể?

Krishnamurti: Tất cả điều đó, không hình thể, chúng ta không đang nói. Tôi **mún** thâm nhập thêm một chút nữa. Điều gì tôi đang hỏi là: chúng ta đã nói, khi chúng ta đã phát biểu rằng không có sự phân chia, điều này có nghĩa không-phân chia trong chuyển động.

David Bohm: Vâng. Nó trôi chảy mà không -phân chia, ông thấy.

Krishnamurti: Vâng. Khi bạn chấp nhận rằng bạn đã chỉ rõ cho tôi cái gì đó, nó là chuyển động mà không có sự phân chia trong nó.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Liệu tôi nắm bắt được ý nghĩa của cái đó? Bạn hiểu điều gì tôi có ý? Liệu tôi hiểu rõ chiều sâu của khẳng định đó? Một chuyển động mà không có sự phân chia trong nó, mà có nghĩa không -thời gian, không-khoảng cách như chúng ta biết nó, không-yếu tố của thời gian trong nó gì

cả. Vậy là tôi đang cố gắng thấy, thưa bạn, liệu đó là chuyển động, liệu nó đang xô đẩy con người – hãy chờ một phút, tôi chỉ đang sử dụng những từ ngữ sai lầm – liệu nó đang vây quanh con người?

David Bohm: Vâng, đang bao phủ.

Krishnamurti: Đang bao phủ con người. Bạn hiểu chứ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Tôi muốn nắm bắt cái này. Tôi quan tâm đến con người, đến nhân loại, loài người, mà là tôi. Bạn đã đưa ra, ‘X’ – không đặt thành vấn đề – ‘X’ đã đưa ra nhiều khẳng định và tôi đã nắm bắt một khẳng định mà dường như tuyệt đối đúng thực: rằng không có sự phân chia. Và nó có nghĩa, không có hành động mà gây phân chia.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Đúng chứ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Tôi thấy cái đó. Và tôi cũng thấy: liệu chuyển động đó là không-thời gian, vân vân, có vẻ đó là thế giới. Bạn theo kịp chứ?

David Bohm: Vĩ trụ.

Krishnamurti: Vĩ trụ, vạn vật, tổng thể.

David Bohm: *Tổng thể.*

Krishnamurti: Tổng thể. Bạn biết, liệu không có một phát biểu, thưa bạn, trong thế giới Do thái giáo, ‘Chỉ Thượng đế có thể nói, Ta là’?

David Bohm: *Ồ, đó là cách ngôn ngữ được sử dụng. Ngôn ngữ được thiết lập theo cách đó. Không cần thiết phải phát biểu nó.*

Krishnamurti: Không, tôi hiểu. Bạn theo kịp điều gì tôi đang cố gắng nhắm đến?

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Tôi đang cố gắng nói gì?

David Bohm: *Ồ, rằng chỉ chuyển động duy nhất này ‘là’.*

Krishnamurti: Bạn thấy, thưa bạn, liệu cái trí có thể thuộc chuyển động đó? Bởi vì cái đó là không-thời gian, thế là không-chết.

David Bohm: *Vâng, chuyển động là không-chết.*

Krishnamurti: Chết.

David Bohm: *Nếu cái trí tham gia trong cái đó, nó cũng giống hết.*

Krishnamurti: Bạn hiểu điều gì tôi đang nói?

David Bohm: Vâng. Nhưng cái gì chết khi cá thể chết?

Krishnamurti: Điều đó không có ý nghĩa, bởi vì một lần tôi đã hiểu rõ không có sự phân chia . . .

David Bohm: . . . vậy thì nó không quan trọng.

Krishnamurti: Chết không quan trọng.

David Bohm: Nó vẫn còn quan trọng trong tình huống nào đó.

Krishnamurti: Ô, sự kết thúc của cơ thể, việc đó quá nhỏ nhoi. Nhưng bạn hiểu chứ? Tôi đang mong muốn nắm bắt sự tác động của khẳng định của bạn khi đang nói rằng, không có sự phân chia, đã phá vỡ sức hút mãnh liệt của bóng tối của tôi, và tôi thấy rằng có một chuyển động và đó là tất cả. Mà có nghĩa, chết chẳng có ý nghĩa bao nhiêu.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Bạn đã xóa sạch hoàn toàn sự sợ hãi của chết.

David Bohm: Vâng, tôi hiểu rõ rằng khi cái trí đang tham gia trong chuyển động đó, vậy thì cái trí 'là' chuyển động đó.

Krishnamurti: Đó là tất cả! Cái trí là chuyển động đó.

David Bohm: Ông sẽ nói rằng vật chất cũng là chuyển động đó?

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, tôi sẽ nói mọi thứ. Trong bóng tối của tôi, tôi đã lắng nghe bạn. Đó là quan trọng nhất. Và sự rõ ràng của bạn đã phá vỡ sức hút mãnh liệt của bóng tối của tôi. Khi bạn đã nói không có sự phân chia, bạn đã xóa sạch sự phân chia giữa sống và chết. Tôi không hiểu liệu bạn thấy điều này?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Vậy thì người ta không bao giờ có thể nói, ‘Tôi là bất tử’. Bạn theo kịp chứ? Điều đó quá trẻ con.

David Bohm: Vâng, đó là sự phân chia.

Krishnamurti: Hay, ‘Tôi đang tìm kiếm sự bất tử’. Hay, ‘Tôi đang trở thành’ – bạn đã xóa sạch toàn ý thức của chuyển động trong bóng tối. Tôi không hiểu liệu bạn nắm được cái này? Vâng, thưa bạn.

Người hỏi: Vậy thì, ý nghĩa của thế giới sẽ là gì? Liệu có một ý nghĩa đối với nó?

Krishnamurti: Thế giới?

Người hỏi: Cùng con người.

David Bohm: Xã hội, liệu ông có ý đó?

Người hỏi: Vâng, có vẻ rằng khi ông đưa ra khẳng định này, không có sự phân chia, và sống là chết, vậy thì điều gì là sự quan trọng của con người cùng tất cả đấu tranh của anh ấy, cùng tất cả . . . của anh ấy?

Krishnamurti: Không. Anh ấy ở trong bóng tối. Điều đó có sự quan trọng gì? Nó giống như đang đấu tranh trong một căn phòng khóa kín. Đó là toàn mầu chột.

David Bohm: Sự quan trọng chỉ có thể nảy sinh khi bóng tối được xua tan.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

Người hỏi: Sự quan trọng duy nhất là xua tan bóng tối.

Krishnamurti: Ồ, không, không. Không!

David Bohm: Liệu chúng ta sẽ không nói rằng cái gì đó thăm thẳm hơn có thể được thực hiện ngoài việc xua tan bóng tối hay sao?

Krishnamurti: Tất cả mọi điều mà bạn đã giúp đỡ cho tôi, người đã lắng nghe rất cẩn thận mọi thứ mà bạn, người có thấu triệt, vân vân, nói. Việc gì bạn đã thực hiện xong là xóa sạch trung tâm. Vậy là trong bóng tối, tôi có thể sáng chế nhiều ý nghĩa, rằng có ánh sáng, có Thượng đế, có vẻ đẹp, có cái này, cái kia, nó vẫn còn trong khu vực của bóng tối. Bị trói buộc trong một căn phòng đầy bóng tối và tôi có thể sáng chế nhiều hình ảnh. Nhưng tôi muốn hiểu rõ điều gì khác nữa. Mà là: liệu cái trí của cái người mà có thấu triệt này, vì vậy đã xua tan bóng tối và vì vậy có hiểu rõ của nền tảng đó, mà là chuyển động không-thời gian và vân vân – vậy thì liệu chính cái trí đó là chuyển động đó?

David Bohm: *Vâng, nhưng nó không là ăng thể. Cái trí là chuyển động nhưng chúng ta đang nói chuyển động là vật chất, chuyển động là cái trí.*

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Vâng, thưa bạn.

David Bohm: *Và chúng ta đã nói rằng nền tảng có lẽ vượt khỏi cái trí vũ trụ. Lúc trước ông đã nói rằng chuyển động, rằng nền tảng còn thăm thăm hơn cái trí vũ trụ, thăm thăm hơn trống không.*

Krishnamurti: Chúng ta đã nói điều đó, thăm thăm hơn.

David Bohm: *Thăm thăm hơn. Nhưng nó chứa đựng – chúng ta phải rõ ràng điều đó. Chúng ta nói cái trí là chuyển động này.*

Krishnamurti: Vâng, cái trí là chuyển động này.

David Bohm: *Chúng ta không đang nói ằng chuyển động này là duy nhất cái trí.*

Krishnamurti: Không, không, không.

David Bohm: *Đó là nghi ấn mà tôi đang cố gắng được thông suốt.*

Krishnamurti: Cái trí là chuyển động – cái trí, trong ý nghĩa, ‘nền tảng’.

David Bohm: *Nhưng nền tảng vượt khỏi cái trí, là điều gì ông đã nói.*

Krishnamurti: Lúc này, chỉ một phút thôi: bạn có ý gì ‘qua vượt khỏi cái trí’?

David Bohm: Chỉ quay lại điều gì chúng ta đã bàn luận cách đây vài ngày: chúng ta đã nói chúng ta có tổng không, cái trí vũ trụ và tiếp theo nền tảng vượt khỏi cái đó, vâng.

Krishnamurti: Bạn sẽ nói vượt khỏi cái đó là chuyển động này?

David Bohm: Vâng. Chuyển động từ cái – cái trí nổi lên từ chuyển động như một nền tảng và trở lại nền tảng; đó là điều gì chúng ta đang nói.

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng. Cái trí nổi lên từ chuyển động.

David Bohm: Và nó chết trở lại vào chuyển động.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Nó có sự tồn tại của nó trong chuyển động.

David Bohm: Vâng, và vật chất cũng vậy.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Vậy, thưa bạn, điều gì chúng ta muốn nhắm đến là: tôi là một con người bị đối diện với kết thúc và khởi đầu này, và bạn, ‘X’ xóa bỏ điều đó.

David Bohm: Vâng, nó không cơ bản.

Krishnamurti: Nó không cơ bản. Bạn đã xóa sạch một trong những sợ hãi quan trọng nhất của sống, đó là chết.

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Bạn thấy nó gây ảnh hưởng ra sao cho một con người khi không có chết? Mà có nghĩa cái trí không còn tuổi tác, cái trí thông thường mà tôi đang nói. Tôi không hiểu liệu tôi đang chuyển tải điều này?

David Bohm: *Chúng ta hãy thâm nhập chậm chậm. Ông nói cái trí không già đi, nhưng điều gì xảy ra nếu những tế bào não có già đi?*

Krishnamurti: Tôi nghi ngờ nó.

David Bohm: *Vâng. Làm thế nào chúng ta có thể biết điều đó?*

Krishnamurti: Bởi vì không-xung đột, bởi vì không-căng thẳng, bởi vì không-trở thành, không-chuyển động. Bạn theo kịp chứ?

David Bohm: *Vâng, ở đây là điều gì đó mà rất khó khăn khi truyền đạt một cách chắc chắn về nó.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Bạn không thể chứng thực bất kỳ điều gì về điều này.

David Bohm: *Nhưng điều kia, điều gì chúng ta đã nói từ trước đến nay . . .*

Krishnamurti: . . . có thể được lý luận.

David Bohm: Nó là lý luận và ông cũng có thể tự-cảm thấy nó cho chính ông. Nhưng lúc này ông đang phát ầu cái gì đó về những tế bào não mà tôi không hiểu rõ gì cả. Nó có lẽ như thế, nó có thể như thế.

Krishnamurti: Tôi nghĩ nó 'là' như thế. Tôi không muốn bàn luận về nó. Khi một cái trí, mà đã sống trong bóng tối – một cái trí mà đã sống trong bóng tối và ở trong chuyển động liên tục.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Thế là có sự kiệt sức của những tế bào não, suy sụp.

David Bohm: Chúng ta có thể nói rằng sự xung đột này sẽ làm cho những tế bào bị suy sụp. Nhưng người nào đó có lẽ cãi lại rằng, ngay cả không có xung đột chúng cũng có thể suy sụp tại một tỷ lệ thấp hơn. Ví dụ chúng ta hãy nói nếu ông sẽ sống một trăm năm trong thời gian, những tế bào sẽ suy sụp không đặt thành vấn đề ông sẽ làm gì.

Krishnamurti: Hãy tìm hiểu điều này chậm chậm.

David bohm: Tôi có thể sẵn sàng chấp nhận rằng tỷ lệ suy sụp của những tế bào não có thể được giảm xuống khi ông loại bỏ xung đột.

Krishnamurti: Được chậm lại.

David Bohm: Được chậm lại.

Krishnamurti: Sự suy sụp có thể được chậm lại.

David Bohm: Có lẽ nhiều.

Krishnamurti: Nhiều. Chín mươi phần trăm.

David Bohm: Điều đó chúng ta có thể hiểu rõ. Nhưng nếu ông nói một trăm phần trăm, vậy thì rất khó khăn để hiểu rõ.

Krishnamurti: Chín mươi phần trăm. Hãy chờ một phút. Nó có thể rất, rất được chậm lại nhiều lắm. Và điều đó có nghĩa gì? Điều gì xảy ra cho một cái trí mà không có xung đột, chín mươi phần trăm, hay tám mươi phần trăm, cái trí đó là gì – cái trí trong ý nghĩa của, chất lượng của cái trí đó mà không có vấn đề là gì? Thưa bạn, bạn thấy, giả sử một cái trí như thể sống trong không khí tinh khiết, không bị ô nhiễm vân vân và vân vân, loại thức ăn đúng đắn và vân vân và vân vân, tại sao nó không thể sống hai trăm năm?

David Bohm: Ồ, có thể được, vài người được nói đã sống đến một trăm năm mươi năm, sống trong không khí rất trong lành và thức ăn tốt.

Krishnamurti: Nhưng bạn thấy chính những người đã sống một trăm năm mươi năm đó, nếu họ không có xung đột họ có lẽ sống lâu hơn nhiều.

David Bohm: Vâng, họ có lẽ. Có một trường hợp tôi đã đọc được về một người đàn ông ở nước Anh sống đến một trăm năm mươi năm, câu chuyện đó được ghi lại. Và những bác sĩ muốn tìm hiểu về ông ấy, họ mời ông ấy đến Luân đôn uống

rượu và ăn tối cùng ông ấy và sau đó ông ấy chết vài ngày sau.

Krishnamurti: Ông già tội nghiệp!

Người hỏi: Krishnaji, thông thường ông nói rằng bất kỳ cái gì sống trong thời gian cũng chết trong thời gian.

Krishnamurti: Vâng, nhưng bộ não, mà đã có thấu triệt đã thay đổi những tế bào.

Người hỏi: Có vẻ ông đang hàm ý trong một cách rằng bộ não vật chất . . .

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Chúng ta đã nói điều đó. Chúng ta đã tìm hiểu điều đó.

Người hỏi: . . . không sống trong thời gian nữa.

Krishnamurti: Không, đừng vội vàng mang vào thời gian. Chúng ta đang nói rằng thấu triệt tạo ra một thay đổi trong những tế bào não, chúng ta đã nói điều đó. Mà có nghĩa những tế bào não không còn đang suy nghĩ dựa vào thời gian nữa. Đúng chứ, thưa bạn?

Người hỏi: Thời gian tâm lý?

Krishnamurti: Dĩ nhiên, điều đó được hiểu.

David Bohm: Nếu họ không bị phiền muộn nhiều, họ sẽ vẫn ở trong trật tự và có lẽ họ sẽ suy sụp chậm hơn, chúng ta có lẽ tăng giới hạn tuổi tác từ một trăm năm mươi năm lên hai

trăm năm, miễn là bạn cũng có môi trường sống lành mạnh chung quanh.

Krishnamurti: Đúng. Tất cả điều đó nghe quá bình thường, tất cả điều đó.

David Bohm: *Vâng, có vẻ không tạo ra nhiều khác biệt. Nó là một ý tưởng lý thú.*

Krishnamurti: Điều gì nếu tôi sống một trăm năm khác, điều gì?

David Bohm: *Vâng, ở những người đã sống một trăm năm mươi năm, ngoài điều đó ra chẳng có gì lạ thường cả.*

Krishnamurti: Điều gì chúng ta đang cố gắng tìm ra là: Chuyển động lạ thường này có ảnh hưởng gì vào bộ não, bạn hiểu chứ, thưa bạn?

David Bohm: *Vâng. Nếu chúng ta nói, trong cách nào đó bộ não bị bao phủ một cách trực tiếp trong chuyển động này.*

Krishnamurti: Vâng, đúng vậy.

David Bohm: *Điều đó sẽ mang nó đến trật tự. Nhưng có một dòng chảy trực tiếp, thuộc vật chất.*

Krishnamurti: Không chỉ thuộc vật chất.

David Bohm: *Nhưng còn cả thuộc tinh thần, cả hai.*

Krishnamurti: Vâng, cả hai. Nó phải có một ảnh hưởng lạ thường vào bộ não.

Người hỏi: Krishnaji, lúc trước ông đã nói về năng lượng. Một năng lượng, không phải năng lượng hàng ngày nhưng . . . chính nào đó.

Krishnamurti: Chúng ta đã nói chuyển động đó là năng lượng tổng thể, chúng ta đã và đang nói tất cả điều đó. Lúc này thấu triệt này đã nắm bắt, đã thấy chuyển động lạ thường đó và nó là bộ phận của năng lượng đó. Tôi muốn tiến gần sát đến quả đất hơn, mà là tôi đã sống cùng sợ hãi của chết, sợ hãi của không trở thành và vân vân, bỗng nhiên tôi thấy không có sự phân chia và tôi hiểu rõ toàn sự việc này. Vậy là điều gì đã xảy ra cho cái trí của tôi? Bạn theo kịp chứ?

Thưa bạn, hãy thấy cái gì đó. Bạn thấy toàn sự việc này không phải như bằng từ ngữ, bạn thấy nó như một sự kiện, sự thật lạ thường, không chỉ bằng quả tim, cái trí của bạn, bạn thấy sự việc này. Chính nhận biết đó phải gây ảnh hưởng bộ não của bạn.

David Bohm: Vâng. Nó mang trật tự.

Krishnamurti: Không những trật tự trong sống nhưng . . .

David Bohm: Tôi có ý trật tự trong bộ não.

Krishnamurti: . . . trong bộ não.

David Bohm: Lúc này những tế bào não – người ta có thể chứng thực rằng, nếu bạn chịu áp lực của sự căng thẳng những tế bào não bắt đầu suy sụp. Điều đó được chứng thực.

Và nếu bạn có trật tự trong những tế bào não, vậy thì nó khác hẳn.

Krishnamurti: Tôi có một cảm thấy, thưa bạn, đừng cố chế nhạo nó, cảm thấy đó có lẽ giả dối, hay nó có lẽ đúng thực. Tôi cảm thấy rằng bộ não không bao giờ mất đi chất lượng của chuyển động đó. Tôi không biết liệu bạn thấy.

David Bohm: Khi bộ não có nó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Tôi đang nói về con người mà đã thông suốt tất cả điều này và vân vân.

David Bohm: Vì vậy có thể nó không bao giờ mất đi chất lượng đó.

Krishnamurti: Vì vậy nó không còn dính dáng trong thời gian nữa.

David Bohm: Nó không còn bị chi phối bởi thời gian nữa. Từ điều gì chúng ta đã nói, bộ não không đang tiến hóa trong bất kỳ ý nghĩa nào, nó chỉ là sự hỗn loạn. Ông không thể nói rằng bộ não của con người đã tiến hóa từ mười ngàn năm qua.

Krishnamurti: Cái gì?

David Bohm: Ông có thể nói, đã 'không' có bất kỳ sự tiến hóa thực sự nào trong suốt mười ngàn năm vừa qua của bộ não, bởi vì nếu ông quay lại thời xa xưa nó giống hệt. Ông thấy, khoa học, hiểu biết đã phát triển nhưng con người đã

cảm thấy giống hệt về sống cách đây nhiều ngàn năm như họ cảm thấy bây giờ.

Krishnamurti: Thưa bạn, tôi muốn tìm ra: đó là trong trống không yên lặng đó, chúng ta đã trải qua cái gì, liệu bộ não tuyệt đối yên lặng? Bạn hiểu câu hỏi của tôi chứ?

David Bohm: Ô, không tuyệt đối bởi vì . . .

Krishnamurti: Trong ý nghĩa không-chuyển động.

David Bohm: Vâng, chúng ta đã bàn luận điều này trước kia. Ông thấy máu huyết đang chảy bên trong bộ não.

Krishnamurti: Vâng, chúng ta không đang nói về điều đó.

David Bohm: Chúng ta đang bàn **đn** loại chuyển động nào?

Krishnamurti: Tôi đang nói về chuyển động của tư tưởng, chuyển động của bất kỳ phản ứng nào.

David Bohm: Vâng. Không có chuyển động nào mà trong đó bộ não chuyển động một cách độc lập. Ông đã nói có chuyển động của tổng thể nhưng bộ não không ra khỏi hướng riêng của nó, giống như tư tưởng, ông thấy.

Krishnamurti: Bạn thấy, bạn đã thực hiện một hành động lạ thường, mà là bạn đã xóa sạch chết. Đó là một hành động lạ thường, rất có ý nghĩa, bạn theo kịp chứ, thưa bạn? Và thế là tôi hỏi, bộ não, cái trí, bộ não là gì khi không có chết? Bạn theo kịp chứ? Nó đã trải qua một ca phẫu thuật.

David Bohm: Chúng ta đã nói về: thông thường bộ não có ý tưởng của chết liên tục ở đó trong hậu cảnh, và lúc này ý tưởng đó đang quấy rầy liên tục bộ não.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn.

David Bohm: Bởi vì bộ não biết trước chết đó và nó đang cố gắng chặn đứng chết đó.

Krishnamurti: Đoạn kết của chính nó và vân vân và vân vân.

David Bohm: Nó biết trước tất cả việc đó và nói nó phải chặn đứng chết nhưng nó không thể.

Krishnamurti: Nó không thể.

David Bohm: Và thế là nó có một vấn đề.

Krishnamurti: Đấu tranh liên tục với nó.

David Bohm: Trong hậu cảnh.

Krishnamurti: Vậy là tất cả điều đó đã đến một kết thúc. Bạn đã thực hiện được một việc lạ thường. Bạn theo kịp điều gì tôi đang nói. Làm thế nào cái đó gây ảnh hưởng sống hàng ngày của tôi? Bởi vì tôi phải sống trên quả đất này. Làm thế nào nó gây ảnh hưởng sống của tôi? Sống hàng ngày của tôi. Sống hàng ngày của tôi là sự hung hăng, đang trở thành liên tục này, thành công, tất cả điều đó đã qua rồi. Một sự việc thật lạ thường đã xảy ra. Bạn theo kịp chứ, thưa bạn?

Ngày mai, ~~thứ~~ bảy, là ngày cuối cùng. Chúng ta sẽ thâm nhập cái này nhưng hôm nay chúng ta đã hiểu rõ nhiều lắm.

David Bohm: Trong mang vào vấn đề của sống hàng ngày này, ông có lẽ mang vào vấn đề của từ bi.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên, tất cả điều đó. Bạn thấy, thưa bạn, đó là chuyển động – bạn thấy từ bi trở thành hơi hơi – chuyển động đó là từ bi?

David Bohm: Nó sẽ vượt khỏi.

Krishnamurti: Đó là nó. Đó là lý do tại sao người ta phải cẩn thận vô cùng.

David Bohm: Vậy thì lại nữa từ bi trỗi dậy từ nó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên nếu bạn đã không nắm được cái đó. Chúng ta nên ngừng lại.

Ojai, California, ngày 17 tháng 4 năm 1980

Chương 8

THẤU TRIỆT CÓ THỂ NHẬN BIẾT ĐƯỢC TRONG MỘT CÁI KHÁC

Nói chuyện lần thứ tám cùng Dr David Bohm
Ojai, ngày 19 tháng 4 năm 1980

Krishnamurti: Hôm trước chúng ta đang đề cập về không-chuyển động.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Một con người đã theo đuổi con đường của trở thành và đã thông suốt tất cả việc đó và đã thâm nhập ý thức của trống không, yên lặng, năng lượng này, anh ấy đã bỏ lại hầu hết mọi thứ và đến được mấu chốt, nền tảng. Và liệu thấu triệt này có, làm thế nào tất cả điều đó gây ảnh hưởng sống hàng ngày của anh ấy? Đó là điều gì chúng ta đã đề cập đến.

David Bohm: Vâng, đó là câu hỏi.

Krishnamurti: Sự liên hệ của anh ấy với xã hội là gì, hành động của anh ấy với chiến tranh và toàn thế giới là gì – một thế giới mà thực sự đang sống trong bóng tối và đang đấu tranh trong bóng tối, hành động của anh ấy là gì? Đúng chứ? Tôi sẽ nói, thưa bạn, như chúng ta đã đồng ý ngày hôm trước, rằng nó là không-chuyển động. Điều đó có nghĩa gì?

David Bohm: Vâng, ô lúc trước chúng ta đã nói rằng nền tảng là chuyển động mà không có sự phân chia.

Krishnamurti: Không-phân chia. Tôi đã quên điều đó, vâng, hoàn toàn đúng.

David Bohm: Trong ý nghĩa nào đó dường như mâu thuẫn khi nói không-chuyển động, trong khi ông nói nền tảng là chuyển động.

Krishnamurti: Vâng, nền tảng là chuyển động. Tôi đã quên tất cả điều đó. Bạn sẽ nói một con người trung bình, bình thường, có giáo dục, hiểu biết rộng, cùng tất cả những hoạt động không thoải mái của anh ấy, anh ấy liên tục trong chuyển động. Đúng chứ?

David Bohm: Ô, một loại chuyển động nào đó.

Krishnamurti: Tôi có ý một chuyển động trong thời gian.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Một chuyển động trong trở thành. Và chúng ta đang nói con người mà đã tìm hiểu thật trọng – nếu tôi

được phép sử dụng từ ngữ đó – con đường đó và đã đến được mấu chốt đó, và từ đó hành động của anh ấy là gì? Trong lúc này chúng ta đã nói, bất kể điều đó có nghĩa gì, không -hành động, không-chuyển động. Điều đó có nghĩa gì?

David Bohm: Ô, nó có nghĩa, như ông đã nói, không tham gia trong qui trình trở thành này.

Krishnamurti: Vâng, điều đó, dĩ nhiên, điều đó là rõ ràng. Nếu anh ấy không tham gia trong qui trình này, anh ấy đảm trách vai trò gì? Bạn sẽ nói một không-hành động hoàn toàn? Điều đó có nghĩa gì? Tôi thấy cái gì đó nhưng tôi đang cố gắng diễn tả nó thành những từ ngữ.

David Bohm: Ô, không rõ ràng tại sao ông nên gọi nó là không-hành động, chúng ta có lẽ nghĩ rằng nó đã là hành động của một loại khác mà không là bộ phận của qui trình trở thành.

Krishnamurti: Nó không là trở thành.

David Bohm: Nhưng nó vẫn còn là hành động.

Krishnamurti: Anh ấy vẫn phải sống ở đây.

David Bohm: Ô, có một ý nghĩa rằng, bất kỳ điều gì anh ấy làm đều là hành động, hành động của anh ấy không bị điều khiển về hướng qui trình ảo tưởng này, hành động của anh ấy không dính dáng với ảo tưởng, nhưng nó sẽ được điều khiển về hướng cái gì mà là 'cơ bản' của qui trình ảo tưởng này. Như chúng ta đã bàn luận ngày hôm trước, có lẽ nó sẽ

được điều khiển rất cẩn thận về hướng 'tỉnh thức' được hướng sai lầm mà liên tục đang ra khỏi nền tảng. Đúng chứ?

Krishnamurti: Vâng, vâng. Bạn thấy nhiều tôn giáo khác nhau đã diễn tả một con người mà đã được cứu rỗi, mà đã được khai sáng, mà đã đạt được điều này hay điều kia. Họ đã miêu tả rất rõ ràng anh ấy là gì, anh ấy cử động như thế nào, đặc biệt trong những quyển sách tôn giáo Ấn độ, ở đó nó được giải thích rất rõ ràng, tôi tin tưởng như thế, anh ấy trông như thế nào, anh ấy đi đứng như thế nào, toàn tình tạng thuộc thân tâm của anh ấy. Tôi nghĩ đó chỉ là một diễn tả hay ho của cái gì đó mà là . . .

David Bohm: Ông nghĩ nó là sự tưởng tượng?

Krishnamurti: Tôi e rằng đa phần của nó là sự tưởng tượng. Tôi đã bàn luận quan điểm này với vài người và nó không giống như thế, đó không là sự tưởng tượng. Người nào đó mà đã diễn tả nó, đã biết một cách chính xác nó đã là gì.

David Bohm: Ô, làm thế nào người ta biết được nó? Điều đó không rõ ràng.

Krishnamurti: Tôi không môn cá nhân lắm, người ta đã nói 'Ông là cái đó' – tôi đã trả lời 'Đi khỏi đây đi'. Vì vậy một con người thuộc loại đó là gì, làm thế nào anh ấy sống trong thế giới này? Đó là một câu hỏi rất lý thú, cái này, nếu bạn thâm nhập nó khá sâu thẳm. Tôi nghĩ điều đó đúng, thưa bạn. Có một trạng thái của không-chuyển động. Đó là, không-chuyển động mà chúng ta đã thâm nhập vào.

David Bohm: Ông thấy, không rõ ràng ông có ý gì một cách chính xác qua từ ngữ ‘không-chuyển động’.

Krishnamurti: Người ta trở thành thi sĩ, nhưng tôi đang cố gắng tránh điều đó! Bạn thấy liệu nó đúng, thưa bạn, thậm chí phải phát một chút xíu thi ca: nó giống như một cái cây đơn côi trong một cánh đồng. Không có cái cây nào khác ngoại trừ cái cây đó, bất kể tên của cái cây đó là gì, nó hiện diện ở đó.

David Bohm: Ô, nhưng tại sao ông nói, ‘không-chuyển động’?

Krishnamurti: Nó là không-chuyển động.

David Bohm: Cái cây đứng yên, dĩ nhiên.

Krishnamurti: Một cái cây là một vật đang chuyển động, đang sống. Tôi không có ý đó.

David Bohm: Trong ý nghĩa nào đó cái cây đang chuyển động, nhưng liên quan đến cánh đồng nó đứng yên. Đó là hình ảnh mà chúng ta nhận được.

Krishnamurti: Bạn thấy, tôi đến với bạn, bởi vì bạn đã trải qua từ ‘khởi đầu sang kết thúc’. Và lúc này bạn đang ở tại một kết thúc, cùng một loại chuyển động hoàn toàn khác hẳn, mà là không-thời gian và tất cả điều đó.

David Bohm: Tôi đồng ý.

Krishnamurti: Nhưng bạn ở trong ‘cái đó’, bạn là cái đó. Tôi đến với bạn và hỏi, ‘Trạng thái cái trí của cái trí đó là gì’ – tôi nghĩ điều đó đúng – ‘Trạng thái của cái trí của bạn là gì, cái trí mà đã dạo trên con đường đó và đã kết thúc cái gì đó, đã hoàn toàn chuyển động khỏi bóng tối, trạng thái của cái trí đó là gì?’

David Bohm: Nếu ông nói nó là không-chuyển động, ông đang hàm ý nó bất biến?

Krishnamurti: Nó phải vậy. Bất biến trong ý nghĩa – bạn có ý gì qua từ ngữ *constant bất biến*?

David Bohm: Ô, nó có thể có nhiều nghĩa, nhưng . . .

Krishnamurti: Liên tục?

David Bohm: Không, không.

Krishnamurti: Bạn có ý rằng nó là . . .

David Bohm: . . . đứng yên?

Krishnamurti: Ô, không.

David Bohm: Đứng vững chắc, đứng cùng nhau như một tổng thể, ông thấy. Đó thực sự là nghĩa đen của nó.

Krishnamurti: Đó là nó?

David Bohm: Đó cũng là hình ảnh ông có về cái cây, ông biết. Đó là hình ảnh mà cái cây trong cánh đồng đã gợi ý.

Krishnamurti: Vâng, tôi biết. Điều đó quá lãng mạn và nên thơ và nó trở thành quá lừa dối. Nó là một hình ảnh đẹp nhưng chúng ta hãy chuyển động khỏi nó. Cái trí đó là gì, thưa bạn, cái trí đó là gì – tôi nghĩ chúng ta phải thông suốt điều đó – cái gì là cái trí, chất lượng của cái trí đó mà đã bắt đầu từ khởi đầu và đã theo đuổi sự trở thành, đã trải qua tất cả điều đó, trung tâm của bóng tối đã được xóa sạch, cái trí đó phải hoàn toàn khác hẳn. Không à? Lúc này, một cái trí như thế làm gì, hay không làm gì, trong thế giới mà ở trong bóng tối? Xin lỗi, nó nghe có vẻ . . .

David Bohm: Vâng, ở cái trí không làm một việc gì cả, nó không tham dự vào chuyển động của thế giới đó.

Krishnamurti: Đồng ý.

David Bohm: Và trong ý nghĩa đó chúng ta nói rằng nó là bất biến – không phải cố định, nhưng nó không-chuyển động.

Krishnamurti: Đứng yên?

David Bohm: Không, nó không đứng yên, nó là bất biến mà trong một ý nghĩa cũng là chuyển động. Có một bất biến mà không là chỉ đứng yên, mà cùng thời điểm cũng không là chuyển động.

Krishnamurti: Chúng ta đã nói chuyển động đó không là chuyển động-trở thành.

David Bohm: Vâng, nhưng chuyển động-nền tảng.

Krishnamurti: Vâng, chúng ta hãy gi nó là chuyển động - nền tảng.

David Bohm: Mà hoàn toàn được tự do.

Krishnamurti: Điều gì xảy ra cho cái trí đó? Chúng ta hãy thâm nhập từng chút một. Nó không có lo âu, không có sợ hãi, và mọi chuyện như thế. Bạn thấy những từ ngữ ‘tự bi’ và ‘tình yêu’ vượt khỏi điều đó. Đúng chứ?

David Bohm: Vâng, ồ, chúng có lẽ nổi lên từ nền tảng này.

Krishnamurti: Cái trí là tổng không, không một sự vật sự việc, và thế là trống không của hiểu biết – xin lỗi, tất cả điều này nghe ra quá . . . ấu bạn đã không theo sát nó ngay tại khởi đầu.

David Bohm: Ông phải thông suốt nó, ngược lại nó không có ý nghĩa gì cả.

Krishnamurti: Không ý nghĩa. Trống không của hiểu biết. Nó sẽ luôn luôn đang hành động trong ánh sáng của thấu triết?

David Bohm: Vâng, ồ, nó sẽ được tỏa khắp, ồ không luôn luôn nhưng nó sẽ thuộc chất lượng của thấu triết.

Krishnamurti: Vâng, đó là điều gì tôi có ý.

David Bohm: Ô, từ ngữ ‘luôn luôn’ mang vào thời gian, ông thấy.

Krishnamurti: Xóa sạch từ ngữ.

David Bohm: Tôi sẽ sử dụng từ ngữ *constantly* bất biến.

Krishnamurti: Vâng, bất biến, vâng, chúng ta hãy sử dụng từ ngữ ‘bất biến’.

David Bohm: Nó tốt hơn một chút xíu nhưng không trọn vẹn ý nghĩa.

Krishnamurti: Vâng, chúng ta hãy sử dụng từ ngữ ‘bất biến’ đó. Nó đang hành động một cách bất biến trong ánh sáng đó, trong ánh chớp đó – chúng ta sẽ sử dụng từ ngữ đó – trong ánh chớp đó của thấu triệt. Tôi nghĩ điều đó đúng. Vậy là cái đó có ý nghĩa gì trong sống hàng ngày của người ta? Làm thế nào người ta kiếm sống?

David Bohm: Ô, tôi có ý, chắc chắn, đó sẽ là một máu chót khác. Ông sẽ phải tìm ra một cách để sinh tồn.

Krishnamurti: Sinh tồn. Vì vậy đó là lý do tại sao tôi đang nói điều này: khi văn minh phát triển, ăn xin không được cho phép.

David Bohm: Là tội phạm. Ông phải tìm được cách nào đó để sinh tồn.

Krishnamurti: Tôi chỉ đang hỏi: Bạn sẽ làm gì? Anh ấy không có nghề nghiệp. Không kỹ năng bởi vì – hiểu biết và tất cả điều đó – anh ấy không có một xu để có thể mua cái gì đó.

David Bohm: Ô, liệu cái trí này sẽ không thể kiếm đủ tiền để mua được những nhu cầu thiết yếu dành cho sự sinh tồn?

Krishnamurti: Làm thế nào?

Người hỏi: Tại sao anh ấy không có kỹ năng để kiếm sống?

Krishnamurti: Tại sao anh ấy phải có kỹ năng?

Người hỏi: Để kiếm sống.

Krishnamurti: Tại sao? Tại sao bạn phải có một kỹ năng để kiếm sống? Bạn nói điều đó và một người khác nói, ‘Tại sao tôi phải có kỹ năng của bất kỳ loại nào?’ – tôi chỉ đang bàn luận, đang tìm hiểu nó – tại sao tôi phải có bất kỳ kỹ năng nào để kiếm sống?

David Bohm: Ô, giả sử trong chừng mực nào đó ông phải giữ gìn bản thân ông, ông sẽ cần một kỹ năng nào đó. Ông thấy, giả sử ông ở một mình trong một hang động, ông biết.

Krishnamurti: A, tôi không muốn một hang động!

David Bohm: Tôi biết. Nhưng bất kể ông là ai, ông phải sống nơi nào đó, ông cần đến kỹ năng nào đó để kiếm lương thực cho ông ăn. Ông thấy, nếu mọi người sẽ nói không cần đến kỹ năng nào cả, vậy thì chủng tộc loài người sẽ biến mất.

Krishnamurti: Tôi không chắc lắm, thưa bạn.

David Bohm: Ô, lúc đó điều gì sẽ xảy ra?

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang đến.

David Bohm: *Đúng, đúng. Thoạt đầu sẽ có vẻ rằng nếu mọi người sẽ nói không cần đến kỹ năng nào cả.*

Krishnamurti: Không, bởi vì, như chúng ta đã biết, kỹ năng hàm ý hiểu biết, từ hiểu biết đó có kinh nghiệm và từ từ phát triển một kỹ năng. Và kỹ năng đó cho bạn một cơ hội để kiếm sống, ít ỏi hay nhiều. Nhưng con người này nói, có lẽ có một cách sống và kiếm sống hoàn toàn khác hẳn. Chúng ta đã quen thuộc với một khuôn mẫu – đúng chứ, thưa bạn? Và anh ấy có lẽ nói, ‘Nhìn kìa, điều đó có lẽ hoàn toàn sai lầm’.

David Bohm: *Nó phụ thuộc ông có ý gì qua từ ngữ ‘kỹ năng’. Ví dụ, giả sử anh ấy phải lái một chiếc xe hơi, ở việc đó phải cần kỹ năng nào đó, ông thấy. Anh ấy có lẽ muốn lái xe hơi.*

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: *Anh ấy sẽ làm mà không có kỹ năng?*

Krishnamurti: Tôi nên tìm hiểu rất cẩn thận từ ngữ ‘skill’ kỹ năng.

David Bohm: Vâng. Tôi có ý kỹ năng có thể có một nghĩa lý xấu xa – như rất lan lợi trong việc kiếm tiền.

Krishnamurti: Vậy là con người này không tham lam, anh ấy không có đầu óc kiếm tiền, anh ấy không đang tích lũy cho tương lai, anh ấy không có bất kỳ bảo hiểm nào, nhưng anh ấy phải sống, và khi chúng ta sử dụng từ ngữ ‘kỹ năng’ như lái một chiếc xe hơi . . .

David Bohm: . . . hay *một người thợ mộc* – một người thợ mộc có kỹ năng. Nếu tất cả kỹ năng đó sẽ được xóa sạch, sống sẽ không xảy ra được.

Krishnamurti: Toàn sự việc sẽ bị sụp đổ.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Tôi không chắc lắm – chúng ta có ý qua điều đó, loại kỹ năng nào đó phải bị phủ nhận?

David Bohm: Không, nó không thể có ý điều đó.

Krishnamurti: Không, điều đó sẽ quá xuẩn ngốc.

David Bohm: Nhưng vậy thì người ta trở nên rất có kỹ năng để thuyết phục những người khác giao tiền bạc cho họ, ông thấy!

Krishnamurti: Việc đó có lẽ là trò chơi. Việc đó có lẽ là nó! Như tôi đang làm!

Người hỏi: Tôi ước ao ông có kỹ năng nhiều hơn trong việc đó!

Krishnamurti: Vừa đủ cho một ngày.

Người hỏi: Có phải rằng lúc này chúng ta đã thực hiện một phân chia giữa sống và kỹ năng, kỹ năng và làm việc, sống và kiếm sống?

Krishnamurti: Chính là đó, chính là đó. Tôi cần lương thực, tôi cần có quần áo và một chỗ ở.

Người hỏi: Nhưng liệu sự phân chia này là cần thiết?

Krishnamurti: Nó không là sự phân chia, tôi cần nó.

Người hỏi: Vâng, nhưng bởi vì hiện nay như xã hội được xây dựng, chúng ta có một phân chia giữa sống và làm việc.

Krishnamurti: Chúng ta đã thông suốt tất cả điều đó. Chúng ta đang nói về một con người mà đã thông suốt tất cả điều này và đã quay lại – đã quay lại – đến thế giới và nói, ‘Tôi đây nè’. Sự liên hệ của anh ấy với thế giới là gì và anh ấy sẽ làm gì? Đúng chứ, thưa bạn? Liệu anh ấy có bất kỳ sự liên hệ nào với thế giới?

David Bohm: Ô, không. Trong một ý thức sâu thẳm, trong một ý thức cơ bản, không. Mặc dù có một liên hệ hời hợt mà anh ấy phải gặp.

Krishnamurti: Đúng rồi. Một tiếp xúc hời hợt với thế giới.

David Bohm: Anh ấy phải vâng lời luật pháp, anh ấy phải tuân theo tín hiệu giao thông.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Nhưng tôi **ôm** tìm ra, thưa bạn, anh ấy sẽ làm gì? Viết, nói chuyện, việc đó có nghĩa kỹ năng.

David Bohm: Ô, đó là loại ông không nghĩ là cần thiết hay sao? Đó là kỹ năng – ồ, loại kỹ năng đó không nhất thiết gây tổn hại, ông thấy.

Krishnamurti: Tôi chỉ đang hỏi.

David Bohm: Giống hệt như những kỹ năng khác, thợ mộc.

Krishnamurti: Vâng. Việc đó phụ thuộc vào loại kỹ năng đó. Nhưng anh ấy sẽ làm gì? Tôi nghĩ nếu chúng ta có thể tìm ra, thưa bạn, chất lượng của một cái trí mà đã thông suốt từ đó, từ ‘khởi đầu sang kết thúc’, bạn biết, chúng ta đã có năm hay sáu bàn luận vừa qua, chúng ta đã thông suốt từng bước một từ khởi đầu sang một kết thúc; và con người đó, cái trí của con người đó hoàn toàn khác hẳn, và tuy nhiên anh ấy ở trong thế giới. Làm thế nào anh ấy nhìn thế giới? Bạn đã đến được và quay lại – đây là những từ ngữ – và tôi là một người bình thường, đang sống trong thế giới này, sự liên hệ của bạn với tôi là gì? Dĩ nhiên không, bởi vì tôi đang sống trong thế giới của bóng tối và bạn lại không-sống trong bóng tối. Thế là sự liên hệ của bạn chỉ có thể hiện diện khi tôi ra ngoài – khi bóng tối kết thúc.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Vậy là chỉ có ‘cái đó’, không có một liên hệ, chỉ có cái đó. Nhưng lúc này có sự phân chia giữa bạn và tôi. Và tôi nhìn bạn bằng đôi mắt của tôi, mà quen thuộc với bóng tối và với sự phân chia. Nhưng bạn lại không. Và vẫn vậy, bạn phải có sự tiếp xúc nào đó với tôi. Bạn phải có, dù hơi hợt đến chừng nào, dù mong manh đến chừng nào, một liên hệ nào đó với tôi. Liệu liên hệ đó là từ bi – và không

phải cái gì đó được diễn giải bởi tôi như từ bi? Không nói, ‘Ồ, nó thể hiện bạn không có từ bi nếu bạn không làm việc này’. Từ bóng tối của tôi, tôi không đang nhìn vào bạn, người mà có lẽ từ bi. Thế là, tôi không thể đánh giá từ bi của bạn là gì. Đúng chứ?

David Bohm: *Vâng. Nó là kết quả hợp lý của điều đó.*

Krishnamurti: Tôi không biết tình yêu của bạn là gì, từ bi của bạn là gì, bởi vì tình yêu và từ bi duy nhất của tôi đã là cái này. Và thế là tôi làm gì với bạn đây?

David Bohm: *Chúng ta đang nói về người nào lúc này? Không rõ ràng cho tôi ằng chúng ta đang đề cập về người nào.*

Krishnamurti: Bạn hay ‘X’, đã thông suốt tất cả điều đó và quay lại.

David Bohm: *Vâng, và ‘Y’ vẫn chưa.*

Krishnamurti: ‘Y’ vẫn chưa. ‘Y’ nói với bạn, ‘Y’ hỏi – vừa lúc này tôi đã hỏi điều này, tôi đã quên bằng nó. Tôi sẽ nói, thưa bạn, ‘Y’ nói, ‘Bạn là ai? Bạn có vẻ quá khác biệt, cách nhìn vào sống của bạn khác hẳn. Bạn là ai?’ Và ‘Y’ sẽ làm gì cho bạn, ‘X’? Đó là câu hỏi. Không phải bạn sẽ làm gì cho tôi, nhưng tôi sẽ làm gì cho bạn? Tôi không biết liệu tôi đang trình bày nó rõ ràng.

David Bohm: *Vâng, tôi hiểu rõ, ‘Y’ sẽ làm gì, ‘Y’ sẽ làm gì cho ‘X’, tôi có ý anh ấy sẽ làm gì?*

Krishnamurti: Từ đó đến lúc này câu hỏi của chúng ta đã là ‘X’ sẽ làm gì cho ‘Y’. Ngược lại tôi nghĩ chúng ta đang đưa ra câu hỏi sai lầm. ‘Y’ sẽ làm gì cho ‘X’? Tôi nghĩ thông thường điều gì sẽ xảy ra là tôi sẽ tôn thờ anh ấy, giết chết anh ấy, hay bỏ mặc anh ấy. Đúng chứ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Nếu ‘Y’ tôn thờ ‘X’, vậy thì mọi việc rất đơn giản. Anh ấy có những tốt lành. Anh ấy có những tốt lành của thế giới. Nhưng điều đó không trả lời câu hỏi của tôi, không những là ‘Y’ sẽ làm gì cho ‘X’, nhưng còn cả ‘X’ sẽ làm gì cho ‘Y’? Yêu cầu của ‘X’ là, ‘Nhìn kia, ra khỏi bóng tối này; không có câu trả lời trong bóng tối này, vì vậy hãy ra khỏi.’ – không đặt thành vấn đề, bất kỳ cụm từ gì chúng ta sử dụng, xua tan nó, loại bỏ nó, vân vân, vân vân. Và sau đó ‘Y’ nói, ‘Hãy giúp đỡ tôi, chỉ cho tôi lối ra’ – tôi lại quay lại trong bóng tối, bạn theo kịp chứ? Vậy là ‘Y’ sẽ làm gì cho ‘X’?

David Bohm: Ô, tôi không thể thấy rằng, ‘Y’ có thể làm gì nhiều lắm ngoại trừ điều gì ông đã nói là tôn thờ, hay làm điều gì khác.

Krishnamurti: Giết chết anh ấy hay bỏ mặc anh ấy.

David Bohm: Nhưng nếu ‘X’ có từ bi, nếu từ bi vận hành trong ‘X’ – đúng chứ?

Krishnamurti: Vâng, ‘X’ là cái đó. ~~Chỉ~~ chỉ anh ấy sẽ không gọi nó là từ bi.

David Bohm: *Không, nhưng chúng ta sẽ gọi nó là cái đó, vậy thì ‘X’ sẽ làm việc để tìm ra một phương cách thâm nhập vào bóng tối.*

Krishnamurti: Chờ đã! Vậy thì công việc của ‘X’ là làm việc vào bóng tối?

David Bohm: *Ồ, để khám phá làm thế nào thâm nhập vào bóng tối.*

Krishnamurti: Trong cách đó anh ấy đang kiếm sống.

David Bohm: *Ồ, có lẽ.*

Krishnamurti: A! Không, không. Tôi đang nói chuyện một cách nghiêm túc.

David Bohm: *Nó phụ thuộc vào liệu con người sẵn lòng trả tiền cho anh ấy vì nó hay không?*

Krishnamurti: Không, tôi đang nói một cách nghiêm túc.

David Bohm: *Ồ, có thể được.*

Krishnamurti: Có thể được. ‘X’ là người thầy. ‘X’ vượt khỏi xã hội, vượt khỏi bóng tối. ‘X’ không liên quan đến khu vực của bóng tối này và ‘X’ đang hỏi, đang giảng thuyết, đang nói với những con người của bóng tối, ‘Ra khỏi đi’. Có gì sai lầm với điều đó?

David Bohm: *Ồ, không có gì sai lầm với điều đó.*

Krishnamurti: Đó là phương tiện kiếm sống của anh ấy.

David Bohm: Nó hoàn toàn đúng ờng nào nó còn làm việc, nó hoàn toàn đúng.

Krishnamurti: Dường như nó làm việc!

David Bohm: Dĩ nhiên nếu có nhiều người giống như 'X', sẽ phải có giới hạn nào đó.

Krishnamurti: Không, thưa bạn. Điều gì sẽ xảy ra nếu có nhiều người giống như 'X'?

David Bohm: Đó là một câu hỏi lý thú, vâng.

Krishnamurti: Điều gì sẽ xảy ra?

David Bohm: Ồ, lúc đó tôi nghĩ sẽ có cái gì đó cách mạng.

Krishnamurti: Đó chính xác là nó.

David Bohm: Toàn sự việc sẽ thay đổi.

Krishnamurti: Đó chính xác là nó. ỂN có nhiều người giống như cái đó, họ sẽ không bị phân chia. Đó là toàn mầu chót, đúng chứ?

David Bohm: Tôi nghĩ rằng thậm chí nếu có mười hay mười lăm người không bị phân chia, họ sẽ sử dụng một sức mạnh mà trước kia chưa từng được thấy trong lịch sử của chúng ta.

Krishnamurti: Mạnh mẽ vô cùng! Điều đó đúng.

David Bohm: Bởi vì tôi không nghĩ nó đã từng xảy ra, rằng mười người không bị phân chia.

Krishnamurti: Đó là công việc của ‘X’ trong sống. Anh ấy nói rằng, đó là công việc duy nhất. Một nhóm mười người ‘X’ đó sẽ tạo ra một loại cách mạng hoàn toàn khác hẳn. Đúng chứ? Liệu xã hội sẽ ủng hộ ‘cái đó’?

David Bohm: Họ sẽ có thông minh tột đỉnh này và thế là họ sẽ tìm được một phương cách để thực hiện nó, ông thấy.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Xã hội sẽ ủng hộ họ bởi vì, những người của ‘X’ sẽ di thừa thông minh để không kích động xã hội, và xã hội sẽ không phản ứng trước khi việc đó quá trễ.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng, hoàn toàn đúng. Bạn đang nói cái gì đó mà thực sự đang xảy ra. Vậy là việc gì xảy ra? Vậy là bạn sẽ nói rằng, sự vận hành của nhiều người ‘X’ sẽ khiến cho thông minh mà sẽ xua tan bóng tối đó, thức dậy trong những con người? Và rằng đó là phương tiện kiếm sống của ‘X’. Đúng chứ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Vậy thì có những người kia ở trong bóng tối mà nuôi dưỡng điều này, trục lợi con người; nhưng có những người ‘X’ mà không trục lợi con người. Đúng chứ? Điều đó dường như rất đơn giản. Nhưng tôi không nghĩ nó lại hoàn toàn đơn giản như thế.

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Đó là chức năng duy nhất của ‘X’? Điều đó dường như rất đơn giản, phải không?

David Bohm: Ô, nó thực sự là một chức năng khó khăn, nó không đơn giản như thế.

Krishnamurti: Chức năng có lẽ phức tạp nhưng việc đó có thể dễ dàng được giải quyết. Nhưng tôi muốn tìm ra cái gì đó thâm sâu hơn thuần túy là chức năng.

David Bohm: Vâng, ô, chức năng không đầy đủ.

Krishnamurti: Đó là nó. Ngoại trừ chức năng, anh ấy sẽ làm gì? ‘X’ nói cho ‘Y’, lắng nghe, và ‘Y’ cần đến thời gian và mọi chuyện và dần dần, có lẽ một lần, thời gian nào đó anh ấy sẽ thức dậy và chuyển động ra khỏi. Và liệu đó là tất cả mà ‘X’ sẽ làm trong sống? – trong sống, bạn hiểu chứ, thưa bạn? Liệu đó là tất cả?

David Bohm: Ô, điều đó có thể chỉ là một kết quả của cái gì đó thâm sâu hơn.

Krishnamurti: Thâm sâu hơn là tất cả cái đó.

David Bohm: Cái gì?

Krishnamurti: Nền tảng.

David Bohm: Nền tảng và vân vân, vân.

Krishnamurti: Nhưng liệu đó là tất cả mà anh ấy sẽ làm trong thế giới? Chỉ giảng thuyết cho con người thoát khỏi bóng tối?

David Bohm: Ô, lúc này việc đó có vẻ là nhiệm vụ chính, trong ý nghĩa rằng nếu việc này không xảy ra, dù thế nào chăng nữa chẳng chóng thì chầy toàn xã hội sẽ sụp đổ. Nhưng trong ý nghĩa nào đó, anh ấy cần đến sự sáng tạo, sâu thẳm hơn, tôi nghĩ.

Krishnamurti: Điều đó là gì?

David Bohm: Ô, điều đó không rõ ràng.

Krishnamurti: Thưa bạn, giả sử các bạn là ‘X’ và ‘Y’ – ‘X’ là bạn và có một khu vực rộng lớn trong đó bạn vận hành, không chỉ giảng thuyết cho tôi, nhưng bạn có chuyển động lạ thường này mà không thuộc thời gian và tất cả việc đó. Đó là, bạn có năng lượng dư thừa này và bạn đã dồn tất cả năng lượng đó để giảng thuyết cho tôi – bạn theo kịp chứ – để chuyển động ra khỏi bóng tối.

David Bohm: Vâng, ồ đó chỉ là một phần của nó.

Krishnamurti: Vậy là, phần còn lại làm việc gì, bạn theo kịp chứ? Tôi không biết liệu tôi đang chuyển tải điều này.

David Bohm: Ô, đó là điều gì tôi đã cố gắng có ý qua từ ngữ bằng hành động sáng tạo nào đó, vượt khỏi việc này đang xảy ra.

Krishnamurti: Vâng, vượt khỏi việc này. Bạn có lẽ viết sách, bạn có lẽ giảng thuyết, bạn có lẽ chữa bệnh, bạn có lẽ làm việc này và việc kia, nhưng tất cả những việc đó đều quá tầm thường. Đúng chứ, thưa bạn? Tầm thường, nó là công việc nhỏ nhoi. Nhưng bạn có cái gì khác nữa. Liệu tôi đã hạ thấp bạn, ‘X’, xuống sự tầm thường của tôi? Bạn không thể bị hạ thấp như thế. Sự tầm thường của tôi nói, ‘Bạn phải làm việc gì đó, bạn phải giảng thuyết, bạn phải viết sách, bạn phải chữa bệnh, bạn phải làm việc gì đó để giúp đỡ tôi chuyển động.’ Đúng chứ? Bạn chiều theo mức độ rất thấp kém, nhưng bạn có việc gì đó còn vĩ đại hơn nhiều, việc gì đó còn bao la hơn nhiều. Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi?

David Bohm: Vâng, vậy thì việc gì xảy ra?

Krishnamurti: Làm thế nào cái đó đang vận hành vào ‘Y’?

David Bohm: Vào ‘Y’?

Krishnamurti: Làm thế nào bao la đó đang vận hành vào ‘Y’ để vượt khỏi bóng tối? – tôi không biết liệu tôi đang chuyển tải điều này?

David Bohm: Liệu ông đang nói rằng có hành động trực tiếp sâu thẳm hơn nào đó?

Krishnamurti: Hoặc có hành động trực tiếp sâu thẳm hơn, hoặc ‘X’ đang làm việc gì đó hoàn toàn khác hẳn để tác động ý thức của con người.

David Bohm: Vâng, đúng rồi. Nó có thể là việc gì?

Krishnamurti: Bởi vì, bạn, ‘X’ không ‘hài lòng’, chỉ bằng việc giảng thuyết và nói chuyện. Bao la đó mà bạn là, phải có một ảnh hưởng, phải làm việc gì đó.

David Bohm: Ông đang nói rằng ‘nó phải’ trong ý nghĩa của một cảm thấy rằng ông cần thiết thực hiện nó, hay ông đang nói ‘nó phải’ trong ý nghĩa của hoàn cảnh bị bắt buộc?

Krishnamurti: Nó phải.

David Bohm: Nhất thiết nó phải làm như thế. Đúng chứ? Nhưng nó sẽ tác động vào con người như thế nào? Ông thấy, khi ông nói điều này, nó sẽ gợi ý cho người ta rằng có loại ảnh hưởng khả năng ngoại cảm nào đó, ông biết rằng nó lan truyền.

Krishnamurti: Đó là cái gì tôi đang có được.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Đó là cái gì tôi đang cố gắng chuyển tải.

David Bohm: Không chỉ qua những từ ngữ, qua những hoạt động hay những cử chỉ.

Krishnamurti: Thưa bạn, đừng nhắc đến hành động. Việc đó rất đơn giản. Việc đó rất nhỏ nhoi!

David Bohm: Tôi chỉ giải thích rõ ràng điều gì ông muốn nói, rằng nó không là việc đó.

Krishnamurti: Nó không là việc đó.

David Bohm: Không chính xác việc đó.

Krishnamurti: Không chính xác việc đó. Bởi vì bao la đó phải – phải . . .

David Bohm: Lúc đó hành động một cách tất yếu, một cách tất yếu?

Krishnamurti: Tôi không biết liệu bạn thấy điều gì tôi đang cố gắng nhắm đến, thưa bạn?

David Bohm: Ông đang nói rằng có một hành động trực tiếp sâu thẳm hơn.

Krishnamurti: Không, không. Đúng ời. Một cách tất yếu, bao la đó có những hoạt động khác.

David Bohm: Vâng, những hoạt động khác trong những cách khác, tại những mức độ khác, . . . khác.

Krishnamurti: Vâng, những hoạt động khác. Mà đã được giải thích trong Ấn độ giáo và có lẽ một chút ít như, những mức độ khác nhau của ý thức.

David Bohm: Có những mức độ khác nhau của hành động.

Krishnamurti: Những mức độ.

David Bohm: Hay những tầng.

Krishnamurti: Cũng vậy nó là một công việc rất nhỏ nhoi. Bạn theo kịp chứ? Bạn nói gì đây, thưa bạn?

David Bohm: *Ồ, bởi vì ý thức trôi dạt từ nền tảng nên hoạt động này đang gây ảnh hưởng tất cả nhân loại từ nền tảng.*

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: *Ông thấy, nhiều người sẽ phát giác muốn hiểu rõ điều này rất khó khăn, dĩ nhiên.*

Krishnamurti: Tôi không quan tâm ~~cái~~ nhiều người. Tôi muốn hiểu rõ bạn, ‘X’ và tôi, ‘Y’, nền tảng đó, bao la đó, không bị giới hạn vào một công việc nhỏ nhoi tầm thường như thế. Nó không thể.

David Bohm: *Vâng, ở nền tảng bao gồm toàn vũ trụ một cách vật chất.*

Krishnamurti: Toàn vũ trụ, vâng, và thu gọn tất cả cái đó đến . . .

David Bohm: . . . đến những hoạt động nhỏ nhoi này . . .

Krishnamurti: . . . tất cả nghe ra có vẻ ngô nghê quá.

David Bohm: *Vâng, ở tôi nghĩ điều đó nảy ra câu hỏi – sự quan trọng của con người trong vũ trụ, trong nền tảng, là gì?*

Krishnamurti: Vâng, đó là nó. Đó là nó.

David Bohm: *Bởi vì những sự việc nhỏ nhoi này rất tầm thường, thậm chí sự việc tốt nhất mà chúng ta đã và đang làm cũng chẳng có ý nghĩa gì trên kích cỡ đó. Đúng chứ?*

Krishnamurti: Vâng. Tôi “nghĩ” – nghĩ trong ngoặc kép, cái này chỉ đang mở ra một chương – tôi nghĩ ‘X’ đang làm cái gì đó – không phải đang làm, nhưng bằng chính sự tồn tại của anh ấy . . .

David Bohm: . . . rằng anh ấy đang làm cái gì đó có thể xảy ra được?

Krishnamurti: Vâng. Einstein, khi bạn đọc về Einstein, ông ấy là một người khoa học, ông ấy đã làm cái gì đó có thể xảy ra được, mà trước đó con người đã chưa từng khám phá.

David Bohm: Chúng ta có thể thấy điều đó khá dễ dàng bởi vì điều đó đang vận hành trong những kênh thông thường của xã hội.

Krishnamurti: Vâng, tôi hiểu rõ điều đó. Tôi có thể thấy điều đó. Con người này đang mang lại cái gì ngoại trừ những sự việc nhỏ nhoi đó? Anh ấy đang mang lại cái gì? Liệu bạn sẽ nói, thưa bạn, – đang diễn tả nó thành những từ ngữ nghe ra sai lầm quá – ‘X’ có thông minh vô hạn đó, năng lượng đó, cái gì đó và anh ấy phải vận hành tại mức độ to tát, thậm chí hơn người ta có thể hình dung được, mà phải gây ảnh hưởng ý thức của những con người đang sống trong bóng tối.

David Bohm: Ô, có thể như thế. Câu hỏi là: liệu ảnh hưởng này sẽ thể hiện trong bất kỳ cách nào, ông biết, một cách rõ ràng?

Krishnamurti: Chắc chắn không – liệu bạn đã nghe tin tức buổi sáng! Xem truyền hình và tất cả phần còn lại của thế giới, rõ ràng nó không đang làm việc đó.

David Bohm: *Vâng, đó là điều khó khăn, nó là vấn đề của quan tâm nhiều.*

Krishnamurti: Nhưng nó phải gây ảnh hưởng, thưa bạn.

David Bohm: *Nó phải.*

Krishnamurti: Nó phải.

David Bohm: *Ồ, tại sao ông nói nó phải?*

Krishnamurti: Bởi vì ánh sáng phải gây ảnh hưởng bóng tối.

David Bohm: *Vâng.Ồ, ông nói, ồ có lẽ ‘Y’ nói anh ấy không chắc chắn, đang sống trong bóng tối, anh ấy không chắc chắn rằng có một ảnh hưởng như thế. Anh ấy có lẽ nói, có lẽ có, nhưng tôi muốn thấy nó hiển lộ rõ ràng. Nhưng bởi vì không thấy bất kỳ thứ gì và vẫn ở trong bóng tối, vậy là anh ấy hỏi: tôi sẽ làm gì?*

Krishnamurti: Tôi hiểu điều đó. Vậy là bạn đang hỏi: hoạt động duy nhất của ‘X’ chỉ là việc đó; viết sách, giảng thuyết vân vân?

David Bohm: *Không. Chỉ là vì có lẽ rõ ràng rằng hoạt động còn to tát, thậm chí hơn nhiều nhưng ông biết, nó đã không hiển lộ. Ước chi, chúng ta có thể thấy nó!*

Krishnamurti: Làm thế nào nó sẽ được hiển lộ? Làm thế nào ‘Y’, người muốn chứng cứ của nó, sẽ thấy nó?

David Bohm: Ô, không chứng cứ nhưng chỉ được hiển lộ. Chúng ta hãy nói, ‘Y’ có lẽ nói điều gì đó như thế này: nhiều người đã đưa ra một phát biểu tương tự, và rõ ràng vài người trong số họ đã sai lầm và ông biết người ta muốn nói nó có thể đúng thực. Ông thấy, cho đến lúc này tôi nghĩ, những sự việc chúng ta đã nói đều có ý nghĩa và ông biết họ tuân theo ở một chừng mực nào đó.

Krishnamurti: Vâng, tôi hiểu tất cả điều đó, thưa bạn.

David Bohm: Và lúc này ông đang nói điều gì đó mà thâm sâu hơn nhiều và những người khác đã nói những điều giống như thế; và người ta cảm thấy họ đang ở trên con đường sai lầm, ông biết, rằng họ đã tự-lừa dối chính họ, chắc chắn một số trong những người này đã tự-lừa dối.

Krishnamurti: Không. Không. ‘X’ nói chúng ta đang r
hợp lý.

David Bohm: Vâng, nhưng tại chặng này sự hợp lý sẽ không đưa chúng ta thâm sâu hơn.

Krishnamurti: Nó ắt có -lý luận, có -lý trí! Chúng taãđ thông suốt tất cả điều đó. Vì vậy cái trí của ‘X’ không đang hành động trong bất kỳ cách không-lý trí nào.

David Bohm: Ô, ông có thể nói rằng, bởi vì từ trước đến nay đã thấy cái này rất có lý luận, ‘Y’ có lẽ có sự tự tin nào đó mà nó có thể thâm nhập sâu thẳm hơn.

Krishnamurti: Vâng, đó là điều gì tôi đang cố gắng nói.

David Bohm: Dĩ nhiên, không có chứng cứ.

Krishnamurti: Không.

David Bohm: Vậy là chúng ta có thể tìm hiểu?

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang cố gắng thực hiện.

David Bohm: Vâng.

Người hỏi: Còn những hoạt động khác của 'X' thì sao? Chúng ta đã nói 'X' có một chức năng, giảng thuyết, nhưng chúng ta đã nói 'X' có những hoạt động khác.

Krishnamurti: Có lẽ. Phải có. Một cách tất yếu phải.

Người hỏi: Mà là cái gì?

Krishnamurti: Tôi không biết, chúng ta đang cố gắng tìm ra cái đó.

David Bohm: Ô, ông đang nói rằng, bằng cách này hay cách khác, anh ấy làm cho việc đó có thể xảy ra được – cách tôi hiểu nó – một hoạt động của nền tảng trong toàn ý thức của nhân loại mà đã không thể xảy ra được nếu không có anh ấy.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Đó là điều gì tôi hiểu.

Krishnamurti: Vâng.

Người hỏi: Sự tiếp xúc cùng ‘Y’ của anh ấy không chỉ bằng từ ngữ. Không phải rằng ‘Y’ phải lắng nghe nhưng chất lượng khác nào đó . . .

Krishnamurti: Vâng, nhưng ‘X’ nói, tất cả điều đó là một công việc nhỏ nhoi tầm thường. Dĩ nhiên điều đó được hiểu rõ, nhưng ‘X’ nói còn có cái gì đó còn to tát, thăm thẳm hơn tất cả điều đó nhiều.

Người hỏi: Có lẽ ảnh hưởng của ‘X’ còn to tát hơn có thể diễn tả ra từ ngữ.

Krishnamurti: Chúng ta đang cố gắng tìm ra cái gì là cái to tát, thăm thẳm hơn đó mà một cách tất yếu, phải đang vận hành?

Người hỏi: Nó là cái gì đó mà xuất hiện trong sống hàng ngày của ‘X’?

Krishnamurti: Vâng. Rõ ràng trong sống hàng ngày, ‘X’ đang làm những công việc nhỏ nhoi tầm thường – giảng thuyết, viết lách, kế toán, hay bất kỳ việc gì. Đó là tất cả à? Bạn theo kịp điều gì tôi có ý? Nó dường như quá xuẩn ngốc.

David Bohm: Ông đang nói rằng trong sống hàng ngày, ‘X’ không khác biệt những người khác?

Krishnamurti: Không. Rõ ràng anh ấy không.

David Bohm: Nhưng có cái gì đó đang diễn ra . . .

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: . . . mà không hiển lộ, đúng chứ?

Krishnamurti: Đó là nó. Khi ‘X’ nói, nó có lẽ khác biệt, anh ấy có lẽ nói những sự việc một cách khác biệt nhưng . . .

David Bohm: . . . đó không là *cơ chế* bởi vì có quá nhiều người mà nói những sự việc.

Krishnamurti: Tôi biết.

David Bohm: Ô, có những người mà nói những sự việc một cách khác biệt với những người khác.

Krishnamurti: Nhưng con người mà đã dạo chơi cùng cái đó ngay từ ‘khởi đầu sang kết thúc’, anh ấy hoàn toàn khác biệt và khi anh ấy nói điều gì đó, điều gì đó cũng hoàn toàn khác biệt; nhưng tôi không quan tâm đến việc đó. Chúng ta hãy bỏ qua.

Chúng ta đang hỏi: một con người như thế có thể tập hợp toàn bộ năng lượng đó, và hạ thấp tất cả năng lượng đó xuống cái nơi nhỏ nhoi tầm thường này dường như quá điều cốt.

David Bohm: Vâng, ồ cho phép tôi đưa ra một câu hỏi, ông thấy tại sao nền tảng cần đến con người này để vận hành vào nhân loại? Ông thấy, tại sao nền tảng, như nó đã là, không thể vận hành một cách trực tiếp trong nhân loại để khai quang những sự việc?

Krishnamurti: A, chờ một phút, chờ một phút. Bạn đang hỏi tại sao nền tảng đòi hỏi hành động?

David Bohm: *Tại sao nó cần đến một con người đặc biệt để tác động vào nhân loại, ông thấy?*

Krishnamurti: *Ồ, vâng, tôi có thể giải thích dễ dàng điều đó. Nó là bộ phận của sự tồn tại, giống như các vì sao.*

Người hỏi: *Liệu cái bao la có thể hành động vào nhân loại một cách trực tiếp? Nó cần phải thẩm thấu một con người để thâm nhập ý thức của nhân loại hay sao?*

Krishnamurti: Chúng ta đang nói về điều gì khác. Tôi muốn tìm ra, ‘X’ mồn nó i, tôi sẽ không hạ thấp xuống việc viết lách, nói chuyện, việc đó quá nhỏ nhoi, quá tầm thường. Chúng ta sẽ làm việc đó, nhưng hãy bỏ việc đó lại. Và câu hỏi là, như bạn đã đưa ra, là tại sao nền tảng cần đến con người này? Nó không cần anh ấy.

David Bohm: *Vâng, nhưng khi anh ấy ở đây, nền tảng – nếu anh ấy ở đây vậy thì nền tảng sẽ sử dụng anh ấy.*

Krishnamurti: Đó là tất cả.

David Bohm: *Ồ, liệu có thể rằng nền tảng có thể làm việc gì đó để khai quang . . . này?*

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi muốn tìm ra. Đó là lý do tại sao tôi đang hỏi trong những từ ngữ khác nhau. ‘Con người’, nền tảng không cần con người nhưng ‘con người’ đã tiếp xúc nền tảng.

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Vì vậy nền tảng đang sử dụng anh ấy, chúng ta hãy gọi điều đó, đang giao công việc cho anh ấy. Anh ấy là bộ phận của chuyển động đó. Đó là tất cả? Bạn theo kịp điều gì tôi có ý, thưa bạn? Liệu tôi đang đưa ra những câu hỏi sai lầm? Tại sao anh ấy không nên làm bất kỳ việc gì khác? Ngoại trừ việc này?

David Bohm: *Ồ, có lẽ anh ấy không làm gì cả.*

Krishnamurti: Chính không làm gì cả có lẽ là làm.

David Bohm: *Ồ, trong không làm gì cả, nó khiến cho hành động của nền tảng có thể xảy ra được. Nó có lẽ là điều đó. Trong không làm gì cả mà không có bất kỳ mục đích cụ thể nào . . .*

Krishnamurti: Điều đó đúng. Nội dung cụ thể, mà có thể bị diễn giải thành những quy định của con người.

David Bohm: *Ồ, vâng, nhưng vẫn vậy anh ấy lại năng động cực kỳ trong không làm gì cả.*

Krishnamurti: Vâng. Tất cả điều này có vẻ . . .

Người hỏi: *Liệu có một hành động vượt khỏi thời gian cho con người đó?*

Krishnamurti: Anh ấy là cái đó.

Người hỏi: *Vậy là chúng ta không thể yêu cầu một kết quả từ con người đó.*

Krishnamurti: Anh ấy không đang yêu cầu những kết quả.

Người hỏi: Nhưng ‘Y’ đang yêu cầu một kết quả.

Krishnamurti: Không. Anh ấy nói, tôi không quan tâm đến ‘Y’. Tôi chỉ quan tâm, ‘X’ nói, tôi chỉ quan tâm đến nói chuyện, hay làm việc gì đó nhỏ nhoi tầm thường, đó là một việc rất nhỏ nhoi và tôi không bận tâm về việc đó. Nhưng có một vùng bao la mà phải gây ảnh hưởng tổng thể của nhân loại.

David Bohm: Ô, có một tương đồng mà có lẽ không đúng lắm nhưng chúng ta có thể suy xét nó. Trong hóa học một chất xúc tác khiến cho một tác dụng nào đó có thể xảy ra được mà không cần chính chất xúc tác đó tham dự.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Nhưng chỉ bằng cách là nó là gì.

Krishnamurti: Vâng, nó là gì. Đó là việc gì đang xảy ra? Thậm chí đó là một việc nhỏ nhoi.

David Bohm: Vâng.

Người hỏi: Và thậm chí ở đó ‘Y’ sẽ nói nó không đang xảy ra bởi vì thế giới vẫn còn trong một hỗn loạn. Vậy là liệu có một sự thật trong thế giới cho hoạt động của con người đó?

Krishnamurti: ‘X’ nói, anh ấy xin lỗi vì đó không là câu hỏi gì cả. Tôi không hứng thú phải chứng thực bất kỳ điều gì. Đúng chứ? Nó không là một vấn đề thuộc toán học hay một vấn đề thuộc kỹ thuật cần phải được trình bày và được chứng thực. Anh ấy nói ‘cái này’ là như vậy. Tôi đã dạo chơi từ

khởi đầu của con người sang tận kết thúc của con người và cái này ở đó, có một chuyển động không -thời gian. Đúng chứ? Nền tảng mà là vũ trụ, vạn vật, mọi thứ. Nhưng nền tảng không cần ‘con người’, nhưng con người đã bắt chọt bắt gặp nó. Đúng chứ? Và anh ấy vẫn còn là một ‘con người’ trong thế giới. Đúng chứ? Và con người đó nói, ‘Tôi viết sách và làm cái này hay cái kia.’ – không phải để chứng thực nền tảng, không phải để làm bất kỳ thứ gì nhưng chỉ do bởi từ bi của ‘X’ mà anh ấy làm việc đó. Nhưng có chuyển động to tát hơn nhiều mà nhất thiết phải có một vai trò trong thế giới.

Người hỏi: Liệu chuyển động to tát hơn đảm nhiệm một vai trò qua ‘X’?

Krishnamurti: Chắc chắn, chắc chắn. Nếu có mười người ‘X’, dĩ nhiên nó sẽ là . . . Tôi nghĩ chúng ta đang theo đuổi cái gì đó mà có lẽ không-giá trị gì cả.

David Bohm: Ông có ý gì, không-giá trị? Tại sao ông nói không-giá trị?

Krishnamurti: Giá trị trong ý nghĩa – ‘X’ có lẽ chỉ thấy – tôi không đang nói điều này từ kiêu hãnh, từ thoái thác – ‘X’ nói có cái gì đó đang vận hành mà không thể được diễn tả thành những từ ngữ. Đó có lẽ là một thoái thác mong manh nhưng anh ấy nói, ‘Tôi sẽ làm gì?’ Không có gì mà một con người giống như ‘Y’ sẽ hiểu rõ, ngay lập tức anh ấy sẽ diễn giải nó thành loại sự việc ảo tưởng nào đó. Nhưng ‘X’ nói có. Đúng chứ? Thưa bạn, nó phải. Ngược lại tất cả đều quá ngây ngô.

David Bohm: *Ồ, tôi nghĩ ‘Y’ có Ē nói, nó không tuân theo rằng vũ trụ không là cái gì đó ngây ngô hay tầm thường. Nhưng liệu ông nói nó không tầm thường.*

Krishnamurti: Không, nó không tầm thường.

David Bohm: *Không, nhưng tôi nghĩ quan điểm thông thường mà hiện nay những con người đang khai triển là rằng, vũ trụ không có ý nghĩa.*

Krishnamurti: Vâng, vâng.

David Bohm: *Rằng, nó chuyển động theo bất kỳ hướng cũ kỹ nào, mọi loại sự việc đều xảy ra và không một sự việc nào của chúng có bất kỳ ý nghĩa nào.*

Krishnamurti: Không một sự việc nào của chúng có ý nghĩa cho ‘con người’ hiện diện ở đây, nhưng ‘con người’ hiện diện ở đó, đang nói một cách tương đối, nói nó đây ý nghĩa, và không bị sáng chế bởi tư tưởng và tất cả điều đó; nhưng nó đã nhận được – từ ngữ ‘ý nghĩa’ không có ý nghĩa ở đó.

Được rồi, thưa bạn. Hãy rời bỏ bao la và tất cả điều đó. Mà có nghĩa ‘X’ nói, sự bận rộn với tầm thường và có lẽ sẽ có mười người mà sẽ tham gia trò chơi, và việc đó có lẽ gây ảnh hưởng xã hội – mà sẽ không là chủ nghĩa cộng sản, chủ nghĩa xã hội, cái này, cái kia, cái khác. Nó cỡ hoàn toàn khác hẳn, được đặt nền tảng trên thông minh, từ bi và mọi chuyện của nó.

David Bohm: *Ồ, nếu có mười người, họ có lẽ tìm được một cách để lan rộng nhiều thêm nữa, ông thấy.*

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang cố gắng nhắm đến. Tôi không thể nắm được nó.

David Bohm: Ông có ý gì?

Krishnamurti: Thưa bạn, ‘X’ mang vũ trụ, nhưng tôi diễn giải nó thành cái gì đó tầm thường – bạn hiểu rõ chứ, thưa bạn?

David Bohm: Ô, liệu ông đang nói rằng nếu toàn nhân loại sẽ thấy cái này, vậy thì nó sẽ là cái gì đó hoàn toàn khác hẳn?

Krishnamurti: Ô, vâng thưa bạn. Dĩ nhiên!

David Bohm: Liệu nó sẽ là một . . . mới mẻ.

Krishnamurti: . . . nó sẽ là thiên đàng trên quả đất.

David Bohm: Nó sẽ giống như một cơ thể của một loại mới mẻ.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Tôi nghĩ chúng ta nên ngừng ở đó. Bây giờ rồi?

David Bohm: Mười giờ mười.

Krishnamurti: Tôi nghĩ chúng ta nên ngừng ở đó, thưa bạn. Dĩ nhiên, nhưng bạn thấy, tôi không hài lòng điều này.

David Bohm: Ô, điều gì vậy?

Krishnamurti: Tôi không “hài lòng”, trong giấc kếp “hài lòng”, trong rời bỏ bao la này để bị hạ thấp xuống vài từ ngữ. Bạn theo kịp chứ? Điều đó có vẻ quá ngu xuẩn, không thể tin được. Bạn thấy, con người, ‘Y’ quan tâm đến những ý tưởng ‘chỉ rõ cho tôi, chứng thực cho tôi, nó có lợi lộc gì, liệu tôi sẽ có được tương lai của tôi . . .’ – bạn theo kịp chứ? Anh ấy quan tâm đến cái đó. Và anh ấy đang nhìn ‘X’ bằng đôi mắt quá quen thuộc với sự tầm thường này. Vì vậy hoặc anh ấy hạ thấp bao la xuống sự tầm thường của anh ấy, và đặt nó trong một ngôi đền, và thế là đã hoàn toàn mất nó. Nhưng ‘X’ nói, thậm chí tôi sẽ không nhìn vào điều đó. Có cái gì đó bao la đến độ ‘X’ nói, làm ơn hãy nhìn vào cái này, và ‘Y’ luôn luôn đang diễn giải nó thành ‘chỉ rõ nó cho tôi’, ‘chứng thực nó cho tôi’, ‘liệu tôi sẽ có một sống tốt lành hơn’ – bạn theo kịp chứ? Anh ấy chỉ quan tâm đến điều đó.

‘X’ mang ánh sáng. Đó là tất cả mà anh ấy có thể làm. Từng đó không đủ sao? Chúng ta nên ngừng ở đó, thưa bạn. Tôi muốn bàn luận thêm cùng bạn về chủ đề này lần khác, có lẽ vào một dịp nào đó.

David Bohm: Để mang ánh sáng mà sẽ cho phép những con người còn lại mở toang vào bao la.

Krishnamurti: Bạn thấy, liệu nó giống như thế này, thưa bạn? Chúng ta chỉ thấy một phần nhỏ, nhưng chính phần rất nhỏ đó trải rộng đến vô hạn. Cái đó có nghĩa vô hạn.

David Bohm: Vô hạn, vâng. Phần nhỏ đó của cái gì?

Krishnamurti: Không. Chúng ta chỉ thấy bao la đó như một phần rất nhỏ. Và bao la đó là toàn vũ trụ. Tôi không thể ngăn

cần sự suy nghĩ rằng nó phải có ảnh hưởng lạ thường nào đó vào ‘Y’; vào xã hội.

David Bohm: *Vâng. Ồ, chắc chắn sự nhận biết được cái này ‘phải’ có một ảnh hưởng, nhưng có vẻ rằng cái này không ở trong ý thức của xã hội vào lúc này.*

Krishnamurti: Tôi biết.

David Bohm: *Nhưng ông đang nói ảnh hưởng vẫn ở đó?*

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn.

Người hỏi: *Liệu ông đang nói rằng, sự nhận biết của thậm chí một phần nhỏ là vô hạn?*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

Người hỏi: *Trong chính nó, nó là nhân tố đang thay đổi?*

Krishnamurti: Tôi nghĩ chúng ta nên ngừng ở đây.

David Bohm: *Ồ. Tôi không muốn nêu ra một câu hỏi, nhưng liệu ông nghĩ, có thể rằng một việc giống như cái này có thể chuyển hướng dòng chảy của nhân loại thoát khỏi dòng chảy nguy hiểm mà anh ấy đang theo.*

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, đó là điều gì tôi cũng đang suy nghĩ. Nhưng muốn chuyển hướng dòng chảy của sự hủy diệt của con người, người nào đó phải lắng nghe. Đúng chứ? Người nào đó – mười người – phải lắng nghe.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Lắng nghe bao la đó đang gọi.

David Bohm: Vậy là, bao la có thể chuyển hướng dòng chảy của con người, vâng. Cá thể không thể chuyển hướng nó.

Krishnamurti: Vâng, cá thể không thể chuyển hướng nó, dĩ nhiên. Nhưng cá thể, nhưng ‘X’, người mà giả sử là một cá thể, đã thông suốt con đường này và nói, ‘Hãy lắng nghe!’ Nhưng con người không lắng nghe.

David Bohm: Ô, vậy thì liệu có thể khám phá làm thế nào để con người lắng nghe?

Krishnamurti: Không, vậy thì chúng ta quay lại! Chúng ta nên ngừng.

David Bohm: Ông có ý gì?

Krishnamurti: Đừng hành động, bạn không có gì phải làm cả.

David Bohm: Không làm một việc có nghĩa gì?

Krishnamurti: Thưa bạn, như ‘Y’, tôi nhận ra rằng bất kỳ việc gì tôi làm, bất kỳ việc gì tôi thực hiện – dù là tôi hy sinh, từ bỏ, luyện tập – bất kỳ việc gì tôi làm, tôi vẫn còn đang sống trong vòng tròn của bóng tối đó. Đúng chứ? Thế là ‘X’ nói, ‘Đừng hành động; bạn không có gì phải làm cả.’ Bạn theo kịp chứ? Cái đó được hiển lộ. Tôi sẽ chờ đợi. Bạn, ‘Y’ làm mọi việc ‘ngoại trừ’ chờ đợi và thấy điều gì xảy ra.

Chúng ta phải theo đuổi ‘cái này’, thưa bạn. Ngược lại tất cả đều quá vô vọng, vô vọng từ quan điểm của ‘Y’, không phải của ‘X’.

Ojai, California, ngày 19 tháng 4 năm 1980

Chương 9

LÃO SUY VÀ NHỮNG TẾ BÀO NÃO

Nói chuyện lần thứ chín cùng Dr David Bohm
Brockwood Park, ngày 1 tháng 6 năm 1980

Krishnamurti: Thưa bạn, tôi muốn nói chuyện cùng bạn, và có lẽ cũng cả Narayan * nữa, điều gì đang xảy ra cho bộ não của con người. Tôi sẽ thâm nhập nó từng chút một.

Các bạn có một văn minh tiến bộ rất cao và tuy nhiên cùng lúc lại vẫn phát triển tính ích kỷ sâu đậm, man rợ được bao bọc trong mọi loại lớp áo thuộc tinh thần – thánh thần, các đấng thiêng liêng và mọi chuyện phụ họa của nó. Nhưng sâu thẳm, sâu thẳm hơn, tánh ích kỷ kinh hoàng đang gia tăng cao độ. Và bộ não của con người đã và đang tiến hóa qua hàng thiên niên kỷ và thiên niên kỷ và vẫn vậy, nó đã đến nơi này: phân chia, hủy diệt và vân vân, mà tất cả chúng ta đều biết. Vì vậy tôi đang tự hỏi, liệu bộ não của con người – không phải một bộ não cá biệt nhưng bộ não của con người – đang bị thoái hóa? Liệu nó có thể tươi trẻ lại, mới mẻ lại hay nó là một suy sụp bền bỉ, từ từ? Và liệu trong sống của người ta có thể tạo ra trong chính nó một mới mẻ lại khỏi tất cả việc

* Ông G. Narayan, hiệu trưởng trường Rishi Valley ở Ấn độ.

này một cách tổng thể, một mới mẻ lại mà sẽ trình nguyên, khởi nguồn, không bị vấy bẩn? Tôi đã và đang muốn biết về điều này và tôi đã suy nghĩ chúng ta cần bàn luận về nó.

Và tôi nghĩ bộ não của con người không là một bộ não cá biệt, nó không phụ thuộc vào tôi hay vào bất kỳ người nào khác. Chính là bộ não của con người mà đã tiến hóa mười triệu, hay năm triệu, hay ba triệu năm. Và trong sự tiến hóa đó nó đã trải nghiệm, hiểu biết quá nhiều kèm theo tất cả những thô tục và những hung tợn và những tàn ác của tánh ích kỷ. Liệu nó có thể vứt bỏ, xóa sạch tất cả việc này và trở thành cái gì khác? Bởi vì rõ ràng nó đang vận hành trong những khuôn mẫu. Dù nó là một khuôn mẫu của tôn giáo, hay một khuôn mẫu của khoa học, hay một khuôn mẫu của kinh doanh, hay một khuôn mẫu của gia đình, nó luôn luôn đang vận hành, đang làm việc trong một vòng tròn rất chật hẹp, nhỏ bé. Và những vòng tròn đó đang xung đột lẫn nhau. Và dường như không có kết thúc cho việc này. Bạn theo kịp chứ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Vậy là cái gì sẽ phá sập sự hình thành này của những khuôn mẫu, không rơi vào những khuôn mẫu mới khác, nhưng phá sập toàn cơ cấu của những khuôn mẫu, dù dễ chịu hay khó chịu? Rốt cuộc, bộ não đã chịu đựng quá nhiều kinh hoàng, quá nhiều thách thức, quá nhiều áp lực tác động vào nó; và nếu bộ não đó trong chính nó không thể tự-làm mới mẻ lại, tự-làm tươi tắn lại, chẳng có hy vọng bao nhiêu. Bạn theo kịp chứ?

David Bohm: Ông thấy, một khó khăn có lẽ tự-bộc lộ là: nếu ông suy nghĩ về cấu trúc của bộ não, chúng ta không thể tìm hiểu cấu trúc đó, một cách vật chất.

Krishnamurti: Một cách vật chất, bạn không thể. Tôi biết, chúng ta đã bàn luận đi đều này. Vì vậy nó sẽ làm gì? Tôi biết những người chuyên môn về bộ não có thể quan sát nó, đem ra một bộ não chết của một con người và nghiên cứu nó, Nhưng việc đó không giải quyết được vấn đề. Đúng chứ?

David Bohm: Không.

Krishnamurti: Vì vậy một người, một con người sẽ làm gì, khi biết nó không thể được thay đổi từ phía bên ngoài? Những người khoa học và những người chuyên môn về bộ não, và những người chuyên môn về thần kinh, những người thần kinh học và tất cả những người đó, giải thích về nó bằng nhiều cách khác nhau, nhưng nó vẫn còn ở đó; giải thích của họ, tìm hiểu của họ, sẽ không giải quyết được vấn đề này. Đúng chứ?

David Bohm: Ô, vâng, không có chứng cứ rằng nó có thể.

Krishnamurti: Không chứng cứ, đúng rồi. Tôi sẽ diễn tả nó một cách phù hợp hơn một chút.

David Bohm: Vài người có lẽ đã suy nghĩ như thế. Vài người mà thực hiện sự liên hệ phản hồi thuộc sinh học suy nghĩ rằng, họ có thể gây ảnh hưởng bộ não bằng cách kết nối một dụng cụ đến điện thế trong hộp sọ và có thể theo dõi chúng, bạn cũng có thể thay đổi nhịp đập tim của bạn và áp huyết

của bạn và những sự việc khác. Họ đã đưa ra hy vọng rằng việc gì đó có thể được thực hiện.

Krishnamurti: Nhưng họ không đang thành công.

David Bohm: Họ không đang tiến xa lắm.

Krishnamurti: Nhưng chúng ta không thể mong chờ những người khoa học và những người liên hệ phân hồi thuộc sinh học này – xin lỗi! – để giải quyết vấn đề. Vậy thì chúng ta sẽ làm gì?

David Bohm: Ô, vậy thì câu hỏi kế tiếp là: liệu bộ não có thể nhận biết được cấu trúc riêng của nó.

Krishnamurti; Vâng, đó là câu hỏi thứ nhất: liệu bộ não có thể nhận biết được chuyển động riêng của nó? Và câu hỏi còn lại là: liệu bộ não có thể, không những nhận biết được chuyển động riêng của nó, liệu chính bộ não có thể có đủ năng lượng để tự-phá sập tất cả những khuôn mẫu và chuyển động khỏi nó?

David Bohm: Vâng, ô ông phải hỏi liệu bộ não có thể thực hiện được điều đó? Ông thấy, ở mức độ nào bộ não sẽ được tự do để nổ tung khỏi những khuôn mẫu?

Krishnamurti: Bạn có ý gì?

David Bohm: Ô, ông thấy, nếu ông bắt đầu bằng cách nói rằng bộ não bị trói buộc trong một khuôn mẫu, nó có lẽ không là như thế.

Krishnamurti: Nhưng chắc chắn nó là, chắc chắn.

David Bohm: Ở chừng mực mà chúng ta có thể thấy. Nó có lẽ không được tự do để nổ tung.

Krishnamurti: Tôi hiểu.

David Bohm: Nó có lẽ không có sức mạnh.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đã nói: không đủ năng lượng, không đủ sức mạnh.

David Bohm: Vâng, nó có lẽ không thể vận dụng hành động được cần đến để vượt khỏi.

Krishnamurti: Vậy là nó đã trở thành tù nhân riêng của nó. Vậy thì cái gì?

David Bohm: Ô, vậy thì đó là sự kết thúc.

Krishnamurti: Đó là sự kết thúc?

David Bohm: Nếu điều đó đúng thực, vậy thì đó là sự kết thúc. Ví dụ nếu bộ não không thể nổ tung vậy thì người ta sẽ chọn lựa để cố gắng cách nào khác, tôi không bắt, để giải quyết vấn đề.

Narayan: Khi chúng ta nói về bộ não, trong một ý nghĩa bộ não có liên quan đến những giác quan và hệ thần kinh, sự phản hồi hiện diện ở đó. Liệu có một dụng cụ khác mà bộ não có liên quan, mà có **ôn** ảnh hưởng khác hẳn vào bộ não?

Krishnamurti: Bạn có ý gì qua điều đó, thưa bạn? Nhân tố nào khác?

Narayan: Nhân tố nào khác trong chính hệ thống của con người. Bởi vì chắc chắn, qua những giác quan, bộ não có nhận được sự nuôi dưỡng, nhưng vẫn vậy từng đó không đầy đủ. Liệu có nhân tố bên trong nào đó mà cho năng lượng đến bộ não?

Krishnamurti: Bạn thấy, thưa bạn, tôi nghĩ – bộ não liên tục đang bận rộn, những vấn đề của thân thể, bám chặt, quyền uy và vân vân; vì vậy nó liên tục trong một tình trạng bận rộn. Đó có lẽ là nhân tố trung tâm. Và nếu nó không bận rộn, liệu nó trở nên uể oải? Đó là một nhân tố. Nếu nó không bận rộn, liệu nó có thể duy trì năng lượng được cần đến để phá vỡ những khuôn mẫu? Tôi không hiểu liệu tôi đang trình bày rõ ràng?

David Bohm: Vâng. Bây giờ vấn đề đầu tiên là rằng nếu nó không bị bận rộn, người nào đó có lẽ nghĩ rằng nó sẽ chỉ không làm việc quá căng thẳng.

Krishnamurti: Không, dĩ nhiên không. Vậy thì nó trở nên lười biếng và tất cả việc đó. Tôi không có ý điều đó.

David Bohm: Liệu ông có ý không bị bận rộn nhưng vẫn năng động . . .

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Tôi có ý điều đó.

David Bohm: Vậy thì chúng ta phải tìm hiểu bản chất của hoạt động là gì.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi muốn tìm hiểu. Nếu bộ não này mà bị bận rộn bởi những xung đột, những đấu tranh, những quyến luyến, những sợ hãi, những vui thú, bạn biết, tất cả điều đó, và sự bận rộn này cho bộ não năng lượng riêng của nó. Đúng chứ? Nếu nó không bị bận rộn, liệu nó sẽ trở nên lười biếng, lơ đãng và thế là mất đi tánh mềm dẻo của nó, như nó đã là, hay liệu nó không trở nên lười biếng và vẩn vơ, liệu trạng thái không bận rộn đó sẽ cho bộ não năng lượng được cần đến để phá vỡ?

David Bohm: Vâng, ô nếu ông đưa ra một câu hỏi, ông thấy điều gì khiến cho ông nói điều này sẽ xảy ra? Nó nói cái gì đó về bộ não – ngày nào đó chúng ta đã bàn luận rằng khi bộ não cứ bận rộn bởi suy nghĩ và hoạt động thuộc trí năng, vậy thì nó không bị thoái hóa và bị co rút lại, ông thấy.

Krishnamurti: Vâng, miễn là nó đang suy nghĩ, đang chuyển động, đang sống.

David Bohm: Suy nghĩ trong một cách có-lý trí, vậy thì nó vẫn còn lành mạnh.

Krishnamurti: Vâng, đó là điều gì tôi cũng muốn nhắm đến. Mà là, miễn là nó đang vận hành, đang chuyển động, đang suy nghĩ một cách có-lý trí . . .

David Bohm: . . . nó vẫn còn lành mạnh. Nếu nó bắt đầu chuyển động không-lý trí, vậy thì nó suy sụp. Cũng vậy nếu nó bị trói buộc trong một thói quen đều đặn, nó bắt đầu chết dần.

Krishnamurti: Đó là nó. Đó là, ếm bộ não bị trói buộc trong một thói quen đều đặn, hoặc thói quen của thuốc men, hoặc là thói quen của những giáo sĩ . . .

David Bohm: Hoặc là sống hàng ngày của người nông dân.

Krishnamurti: . . . người nông dân và vân vân và vân vân, nó phải dần dần trở nên xơ cứng.

Dvid Bohm: Không chỉ việc đó nhưng nó còn có vẻ bị co rút lại.

Krishnamurti: Co rút phần thân thể.

David Bohm: Có lẽ một vài tế bào chết rồi?

Krishnamurti: Đó là điều gì chúng ta đã bàn luận ngày nào đó, vâng. Co rút phần thân thể. Và trái ngược với điều đó là sự bận rộn mãi mãi với kinh doanh này – như một luật sư, như một bác sĩ, như một – bạn theo kịp chứ? – một người khoa học, đang suy nghĩ, đang suy nghĩ, đang suy nghĩ. Và chúng ta nghĩ những người đó, công việc đó cũng ngăn cản đang co rút.

David Bohm: Ô, nó có. Ô, ít nhất trải nghiệm dường như chỉ rõ nó có ngăn cản, từ những đo lường họ đã thực hiện.

Krishnamurti: Vâng, nó có ngăn cản. Đó là nó. Hãy tha thứ cho từ ngữ ‘nông dân’.

David Bohm: Dù nó là lát kỳ công việc nào, người thu ký vẫn phòng đều đặn và bất kỳ người nào làm một công việc đều đặn.

Krishnamurti: Bất kỳ người nào.

David Bohm: Vâng, bộ não của anh ấy bắt đầu bị co rút tại một tuổi tác nào đó. Hiện nay đó là điều gì họ đã khám phá, và giống như thân thể không đang được sử dụng gân guốc bắt đầu mất đi sự mềm dẻo của chúng.

Krishnamurti: . . . vậy là hãy vận động nhiều vào!

David Bohm: Ô, họ nói vận động thân thể và vận động bộ não.

Krishnamurti: Vâng. Nếu nó cũng bị trói buộc trong bất kỳ khuôn mẫu nào, bất kỳ thói quen đều đặn nào, bất kỳ chi phối nào, nó phải bị co rút.

David Bohm: Không rõ ràng lý do ại sao. Ông có thể giải thích điều gì khiến cho nó bị co rút, ông thấy.

Krishnamurti: Điều đó quá đơn giản. Nó là sự lặp lại.

David Bohm: Ô, sự lặp lại là thuộc máy móc và thực sự không sử dụng hết toàn khả năng của bộ não.

Krishnamurti: Người ta đã nhận thấy rằng những con người đã tiêu tốn hàng năm và hàng năm trong thiên định là những con người đờ đẫn nhất trên quả đất. Và cũng cả những luật sư

và những giáo sư kia và những người còn lại của họ; bạn có thể thấy họ, có quá nhiều chứng cứ của tất cả điều đó.

Narayan: Sự việc duy nhất mà dường như những bài báo về chủ đề đó đề cập là rằng, suy nghĩ có-lý trí trì hoãn ~~ở~~ lão suy. Nhưng vào thời điểm nào đó, chính suy nghĩ có-lý trí trở thành một khuôn mẫu.

David Bohm: Ô, nó có lẽ. Ông thấy, họ đã không thể đề cập chủ đề đó sâu xa hơn được nữa, nhưng suy nghĩ có-lý trí bị theo đuổi trong một lãnh vực chật hẹp có lẽ cũng trở thành bộ phận của khuôn mẫu.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Nhưng liệu ông nói rằng có cách nào khác nữa.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ thâm nhập điều đó, tôi muốn thâm nhập điều đó.

David Bohm: Nhưng trước tiên chúng ta hãy giải thích rõ ràng về thân thể. Ông thấy nếu người nào đó làm nhiều vận động cho thân thể, nó duy trì được sự khỏe mạnh; nhưng nó có lẽ trở thành một . . . máy móc.

Krishnamurti: . . . máy móc, dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Và vì vậy nó sẽ có một ảnh hưởng xấu.

Krishnamurti: Bạn thấy yoga.

Narayan: Còn về những thứ khác, nếu tôi được phép sử dụng những từ ngữ ‘những dụng cụ thuộc tôn giáo’ – những dụng cụ thuộc tôn giáo truyền thống: yoga, thực hành nghi thức, khai thông huyết đạo vân vân?

Krishnamurti: Tôi biết, ồ, chúng phải bị co rút. Bởi vì bạn thấy việc gì đang xảy ra, ví dụ yoga, hồi trước nó đã không bị thô tục hóa, nếu tôi được phép sử dụng từ ngữ đó. Nó đã được giữ nghiêm ngặt cho rất ít, rất ít người mà không quan tâm về khai thông huyết đạo và mọi loại vớ vẩn đó, mà quan tâm đến sống một sống tạm gọi là thuộc tinh thần, đạo đức, luân lý, cùng sự tập luyện hàng ngày, nhưng không phải loại thể dục nhịp điệu đẹp đẽ này. Bạn thấy, tôi muốn nhắm đến gốc rễ của điều này, thưa bạn.

David Bohm: Tôi nghĩ có cái gì đó liên quan đến điều này. Có vẻ rằng trước khi con người được tổ chức thành xã hội, anh ấy đã sống gần gũi với thiên nhiên và không thể xảy ra sống trong lề thói được.

Krishnamurti: Không, nó đã không xảy ra được.

David Bohm: Nhưng nó lại không an toàn, hoàn toàn không an toàn.

Krishnamurti: Vậy là liệu chúng ta đang nói, đó là điều gì tôi muốn nhắm đến – liệu chúng ta đang nói rằng một cách lạ thường bộ não trở nên – không bị trói buộc trong một khuôn mẫu bởi vì nếu chính bộ não sống trong một trạng thái của không-chắc chắn . . .

David Bohm: Ô, . . .

Krishnamurti: . . . mà không trở nên bị loạn thần kinh!

David Bohm: Ô, tôi nghĩ điều đó rõ ràng nhiều hơn khi ông nói không trở nên bị loạn thần kinh – vậy thì sự chắc chắn trở thành một dạng của bệnh thần kinh.

Krishnamurti: Bệnh thần kinh, dĩ nhiên.

David Bohm: Nhưng tôi thích nói bộ não sống mà không có sự chắc chắn, mà không đòi hỏi sự chắc chắn.

Krishnamurti: Vâng, mà không đòi hỏi sự chắc chắn.

David Bohm: Vâng, mà không đòi hỏi sự hiểu biết nào đó.

Krishnamurti: Vậy là liệu chúng ta đang nói rằng, hiểu biết cũng làm co rút bộ não?

David Bohm: Ô, khi nó là lặp lại và trở thành máy móc, vâng.

Krishnamurti: Nhưng chính hiểu biết?

David Bohm: Ô, vâng, chúng ta phải cẩn thận ở đó.

Krishnamurti: Tôi biết.

David Bohm: Tôi nghĩ rằng hiểu biết có một khuynh hướng trở thành máy móc. Đó là, trở thành cố định, nhưng chúng ta có thể luôn luôn đang học hành, ông thấy.

Krishnamurti: Nhưng học hành từ một trung tâm, học hành như một qui trình tích lũy!

David Bohm: Học hành, tôi nghĩ, với điều gì đó cố định. Ông thấy, ông học hành điều gì đó như là cố định, và tiếp theo ông học hành từ đó. Liệu chúng ta sẽ đang học hành mà không bám vào điều gì đó cố định vĩnh viễn.

Krishnamurti: Đó là, học hành và không thêm vào. Liệu bạn có thể thực hiện việc đó?

David Bohm: Vâng, ồ, tôi nghĩ ở mức độ nào đó chúng ta phải buông bỏ hiểu biết của chúng ta. Ông thấy, hiểu biết có lẽ có giá trị đến mức độ nào đó và sau đó nó không còn có giá trị, nó đang cản đường học hành sâu thêm. Ông có thể nói rằng văn minh của chúng ta đang sụp đổ bởi vì quá nhiều hiểu biết.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Chúng ta không buông bỏ cái gì đang cản đường.

Narayan: Nhiều dạng hiểu biết là chất phụ gia. Nếu ông không biết một sự việc trước đó, ông không thể làm sự việc kế tiếp. Ông sẽ nói rằng loại hiểu biết đó là lặp lại?

David Bohm: Không. Mẽn là chúng ta đang học hành. Nhưng nếu chúng ta bám vào nguyên tắc cố định nào đó và nói nó không thể thay đổi; ông thấy, nếu chúng ta bám vào trung tâm cố định hay bất kỳ điều gì cố định vậy thì hiểu biết

đó trở thành máy móc. Nhưng nếu ông nói ông phải tiếp tục học hành.

Krishnamurti: Học hành cái gì?

David Bohm: Bất kỳ việc gì ông đang làm. Ví dụ, giả sử ông phải kiếm sống. Con người phải tổ chức xã hội, và mọi loại sự việc, họ cần hiểu biết.

Krishnamurti: Nhưng ở đó ông thêm vào nhiều hơn và nhiều hơn.

David Bohm: Điều đó đúng. Ông cũng có thể loại bỏ một chút ít.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Một vài hiểu biết đang cản đường, ông thấy. Nó liên tục đang chuyển động ở đó.

Krishnamurti: Vâng, nhưng tôi đang rời tách khỏi điều đó, về chính hiểu biết.

David Bohm: Ồ, vâng. Ông có ý hiểu biết mà không có nội dung này?

Krishnamurti: Vâng. Cái trí đang biết.

David Bohm: Cái trí mà chỉ muốn hiểu biết, đó là điều gì ông đang nói? Hiểu biết vì lợi ích riêng của nó?

Krishnamurti: Vâng. Tôi muốn tìm hiểu, nếu tôi được phép, toàn ý tưởng của cô hiểu biết.

David Bohm: Vâng, nhưng lại nữa nó không rõ ràng lắm bởi vì ông thấy chúng ta chấp nhận rằng chúng ta cần hiểu biết nào đó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, tại một mức độ nào đó.

David Bohm: Vậy thì không rõ ràng nó là loại hiểu biết nào mà ông đang tìm hiểu.

Krishnamurti: Tôi đang tìm hiểu trải nghiệm mà lưu lại hiểu biết, mà lưu lại một dấu vết.

David Bohm: Vâng, nhưng lại nữa ông nói rằng trải nghiệm của lái một chiếc xe hơi – chúng ta muốn trình bày nó rõ ràng. Loại nào, nó lưu lại một dấu vết một cách tâm lý, ông có ý?

Krishnamurti: Một cách tâm lý, dĩ nhiên.

David Bohm: Khác hơn hiểu biết của kỹ thuật và vật chất và vân vân. Nhưng ông thấy khi ông sử dụng từ ngữ ‘hiểu biết’ một mình, nó có khuynh hướng bao gồm toàn bộ.

Krishnamurti: Chúng ta đã nói rằng hiểu biết tại một mức độ nào đó là cần thiết; ở đó bạn có thể thêm vào hoặc bớt đi và tiếp tục đang thay đổi, đang chuyển động, ở đó. Nhưng tôi đang tìm hiểu, liệu hiểu biết thuộc tâm lý, trong chính nó không là một nhân tố của bị co rút của bộ não hay sao?

David Bohm: Ông có ý gì qua hiểu biết thuộc tâm lý? Hiểu biết về cái trí, hiểu biết về chính tôi?

Krishnamurti: Vâng. Hiểu biết về chính tôi, và đang sống trong hiểu biết đó, và đang tích lũy hiểu biết đó.

David Bohm: Vậy là nếu ông cứ tiếp tục tích lũy hiểu biết về chính ông hay về những liên hệ . . .

Krishnamurti: . . . vâng, về những liên hệ. Vâng, đó là nó. Bạn sẽ nói hiểu biết như thế giúp đỡ bộ não, khiến cho bộ não trong chùng mực nào đó không năng động, khiến cho bộ não bị co rút?

David Bohm: Mang nó vào một khe rãnh.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Nhưng người ta nên thấy tại sao, hiểu biết này mà tạo ra quá nhiều rắc rối là gì?

Krishnamurti: Hiểu biết này mà tạo ra quá nhiều rắc rối là gì? Trong sự liên hệ, hiểu biết đó có tạo ra rắc rối.

David Bohm: Vâng, nó đang cản đường.

Krishnamurti: Đang cản đường, vâng.

David Bohm: Bởi vì nó cố định.

Krishnamurti: Nếu tôi có một hình ảnh về chính anh ấy và tôi liên hệ với anh ấy, chắc chắn hiểu biết đó sẽ cản trở – nó trở thành một khuôn mẫu.

David Bohm: Vâng, ô hiểu biết về chính tôi và về anh ấy và chúng ta liên quan với nhau như thế nào, nó tạo thành một khuôn mẫu.

Krishnamurti: Vâng, và thế là việc đó trở thành một lẽ thói và thế là nó mất đi năng lượng của nó.

David Bohm: Vâng, ông thấy và nó đã xảy đến cho tôi rằng, lẽ thói trong lãnh vực đó còn nguy hiểm hơn lẽ thói trong, ví dụ, lãnh vực của công việc hàng ngày.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

David Bohm: Và nếu lẽ thói trong công việc bình thường có thể làm co rút bộ não, vậy thì trong lãnh vực đó nó có lẽ làm những công việc tồi tệ hơn bởi vì nó có một ảnh hưởng to tát hơn.

Krishnamurti: Vậy là, liệu bộ não, trong những vấn đề thuộc tâm lý, có thể hoàn toàn được tự do khỏi hiểu biết, khỏi loại hiểu biết này? Đó là, thưa bạn, hãy theo dõi: tôi là một người kinh doanh và tôi đi vào xe hơi, hay xe buýt hay xe taxi, hay tàu điện ngầm, và tôi đang suy nghĩ tôi sẽ làm gì, tôi sẽ gặp gỡ ai, một bàn bạc về kinh doanh, và cái trí ủa tôi luôn luôn đang ồng trong lãnh vực đó. Tôi trở về nhà, có một người vợ và con cái, ái ân và mọi chuyện liên quan, điều đó cũng trở thành một hiểu biết thuộc tâm lý và tôi đang hành động dựa vào nó. Thế là có hiểu biết của công việc kinh

doanh và giao tiếp của tôi và tất cả việc đó, và cũng có hiểu biết liên quan đến người vợ của tôi, và chính tôi và những phản ứng của tôi: hai sự việc này đang gây mâu thuẫn. Hoặc tôi không nhận biết được hai sự việc này và chỉ tiếp tục sống. Nếu tôi nhận biết được hai sự việc này, nó trở thành một nhân tố gây quấy rầy.

David Bohm: *Ồ, con người cũng phát giác rằng nó là một lẽ thói và họ chán nó, và họ bắt đầu . . .*

Krishnamurti: . . . ly ɒ và tiếp theo toàn gánh xiếc lại bắt đầu!

David Bohm: *Họ có lẽ hy vọng rằng bằng cách trở nên bị bận rộn với điều gì khác, họ sẽ thoát khỏi sự nhàm chán của họ.*

Krishnamurti: . . . vâng, đi nhà ɒ, vâng vâng, vâng vâng. Bắt kỳ tầu thoát nào là một bận rộn.

Vì vậy tôi đang hỏi liệu hiểu biết thuộc tâm lý này không là một nhân tố của sự co rút của bộ não hay sao? Xin lỗi!

David Bohm: *Ồ, vâng, nó có thể là một nhân tố.*

Krishnamurti: Nó 'là'. Nó là.

David Bohm: *Nếu hiểu biết của nghề nghiệp hay kỹ năng của ông có thể là một nhân tố, vậy thì hiểu biết này mạnh mẽ hơn.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên. Mạnh mẽ hơn nhiều.

Narayan: Khi ông nói hiểu biết thuộc tâm lý ông đang phân biệt rõ, đang tạo ra một khác biệt giữa hiểu biết thuộc tâm lý và chúng ta hãy nói, hiểu biết thuộc khoa học hay hiểu biết thuộc sự kiện.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, chúng ta đã nói điều đó.

Narayan: Nhưng tôi hơi thận trọng về bài báo này và sự quá quyết rằng hiểu biết thuộc khoa học và những loại hiểu biết thuộc sự kiện khác, giúp đỡ để mở rộng hay khiến cho bộ não to lớn hơn. Trong chính hiểu biết, nó không dẫn đến đâu cả. Mặc dù nó trì hoãn năng lượng.

Krishnamurti: Cái gì?

Narayan: Ô, vận dụng suy nghĩ có-lý trí.

Krishnamurti: Dr Bohm đã giải thích rất cẩn thận: suy nghĩ có-lý trí chỉ trở thành lễ thói. Tôi suy nghĩ một cách có-lý trí, và thế là tôi đã học hành sự ranh mãnh của nó, nhưng tôi tiếp tục lặp lại nó.

David Bohm: Đó là điều gì xảy đến cho hầu hết những hình thức của suy nghĩ có-lý trí.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Tôi nghĩ rằng, ví dụ như, họ bị phụ thuộc vào đang bị đương đầu liên tục với những vấn đề không mong đợi.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Ông thấy, như họ đã nói, những luật sư sẽ phản đối và cho rằng những bộ não của họ sẽ bền bỉ lâu hơn, bởi vì họ bị đối diện liên tục với những vấn đề khác nhau, và vì vậy họ không thể suy nghĩ hoàn toàn theo lẽ thói. Có lẽ cuối cùng họ cũng bị co rút, nhưng việc đó phải mất một thời gian.

Krishnamurti: Nhưng thưa ông, chờ một phút, chờ một phút. Họ có lẽ có những thân chủ khác nhau với những vấn đề khác nhau, nhưng họ đang hành động từ hiểu biết cố định.

David Bohm: Họ sẽ nói không hoàn toàn như thế, họ phải tìm ra những yếu tố mới và vân vân.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, họ không hoàn toàn đang vận hành trong lẽ thói nhưng nền tảng là hiểu biết – hiểu biết của những quyển sách luật và hiểu biết của những người đi trước và vô vàn những kinh nghiệm với vô số những thân chủ.

David Bohm: Nhưng vậy thì ông sẽ phải nói rằng sự thoái hóa tinh tế nhiều hơn nào đó của bộ não xảy ra, không chỉ là sự co rút.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Đó là điều gì tôi muốn nhắm đến.

David Bohm: Ông thấy, cũng có cái gì đã được biết, rằng khi một em bé được sinh ra những tế bào não có rất ít sự liên quan qua lại, sau đó chúng dần dần gia tăng trong số lượng, sau đó khi một con người tiến tới sự lão suy chúng bắt đầu quay lại. Vì vậy chất lượng của những liên quan qua lại đó có thể bị sai lầm. Nhưng chúng sẽ quá tinh tế không phơi bày

được trong những đo lường này. Ví dụ, nếu ông đã lặp lại chúng quá thường xuyên, chúng sẽ trở nên quá cố định.

Narayan: *Liệu tất cả những chức năng của bộ não bị giới hạn vào những hình thức có-lý trí, hay liệu có những chức năng nào đó mà có một chất lượng khác biệt?*

David Bohm: *Ồ, nó được biết, ví dụ, rằng một bộ phận lớn lao của bộ não xử lý chuyển động của thân thể và vân vân, với những cơ bắp và với những cơ quan khác nhau, và bộ phận này không bị co rút cùng tuổi tác, mặc dầu bộ phận mà xử lý tư tưởng có-lý trí, nếu nó không được sử dụng, có bị co rút. Vậy thì có lẽ có những chức năng khác mà hoàn toàn không biết được, mà là, rất ít điều được biết thực sự về bộ não.*

Narayan: *Mà chúng ta không thể tiếp cận. Liệu có thể có khả năng của loại đó?*

Krishnamurti: Narayan, điều gì chúng ta đang nói, điều gì chúng ta đang cố gắng giải thích là rằng chúng ta chỉ đang sử dụng một phần, hay rất từng phần bộ não, và hoạt động từng phần đó là sự bận rộn, hoặc có-lý trí hoặc không-lý trí, hoặc có-lý luận và vì vậy vẫn đang sử dụng một phần. Và chừng nào bộ não còn bị bận rộn, nó phải ở trong lãnh vực bị giới hạn đó. Bạn sẽ nói điều đó?

David Bohm: *Ồ, vậy thì điều gì xảy ra khi nó không còn bị bận rộn?*

Krishnamurti: Chúng ta sẽ thâm nhập điều đó trong chốc lát nữa.

David Bohm: *Ồ, chúng ta có thể nói rằng nó có khuynh hướng dành hết thời gian trong cái khung bị giới hạn của những chức năng mà là máy móc, và rằng việc đó sẽ sản sinh sự thoái hóa tinh tế nào đó của những tế bào não bởi vì bất kỳ thứ gì giống như thế sẽ gây ảnh hưởng những tế bào não.*

Krishnamurti: Bạn đang nói rằng sự lão suy là kết quả của cách sống thuộc máy móc, của hiểu biết thuộc máy móc và thế là bộ não không có tự do, không có không gian, không ý thức của . . . ?

David Bohm: *Ồ, đó là sự gợi ý. Điều đó không nhất thiết phải được chấp nhận bởi tất cả những người tìm hiểu bộ não. Họ đã giải thích rằng những tế bào não ứt đầu chết đi khoảng cỡ tuổi ba mươi hay bốn mươi tại một tỷ lệ đều đặn nhưng điều này . . .*

Krishnamurti: Hãy cẩn thận!

David Bohm: *. . . nhưng điều này có lẽ là một nhân tố, nhưng tôi không nghĩ những đo đạc của họ lại chính xác đến độ họ có thể thí nghiệm một cách hiệu quả về bộ não được sử dụng như thế nào trong thực tế. Ông thấy, chúng chỉ là những đo đạc phỏng chừng được thực hiện theo thống kê. Và vì vậy ông muốn đề nghị rằng chết của những tế bào não này, hay sự thoái hóa, sẽ đến từ cách sử dụng bộ não sai lầm?*

Krishnamurti: Điều đó đúng. Đó là điều gì tôi đang cố gắng nhắm đến.

David Bohm: *Vâng, và có chút ít **đúng** có để chấp nhận điều này nơi những người khoa học.*

Krishnamurti: Cảm ơn chúa!

David Bohm: *Nhưng tôi nghĩ những người khoa học về bộ não không biết nhiều lắm về nó.*

Krishnamurti: Thưa bạn, bạn thấy những người khoa học, những chuyên gia về bộ não, đang, nếu tôi được phép sử dụng từ ngữ dễ dàng, họ đang đi ra ngoài, đang tìm hiểu những sự việc phía bên ngoài, nhưng không đang dùng chính họ như một vật thí nghiệm và tìm hiểu tất cả điều đó.

David Bohm: *Ồ, ông thấy, ngoại trừ những người mà nghiên cứu sự phản hồi thuộc sinh học, đa phần họ đều đang cố gắng tìm hiểu về chính bản thân của họ trong một cách rất gián tiếp.*

Krishnamurti: Vâng, ồ tôi cảm thấy chúng ta không có thời gian cho mọi chuyện vớ vẩn đó.

David Bohm: *Vâng, điều đó quá chậm chạp và không thâm nhập sâu lắm.*

Krishnamurti: Không sâu lắm. Vì vậy chúng ta sẽ quay lại mấu chốt. Tôi nhận ra rằng bất kỳ hoạt động nào mà được lặp lại, bất kỳ hoạt động nào mà được điều khiển trong ý thức chật hẹp, bất kỳ phương pháp, bất kỳ lễ thói, hợp lý hay không-hợp lý, đều ‘có’ gây ảnh hưởng bộ não và vân vân và vân vân. Chúng ta đã hiểu điều đó rất rõ ràng. Và ở một mức độ nào đó hiểu biết là cần thiết, và cũng vậy hiểu biết thuộc

tâm lý về chính người ta, những trải nghiệm của người ta, tất cả điều đó, cũng trở thành lẽ thói, chắc chắn những hình ảnh tôi có về chính tôi là một lẽ thói, và thế là việc đó trợ giúp để tạo ra một co rút của bộ não. Tôi đã hiểu điều đó rất rõ ràng. Lúc này tôi tự -nhủ với chính mình, bất kỳ loại bận rộn nào ngoại trừ sự bận rộn thuộc máy móc – không phải thuộc máy móc . . .

David Bohm: *Thuộc thân thể.*

Krishnamurti: . . . sự bận rộn thuộc thân thể, sự bận rộn với chính người ta, điều đó chắc chắn tạo ra sự co rút của bộ não. Bây giờ làm thế nào qui trình này sẽ chấm dứt? Và khi nó có chấm dứt, liệu sẽ có một mới mẻ lại?

David Bohm: *Vâng, tôi nghĩ lại rằng vài người khoa học về bộ não sẽ nghi ngờ vấn đề những tế bào não có thể được mới mẻ lại, nhưng tôi không biết liệu có bất kỳ chứng cứ để ủng hộ hay phản đối.*

Krishnamurti: Tôi nghĩ chúng có thể được mới mẻ lại. Đó là điều gì tôi muốn nhắm đến.

David Bohm: *Vậy là chúng ta phải bàn luận điều đó.*

Narayan: *Tôi muốn nêu lên câu hỏi này bởi vì trong một bàn luận giữa các ông ở Ojai, các ông đang hàm ý rằng cái trí khác hẳn bộ não, cái trí riêng biệt đối với bộ não.*

Krishnamurti: Không hoàn toàn đúng. Tôi đã nói như thế à?

Narayan: Vâng, có thể xảy ra rằng cái trí riêng biệt đối với bộ não.

David Bohm: Ông đã nói về cái trí vũ trụ.

Narayan: Cái trí, trong ý nghĩa rằng người ta có sự tiếp cận với cái trí này, và nó không là bộ não. Ông nghĩ rằng điều đó có thể xảy ra được?

Krishnamurti: Tôi hoàn toàn không theo kịp điều này. Tôi sẽ nói rằng cái trí là ‘bao gồm tất cả’.

Narayan: Vâng.

Krishnamurti: Khi nó là bao gồm tất cả, bộ não, những cảm xúc, tất cả điều đó; khi nó là tổng thể tuyệt đối, không phân chia trong chính nó, có một chất lượng mà là vũ trụ. Đúng chứ?

Narayan: Người ta có sự tiếp cận với nó?

Krishnamurti: Không phải người ta, bạn không thể đến được nó, không. Bạn không thể nói, tôi có sự tiếp cận với nó.

Narayan: Tôi chỉ đang nói tiếp cận, người ta không sở hữu nó nhưng . . .

Krishnamurti: Bạn không thể sở hữu bầu trời!

Narayan: Không, quan điểm duy nhất của tôi là: liệu có một cách mở cửa đến nó và liệu có một chức năng của cái trí, tổng thể của nó, mà có thể tiếp cận được qua giáo dục?

Krishnamurti: Tôi nghĩ có. Chúng ta sẽ hiểu rõ điều đó trong chốc lát nữa nếu bạn bám chặt mấu chốt này. Chúng ta đã đến được mấu chốt nào đó trong bàn luận của chúng ta. Đừng quay lại và lặp lại nó.

Lúc này chúng ta đang bị, khi đã hiểu rõ tất cả điều đó, sau bàn luận này, liệu tự -bộ não có thể mới mẻ lại, tươi trẻ lại, trong sáng lại mà không có bất kỳ sự co rút nào cả? Tôi nghĩ nó có thể. Tôi muốn mở một chương mới và bàn luận về nó. Tôi nghĩ nó có thể. Thuộc tâm lý, hiểu biết mà con người đã thu lượm đang làm tê liệt nó. Những người theo Freud, những người theo Jung, hay người triết học mới nhất, tất cả đều đang trợ giúp để làm cho bộ não co rút lại. Xin lỗi! Tôi hy vọng không có người nào ở đây.

Narayan: Vậy thì liệu có một cách quên hiểu biết này?

Krishnamurti: Không, không. Không quên. Tôi thấy điều gì họ đang làm và tôi thấy sự phí phạm, tôi thấy điều gì đang xảy ra nếu tôi tuân theo phương hướng đó. Tôi thấy nó, rõ ràng. Thế là tôi không đi theo con đường đó nữa. Thế là tôi gạt bỏ hoàn toàn sự phân tích. Đó là một khuôn mẫu mà chúng ta đã học hành, không những từ những người tâm lý và những người chữa trị bằng sự phân tích tâm lý mới đây, nhưng còn cả từ truyền thống của một triệu năm, hãy phân tích, xem xét nội tâm, nói, ‘Tôi phải’ và ‘Tôi không được’, ‘Điều này đúng, điều này sai’ – bạn biết toàn qui trình. Thuộc cá nhân, tôi không thực hiện nó và vì vậy tôi phủ nhận tất cả những phương pháp.

Chúng ta đang đến một mấu chốt, đó là: nhận biết trực tiếp và hành động tức khắc. Bởi vì thông thường nhận biết của chúng ta được hướng dẫn bởi hiểu biết – quá khứ nhận biết và vì vậy quá khứ mà là hiểu biết, đang nhận biết và

đang hành động từ đó, là một nhân tố của gây co rút, lão suy. Đang làm co rút bộ não.

Vì vậy liệu có một nhận biết mà không bị trói buộc vào thời gian? Đúng chứ, thưa bạn? Và thế là hành động mà ngay tức khắc. Liệu tôi đang trình bày rõ ràng? Đó là, thưa bạn, bộ não đã tiến hóa qua thời gian, và nó đã thiết lập khuôn mẫu của thời gian trong hành động. Và chừng nào bộ não còn năng động theo cách đó, nó vẫn còn đang sống trong một khuôn mẫu của thời gian và thế là trở nên bị lão suy. Nếu chúng ta có thể phá vỡ khuôn mẫu của thời gian đó, vậy thì bộ não đã thoát khỏi khuôn mẫu của nó và thế là cái gì đó khác hẳn xảy ra. Tôi không biết liệu tôi đang tự-bộc lộ rõ ràng?

Narayan: Làm thế nào nó thoát khỏi khuôn mẫu?

Krishnamurti: Tôi sẽ đến mẫu chốt đó nhưng trước hết chúng ta hãy thấy, liệu nó là như thế.

David Bohm: Vâng, ồ ông đang nói rằng khuôn mẫu là khuôn mẫu của thời gian.

Krishnamurti: Khuôn mẫu của thời gian.

David Bohm: Có lẽ điều này nên được khai thông. Tôi nghĩ, điều gì ông có ý qua từ ngữ 'phân tích' là loại qui trình nào đó được đặt nền tảng trên hiểu biết quá khứ mà tổ chức sự nhận biết của ông, và ông sử dụng một chuỗi của những giải pháp để cố gắng tích lũy hiểu biết về toàn vấn đề. Và lúc này ông nói, đây là ~~một~~ khuôn mẫu của thời gian và ông phải thoát khỏi nó. Ông phải nói cái gì là điều đó.

Krishnamurti: Nếu chúng ta đồng ý điều đó, nếu chúng ta nói đây là như thế: bộ não đang vận hành trong một khuôn mẫu của thời gian.

David Bohm: Vâng. Vậy thì lúc này ông phải hỏi; ông thấy, tôi nghĩ hầu hết mọi người sẽ hỏi: khuôn mẫu khác có thể xảy ra được là gì?

Krishnamurti: Hãy chờ, hãy chờ, hãy chờ.

David Bohm: Chuyển động khác có thể xảy ra được là gì?

Krishnamurti: Không. Trước hết chúng ta hãy hiểu rõ điều này.

David Bohm: Xin lỗi.

Krishnamurti: Không chỉ bằng từ ngữ nhưng thực sự thấy rằng nó đang xảy ra. Rằng hành động của chúng ta, cách sống của chúng ta, toàn suy nghĩ của chúng ta, đều bị trói buộc bởi thời gian, hay có được bởi hiểu biết của thời gian.

David Bohm: Vâng, ồ chắc chắn suy nghĩ về chính chúng ta của chúng ta, bất kỳ nỗ lực nào để phân tích về chính chúng ta, để suy nghĩ về chính chúng ta, đều bao hàm qui trình này.

Krishnamurti: Qui trình này, mà thực thời gian. Đứng chứ?

Narayan: Đó là một khó khăn: khi ông nói hiểu biết và trải nghiệm, chúng có một sức mạnh, năng lượng cấu kết nào đó, nó trói chặt ông.

Krishnamurti: Mà là cái gì, mà là cái gì? Trói buộc vào thời gian.

Narayan: Trói buộc vào thời gian và . . .

Krishnamurti: . . . và tất cả là khuôn mẫu của hàng thế kỷ, hàng thiên niên kỷ, đang được lặp lại.

Narayan: Vâng. Điều gì tôi đang nói là rằng cái này có một sức mạnh cấu kết nào đó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên. Tất cả những ảo tưởng có một sức sống lạ kỳ.

Narayan: Chẳng có bao nhiêu người thoát khỏi.

Krishnamurti: Quan sát tất cả những nhà thờ, chúng có sức sống mãnh liệt biết chừng nào.

Narayan: Không, ngoại trừ những nhà thờ này, sống cá nhân của người ta có một cấu kết nào đó, nó níu kéo bạn lại. Ông không thể phá vỡ nó.

Krishnamurti: Và vậy thì điều gì xảy ra nếu bạn phá vỡ – bạn có ý gì ‘nó níu kéo bạn lại’?

Narayan: Nó có một sức hút như nam châm. Trong chừng mực nào đó nó níu kéo ông lại. Ông không thể làm tự do chính ông khỏi nó, nếu ông không có công cụ nào đó mà ông có thể hành động cùng nó.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ tìm ra liệu có một tiếp cận khác hẳn đến vấn đề.

David Bohm: Tôi có ý khi ông nói một công cụ khác, điều đó không rõ ràng. Toàn ý tưởng của một công cụ hàm ý thời gian bởi vì ông sử dụng một công cụ – bất kỳ công cụ nào là một qui trình mà ông lập kế hoạch.

Krishnamurti: Thời gian. Chính xác đó là nó.

Narayan: Đó là lý do tại sao tôi sử dụng từ ngữ ‘instrument’ công cụ; tôi có ý, nó mang lại kết quả.

Krishnamurti: Nó đã không mang lại kết quả.

Narayan: Đã không mang lại kết quả, không.

Krishnamurti: Trái lại, nó phá hoại. Vì vậy liệu tôi thấy ngay sự thật của sự phá hoại của nó? Không phải những lý thuyết, những ý tưởng, nhưng thực tế của nó. Nếu tôi thấy, vậy thì điều gì xảy ra? Bộ não, mà đã tiến hóa qua thời gian, và đã đang vận hành, đang sống, đang hành động, đang tin tưởng, tất cả điều đó trong qui trình thời gian, và khi người ta nhận ra rằng điều đó trợ giúp để làm cho bộ não bị lão suy – tôi sẽ không tìm hiểu điều đó – lúc này nếu tôi thấy điều đó như đúng thực, vậy thì bước kế tiếp là gì?

Narayan: Ông đang hàm ý rằng chính đang thấy rằng nó phá hoại là một nhân tố giải thoát?

Krishnamurti: Vâng.

Narayan: Và không có nhu cầu cho một công cụ nữa?

Krishnamurti: Không. Đừng sử dụng từ ngữ công cụ.

Narayan: Tôi đang sử dụng nó bởi vì . . .

Krishnamurti: Bạn ấy cứ đang lặp lại từ ngữ công cụ. Không có nhân tố khác. Bạn thấy, tôi quan tâm – tôi đang sử dụng từ ngữ một cách không cá nhân – tôi quan tâm đến kết thúc sự lão suy và sự co rút này và đang hỏi liệu chính bộ não, những tế bào, toàn sự việc, có thể chuyển động khỏi thời gian? Không phải bắt tử, tôi không đang nói về tất cả mọi loại vớ vẩn đó. Chuyển động hoàn toàn khỏi thời gian, ngược lại thoái hóa, co rút, lão suy là điều không thể tránh khỏi. Lão suy có lẽ không thể hiện nhưng những tế bào não đang trở nên yếu ớt hơn và vẩn vẩn.

Narayan: Nếu những tế bào não là vật liệu và vật chất, bằng cách này hay cách khác chúng phải bị co rút qua a thời gian, thật ra nó không thể được giúp đỡ. Trong điều kiện vật chất, những tế bào não mà là các mô, không thể bắt tử.

David Bohm: Có lẽ tỷ lệ của co rút sẽ được chậm lại rất nhiều. Ví dụ nếu một người sống một số năm nào đó và bộ não của anh ấy bắt đầu co rút lâu lắm trước khi anh ấy chết, vậy thì anh ấy trở nên lão suy. Bây giờ nếu nó sẽ chậm lại vậy thì . . .

Krishnamurti: . . . không chỉ chậm lại, thưa bạn.

David Bohm: . . . ồ, tái sinh, nếu ông muốn.

Krishnamurti: Không, trong một trạng thái của không-bận rộn.

David Bohm: Ô, tôi nghĩ Narayan đang nói rằng bất kỳ hệ thống vật chất nào đều không thể kéo dài mãi mãi.

Krishnamurti: Ô, tôi không đang nói về kéo dài mãi mãi – mặc dầu tôi không chắc chắn liệu nó không thể kéo dài mãi mãi! Không, điều này rất nghiêm túc, tôi không đang giễu cợt bất kỳ người nào.

David Bohm: Nếu tất cả những tế bào có thể tái sinh hoàn hảo trong thân thể và trong bộ não, vậy thì toàn sự việc có thể tiếp tục một cách không hạn định.

Krishnamurti: Hãy quan sát, thưa bà: lúc này chúng ta đang hủy hoại thân thể, nhậu nhẹt, thuốc men, tình dục – quá buông thả trong tình dục, mọi loại sự việc. Chúng ta đang sống không lành mạnh nhất. Đúng chứ? Nếu thân thể ở trong sức khỏe hoàn hảo, được duy trì luôn luôn, mà là không những cảm xúc quá kích động, không sự căng thẳng trên thân thể, không ý nghĩa của thoái hóa trong thân thể, quả tim vận hành lành mạnh, bình thường – bạn biết – vậy thì tại sao không?

David Bohm: Ô . . .

Krishnamurti: Mà có nghĩa gì? Không đi lại! Không đi lại và mọi chuyện còn lại . . .

David Bohm: Không phẫn khích.

Krishnamurti: Nếu thân thể duy trì ở trong một nơi yên tĩnh, tôi chắc chắn nó có thể kéo dài nhiều năm hơn hiện nay.

David Bohm: Vâng. Tôi nghĩ điều đó đúng. Ví dụ đã có những trường hợp của những người đang sống tới một trăm năm mươi tuổi trong những nơi yên tĩnh. Nhưng tôi nghĩ đó là tất cả mà ông đang nói. Thật ra ông không đang gợi ý về cái gì đó mãi mãi?

Krishnamurti: Vậy thì thân thể có thể được duy trì lành mạnh và bởi vì thân thể gây ảnh hưởng cái trí, những dây thần kinh, những giác quan và tất cả điều đó, chúng cũng có thể được duy trì lành mạnh.

David Bohm: Và nếu bộ não có thể được duy trì trong hành động đúng đắn . . .

Krishnamurti: . . . vâng, mà không có bất kỳ căng thẳng.

David Bohm: Ông thấy bộ não có một ảnh hưởng lạ thường vào sự tổ chức thân thể. Tuyến này điều hành toàn hệ thống của những hạch thân thể và cũng vậy tất cả những cơ quan của thân thể được điều hành trong cách đó và vân vân. Khi cái trí thoái hóa, thân thể bắt đầu thoái hóa.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Chúng làm việc cùng nhau.

Krishnamurti: Chúng theo cùng nhau. Ý là liệu bộ não này mà không là bộ não của tôi, nhưng bộ não mà đã tiến hóa

qua hàng triệu năm, mà đã có mọi loại trải nghiệm hủy hoại, dễ chịu và mọi loại của nó, liệu bộ não đó có thể . . .

David Bohm: Ông có ý nó là ột bộ não tiêu biểu không phải một bộ não riêng biệt, riêng biệt đối với cá thể nào đó. Khi ông nói 'không phải bộ não của tôi', ông có ý bất kỳ bộ não nào của con người. Đúng chứ?

Krishnamurti: Bất kỳ bộ não nào.

David Bohm: Từ cơ bản, tất cả chúng đều giống nhau.

Krishnamurti: Tương tự, đó là điều gì tôi đã nói. Liệu bộ não đó có thể được tự do khỏi tất cả điều này, khỏi thời gian? Tôi nghĩ nó có thể.

David Bohm: Liệu chúng ta có thể bàn luận nó có ý gì qua 'được tự do khỏi thời gian'? Ông thấy, thoát nhìn sự gợi ý rằng bộ não được tự do khỏi thời gian có lẽ nghe ra điên khùng, nhưng, chắc chắn, tất cả chúng ta có thể biết rằng ông không có ý rằng cái đồng hồ ngừng lại hay bất kỳ điều gì khác.

Krishnamurti: Khoa học giả tưởng và mọi chuyện vô nghĩa đó!

David Bohm: Mấu chốt là: nó thực sự có ý gì qua 'một cách tâm lý được tự do khỏi thời gian'?

Krishnamurti: Mà không có ngày mai.

David Bohm: Nhưng tôi có ý ông biết 'có' ngày mai.

Krishnamurti: Nhưng một cách tâm lý . . .

David Bohm: Liệu ông có thể giải thích điều đó rõ ràng hơn, ông có ý gì khi ông nói, không-ngày mai?

Krishnamurti: Thưa bạn, nó có ý gì khi đang sống trong thời gian? Chúng ta hãy suy xét phản nghịch trước khi chúng ta suy xét phần thuận. Nó có ý gì khi sống trong thời gian? Hy vọng, đang suy nghĩ, đang sống trong quá khứ, và đang hành động từ hiểu biết của quá khứ, những hình ảnh, những ảo tưởng, những thành kiến, tất cả chúng đều là kết quả của quá khứ, tất cả điều đó đều là thời gian. Và điều đó đang sinh ra sự hỗn loạn trong thế giới.

David Bohm: Vâng, ô giả sử chúng ta nói nếu ông không đang sống một cách tâm lý trong thời gian, có lẽ ông vẫn còn ra lệnh những hành động của ông qua chiếc đồng hồ. Nhưng vấn đề mà đang gây lẫn lộn là rằng giả sử người nào đó nói, ‘Tôi không đang ở trong thời gian nhưng tôi phải thực hiện một cuộc hẹn’ – ông thấy.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, bạn không thể ngồi đây hoài.

David Bohm: Vậy là ông nói tôi đang nhìn đồng hồ, nhưng một cách tâm lý tôi không đang mở rộng ‘tôi sẽ cảm thấy như thế nào trong tiếng đồng hồ kế tiếp’, khi tôi đạt được sự thành tựu của ham muốn hay bất kỳ điều gì khác.

Krishnamurti: Vì vậy tôi chỉ đang nói, hiện nay cách chúng ta đang sống ở trong lãnh vực của thời gian. Và ở đó chúng ta đã tạo ra mọi loại vấn đề, đau khổ, mọi chuyện đó. Đúng chứ?

David Bohm: *Vâng, chúng ta nên gửi thích rõ ràng tại sao điều này nhất thiết phải tạo ra đau khổ. Ví dụ, nếu ông đang sống trong lãnh vực của thời gian ông đang nói đau khổ là điều không thể tránh được.*

Krishnamurti: Không thể tránh được. Không thể tránh được.

David Bohm: *Tại sao?*

Krishnamurti: Nó rất đơn giản. Đó là, thời gian đã dựng lên cái ngã, ‘cái tôi’, hình ảnh của tôi, được nuôi dưỡng bởi xã hội, bởi cha mẹ, bởi giáo dục, điều đó được xây dựng qua hàng triệu năm, đó là kết quả của thời gian. Và từ đó tôi hành động.

Narayan: *Vâng.*

David Bohm: *Hướng về tương lai?*

Krishnamurti: Hướng về tương lai.

David Bohm: *Hướng về tương lai một cách tâm lý, đảl hướng về tình trạng tương lai nào đó của thân tâm.*

Krishnamurti: *Vâng. Mà có nghĩa là, trung tâm luôn luôn đang trở thành.*

David Bohm: *Đang cố gắng trở thành tốt lành hơn.*

Krishnamurti: Tốt lành hơn, cao cả hơn, hay ngược lại. Vì vậy tất cả điều đó, nỗ lực liên tục để trở thành cái gì đó một cách tâm lý này, là một nhân tố của thời gian.

David Bohm: Ông đang nói điều đó sinh ra đau khổ?

Krishnamurti: Chắc chắn. Tại sao? Ồ Chúa ơi! Tại sao? Bởi vì nó rất đơn giản, nó gây phân chia. Nó phân chia tôi và thế là bạn khác hẳn tôi, và tôi, khi tôi phụ thuộc vào người nào đó và người nào đó không còn, đi mất rồi; tôi cảm thấy, cô độc, đau khổ, buồn bã, ưu sầu, tuyệt vọng. Tất cả điều đó xảy ra. Vì vậy chúng ta đang nói bất kỳ nhân tố phân chia nào mà là chính bản chất của cái tôi, chắc chắn phải gây đau khổ.

David Bohm: Ông đang nói rằng qua thời gian cái ngã được thiết lập, được tổ chức, và sau đó cái ngã tạo tác sự phân chia và xung đột và vân vân. Nhưng nếu không có thời gian tâm lý, vậy thì có lẽ toàn cấu trúc sẽ sụp đổ và cái gì đó hoàn toàn khác hẳn sẽ xảy ra?

Krishnamurti: Đó là nó. Đó là điều gì tôi đang nói. Và thế là chính bộ não đã bị nổ tung.

David Bohm: Ồ, đó là bước kế tiếp để nói rằng bộ não đã nổ tung khỏi khe rãnh đó, và thế là có lẽ nó có thể tái sinh. Một cách hợp lý nó không tuân theo như thế, nhưng vẫn vậy nó có thể.

Krishnamurti: Tôi nghĩ, một cách hợp lý, nó ‘có’ tuân theo như thế.

David Bohm: *Ồ, một cách hợp lý, nó tuân theo như thế nên nó sẽ kết thúc sự thoái hóa.*

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: *Và ông đang thêm vào ằng nó sẽ bắt đầu tái sinh?*

Krishnamurti: Đúng. Bạn trông có vẻ nghi ngờ!

Narayan: *Vâng, bởi vì toàn nguyên tắc của con người bị trói buộc vào thời gian.*

Krishnamurti: Vâng, chúng ta biết điều đó.

Narayan: *Xã hội, những cá thể, toàn cấu trúc.*

Krishnamurti: Tôi biết, tôi biết.

Narayan: *Nó mạnh mẽ đến độ bất kỳ cái gì yếu ớt không làm việc được ở đây.*

Krishnamurti: Bạn có ý gì qua ‘yếu ớt’?

Narayan: *Sức mạnh của nó to tát đến độ nếu ông phải phá vỡ, bất kỳ cái gì dùng đến phải có năng lượng mãnh liệt hơn.*

Krishnamurti: Vâng.

Narayan: *Và dường như không cá thể nào có thể sinh ra năng lượng mãnh liệt này để có thể phá vỡ.*

Krishnamurti: A! Bạn đã có ý nghĩ hoàn toàn sai lầm, nếu tôi được phép nói rõ. Khi bạn sử dụng từ ngữ ‘cá thể’.

Narayan: Một con người.

Krishnamurti: . . . vậy thì bạn đã chuyển động khỏi sự kiện rằng bộ não của chúng ta là vũ trụ.

Narayan: Vâng, tôi thừa nhận điều đó.

Krishnamurti: Không có tánh cá thể.

Narayan: Bộ não đó bị quy định theo cách này.

Krishnamurti: Vâng, chúng ta đã thông suốt tất cả điều đó. Nó bị quy định theo cách này qua thời gian. Thời gian là tình trạng bị quy định. Đúng chứ? Không phải rằng thời gian đã tạo ra tình trạng bị quy định, chính thời gian là nhân tố của bị quy định.

Vậy là liệu yếu tố thời gian có thể không hiện diện? – chúng ta đang nói thực tâm lý, không phải thời gian vật lý thông thường. Tôi nói, nó có thể. Và chúng ta đã nói sự kết thúc của đau khổ xảy ra khi cái ngã, mà được thiết lập qua thời gian, không còn hiện diện ở đó. Đối với một con người mà thực sự đang trải qua đau khổ, đang trải qua một thời gian khủng khiếp, anh ấy có lẽ khước từ nó, nhưng khi anh ấy ra khỏi cú sốc của việc này, và người nào đó chỉ rõ cho anh ấy, và nếu anh ấy sẵn lòng lắng nghe, nếu anh ấy sẵn lòng thấy sự có-lý trí của nó, không dựng lên một bức tường chống lại nó, nhưng tự-thấy cho chính anh ấy sự thông minh của nó, anh ấy thoát khỏi lãnh vực đó, bộ não thoát khỏi chất lượng bị trói buộc vào thời gian đó.

Narayan: Một cách tạm thời.

Krishnamurti: A! Lại nữa, khi bạn sử dụng từ ngữ ‘tạm thời’ nó có nghĩa thời gian.

Narayan: Không, anh ấy trượt vào thời gian.

Krishnamurti: Không, bạn không thể. Bạn không thể quay lại, liệu bạn thấy cái gì đó nguy hiểm và bạn quay lại nó, bạn không thể. Giống như một con rắn hổ mang, giống như bất kỳ thứ gì nguy hiểm, bạn không thể.

Narayan: Nhưng sự tương tự hơi hơi khó hiểu, bởi vì chính cấu trúc là nguy hiểm. Ông trượt vào nó một cách không có ý.

Krishnamurti: Khi bạn thấy một con thú nguy hiểm, có hành động tức khắc. Nó có lẽ là kết quả quá khứ, trải nghiệm quá khứ, nhưng có hành động tức khắc, tự-bảo vệ. Thuộc tâm lý, chúng ta không nhận biết được những nguy hiểm. Và nếu chúng ta trở nên nhận biết được như chúng ta nhận biết được một nguy hiểm thân thể, có một hành động mà không bị trôi buộc vào thời gian.

David Bohm: Vâng, tôi nghĩ ông có thể nói điều đó chừng nào ông có thể nhận biết được sự nguy hiểm này mà ông biết, ông sẽ phản ứng ngay tức khắc. Nhưng ông thấy nếu ông sử dụng sự tương tự này của thú vật, có lẽ có một con thú mà ông nhận ra là nguy hiểm, nhưng lúc đó anh ấy có lẽ sử dụng một hình thức khác mà ông ‘không thấy’ như là nguy hiểm!

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Vì vậy sẽ có một nguy hiểm của trượt lại nếu ông không thấy điều này. Lần này ảo tưởng có lẽ len lỏi vào trong hình thức nào đó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Nhưng tôi nghĩ mấu chốt chính là ông đang nói rằng bộ não không phụ thuộc vào bất kỳ cá thể nào.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, một cách tuyệt đối.

David Bohm: Và thế là thật vô ích khi nói rằng cá thể trượt lại, ông thấy.

Krishnamurti: Không.

David Bohm: Bởi vì việc đó phủ nhận điều gì ông đang nói rồi. Nhưng nói khác hơn sự nguy hiểm có lẽ là rằng, bộ não có lẽ trượt lại.

Krishnamurti: Mà là chính Ộ não có lẽ trượt lại, bởi vì chính nó đã không thấy sự nguy hiểm.

David Bohm: Nó đã không thấy hình thức khác của những ảo tưởng.

Krishnamurti: ‘Thiên thần’ đang sử dụng những hình thể khác!

David Bohm: Nhưng ông thấy, vâng, ồ tôi nghĩ đó là mấu chốt.

Krishnamurti: Thưa bạn, tất cả việc này là gốc rễ thực sự của nó, thời gian.

David Bohm: Ô, ông thấy, thời gian và sự tách rời như tách cá thể, là cùng cấu trúc một cách cơ bản.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Mặc dầu nó không rõ ràng tại khởi đầu.

Krishnamurti: Tôi không hiểu liệu bạn thấy điều đó.

David Bohm: Có lẽ xứng đáng để bàn luận về điều đó. Tại sao thời gian thuộc tâm lý, là cùng ảo tưởng, cùng cấu trúc như tách cá thể? Ông thấy, tách cá thể là ý thức của là một con người mà được định vị ở đây nơi nào đó.

Krishnamurti: Được định vị và được tách rời.

David Bohm: Được tách rời khỏi những người khác. Anh ấy lan rộng ra đến ngoại biên nào đó, lãnh thổ của anh ấy lan rộng đến ngoại biên nào đó; và cũng vậy anh ấy có một nhân dạng mà theo cùng thời gian. Anh ấy sẽ không coi anh ấy như một cá thể nếu anh ấy không có một nhân dạng, nếu anh ấy nói, 'Hôm nay tôi là một người này, ngày mai tôi là một người khác'. Vậy là anh ấy phải hiện diện, có vẻ chúng ta có ý qua từ ngữ 'cá thể' là người nào đó ở trong thời gian.

Krishnamurti: Tôi nghĩ đó là một ảo tưởng, ý tưởng của tách cá thể này.

David Bohm: *Vâng, mặt khác nhiều người có lẽ phát hiện rằng rất khó khăn để được thuyết phục rằng nó là một ảo tưởng.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, nhiều người phát hiện mọi thứ rất khó khăn.

David Bohm: *Có một cảm giác chung là, như một cá thể tôi đã tồn tại ít nhất từ khi mới sinh ra nếu không muốn nói là trước đó, và tiếp tục đến khi chết và có lẽ sau đó nữa. Toàn ý tưởng của là một cá thể là hiện diện trong thời gian. Đúng chứ?*

Krishnamurti: Chắc chắn, thưa bạn, chắc chắn.

David Bohm: *Thế là hiện diện trong thời gian thuộc tâm lý.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, chúng ta đang nói điều đó.

David Bohm: *Không chỉ thời gian đồng hồ.*

Krishnamurti: Vậy là liệu ảo tưởng đó – thời gian đã tạo ra tánh cá thể – mà là sai lầm, có thể được phá vỡ?

David Bohm: *Vâng, qua thời gian nhận thức của tánh cá thể đã nảy sinh.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Liệu bộ não này có thể hiểu rõ điều đó?

David Bohm: *Ồ, tôi nghĩ, như Narayan đã nói, ví dụ rằng có một động lực vô biên trong bất kỳ bộ não nào, mà cứ tiếp tục đang chuyển động, đang cuộn cuộn trôi.*

Krishnamurti: Liệu động lực đó có thể ngừng lại trong một phút? Xin đi, không phải một phút. Liệu nó có thể ngừng lại? Không phải trong một phút.

Narayan: *Thật ra sự khó khăn trong việc này là: nó là bản chất đối với ông, 'mã gien', và có vẻ trong chừng mực nào đó ông vận hành một cách không nhận biết được, ông bị thúc đẩy bởi loại động lực quá khứ này. Và bỗng nhiên ông thấy, như nó đã là, như một 'ánh chớp': cái gì đó đúng thực. Nhưng sự khó khăn là nó vận hành trong thời gian nào đó, trong ý nghĩa rằng nó có lẽ vận hành được một ngày, nhưng sau đó có sự kiện rằng chúng ta lại bị trói buộc trong động lực cũ kỹ. Ánh chớp là một trải nghiệm của con người.*

Krishnamurti: Tôi biết điều đó. Nhưng tôi nói, nó sẽ không bị trói buộc.

Narayan: *Đó là lý do tại sao tôi nói cái này không thể là một vật yếu ớt.*

Krishnamurti: Đừng sử dụng những từ ngữ yếu ớt hay mạnh mẽ. Bạn thấy, ngay khi cái trí, hay não nhận biết được sự kiện này nó không thể quay lại. Làm thế nào nó có thể?

Narayan: *Phải có một cách khác để ngăn cản nó không quay lại.*

Krishnamurti: Không ngăn cản, việc đó cũng có nghĩa thời gian. Bạn vẫn còn đang suy nghĩ trong sự ngăn cản.

Narayan: Sự ngăn cản trong ý nghĩa, như một nhân tố của con người.

Krishnamurti: Con người là không -lý trí. Đúng ư? Và chùng nào anh ấy còn đang vận hành một cách không-lý trí, anh ấy nhận xét về bất kỳ nhân tố có-lý trí nào, ‘Tôi khước từ thấy nó’.

Narayan: Từ điều gì ông đang nói ông đang gợi ý rằng, chính đang thấy cũng ngăn cản ông không quay lại, không trượt lại. Bởi vì ông thấy sự nguy hiểm của nó: đây là một bị quy định của con người.

David Bohm: Tôi không biết liệu chúng ta nên tìm hiểu kỹ càng hơn nghi vấn về sự ngăn cản. Ông thấy, nó có lẽ là một nghi vấn.

Narayan: Nó có cả hai khía cạnh. Ông thấy sự ảo tưởng của cái gì đó, và chính đang thấy ngăn cản ông không trượt lại, bởi vì ông thấy sự nguy hiểm của nó.

David Bohm: Trong một khía cạnh khác ông nói ông không có hấp lực phải trượt lại, vì vậy ông không cần được ngăn cản. Nếu ông thực sự thấy nó, không có nhu cầu cho sự ngăn cản có ý thức.

Narayan: Vậy thì ông không bị hấp lực phải quay lại.

Krishnamurti: Tôi không thể quay lại. Ví dụ, nếu tôi thấy ảo tưởng của những vô lý thuộc tôn giáo, nó kết thúc!

David Bohm: Câu hỏi duy nhất mà tôi đưa ra là ông có lẽ không thấy nó hoàn toàn trong một hình thức khác. Ông thấy . . .

Narayan: Nó có lẽ xuất hiện trong những hình thể khác.

David Bohm: . . . và sau đó ông bị cuốn hút một lần nữa.

Krishnamurti: Cái trí được tỉnh thức, nó không bị trói buộc. Nhưng bạn đang nói rằng nó bị.

Narayan: Trong những hình thể và những hình thức khác, thưa ông.

Có một vấn đề khác tôi muốn hỏi: liệu có một năng lực trong cơ cấu của con người mà có sự vận hành này như 'nó đã là', và vì vậy nó có ảnh hưởng nào đó, hay ảnh hưởng gây thay đổi nào đó vào bộ não?

Krishnamurti: Chúng ta đã nói điều đó.

Narayan: Không, chúng ta chưa nói điều đó.

Krishnamurti: Hãy chờ đã, thưa bạn. Chúng ta đã nói sự nhận biết đó vượt khỏi thời gian, đang thấy ngay tức khắc toàn bản chất của thời gian. Mà sử dụng một từ ngữ cũ, đúng: có một 'thấu triệt' vào bản chất của thời gian. Nếu bạn có thấu triệt vào bản chất của thời gian đó, không phải 'bạn'; nếu có một thấu triệt vào bản chất của thời gian, chính những tế bào não mà là bộ phận của thời gian sụp đổ. Những tế bào

nào tạo ra một thay đổi trong chính chúng. Đó là điều gì con người này đang nói. Bạn có lẽ không đồng ý, bạn có lẽ nói, 'Hãy chứng thực nó.' Tôi nói đây không là vấn đề của chúng thực, đây là một vấn đề của hành động. Hãy thực hiện nó, hãy tìm ra nó, hãy thử nghiệm nó.

Narayan: Ngày hôm trước ông cũng nói rằng khi ý thức được trống không khỏi nội dung của nó . . .

Krishnamurti: . . . nội dung là thời gian.

Narayan: Ông đã nói rằng điều đó dẫn đến sự thay đổi của những tế bào não.

Krishnamurti: Vâng.

Narayan: Khi ông nói ý thức của chúng ta được tự do khỏi nội dung không có . . .

Krishnamurti: . . . không có ý thức như chúng ta biết nó.

Narayan: Vâng. Và lại nữa ông đang sử dụng từ ngữ thấu triết. Sự liên kết giữa hai cái là gì? Có một liên kết rõ ràng.

David Bohm: Giữa cái gì?

Narayan: Ý thức và thấu triết. Ông đã gợi ý rằng khi ý thức được trống không khỏi nội dung của nó . . .

Krishnamurti: Hãy cẩn thận! Ý thức được sắp xếp vào chung bởi nội dung của nó. Nội dung là kết quả của thời gian. Bây giờ chỉ . . .

David Bohm: Nội dung cũng 'là' thời gian.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Thật ra nó cũng được sắp xếp vào chung bởi thời gian.

Krishnamurti: Thật ra được sắp xếp vào chung bởi thời gian và cũng của thời gian, như bạn ấy đã chỉ ra. Nếu bạn có một thấu triệt vào cái đó, toàn khuôn mẫu bị phá vỡ, tan biến.

Narayan: Vâng, nếu . . .

Krishnamurti: Thấu triệt, mà không thuộc thời gian, mà không thuộc ký ức, mà không thuộc hiểu biết, vân vân và vân vân.

Narayan: 'Ai' có thấu triệt này?

Krishnamurti: Không phải 'tôi'. Có một thấu triệt.

Narayan: Có một thấu triệt và từ ngữ thấu triệt có một ý nghĩa tích cực. 'Ông' có một thấu triệt và tiếp theo ý thức tự làm trống không chính nó khỏi nội dung của nó như một loại tiêu cực của . . .

Krishnamurti: Không, thưa bạn, không.

Narayan: Ông đang hàm ý rằng, chính đang làm trống không của nội dung, sự trống không của nội dung, là thấu triệt?

Krishnamurti: Không, không. Chúng ta đang nói **thi** gian là một nhân tố mà đã sắp xếp nội dung, mà đã cấu thành nội dung. Nó đã cấu thành và cũng suy nghĩ về nó. Tất cả mớ đó là một cấu kết chung, là kết quả của thời gian. Bây giờ thấu triệt vào toàn chuyên động này, nó không là thấu triệt ‘của tôi’.

Narayan: Không, nó là thấu triệt.

Krishnamurti: Thấu triệt, mà tạo ra sự thay đổi trong bộ não. Bởi vì nó không bị trói buộc trong thời gian, thấu triệt đó.

David Bohm: Liệu ông đang nói rằng, nội dung này, nội dung tâm lý này, là một cấu trúc nào đó, một cách vật chất, trong bộ não? Ông có lẽ nói rằng, với mục đích cho nội dung tâm lý này tồn tại, bộ não qua nhiều năm, đã tạo ra nhiều sự liên kết của những tế bào não, mà cấu thành nội dung này?

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Hoàn toàn đúng.

David Bohm: Và sau đó có một ánh chớp của thấu triệt, mà thấy tất cả điều này, và thấy rằng nó không cần thiết. Và thế là tất cả điều này bắt đầu tan biến. Và khi nó đã tan biến, không còn nội dung. Sau đó ông có thể nói bất kỳ điều gì bộ não đang làm là cái gì đó khác hẳn.

Krishnamurti: Mà là, thừa **lạ**n, thâm nhập thêm nữa. Vậy là, có **tổng** không **tổng** thể. Chúng ta sẽ không thâm nhập điều đó. Mà chúng ta đã tìm hiểu ngày hôm trước.

David Bohm: *Vâng, ô trống không của nội dung đó. Nhưng khi ông nói trống không tổng thể; ông không có ý ông không thấy đường rầy xe lửa, nhưng ông có ý trống không của tất cả nội dung phía bên trong này.*

Krishnamurti: Điều đó đúng. Trống không đó có năng lượng lạ thường. Nó ‘là’ năng lượng.

Dvid Bohm: *Vậy là liệu ông có thể nói rằng bộ não bởi vì đã có tất cả những liên kết này bị quán quít vào nhau, đã ngăn chặn nhiều năng lượng?*

Krishnamurti: Điều đó đúng. Sự lãng phí của năng lượng.

David Bohm: *Vậy thì khi chúng bắt đầu tan biến, năng lượng đó hiện diện ở đó.*

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: *Ông sẽ nói, cái đó cũng có nhiều năng lượng thuộc vật chất như bất kỳ loại nào khác?*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

Lúc này, khi bạn đã nghe tất cả điều này, Narayan, chúng ta có thể thâm nhập sâu hơn nữa trong chi tiết, nhưng bạn phải nghe nguyên lý, gốc rễ của nó: liệu nó là một ý tưởng hay một sự kiện?

Narayan: *Một ý tưởng không có . . .*

Krishnamurti: Không, tôi đang hỏi bạn, đừng lẫn tránh nó. Nó là một ý tưởng hay một ‘sự kiện’? Tôi nghe tất cả điều

này. Tôi đã nghe nó bằng cái nghe của hai tai vì vậy tôi biến nó thành một ý tưởng; nhưng nếu tôi nghe nó, không những bằng cái nghe của hai tai nhưng còn nghe nó trong toàn thân tâm của tôi, trong ngay cấu trúc của chính bản thân tôi; tôi nghe khẳng định này, điều gì xảy ra ngay lúc đó? Nếu ‘cái đó’ không xảy ra, nó chỉ trở thành một ý tưởng và chúng ta có thể quay cuồng suốt sống của chúng ta để đùa giỡn cùng ý tưởng. Nhưng nếu ý thức đó của – bạn biết.

Vậy là thưa bạn, trong chừng mực nào đó, bạn và tôi, và Narayan có ĩ, trong chừng mực nào đó một khán giả bị cuốn hút. Nếu có một người khoa học, một người phản hồi sinh học hay một người chuyên môn về bộ não khác, họ sẽ chấp nhận điều này? Thậm chí họ sẽ lắng nghe tất cả điều này?

David Bohm: Có lẽ một ít người, nhưng chắc chắn đa số sẽ không chấp nhận.

Krishnamurti: Không? Vậy thì cái gì? Bạn thấy làm thế nào chúng ta tác động – tôi đang sử dụng từ ngữ tác động – làm thế nào chúng ta tiếp xúc bộ não của con người?

David Bohm: Vâng, ồ, cái cách nó có vẻ hàm ý với hầu hết những người khoa học là rằng, nó nghe ra khá trùu tượng, ông thấy. Họ sẽ nói nó có thể như thế, nó là một lý thuyết hay.

Krishnamurti: Ồ, người bạn thân, nó là một lý thuyết hay.

David Bohm: Chúng ta không có chứng cứ của nó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: *Thế là họ sẽ nói, được rồi, nó không gây hứng thú cho tôi nhiều lắm bởi vì tôi không thấy bất kỳ chứng cứ nào. Tôi nghĩ đó là cái cách mà những người có thiện chí hơn sẽ nhìn nó. Chúng ta hãy nói rằng họ sẽ nói: nếu ông có nhiều chứng cứ hơn chúng tôi sẽ quay lại sau, và trở nên rất quan tâm. Vì vậy ông thấy, ông không thể đưa ra bất kỳ chứng cứ nào bởi vì ông biết bất kỳ điều gì đang xảy ra không ai có thể thấy, bằng đôi mắt của họ.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, tôi hiểu rõ. Nhưng tôi đang hỏi: chúng ta sẽ làm gì? Cái trí của chúng ta, bộ não của chúng ta, không là bộ não của tôi. Đúng chứ? Nó là bộ não của con người mà đã tiến hóa qua một triệu năm. Một kỳ dị, hay một kỳ dị thuộc sinh học, có thể chuyển động khỏi nó – có lẽ, hay liệu – làm thế nào bạn nắm được cái trí của con người để khiến cho anh ấy thấy cái này?

David Bohm: *Ồ, tôi nghĩ ông phải truyền đạt sự cần thiết, sự chắc chắn xảy ra của điều gì ông đang nói. Ví dụ nếu người nào đó thấy cái gì đó, ông biết, ông giải thích nó cho anh ấy và anh ấy thấy nó đang xảy ra trước hai mắt của anh ấy, anh ấy nói, 'Đó là như thế'. Đúng chứ?*

Krishnamurti: Nhưng thưa bạn, điều đó đòi hỏi người nào đó phải lắng nghe.

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Người nào đó mà nói, tôi muốn nắm bắt nó, tôi muốn hiểu rõ cái này, tôi muốn tìm ra. Bạn theo kịp điều gì tôi đang nói? Chắc chắn đó là một trong những sự việc khó khăn nhất trong sống.

David Bohm: Ô, do bởi chức năng của bộ não bạn rộn này – rằng nó bị bận rộn với chính nó và nó không lắng nghe.

Narayan: Thật ra một trong những vấn đề là rằng sự bận rộn này dường như bắt đầu rất sớm. Khi ông còn trẻ nó rất mạnh mẽ, và nó tiếp tục suốt cuộc đời của ông. Qua giáo dục, làm thế nào chúng ta có thể giải thích rõ ràng điều này?

Krishnamurti: Ô, đó là một vấn đề khác hẳn. Tôi sẽ nói tôi sẽ làm việc tại nó một cách khác hẳn; nếu bạn đang hỏi làm thế nào để khởi sự nó tôi sẽ nói cho bạn. Khoảnh khắc bạn thấy sự quan trọng của không bị bận rộn – chính bạn thấy điều đó như một sự kiện lạ thường – bạn sẽ tìm ra những phương cách và những phương pháp để giúp đỡ mọi người. Đó là sáng tạo, bạn không thể chỉ được dạy bảo và sao chép và bắt chước, vậy thì bạn bị mất hút.

David Bohm: Ô, vậy thì câu hỏi là: làm thế nào có thể chuyển tải cho bộ não, mà khước từ, mà không lắng nghe.

Krishnamurti: Tôi hiểu, đó là điều gì tôi đang hỏi.

David Bohm: Vâng, ô liệu có một cách?

Krishnamurti: Không. Nếu tôi khước từ lắng nghe, ô, đi tới vị giáo hoàng và nói cho ông ấy tất cả điều này, ông ấy sẽ nói...

Thưa bạn, tôi nghĩ chúng ta nên ngừng ở đây, đồng ý chứ? Bạn thấy, thưa bạn, tôi nghĩ thiên định là một nhân tố quan trọng trong tất cả điều này. Tôi cảm thấy chúng ta đã và đang thiên định. Những con người bình thường sẽ không bao giờ chấp nhận điều này như là thiên định.

David Bohm: Họ đã sử dụng từ ngữ này quá thường xuyên . . .

Krishnamurti: . . . nó thực sự đã mất ý nghĩa. Thưa bạn, đó là một trong những vấn đề. Cái gì đó thực sự, đã bị biến thành thô tục, thành thông thường, đã biến mất. Yoga là cái gì đó lạ thường, chỉ dành cho rất, nếu tôi được phép sử dụng từ ngữ đó mà không bị hiểu lầm, rất ít người; lúc này nó đã trở thành thô tục, một cách để kiếm sống. Nó đã biến mất. Vậy là thiền định là cái này, thưa bạn, trống không của ý thức. Bạn theo kịp chứ?

David Bohm: Vâng, nhưng chúng ta hãy rõ ràng. Trước kia ông đã nói nó sẽ xảy ra qua thấu triệt, ông thấy. Lúc này liệu ông đang nói thiền định giúp ích cho thấu triệt được xảy ra?

Krishnamurti: Thiền định LÀ Thấu triệt.

David Bohm: Nó là thấu triệt rồi. Vậy thì liệu nó là một loại công việc nào đó mà ông làm? Ông thấy, thấu triệt thường thường được hiểu như là một ánh chớp.

Krishnamurti: Vâng, thấu triệt là một ánh chớp.

David Bohm: Nhưng cũng vậy thiền định là một . . . liên tục nhiều hơn.

Krishnamurti: Lúc này chúng ta phải cẩn thận. Chúng ta có ý gì qua từ ngữ thiền định?

David Bohm: Đó là câu hỏi, thưa ông.

Krishnamurti: Chúng ta có thể phủ nhận những hệ thống, những phương pháp, những uy quyền, thiền Zen, Tây tạng, Ấn độ giáo, Phật giáo, chúng ta có thể phủ nhận tất cả điều đó; bởi vì chắc chắn nó chỉ là sự lặp lại của truyền thống, sự vô lý trói buộc vào thời gian. Đối với tôi nó không là . . .

Narayan: Ông không nghĩ một số chúng có thể đã là khởi nguồn, một số chúng có thể đã có thấu triệt khởi nguồn.

Krishnamurti: Nếu chúng đã có, chúng sẽ không phụ thuộc vào Thiên chúa giáo, Ấn giáo, Phật giáo, chúng sẽ không là bất kỳ thứ gì.

Narayan: Trong quá khứ?

Krishnamurti: Ai biết? Lúc này thiền định, thưa bạn, là sự thâm thấu này. Bạn theo kịp chứ? Tôi không biết liệu tôi đang sử dụng từ ngữ đúng đắn. Nó là ‘ý thức của chuyển động mà không có bất kỳ quá khứ này’.

David Bohm: Mấu chốt duy nhất phải thông suốt là rằng, khi ông sử dụng từ ngữ thiền định, ông có ý cái gì đó còn hơn cả thấu triệt, ông thấy. Có vẻ nó có ý cái gì đó hơi hơi hơn.

Krishnamurti: Hơi hơi hơn, nhiều hơn! Bởi vì thấu triệt đã làm tự do bộ não khỏi quá khứ, khỏi thời gian. Đó là một khẳng định lạ thường. Thiền định như chúng ta biết nó là trở thành, và tất kỳ ý thức nào của trở thành vẫn còn là thời gian, vậy là không có ý thức của trở thành.

David Bohm: Nhưng dường như điều đó có nghĩa rằng ông phải thấu triệt nếu ông muốn thiền định. Đúng chứ?

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, điều đó đúng.

David Bohm: Ông không thể thiên định mà không thấu triệt.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Ông không thể coi nó như một thủ tục mà nhờ vào nó ông sẽ đạt được thấu triệt.

Krishnamurti: Không. Điều đó tức khắc hàm ý thời gian. Một thủ tục, một hệ thống, một phương pháp để có thấu triệt nghe ra quá vô lý. Thấu triệt vào tham lam, vào sợ hãi, vào tất cả điều đó, làm tự do cái trí khỏi tất cả điều đó. Vậy là thiên định có một chất lượng hoàn toàn khác hẳn. Nó không liên quan gì với những thiên định của tất cả những vị đạo sư. Đúng chứ? Vậy thì cái đó là gì?

Liệu chúng ta sẽ nói, thưa bạn – nó là từ ngữ sai lầm – muốn có thấu triệt, phải có sự yên lặng?

David Bohm: Ô, đó là cùng sự việc, chúng ta có vẻ đang luân quần trong một vòng tròn.

Krishnamurti: Trong chốc lát.

David Bohm: Cái trí của tôi có sự yên lặng, vâng.

Krishnamurti: Sự yên lặng. Vậy là sự yên lặng của thấu triệt đã lọc sạch sẽ – đã lọc sạch sẽ, đã làm tinh khiết, tất cả điều đó.

David Bohm: Tất cả cấu trúc đó của sự bận rộn.

Krishnamurti: Vâng. Vậy là thiên định, ôi chúa ơi, nó là gì? Không có chuyển động như chúng ta biết nó – chuyển động có nghĩa thời gian và tất cả điều đó. Nó không là loại chuyển động đó.

David Bohm: Liệu có chuyển động của loại nào khác?

Krishnamurti: Tôi không thấy làm thế nào chúng ta có thể đo lường cái đó bằng những từ ngữ. Bạn thấy, ‘ý thức của một trạng thái không giới hạn đó’.

David Bohm: Nhưng lúc trước ông đã nói rằng, dẫu vậy tìm được ngôn ngữ nào đó là cần thiết, mặc dầu nó không thể diễn tả thành từ ngữ!

Krishnamurti: Vâng – chúng ta ã tìm được ngôn ngữ. Chúng ta nên ngừng lại, quá trễ rồi. Chúng ta sẽ tiếp tục vào chủ nhật tới nhé?

Brockwood Park, ngày 1 tháng 6 năm 1980

Chương 10

TRẬT TỰ VỮ TRỤ

Nói chuyện lần thứ mười cùng Dr David Bohm
Brockwood Park, ngày 7 tháng 6 năm 1980

Krishnamurti: Chúng ta hãy quên khán giả đi. Chúng ta không đang nói chuyện cho sự giải trí của họ. Tôi nghĩ ngày hôm trước chúng ta đang đề cập, nếu tôi nhớ đúng, khi cái trí hoàn toàn được trống không khỏi mọi sự việc mà tư tưởng đã sắp xếp ở đó, vậy là khởi đầu thiền định thực sự – nếu tôi nhớ đúng. Nhưng tôi muốn thâm nhập sâu thẳm hơn nữa trong vấn đề đó – tôi muốn quay lại một chút và tìm ra liệu cái trí, liệu bộ não, có khi nào có thể được tự do, không những khỏi tất cả ảo tưởng, bất kỳ hình thức nào của tự-lừa dối nhưng liệu nó có thể có trật tự riêng của nó – trật tự không bị giới thiệu bởi tư tưởng hay tạo nên một nỗ lực, một gắng sức để sắp xếp mọi sự vật trong vị trí đúng đắn của chúng. Và cũng vậy liệu bộ não, dù nó bị tổn hại đến chừng nào, và hầu hết những bộ não đều bị tổn hại bởi những cú sốc, bởi mọi loại kích động; liệu bộ não đó có thể tự-hồi phục hoàn toàn. Đó là điều gì tôi muốn thâm nhập.

Vì vậy đầu tiên, nếu tôi được phép, chúng ta hãy bắt đầu bằng cách hỏi, liệu có một trật tự mà không bị tạo tác bởi con người, mà không là kết quả của trật tự có tính toán từ sự nhiễu loạn, một trật tự mà có thể rất gây thỏa mãn và thế là vẫn còn ở trong tình trạng bị quy định cũ kỹ; liệu có một trật tự mà không bị tạo tác bởi con người, không bị tạo tác bởi tư tưởng?

David Bohm: Ông đang nói đến cái trí? Tôi có ý ông có thể nói trật tự của tự nhiên tự-tồn tại một mình.

Krishnamurti: Trật tự của tự nhiên là trật tự.

David Bohm: Vâng, nó không thể bị tạo tác bởi con người.

Krishnamurti: Nhưng tôi không đang nói về điều đó. Tôi không nghĩ tôi muốn – tôi không chắc rằng nó là loại trật tự đó. Liệu có trật tự vũ trụ?

David Bohm: Ô, đúng trong một ý nghĩa điều đó vẫn còn là cùng một sự việc bởi vì từ ngữ ‘cosmos’ có nghĩa ‘vũ trụ có cơ cấu hòa hợp trật tự’, nhưng trật tự tổng thể.

Krishnamurti: Trật tự tổng thể, tôi có ý điều đó.

David Bohm: Mà bao gồm trật tự của vũ trụ và trật tự của cái trí?

Krishnamurti: Vâng, điều gì tôi đang cố gắng tìm ra là: liệu có một trật tự mà con người không bao giờ có thể hình dung? Bạn theo kịp chứ? Bởi vì bất kỳ ý tưởng nào vẫn còn ở trong khuôn mẫu của tư tưởng. Vì vậy liệu có trật tự mà không . . .

David Bohm: *Ồ, làm thế nào chúng ta sẽ bàn luận nó?*

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi muốn bàn luận. Tôi nghĩ chúng ta có thể. Trật tự là gì?

Narayan: *Tôi nghĩ chúng ta đã bàn luận nó.*

Krishnamurti: Chúng ta đã bàn luận điều gì?

Narayan: *Tại bàn ăn.*

Krishnamurti: Tại bữa ăn trưa.

Narayan: *Tại bữa ăn trưa. Có trật tự thuộc máy móc. Và thông thường trật tự thuộc máy móc là trật tự của khoa học, hay loại nào đó đằng sau bất kỳ trật tự đặc biệt nào. Đó là loại trật tự cao nhất được biết đến đối với bất kỳ kỷ luật nào.*

Krishnamurti: Liệu những người toán học sẽ đồng ý rằng toán học là trật tự hoàn toàn.

Narayan: *Vâng, chính toán học là trật tự.*

Krishnamurti: Họ sẽ đồng ý điều đó?

David Bohm: *Ồ, tôi nghĩ nó phụ thuộc vào người toán học, nhưng có một người toán học nổi tiếng có tên là von Neuman mà đã định nghĩa toán học như sự liên quan của những liên quan, mà thật ra ông ấy đã có ý qua sự liên quan, trật tự. Khi nói rằng nó là trật tự đang vận hành bên trong lãnh vực của chính trật tự và không vào cái gì khác nữa.*

Krishnamurti: Trật tự đang vận hành trong lãnh vực của trật tự, vâng.

David Bohm: Khác hơn là đang vận hành vào mục tiêu nào đó.

Krishnamurti: Vâng, vâng, đó là điều gì tôi đang cố gắng nhắm đến.

David Bohm: Vì vậy những người toán học sáng tạo nhất đang có một nhận biết về cái này, mà có lẽ được gọi là trật tự thuần khiết, nhưng dĩ nhiên nó bị giới hạn bởi vì nó phải được diễn tả một cách toán học.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Dựa vào những công thức hay những biểu thức.

Krishnamurti: Liệu trật tự là bộ phận của vô-trật tự, như chúng ta biết nó?

David Bohm: Ô, chúng ta có ý gì qua từ ngữ vô-trật tự lại là một câu hỏi khác. Không thể đưa ra một định nghĩa chặt chẽ của vô-trật tự bởi vì trật tự này là vốn sẵn có.

Krishnamurti: Cái gì?

David Bohm: Ông không thể đưa ra một giải thích chặt chẽ bởi vì trật tự này 'phủ nhận' trật tự. Bất kỳ thứ gì mà thực sự xảy ra có một trật tự; nhưng ông có thể gọi một sự việc nào đó là vô-trật tự nếu ông thích.

Krishnamurti: Bạn đang nói rằng bất kỳ thứ gì mà xảy ra là trật tự?

David Bohm: Có trật tự nào đó.

Krishnamurti: Có trật tự nào đó.

David Bohm: Ông thấy, nếu ông nói thân thể không đang vận hành đúng cách, ví dụ bệnh ung thư đang phát triển, bây giờ đó là một trật tự nào đó trong tế bào ung thư, nó chỉ đang phát triển trong một cách nào đó.

Krishnamurti: Một khuôn mẫu khác.

David Bohm: Một khuôn mẫu khác mà có khuynh hướng phá vỡ thân thể, nhưng toàn căn bệnh là một loại trật tự nào đó.

Krishnamurti: Vâng, vâng.

David Bohm: Nó đã không trái ời những luật lệ của tự nhiên.

Krishnamurti: Vâng, vâng.

David Bohm: Nhưng liên quan với mức độ nào đó ông có thể nói nó là vô-trật tự bởi vì nếu chúng ta đang nói về sức khỏe của thân thể vậy thì bệnh ung thư được gọi là vô-trật tự.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng, hoàn toàn đúng.

David Bohm: Nhưng trong chính nó . . .

Krishnamurti: Bệnh ung thư có trật tự riêng của nó.

David Bohm: Nhưng nó không thích hợp với trật tự của sự tăng trưởng của thân thể.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Vậy thì chúng ta có ý gì qua từ ngữ trật tự? Liệu có một sự việc như trật tự?

David Bohm: Ô, trật tự là một nhận biết – chúng ta không thể nắm trật tự.

Narayan: Tôi nghĩ thông thường khi chúng ta nói về trật tự, nó liên quan đến một cái khung hay liên quan đến một lãnh vực nào đó. Trật tự luôn luôn có ý nghĩa đó. Và khi ông nói trật tự của trật tự, như sự tìm hiểu của toán học, những khía cạnh nào đó của toán học, chúng ta đang đi khỏi sự tiếp cận bị giới hạn này đến trật tự.

David Bohm: Chúng ta không đang sắp xếp trật tự những sự việc nữa. Ông thấy hầu hết toán học đều bắt đầu bằng trật tự của những con số như 1, 2, 3, 4, và hình thành trên cách đó, trong một hệ thống thứ tự. Nhưng vậy thì ông có thể thấy, điều gì được ý nghĩa bởi trật tự của những con số, ví dụ có một chuỗi của những liên quan mà liên tục. Ông thấy, trong trật tự của những con số, ông có ví dụ đơn giản nhất của trật tự.

Narayan: Và một trật tự mới được tạo ra bởi sự khám phá con số 0, một hệ thống mới của trật tự đã hiện diện. Và liệu trật tự toán học và trật tự trong thiên nhiên là một bộ phận của lãnh vực to tát hơn? Hay nó là những hình thức được cục bộ?

Krishnamurti: Bạn thấy, bộ não, cái trí rất bị mâu thuẫn, rất bị vùi dập, nó không thể tìm ra trật tự.

David bohm: Vâng, nhưng nó muốn loại trật tự nào?

Krishnamurti: Nó muốn một trật tự mà trong đó nó sẽ được an toàn. Nó sẽ không bị vùi dập, nó sẽ không bị choáng váng, nó sẽ không cảm thấy những đau khổ của thuộc thân thể và tâm lý.

David Bohm: Toàn mấu chốt của trật tự là để không có sự mâu thuẫn.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

David Bohm: Đó là toàn mục đích của toán học.

Krishnamurti: Nhưng bộ não ở trong mâu thuẫn.

David Bohm: Vâng, và trong những cách nào đó, cái gì đó đã chuyển hướng sai, chúng ta đã nói nó đã theo một hướng sai lầm.

Krishnamurti: Nó đã theo một hướng sai lầm, chúng ta nghĩ, vâng.

David Bohm: Ông thấy, ông có thể nói rằng nếu thân thể đang tăng trưởng một cách sai lầm chúng ta có một tế bào ung thư, mà là hai trật tự mâu thuẫn: một cái là sự phát triển của ung thư và cái khác là trật tự của thân thể.

Krishnamurti: Vâng. Nhưng tôi đang hỏi bởi vì tôi muốn tìm hiểu cái gì đó, đó là: liệu cái trí, bộ não, có thể hoàn toàn được tự do khỏi tất cả trật tự được tổ chức?

David Bohm: Vâng. Ông phải hỏi tại sao ông muốn nó được tự do khỏi trật tự được tổ chức, và ông có ý gì qua từ ngữ trật tự được tổ chức.

Krishnamurti: Lúc đó nó trở thành một khuôn mẫu.

David Bohm: Qua trật tự được tổ chức, ông có ý một trật tự cố định?

Krishnamurti: Vâng, một trật tự cố định, hay một khuôn mẫu cố định.

David Bohm: Bị áp đặt.

Krishnamurti: Bị áp đặt hay tự-áp đặt. Bởi vì chúng ta đang cố gắng tìm hiểu, ít nhất tôi đang cố gắng tìm ra liệu có khi nào bộ não có thể được tự do khỏi tất cả những áp đặt, những áp lực, những thương tổn, những vùi dập, tất cả những nhỏ nhen của sự tồn tại, đang xô đẩy nó trong những phương hướng khác nhau, liệu nó có thể hoàn toàn được tự do khỏi tất cả điều đó. Nếu nó không thể, thiên định chẳng có ý nghĩa gì cả.

David Bohm: Vâng, nhưng ông có thể thâm nhập sâu hơn và nói, có thể sống chẳng có ý nghĩa gì nếu ông không thể được tự do khỏi tất cả điều đó.

Krishnamurti: Không, tôi sẽ không nói, sống không có ý nghĩa gì.

David Bohm: *Khuôn mẫu tiếp diễn vô tận.*

Krishnamurti: Vô tận giống như thế, vâng. Nếu nó tiếp diễn như nó đã từng thực hiện vô tận suốt hàng thiên niên kỷ, sống không có ý nghĩa gì. Nhưng muốn tìm ra liệu nó có ý nghĩa, và tôi nghĩ nó có một ý nghĩa, bộ não phải hoàn toàn được tự do khỏi tất cả điều này.

David Bohm: *Ồ, đó là điều gì ông gọi là vô-trật tự. Ông thấy, cái nguồn của điều gì ông gọi là vô-trật tự là gì? Chúng ta có thể nói nó giống như một bệnh ung thư, hầu như đang xảy ra phía bên trong bộ não. Nó đang chuyển động trong một cách không thích hợp với sức khỏe của bộ não.*

Krishnamurti: Vâng. Nó phát triển khi thời gian tiếp diễn. Nó gia tăng từ một thể hệ sang một thể hệ khác.

David Bohm: *Lúc này ông nói . . .*

Krishnamurti: Một thể hệ sản sinh cùng khuôn mẫu đang được lặp lại.

David Bohm: *Nó có khuynh hướng tích lũy từ một thể hệ sang một thể hệ khác qua truyền thống. Lúc này ông nói – nó hầu như giống hệt vấn đề khi hỏi: làm thế nào chúng ta sẽ ngăn chặn những tế bào ung thư này không hoành hành.*

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi muốn nhắm đến. Làm thế nào khuôn mẫu này, mà đã được thiết lập, và mà từ thể hệ

sang thể hệ đã được tích lũy, làm thế nào điều đó sẽ kết thúc, sẽ được phá vỡ? Đó là nghi vấn thực sự mà ở tận thăm thẳm trong cái trí của tôi.

David Bohm: *Liệu chúng ta có thể đưa ra một câu hỏi khác: tại sao bộ não lại cung cấp đất màu cho sự vô lý này tiếp tục, phát triển?*

Krishnamurti: Có lẽ nó chỉ là truyền thống, thói quen.

David Bohm: *Ồ, tại sao nó ở lại trong bộ não, ông thấy?*

Krishnamurti: Có lẽ là rằng, nó quá sợ hãi khuôn mẫu mới mẻ, sợ hãi cái gì đó mới mẻ đang xảy ra bởi vì trong truyền thống cũ kỹ nó có chỗ trú ẩn. Nó cảm thấy an toàn.

David Bohm: *Vâng, ô ông thấy vậy thì chúng ta phải đưa ra câu hỏi: tại sao bộ não tự-lừa dối chính nó? Có vẻ khuôn mẫu của vô-trật tự này dính dáng đến sự kiện rằng, bộ não tự-lừa dối chính nó về vô-trật tự này. Đường như nó không thể thấy sự lừa dối một cách rõ ràng.*

Narayan: *Khi ông nói trật tự, trong cái trí của tôi có thông minh đằng sau trật tự mà sử dụng nó. Tôi có một mục đích nào đó, tôi tạo ra một trật tự và khi mục đích chấm dứt tôi gạt đi trật tự hay khuôn mẫu đó. Vì vậy trật tự có một thông minh mà sử dụng nó. Đó là ý nghĩa thông thường. Nhưng ông đang nói về cái gì khác.*

Krishnamurti: Tôi đang hỏi, liệu khuôn mẫu của những thể hệ này có thể được phá vỡ, và tại sao bộ não đã chấp nhận khuôn mẫu đó bất kể tất cả những xung đột, đau khổ mà tiếp

diễn trong cùng cách giống hệt nhau, và liệu có thể phá vỡ khuôn mẫu đó? Đó là tất cả mà tôi thực sự đang hỏi.

Narayan: Vâng, tôi đang nói cùng sự việc trong một cách khác. Nếu một trật tự đã phục vụ mục đích của nó, liệu nó có thể được gạt đi bởi vì nó không còn . . .

Krishnamurti: Rõ ràng nó không thể.

Narayan: . . . nó không còn hữu dụng hay trọn vẹn.

Krishnamurti: Rõ ràng nó không thể chúng ta đang nói thuộc tâm lý nó không thể, nó không. Hãy ví dụ một con người bình thường như bất kỳ người nào trong chúng ta, nó tiếp tục đang lặp lại những sợ hãi, đau khổ, phiền muộn, tất cả điều đó là thành phần trong bữa ăn hàng ngày của nó. Và Dr Bohm hỏi: tại sao nó tiếp tục, tại sao nó không phá vỡ? Và chúng ta đã nói liệu do bởi nó bị quy định quá sâu đậm đến độ nó không thể thấy phương cách thoát khỏi điều đó của nó? Hay có lẽ chỉ do bởi sự lặp lại liên tục nên bộ não đã trở nên đờ đẫn?

Narayan: Động lực của sự lặp lại ở đó?

Krishnamurti: Vâng. Động lực của sự lặp lại ở đó khiến cho cái trí lơ đãng, máy móc. Và nó ẩn náu trong sự lơ đãng máy móc đó và nói, ‘Được rồi, tôi có thể tiếp tục’. Đó là điều gì hầu hết mọi con người đều thực hiện.

David Bohm: Ô, đó là bộ phận của vô-trật tự. Suy nghĩ theo cách đó là một biểu lộ của vô-trật tự đó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

Narayan: Ông liên kết trật tự cùng thông minh? Hay trật tự là cái gì đó mà tự-tồn tại một mình bất kể loại thông minh nào?

David Bohm: Chắc chắn thông minh bao gồm trật tự, thông minh cần đến sự nhận biết của trật tự trong một cách trật tự, không có mâu thuẫn. Nhưng tôi suy nghĩ dựa vào điều gì trước kia chúng ta đã bàn luận rằng, chính chúng ta không tạo ra trật tự này, chúng ta không áp đặt trật tự này, nhưng trái lại nó là tự nhiên.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, chúng ta hãy quay lại. Tôi là một người bình thường. Tôi thấy rằng, tôi bị trói buộc bởi toàn cách sống của tôi; suy nghĩ của tôi và những thái độ của tôi và vân vân, những niềm tin, là kết quả của chiều dài thời gian vô hạn này. Thời gian là, như chúng ta đã tìm hiểu nó ngày hôm trước, toàn sự tồn tại của tôi.

Trong qua khứ, mà không thể bị thay đổi, tôi ẩn náu trong đó. Đúng chứ?

David Bohm: Vâng, ô tôi nghĩ rằng, nếu chúng ta nói với một người bình thường, điều đầu tiên mà anh ấy sẽ cảm thấy là, anh ấy thực sự không hiểu rằng thời gian là cái gì đó mà xảy ra cho anh ấy.

Krishnamurti: Chúng ta đã tìm hiểu điều đó. Tôi đang nói rằng, một con người bình thường cũng thấy, sau khi nói chuyện với bạn, tôi thấy rằng toàn sự tồn tại của tôi được đặt nền tảng trên thời gian. Và cái trí ẩn náu trong thời gian – trong quá khứ.

David Bohm: Chính xác điều đó có nghĩa gì? Nó ẩn náu như thế nào?

Krishnamurti: Bởi vì quá khứ không thể bị thay đổi.

David Bohm: Vâng, chúng ta đã đồng ý điều đó. Nhưng sau đó con người cũng suy nghĩ rằng tương lai, ông thấy, suy nghĩ rằng tương lai có thể thay đổi là điều thông thường. Những người Cộng sản đã nói, từ bỏ quá khứ, chúng ta sẽ thay đổi.

Krishnamurti: Nhưng tôi không thể từ bỏ quá khứ, mặc dầu chúng ta nghĩ chúng ta có thể từ bỏ quá khứ.

David Bohm: Vâng, ô đó là máu chốt thứ hai rằng, thậm chí những người cố gắng từ bỏ quá khứ, những người không muốn ẩn náu trong quá khứ, vẫn còn không thể xóa sạch nó.

Krishnamurti: Đó chỉ là quan điểm của tôi.

David Bohm: Thế là dường như bất kỳ cách nào ông thực hiện nó, ông đều bị kẹt cứng.

Krishnamurti: Vì vậy bước kế tiếp là: tại sao bộ não con người chấp nhận cách sống này, và tại sao nó không phá vỡ? Đúng chứ? Đó là lười biếng? Đó là trong phá vỡ nó bộ não không có hy vọng?

David Bohm: Vâng, ô đó vẫn là cùng câu hỏi.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, đó là cùng câu hỏi.

David Bohm: Đi từ quá khứ sang tương lai.

Krishnamurti: Vì vậy nó sẽ làm gì? Tôi nghĩ điều này có thể áp dụng cho tất cả mọi người, phải không? Vì vậy có gì ở đó phải được thực hiện?

David Bohm: Chúng ta đã không hiểu rõ tại sao nó làm điều này. Nó không rõ ràng. Ví dụ cách cư xử này là vô-trật tự, không-lý trí và vân vân, và con người đã nói, 'Đúng rồi, chúng ta hãy từ bỏ quá khứ nhưng chúng ta thấy rằng chúng ta không thể' – tại sao chúng ta không thể?

Krishnamurti: Tại sao chúng ta không thể từ bỏ quá khứ? Hãy chờ đã, thưa bạn. Nếu tôi từ bỏ quá khứ, tôi không còn tồn tại.

David Bohm: Ô, ông phải trình bày rõ ràng điều đó bởi vì vài người sẽ nói . . .

Krishnamurti: Nó rất đơn giản: nếu tôi từ bỏ tất cả những hồi tưởng của tôi, tất cả những vân vân và vân vân của tôi, tôi không có gì, tôi không là gì.

David Bohm: Tôi nghĩ vài người sẽ nhìn nó hơi khác biệt, giống như những người theo Marx. Chính Marx đã nói rằng thay đổi những quy định của sự tồn tại của con người là cần thiết và việc đó sẽ xóa sạch thế giới này, ông thấy.

Krishnamurti: Nhưng nó đã không thể thực hiện được việc này. Nó không thể thực hiện được.

David Bohm: *Ồ, đó là bởi vì khi anh ấy cố gắng thay đổi nó, anh ấy vẫn còn làm việc từ quá khứ.*

Krishnamurti: Vâng, đó là điều gì tôi đang nói.

David Bohm: *Nếu ông nói, đừng phụ thuộc vào quá khứ gì cả, vậy thì như ông đã nói, chúng ta sẽ làm gì?*

Krishnamurti: Tôi không là gì cả. Liệu đó là lý do tại sao chúng ta không thể từ bỏ quá khứ? Bởi vì sự tồn tại của tôi, cách suy nghĩ của tôi, sống của tôi, ‘mọi thứ’, đều từ quá khứ. Và nếu bạn nói, hãy xóa sạch điều đó, tôi còn lại gì?

David Bohm: *Vâng, ồ tôi nghĩ ông có thể nói chắc chắn chúng ta phải giữ lại những thứ gì đó từ quá khứ như hiểu biết và công nghệ hữu dụng.*

Krishnamurti: Vâng, chúng ta đã tìm hiểu tất cả điều đó.

David Bohm: *Lúc này ông có thể hỏi, giả sử chúng ta giữ lại phần đó của quá khứ và xóa sạch tất cả những phần của quá khứ mà gây mâu thuẫn?*

Krishnamurti: Mà tất cả đều thuộc tâm lý, gây mâu thuẫn và vân vân. Cái gì còn lại? Chỉ đi đến văn phòng? Không còn lại gì cả. Liệu đó là lý do tại sao chúng ta không thể từ bỏ nó?

David Bohm: *Ồ, vẫn còn có một mâu thuẫn trong đó bởi vì ông thấy nếu ông nói, ‘Cái gì còn lại?’, ông vẫn còn đang hỏi từ quá khứ.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Tôi có ý, liệu ông đang nói một cách đơn giản rằng khi con người nói, họ đang từ bỏ quá khứ, họ chỉ đơn giản không đang thực hiện nó.

Krishnamurti: Họ không đang thực hiện nó.

David Bohm: Họ chỉ đang chuyển nó thành một vấn đề khác mà lần tránh chủ đề.

Krishnamurti: Bởi vì toàn thân tâm của tôi là quá khứ, được bỏ sung, được thay đổi, nhưng nó có những gốc rễ của nó trong quá khứ.

David Bohm: Bây giờ nếu ông bảo người nào đó, ‘Được rồi, hãy từ bỏ tất cả điều đó và trong tương lai bạn sẽ có cái gì đó hoàn toàn khác hẳn, tốt lành hơn’, vậy thì người ta sẽ bị cuốn hút.

Krishnamurti: Nhưng ‘tốt lành hơn’ vẫn còn trong quá khứ.

David Bohm: Nếu ông nói điều đó nhưng ông thấy có lẽ thậm chí nó có thể mở toang và sáng tạo. Ông thấy, ít ra người ta muốn được bảo đảm về cái gì đó.

Krishnamurti: Chính xác đó là nó. Không có gì. Bạn muốn được bảo đảm, con người bình thường, một con người, mong muốn cái gì đó mà anh ấy có thể nắm bắt, có thể bám chặt.

David Bohm: Vươn tới.

Krishnamurti: Vươn tới.

David Bohm: Họ cảm thấy không phải rằng họ đang bám vào quá khứ nhưng họ đang vươn tới cái gì đó.

Krishnamurti: Nếu tôi vươn tới cái gì đó, nó vẫn còn là quá khứ.

David Bohm: Quá khứ, vâng, nhưng điều đó thông thường không rõ ràng, bởi vì con người nói nó là một tình huống cách mạng rất mới mẻ. Nhưng nó có những gốc rễ của nó trong quá khứ.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang nói. Chừng nào tôi còn có những gốc rễ của tôi trong quá khứ, không thể có trật tự.

David Bohm: Bởi vì quá khứ bị tràn ngập bởi vô-trật tự?

Krishnamurti: Vâng, vô-trật tự. Và liệu cái trí, bộ não của tôi, sẵn lòng thấy rằng tuyệt đối không có gì cả, nếu tôi từ bỏ quá khứ? Bạn theo kịp chứ, thưa bạn?

David Bohm: Ông nói, không có gì để vươn tới.

Krishnamurti: Không có gì, tôi có ý không-chuyển động, vì vậy tôi không thể từ bỏ quá khứ. Thỉnh thoảng người ta đưa ra một củ cà rốt trước mặt và như tôi và đây ngu xuẩn, tôi theo sau nó. Vậy là nếu tôi không có củ cà rốt, không có gì như một phần thưởng hay hình phạt, làm thế nào quá khứ này sẽ được tan biến? Bởi vì nếu không tôi vẫn còn đang ở trong lãnh vực của thời gian. Và vì vậy nó vẫn còn là sự tạo tác của con người. Vì vậy tôi sẽ làm gì? Liệu tôi sẵn lòng đối diện sự trống không tuyệt đối? Đúng chứ, thưa bạn?

David Bohm: Ô, ông sẽ nói điều gì cho người nào đó mà không sẵn lòng?

Krishnamurti: Tôi không bận tâm. Nếu người nào đó nói, ‘Tôi xin lỗi tôi không thể thực hiện tất cả mọi điều vô lý này’ – bạn nói, ‘Ồ, cứ tiếp tục’. Nhưng tôi sẵn lòng buông bỏ hoàn toàn quá khứ của tôi, mà có nghĩa không nỗ lực, không phần thưởng, không hình phạt, không cà rốt, không gì cả. Và bộ não sẵn lòng đối diện trạng thái lạ thường này, hoàn toàn mới mẻ cùng nó, của hiện diện, của tồn tại trong một trạng thái của trống không. Điều đó gây kinh hoàng.

David Bohm: Thậm chí những từ ngữ này sẽ có ý nghĩa của nó trong quá khứ.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Chúng ta đã hiểu rõ điều đó, từ ngữ không là sự việc.

David Bohm: Nhưng đó là bởi vì sợ hãi, bởi vì từ những góc rẽ trong quá khứ ý tưởng của trống không này là . . .

Krishnamurti: Bộ não của tôi nói, ‘Tôi sẵn lòng thực hiện nó’. Tôi sẵn lòng đối diện trống không tuyệt đối này, trống không bởi vì nó đã tự-thấy cho chính nó tất cả những ẩn náu, vô số những nơi nó đã ẩn náu là những ảo tưởng, vậy là nó đã chấm dứt tất cả điều đó.

David Bohm: Tôi nghĩ điều này bỏ sót cái gì đó. Ông cũng đã tạo ra nghi vấn về sự tổn thương bởi những vết sẹo gây ra cho bộ não.

Krishnamurti: Chính xác đó là nó.

David Bohm: *Nếu có lẽ bộ não không bị tổn thương, nó có thể làm việc đó khá dễ dàng.*

Krishnamurti: Hãy theo dõi: liệu tôi có thể khám phá điều gì đã gây ra sự tổn thương cho bộ não? Chắc chắn, một trong những nhân tố là những cảm xúc mạnh mẽ.

David Bohm: *Những cảm xúc được duy trì mạnh mẽ.*

Krishnamurti: Những cảm xúc được duy trì mạnh mẽ, giống như hận thù.

David Bohm: *Có lẽ một cú sốc của cảm xúc không gây ra sự tổn thương nhiều lắm, nhưng con người cứ nuôi dưỡng nó.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Chắc chắn hận thù, tức giận, ý thức của bạo lực phải tác động như thế, chúng không chỉ là một cú sốc nhưng chúng còn làm tổn thương bộ não. Đúng chứ?

David Bohm: *Ồ, cũng cả sự phẫn khích quá mức. Bị phẫn khích quá mức bởi những phương tiện khác.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, thuốc kích thích và những việc như thế. Kích thích quá mức, tức giận, bạo lực, hận thù quá mức, tất cả việc đó. Phản ứng tự nhiên không làm tổn thương bộ não. Đúng chứ? Giả sử, lúc này bộ não của tôi bị tổn thương, nó đã bị tổn thương qua tức giận.

David Bohm: *Thậm chí ông có thể nói rằng những dây thần kinh bị kết nối trong hướng sai lầm và những kết nối lại quá chắc chắn. Tôi nghĩ, có chứng cứ rằng những sự việc này sẽ thay đổi thực sự cấu trúc.*

Krishnamurti: Cấu trúc, vâng, vâng. Đó là, liệu tôi có thể có một thấu triệt vào toàn bản chất của lo âu, tức giận, bạo lực, tất cả chúng đều là bộ phận của cùng sự việc. Liệu tôi có thể có một thấu triệt vào điều đó? Và để cho thấu triệt có thể thay đổi những tế bào của bộ não mà đã bị tổn thương.

David Bohm: Ô, có lẽ nó sẽ bắt đầu khiến cho chúng hồi phục, vâng.

Krishnamurti: Vâng. Đúng rồi. Bắt đầu khiến cho chúng hồi phục. Hồi phục đó phải là tức khắc.

David Bohm: Trong cách nào đó, nó *cỡ* mất thời gian trong ý nghĩa rằng nếu những kết nối sai lầm đã được thực hiện, nó *ẽ* mất thời gian để tái phân phối nguyên liệu. Đường như đối với tôi, sự khởi đầu của nó là tức khắc.

Krishnamurti: Bám vào cách đó, đúng rồi. Liệu tôi có thể thực hiện điều này? Tôi đã lắng nghe bạn, tôi đã đọc kỹ càng, tôi đã suy nghĩ về tất cả điều này và tôi thấy rằng tức giận, bạo lực, hận thù, tất cả quá mức đó – hay bất kỳ hình thức của phản kích – và vân vân, ‘có’ vùi ~~áp~~ bộ não. Và thấu triệt vào toàn công việc này ‘có’ mang lại một thay đổi trong những tế bào. Nó là như thế. Và những dây thần kinh và những điều chỉnh của nó sẽ càng nhanh càng tốt.

David Bohm: Cái gì đó xảy ra cho những tế bào ung thư. Thịnh thoảng ung thư ngừng phát triển và nó chuyển hướng khác, vì những lý do nào đó không biết được nhưng một thay đổi phải được xảy ra trong những tế bào đó.

Krishnamurti: Liệu nó sẽ, thưa bạn – nếu tôi được phép hỏi, tôi có lẽ trong hướng sai lầm – khi những tế bào não thay đổi, một thay đổi cơ bản ở đó, qui trình của ung thư ngừng lại?

David Bohm: *Vâng, từ cơ bản nó ngừng lại và nó bắt đầu tan rã.*

Krishnamurti: Tan rã, vâng, đó là nó. Như thế.

Narayan: Ông đang nói nó *khởi sự chuyển động* vào loại đúng đắn của những kết nối?

David Bohm: *Vâng.*

Narayan: *Và chấm dứt những kết nối sai lầm?*

David Bohm: *Hay thậm chí khởi sự làm tan rã những kết nối sai lầm.*

Narayan: *Vậy là một khởi đầu được thực hiện và nó được thực hiện ngay lúc này.*

David Bohm: *Tại một khoảnh khắc.*

Krishnamurti: Đó là ‘Thấu triệt’.

Narayan: *Nhưng không có vấn đề của thời gian bị dính dáng bởi vì chuyển động đúng đắn đã khởi sự.*

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Cái gì? Cái gì?

Narayan: Nhưng không có ~~tôi~~ gian bị dính dáng, bởi vì chuyển động đúng đắn đã khởi sự ngay lúc này.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

Narayan: Nhưng có một vấn đề khác mà tôi muốn hỏi về quá khứ: đối với hầu hết mọi người, quá khứ có nghĩa là vui thú.

Krishnamurti: Không chỉ những vui thú quá khứ, nhưng còn cả sự hồi tưởng của tất cả những sự việc.

Narayan: Người ta bắt đầu không thích vui thú chỉ khi nào nó trở nên nhạt nhẽo, hay nó dẫn đến những khó khăn. Nhưng luôn luôn người ta muốn vui thú.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

Narayan: Lúc này rất khó khăn để phân biệt giữa vui thú và sự nhạt nhẽo hay những vấn đề mà nó mang vào, bởi vì người ta muốn giữ cho vui thú được mới mẻ lại và không có sự nhạt nhẽo hay những vấn đề mà nó mang vào. Tôi có ý con người bình thường – tôi đang hỏi thái độ của ông đối với vui thú là gì?

Krishnamurti: Bạn có ý gì, thái độ của tôi?

Narayan: Làm thế nào người ta xử lý vấn đề to tát này của vui thú mà hầu hết mọi người đều bị trói buộc trong nó bởi vì nó là quá khứ?

Krishnamurti: Vui thú luôn luôn là quá khứ; không có vui thú tại khoảnh khắc nó đang xảy ra. Nó đến tiếp theo đó trở

hơn khi nó được nhớ lại. Vì vậy sự hồi tưởng là quá khứ. Và tôi, như một con người, sẵn lòng để đổi diện ‘trống không’, mà cố nghĩa xóa sạch tất cả điều đó.

Narayan: Làm thế nào người ta xóa sạch bản năng ham muốn vui thú kỳ cục này? Hầu như nó có vẻ là một bản năng.

Krishnamurti: Không, chúng ta đã thông suốt điều đó. Mà là: bản chất của vui thú là gì? Vui thú là gì? Nó là một hồi tưởng liên tục về những sự việc quá khứ mà đã xảy ra.

David Bohm: Và cũng cả sự mong đợi nó sẽ xảy ra.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, luôn luôn từ quá khứ.

David Bohm: Thường thường ông đã giải thích rõ ràng sự khác biệt giữa vui thú và ‘tận hưởng’.

Krishnamurti: Vâng, tôi đã.

Narayan: Dĩ nhiên ông đã giải thích sự khác biệt, nhưng tôi đang nói, vẫn còn là con người, mặc dầu anh ấy hiểu rõ điều gì ông đang nói, trong chừng mực nào đó anh ấy bị kìm lại trong lãnh vực này.

Krishnamurti: Không, Narayan, chỉ bởi vì anh ấy không sẵn lòng đổi diện trống không này.

Vui thú không làu bí. Vui thú không là tình yêu. Nhưng có lẽ nếu có sự thay đổi này, từ bí sẽ mãnh liệt hơn vui thú. Tôi không biết liệu bạn thấy? Vậy là vui thú không có vị trí trong từ bí.

David Bohm: *Thậm chí sự nhận biết của trật tự có lẽ còn mãnh liệt hơn vui thú. Nếu người ta thực sự được cuốn hút bởi cái gì đó, vui thú không có vị trí tại khoảnh khắc đó.*

Narayan: *Vâng, đó là lý do tại sao tôi đang cố gắng hàm ý, bởi vì 'sự nhận biết' có một sức mạnh nào đó mà có thể giữ nó trong vị trí của nó.*

Krishnamurti: *Từ bị có sức mạnh lạ thường, một sức mạnh vô song; vui thú không có vị trí trong nó.*

Narayan: *Nhưng điều gì xảy ra cho con người mà bị vui thú thống trị?*

Krishnamurti: *Chúng ta đã nói điều đó. Chừng nào anh ấy còn không sẵn lòng đối diện trống không lạ thường này, anh ấy vẫn sẽ tiếp tục cùng khuôn mẫu cũ kỹ.*

David Bohm: *Ông thấy, chúng ta phải nói rằng con người này cũng đã có một bộ não bị tổn hại. Do bởi một tổn hại nào đó của bộ não mà gây ra sự nhấn mạnh vào vui thú được nuôi dưỡng này, cũng như sợ hãi và tức giận và hận thù.*

Krishnamurti: *Nhưng bộ não bị tổn hại được chữa trị khi có thấu triệt.*

David Bohm: *Vâng. Nhưng tôi nghĩ nhiều người sẽ nói, 'Tôi hiểu rằng hận thù và tức giận và vân vân là những sản phẩm của bộ não bị tổn hại', nhưng họ sẽ thấy rất khó khăn khi nói rằng vui thú cũng là sản phẩm của bộ não bị tổn hại.*

Krishnamurti: *Ồ, vâng. Dĩ nhiên, đúng vậy.*

David Bohm: Ngược lại liệu ông có thể nói, có sự tận hưởng trung thực đó mà không là sản phẩm của bộ não bị tổn hại, bộ não bị rối loạn bởi vui thú . . . ?

Narayan: Đó là sự khó khăn bởi vì nếu vui thú gây ra tức giận, tức giận là bộ phận của bộ não bị tổn hại.

Krishnamurti: Và cũng cả sự đòi hỏi cho vui thú.

David Bohm: Mà có lẽ gây ra tức giận và hận thù và sợ hãi.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Nếu tôi không thể có được vui thú tôi mong muốn, tôi bắt đầu bị bức bối. Tôi cảm thấy bị thất vọng và mọi chuyện của nó tiếp theo.

Vì vậy liệu tôi, liệu bạn, như một con người, có một thấu triệt vào quá khứ, nó gây tổn hại biết chừng nào cho bộ não? Và liệu chính bộ não có thể thấy nó, có một thấu triệt vào nó và chuyển động thoát khỏi nó?

Narayan: Ông đang nói sự khởi đầu của trật tự đến từ thấu triệt?

Krishnamurti: Chắc chắn. Chúng ta hãy vận hành từ đó.

Narayan: Tôi xin phép trình bày trong một cách khác? Liệu có thể tập hợp một lượng nào đó của trật tự trong một ý thức khôn mầu, không thực sự, để cho nó gây ra một lượng nào đó của thấu triệt?

Krishnamurti: A! Bạn không thể qua sự giả dối tìm được sự thật.

Narayan: Tôi đang hỏi nó một cách có mục đích, bởi vì đối với nhiều người, dường như không có đủ năng lượng và sự thiết tha và sự mãnh liệt mà được cần đến cho thấu triệt.

Krishnamurti: Bạn đang thiết tha lạ lùng cho việc kiếm sống, để kiếm tiền, để làm việc gì đó nếu bạn hứng thú. Nếu bạn hứng thú lạ thường trong sự thay đổi này, vân vân, bạn có năng lượng.

Chúng ta được phép tiếp tục, thưa bạn? Tôi, như một con người, tôi đã thấy thấu triệt này thực sự đã xóa sạch quá khứ, và bộ não sẵn lòng sống trong trống không. Chúng ta đã đến mấu chốt này nhiều lần từ những phương hướng khác nhau. Lúc này, tôi muốn tiếp tục từ đó, chúng ta được phép chứ? Lúc này, không có một sự việc mà tư tưởng đã sắp xếp hiện diện ở đó. Không có chuyển động của tư tưởng; ngoại trừ tư tưởng, hiểu biết của những sự kiện bên ngoài và tất cả điều đó mà có vị trí riêng của nó. Nhưng chúng ta đang nói về trạng thái thuộc tâm lý của cái trí, nơi không có chuyển động của tư tưởng. Tuyệt đối không có gì cả.

David Bohm: Ông có ý, ững không cảm thấy? Ông thấy, chuyển động của tư tưởng và cảm thấy theo cùng nhau.

Krishnamurti: Hãy chờ một phút. Bạn có ý gì qua từ ngữ cảm thấy, ‘ở đó’?

David Bohm: Ô, vậy thì thường thường con người có lẽ nói, ờ, được rồi, không có tư tưởng, nhưng họ có lẽ có những cảm thấy khác nhau.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, tôi có những cảm thấy. Khoảnh khắc bạn đâm một cây kim vào tôi . . .

David Bohm: *Có những cảm xúc. Và cũng những cảm thấy phía bên trong.*

Krishnamurti: Những cảm thấy phía bên trong của cái gì?

David Bohm: *Thật khó khăn để diễn tả nó. Ông thấy, những điều có thể dễ dàng được diễn tả chắc chắn là loại sai lầm, như tức giận và sợ hãi.*

Krishnamurti: Từ bi là một cảm thấy?

David Bohm: *Có thể không.*

Krishnamurti: Không, nó không là một cảm thấy.

David Bohm: *Mặc dầu có lẽ con người nói họ ‘cảm thấy’ từ bi!*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: *Nhưng thậm chí chính từ ngữ đó gợi ý nó là một hình thức của cảm thấy.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, tôi cảm thấy từ bi.

David Bohm: *Từ bi compassion có từ ngữ ‘đam mê’ passion trong nó, mà là một cảm thấy. Nó có thể được sử dụng trong ý nghĩa đó. Và ông thấy, đây là một câu hỏi khó.*

Dẫu vậy ông có thể nói điều gì chúng ta thường thường gọi là những cảm thấy, những sự việc đó mà có thể được công nhận như những cảm thấy, ông biết về một đặc

điểm có thể diễn tả được. Chúng ta có thể tìm hiểu, điều gì chúng ta thường thường công nhận như những cảm thấy?

Krishnamurti: Thưa bạn, chúng ta hãy tìm hiểu điều đó một chút xíu. Bạn có ý gì qua từ ngữ những cảm thấy? Những cảm xúc?

David Bohm: Ô, thường thường con người không có ý điều đó, ông thấy cảm xúc được liên kết với thân thể.

Krishnamurti: Thân thể, những giác quan.

David Bohm: Những cơ quan phía bên trong của thân thể.

Krishnamurti: Vậy là bạn đang nói những cảm thấy mà không thuộc thân thể.

David Bohm: Vâng, hay mà được nói phụ thuộc vào – ông thấy, trong những ngày xa xưa họ đã thường nói chúng thuộc về linh hồn, ông thấy.

Krishnamurti: Linh hồn, dĩ nhiên. Đó là một tẩu thoát dễ dàng nhưng nó chẳng có ý nghĩa gì cả.

David Bohm: Không.

Krishnamurti: Những cảm thấy phía bên trong là gì? Vui thú?

David Bohm: Ô, ở chừng mực nào đó ông có thể đặt tên nó trong cách đó, nhưng lúc chẵn diễn tả đó không có giá trị 'ở đó'.

Krishnamurti: Vậy thì, cái gì là giá trị? Trạng thái không-từ ngữ?

David Bohm: Nó có lẽ là một trạng thái không-từ ngữ bao hàm cái gì đó mà có vẻ – liệu nó sẽ có cái gì đó tương tự với một cảm thấy mà không bị-cố định, mà không thể được đặt tên, ông thấy?

Narayan: Ông đang nói nó không là một cảm thấy, nó tương tự như một cảm thấy nhưng nó không bị-cố định?

David Bohm: Vâng, tôi chỉ đang cân nhắc rằng điều đó có thể hiện diện.

Krishnamurti: Tôi không theo kịp.

David Bohm: Nếu ông nói rằng không có tư tưởng, tôi đang cố gắng minh bạch về nó.

Krishnamurti: Vâng, không có tư tưởng.

David Bohm: Người nào đó có thể nói, ‘Được rồi, tôi hiểu, tôi không đang suy nghĩ tôi không đang nói chuyện, tôi không đang hình dung phải làm gì’.

Krishnamurti:Ồ, không.

David Bohm: Chúng ta phải thâm nhập kỹ càng hơn. Thật ra nó có nghĩa gì?

Krishnamurti: Được rồi. Thật ra nó có nghĩa gì là: tư tưởng là chuyển động, tư tưởng là thời gian. Đúng chứ? Trong trống không đó, không có thời gian và tư tưởng.

David Bohm: Vâng, ô có lẽ 'không-ý thức của sự hiện diện của một thực thể phía bên trong'.

Krishnamurti: Tuyệt đối, dĩ nhiên. Sự hiện diện của thực thể phía bên trong là một mớ tạp nhạp của những kỷ niệm, quá khứ.

David Bohm: Nhưng sự hiện diện đó không những là tư tưởng đang suy nghĩ về nó mà còn cả cảm thấy rằng nó ở đó, phía bên trong, ông có được một loại của cảm thấy.

Krishnamurti: Cảm thấy, vâng. Không có 'đang hiện diện'. Nói cách khác, bạn theo kịp, không có gì cả. Nếu có một cảm giác của 'đang hiện diện' đang tiếp tục . . .

David Bohm: Vâng, mặc dù dường như nó không thể diễn tả thành từ ngữ.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Tôi không hiểu liệu bạn có bị trôi buộc trong một ảo tưởng rằng có một trạng thái như thế.

David Bohm: Vâng, nó có ẽ. Nó sẽ là một trạng thái mà không-ý chí, mà không . . .

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Tất cả những điều đó đã qua rồi.

David Bohm: Lúc này, làm thế nào chúng ta biết rằng trạng thái này là đúng thực, là xác thực?

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang hỏi. Làm thế nào tôi biết, hay nhận ra, hay phát biểu, rằng nó là như thế? Nói cách khác, bạn muốn chứng cứ của nó.

David Bohm: *Vâng, ít ra là như thế.*

Narayan: *Không chứng cứ, sự chuyển tải của trạng thái đó.*

David Bohm: *Không chứng cứ.*

Krishnamurti: Bây giờ, hãy chờ một phút? Làm thế nào bạn có thể chuyển tải sang tôi, giả sử bạn có từ bi đặc biệt này, làm thế nào bạn có thể chuyển tải sang tôi mà đang sống trong vui thú và tất cả điều đó? Bạn không thể.

Narayan: *Không, nhưng tôi sẵn sàng lắng nghe ông.*

Krishnamurti: Vậy là, sẵn sàng lắng nghe – sâu thẳm đến chừng nào?

Narayan: *Đến mức độ đang lắng nghe của tôi dẫn dắt tôi tới.*

Krishnamurti: Mà có nghĩa cái gì?

Narayan: *Đó là tất cả mà tôi có thể nói.*

Krishnamurti: Không, không. Nó rất đơn giản. Bạn sẽ theo đuổi chừng nào nó còn an toàn, bảo đảm.

Narayan: *Không, không nhất thiết phải như thế.*

Krishnamurti: Người đó nói, không có ‘đang là’, không có ‘đang hiện diện’. Và toàn sống của người ta đã là đang là, đang trở thành và vân vân này. Và trong trạng thái đó không có đang là ờ cả. Nói cách khác, không có ‘cái tôi’. Đúng chứ, thưa bạn? Bây giờ bạn nói, ‘Hãy chỉ nó ra cho tôi’. Nó có thể được phơi bày chỉ qua những chất lượng nào đó mà nó có, những hành động nào đó. Những hành động của cái trí mà hoàn toàn được trống không khỏi ‘đang hiện diện’ là gì? Những hành động là gì? Hãy chờ một phút. Những hành động tại mức độ nào? Những hành động trong thế giới vật chất?

Narayan: Từng phần.

Krishnamurti: Hầu hết trong thế giới vật chất.

Narayan: Không hầu hết, từng phần.

Krishnamurti: Không tôi đang hỏi là từ ng phần nơi – được rồi, con người này có ý thức của trống không này và có ‘không-đang hiện diện’, vậy là anh ấy không-đang hành động từ sự quan tâm tự-cho mình là trung tâm. Vậy là những hành động của anh ấy ở trong thế giới của đang sống hàng ngày. Đó là tất cả, bạn có thể nhận xét chỉ từ đó, liệu anh ấy là một người đạo đức giả, liệu anh ấy nói một sự việc và mâu thuẫn nó khoảnh khắc kế tiếp, hay liệu anh ấy thực sự đang sống cùng từ bi này – không phải ‘Tôi cảm thấy từ bi’.

David Bohm: Ô, nếu ông không làm cùng sự việc, ông không thể nói, ông thấy.

Krishnamurti: Chính xác đó là nó. Đó là **điều** gì tôi đang nói.

Narayan: Tôi không thể nhận xét ông 'ở đó'.

Krishnamurti: Bạn không thể. Vì vậy làm thế nào bạn có thể chuyển tải sang tôi trong những từ ngữ chất lượng đặc trưng đó của một cái trí? Bạn có thể diễn tả, bạn có thể vòng vo quanh nó, nhưng **án** không thể đưa ra bản thể của nó. David, tôi có ý, ví dụ, anh ấy có thể bàn luận với Einstein, họ ở cùng mức độ. Và anh ấy và tôi có thể bàn luận đến một mấu chốt nào đó. Và nếu anh ấy có ý thức của không-hiện diện, trống không này, tôi có thể tiến rất sát nhưng tôi không bao giờ có thể thâm nhập hay bắt gặp cái trí đó nếu tôi không có nó.

Narayan: Liệu có bất kỳ cách nào của chuyển tải nhưng không qua từ ngữ cho cái người mà mở toang?

Krishnamurti: Chúng ta đã nói từ bi. Nó không giống như David vừa trình bày nó lúc nãy, nó không là 'Tôi cảm thấy từ bi'. Điều đó hoàn toàn sai lầm. Rất cuộc, bạn thấy trong sống hàng ngày một cái trí như thế hành động không có 'cái tôi', không có cái ngã, và vì vậy nó có lẽ tạo ra sai lầm nhưng nó sửa chữa sai lầm đó ngay tức khắc, nó không đang mang theo sai lầm đó.

Narayan: Nó không bị trói buộc.

Krishnamurti: Bị trói buộc. Ở đây chúng ta phải rất cẩn thận để không tìm ra lý do bào chữa cho sự sai lầm.

Vậy là thưa các bạn, chúng ta đến được mấu chốt đó, như chúng ta đã nói ngày hôm trước, tiếp theo thì định là gì? Đúng chứ? Đó là với con người đang-trở thành, hay con người đang-hiện diện, mà thì định, chẳng có ý nghĩa gì cả. Đó là một câu khẳng định lạ thường. Khi có 'không -đang hiện diện', không-đang trở thành này, vậy thì định là gì? Nó phải hoàn toàn không-nhận biết được. Đúng chứ, thưa các bạn? Hoàn toàn không-được mời mọc.

David Bohm: Mà không có ý định nhận biết được, là điều gì ông có ý?

Krishnamurti: Vâng, mà không có ý định nhận biết được. Vâng, tôi nghĩ điều này đúng.

Bạn sẽ nói, thưa bạn – nghe ra có vẻ ngô nghê nhưng – vũ trụ, trật tự vũ trụ, ở trong thì định?

David Bohm: Ô, nếu nó sinh động, vậy thì ông sẽ phải nhìn vào nó theo cách đó.

Krishnamurti: Không, không, nó ở trong một trạng thái của thì định.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Tôi nghĩ điều đó đúng. Tôi bám vào điều đó.

David Bohm: Chúng ta nên cố gắng giải thích rõ ràng thì định là gì, nó đang làm gì?

Narayan: Nếu ông nói vũ trụ ở trong thiên định, liệu sự diễn tả của nó là trật tự? Chúng ta có thể nhận biết trật tự gì, mà sẽ thể hiện thiên định vạn vật hay thiên định vũ trụ?

Krishnamurti: Mặt trời mọc và mặt trời lặn là trật tự, tất cả những vì sao, những hành tinh, toàn vạn vật ở trong trật tự hoàn hảo.

David Bohm: Chúng ta phải liên kết trật tự cùng thiên định.

Krishnamurti: Anh ấy đang mang từ ngữ ‘trật tự’.

David Bohm: Ông thấy, theo từ điển nghĩa lý của thiên định là ngẫm nghĩ, lật đi và lật lại một vấn đề trong cái trí của bạn và chú ý nó một cách tỉ mỉ.

Krishnamurti: Và cũng cả đo lường.

David Bohm: Đó là một nghĩa lý sâu hơn nhưng nó là cân nhắc, suy nghĩ. Nó có nghĩa là đo lường trong ý nghĩa của cân nhắc.

Krishnamurti: Cân nhắc, đó là nó. Suy nghĩ, nghĩ đi nghĩ lại và vân vân.

David Bohm: Cân nhắc ý nghĩa của cái gì đó. Lúc này đó là điều gì ông có ý?

Krishnamurti: Không.

David Bohm: Vậy thì tại sao ông sử dụng từ ngữ đó, ông thấy?

Narayan: Tôi được giải thích rằng trong tiếng Anh từ ngữ *contemplation* suy *ngẫm* có một ý nghĩa khác biệt hẳn *meditation* thiền định. Suy *ngẫm* hàm ý một trạng thái sâu thẳm hơn của cái trí, trái lại thiền định là . . .

Krishnamurti: Suy *ngẫm*.

Narayan: Đó là điều gì tôi được giải thích.

David Bohm: Rất khó khăn để hiểu. Thật ra từ ngữ *contemplate* có gốc từ từ ngữ 'temple' không gian.

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng.

David Bohm: Thật ra tạo ra một không gian khoáng đạt là ý nghĩa căn bản của nó. Tạo ra một không gian khoáng đạt vì thế bạn có thể quan sát nó.

Krishnamurti: Không gian khoáng đạt đó giữa Thượng đế và tôi?

David Bohm: Đó là cách từ ngữ này đã khởi nguồn.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng.

Narayan: Từ khoảng trống, không gian?

David Bohm: Mà có nghĩa một không gian khoáng đạt.

Narayan: Từ ngữ 'dhyana' 'suy nghĩ về' tiếng Phạn không có cùng ý nghĩa như *meditation* thiền định.

Krishnamurti: Dhyana, không.

Narayan: Bởi vì meditation có những ý nghĩa phụ của đo lường và có thể trong một hàm ý rằng đo lường là trật tự.

Krishnamurti: Không, tôi không mấn mang vào trật tự, hãy gạt từ ngữ trật tự đi, chúng ta đã thông suốt từ ngữ đó, chúng ta đã tìm hiểu kỹ càng từ ngữ đó rồi.

Narayan: Tôi đã chỉ hỏi tại sao chúng ta sử dụng từ ngữ meditation thiền định.

David Bohm: Chúng ta hãy tìm ra, ở đây ông thực sự có ý gì.

Krishnamurti: Bạn muốn nói, thưa bạn, một trạng thái của vô hạn, một trạng thái không đo lường được?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Không có phân chia thực bất kỳ loại nào. Bạn thấy, chúng ta đang đưa ra nhiều diễn tả, nhưng nó không là cái đó.

David Bohm: Vâng, nhưng liệu có bất kỳ ý nghĩa của cái trí đang tr-nhận biết được chính nó trong cách nào đó, ông thấy, liệu đó là điều gì ông đang cố gắng diễn đạt? Những lúc khác ông đã nói rằng, cái trí đang tự -làm trống không chính nó khỏi nội dung.

Krishnamurti: Vâng. Bạn đang cố gắng nhắm đến điều gì?

David Bohm: *Ồ, tôi đang cố gắng nhắm đến là rằng, nó không những là vô hạn nhưng dường như cái gì đó còn thâm sâu hơn nữa được bao hàm.*

Krishnamurti: *Ồ, còn thâm sâu hơn nữa.*

David Bohm: *Nhưng trong làm tổng không khỏi nội dung này, chúng ta đã nói rằng nội dung là quá khứ mà đã trở thành vô-trật tự. Vậy thì ông có thể nói rằng trong ý nghĩa nào đó, nó đang liên tục xóa sạch quá khứ. Ông sẽ đồng ý điều đó?*

Krishnamurti: *Nó đang liên tục xóa sạch quá khứ?*

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: *Không, không.*

David Bohm: *Bởi vì ông nói cái trí đang tự-làm trống không chính nó khỏi nội dung.*

Krishnamurti: *‘Đã’ tự-làm trống không chính nó.*

David Bohm: *Đã tự làm trống không chính nó. Được rồi, vậy thì ông nói, khi quá khứ được xóa sạch, sau đó ông nói, đó là thiên định.*

Krishnamurti: *Đó là thiên định, không, suy ngẫm . . .*

Narayan: *Chỉ một khởi đầu. Anh ấy chỉ tại khởi đầu.*

Krishnamurti: *Khởi đầu?*

Narayan: Làm trống không khỏi quá khứ.

Krishnamurti: Điều đó phải được thực hiện. Làm trống không quá khứ mà là tức giận, ghen tuông, những niềm tin, những giáo điều, những quyền luyện, tất cả điều đó là nội dung. Nếu bất kỳ mảnh nào của điều đó còn tồn tại, chắc chắn nó sẽ dẫn đến ảo tưởng. Đúng chứ? Vậy là chúng ta đã nói điều đó. Bộ não hay cái trí phải hoàn toàn được tự do khỏi tất cả ảo tưởng – ảo tưởng bị mang vào bởi ham muốn, bởi hy vọng, bởi ao ước an toàn, và tất cả điều đó.

David Bohm: Liệu ông đang nói rằng khi điều đó được thực hiện, cái này mở cửa cho cái gì đó thông thoáng hơn, thăm thẳm hơn?

Krishnamurti: Vâng. Ngược lại sống chẳng có ý nghĩa, chỉ đang lặp lại khuôn mẫu này. Tôi muốn thâm nhập điều này. Bây giờ là năm giờ.

Narayan: Chính xác ông có ý gì khi ông nói, vũ trụ ở trong thiên định? Ông đang cố gắng chuyển tải cái gì đó khi ông nói vũ trụ ở trong thiên định.

Krishnamurti: Tôi cảm thấy cách đó, vâng. Thiên định là một trạng thái của ‘chuyển động không-chuyển động’.

David Bohm: Đúng rồi, vâng.

Narayan: Liệu nó là . . .

David Bohm: Trước hết, liệu chúng ta có thể nói rằng, thật ra vũ trụ không bị điều khiển bởi quá khứ của nó? Đó là mấu chốt chính.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, vâng, thưa bạn.

David Bohm: Nó được tự do và sáng tạo.

Krishnamurti: Nó là sáng tạo, đang chuyển động.

David Bohm: Và vậy thì chuyển động này là một trật tự.

Krishnamurti: Liệu bạn, như một người khoa học, sẽ chấp nhận một sự việc như thế?

David Bohm: Vâng. Ô, thật ra tôi sẽ!

Krishnamurti: Liệu cả hai người chúng ta đều điên khùng?

David Bohm: Ông thấy, vũ trụ sáng tạo những dạng nào đó mà liên tục một cách tương đối, để cho nếu người ta nhìn nó một cách hời hợt người ta chỉ thấy điều đó; vậy thì dường như nó được khẳng định từ quá khứ.

Krishnamurti: Vâng. Thưa bạn, diễn tả câu hỏi một cách khác: liệu thời gian có thể thực sự được kết thúc – thời gian là quá khứ, thời gian, toàn ý tưởng của thời gian, để cho không có ngày mai nữa? Dĩ nhiên, một cách tuần tự, có ngày mai, bạn phải đi đến một nói chuyện vào buổi sáng và tôi phải, và vân vân. Có ngày mai, nhưng bạn thấy, sự kiện thực tế, một cách tâm lý, của không có ngày mai. Tôi nghĩ đó

là cách sống lành mạnh nhất. Mà không có nghĩa rằng tôi trở thành vô-trách nhiệm – tất cả điều đó quá trẻ con.

David bohm: Nó chỉ là vấn đề của thời gian vật lý, nó là một phần nào đó của trật tự tự nhiên.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, điều đó được hiểu rõ.

David Bohm: Mà chúng ta vẫn còn có trong cái trí, nhưng câu hỏi là: liệu chúng ta có một ý thức của trải nghiệm quá khứ và tương lai, hay liệu chúng ta được tự do khỏi ý thức đó?

Krishnamurti: Thưa bạn, tôi đang hỏi bạn như một người khoa học, liệu vũ trụ được đặt nền tảng trên thời gian?

David Bohm: Tôi sẽ nói, không, nhưng ông thấy, cách thông thường nó được hình thành . . .

Krishnamurti: Đó là tất cả mà tôi mong muốn, bạn nói, không!

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Và liệu bộ não mà đã tiến hóa trong thời gian có thể . . .

David Bohm: Ô, ông thấy, liệu nó đã tiến hóa trong thời gian? Ông thấy, nhưng chính xác hơn, nó đã trở nên bị rối rắm trong thời gian . . .

Krishnamurti: Bị rối rắm, đúng rồi.

David Bohm: Bị rối rắm trong thời gian trong cách nào đó, bởi vì nếu ông nói vũ trụ không được đặt nền tảng trên thời gian, bộ não là bộ phận của vũ trụ.

Krishnamurti: Tôi đồng ý.

David Bohm: Nó không thể chỉ được đặt nền tảng trên thời gian.

Krishnamurti: Không. Bộ não trong ý nghĩa, tư tưởng.

David Bohm: Tư tưởng đã làm rối rắm bộ não trong thời gian.

Krishnamurti: Trong thời gian. Đúng rồi. Liệu rối rắm đó có thể được gỡ rối, được tự do, để cho vũ trụ là cái trí? Bạn theo kịp chứ? Nếu vũ trụ không thuộc thời gian, liệu cái trí mà đã bị rối rắm trong thời gian, có thể tự-gỡ rối chính nó và vì vậy là vũ trụ? Bạn theo kịp điều gì tôi đang cố gắng trình bày?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Đó là trật tự.

David Bohm: Đó là trật tự. Lúc này liệu ông có thể nói đó là thiên định?

Krishnamurti: Đó là nó. Lúc này tôi sẽ gọi đó là thiên định. Không phải trong ý nghĩa từ điển thông thường của suy nghĩ kỹ càng và tất cả điều đó, cái đó là một trạng thái của thiên định mà không có yếu tố của thời gian.

David Bohm: Ông nói cái trí đang gỡ -gỡ rồi chính nó khỏi thời gian và thực sự cũng đang gỡ rồi bộ não khỏi thời gian.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Bạn sẽ chấp nhận điều đó?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Như một lý thuyết.

David Bohm: Vâng, như một đề nghị.

Krishnamurti: Không, tôi không muốn nó như một đề nghị.

David Bohm: Ông có ý gì qua từ ngữ 'lý thuyết'?

Krishnamurti: Lý thuyết giống như người nào đó đến và nói đây là thiên định thực sự.

David Bohm: Đúng rồi.

Krishnamurti: Hãy chờ đã. Người nào đó nói, người ta có thể sống trong cách này và sống có một ý nghĩa lạ thường trong nó, tràn đầy . . . vân vân và vân vân, từ bi và vân vân. Và mọi hành động trong thế giới, trong thế giới vật chất, có thể được sửa chữa ngay tức khắc và vân vân và vân vân. Liệu bạn, như một người khoa học, sẽ chấp nhận một trạng thái như thế, hay nói con người này là một người gàn gàn?

David Bohm: Không, tôi sẽ không nói điều đó, không. Tôi cảm thấy nó là việc có thể xảy ra được một cách hoàn hảo, nó hoàn toàn thích hợp với điều gì tôi biết về tự nhiên.

Krishnamurti: Ô, vậy thì ‘cái đó’ hoàn toàn đúng đấy. Vậy là người ta không là một người gàn gàn mất cân bằng?

David Bohm: *Không. Một phần của sự rối rắm là rằng, chính khoa học đã đặt thời gian vào một vị trí cơ bản mà trợ giúp làm rối rắm nó sâu đậm hơn nữa.*

Krishnamurti: Chúng ta nên ngừng lại, thưa bạn. Chúng ta sẽ bàn luận thêm vào ngày nào đó?

David Bohm: *Khi nào ông muốn tiếp tục?*

Krishnamurti: Chủ nhật tới.

David Bohm: *Tôi sẽ ở nước Mỹ chủ nhật tới.*

Krishnamurti: Ô, bạn đi Mỹ hôm nào?

David Bohm: *Thứ năm.*

Krishnamurti: Ô, chúng ta không thể.

David Bohm: *Ngoại trừ qua truyền hình!*

Krishnamurti: Vâng, rất đơn giản.

David Bohm: *Vào mùa thu, tháng chín?*

Krishnamurti: Vâng, tháng chín. Dĩ nhiên, diễn tả nó thành những từ ngữ không là sự việc. Đúng chứ? Điều đó được hiểu rõ. Nhưng liệu nó có thể được chuyển tải sang một người khác?

David Bohm: *Vâng, ồ tôi nghĩ mấu chốt về chuyển tải của cái này là tạo ra nó.*

Krishnamurti: *Vâng. Lúc này liệu vài người của chúng ta nắm bắt cái này để cho chúng ta có thể chuyển tải thực sự? Chúng ta nên ngừng lại.*

Brockwood Park, ngày 7 tháng 6 năm 1980

Chương 11

ĐOẠN KẾT CỦA HIỂU BIẾT ‘TÂM LÝ’

Nói chuyện lần thứ 11 cùng Dr David Bohm
Brockwood Park, ngày 18 tháng 9 năm 1980

Krishnamurti: Chúng ta xin phép tiếp tục chủ đề chúng ta đã chưa đề cập kịp vào ngày hôm trước?

Điều gì làm cho cái trí luôn luôn tuân theo một khuôn mẫu nào đó? Luôn luôn đang tìm kiếm? Nếu nó buông bỏ một khuôn mẫu, nó nhặt lên một khuôn mẫu khác, và vân vân, luôn luôn nó tiếp tục vận hành giống như thế, tại sao? Người ta có thể đưa ra những giải thích và có thể thấy tại sao nó làm như vậy – vì phòng vệ, vì an toàn, vì trì trệ, vô cảm, một mức độ nào đó của dừng dưng, hoàn toàn không quan tâm đến sự nở hoa riêng của người ta và vân vân. Nhưng tôi nghĩ, tìm được tại sao những cái trí của chúng ta luôn luôn đang vận hành trong một phương hướng nào đó là điều rất quan trọng. Chúng ta đã đến được mấu chốt khi chúng ta nói rằng người ta đến, sau khi người ta đã thông suốt mọi loại lao dịch, tìm hiểu và thấu triệt; người ta đụng phải một ‘bức tường trống không’, và bức tường trống không đó chỉ có thể

tan biến hay được phá vỡ khi có tình yêu và thông minh. Đó là nơi chúng ta ã chạm đến vào ngày hôm trước. Nhưng trước khi chúng ta thâm nhập vào nó tôi muốn hỏi: tại sao những con người, dù khôn ngoan đến chừng nào, dù uyên bác đến chừng nào, dù triết lý và sùng đạo đến chừng nào, họ luôn luôn rơi vào kheãnh của đang tìm kiếm khuôn mẫu này?

David Bohm: *Vâng, ô tôi nghĩ rằng khe rãnh này là vốn có sẵn trong bản chất của hiểu biết được tích lũy.*

Krishnamurti: Vậy thì liệu bạn đang nói rằng hiểu biết luôn luôn phải tạo ra một khe rãnh?

David Bohm: *Có lẽ không 'phải', nhưng nó đã phát triển theo cách này trong nhân loại; nếu chúng ta đang nói về hiểu biết thuộc tâm lý, đó là nói . . .*

Krishnamurti: Chắc chắn, chúng ta đang nói về hiểu biết đó.

David Bohm: *Nhưng tôi ẽ đồng ý, hiểu biết thuộc tâm lý phải tạo ra một khe rãnh.*

Krishnamurti: Nhưng tại sao cái trí không nhận biết được nó, không thấy sự nguy hiểm của nó, không thấy sự lặp lại máy móc của nó và vì vậy không có gì mới mẻ trong đó, và nó cứ tiếp tục làm việc đó.

David Bohm: *Ông thấy, tôi nghĩ khi chúng ta đang bàn luận sự tích lũy của hiểu biết này mà thực sự tạo thành một khe rãnh bởi vì . . .*

Krishnamurti: Vâng, tạo thành một khe rãnh, nhưng tại sao?

David Bohm: Ông thấy, tôi nghĩ nó cũng là câu hỏi, nếu ông chỉ nghĩ về sự tích lũy của hiểu biết đang tạo thành một khe rãnh vậy thì ông không thấy tại sao một con người nên ở lại trong nó, ông thấy.

Krishnamurti: Vâng, đó là điều gì tôi đang hỏi.

David Bohm: Đối với tôi dường như rằng khe rãnh, hay hiểu biết được tích lũy, có một ý nghĩa quan trọng hơn nhiều, dường như có một ý nghĩa thâm sâu hơn nhiều, điều gì là ý nghĩa thực sự của nó là rằng, nó chứa đựng một cần thiết. Nếu chúng ta nói chúng ta có hiểu biết về vật nào đó, như cái micro, điều đó có ý nghĩa giới hạn nào đó. Bây giờ hiểu biết về quốc gia của ông, quốc gia mà ông phụ thuộc dường như, dường như có ý nghĩa quan trọng cực kỳ.

Krishnamurti: Vâng, vâng. Vậy thì hiểu biết này là nguyên nhân đang gây ra sự chật hẹp này của cái trí?

David Bohm: Ô, nó chứa đựng cái trí, hiểu biết này có một giá trị lạ thường vượt khỏi tất cả những giá trị khác. Nó khiến cho cái trí bám chặt vào nó bởi vì dường như nó là sự việc quan trọng nhất trong thế giới.

Krishnamurti: Trong những triết lý nào đó, những ý tưởng nào đó và vân vân ở Ấn độ, có triết lý này rằng hiểu biết phải kết thúc – bạn biết nó, dĩ nhiên, triết lý Vedanta. Nhưng rõ ràng rất, rất, rất ít người ‘có’ kết thúc hiểu biết và diễn đạt từ sự tự do.

David Bohm: *Ồ, tôi muốn quay lại vấn đề đó, ông thấy thông thường dường như hiểu biết quan trọng cực kỳ, rất xứng đáng để bám chặt vào. Ông thấy, mặc dầu một người có lẽ nói ra bằng từ ngữ rằng nó nên kết thúc . . .*

Krishnamurti: Nhưng . . .

David Bohm: *Hiểu biết về cái ngã.*

Krishnamurti: Vâng. Bạn có ý, tôi đốt nát đến độ, tại cơ bản tôi không thấy hiểu biết, hiểu biết thuộc tâm lý này, chẳng có ý nghĩa bao nhiêu, và vì vậy cái trí của tôi cứ bám chặt nó?

David Bohm: *Vâng, tôi sẽ không hoàn toàn nói rằng một con người là đốt nát, nhưng khác hơn nói rằng, hiểu biết này làm đốt nát con người.*

Krishnamurti: Vâng, được rồi, hãy gọi nó là như thế.

David Bohm: *Tôi có ý rằng bộ não đang bị trói buộc trong hiểu biết này trở nên bị đốt nát.*

Krishnamurti: Bị đốt nát, được rồi, nhưng dường như nó không tự-thoát khỏi chính nó.

David Bohm: *Bởi vì nó có sẵn đốt nát nhiều đến độ nó không thể thấy điều gì nó đang làm.*

Krishnamurti: Vậy thì nó sẽ làm gì? Tôi đã tìm hiểu vấn đề này suốt nhiều năm, tại sao những con người suy nghĩ hay nỗ lực để được tự do khỏi những sự việc nào đó, và tuy nhiên đây lại là gốc rễ của nó. Bạn hiểu chứ? Sự tích lũy này, sự

tích lũy tâm lý mà trở thành hiểu biết thuộc tâm lý. Và vì vậy nó phân chia, và mọi loại sự việc xảy ra quanh nó và trong nó. Và vẫn vậy cái trí khước từ buông bỏ.

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Có phải vì rằng nó không thấy? Hay nó đã cho hiểu biết sự quan trọng lạ lùng như thế?

David Bohm: *Vâng, đó là điều gì tôi có ý, vâng.*

Krishnamurti: Tại sao? Liệu đó là bởi vì có sự an toàn trong nó? Hay bảo đảm trong nó?

David Bohm: *Một phần nào. Đó là một phần của nó, nhưng nó có vẻ là một cái nguồn của sự an toàn; bởi vì tôi nghĩ, trong cách nào đó hiểu biết đã đảm nhận làm sự quan trọng của 'cái tuyệt đối', thay vì hiểu biết nên liên quan một cách thích hợp.*

Krishnamurti: Tôi hiểu tất cả điều đó, thưa bạn, nhưng bạn không đang trả lời câu hỏi của tôi. Tôi là một người bình thường, tôi nhận ra tất cả điều này và tôi nhận ra sự quan trọng lẫn giá trị của hiểu biết trong những mức độ khác nhau, nhưng sâu thẳm bên trong người ta, hiểu biết được tích lũy này rất, rất phá hoại.

David Bohm: *Điều đó đúng, nhưng có tự-lừa dối; và hiểu biết lừa dối cái trí để cho thông thường người ta không nhận biết được rằng nó phá hoại.*

Krishnamurti: Liệu đó là lý do tại sao con người bám chặt nó?

David Bohm: Ô, thật ra con người không thể. Chúng ta không biết chính xác làm thế nào họ bắt đầu nó; ngay khi qui trình này được bắt đầu, thông thường cái trí ở trong một trạng thái nơi nó không thể tìm hiểu điều này bởi vì nó đang lẩn tránh nghi vấn. Có một hệ thống phòng vệ lạ lùng để tẩu thoát khỏi sự tìm hiểu toàn nghi vấn.

Krishnamurti: Tại sao?

David Bohm: Bởi vì dường như rằng cái gì đó quý báu vô cùng có lẽ đang bị đe dọa.

Krishnamurti: Người ta có thông minh lạ lùng trong những hướng khác, năng lực và hiệu quả, kỹ năng, có nhiều tài năng, nhưng ở đây, nơi gốc rễ của tất cả vấn đề này hiện diện, tại sao chúng ta không thể hiểu rõ hoàn toàn việc gì đang xảy ra? Điều gì ngăn cản cái trí không nghi vấn việc này? Bạn nói nó đã trao sự quan trọng cho hiểu biết. Tôi công nhận điều đó, nó là như thế, nhưng tuy nhiên nó bám chặt. Bạn phải biết điều này.

David Bohm: Nhưng tôi nghĩ, ngay khi sự quan trọng đã được trao cho hiểu biết, có một qui trình máy móc mà kháng cự thông minh.

Krishnamurti: Vậy thì tôi sẽ làm gì? Tôi sẽ làm gì như một người bình thường; tôi nhận ra hiểu biết công nghệ và tất cả mọi chuyện của nó; nhưng hiểu biết thuộc tâm lý mà tôi đã tích lũy, mà gây phân chia, mà gây hủy hoại, mà khá nhỏ

nhên, và **ấn** vậy tôi bám chặt nó, và tôi nhận ra tôi phải buông bỏ nó nhưng tôi không thể? Tôi sẽ làm gì? Tôi nghĩ đây là vấn đề của một con người bình thường – một vấn đề mà nảy sinh khi chúng ta hơi hơi nghiêm túc về tất cả điều này. Nó do bởi không có năng lượng?

David Bohm: *Không cơ bản lắm. Ông thấy năng lượng đang bị hao tán bởi qui trình.*

Krishnamurti: Bị hao tán. Tôi hiểu điều đó. Bởi vì bị hao tán nhiều năng lượng, tôi đã không còn đủ năng lượng để bám chặt cái này.

David Bohm: *Năng lượng đó có thể quay lại mau lẹ, nếu chúng ta có thể thoát khỏi trói buộc này. Năng lượng liên tục đang bị hao tán, và một con người có lẽ hơi hơi bị kiệt sức nhưng anh ấy có thể hồi phục nếu trói buộc này chấm dứt. Tôi không nghĩ nó là mấu chốt cơ bản.*

Krishnamurti: Không, đó không là mấu chốt cơ bản. Vì vậy tôi sẽ làm gì, như một con người, vì nhận ra rằng hiểu biết này, một cách tự nhiên, một cách không tránh khỏi, đang thiết lập một khe rãnh mà tôi sống trong đó, câu hỏi kế tiếp của tôi là: làm thế nào tôi sẽ phá vỡ nó?

David Bohm: *Ồ, tôi không chắc chắn thông thường những con người hiểu rõ, rằng hiểu biết này đang làm tất cả việc này, và cũng vậy, rằng hiểu biết này là hiểu biết. Ông thấy, dường như để là ‘đang hiện diện’, ‘cái ngã’, và ‘cái tôi’ nào đó, hiểu biết này được trải nghiệm như thực thể nào đó. Hiểu biết này tạo ra ‘cái tôi’, và bây giờ ‘cái tôi’ được trải nghiệm*

như một thực thể mà không là hiểu biết, nhưng là ‘đang hiện diện thực sự’ nào đó. Đúng chứ?

Krishnamurti: Bạn đang nói ‘đang hiện diện’ này khác biệt với hiểu biết?

David Bohm: Nó có vẻ khác biệt, nó giả vờ khác biệt.

Krishnamurti: Nhưng liệu nó khác biệt?

David Bohm: Nó không khác biệt nhưng ảo tưởng đó có một năng lực thống trị.

Krishnamurti: Nhưng nó đã là tình trạng bị quy định của tôi.

David Bohm: Điều đó đúng. Lúc này câu hỏi là: làm thế nào chúng ta vượt khỏi nó để phá vỡ khe rãnh?

Krishnamurti: Đó là mấu chốt thực sự, bạn thấy.

David Bohm: Bởi vì nó tạo ra một mô phỏng, hay một nguy tạo, của ‘một trạng thái của đang hiện diện’.

Krishnamurti: Hãy quan sát: có ~~nhìn~~ trăm triệu người Thiên chúa giáo, hàng ngàn và hàng triệu và hàng triệu người Trung quốc. Bạn theo kịp chứ? Đây là chuyển động trung tâm của con người. Dường như hoàn toàn vô vọng. Và khi nhận ra sự vô vọng, tôi ngồi ngả người ra ghế và nói, ‘Tôi không thể làm gì cả’. Nhưng nếu tôi vận dụng cái trí vào nó, vậy thì câu hỏi nảy sinh: liệu có thể vận hành mà không có hiểu biết thuộc tâm lý trong thế giới này? Tôi khá quan tâm

về nó bởi vì tôi nghĩ bất kỳ nơi nào người ta đi, dù nó là California, Ấn độ, hay ở đây, hay bất kỳ nơi nào khác, khắp thế giới; chính là trung tâm cơ bản này mà phải được giải quyết.

David Bohm: *Điều đó đúng. Nhưng ông thấy, ông có thể bàn luận về điều này, hay nói về điều này cho người nào đó, và anh ấy có lẽ nói nó có vẻ rất hợp lý, nhưng chúng ta hãy nói rằng thân phận của anh ấy bị đe dọa. Bây giờ chúng ta phải nói đó là hiểu biết thuộc tâm lý. Đối với anh ấy dường như nó không là hiểu biết nhưng là cái gì đó thâm sâu hơn nữa.*

Krishnamurti: Tôi biết tất cả điều đó.

David Bohm: *Hiện nay anh ấy không thấy rằng, hiểu biết của anh ấy về nhân dạng của anh ấy là nền tảng của sự rắc rối. Thoạt nhìn hiểu biết ‘dường như’ là điều gì đó thụ động, điều gì đó mà bạn biết, mà bạn có thể sử dụng nếu bạn muốn và bạn có thể không sử dụng nếu bạn không muốn, chỉ gạt nó đi, ông thấy, mà là phương cách nó nên là.*

Krishnamurti: Tôi hiểu tất cả điều đó.

David Bohm: *Nhưng khi khoảnh khắc đến, dường như hiểu biết không còn là hiểu biết nữa. Ông thấy làm thế nào ông sẽ, nếu ông phải nói chuyện với một người chính trị nào đó – tôi nghĩ có một lần người nào đó muốn ông nói chuyện với Mao Tze Tung – ông có thể sẽ chẳng dẫn đến đâu cả.*

Krishnamurti: Không! Những người chính trị và những người có quyền hành sẽ không bao giờ lắng nghe ‘cái này’. Những người tôn giáo sẽ không lắng nghe bạn, những người

tạm gọi là tôn giáo. Chỉ những người mà không mãn nguyện, mà tuyệt vọng, mà cảm thấy họ đã mất hết mọi thứ; có lẽ những người đó sẽ lắng nghe. Nhưng luôn luôn họ sẽ không lắng nghe đến độ nó là một sự việc thực sự đang hùng hực cháy.

Làm thế nào người ta chuyển tải nó? Ví dụ, tôi đã từ bỏ Thiên chúa giáo và Tin lành giáo và tất cả mọi chuyện vô lý đó và tôi cũng có một nghề nghiệp, tôi biết rất cần thiết phải có hiểu biết ở đó, nhưng tôi đã đến được một mấu chốt, như một con người, đang sống trong thế giới này, tôi thấy rất quan trọng phải không bị trói buộc trong qui trình của hiểu biết, hiểu biết thuộc tâm lý, và tuy nhiên tôi lại không thể buông bỏ nó. Nó luôn luôn đang lẩn tránh tôi, tôi đang chơi trò lừa bịp cùng nó. Nó giống như chơi trốn tìm.

Được rồi! Từ đó chúng ta đã nói, đó là bức tường mà tôi phải phá sập. Chúng ta đang tiếp cận nó một cách khác hẳn. Đó là bức tường mà tôi phải phá sập – không, không phải ‘Tôi’ – đó là bức tường phải được phá sập. Và chúng ta đã nói rằng bức tường này có thể được phá sập qua tình yêu và thông minh. Liệu chúng ta không đang yêu cầu điều gì đó khó khăn vô cùng?

David Bohm: *Ồ, khó khăn lắm.*

Krishnamurti: Tôi ở đằng sau, phía này của bức tường, và bạn đang yêu cầu tôi có tình yêu lẫn thông minh đó mà sẽ phá sập bức tường. Nhưng tôi không biết tình yêu đó là gì, thông minh đó là gì, bởi vì tôi bị trói buộc trong cái này, vào phía này của bức tường. Và tôi nhận ra điều gì ông đang nói là chính xác, đúng thực, hợp lý, và tôi thấy sự quan trọng của nó, nhưng bức tường mạnh mẽ và thống trị và quyền lực đến độ tôi không thể vượt khỏi nó. Và ngày hôm trước chúng ta

đã nói bức tường có thể được phá sập qua thấu triệt – chúng ta đã thâm nhập thấu triệt đó – liệu thấu triệt đó không trở nên bị diễn giải như một ý tưởng.

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Nó không là một sự kiện và bạn nói, ‘Vâng, tôi hiểu nó, tôi thấy nó’, nhưng khi bạn diễn tả thấu triệt, liệu nó có thể xảy ra, làm thế nào nó được tạo ra và vân vân; tức khắc tôi tạo ra một trừu tượng của nó, mà có nghĩa tôi chuyển động khỏi sự kiện và ‘điều trừu tượng’ trở thành quan trọng nhất. Mà có nghĩa, lại nữa, hiểu biết.

David Bohm: *Vâng, ồ nó là hoạt động của hiểu biết.*

Krishnamurti: Vậy là chúng ta quay lại!

David Bohm: *Ồ, tôi nghĩ thông thường sự khó khăn là như thế này: hiểu biết không chỉ đang ở vị trí cố định đó như một hình thức của thông tin nhưng nó lại năng động cực kỳ, đang gặp gỡ mỗi khoảnh khắc và đang định hình mỗi khoảnh khắc tùy theo hiểu biết quá khứ; vì vậy thậm chí khi chúng ta đưa ra chủ đề này, luôn luôn hiểu biết đang rình rập chờ đợi và sau đó hành động.*

Krishnamurti: Luôn luôn đang chờ đợi, vâng.

David Bohm: *Một mấu chốt là, toàn truyền thống của chúng ta rằng hiểu biết không năng động nhưng thụ động, thật ra nó năng động nhưng người ta không nghĩ về nó theo cách đó.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: *Họ nghĩ nó chỉ đang ở vị trí đó.*

Krishnamurti: Nó đang chờ đợi.

David Bohm: *Nó đang chờ đợi để hành động, ông thấy. Và bất kỳ điều gì ông cố gắng để làm về nó, hiểu biết đang hành động rồi. Trước thời gian ông nhận ra đây là vấn đề, nó đã hành động rồi.*

Krishnamurti: Vâng. Nhưng liệu tôi nhận ra nó như một vấn đề, hay như một ý tưởng mà tôi phải thực hiện? Bạn thấy sự khác biệt?

David Bohm: *Vâng, mấu chốt đầu tiên là rằng, một cách tự động hiểu biết biến mọi thứ thành một ý tưởng mà ông phải thực hiện. Đó là toàn phương cách mà nó được thiết lập.*

Krishnamurti: Đó là toàn phương cách mà tôi đã sống.

David Bohm: *Hiểu biết không thể làm bất kỳ điều gì khác nữa.*

Krishnamurti: Làm thế nào tôi sẽ phá sập nó, thậm chí trong một giây?

David Bohm: *Dường như đối với tôi, nếu ông có thể thấy, quan sát, nhận biết được – nếu hiểu biết có thể tự-nhận biết được chính nó trong khi đang vận hành . . . Vấn đề là rằng, dường như hiểu biết vận hành mà không nhận biết được, ông thấy, nó chỉ đơn giản đang chờ đợi ở đó, và sau đó hành động, và đến lúc đó nó đã phá hỏng trật tự của bộ não.*

Krishnamurti: Tôi rất quan tâm về điều này bởi vì bất kỳ nơi nào tôi đi đến, đây là điều gì đang xảy ra. Và nó đã trở thành một vấn đề, không phải cho tôi, nhưng nó là cái gì đó mà phải được giải quyết. Liệu bạn sẽ nói năng lực để lắng nghe còn quan trọng hơn bất kỳ điều gì trong những điều này, bất kỳ những giải thích, hay bất kỳ lý luận; lắng nghe?

David Bohm: Nó hỏi đến cùng vấn đề.

Krishnamurti: Không, không. Nó không cùng vấn đề. Tôi muốn thấy, liệu có một khả năng rằng khi tôi lắng nghe, lắng nghe điều gì bạn đang trình bày một cách trọn vẹn đến độ bức tường đã bị phá sập. Bạn hiểu chứ? Tôi đang cố gắng tìm ra nó, thưa bạn. Tôi là một người bình thường và bạn đang nói cho tôi về tất cả điều này, tôi thực sự quan tâm một cách sâu thẳm về điều gì bạn đang nói. Và trong chừng mực nào đó ngọn lửa không cháy; tất cả nhiên liệu chờ sẵn ở đó, nhưng ngọn lửa không cháy. Vì vậy việc gì, như một người bình thường, tôi sẽ làm gì? Đây là tiếng kêu than vô tận của tôi!

David Bohm: Nếu nó là năng lực để lắng nghe; vậy thì chúng ta có vấn đề của nói cho một người bình thường mà có quá nhiều những quan điểm đến độ anh ấy không thể lắng nghe, ông thấy.

Krishnamurti: Bạn không thể lắng nghe cùng những quan điểm; bạn có lẽ chết rồi.

David Bohm: Ông thấy, tôi nghĩ hiểu biết có mọi loại của phòng vệ. Liệu ông đang suy nghĩ về việc cố gắng chuyển tải, khiến cho nó có thể xảy ra được cho mọi người, ví dụ một

người bình thường, để có sự nhận biết này? Thật ra đó là điều gì ông đang hỏi, phải không?

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Ít ra những người mà quan tâm. Lúc này tôi nghĩ hiểu biết có vô số phòng vệ, nó chống cự lại sự nhận biết được điều này. Nó đã phát triển trong một cách đến độ nó chống cự, được xây dựng đến độ chống cự điều này, thế là nó có những quan điểm mà cũng hành động ngay tức khắc.

Krishnamurti: Tôi hiểu rõ điều đó, thưa bạn. Nhưng tôi muốn tìm ra, không phải nhờ vào thuốc kích thích, không phải nhờ vào thuốc men, không phải nhờ vào một phương cách; nhưng phải có một chuyển tải giữa bạn và tôi mà là một người bình thường, một chuyển tải để cho chuyển tải đó mãnh liệt đến độ chính động thái lắng nghe bạn của tôi, và bạn đang chuyển tải cho tôi, vận hành.

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Bạn theo kịp à?

David Bohm: Vâng, vậy thì ông phải phá vỡ quan điểm của anh ấy, qua cấu trúc tổng thể.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên. Đó là lý do tại sao tôi đã đến đây. Như một người bình thường tôi đã đến đây – vì cái đó. Tôi đã từ bỏ tất cả những nhà thờ và những giáo điều và mọi vớ vẩn đó. Tôi đã quẳng chúng đi xa tận hàng ngàn dặm, lâu mãi đến hàng ngàn năm, tôi đã kết thúc tất cả điều đó. Tôi đã vừa đến đây và tôi nhận ra rằng tất cả mọi điều đã được

nói ở đây là đúng thực, và tôi đang hùng hực muốn tìm ra. Khi bạn chuyển tải cho tôi, chuyển tải đó mãnh liệt quá, thực sự quá. Bạn theo kịp chứ? Bởi vì bạn không đang nói từ hiểu biết, bạn không đang nói từ những quan điểm và mọi chuyện như thế. Bạn thực sự là một người tự do mà đang cố gắng chuyển tải sang tôi, một người bình thường này.

David Bohm: Đúng.

Krishnamurti: Và liệu tôi có thể lắng nghe bằng mãnh liệt đó mà, bạn, người chuyển tải, đang trao tặng tôi.

David Bohm: Ô, chúng ta sẽ phải hỏi, liệu người bình thường đó dư thừa mãnh liệt đó?

Krishnamurti: Không, anh ấy không dư thừa. Anh ấy muốn những quán niệm. Không, tôi đã nói tôi là một người bình thường nhưng tôi đã chuyển động khỏi tất cả điều đó, tôi đã đến đây. Tôi đã bỏ lại tất cả điều đó. Tôi cũng nhận ra, trong những quan điểm tôi có thể phát triển, tăng gấp bội, thấu lượm những quan điểm, mà một cách từng phần là thành kiến và mọi chuyện của nó, tôi nhận ra tất cả điều đó. Và tôi muốn lắng nghe người nào đó mà đang nói sự thật, và trong chính đang nói của nó cái gì đó đang xảy ra trong tôi. Tôi không biết liệu bạn hiểu rõ? Và bởi vì tôi đang lắng nghe quá mãnh liệt, nó xảy ra. Tôi không biết liệu tôi đang chuyển tải cái gì đó? Rốt cuộc, bạn, một người khoa học vĩ đại, tôi là một người trong những học trò của bạn, bạn muốn bảo cho tôi cái gì đó. Bạn đang bảo cho tôi cái gì đó mà tôi biết phải quan trọng cực kỳ bởi vì bạn đã dâng hiến sống của bạn cho nó, và như một người học trò tôi đã bỏ lại quá nhiều thứ để chỉ đến đây. Liệu do bởi lỗi của bạn mà đang chuyển tải sang tôi, nên

tôi không thâm nhập được nó ngay tức khắc? Bạn hiểu chứ? Hay do bởi lỗi của tôi, nên tôi không thể thực sự đang lắng nghe bạn?

David Bohm: *Ồ, bất kỳ lỗi nào cũng được, nhưng giả sử sự khó khăn là tôi không ~~thể~~ lắng nghe, vậy thì cái gì có thể được làm?*

Krishnamurti: Không, không gì có thể được làm. Bạn thấy, đây là sự khó khăn. Nếu tôi không thể lắng nghe bởi vì tôi đầy những thành kiến, những quan điểm, và những nhận xét, những phòng vệ và tất cả mọi chuyện còn lại của nó đã được thiết lập, và vậy thì, dĩ nhiên, tôi sẽ không lắng nghe bạn.

David Bohm: *Ồ, chúng ta hãy nói có người nào đó đến mà đã thông suốt một số trong những phòng vệ này và vân vân, nhưng có lẽ có những vấn đề khác mà anh ấy không nhận biết được, ông thấy. Có cái gì đó không hoàn toàn đơn giản như thế.*

Krishnamurti: Tôi nghĩ nó rất đơn giản. Không biết làm sao tôi cảm thấy nó đơn giản lắm. Tôi nghĩ nó là rằng, nếu tôi có thể lắng nghe bằng tất cả thân tâm của tôi, bằng tất cả chú ý của tôi, nó xảy ra. Nó đơn giản như thế, tôi nghĩ.

Bạn thấy, thưa bạn, bạn đang chỉ bảo cho tôi điều gì đó, và tôi đang thâm nhập nó, vậy là có một khoảng trống giữa đang chỉ bảo của bạn và đang thâm nhập của tôi. Tôi không biết liệu tôi đang chuyển tải nó?

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Và trong khoảnh khắc đó là sự nguy hiểm. Nếu tôi không thâm nhập nó một cách tuyệt đối, lắng nghe nó bằng tất cả thân tâm của tôi, nó kết thúc. Liệu nó là bởi vì trong cái này không có cái bóng của vui thú? Bạn theo kịp điều gì tôi đang nói? Bạn không đang trao tặng tôi bất kỳ vui thú nào, bất kỳ thỏa mãn nào. Bạn đang nói, ‘nó là như thế’, nhận nó. Nhưng cái trí của tôi bị dính dáng trong vui thú quá nhiều đến độ nó phải có vui thú để lắng nghe. Bạn theo kịp điều gì tôi đang nói?

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Tôi sẽ không lắng nghe bất kỳ điều gì mà không hoàn toàn gây thỏa mãn. Tôi cũng nhận ra sự nguy hiểm của điều đó.

David Bohm: *Sự nguy hiểm?*

Krishnamurti: Của tìm kiếm thỏa mãn và vui thú và tất cả điều đó. Tôi nói, ‘Được rồi, tôi sẽ không, tôi thấy điều gì tôi đang làm’ – vậy là tôi cũng gạt bỏ điều đó. Không vui thú, không phần thưởng, không hình phạt, trong đang lắng nghe nhưng chỉ thuần túy quan sát.

Vậy là chúng ta quay lại mấu chốt đó: liệu thuần túy quan sát, mà là thực sự đang lắng nghe, liệu thuần túy quan sát đó là tình yêu? Tôi nghĩ nó là tình yêu. Lại nữa bạn đã phát biểu nó và sau đó cái trí của tôi nói – tôi là người khá bình thường, tôi đã đến đây – ngay tức khắc cái trí của tôi nói, ‘Đưa nó cho tôi. Cho cho tôi phải làm gì’, tôi quay lại trong hiểu biết, trong lãnh vực của hiểu biết. Nó xảy ra quá tức khắc. Vì vậy tôi khước từ hỏi bạn, phải làm gì. Vậy thì tôi ở đâu? Bạn đã bảo cho tôi sự nhận biết mà không có bất kỳ

động cơ, phương hướng, thuần túy nhận biết là tình yêu. Và trong nhận biết-tình yêu đó, là thông minh. Chúng không là ba sự việc tách rời. Tất cả chúng là một sự việc. Tôi có một cảm thấy cho nó. Bởi vì bạn đã dẫn dắt tôi rất cẩn thận – không phải ‘dẫn dắt’ tôi – bạn đã vạch ra cho tôi rất cẩn thận từng bước một, và tôi đã đến được mấu chốt đó, tôi có một cảm thấy cho nó. Tôi dư thừa sự nhạy cảm bằng cách lắng nghe tất cả điều này, để đến được mấu chốt đó khi tôi có một cảm thấy và nói, ‘Trời ơi, đó là như thế!’. Nhưng nó biến mất quá mau lẹ. Tiếp theo bắt đầu, ‘Làm thế nào tôi nhận được nó lại?’ Lại nữa sự hồi tưởng về nó, mà là hiểu biết, cẩn lồi.

David Bohm: Ô, điều gì ông đang nói là ằng, mỗi lần có một chuyển tải, hiểu biết nhảy vào làm việc trong nhiều hình thức khác nhau.

Krishnamurti: Vậy là bạn thấy, được tự do khỏi hiểu biết là điều khó khăn cực kỳ.

David Bohm: Đường như chúng ta có thể hỏi, tại sao hiểu biết lại không chờ đợi đến khi nó được cần đến?

Krishnamurti: A, cái đó đòi hỏi, thưa bạn – cái đó có nghĩa thuộc tâm lý được tự do khỏi hiểu biết, nhưng khi biến cố nào đó phát sinh bạn đang hành động từ tự do, không phải từ hiểu biết.

David Bohm: Nhưng hiểu biết đi vào như thông tin.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Nó giúp ích cho hành động của bạn nhưng nó không là ‘cái nguồn’.

Krishnamurti: Đó là, để tả nó một cách cô đọng, tự do khỏi hiểu biết; và bởi vì được tự do, chính là từ tự do mà người ta chuyển tải, không phải từ hiểu biết. Tôi không biết liệu tôi đang giải thích điều này rõ ràng.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Đó là, từ trống không có chuyển tải. Người ta có lẽ sử dụng từ ngữ, hay ngôn ngữ, mà là kết quả của hiểu biết, nhưng nó bắt nguồn từ trạng thái của tự do hoàn toàn đó.

David Bohm: Vâng. Hiểu biết, chuyển tải, xảy ra nhưng nó đang liên quan đến vấn đề của hiểu biết như sự không dính dáng của hiểu biết, của hiểu biết thuộc tâm lý, đó là sự chuyển tải.

Krishnamurti: Vâng. Bây giờ, thưa bạn, liệu tôi có thể chuyển tải cùng bạn từ ‘tự do’? Giả sử tôi, như một con người, đã đến được mấu chốt đó nơi có tự do hoàn toàn khỏi hiểu biết, và từ tự do đó một chuyển tải, đang sử dụng những từ ngữ, xảy ra. Đúng chứ? Bây giờ, liệu bạn, như một người khoa học, có địa vị cao trọng về khoa học và tất cả mọi chuyện của nó, liệu bạn – làm ơn, tôi đang lễ phép – liệu bạn sẽ chuyển tải cùng tôi, liệu tôi có thể chuyển tải cùng bạn mà không có bất kỳ rào cản nào? Bạn theo kịp điều gì tôi đang trình bày?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Bạn hiểu rõ điều gì tôi đang nói, tôi đang cố gắng để . . . liệu tôi có thể chuyển tải cùng một người khác – hay khác hơn cho phép tôi trình bày theo cách khác. Liệu con người đó mà được tự do, hoàn toàn được tự do khỏi hiểu biết, nhưng sử dụng hiểu biết chỉ như một phương tiện của chuyển tải, liệu tôi có thể ở trong một trạng thái của cái trí để thâm nhận sự chuyển tải đó?

David Bohm: Vâng, ô nếu hiểu biết được hiểu là thông tin, ông thấy thông thường dường như hiểu biết còn sâu thẳm hơn cả thông tin, dường như thông thường chính hiểu biết không thấy rằng hiểu biết không được tự do.

Krishnamurti: Nó không bao giờ được tự do.

David Bohm: Không, nhưng thật nhìn nó dường như được tự do, ông được tự do để sử dụng hiểu biết của ông, ông thấy.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Nhưng nó không được tự do và bất kỳ hoạt động nào của hiểu biết là bộ phận của không-tự do.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Nếu tôi muốn hiểu rõ về chính tôi, tôi phải được tự do để nhìn vào chính tôi.

David Bohm: Và hiểu biết có những áp lực trong nó để ngăn cản ông.

Krishnamurti: Vậy thì hiểu biết ngăn cản tôi không thấy. Điều đó quá hiển nhiên. Xin lỗi!

David Bohm: *Ồ, tôi có ý, nó có lẽ hiển nhiên tại chặng này, nhưng tôi đang nói ằng thông thường người ta không thấy điều đó. Chúng ta hãy đừng đề cập nó.*

Krishnamurti: Nếu tôi đây những quan điểm và những nhận xét và những đánh giá và muốn nhìn vào chính tôi, trong chừng mực nào đó tôi phải được tự do khỏi nó để nhìn. Điều đó rõ ràng.

David Bohm: *Vâng, nhưng tôi có ý có ẻ người ta có khuynh hướng nói rằng có những loại nào đó của hiểu biết là gây tổn hại giống như thành kiến, và vậy thì ông nói có những loại nào đó mà không gây tổn hại.*

Krishnamurti: Toàn sự việc.

David Bohm: *Toàn sự việc là một cấu trúc, vâng. Không thể có thành kiến trong một phần mà không có nó trong phần còn lại.*

Krishnamurti: Làm thế nào bạn sẽ chuyển tải cùng tôi mà đã đến được một mấu chốt nào đó khi tôi thực sự đang nắm bắt – không phải đang nắm bắt – đang hứng hực thẩm thấu điều gì bạn đang nói, một cách quá trọn vẹn đến độ nó kết thúc? Liệu tôi, vì đã đến đây, liệu tôi thực sự đang ở trong trạng thái đó? Hay tôi đang tự-lừa dối chính tôi?

David Bohm: *Ồ, tôi nghĩ tôi sẽ nói rằng hiểu biết, thậm chí không phải rằng tôi đang tự-lừa dối chính tôi, nhưng hầu biết có một khuynh hướng được thiết lập sẵn để tự-lừa dối chính nó.*

Krishnamurti: Vậy là, thưa bạn, liệu cái trí của tôi luôn luôn đang tự-lừa dối chính nó?

David Bohm: Khuynh hướng là nó liên tục ở đó, khi hiểu biết đang vận hành một cách tâm lý.

Krishnamurti: Vậy là tôi sẽ làm gì? Quay lại điều đó?

David Bohm: Ô, có vấn đề của tự-lừa dối chính mình. Lại nữa tôi nghĩ nó cũng là vấn đề: lắng nghe.

Krishnamurti: Tại sao chúng ta không lắng nghe, thưa bạn? Tại sao chúng ta không tức khắc hiểu rõ điều này, ngay tức khắc, ngay lập tức, tại sao? Người ta có thể đưa ra tất cả những lý do tại sao – tuổi già, bị quy định, lười biếng, mười sự việc khác nhau.

David Bohm: Ô, những lý do đó quá hời hợt.

Krishnamurti: Vô nghĩa.

David Bohm: Nhưng liệu có thể đưa ra lý do sâu xa cho nó?

Krishnamurti: Chúng ta quay lại cùng sự việc. Bạn thấy, tôi nghĩ, thưa bạn, liệu do bởi hiểu biết mà là ‘cái tôi’ . . .

David Bohm: Vâng, đó là máu chốt, vâng.

Krishnamurti: . . . hiểu biết mà là ‘cái tôi’ quá vững chắc như một ý tưởng, không phải như một sự kiện?

David Bohm: *Vâng, tôi hiểu nó là một ý tưởng. Đó là điều gì tôi đã cố gắng nói, rằng ý tưởng có ý nghĩa và quan trọng cực kỳ. Ví dụ, giả sử ông có ý tưởng về thượng đế, ý tưởng này đảm nhiệm một quyền hành lạ lùng.*

Krishnamurti: Hay nếu tôi là người Anh, hay người Pháp, nó cho tôi năng lượng khủng khiếp.

David Bohm: *Và thế là nó tạo ra một tình trạng của thân thể mà dường như là chính sự hiện diện của cái ngã. Bây giờ người ta không tái nghiệm nó như là hiểu biết thuần túy, nhưng thoát đầu cảm thấy cái gì đó rất uy quyền mà dường như không là hiểu biết.*

Krishnamurti: Vâng. Liệu chúng ta đang đi luân quần và luân quần và luân quần? Dường như giống như thế.

David Bohm: *Ồ, tôi không đang biết, liệu có bất kỳ từ ngữ gì có thể diễn đạt được về uy quyền thống trị đó, mà dường như theo cùng hiểu biết.*

Krishnamurti: Và cùng sự đồng hóa.

David Bohm: *Cùng sự đồng hóa. Dường như nó là điều gì đó xứng đáng tìm hiểu.*

Krishnamurti: Từ ngữ – tôi đã quên bằng – nghĩa lý gốc của từ ngữ identification đồng hóa là gì?

David Bohm: *Ồ, luôn luôn giống hệt.*

Krishnamurti: Luôn luôn giống hệt, điều đó đúng. Đó là nó, bạn thấy! Nó luôn luôn giống hệt. Không có gì mới mẻ dưới ánh mặt trời.

David Bohm: Đó là bản thể của nó. Ông nói cái gì luôn luôn giống hệt. Nó cố gắng luôn luôn giống hệt trong bản thể nếu không thì trong từng chi tiết.

Krishnamurti: Vâng, vâng.

David Bohm: Tôi nghĩ đây là việc sai lầm theo cùng hiểu biết, rằng hiểu biết gắng sức để là hiểu biết của cái gì luôn luôn giống hệt, vì vậy, nó bám chặt, ông thấy.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, nó luôn luôn giống hệt.

David Bohm: Và chính hiểu biết cố gắng tìm ra cái gì là vĩnh cửu và hoàn hảo và luôn luôn giống hệt. Tôi có ý, thậm chí độc lập khỏi bất kỳ cái gì của chúng ta. Giống như gắn vào những tế bào, ông thấy.

Krishnamurti: Từ điều này nảy ra một câu hỏi: liệu có thể chú ý? Tôi đang cố gắng sử dụng từ ngữ 'diligence' chuyên cần. Liệu có thể chú ý một cách chuyên cần? Chuyên cần trong ý nghĩa của chính xác.

David Bohm: Thật ra, nó có nghĩa dồn tâm trí vào.

Krishnamurti: Dồn tâm trí vào, dĩ nhiên. Dồn tâm trí vào, thấu nhận tổng thể của nó. Thưa bạn, phải có cách nào khác, tất cả công việc thuộc trí năng này. Chúng ta đã vận dụng nhiều năng lực trí năng và năng lực trí năng đó đã dẫn đến

bức tường trống không. Tôi tiếp cận nó từ mọi phương hướng và cuối cùng bức tường ở đó, mà là ‘cái tôi’, cùng hiểu biết của tôi, thành kiến của tôi, và mọi chuyện còn lại của nó – cái tôi. Và sau đó ‘cái tôi’ nói, ‘Tôi phải làm cái gì đó về nó’ – mà vẫn còn là cái tôi. Tất cả chúng ta đều biết điều đó.

David Bohm: Ô, ‘cái tôi’ muốn luôn luôn giống hệt và tại cùng thời điểm nó lại cố gắng khác biệt.

Krishnamurti: Mặc vào một cái áo khoác khác. Nó luôn luôn giống hệt. Vì vậy cái trí mà đang vận hành cùng ‘cái tôi’ luôn luôn là cùng ~~lại~~ cái trí. Chúa ơi, bạn thấy, thưa bạn, chúng ta lại quay lại!

David Bohm: Ông thấy, ‘luôn luôn giống hệt’ cho một sức mạnh lạ kỳ. Bây giờ liệu có thể buông bỏ ‘luôn luôn giống hệt đó’, ông biết?

Krishnamurti: Bạn thấy, chúng ta đã thử mọi thứ – ăn chay, nhịn đói, mọi loại của kỷ luật – để loại bỏ ‘cái tôi’ cùng tất cả hiểu biết của nó, cùng tất cả những ảo tưởng của nó và vân vân. Người ta cố gắng đồng hóa cùng cái gì đó, mà là cùng sự việc. Một người nghiêm túc đã làm tất cả điều này và quay lại nghi vấn cơ bản: điều gì sẽ làm bức tường này tan biến hoàn toàn? Tôi nghĩ, thưa bạn, nó chỉ có thể khi tôi có thể trao chú ý tổng thể của tôi vào điều gì bạn, một người tự do, đang nói. Không ồn phur ơng tiện nào khác để phá vỡ bức tường – không trí năng, không những cảm xúc, không bất kỳ điều gì trong những việc này. Khi người nào đó mà vượt khỏi bức tường, đã thoát khỏi, đã phá sập bức tường, nói, ‘Hãy lắng nghe, vì chúa hãy lắng nghe’.

Liệu tôi có thể lắng nghe bạn – khi tôi lắng nghe bạn, cái trí của tôi trống không. Vậy là, nó kết thúc. Bạn theo kịp điều gì tôi đang nói?

David Bohm: Ông thấy, tôi nghĩ rằng thông thường người ta sẽ cảm thấy đúng rồi, nó kết thúc, nhưng cái gì đó sẽ xảy ra trong thời gian riêng của nó.

Krishnamurti: Tôi không có ý thức của hy vọng để quay lại, để có nó trong tương lai, hay – nó trống không và vì vậy đang lắng nghe. Nó kết thúc.

Chúng ta nên ngừng lại, chúng ta đã đến được một mẫu chốt. Năm phút là đủ rồi.

Tôi muốn tiếp tục một cách khác. Bạn là một người khoa học, để khám phá cái gì đó mới mẻ, bạn phải có một trống không nào đó mà sẽ có một nhận biết khác biệt từ đó.

David Bohm: Vâng, nhưng tôi nghĩ có một khác biệt trong ý nghĩa rằng, thường thường nghi vấn bị-giới hạn và vì vậy cái trí có lẽ trống không tương quan với nghi vấn đó.

Krishnamurti: Nghi vấn đặc biệt đó, vâng.

David Bohm: Cho phép sự khám phá và thấu triệt trong nghi vấn đó.

Krishnamurti: Nhưng liệu cái trí đó có thể, mà đang đặc biệt hóa, vì vậy đang thâm nhập điều gì đó, nó trở nên trống không và từ trống không đó bạn khám phá điều gì đó mới mẻ. Tôi hiểu điều đó. Nhưng nếu không có bất kỳ nghi vấn đặc biệt nào, liệu trống không này bám vào cái gì khác? – tôi không biết.

David Bohm: Ô, tôi nghĩ người ta phải hỏi – chúng ta không đang tìm hiểu lãnh vực đặc biệt này, nhưng ngược lại chúng ta đang tìm hiểu tổng thể của hiểu biết.

Krishnamurti: Hiểu biết, vâng.

David Bohm: Và . . .

Krishnamurti: Nó lạ thường lắm khi bạn thâm nhập vào nó.

David Bohm: Như ông đã nói, sự kết thúc của hiểu biết là Vedanta Giải thoát.

Krishnamurti: Đó là đáp án thực sự.

David Bohm: Nhưng nếu một người có thể sử dụng thái độ khoa học và tìm hiểu tổng thể của hiểu biết . . .

Krishnamurti: Ô, dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Nhưng thông thường con người sẽ cảm thấy, họ phải giữ lại hiểu biết của một lãnh vực để có thể tìm hiểu nó trong một lãnh vực khác. Ông thấy, đây là điều gì đó mà có lẽ gây lo lắng cho con người khi hỏi, với hiểu biết nào tôi tìm hiểu tổng thể của hiểu biết?

Krishnamurti: Vâng, với hiểu biết nào tôi tìm hiểu hiểu biết của tôi? Hoàn toàn đúng.

David Bohm: Trong một khía cạnh chúng ta phải có hiểu biết; nhưng bởi vì chúng ta đã thông suốt nó một cách có-lý lẽ và có lý-trí và đã thấy rằng, nó không trước sau như một

và không có ý nghĩa. Cấu trúc của hiểu biết thuộc tâm lý này không có ý nghĩa, điều đó đã được tìm hiểu rồi.

Krishnamurti: Vậy thì liệu bạn sẽ từ đó, từ trống không đó: liệu có một nền tảng hay một cái nguồn từ đó tất cả mọi sự việc khởi sự? Vật chất, những con người, những khả năng của họ, những dốt nát của họ – liệu toàn chuyển động khởi sự từ đó?

David Bohm: Chắc chắn chúng ta có thể suy xét điều đó. Nhưng chúng ta hãy cố gắng giải thích rõ ràng về nó một chút xíu. Chúng ta có trống không.

Krishnamurti: Vâng, trống không mà trong đó không có chuyển động của tư tưởng như hiểu biết, dĩ nhiên.

David Bohm: Như hiểu biết thuộc tâm lý.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, tôi hiểu điều đó.

David Bohm: Vì vậy, ở vậy thì . . .

Krishnamurti: Và vậy thì không-thời gian.

David Bohm: Không-thời gian thuộc tâm lý.

Krishnamurti: Vâng, không-thời gian thuộc tâm lý.

David Bohm: Mặc dù chúng ta vẫn còn có đồng hồ.

Krishnamurti: Vâng, chúng ta đã thông suốt điều đó, chúng ta đừng quay lại nó.

David Bohm: Những từ ngữ thường gây hiểu lầm, chúng mang những ý nghĩa sai lầm.

Krishnamurti: Thời gian thuộc tâm lý. Không-thời gian thuộc tâm lý, không-chuyển động của tư tưởng. Và trống không đó là khởi đầu của tất cả mọi chuyển động?

David bohm: Ô, vậy thì ông sẽ nói trống không là nền tảng?

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang hỏi? Chúng ta sẽ thâm nhập chậm chậm chủ đề này. Chúng ta sẽ dời chủ đề này sang một ngày khác?

David Bohm: Ô, có lẽ nó nên được tìm hiểu kỹ càng hơn.

Krishnamurti: Chúng ta nên ngừng lại.

David Bohm: Ô, chỉ còn một vấn đề: ở California chúng ta đã nói có trống không và vượt khỏi nó là nền tảng.

Krishnamurti: Tôi biết, tôi biết.

David Bohm: Chúng ta dời nó lại vào dịp khác.

Krishnamurti: Khi nào chúng ta gặp lại?

David Bohm: Hai ngày nữa, vào thứ bảy.

Krishnamurti: Ngày mốt.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Được rồi, thưa bạn.

Brockwood Park, ngày 18 tháng 9 năm 1980

Chương 12

CÁI TRÍ VŨ TRỤ

Nói chuyện lần thứ 12 cùng Dr David Bohm
Brockwood Park, ngày 20 tháng 9 năm 1980

Krishnamurti: Ngày hôm trước chúng ta đã nói về một cái trí mà hoàn toàn được tự do khỏi tất cả chuyển động, khỏi tất cả những sự việc mà tư tưởng đã xếp đặt ở đó, mà tư tưởng đã tạo tác, đã trải nghiệm, quá khứ và tương lai và vận vận. Nhưng trước khi chúng ta tìm hiểu chủ đề đó tôi muốn hỏi: chủ nghĩa duy vật là gì?

David Bohm: Chủ nghĩa duy vật?

Krishnamurti: Con người bị trói buộc trong thái độ và những giá trị và những trải nghiệm duy vật này. Bản chất của chủ nghĩa duy vật là gì?

David Bohm: Ô, trước hết, hãy suy nghĩ chủ nghĩa duy vật là cái tên của một . . . thuộc triết học nào đó.

Krishnamurti: Tôi không có ý điều đó.

David Bohm: Không.

Krishnamurti: Tôi không có ý một câu nói triết học nào đó nhưng tôi muốn tìm ra.

David Bohm: Vật chất là tất cả ở đó, ông thấy.

Krishnamurti: Tôi muốn tìm hiểu một chút xíu. Đó là, tất cả thiên nhiên, tất cả những con người, phản ứng một cách vật chất. Phản ứng này được duy trì bởi tư tưởng. Và tư tưởng là một qui trình tự nhiên. Vì vậy phản ứng như trong tự nhiên, trong những động vật, trong những con người, là phản ứng duy vật.

David Bohm: Ô, tôi nghĩ từ ngữ ‘materialistic’ duy vật không hoàn toàn đúng. Nó là phản ứng của ‘matter’ vật chất.

Krishnamurti: Phản ứng của vật chất, chúng ta hãy sử dụng nhóm từ đó. Đúng rồi. Phản ứng của vật chất. Nhóm từ đó đúng hơn. Cho phép tôi lặp lại nó, chúng ta hãy rõ ràng.

Chúng ta đang nói về có một cái trí trống không, và chúng ta đã đến được mấu chốt đó khi bức tường đã bị phá sập. Trống không này và cái gì vượt khỏi nó, hay xuyên suốt nó, và vân vân – chúng ta sẽ đến mấu chốt đó, nhưng trước hết tôi bắt đầu bằng điều này, như tôi đã hỏi: tất cả phản ứng là vật chất?

David Bohm: Vật chất trong chuyển động.

Krishnamurti: Vật chất trong chuyển động.

David Bohm: *Ồ, đó là sự gợi ý. Ông có thể nói có nhiều chứng cứ để ủng hộ điều này, rằng khoa học đã tìm ra vô vàn những phản ứng được gây ra bởi những dây thần kinh.*

Krishnamurti: *Vâng, tất cả điều đó. Vậy là bạn sẽ gọi vật chất và chuyển động là những phản ứng mà hiện diện trong tất cả chất hữu cơ?*

David Bohm: *Vâng, nó là **ấn thiết** – tất cả vật chất như chúng ta biết, đều chuyển động qua quy luật của hành động và phản ứng. Mỗi hành động có một phản ứng tương quan.*

Krishnamurti: *Vậy là hành động và phản ứng là một qui trình vật chất, như tư tưởng là. Bây giờ vượt khỏi nó là nghi vấn, đó là mâu chốt.*

David Bohm: *Vâng. Bây giờ những người nào đó có lẽ nói không có ý nghĩa gì khi vượt khỏi nó. Đó sẽ là triết lý của chủ nghĩa duy vật: không có ý nghĩa gì khi vượt khỏi nó.*

Krishnamurti: *Vượt khỏi nó, điều đó đúng. Nhưng nếu người ta chỉ đang sống trong lãnh vực đó, nó sẽ rất chật hẹp. Đúng chứ? Nó thực sự chẳng có ý nghĩa gì cả. Nhưng nếu người ta công nhận tư tưởng như một qui trình vật chất, và hành động và phản ứng là vật chất và chuyển động.*

David Bohm: *Vâng. Có lẽ người ta nên nói thêm nữa rằng vài người nào đó đã nói rằng vật chất không những là hành động và phản ứng, nhưng còn cả nó có lẽ có một chuyển động sáng tạo. Ông thấy, vật chất có lẽ sáng tạo những dạng mới.*

Krishnamurti: Vật chất có lẽ sáng tạo những dạng mới, nhưng nó vẫn còn bên trong lãnh vực đó.

David Bohm: Vâng. Chúng ta hãy cố gắng giải thích rõ ràng sự khác biệt là gì. Chúng ta có thể thấy có những dạng rất nhỏ nhiệm của vật chất mà kiếm kẹp chúng có lẽ rất khó khăn.

Krishnamurti: Chúng ta hãy bắt đầu: bạn sẽ coi như, hay đồng ý, hay thấy rằng tư tưởng là một qui trình vật chất?

David Bohm: Vâng. Tư tưởng, những người nào đó có lẽ tranh luận rằng nó là, vừa cả vật chất lẫn cái gì đó vượt khỏi vật chất.

Krishnamurti: Tôi biết. Tôi đã bàn luận điều này. Nhưng nó không phải.

David Bohm: Làm thế nào chúng ta có thể trình bày nó một cách đơn giản để làm sáng tỏ nó?

Krishnamurti: Bởi vì bất kỳ chuyển động nào của tư tưởng là một qui trình vật chất, dù nó vượt khỏi.

David Bohm: Ô, chúng ta phải giải thích rõ ràng để cho nó không là vấn đề của uy quyền. Từ sự quan sát người ta thấy rằng tư tưởng là một qui trình của vật chất, bây giờ làm thế nào người ta sẽ thấy điều đó?

Krishnamurti: Làm thế nào người ta sẽ nhận biết được tất cả điều đó? Nhận biết rằng nó là một qui trình vật chất. Tôi nghĩ điều đó khá rõ ràng. Có một trải nghiệm, một biến cố,

được ghi lại, mà trở thành hiểu biết, từ hiểu biết đó tư tưởng nảy sinh và hành động xảy ra.

David Bohm: *Vâng. Vậy là chúng ta nói tư tưởng là điều đó.*

Krishnamurti: Bất kỳ sự khẳng định mà vượt khỏi vẫn còn là tư tưởng.

David Bohm: *Nó vẫn còn đang đến từ hậu cảnh. Vì vậy liệu chúng ta nói ằng cái gì đó mới mẻ đang chen vào ở đó không là bộ phận của qui trình này, liệu đó là điều gì ông đang nói?*

Krishnamurti: Vâng, nếu có cái gì đó mới mẻ, tư tưởng, như một qui trình của vật chất, phải kết thúc. Chắc chắn.

David Bohm: *Và sau đó nó có lẽ tiếp tục công việc giai đoạn sau.*

Krishnamurti: Giai đoạn sau, vâng. Hãy chờ, hãy thấy điều gì xảy ra giai đoạn sau. Vậy là, chúng ta có thể nói, tất cả phản ứng và hành động, hành động từ phản ứng đó là chuyển động của vật chất.

David Bohm: *Vâng, chuyển động rất tinh tế của vật chất.*

Krishnamurti: Vâng, chuyển động rất tinh tế của vật chất. Vậy là chừng nào cái trí của người ta còn ở trong lãnh vực đó, nó phải là một chuyển động của vật chất.

David Bohm: *Vâng, ồ vậy thì chúng ta sẽ tiến tới từ đó.*

Krishnamurti: Vậy thì liệu cái trí có thể vượt khỏi phản ứng? Chắc chắn đó là chủ đề kế tiếp. Sáng hôm qua như chúng ta đã nói trong bàn luận của chúng ta cùng một nhóm, người ta bị kích động, và đó là phản ứng đầu tiên. Kế tiếp, phản ứng đến điều đó, phản ứng thứ hai đến điều đó là, ‘Tôi không được’. Cuối cùng, phản ứng thứ ba, ‘Tôi phải chế ngự’ – hay biện hộ hay bất kỳ điều gì. Thế là nó liên tục hành động và phản ứng. Liệu người ta có thể thấy nó là một chuyển động, một chuyển động liên tục mà không có một đoạn kết?

David Bohm: Vâng. Thật ra phản ứng là liên tục, nhưng có vẻ tại một khoảnh khắc nào đó nó đã kết thúc, và khoảnh khắc kế tiếp xuất hiện là một khoảnh khắc mới.

Krishnamurti: Nhưng nó vẫn còn là phản ứng.

David Bohm: Nó vẫn giống hệt, nhưng nó tự-bộc lộ chính nó một cách khác biệt.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

David Bohm: Nó luôn luôn giống hệt.

Krishnamurti: Chính xác nó luôn luôn giống hệt.

David Bohm: Nó tự-bộc lộ chính nó như luôn luôn khác biệt.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Luôn luôn mới mẻ.

Krishnamurti: Chính xác đó là nó. Bạn nói điều gì đó, tôi bị kích động, nhưng kích động đó là một phản ứng.

David Bohm: Vâng, dường như nó là cái gì đó bỗng nhiên mới mẻ.

Krishnamurti: Bỗng nhiên mới mẻ. Nhưng không phải vậy.

David Bohm: Không phải vậy. Nhưng người ta phải nhận biết được điều đó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Thông thường cái trí có khuynh hướng không nhận biết được nó.

Krishnamurti: Nhưng sau khi bàn luận và nói chuyện nhiều, người ta có thể.

David Bohm: Chúng ta phải chú ý đến nó.

Krishnamurti: Vâng, chúng ta ~~lạ~~ cảm vào nó, tình thức vào nghi vấn. Vậy là có một kết thúc đến phản ứng nếu người ta canh chừng, chú ý, hiểu rõ không chỉ một cách lý luận nhưng còn luôn luôn phải có một thấu triệt vào qui trình đang phản ứng này; dĩ nhiên, nó có thể đến được một kết thúc. Đó là lý do tại sao rất quan trọng, tôi nghĩ, phải hiểu rõ điều này; trước khi chúng ta bàn luận một cái trí trống không là gì và liệu có cái gì đó vượt khỏi, hay trong chính đang làm trống không của cái trí có chất lượng khác biệt nào đó.

Vì vậy liệu cái trí trống không đó là một phản ứng? Bạn theo kịp chứ, thưa bạn? Một phản ứng đến những vấn đề

của đau khổ và vui thú và phiền muộn? Và phản ứng đến điều đó là một nỗ lực để tẩu thoát khỏi tất cả điều đó vào một trạng thái nào đó của trống không?

David Bohm: *Vâng, ô cái trí có thể luôn luôn làm điều đó, nó có thể không nhận biết được đau khổ và vui thú.*

Krishnamurti: Nó có thể sáng chế. Dĩ nhiên, dĩ nhiên. Điều đó trở thành một ảo tưởng. Lúc này chúng ta không đang nói – bởi vì chúng ta đã tìm hiểu vấn đề của những ảo tưởng và đã nói ham muốn là sự khởi đầu của ảo tưởng. Lúc này chúng ta đã đến được mấu chốt rằng, chất lượng này của trống không không là một phản ứng. Điều đó phải tuyệt đối được chắc chắn. Đúng chứ, thưa bạn?

Bây giờ trước khi chúng ta thâm nhập sâu hơn vào điều này: liệu có thể thực sự có một cái trí hoàn toàn được trống không khỏi tất cả những sự việc mà tư tưởng đã xếp đặt vào cùng nhau?

David Bohm: *Ồ, vậy thì tư tưởng không còn phản ứng.*

Krishnamurti: Đó là nó.

David Bohm: *Tư tưởng là một qui trình vật chất, trái lại có lẽ ông có thể nói rằng phản ứng là do bởi bản chất của vật chất mà liên tục đang phản ứng và đang chuyển động. Nhưng vậy thì liệu vật chất bị ảnh hưởng bởi thấu triết này?*

Krishnamurti: Tôi hoàn toàn không theo *ix* A, tôi hiểu rồi! Liệu thấu triết gây ảnh hưởng những tế bào não mà chứa đựng ký ức?

David Bohm: *Vâng. Ký ức liên tục đang phản ứng, đang chuyển động, giống như không khí và nước, và mọi thứ quanh chúng ta. Bây giờ nếu không có gì xảy ra chúng ta nên hỏi, tại sao nó sẽ ngừng lại?*

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Rất cuộc, thưa bạn, thuộc thân thể nếu tôi không phản ứng tôi bị tê liệt. Người ta bị tê liệt. Nhưng đang phản ứng liên tục cũng là một hình thức của tê liệt.

David Bohm: *Vâng, ô loại sai lầm của phản ứng.*

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: *Phản ứng quanh cấu trúc tâm lý.*

Krishnamurti: Vâng, chúng ta luôn luôn đang nói về tâm lý.

David Bohm: *Nhưng bây giờ giả sử rằng phản ứng quanh cấu trúc tâm lý đã bắt đầu trong nhân loại tại sao nó nên ngừng lại, bởi vì một phản ứng làm thành một phản ứng khác và một phản ứng khác.*

Krishnamurti: Nó giống như một chuỗi mắt xích, vô tận.

David Bohm: *Người ta sẽ cho rằng nó tiếp tục mãi mãi nếu cái gì đó sẽ không ngăn chặn nó lại. Đúng chứ?*

Krishnamurti: Không thứ gì sẽ ngăn chặn nó lại. Chỉ sự thấu triệt vào bản chất của phản ứng, kết thúc phản ứng thuộc tâm lý.

David Bohm: *Vâng, nhưng vậy thì ông đang nói rằng vật chất bị ảnh hưởng bởi thấu triết, mà vượt khỏi vật chất.*

Krishnamurti: Vâng, vượt khỏi vật chất. Chúng ta cũng đã bàn luận vấn đề này ở Ojai?

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Vậy là trống không này ở bên trong chính bộ não? Hay cái gì đó mà tư tưởng đã hình dung như là trống không? Người ta phải rất rõ ràng về điều này.

David Bohm: *Vâng. Nhưng bất kỳ điều gì được bàn luận, bất kỳ câu hỏi là gì, tư tưởng bắt đầu muốn làm điều gì đó về nó bởi vì tư tưởng cảm thấy nó luôn luôn có thể thực hiện một đóng góp.*

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng.

David Bohm: *Điều đó có lẽ hữu dụng, ồ? Vì vậy tư tưởng trong quá khứ đã không hiểu rằng có những lãnh vực nơi nó không có sự đóng góp hữu dụng cần thực hiện, nhưng nó cứ tiếp tục trong thói quen của cố gắng nói trống không là rất tốt, vì vậy tư tưởng nói tôi sẽ cố gắng trợ giúp để tạo ra trống không.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: *Tư tưởng đang cố gắng có hữu dụng.*

Krishnamurti: Chúng ta đã thông suốt tất cả điều đó.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Chúng ta đã thấy bản chất của tư tưởng, cái gì là chuyển động, thời gian của nó, và tất cả điều đó. Chúng ta đã thông suốt tất cả điều đó. Tôi muốn tìm ra, tôi đã đến được một mấu chốt: liệu trống không này ở bên trong chính cái trí, hay vượt khỏi nó?

David Bohm: Ông có ý gì qua từ ngữ cái trí, ông thấy.

Krishnamurti: Cái trí là tổng thể, những cảm xúc, tư tưởng, ý thức, bộ não, toàn bộ của điều đó là cái trí.

David Bohm: Cái trí đã được sử dụng trong nhiều cách, từ ngữ đó. Lúc này ông đang sử dụng nó trong một cách nào đó, mà là rằng nó đại diện cho tư tưởng, cảm thấy, ham muốn và ý chí – toàn qui trình vật chất.

Krishnamurti: Vâng, toàn qui trình vật chất.

David Bohm: Mà con người đã gọi là không-vật chất!

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Cái trí là toàn qui trình vật chất.

David Bohm: Mà đang xảy ra trong bộ não và những dây thần kinh.

Krishnamurti: Toàn bộ của nó.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Toàn cấu trúc. Người ta có thể thấy phản ứng này, phản ứng duy vật này có thể kết thúc. Và câu hỏi kế tiếp mà tôi đang bị là: trống không đó ở bên trong hay ở bên ngoài? Và bên ngoài trong ý nghĩa nó ở nơi nào đó.

David Bohm: Nó sẽ ở đâu?

Krishnamurti: Tôi không nghĩ nó sẽ ở nơi nào đó nhưng tôi chỉ đang đặt ra.

David Bohm: Ô, bất kỳ sự việc nào như thế là bộ phận của qui trình vật chất. Ông thấy ở đây, và có những khác biệt rõ ràng được thực hiện.

Krishnamurti: Vâng, đều đó đúng. Đó là điều gì tôi đã muốn nhắc đến. Nó ở đó. Nó ở trong chính cái trí. Không phải bên ngoài nó. Đúng chứ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Bây giờ bước kế tiếp là gì? Liệu trống không đó – liệu trống không đó không chứa đựng bất kỳ thứ gì cả, không một sự việc sự vật?

David Bohm: Không một sự việc sự vật, có nghĩa bất kỳ sự việc sự vật nào mà có hình dạng, cấu trúc, sự ổn định.

Krishnamurti: Vâng, tất cả điều đó, hình dạng, cấu trúc, phản ứng, một cách tự nhiên.

David Bohm: Vâng, nó là sự ổn định và phản ứng.

Krishnamurti: Hình dạng, cấu trúc, năng lực, phản ứng – tất cả điều đó. Hay nó không chứa đựng bất kỳ thứ gì. Vậy thì nó là gì? Vậy thì nó là năng lượng tổng thể?

David Bohm: Vâng, chuyển động của năng lượng.

Krishnamurti: Chuyển động của năng lượng. Nó không là chuyển động của phản ứng.

David Bohm: Nó không là chuyển động của những sự vật đang phản ứng lẫn nhau. Bởi vì thế giới có thể được coi như là đã được cấu thành bởi vô số những sự vật mà phản ứng lẫn nhau và đó là một loại của chuyển động. Nhưng chúng ta đang nói nó là một loại chuyển động khác hẳn.

Krishnamurti: Hoàn toàn khác hẳn.

David Bohm: Mà không có gì trong nó.

Krishnamurti: Không có gì trong nó và **tất** là không thuộc thời gian – đúng chứ? Điều đó có thể được? Hay chúng ta chỉ đang buông thả trong sự tưởng tượng? Buông thả trong loại nào đó của cảm xúc thuộc lãng mạn, hy vọng, vui thú? Tôi không nghĩ chúng ta như vậy, bởi vì chúng ta đã thông suốt tất cả điều này từng bước một và từng bước một đến thẳng mấu chốt này. Chúng ta không đang tự-lừa dối chính chúng ta. Lúc này chúng ta nói **tổng** không đó không có t rung tâm – đúng chứ? – như ‘cái tôi’ và **tất** cả những phản ứng và vân vân. Chính là trong **tổng** không đó có một chuyển động của năng lượng không-thời gian.

David Bohm: *Vâng, khi ông nói năng lượng không-thời gian – chúng ta có thể nói điều gì chúng ta đã t hông suốt rồi là rằng, thời gian và tư tưởng là giống hệt.*

Krishnamurti: Vâng, dĩ nhiên.

David Bohm: *Vậy thì ông đang nói rằng thời gian chỉ có thể chen vào một qui trình vật chất.*

Krishnamurti: Thời gian chỉ có thể chen vào một qui trình vật chất, điều đó đúng.

David Bohm: *Bây giờ nếu chúng ta có một năng lượng mà là không-thời gian nhưng dẫu vậy đang chuyển động . . .*

Krishnamurti: Vâng, nó không đứng yên.

David Bohm: *Nó đang chuyển động.*

Krishnamurti: Nó đang chuyển động.

David Bohm: *Vâng, bây giờ chuyển động là gì?*

Krishnamurti: Thưa bạn, chuyển động là gì? Từ đây đến đó.

David Bohm: *Đó là một hình thức.*

Krishnamurti: Một hình thức. Hay từ hôm qua sang hôm nay, hay từ hôm nay sang ngày mai.

David Bohm: *Vâng, có vô vàn loại chuyển động.*

Krishnamurti: Vậy thì chuyển động là gì? Liệu có một chuyển động – tôi đang hỏi, tôi muốn tìm hiểu nó – liệu có một chuyển động mà không là một đang di chuyển? Chờ một phút. Bạn hiểu chứ? Liệu có một chuyển động mà không-khởi đầu và không-kết thúc? Bởi vì tư tưởng có một khởi đầu và một kết thúc.

David Bohm: Ngoại trừ, chúng ta có thể nói rằng chuyển động của vật chất có lẽ có một khởi đầu và một kết thúc – ông không đang nói về điều đó?

Krishnamurti: Không, tôi không đang nói về điều đó.

David Bohm: Vậy là không đầy đủ khi nói rằng nó không-khởi đầu và không-kết thúc – đúng chứ?

Krishnamurti: Vậy thì chúng ta phải quay lại vấn đề khác. Đó là, tư tưởng có một khởi đầu và tư tưởng có một kết thúc. Có một chuyển động của vật chất như phản ứng và sự kết thúc của phản ứng đó.

David Bohm: Vâng, trong bộ não.

Krishnamurti: Trong bộ não. Nhưng có vô vàn loại chuyển động khác nhau. Đó là tất cả mà chúng ta biết. Và người nào đó đến và nói có một loại chuyển động hoàn toàn khác hẳn. Nhưng muốn hiểu rõ cái đó tôi phải được tự do khỏi chuyển động của tư tưởng, qui trình vật chất và tất cả điều đó, chuyển động của thời gian, muốn hiểu rõ một chuyển động mà không là . . .

David Bohm: *Ồ, có hai vấn đề: nó không-khởi đầu và không-kết thúc, nhưng cũng vậy nó không bị khẳng định như một chuỗi của những tiếp nối từ quá khứ.*

Krishnamurti: Không hình thành nguyên nhân.

David Bohm: *Nó không là ột chuỗi của những nguyên nhân, một nguyên nhân tiếp theo một nguyên nhân khác.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Không hình thành nguyên nhân.

David Bohm: *Nhưng ông thấy, vật chất có thể được nhìn như một chuỗi của những nguyên nhân, mặc dầu nó có lẽ không đầy đủ. Nhưng ông đã nói rằng chuyển động này không-khởi đầu và không-kết thúc, nó không là kết quả của một chuỗi của những nguyên nhân, một cái này đang tiếp nối một cái khác mà không kết thúc.*

Krishnamurti: Vì vậy, thưa bạn, tôi muốn hiểu rõ, thậm chí bằng từ ngữ, một chuyển động mà không là một chuyển động. Tôi không biết liệu tôi đang trình bày rõ ràng?

David Bohm: *Vâng, tại sao nó được gọi là một chuyển động nếu nó không là một chuyển động?*

Krishnamurti: Bởi vì nó không đứng yên, nó không như thế – nó năng động.

David Bohm: *Nó là năng lượng.*

Krishnamurti: Nó có năng lượng khủng khiếp, thế là nó không bao giờ có thể đứng yên. Nhưng trong năng lượng đó, nó có một trạng thái đứng yên.

David Bohm: Vâng, chính năng lượng – tôi nghĩ chúng ta phải nói rằng ngôn ngữ thông thường không thể chuyển tải nó một cách thích hợp; nhưng chính năng lượng là đứng yên và cũng đang chuyển động.

Krishnamurti: Vâng, nhưng trong chuyển động đó nó là một chuyển động của trạng thái đứng yên. Nghe có vẻ điên khủng phải không?

David Bohm: Chuyển động có thể được nói là trôi dạt từ trạng thái đứng yên.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Bạn thấy, đó là cái gì nó là, thua bạn. Chúng ta đã nói rằng cái trí trống không này, trạng thái trống không này ở trong cái trí. Trạng thái trống không đó không-nguyên nhân và không-hậu quả. Nó không là một chuyển động của hình thành nguyên nhân. Nó không là một chuyển động của tư tưởng, thời gian. Nó không là một chuyển động của những phản ứng vật chất; không có bất kỳ những điều đó. Mà có nghĩa: liệu cái trí có thể thuộc về trạng thái đứng yên lạ thường đó mà không có bất kỳ chuyển động nào? Và khi nó hoàn toàn đứng yên, có một chuyển động từ nó. Nghe có vẻ điên khủng.

David Bohm: Ô, nó không cần nghe có vẻ điên khủng. Thật ra tôi nghĩ trước kia tôi đã đề cập rồi rằng những người nào đó đã có nhận thức này trong quá khứ – như Aristotle – chúng ta đã bàn luận nó. Ông ấy đã nói về vật chuyển động

không bị xê dịch – đó là cách ông ấy cố gắng diễn tả thượng đế.

Krishnamurti: A, thượng đế, không. Tôi không môn đề cập điều đó.

David Bohm: Ông không muốn diễn tả thượng đế nhưng tôi có ý lại nhận thức nào đó giống như cái này đã được suy ngẫm trong quá khứ bởi nhiều người khác, nhưng từ đó trở đi nó đã trở thành lỗi thời, tôi nghĩ.

Krishnamurti: Lỗi thời. Chúng ta hãy khiến nó hợp thời lại, đồng ý chứ!

David Bohm: Tôi không đang nói rằng Aristotle đã có ý tưởng đúng đắn, chỉ thuần túy rằng ông ấy đã cân nhắc cái gì đó ở chừng mực nào đó tương tự, mặc dầu có thể khác biệt trong nhiều trường hợp.

Krishnamurti: Liệu nó là ý tưởng thuộc trí năng hay một thực tế?

David Bohm: Vấn đề này rất khó khăn khi xác định bởi vì chẳng có bao nhiêu điều được chi chép lại.

Krishnamurti: Thế là chúng ta không thể mang Aristotle vào.

David Bohm: Tôi đã chỉ muốn nêu ra nó để muốn nói rằng, ý tưởng của một chuyển động không-chuyển động chẳng có gì điên khùng cả, bởi vì rất nhiều người cao quý khác đã nói điều gì đó tương tự.

Krishnamurti: Tôi sung sướng! Tôi sung sướng khi được bảo đảm rằng tôi không điên khùng!

David Bohm: Bởi vì ông đã hỏi liệu nó là điên khùng.

Krishnamurti: Và liệu chuyển động đó từ trạng thái đứng yên, liệu đó là chuyển động của sáng tạo? Không phải sự sáng tạo của những người nghệ sĩ, những người làm thơ và những người viết văn và tất cả những họa sĩ gọi là sáng tạo – đối với tôi đó không là sáng tạo, chỉ là một khả năng và kỹ năng và kỷ luật và hiểu biết đang vận hành ở đó. Ở đây tôi nghĩ sáng tạo này không được diễn tả trong hình thức.

David Bohm: Vâng, đó là điều quan trọng. Thường thường chúng ta nghĩ sáng tạo được diễn tả như hình thức hay như cấu trúc.

Krishnamurti: Cấu trúc, vâng.

David Bohm: Bây giờ, vậy thì đây là điều khó khăn, nó có nghĩa gì?

Krishnamurti: Chúng ta đã thông suốt vượt khỏi cảm tưởng bị điên khùng vậy là chúng ta có thể tiếp tục. Bạn sẽ nói, thưa bạn, chuyển động này, vì không thuộc thời gian, là vĩnh viễn mới mẻ?

David Bohm: Vâng. Nó vĩnh viễn mới mẻ trong ý nghĩa rằng, sáng tạo vĩnh viễn mới mẻ. Đúng chứ?

Krishnamurti: Sáng tạo là vĩnh viễn mới mẻ. Bạn thấy, tôi nghĩ đó là điều gì những nghệ sĩ đang cố gắng tìm ra.

David Bohm: *Vâng, điều đó đúng, vâng.*

Krishnamurti: Thế là họ buông thả trong vô vàn loại sự việc vô lý, nhưng để đến được mấu chốt đó nơi cái trí tuyệt đối yên lặng, hoàn toàn yên lặng; từ yên lặng đó có chuyển động này mà luôn luôn trí mẽ, vĩnh viễn mới mẽ. Và khoảnh khắc khi chuyển động đó được diễn tả . . .

David Bohm: *Vâng, diễn tả đầu tiên là ở trong tư tưởng, đúng chứ?*

Krishnamurti: Chính xác đó là nó.

David Bohm: *Và cái đó có ẽ hữu dụng nhưng tiếp theo nó trở nên bị cố định. Sau đó nó có lẽ trở thành một cản trở.*

Krishnamurti: Một lần, tôi đã được kể lại bởi một người triết học Ấn độ, một học giả Ấn độ, rằng trước khi họ khởi sự điêu khắc đầu của một vị thần, hay bất kỳ cái gì, họ đã phải có sự trầm tư rất sâu thẳm, thâm nhập thiên định thật sâu thẳm. Tại khoảnh khắc đúng đắn nào đó họ cầm cái búa và cái đục.

David Bohm: *Để có được nó hiện diện từ trạng thái trống không.*

Krishnamurti: Trạng thái trống không?

David Bohm: *Có một mấu chốt khác. Những thổ dân Úc vẽ những hình thể dưới cát vì thế chúng không được vĩnh viễn.*

Krishnamurti: Điều đó đúng.

David Bohm: Nếu tư tưởng có thể được nhìn theo cách đó. Ông thấy, đá cẩm thạch cũng quá đứng yên rồi, nó ở đó suốt hàng ngàn năm. Vì vậy mặc dầu người điêu khắc khởi nguồn có lẽ đã hiểu rõ, những con người theo sau thấy nó như một hình thức cố định.

Krishnamurti: Thưa bạn, tất cả điều đó có liên quan gì đến sống hàng ngày của tôi? Nó tác động theo cách nào qua hành động của tôi, qua những phản ứng thân thể bình thường của tôi? Không có những phản ứng tâm lý nhưng có những phản ứng thân thể, đến sự ồn ào, đến đau khổ, đến những hình thức khác nhau của bức bối, những bức bối thân thể. Những sự việc thuộc thân thể này có liên quan gì đến chuyển động yên lặng đó?

David Bohm: Vâng, ở trong chùng mực mà cái trí được yên lặng vậy thì tư tưởng có trật tự.

Krishnamurti: Vâng, nó là **ật** tự. A, chúng ta đang **ên** được cái gì đó. Bạn sẽ nói chuyển động yên lặng đó cùng trạng thái mới mẻ không kết thúc của nó, là trật tự tổng thể của vũ trụ?

David Bohm: Vâng, chúng ta có thể suy nghĩ rằng trật tự của vũ trụ trôi dạt từ trống không và yên lặng này.

Krishnamurti: Vậy thì, sự liên hệ của tôi, sự liên quan của cái trí này với vũ trụ là gì?

David Bohm: Cái trí riêng?

Krisnamurti: Không, cái trí.

David Bohm: Cái trí chung.

Krishnamurti: Cái trí, cái trí chung và cái trí riêng, chúng ta đã thông suốt và vượt khỏi đó, có *cái trí*.

David Bohm: Ô, ông sẽ nói đó là vũ trụ?

Krishnamurti: Cái trí vũ trụ. Cái trí vũ trụ đó. Tôi không thích sử dụng từ ngữ vũ trụ.

David Bohm: Trong ý nghĩa, cái đó mà vượt khỏi cái trí riêng và cái trí chung thường thường sẽ được gọi là cái trí vũ trụ. Nhưng có lẽ rằng sử dụng từ ngữ khó khăn lắm, ê?

Krishnamurti: Chúng ta có thể tìm một từ ngữ khác? Toàn cầu, không. Một cái trí mà vượt khỏi một cái trí riêng. Không.

David Bohm: Ô, ông có thể nói nó là cái nguồn, bản thể. Tôi không biết ông có thể nói gì. Nó đã được gọi là cái tuyệt đối.

Krishnamurti: Tôi cũng không muốn sử dụng từ ngữ ‘tuyệt đối’ đó.

David Bohm: Nhưng trong ý nghĩa – chính xác cái tuyệt đối có nghĩa cái đó mà được tự do khỏi tất cả những giới hạn, khỏi tất cả những lệ thuộc, đúng chứ?

Krishnamurti: Được rồi, nếu bạn đồng ý rằng tuyệt đối có nghĩa tự do khỏi tất cả những lệ thuộc, tất cả những giới hạn.

David Bohm: Khỏi tất cả những liên hệ.

Krishnamurti: Vậy thì chúng ta sẽ sử dụng từ ngữ đó, được rồi.

David Bohm: Nó có những ý nghĩa không hay ho.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Nhưng chúng ta sẽ sử dụng từ ngữ đó lúc này cho sự thuận tiện của chúng ta, trong bàn luận của chúng ta. Có yên ắng tuyệt đối này và trong yên lặng tuyệt đối đó hay từ yên lặng tuyệt đối đó, có một chuyển động và chuyển động đó vĩnh viễn mới mẻ. Và sự liên hệ của cái trí đó với vũ trụ là gì?

David Bohm: Với vũ trụ của vật chất?

Krishnamurti: Vâng, vũ trụ, toàn vũ trụ. Vật chất, cây cối, thiên nhiên, con người, bầu trời.

David Bohm: Vâng, ô đó là một câu hỏi lý thú.

Krishnamurti: Cái đó ở trong trật tự, vũ trụ ở trong trật tự, dù nó hủy diệt hay xây dựng, nó vẫn còn là trật tự.

David Bohm: Ô, nó là trật tự cần thiết. Ông thấy trật tự có đặc tính của tuyệt đối cần thiết. Trong một ý nghĩa nó không thể là ngược lại. Trật tự mà chúng ta thường thường biết không tuyệt đối cần thiết, nó có thể được kết thúc, nó có thể phụ thuộc vào cái gì khác nữa, bất kỳ trật tự thông thường nào đều không chắc chắn, nó phụ thuộc vào cái gì khác.

Krishnamurti: Sự phun trào của một núi lửa là trật tự.

David Bohm: Nó là trật tự của toàn vũ trụ, nó cần thiết khi xét đến toàn vũ trụ, nó không thể ngược lại.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Bây giờ trong vũ trụ có trật tự và cái trí này mà yên lặng, hoàn toàn ở trong trật tự.

David Bohm: Cái trí sâu thẳm, cái tuyệt đối.

Krishnamurti: Cái trí tuyệt đối. Cái trí này, vũ trụ là như thế?

David Bohm: Ô, đó là câu hỏi. Trong ý nghĩa gì, đó là vũ trụ? Chúng ta phải hiểu rõ trong ý nghĩa gì, nó có nghĩa gì khi nói điều đó.

Krishnamurti: Hay nó có nghĩa, thưa bạn, liệu có một phân chia, hay một cản trở, giữa cái trí tuyệt đối này và vũ trụ? Hay cả hai đều giống hệt?

David Bohm: Cả hai đều giống hệt, đúng.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi muốn nhắm đến.

David Bohm: Chúng ta hoặc có sự phân hai của cái trí và vật chất, hay cả hai chúng đều giống hệt.

Krishnamurti: Đó là nó. Đó là những suy đoán?

David Bohm: Không nhất thiết, không. Tôi có ý đây chỉ là hai khả năng có thể xảy ra.

Krishnamurti: Tôi muốn hoàn toàn được bảo đảm chúng ta không đang chà đạp trên cái gì đó mà thực sự cần sự thận trọng rất, rất tinh tế, tỉ mỉ, bạn biết tôi có ý gì?

David Bohm: Vâng, ô nếu ông quay lại thân thể. Chúng ta đã nói thân thể là vật chất, là vật lý. Và chúng ta đã nói cái trí của thân thể – cái trí mà ở trong thân thể – tư tưởng, cảm thấy ham muốn, cái trí chung và cái trí riêng là bộ phận của qui trình vật chất.

Krishnamurti: Tuyệt đối, qui trình vật chất.

David Bohm: Không khác biệt thân thể.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Tất cả những phản ứng là những qui trình vật chất.

David Bohm: Và vì vậy, điều gì chúng ta thường thường gọi là cái trí không khác biệt điều gì chúng ta thường thường gọi là thân thể.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Hoàn toàn đúng.

David Bohm: Bây giờ ông đang khiến điề này quan trọng hơn nhiều trong nói, suy xét toàn vũ trụ. Và chúng ta hỏi, liệu điều gì chúng ta gọi là cái trí trong vũ trụ, có khác biệt với điều gì chúng ta gọi là chính vũ trụ?

Krishnamurti: Điều đó đúng. Bạn thấy đó là lý do tại sao tôi cảm thấy trong sống hàng ngày của chúng ta phải có trật tự, không phải trật tự của tư tưởng.

David Bohm: *Ồ, tư tưởng là một trật tự bị giới hạn, nó là tương đối.*

Krishnamurti: Đó là nó. Thế là một trật tự mà là . . .

David Bohm: . . . được tự do khỏi giới hạn.

Krishnamurti: Tự do khỏi giới hạn, vâng. Trong sống hàng ngày của tôi tôi phải có cái đó, mà có nghĩa không-xung đột gì cả, không-mâu thuẫn, không, tất cả mọi chuyện của nó.

David Bohm: *Ồ, nếu chúng ta suy xét về trật tự của tư tưởng. Ông thấy, khi nó có-lý trí nó ở trong trật tự; nhưng trong mâu thuẫn trật tự của nó đã bị phá vỡ, nó đã đạt đến giới hạn của nó. Tư tưởng làm việc cho đến khi nó đạt đến một mâu thuẫn và đó là giới hạn.*

Krishnamurti: Vậy là nếu trong sống hàng ngày của tôi có trật tự hoàn toàn mà trong đó không có sự quấy rối, sự liên quan của trật tự đó với trật tự không bao giờ kết thúc là gì? Liệu chuyên động yên lặng của trật tự đó, của cái gì lạ thường đó có thể, liệu cái đó có thể gây ảnh hưởng sống của tôi khi tôi có trật tự thuộc tâm lý sâu thẳm phía bên trong? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi?

David Bohm: *Vâng, chúng ta đã nói, ví dụ, núi lửa phun trào là một biểu lộ của toàn trật tự của vũ trụ.*

Krishnamurti: Tuyệt đối, một con cạp đang giết một con nai.

David Bohm: Vậy thì câu hỏi là, liệu một con người trong sống hàng ngày của anh ấy có thể giống như vậy.

Krishnamurti: Giống như vậy. Đó là nó. Nếu không, tôi không thấy ích lợi của cái còn lại – vũ trụ – là gì.

David Bohm: Ô, nó không có ích lợi gì cho con người.

Krishnamurti: Đó là nó.

David Bohm: Vậy thì ông sẽ rơi lại vào con người đang cố gắng thực hiện mục đích riêng của anh ấy từ chính anh ấy, từ những tư tưởng của anh ấy. Ông thấy, tôi nghĩ những con người nào đó sẽ nói ai thêm quan tâm về vũ trụ, tất cả mọi việc mà chúng ta cần quan tâm là xã hội riêng của chúng ta, điều gì chúng ta đang làm. Nhưng vậy thì điều đó rơi lại bởi vì nó đầy mâu thuẫn.

Krishnamurti: Rõ ràng. Chỉ có tư tưởng mới nói điều đó. Vậy là vũ trụ đó, mà ở trong trật tự tổng thể, có gây ảnh hưởng sống hàng ngày của tôi.

David Bohm: Vâng, tôi nghĩ rằng những người khoa học có lẽ hỏi làm thế nào. Ông thấy, con người có lẽ nói, ‘Được rồi, tôi hiểu rằng vũ trụ được tạo thành từ vật chất, và rằng luật lệ của vật chất gây ảnh hưởng sống hàng ngày của bạn,’ – nhưng chúng ta đang nói ằng, không biết rõ ràng làm thế nào nó gây ảnh hưởng cái trí – bạn biết nếu có cái trí tuyệt đối mà gây ảnh hưởng sống hàng ngày.

Krishnamurti: A! Sống hàng ngày của tôi là gì? Một chuỗi của những phản ứng và vô-trật tự. Đúng chứ?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Tôi đang giải thích nó rất mau lẹ, vắn tắt.

David Bohm: Ô, chủ yếu nó là điều đó.

Krishnamurti: Chủ yếu. Và tư tưởng luôn luôn đấu tranh để mang lại trật tự bên trong chuỗi phản ứng đó.

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Và khi nó thực hiện công việc đó, nó vẫn còn trong vô-trật tự.

David Bohm: Bởi vì tư tưởng bị giới hạn.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Luôn luôn bị giới hạn bởi những mâu thuẫn riêng của nó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Tư tưởng luôn luôn đang tạo ra vô-trật tự bởi vì chính nó bị giới hạn.

David Bohm: Ngay khi nó cố gắng vượt khỏi giới hạn, đó là vô-trật tự.

Krishnamurti: Đó là vô-trật tự. Đúng. Tôi đã hiểu rõ, tôi đã thâm nhập vào nó, tôi có một thấu triệt vào nó, vậy là tôi có một loại trật tự nào đó trong sống của tôi. Nhưng trật tự đó vẫn còn bị giới hạn. Tôi công nhận điều đó và tôi nói rằng, sự tồn tại vật chất này bị giới hạn.

David Bohm: *Bây giờ những người nào đó sẽ chấp nhận điều đó, và nói, ‘Tại sao ông cần phải có nhiều hơn nữa?’*

Krishnamurti: A! Tôi không đang có nhiều hơn.

David Bohm: *Nhưng tôi có những người nào đó sẽ nói, ‘Tôi sẽ hạnh phúc nếu tôi có thể mang lại trật tự bị-giới hạn này, bởi vì thấy rằng chúng ta có quá nhiều vô-trật tự lúc này, nếu chúng ta có thể sống trong một cuộc sống vật chất cùng trật tự bị giới hạn.’*

Krishnamurti: Tôi nói, chúng ta hãy thực hiện nó! Dĩ nhiên điều đó phải được thực hiện! Nhưng trong ngay thực hiện của nó, người ta phải nhận ra nó bị giới hạn.

David Bohm: *Vâng, thậm chí trật tự cao nhất mà ông có thể sản sinh cũng bị giới hạn.*

Krishnamurti: Bị giới hạn. Và cái trí nhận ra giới hạn của nó và nói, chúng ta hãy vượt khỏi nó.

David Bohm: *Tại sao? Những người nào đó sẽ nói, tại sao không hạnh phúc bên trong những giới hạn đó, tiếp tục mở rộng chúng, nói rằng chúng ta có thể khám phá những tư tưởng mới, trật tự mới, trật tự sẽ khám phá những hình thức mới của nghệ thuật, những người khoa học sẽ khám phá những loại hình thức mới của khoa học.*

Krishnamurti: Nhưng tất cả điều đó luôn luôn bị giới hạn.

David Bohm: *Dâu vậy, chúng ta phải tìm hiểu từ từ, bởi vì tôi nghĩ những người nào đó sẽ thâm nhập tới mức độ như thế và nói đó là mọi điều có thể xảy ra được.*

Krishnamurti: *Bạn có ý cảm thấy rằng, tôi thích quy định của con người, chúng ta hãy chấp nhận nó, và làm cho nó trở nên tốt đẹp nhất?*

David Bohm: *Ồ, người ta sẽ nói, chúng ta có thể làm tốt đẹp nhiều hơn chúng ta đang làm.*

Krishnamurti: *Vâng, nhưng tất cả điều này vẫn còn là quy định của con người, chút ít đổi mới, chút ít tốt đẹp hơn.*

David Bohm: *Những người nào đó sẽ nói được đổi mới nhiều lắm.*

Krishnamurti: *Nhưng nó vẫn còn bị-giới hạn.*

David Bohm: *Vâng.Ồ, chúng ta hãy cố gắng giải thích rõ ràng bởi vì có gì sai lầm với sự giới hạn?*

Krishnamurti: *Trong giới hạn đó không có tự do, nó là một tự do bị-giới hạn.*

David Bohm: *Vâng. Vậy là cuối cùng chúng ta đến được biên giới của tự do của chúng ta – nhưng chúng ta lũy cố gắng giải thích nó rõ ràng. Cái gì đó không biết được đối với chúng ta, khiến cho chúng ta phản ứng và điều này sẽ chắc chắn không thành công, bởi vì qua phản ứng chúng ta sẽ rơi lại vào mâu thuẫn.*

Krishnamurti: Vâng, nhưng thưa bạn, điều gì xảy ra khi tôi thấy rằng, tôi luôn luôn đang chuyển động bên trong một khu vực nào đó . . .

David Bohm: Vì vậy tôi ở trong sự kiểm soát của những lực lượng nào đó.

Krishnamurti: Những lực lượng và những giới hạn. Chắc chắn cái trí phản kháng chống lại điều đó.

David Bohm: Đó là một mâu chốt quan trọng. Ông thấy, cái trí muốn tự do. Đúng chứ?

Krishnamurti: Chắc chắn.

David Bohm: Nó nói rằng, tự do là giá trị tột đỉnh, vâng. Vì vậy liệu chúng ta chấp nhận điều đó và thấy nó chính xác là một sự kiện?

Krishnamurti: Đó là, một tù nhân. Tôi nhận ra tôi là một tù nhân bên trong giới hạn này.

David Bohm: Những người nào đó trở nên quen thuộc với nó và nói, 'Tôi chấp nhận nó'.

Krishnamurti: Tôi 'sẽ không' chấp nhận nó. Cái trí của tôi nói, phải có tự do khỏi nhà tù. Tôi là một tù nhân, và nhà tù rất đẹp, rất có văn hóa và tất cả mọi chuyện của nó. Nhưng nó vẫn còn bị giới hạn và cái trí nói, phải có tự do vượt khỏi tất cả điều đó.

David Bohm: *Vâng, cái trí nào nói điều này? Nó là cái trí riêng của con người? Hay?*

Krishnamurti: *A! Ai nói phải có tự do?Ồ, điều đó rất đơn giản. Chính đau khổ, chính phiền muộn, chính tất cả điều đó, đòi hỏi rằng chúng ta phải vượt khỏi.*

David Bohm: *Cái trí riêng này, nặc dầu nó chấp nhận giới hạn, phát giác rất đau khổ.*

Krishnamurti: *Dĩ nhiên.*

David Bohm: *Và thế là bằng cách này hay cách khác cái trí riêng này cảm thấy rằng nó không đúng.*

Krishnamurti: *Vâng.*

David Bohm: *Nhưng nó không ảhtrón tránh điều đó. Đường như có một nhu cầu của tự do.*

Krishnamurti: *Tự do là nhu cầu.*

David Bohm: *Là nhu cầu, vâng.*

Krishnamurti: *Và bất kỳ cản trở nào cho tự do là thoái hóa. Đúng chứ?*

David Bohm: *Nhu cầu đó không là nhu cầu bên ngoài do bởi phản ứng.*

Krishnamurti: *Tự do không là một phản ứng.*

David Bohm: Nhu cầu của tự do không là một phản ứng. Những người nào đó sẽ nói rằng, bởi vì ở trong nhà tù ông đã phản ứng trong cách đó. Không à?

Krishnamurti: Vậy là chúng ta ở đâu? Bạn thấy, thưa bạn, điều đó có nghĩa phải có tự do khỏi phản ứng, tự do khỏi giới hạn của tư tưởng, tự do khỏi tất cả chuyên động của thời gian. Bạn biết, tất cả điều đó, phải có tự do hoàn toàn khỏi tất cả điều đó, trước khi tôi có thể thực sự hiểu rõ cái trí tổng không và tất cả điều đó, và trật tự của vũ trụ, mà do đó là trật tự của cái trí. Chúng ta đang đòi hỏi quá nhiều! Liệu tôi sẵn lòng thâm nhập sâu thẳm hơn như thế?

David Bohm: Ô, ông biết không-tự do có những cuốn hút riêng của nó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Tôi không quan tâm những cuốn hút của nó.

David Bohm: Nhưng ông đã đưa ra câu hỏi: liệu tôi sẵn lòng thâm nhập sâu thẳm hơn như thế? Vì vậy dường như nó gợi ý rằng có lẽ có cái gì đó cuốn hút trong cái này.

Krishnamurti: Tôi chắc chắn. Tôi đã tìm được an toàn, bảo đảm, vui thú trong không-tự do. Tôi nhận ra trong vui thú, an toàn đó không có tự do và cái trí nói, không phải như một phản ứng, nói phải có tự do khỏi tất cả điều này. Để đến được mấu chốt đó và để buông bỏ mà không có xung đột, đòi hỏi kỷ luật riêng của nó, thấu triệt riêng của nó. Đó là lý do tại sao tôi đã nói những người của chúng ta mà đã dành ra nhiều thời gian, suy nghĩ và tìm hiểu vào tất cả điều này, liệu người ta có thể thâm nhập sâu thẳm như thế? Hay có những phản

ứng của thân thể, những phản ứng của nhu cầu hàng ngày, những trách nhiệm của hành động hàng ngày – người vợ, con cái, và tất cả điều đó – liệu đó là điều gì đang giam giữ và đang ngăn cản ý thức của tự do hoàn toàn này? Và những thầy tu, những vị thánh, và những khát sĩ đã nói, ‘Bạn phải từ bỏ thế giới.’

David Bohm: Chúng ta đã thông suốt điều đó.

Krishnamurti: Vâng, chúng ta đã thông suốt điều đó. Lại nữa đó là một dạng khác của dốt nát. Xin lỗi phải diễn tả nó như thế. Chúng ta đã tìm hiểu tất cả điều đó vì vậy tôi khước từ đề cập lại nó. Lúc này tôi hỏi, liệu vũ trụ đó và cái trí đã tự-làm trống không chính nó khỏi tất cả điều này, chúng là một?

David Bohm: Chúng là một?

Krishnamurti: Một. Chúng không tách rời, chúng là một.

David Bohm: Vâng, nghe như thể ông đang nói rằng, vũ trụ vật chất giống như thân thể của cái trí tuyệt đối.

Krishnamurti: Vâng. Đúng rồi, đúng rồi, đúng rồi.

David Bohm: Nó có lẽ là một cách gây ấn tượng khi giải thích nó!

Krishnamurti: Chúng ta cũng phải rất cẩn thận để không rơi vào cái bẫy rằng cái trí vũ trụ luôn luôn ở đó.

David Bohm: Vâng, ô vậy thì làm thế nào ông sẽ giải thích nó?

Krishnamurti: Họ đã nói rằng thượng đế luôn luôn ở đó và thượng đế – Brahman, hay chân lý tốt đỉnh đó, luôn luôn hiện diện ở đó và mọi việc bạn phải làm là, lau chùi chính bạn sạch sẽ và đến được nó. Làm tất cả mọi loại sự việc để đến được nó. Đó cũng là một câu phát biểu rất nguy hiểm bởi vì sau đó bạn nói, có vĩnh cửu trong tôi.

David Bohm: Ô, tôi nghĩ tư tưởng đang chiếu rọi.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, thưa bạn, dĩ nhiên.

David Bohm: Nhưng giả sử – làm thế nào ông giải thích nó, có một khó khăn hợp lý khi nói nó luôn luôn hiện diện ở đó, bởi vì điều đó hàm ý thời gian và nó hiện diện ở đó từng giây phút và chúng ta đang cố gắng bàn luận điều gì mà không liên quan với thời gian.

Krishnamurti: Không có liên quan gì với thời gian.

David Bohm: Vì vậy chúng ta không thể đặt nó như đang hiện diện ở đây, ở đó, bây giờ, lúc trước, hay lại nữa!

Krishnamurti: Thưa bạn, chúng ta đã đến một mấu chốt, rằng có cái trí vũ trụ, và cái trí con người có thể thuộc về cái đó khi có tự do. Tôi nghĩ từng đó đủ rồi, phải không?

David Bohm: Vâng, mấy giờ rồi?

Krishnamurti: Chúng ta đang đi bằng thời gian, đúng rồi!

David Bohm: Ô, từng đó đủ rồi.

Krishnamurti: Từng đó đủ rồi.

David Bohm: Ông muốn tiếp tục tuần tới, vào thứ bảy.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ xem thử.

Brockwood Park, ngày 20 tháng 9 năm 1980

Chương 13

LIỆU NHỮNG VẤN ĐỀ CÁ NHÂN CÓ THỂ ĐƯỢC GIẢI QUYẾT, VÀ SỰ PHÂN CHIA KẾT THÚC?

Nói chuyện lần thứ 13 cùng Dr David Bohm
Brockwood Park, ngày 27 tháng 9 năm 1980

Krishnamurti: Thưa bạn, tôi muốn bàn luận, có một nói chuyện về chủ đề gì đó mà chúng ta đang đề cập ngày hôm trước. Chúng ta đã vun quén một cái trí có thể giải quyết hầu hết bất kỳ những vấn đề thuộc công nghệ nào. Và rõ ràng những vấn đề của con người chưa bao giờ được giải quyết. Những con người ngập chìm bởi những vấn đề của họ: những vấn đề của truyền đạt, những vấn đề của hiểu biết, những vấn đề của liên hệ, những vấn đề của thiên đàng và địa ngục – bạn biết toàn sự tồn tại của con người đã trở thành một vấn đề phức tạp vô cùng. Và rõ ràng, suốt lịch sử, nó đã giống như thế này. Và con người bất kể hiểu biết của anh ấy, bất kể hàng thế kỷ tiến hóa của anh ấy, anh ấy đã không bao giờ được tự do khỏi những vấn đề.

David Bohm: *Vâng, ô thực sự là, những vấn đề không thể giải quyết được. Tôi sẽ thêm vào những vấn đề không thể giải quyết được.*

Krishnamurti: Tôi nghi ngờ liệu những vấn đề không thể giải quyết được.

David Bohm: *Ồ, tôi có ý như chúng được sắp xếp bây giờ.*

Krishnamurti: Như chúng được sắp xếp, dĩ nhiên, bây giờ những vấn đề này đã trở nên quá phức tạp, và quá mức không thể giải quyết được, như những sự việc hiện nay. Không người chính trị, hay người khoa học, hay người triết học sẽ giải quyết được chúng ngoại trừ qua những chiến tranh và vân vân. Vì vậy tại sao cái trí của những con người khắp thế giới, tại sao chúng đã không thể giải quyết được những vấn đề hàng ngày thuộc sống của con người? Điều gì là những sự việc mà ngăn cản giải pháp của những vấn đề này, hoàn toàn? Nó do bởi chúng ta không bao giờ hướng những cái trí của chúng ta đến nó? Bởi vì chúng ta đã dành ra tất cả những ngày và nửa buổi tối của chúng ta trong việc suy nghĩ về những vấn đề thuộc công nghệ, đến độ chúng ta không còn thời gian cho cái còn lại?

David Bohm: *Ồ, đó chỉ là như thế từng phần. Nhiều người cảm thấy rằng cái còn lại nên tự-chăm sóc cho chính nó. Tôi nghĩ nhiều người không trao nhiều chú ý đến những vấn đề này.*

Krishnamurti: Tại sao, tại sao? Tôi khá lo ngại về điều này bởi vì trong một ngôi trường như thế này, hay với tất cả những người chúng ta nói chuyện, những vấn đề của con

người vẫn còn liên tục. Và tôi đang tìm hiểu, đang suy xét, trong bản luận này, liệu có thể không có những vấn đề gì cả – những vấn đề của con người, ngoại trừ những vấn đề thuộc công nghệ mà có thể giải quyết được. Những vấn đề của con người dường như không thể giải quyết được – tại sao? Liệu do bởi truyền thống bị bám rễ sâu nên chúng ta chấp nhận những sự việc như chúng là?

David Bohm: Vâng, ô đó chắc chắn là bộ phận của nó. Những vấn đề này tích lũy khi văn minh trở nên già cỗi hơn, con người cứ tiếp tục chấp nhận những sự việc mà tạo ra những vấn đề. Ví dụ hiện nay có nhiều quốc gia trong thế giới hơn trước kia và mỗi quốc gia tạo ra những vấn đề mới.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Nếu ông quay lại một thời điểm nào đó . . .

Krishnamurti: Mọi bộ lạc nhỏ xíu như nhúm tay trở thành một quốc gia.

David Bohm: Và sau đó chúng phải đánh nhau với những bộ lạc láng giềng của chúng.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên. Họ có công nghệ tuyệt vời này để giết chóc lẫn nhau. Nhưng chúng ta đang nói về những vấn đề của con người, những vấn đề của sự liên hệ giữa những con người, những vấn đề của con người không có tự do. Ý thức của không-chắc chắn, sợ hãi liên tục này và tất cả điều đó, bạn biết, sự đấu tranh của con người và làm việc để kiếm sống trong phần còn lại thuộc sống của bạn. Tất cả dường như sai lầm lạ lùng, toàn sự việc.

David Bohm: *Vâng, ô tôi nghĩ con người đã không còn nhìn thấy cái đó. Nói thông thường họ là loại, như ông nói, chấp nhận hoàn cảnh mà trong đó họ tìm được chính họ và cố gắng tạo ra những điều tốt đẹp nhất cho nó, như cố gắng giải quyết những vấn đề nhỏ nhen nào đó để làm dịu bớt hoàn cảnh của họ. Họ thậm chí sẽ không quan tâm một cách rất nghiêm túc nguyên hoàn cảnh to tát.*

Krishnamurti: Nhưng những người tôn giáo đã tạo ra một vấn đề khủng khiếp cho con người.

David Bohm: *Vâng. Họ cũng đang cố gắng giải quyết những vấn đề. Tôi có ý mỗi người là cái mảnh nhỏ xíu riêng của anh ấy đang giải quyết bất kỳ điều gì anh ấy nghĩ anh ấy có thể giải quyết, và tất cả đều gia tăng hỗn loạn thêm nữa.*

Krishnamurti: Hỗn loạn, đó là điều gì tôi đang nói. Như những con người chúng ta đang sống trong hỗn loạn. Tôi muốn tìm ra liệu tôi có thể sống mà không có một vấn đề nào cả cho phần còn lại thuộc sống của tôi. Điều đó có thể được?

David Bohm: *Ồ, tôi không hiểu liệu thậm chí chúng ta có thể gọi những sự việc này là những vấn đề, ông thấy. Một vấn đề sẽ là điều gì đó mà sẽ có thể giải quyết được một cách hợp lý. Nếu ông đặt ra một vấn đề của làm thế nào đạt được một kết quả nào đó, vậy thì điều đó hàm ý trước rằng ông có thể tìm được hợp lý một phương cách để thực hiện nó, một cách công nghệ. Tôi không nghĩ, một cách tâm lý, vấn đề có thể được nhìn theo cách đó – đề nghị một kết quả mà ông phải đạt được, và sau đó tìm ra một phương cách để thực hiện nó.*

Krishnamurti: Gốc rễ của tất cả điều này là gì? Nguyên nhân của tất cả hỗn loạn này của con người là gì?

David Bohm: Chúng ta đã bàn luận điều này nhiều lắm rồi.

Krishnamurti: Tôi đang cố gắng tiếp cận nó từ một khía cạnh khác: khám phá liệu có một kết thúc cho những vấn đề này? Bạn thấy, một cách cá nhân, tôi khước từ có những vấn đề.

David Bohm: Ô, người nào đó có lẽ tranh luận với ông về điều này và nói rằng, có thể ông đang thách thức cái gì đó.

Krishnamurti: Nó không là một vấn đề. Ngày hôm trước tôi đã bị thách thức về cái gì đó rất, rất nghiêm túc.

David Bohm: Vậy thì nó là một vấn đề của làm rõ ràng ý nghĩa. Một phần của sự khó khăn là rằng sự rõ ràng của ngôn ngữ.

Krishnamurti: Sự rõ ràng. Không chỉ của ngôn ngữ, nó là một vấn đề của liên hệ và hành động. Một vấn đề nào đó đã nảy sinh ngày hôm trước mà liên quan đến nhiều người và vân vân, và một hành động nào đó đã phải được thực hiện. Đối với tôi, một cách cá nhân, nó không là một vấn đề.

David Bohm: Ô, chúng ta phải giải thích rõ ràng ông có ý gì, bởi vì tôi không hiểu nếu không có một ví dụ.

Krishnamurti: Qua từ ngữ ‘một vấn đề’ tôi có ý điều gì đó mà phải được giải quyết, điều gì đó mà bạn lo lắng, điều gì đó mà bạn không ngừng quan tâm và tìm hiểu, trả lời, nghe

vực, hoang mang, và **thực** hiện loại hành động nào đó tại khúc cuối mà bạn sẽ hối tiếc.

David Bohm: Chúng ta hãy bắt đầu bằng vấn đề kỹ thuật nơi thoát đầu ý tưởng đã nảy sinh. Ví dụ ông có một thách thức, điều gì đó mà cần phải được thực hiện, và ông nói đó là một vấn đề.

Krishnamurti: Vâng, thông thường điều đó được gọi là một vấn đề.

David Bohm: Bây giờ từ ngữ vấn đề được đặt nền tảng trên ý tưởng của đặt ra trước điều gì đó, một giải pháp có thể được và sau đó cố gắng đạt được nó.

Krishnamurti: Hay, không đạt được. Tôi có một vấn đề nhưng tôi không biết làm thế nào để giải quyết được nó.

David Bohm: Vậy thì nếu ông có một vấn đề và ông không có ý tưởng của làm thế nào để giải quyết nó, vậy thì . . .

Krishnamurti: Thế là tôi hỏi han loanh quanh, mỗi lúc một hoang mang nhiều hơn.

David Bohm: Đó sẵn là một thay đổi rồi từ ý tưởng đơn giản của một vấn đề thuộc kỹ thuật nơi ông thường có một nhận thức của phải làm gì.

Krishnamurti: Tôi không hiểu liệu chúng ta thực hiện được?

David Bohm: Cái gì?

Krishnamurti: Chắc chắn những vấn đề kỹ thuật đều khá đơn giản.

David Bohm: Chúng thường mang những thách thức yêu cầu ông tìm hiểu rất sâu và thay đổi những ý tưởng của ông.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang cố gắng nhắm đến.

David Bohm: Thậm chí một vấn đề kỹ thuật có lẽ tạo ra điều đó. Nhưng bây giờ ông nói – liệu nó là bất kỳ điều gì như vấn đề kỹ thuật, hoặc ông sẽ nói, ‘Ồ, tôi có thể thấy thông thường điều gì tôi phải thực hiện để giải quyết điều này’ – nếu ông nói không có lương thực, thông thường điều gì ông phải làm là sản xuất nhiều lương thực thêm nữa, tìm ra những phương cách và những phương tiện để thực hiện nó.

Krishnamurti: Chúng ta có thể thực hiện điều đó.

David Bohm: Và cũng vậy chúng ta có thể khám phá những ý tưởng hoàn toàn mới mẻ và vân vân. Bây giờ chúng ta có một vấn đề tâm lý, liệu chúng ta có thể làm tương tự?

Krishnamurti: Vâng, đó là mấu chốt. Làm thế nào chúng ta giải quyết vấn đề này?

*David Bohm:*Ồ, chúng ta sẽ bàn luận loại vấn đề gì?

Krishnamurti: Những vấn đề của con người.

David Bohm: Con người – loại gì?

Krishnamurti: Bất kỳ vấn đề nào nảy sinh trong những liên hệ của con người.

David Bohm: Ô, chúng ta hãy nói con người không thể hòa thuận lẫn nhau, họ liên tục đấu tranh với nhau.

Krishnamurti: Vâng. Chúng ta hãy sử dụng điều đó cho một sự việc rất đơn giản. Trong những bàn luận của chúng ta ở đây cùng một nhóm người. Có vẻ hầu như không thể suy nghĩ cùng nhau được, có cùng tầm nhìn, cùng thái độ, không sao chép lẫn nhau, nhưng một thái độ mà dường như bình thường, lành mạnh. Và mỗi người đặt quan điểm của anh ấy lên trước và anh ấy bị mâu thuẫn bởi một người khác. Và vậy là điều này luôn luôn xảy ra ở quá khứ và ở đây.

David Bohm: Được rồi. Lúc này chúng ta nói vấn đề của chúng ta là làm việc cùng nhau, suy nghĩ cùng nhau.

Krishnamurti: Vâng, làm việc cùng nhau, suy nghĩ cùng nhau, hợp tác cùng nhau mà không có một quan tâm về tiền bạc dính dáng trong nó.

David Bohm: Vâng, ở đó là một vấn đề khác rằng, người ta sẽ làm việc cùng nhau nếu người ta được trả lương cao.

Krishnamurti: Vâng, dĩ nhiên. Bạn có thể thấy điều đó đang xảy ra.

David Bohm: Nhưng khi được cho một tình huống mà không là điều gì chúng ta mong muốn, vậy là chúng ta có một vấn đề.

Krishnamurti: Vâng, đều đó đúng. Bây giờ làm thế nào chúng ta giải quyết một vấn đề như thế? Tôi đưa ra một quan điểm, bạn đưa ra một quan điểm, và anh ấy và vân vân; tất cả chúng ta đều đang đưa ra một quan điểm và thế là chúng ta không gặp gỡ lẫn nhau gì cả. Vì vậy chúng ta sẽ làm gì? Có vẻ hầu như những quan điểm của người ta không thể từ bỏ được.

David Bohm: Vâng, đó là một trong những khó khăn. Tôi không nghĩ – nếu ông nói đó là vấn đề của tôi khi phải từ bỏ quan điểm của tôi, nó không tạo ra bất kỳ ý nghĩa gì cả. Đó là điều gì tôi đang cố gắng nói, tôi không chắc ông có thể coi nó như một vấn đề, khi đang hỏi, tôi sẽ làm gì để từ bỏ những quan điểm của tôi.

Krishnamurti: Không, dĩ nhiên. Nhưng đó là một sự kiện. Vì vậy khi quan sát điều đó và thấy sự cần thiết rằng, tất cả chúng ta nên đến cùng nhau, và khi điều này được đưa ra cho những người khác nó trở thành một vấn đề đối với họ.

David Bohm: Đó là bởi vì người ta thấy khó khăn khi từ bỏ những quan điểm.

Krishnamurti: Đó là nó. Những quan điểm, sự thường xuyên nảy ra những ý tưởng của họ, những trải nghiệm riêng của họ, những kết luận của họ, những lý tưởng của họ, bạn biết tất cả điều đó.

David Bohm: Thậm chí nó có vẻ không giống một quan điểm tại thời điểm đó, họ cảm thấy nó là đúng thực.

Krishnamurti: Họ gọi nó là sự kiện.

David Bohm: Sự kiện hay sự thật.

Krishnamurti: Vâng, họ sẽ gọi nó là sự kiện. Vì vậy chúng ta sẽ làm gì? Nếu bạn thấy điều quan trọng là những con người phải làm việc cùng nhau, không phải vì lý tưởng nào đó, vì niềm tin nào đó, hay vì thượng đế nào đó, hay vì nguyên lý nào đó, nhưng sự quan trọng của làm việc, sự cần thiết của làm việc cùng nhau. Tôi có ý, ở Liên hiệp quốc họ không đang làm việc cùng nhau. Ở Ấn độ họ không đang làm việc cùng nhau. Không con người nào ở bất kỳ quốc gia nào cảm thấy hay làm việc cùng nhau.

David Bohm: Vâng, ô những người nào đó có lẽ nói rằng họ có không chỉ những quan điểm, nhưng còn cả tánh tư lợi.

Krishnamurti: Tánh tư lợi.

David Bohm: Mà rất giống nhau và vân vân.

Krishnamurti: Tất cả điều đó, và nó trở thành một vấn đề.

David Bohm: Ô, nó được gọi là một vấn đề. Nếu hai người có tánh tư lợi khác nhau, vậy thì trong quan điểm của tôi, không cách nào họ có thể làm việc cùng nhau chừng nào họ còn duy trì điều đó.

Krishnamurti: Đồng ý. Giả sử trong một nơi như thế này, chúng ta là một nhóm người, và điều quan trọng là tất cả chúng ta làm việc cùng nhau. Thậm chí trong một cái làng nhỏ, một vùng quê nhỏ, dù nó là gì, tất cả chúng ta phải làm việc cùng nhau. Và rõ ràng điều đó trở nên khó khăn cực kỳ.

David Bohm: Vâng, bây giờ làm thế nào ông xóa sạch điều này?

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi muốn bàn luận?

David Bohm: Chúng ta hãy bàn luận nó.

Krishnamurti: Nếu bạn vạch ra cho tôi điều đó, rằng chúng ta phải làm việc cùng nhau, và chỉ rõ cho tôi sự quan trọng của nó, và tôi ững thấy điều đó là quan trọng nhưng tôi không thể thực hiện nó.

David Bohm: Đó là nấu chót, rằng thậm chí không đủ sự mãnh liệt khi thấy điều đó là quan trọng và có ý định để thực hiện nó. Với sự không khả năng này, có một nhân tố mới đang chen vào. Tại sao người ta không thể thực hiện được những ý định của người ta? Chúng ta thấy sự quan trọng, biết rằng chúng ta muốn thực hiện nó, và vẫn vậy chúng ta không thể thực hiện nó. Nó dường như gây rối loạn.

Krishnamurti: Người ta có thể đưa ra nhiều lý do cho điều đó, nhưng những nguyên nhân và những lý do và những giải thích không giải quyết được vấn đề. Điều gì sẽ – chúng ta quay lại cùng sự việc – điều gì sẽ khiến cho một cái trí con người thay đổi? Thấy điều đó là cần thiết và vẫn vậy không thể hay không sẵn lòng thay đổi. Nhân tố nào – nhân tố ‘mới mẻ’ nào – là cần thiết trong việc này?

David Bohm: Ô, tôi cảm thấy nó là một khả năng quan sát thật sâu thẳm bất kỳ điều gì đang trói buộc con người, đang ngăn cản anh ấy không thay đổi.

Krishnamurti: Vậy thì nhân tố mới mẻ là chú ý?

David Bohm: Vâng, đó là điều gì tôi đã có ý, chú ý. Nhưng cũng vậy, chúng ta phải suy xét loại chú ý nào?

Krishnamurti: Chúng ta có thể bàn luận điều đó. Chú ý là gì, chúng ta có thể bàn luận điều đó.

David Bohm: Nó có lẽ có nhiều nghĩa lý, đối với nhiều người khác nhau.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, như thường lệ điều đó rõ ràng – như thường lệ quá nhiều quan điểm về chú ý.

Liệu chúng ta, bạn và tôi, có thể thấy chú ý là gì? Tôi cảm thấy như người nào đó đã viết sáng nay, một lá thư đã gửi đến, trong đó người ấy viết: nơi nào có chú ý không có vấn đề, nơi nào có không-chú ý mọi thứ phát sinh. Lúc này đừng khiến cho ‘chú ý’ trở thành một vấn đề, chúng ta có ý gì qua từ ngữ đó? Để cho tôi hiểu rõ nó, không bằng từ ngữ, không bằng trí năng nhưng thăm thăm, trong máu huyết của tôi tôi hiểu rõ bản chất của chú ý mà trong đó không-vấn đề nào có thể tồn tại. Chắc chắn nó không là tập trung.

David Bohm: Vâng, chúng ta đã tìm hiểu điều đó.

Krishnamurti: Chúng ta đã tìm hiểu điều đó. Chắc chắn nó không là một nỗ lực, một trải nghiệm, một đấu tranh để được chú ý. Nhưng bạn phải chỉ rõ cho tôi bản chất của chú ý mà là: khi nào có chú ý, không có trung tâm mà từ đó ‘tôi’ chú ý.

David Bohm: Vâng, nhưng đó là một vấn đề khó khăn.

Krishnamurti: Chúng ta hãy đừng tạo ra một vấn đề cho nó.

David Bohm: Tôi đã có ý tưởng, con người đã cố gắng điều này rất lâu rồi. Tôi nghĩ rằng trước tiên có sự khó khăn nào đó trong hiểu rõ 'chú ý' có nghĩa gì, bởi vì nội dung của chính tư tưởng. Khi một người đang quan sát nội dung, anh ấy có lẽ nghĩ anh ấy đang chú ý.

Krishnamurti: Không, trong trạng thái của chú ý đó không có tư tưởng.

David Bohm: Nhưng vậy thì làm thế nào ông kết thúc tư tưởng? Ông thấy trong khi suy nghĩ đang diễn ra có một cảm tưởng của chú ý – mà không là chú ý. Đó là người ta suy nghĩ, người ta cho rằng người ta đang chú ý.

Krishnamurti: Không, không. Khi người ta cho rằng người ta đang chú ý, đó không là chú ý.

David Bohm: Nhưng đó là điều gì thường xuyên xảy ra. Vì vậy làm thế nào chúng ta chuyển tải ý nghĩa đúng thực của chú ý là gì?

Krishnamurti: Hay bạn sẽ nói: để tìm được chú ý là gì, liệu chúng ta có thể bàn luận không-chú ý là gì?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Qua tiêu cực đến tích cực. Khi tôi không-chú ý, điều gì xảy ra? Khi tôi không-chú ý?

David Bohm: Mọi loại sự việc xảy ra.

Krishnamurti: Không, nhưng còn nhiều hơn thế nữa. Trong trạng thái không-chú ý của tôi – nếu có một từ ngữ như trạng thái không-chú ý – tôi cảm thấy cô độc, tuyệt vọng, trầm cảm, lo âu và vân vân.

David Bohm: Cái trí bắt đầu vỡ vụn và rơi vào sự hoang mang.

Krishnamurti: Sự tách rời xảy ra. Nhưng trong không-chú ý của tôi, tôi tự-đồng hóa chính mình cùng quá nhiều sự việc.

David Bohm: Vâng, và có lẽ nó cũng gây dễ chịu.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Nó luôn luôn gây dễ chịu.

David Bohm: Nhưng có lẽ nó cũng gây đau khổ nữa.

Krishnamurti: Sau đó tôi phát giác rằng điều đang gây dễ chịu trở thành đau khổ.

David Bohm: Đau khổ, vâng.

Krishnamurti: Vậy là tất cả điều đó là một chuyển động mà trong đó không có chú ý. Đúng chứ? Chúng ta đang đến bất kỳ nơi nào?

David Bohm: Tôi không biết.

Krishnamurti: Tôi nghĩ – tôi cảm thấy rằng chú ý là giải pháp thực sự đối với tất cả điều này. Một cái trí mà thực sự chú ý, mà đã hiểu rõ bản chất của không -chú ý và chuyển động khỏi nó.

David Bohm: *Vâng, bây giờ bản chất của không-chú ý là gì?*

Krishnamurti: Bản chất của không-chú ý? Lười biếng, cầu thả, tự-quan tâm, tự-mâu thuẫn này – tất cả điều đó, là bản chất của không-chú ý.

David Bohm: *Vâng. Một người mà có tự-quan tâm có lẽ cảm thấy rằng anh ấy đang chú ý đến những quan tâm của chính anh ấy. Anh ấy cảm thấy anh ấy đã có những vấn đề, sau đó đang chú ý đến chúng.*

Krishnamurti: A! Tôi thấy bạn đang sử dụng nó, hoàn toàn đúng, hoàn toàn đúng. Nếu có tự-mâu thuẫn trong tôi, và sau đó tôi chú ý đến nó với mục đích để không tự-mâu thuẫn, đó không là chú ý.

David Bohm: *Nhưng liệu ông có thể giải thích rõ ràng bởi vì một cách thông thường có lẽ người ta nghĩ rằng đó là chú ý.*

Krishnamurti: Không, đó không là nó, đó chỉ là một qui trình của tư tưởng, mà nói, ‘Tôi là cái này, tôi không được là cái kia’.

David Bohm: *Vậy thì ông đang nói gắng sức để trở thành này là không-chú ý.*

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng.

David Bohm: *Bởi vì nó không được đặt nền tảng trên . . .*

Krishnamurti: Đang trở thành thuộc tâm lý nuôi dưỡng không-chú ý.

David Bohm: *Vâng, và có lẽ cái người nghĩ rằng anh ấy đang chú ý đến điều gì đó nhưng anh ấy lại không, khi anh ấy tham gia trong qui trình này.*

Krishnamurti: Liệu nó không khó khăn lắm, thưa bạn, để được tự do khỏi không-trở thành? Đó là gốc rễ của nó. Kết thúc trở thành.

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Liệu điều này chuyển tải bất kỳ việc gì? Chúng ta đang đến nơi nào đó, thưa bạn? Hay chúng ta đang luẩn quẩn trong những vòng tròn? Bạn thấy, hầu hết những con người đều có những vấn đề thuộc một loại này hay một loại khác. Ngoại trừ những vấn đề thuộc công nghệ mà có thể được giải quyết, rõ ràng những vấn đề của con người không thể giải quyết được. Và tôi hỏi, tại sao?

David Bohm: *Ồ chúng ta đã vừa trả lời nó: bởi vì họ thực sự không đang chú ý đến chúng.*

Krishnamurti: Không, nhưng vậy thì đang chú ý trở thành một vấn đề.

David Bohm: *Tôi biết nó có trở thành. Nhưng tôi đang nói, có không-chú ý và đó là lý do tại sao những vấn đề này ở đó.*

Krishnamurti: Vâng. Và khi bạn vạch ra điều đó, chú ý trở thành một vấn đề.

David Bohm: Vâng. Đó là vấn đề: kết thúc nó. Sự khó khăn là rằng cái trí đang chơi trò lừa bịp và trong cố gắng giải quyết điều này, nó làm lại ngay cùng sự việc.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên. Vì vậy chúng ta hãy quay lại. Liệu cái trí, mà ngập tràn hiểu biết, tự-quan trọng, tự-mâu thuẫn, và mọi chuyện của nó, liệu cái trí đó, cái trí con người đã đến được một mấu chốt nơi nó tự-phát hiện cho chính nó một cách tâm lý rằng, nó không thể chuyển động?

David Bohm: Không có nơi nào cho nó chuyển động, vâng.

Krishnamurti: Vậy thì cái gì? Tôi sẽ nói gì với một người mà đã đến mấu chốt đó? Tôi không hiểu liệu tôi đang chuyển động theo cùng, hay chúng ta không?

David Bohm: Ô, tôi nghĩ nó đang bắt đầu tập trung vào nghi vấn.

Krishnamurti: Tôi đến với bạn. Tôi ngập tràn sự hoang mang, lo âu, và ý thức của sự hãi này, không những đối diện thế giới là gì, nhưng còn cả trong chính tôi. Tôi đến mấu chốt đó và tôi muốn đột phá nó. T hế là nó trở thành một vấn đề đối với tôi.

David Bohm: Ô, vậy thì chúng ta rơi lại; lại có một nỗ lực để trở thành, ông thấy.

Krishnamurti: Vâng đó là điều gì tôi muốn nhắm đến. Vậy là, liệu đó là gốc rễ của tất cả điều này, ham muốn để trở thành?

David Bohm: *Vâng, ô nó phải gần sát gốc rễ, nó cứ tiếp tục len lỏi vào mà không nhận biết được. Không-chú ý là ững bạn sẽ nói tôi đang quan sát vấn đề của tôi và vấn đề của tôi là luôn luôn đang trở thành, vì vậy tôi nói tôi muốn kết thúc trở thành, mà lại nữa là không-chú ý.*

Krishnamurti: Mà lại nữa trở thành một vấn đề. Vì vậy làm thế nào, không có chuyển động của đang trở thành, tôi chú ý, hay quan sát vào toàn vấn đề phức tạp của chính tôi.

David Bohm: *Ồ, có vẻ rằng người ta đã không quan sát ‘tổng thể’, chúng ta đã không quan sát tổng thể của đang trở thành, khi ông đã nói, làm thế nào tôi có thể chú ý. Có vẻ một mảnh của nó đã trượt ra và đã trở thành người quan sát. Đúng chứ?*

Krishnamurti: Thưa bạn, hãy quan sát, đang trở thành đã trở thành một tai ương – thuộc tâm lý – tai ương của cái này. Một người nghèo khổ muốn trở thành giàu có và một người giàu có muốn trở thành giàu có hơn, và luôn luôn nó là chuyển động này của đang trở thành, đang trở thành, cả bên trong lẫn bên ngoài. Và dường như nó mang lại nhiều đau khổ lẫn thỉnh thoảng chút ít vui thú, ý thức của đang trở thành này, đang thành tựu, đang đạt được một cách tâm lý, đã khiến cho sống của tôi thành tất cả mọi sự việc mà hiện nay nó là. Lúc này tôi nhận ra tất cả điều đó nhưng tôi không thể kết thúc nó.

David Bohm: *Vâng, nhưng một thắc mắc là, tại sao tôi không thể kết thúc nó?*

Krishnamurti: Chúng ta hãy tìm hiểu điều đó một chút xíu. Bạn thấy, một phần do bởi tôi luôn luôn quan tâm trong đang trở thành bởi vì có một phần thưởng tại khúc cuối của nó; và cũng vậy tôi luôn luôn đang lẩn tránh đau khổ hay hình phạt. Và trong sự luân chuyển đó tôi bị trói buộc. Đó có thể là một trong những lý do tại sao cái trí cứ cố gắng trở thành cái gì đó. Và có lẽ phần còn lại là sự sợ hãi hay lo lắng bị bám rễ sâu rằng, nếu tôi không trở thành, không là cái gì đó, tôi sẽ bị mất hút, và tôi hoang mang, không an toàn. Thế là cái trí đã chấp nhận những ảo tưởng này và nói tôi không thể kết thúc điều đó.

David Bohm: Nhưng tại sao cái trí không thể kết thúc nó? Cũng vậy chúng ta phải tìm hiểu câu hỏi khi nói rằng không có ý nghĩa gì đối với những ảo tưởng này.

Krishnamurti: Làm thế nào bạn thuyết phục được tôi rằng tôi bị trói buộc trong một ảo tưởng? Bạn không thể, nếu tôi không tự-thấy nó trong chính tôi. Tôi không thể thấy nó bởi vì ảo tưởng của tôi quá mạnh mẽ. Ảo tưởng đó đã được nuôi dưỡng, được duy trì bởi tôn giáo, bởi gia đình và vân vân và vân vân, nó bám rễ sâu đến độ tôi khước từ buông bỏ nó.

David Bohm: Ô, vậy thì có vẻ không thể thực hiện được.

Krishnamurti: Đó là điều gì đang xảy ra. Đó là điều gì đang xảy ra đối với quá nhiều người. Họ nói, ‘Tôi muốn thực hiện điều này nhưng tôi không thể’. Lúc này được cho tình huống đó, người ta sẽ làm gì? Liệu nó là những giải thích, những lý luận, tất cả vô vàn những mâu thuẫn khác nhau, và lý lẽ và vân vân, điều đó sẽ giúp đỡ anh ấy? Chắc chắn không.

David Bohm: Bởi vì tất cả chúng đã thâm nhập vào trong cấu trúc.

Krishnamurti: Chắc chắn không. Vậy thì bước kế tiếp là gì?

David Bohm:Ồ, tôi sẽ nghi ngờ, nếu anh ấy nói, ‘Tôi muốn thay đổi’, cũng có ao ước để không-thay đổi.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Cái người mà nói, ‘Tôi muốn thay đổi’, sâu thẳm bên trong cái trí của anh ấy cũng có, ‘Thật ra tại sao tôi nên thay đổi?’ Chúng theo cùng nhau.

David Bohm: Vậy là chúng ta có một mâu thuẫn.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi có ý, một mâu thuẫn. Tôi đã sống trong mâu thuẫn này, tôi đã chấp nhận mâu thuẫn này.

David Bohm: Nhưng tại sao tôi đã phải chấp nhận nó?

Krishnamurti: Bởi vì nó là một thói quen.

David Bohm: Nhưng tôi đã có ý, khi cái trí lành mạnh nó sẽ không chấp nhận một mâu thuẫn.

Krishnamurti: Nhưng những cái trí của chúng ta không-lành mạnh. Những cái trí của chúng ta quá bệnh hoạn, quá hư hỏng, quá rối loạn đến độ thậm chí bạn vạch rõ tất cả những nguy hiểm của điều này, nó khước từ thấy chúng.

Vì vậy làm thế nào chúng ta, giả sử tôi là một người bị trói buộc trong việc đó, làm thế nào chúng ta giúp đỡ anh ấy thấy rõ ràng sự nguy hiểm của đang trở thành? Chúng ta hãy trình bày nó theo cách đó. Đang trở thành hành thuộc tâm lý, mà

hàm ý sự đồng hóa cùng một quốc gia, cùng tất cả công việc đó.

David Bohm: Vâng, bám chặt những quan điểm.

Krishnamurti: Những quan điểm, những niềm tin, tôi đã có một trải nghiệm, nó cho tôi sự thỏa mãn lạ lùng, tôi sẽ bám chặt nó. Tôi đã có hiểu biết – tất cả điều đó. Làm thế nào bạn giúp đỡ tôi, một người như thế, được tự do khỏi tất cả điều đó? Những từ ngữ của bạn, những giải thích của bạn, những lý luận của bạn, mọi thứ đều nói, hoàn toàn đúng, nhưng tôi không thể chuyển động khỏi điều đó.

Tôi không bắt liệu có một nhân tố khác, một cách chuyển tải khác, mà không được đặt nền tảng trên những từ ngữ, hiểu biết, những giải thích, và phần thưởng và hình phạt. Bạn theo kịp chứ? Liệu có một cách chuyển tải khác, mà chúng ta đã đề cập vấn đề tại bàn ăn trưa trong chốc lát? Bạn cũng thấy trong đó, có một nguy hiểm. Tôi nghĩ có, tôi chắc chắn có, một cách chuyển tải mà không là từ ngữ, mà không là phân tích, mà không có ~~ngữ~~ không -thông minh, nhưng tôi chắc chắn có một cách khác.

David Bohm: Có lẽ có.

Krishnamurti: Bây giờ làm thế nào bạn chuyển tải sang tôi, mà bị trói buộc trong cái bẫy này, không-từ ngữ, để cho tôi nắm chặt nó thật thăm thẳm, mà phá vỡ mọi thứ khác? Bạn theo kịp chứ? Liệu có một chuyển tải như thế? Cái trí của tôi luôn luôn chuyển tải sang một người khác bằng những từ ngữ, bằng những giải thích, bằng lý luận, bằng phân tích, hoặc ép buộc, hoặc đề nghị và vân vân. Cái trí của tôi đã bị trói buộc trong tất cả điều đó. Phải có một yếu tố khác mà

phá vỡ tất cả điều đó, nếu không cái đó không thể xảy ra được.

David Bohm: Nó sẽ phá vỡ sự không-khả năng lắng nghe.

Krishnamurti: Vâng, không-khả năng lắng nghe, không-khả năng quan sát, nghe và vân vân. Đh có một phương pháp khác. Bạn thấy, lúc trước tôi đã gặp một người, chắc chắn nhiều người, mà đã đến một nơi cùng một vị thánh nào đó và trong sự bầu bạn của ông ấy, họ nói, tất cả những vấn đề của chúng ta được giải quyết. Chỉ một phút. Và khi họ quay lại sống riêng của họ, quay lại trò chơi cũ của họ.

David Bohm: Vâng, ồ không có thông minh trong nó.

Krishnamurti: Bạn thấy sự nguy hiểm. Con người đó, vị thánh đó, đang yên ắng, không -từ ngữ, trong chính sự hiện diện của ông ấy, họ cảm thấy yên lặng. Bạn theo kịp điều gì tôi đang nói? Và họ cảm thấy những vấn đề của họ đều được giải quyết.

David Bohm: Nhưng nó vẫn còn từ phía bên ngoài.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Nó vẫn còn giống như thế, dĩ nhiên nó vẫn còn, giống như đi nhà thờ. Và trong một nhà thờ cổ xưa đẹp, hay một thánh đường, bạn cảm thấy yên lặng lạ thường. Nó là bầu không khí, nó là cấu trúc, bạn biết, tất cả điều đó, chính bầu không khí khiến cho bạn được yên lặng.

David Bohm: Vâng, ồ nó chuyển tải điều gì được hàm ý trong từ ngữ 'trạng thái yên lặng', tôi nghĩ, nhưng nó vượt khỏi sự chuyển tải mà là không-từ ngữ.

Krishnamurti: Không, nó không là giả. Nó giống như nhang đèn.

David Bohm: Nó là giả tạo.

Krishnamurti: Hoàn toàn giả tạo, giống như nhang đèn, nó tan biến! Vậy là chúng ta gạt bỏ điều đó, vậy là chúng ta còn lại cái gì? Không một tác nhân bên ngoài, một thượng đế, hay đáng cứu rỗi nào đó, gạt bỏ tất cả điều đó, và tôi còn lại cái gì? Cái gì ở đó mà có thể được chuyển tải, mà sẽ phá sập bức tường mà những con người đã tự-dựng lên cho chính họ?

Như chúng ta đã nói, thưa bạn, tại bàn ăn trưa cách đây vài tiếng đồng hồ, liệu nó là tình yêu? Dĩ nhiên từ ngữ đó đã bị hủy hoại, đã bị bôi bác, đã trở nên bản thủ; nhưng khi lau sạch từ ngữ đó, liệu tình yêu là nhân tố mà sẽ phá vỡ tất cả sự tiếp cận bằng phân tích khôn ngoan này, liệu đó là nhân tố đang khiếm khuyết?

David Bohm: Ô, chúng ta phải bàn luận nó, ông thấy có lẽ bằng cách này hay cách khác người ta phải thận trọng khi sử dụng từ ngữ này.

Krishnamurti: Tôi thận trọng không ở trong phạm vi của những từ ngữ!

David Bohm: Và vì vậy khi người ta khá ng ạc lắng nghe, người ta cũng sẽ kháng cự tình yêu.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Đó là lý do tại sao tôi đã nói nó là một từ ngữ khá nguy hiểm.

David Bohm: Ngày hôm trước chúng ta cũng đã nói rằng, tình yêu chứa đựng thông minh.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Mà cũng là chú ý nữa, và qua từ ngữ tình yêu liệu chúng ta đã có ý năng lượng đó mà cũng chứa đựng thông minh và chú ý, tất cả điều đó.

Krishnamurti: Điều đó chúng ta đã thông suốt ngày hôm trước. Bây giờ hãy chờ một phút. Bạn có chất lượng đó và tôi bị trói buộc trong đau khổ của tôi, lo lắng của tôi và vân vân, và bằng thông minh đó, bạn đang cố gắng thâm nhập bóng tối đen kịt này. Làm thế nào bạn sẽ thực hiện nó? Liệu ‘cái đó’ sẽ hành động? Nếu không, chúng ta, những con người, bị lạc lối. Bạn theo kịp chứ, thưa bạn? Thế là họ đã sáng chế Jesus, Buddha, Krishna, ~~những~~ người này mang lại tình yêu – những hình ảnh mà đã trở thành hoàn toàn vô lý, giả tạo, và ngớ ngẩn.

Vì vậy tôi sẽ làm gì? Tôi nghĩ đó là nhân tố, thưa bạn. Chú ý, nhận biết, thông minh và tình yêu. ~~Bạn~~ mang nó lại cho tôi và tôi không ~~tả~~ thâm nhận nó. Và tôi nói, ‘Nghe có vẻ hay lắm, tôi cảm thấy nó nhưng tôi không thể nắm chặt nó,’ – tôi không thể nắm chặt nó bởi vì khoảnh khắc tôi rời căn phòng này tôi bị lạc lối.

David Bohm: Ô, thực sự, đó là vấn đề.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Đó là vấn đề thực sự. Tình yêu là cái gì đó phía bên ngoài? Bạn hiểu rõ điều gì tôi đang nói? Giống như một đấng cứu rỗi là phía bên ngoài, và thiên đàng là phía bên ngoài và mọi chuyện vớ vẩn đó. Như ng tình

yêu là cái gì đó – tôi đang sử dụng từ ngữ đó rất cẩn thận – phía bên ngoài của chính tôi, mà bạn mang lại cho tôi, mà bạn đánh thức trong tôi, mà bạn trao tặng tôi như một món quà – hay nó ở trong đêm tối của tôi, trong ảo tưởng, đau khổ của tôi, liệu có chất lượng đó? Chắc chắn không, không thể có được.

David Bohm: *Vậy thì nó ở đâu?*

Krishnamurti: Chính xác đó là nó. Nó phải ở đó – bây giờ hãy chờ một phút; tình yêu không là tình yêu của bạn hay tình yêu của tôi, nó không là cá nhân, nó không là điều gì đó mà phụ thuộc vào một con người, mà không phụ thuộc vào người khác; tình yêu không là những điều đó.

David Bohm: *Đó là một mấu chốt quan trọng. Giống như tại một trong những bàn luận ông đã nói, sự cô lập đó không phụ thuộc vào bất kỳ một con người nào, nó là cái gì đó mà mọi người có thể quan sát, và trái lại chúng ta có khuynh hướng nghĩ về sự cô lập như vấn đề cá nhân của tôi.*

Krishnamurti: Không, không, dĩ nhiên không. Nó là nền tảng chung cho tất cả chúng ta.

David Bohm: *Nhưng có lẽ nó là một chứng cứ bởi vì nếu người nào đó đang tìm kiếm tình yêu và anh ấy đang nói, đây phải là tình yêu của tôi, ông đã nhận được nó và tôi lại không – đó là cách suy nghĩ của anh ấy.*

Krishnamurti: Không, không. Thông minh không là cá nhân.

David Bohm: Nhưng lại nữa nó trở nên trái ngược với toàn suy nghĩ của chúng ta.

Krishnamurti: Tôi biết.

David Bohm: Mọi người nói người này thông minh và người kia không-thông minh. Và nói rằng nếu tôi có giống như thông minh này, tôi phải tự-thể hiện nó cho chính tôi.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: Vậy là đây có lẽ là một trong những cản trở đến sự việc tổng thể, rằng đằng sau tư tưởng bình thường hàng ngày, những con người có tư tưởng sâu thẳm hơn của nhân loại, mà là những chất lượng này; nhưng thông thường tất cả chúng ta cảm thấy bị phân chia và nói rằng, những chất lượng khác nhau này hoặc phụ thuộc vào chúng ta hoặc không-phụ thuộc vào chúng ta.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Hoàn toàn đúng. Dời b chính cái trí bị phân chia mới sáng chế tất cả điều này.

David Bohm: Tất cả điều này đã được sáng chế, chúng ta đã kiếm được nó từ niên thiếu, bằng từ ngữ hay không bằng từ ngữ và bằng sự dính líu, thế là nó lan tỏa, nó là nền tảng của những suy nghĩ của chúng ta, của tất cả những nhận biết của chúng ta. Vì vậy điều này phải được tìm hiểu.

Krishnamurti: Chúng ta đã tìm hiểu nó, chúng ta đã tìm hiểu đau khổ đó không là đau khổ của tôi, đau khổ là con người, và vân vân.

David Bohm: Nhưng làm thế nào người ta sẽ thấy điều đó bởi vì một người đang trải nghiệm đau khổ cảm thấy rằng nó là đau khổ của anh ấy. Điều đó có vẻ không đúng?

Krishnamurti: Vâng. Tôi nghĩ nó là từng phần bởi vì giáo dục của chúng ta, từng phần, truyền thống, xã hội của chúng ta.

David Bohm: Nhưng nó ãng ngấm ngấm trong toàn cách suy nghĩ của chúng ta.

Krishnamurti: Vâng, hoàn toàn đúng. Vậy là chúng ta quay lại.

David Bohm: Vậy thì chúng ta phải thoát khỏi đó.

Krishnamurti: Vâng. Nhưng thoát khỏi đó trở thành một vấn đề và thế là tôi sẽ làm gì?

David Bohm: Nhưng có lẽ chúng ta có thể thấy rằng tình yêu không là cá nhân, tình yêu không phụ thuộc bất kỳ người nào giống như bất kỳ chất lượng nào khác.

Krishnamurti: Quả đất không là quả đất của người Anh hay quả đất của người Pháp; quả đất là quả đất.

David Bohm: Tôi đang nghĩ về một ví dụ trong vật lý: nếu một người khoa học hay hóa học đang tìm hiểu một nguyên tố như sodium, anh ấy không nói nó là sodium 'của anh ấy', và những người nào khác cũng không tìm hiểu sodium 'của họ'. Và dĩ nhiên họ so sánh những tìm hiểu của họ.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Sodium là sodium.

David Bohm: Sodium là sodium của vũ trụ. Vậy là chúng ta phải nói, tình yêu là tình yêu của vũ trụ.

Krishnamurti: Vâng. Nhưng bạn thấy, cái trí của chúng ta khước từ thấy cái đó bởi vì tôi quá cá nhân, quá ‘tôi và những vấn đề của tôi’ và tất cả điều đó. Tôi khước từ buông bỏ điều đó. Khi bạn nói sodium là sodium, nó rất đơn giản, tôi có thể thấy điều đó. Nhưng khi bạn nói với tôi, đau khổ là chung cho tất cả chúng ta – sodium là đau khổ!

David Bohm: Nhưng điều này không thể được thực hiện cùng thời gian, đã phải mất một thời gian cho con người nhận ra rằng sodium là sodium.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi muốn tìm ra, thưa bạn: liệu tình yêu là cái gì đó mà chung cho tất cả chúng ta?

David Bohm: Ô, nếu nó hiện diện nó phải là chung.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Nó có thể không hiện diện, nhưng nếu nó hiện diện nó phải là chung.

Krishnamurti: Tôi không chắc liệu nó có hiện diện.

David Bohm: Vâng, đúng.

Krishnamurti: Giống như từ bi không là ‘Tôi có từ bi’ – từ bi hiện diện ở đó, nó là cái gì đó không phải tôi, từ bi.

David Bohm: Ô, liệu chúng ta nói từ bi giống như sodium, nó là vũ trụ.

Krishnamurti: Vũ trụ.

David Bohm: Vậy thì từ bi của mọi người đều giống hệt.

Krishnamurti: Và từ bi, tình yêu, và thông minh. Bạn không thể là từ bi mà không có thông minh.

David Bohm: Vậy là chúng ta nói thông minh cũng là vũ trụ.

Krishnamurti: Chắc chắn.

*David Bohm: Nhưng chúng ta có **những** phương pháp để trải nghiệm thông minh trong những con người đặc biệt.*

Krishnamurti: Ô, không!

David Bohm: Nhưng đó là tất cả thành phần của sự việc mà đang cản đường, đúng chứ?

Krishnamurti: Thành phần của cách suy nghĩ tách rời và phân chia này. Và suy nghĩ là tách rời.

David Bohm: Ô, có lẽ có suy nghĩ tổng thể, chúng ta vẫn chưa ở trong nó.

Krishnamurti: Vâng. Vậy thì suy nghĩ tổng thể không là suy nghĩ, nó là nhân tố khác nào đó.

David Bohm: Nhân tố khác nào đó mà chúng ta vẫn chưa ở trong nó.

Krishnamurti: Vậy là nếu tình yêu là chung cho tất cả chúng ta, tại sao tôi không thấy nó?

David Bohm: Ô, tôi nghĩ một phần do bởi cái trí ngăn ngại, nó chỉ khước từ cân nhắc một thay đổi lạ thường của ý tưởng trong một cách nhìn.

Krishnamurti: Nhưng vừa lúc này bạn đã nói rằng sodium là sodium.

David Bohm: Nhưng người ta cảm thấy không thanh thản về thay đổi – ông có nhiều chứng cứ cho điều đó trong mọi loại trải nghiệm.

Krishnamurti: Muối là muối, dù nó là muối của nước Anh hay . . .

David Bohm: Nhưng điều đó đã được thiết lập qua nhiều công việc và trải nghiệm, lúc này chúng ta không thể thực hiện nó ở đây bằng tình yêu.

Krishnamurti: Ô, không. Tình yêu không là hiểu biết.

David Bohm: Ông không thể đi vào một phòng thí nghiệm và chứng thực rằng tình yêu là tình yêu.

Krishnamurti: Tại sao cái trí của người ta khước từ chấp nhận một yếu tố rất rõ ràng, tại sao? Có phải do bởi sự sợ hãi phải buông bỏ những giá trị, những tiêu chuẩn, những quan

điểm cũ kỹ của tôi, tất cả điều đó, buông bỏ? Lại nữa bạn theo kịp?

David Bohm: Tôi nghĩ nó là cái gì đó sâu thẳm hơn. Thật khó khăn để nắm bắt, nhưng nó không là một sự việc đơn giản. Tôi nghĩ điều gì ông gợi ý là một giải thích từng phần.

Krishnamurti: Đó là một giải thích hời hợt. Tôi biết điều đó. Liệu, thưa bạn, liệu nó là sự lo lắng bị bám rễ sâu, hay sự ao ước được tuyệt đối an toàn?

David Bohm: Nhưng lại nữa điều đó được đặt nền tảng trên sự tách rời.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Nếu chúng ta chấp nhận rằng chúng ta bị tách rời, chắc chắn chúng ta sẽ mong muốn được tuyệt đối an toàn. Đúng chứ? Bởi vì bị -tách rời bạn luôn luôn ở trong nguy hiểm.

Krishnamurti: Đó là gốc rễ của nó? Thôi thúc này, đòi hỏi này, ao ước này để được tuyệt đối an toàn trong sự liên hệ của tôi với mọi thứ, để được chắc chắn?

David Bohm: Vâng, nhưng thậm chí như thế, ông có thể nói rằng trong cách nào đó thường xuyên ông đã nói, điều đó có thể hợp lý trong ý nghĩa rằng ông nói sự tìm kiếm cho an toàn – an toàn thực sự được tìm ra trong trống không, là điều gì ông đã nói.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, trong trống không, có an toàn tuyệt đối.

David Bohm: Không phải đòi hỏi cho an toàn là sai lầm, nhưng chính là **đòi hỏi** rằng một mảnh được an toàn. Một mảnh không thể được an toàn.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Giống như mỗi quốc gia cố gắng được an toàn, nó không được an toàn.

David Bohm: Nhưng an toàn tuyệt đối có thể đạt được nếu tất cả những quốc gia tập hợp cùng nhau.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên, không phân chia theo bộ lạc, dĩ nhiên sẽ có.

David Bohm: Vậy là cách ông giải thích nó nghe có vẻ như thể chúng ta nên sống vĩnh viễn trong không-an toàn.

Krishnamurti: Không, không. Chúng ta **đ** giải thích điều đó rất rõ ràng.

David Bohm: Nó có ý nghĩa khi đòi hỏi cho an toàn, nhưng chúng ta đang tìm kiếm nó trong cách sai lầm.

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng. Làm thế nào bạn chuyển tải rằng tình yêu là **ũ** trụ, không là cá nhân, cho một con người đã sống hoàn toàn trong khe rãnh chật hẹp của sự thành tựu cá nhân?

David Bohm: Ô có vẻ việc đầu tiên là: liệu anh ấy có nghi vấn tánh cá nhân riêng biệt của anh ấy, tánh cá nhân chặt hẹp của anh ấy.

Krishnamurti: Họ nghi vấn nó – tôi đã bàn luận điều này nhiều rồi – họ nghi vấn nó, họ thấy sự hợp lý của nó, họ thấy sự không-hợp lý của tất cả điều này, và vẫn vậy. Bạn thấy, một cách hiểu kỳ người ta đã rất nghiêm túc trong những vấn đề này, đã cố gắng tìm ra tổng thể của sống qua ăn chay, nhịn đói, qua hành hạ, qua – bạn biết mọi loại. Họ đã không, họ tưởng tượng họ đã có được.

David Bohm: Lại nữa việc đó . . .

Krishnamurti: Bạn không thể hiểu rõ hay nhận biết hay là ‘tổng thể’ qua hành hạ. Hành hạ bao gồm kỷ luật, bạn biết, tất cả mọi chuyện còn lại của nó. Vì vậy chúng ta sẽ làm gì?

Tôi có một người em mà khước từ thấy tất cả điều này. Và bởi vì tôi thích em ấy, bởi vì tôi đã sống cùng em ấy, tôi có một thương yêu vô cùng với em ấy, tôi muốn em ấy thoát khỏi nó. Và tôi đã cố gắng chuyển tải cùng em ấy bằng từ ngữ và thỉnh thoảng không bằng từ ngữ, bằng một cử chỉ, bằng một cái nhìn, nhưng tất cả điều này vẫn còn từ phía bên ngoài. Và có lẽ đó là lý do tại sao em ấy phản ứng. Bởi vì là người em của tôi, mà tôi có một thương yêu vô cùng, liệu tôi có thể giúp đỡ người em của tôi mà tôi có một thương yêu vô cùng – tôi sẽ không dùng từ ngữ ‘thương yêu’ – liệu tôi có thể vạch rõ ràng trong chính em ấy ngọn lửa này có thể được thức dậy, mà có nghĩa em ấy phải lắng nghe tôi.

David Bohm: Vâng, ồ.

Krishnamurti: Lại quay lại. Nhưng người em của tôi khước từ lắng nghe.

David Bohm: Có vẻ rằng có vài hành động mà không thể xảy ra được. Nếu một người bị trói buộc trong một tư tưởng nào đó như là sự phân chia, vậy thì anh ấy không thể thay đổi nó, bởi vì có nhiều tư tưởng khác đằng sau nó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Anh ấy không biết những cái khác. Anh ấy thực sự không được tự do để có một hành động ở đó, bởi vì toàn cấu trúc của tư tưởng đã giam giữ anh ấy. Vì vậy chúng ta phải tìm được nơi nào đó mà anh ấy được tự do để hành động, để chuyển động, mà không bị kiểm soát bởi tình trạng bị quy định.

Krishnamurti: Vậy là làm thế nào tôi – tôi sử dụng từ ngữ ‘giúp đỡ’ với sự thận trọng vô cùng – giúp đỡ người em của tôi? Em ấy biết rõ sự thương yêu vô cùng của tôi với em ấy, em ấy nhận biết được . . . của tôi – và tất cả mọi chuyện của nó. Gốc rễ của tất cả điều này là gì? Chúng ta đã nói trở nên nhận biết được – tất cả điều đó là từ ngữ, tất cả điều đó có thể được diễn tả trong mười cách khác nhau – nguyên nhân, hậu quả, và tất cả mọi chuyện của nó. Sau khi giải thích tất cả điều này, em ấy nói, ‘Anh đã để lại cho em nơi em là’. Và thông minh của tôi, thương yêu của tôi, tình yêu của tôi nói, ‘Anh không thể để em đi’. Bạn theo kịp chứ? Tôi không thể nói, ‘Ồ, đi xuống địa ngục đi’ và đi khỏi. Tôi không thể để cho em ấy đi. Mà có nghĩa, liệu tôi đang đặt áp lực vào em? Tôi không đang đặt bất kỳ loại áp lực nào, bất kỳ loại phần thưởng nào, không có mọi thứ này. Tôi không thể. Trách

nhiệm của tôi là rằng tôi không thể để cho một người khác đi. Nó không phải là loại trách nhiệm của bồn phận và mọi loại vớ vẩn đó. Nhưng chính là trách nhiệm, của thông minh, mà nói tất cả điều đó.

David Bohm: Ô, điều đó rõ ràng rằng toàn sự việc sẽ chẳng còn ý nghĩa nếu ông để cho người ấy đi.

Krishnamurti: Không.

David Bohm: Vậy thì nó sẽ quay lại vào sự phân chia.

Krishnamurti: Thưa bạn, có một truyền thống ở Ấn độ, và có lẽ ở Tây tạng, có một vị được gọi là Quan thế âm bồ tát mà đã giữ một lời thề rằng vị ấy sẽ không trở thành chánh quả Phật, cho đến khi nào vị ấy cũng giải thoát tất cả những con người.

David Bohm: Tất cả?

Krishnamurti: Vâng. Bạn thấy truyền thống đã không thay đổi bất kỳ thứ gì cả.

Làm thế nào tôi – làm thế nào người ta, nếu anh ấy có thông minh đó, từ bi đó, tình yêu đó, mà không thuộc một quốc gia, hay một người hay lý tưởng, đáng cứu rỗi và mọi chuyện vô lý đó, nhưng có sự tinh khiết của ‘cái đó’ – liệu cái đó có thể chuyển tải sang một người khác? Hay đang sống cùng anh ấy, đang nói chuyện cùng anh ấy – bạn thấy tất cả nó đều trở thành máy móc.

David Bohm: Ô, ông sẽ nói điều này thực sự chưa bao giờ được giải quyết, nghi vấn này?

Krishnamurti: Tôi nghĩ như thế, thưa bạn. Nhưng chúng ta phải giải quyết nó. Bạn theo kịp chứ? Nó đã không được giải quyết, nhưng thông minh của chúng ta nói, giải quyết nó. Không, tôi nghĩ thông minh không nói giải quyết nó; thông minh nói, đây là những sự thật và có lẽ vài người sẽ nắm bắt được nó.

David Bohm: Ô, đối với tôi dường như là có hai nhân tố: một là sự chuẩn bị bằng lý luận để phơi bày rằng tất cả nó đều có ý nghĩa; và từ đó có lẽ vài người sẽ nắm bắt nó.

Krishnamurti: Chúng ta đã thực hiện điều đó, thưa bạn. Bạn bắt đầu bảo cho tôi – bạn trải cái bản đồ ra rất rõ ràng và tôi đã thấy nó rất rõ ràng, tất cả những con sông, những xung đột, đau khổ, hoang mang, không-an toàn, trở thành, tất cả điều đó phơi bày rất, rất, rất rõ ràng. Tại kết thúc của chương đó tôi quay lại tại khởi đầu. Hoặc tôi đã bắt gặp một thoáng chốc của nó và điều đó trở thành sự khao khát để nắm bắt thoáng chốc đó, và bám chặt nó, và không buông rơi nó. Tiếp theo điều đó trở thành một ký ức. Bạn theo kịp chứ? Và tất cả ác mộng phát sinh.

Trong chỉ cho tôi cái bản đồ rất rõ ràng, bạn cũng đã vạch rõ cho tôi cái gì đó thăm thẳm hơn cái bản đồ, mà là tình yêu. Và bởi con người của bạn, bởi lý luận của bạn, bởi hợp lý của bạn, tôi đang dò dẫm, đang lần theo cái đó. Nhưng sự ù lỳ của thân thể của tôi, bộ não của tôi, truyền thống của tôi – tất cả điều đó ghìm chặt tôi lại. Vậy là nó là một trận chiến liên tục. bạn theo kịp chứ, thưa bạn? – và tôi nghĩ toàn sự việc quá sai lầm.

David Bohm: Cái gì sai lầm?

Krishnamurti: Cách chúng ta đang ở, toàn sự việc quá sai lầm.

David Bohm: Ô, tôi nghĩ đến lúc này nhiều người phải thấy cái đó. Ít ra một số người.

Krishnamurti: Tôi nhớ lại có một lần chúng ta đã nói ở Ojai rằng, liệu con người đã chọn một hướng sai lầm, đã chun vào một thung lũng nơi không có một lối thoát. Điều đó không thể được, thưa bạn, điều đó quá đau khổ, quá bi đát.

David Bohm: Ít ra tôi nghĩ những người nào đó có lẽ phản kháng nó. Chính sự kiện nó đang gây thảm họa không làm cho nó thành không-đúng thực. Tôi nghĩ ông phải đưa ra lý lẽ vững vàng nào đó về lý do tại sao ông cảm thấy rằng nó không-đúng thực.

Krishnamurti: Ô, không.

David Bohm: Liệu ông có nhận biết rằng, trong bản chất của con người có khả năng nào đó của một thay đổi thực sự?

Krishnamurti: Dĩ nhiên, thưa bạn, ngược lại nó sẽ chẳng có ý nghĩa gì cả, chúng ta là những con khỉ, những cái máy. Bạn thấy, và năng lực đến một thay đổi cơ bản đó được giao cho một tác nhân bên ngoài, và thế là chúng ta hướng đến tác nhân đó và lạc lối trong đó. Nếu chúng ta không hướng đến bất kỳ người nào và hoàn toàn được tự do khỏi điều đó, ‘cô đơn’ đó là chung cho tất cả chúng ta. Tôi không hiểu liệu tôi đang tự-bộc lộ rõ ràng?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Nó không là một cô lập, nó là một sự kiện rõ ràng rằng khi bạn thấy tất cả điều này và nói, cái này quá xấu xa, quá ngu xuẩn, quá không-đúng thực; một cách tự nhiên bạn là cô đơn. Và ý thức của cô đơn đó là chung.

David Bohm: Vâng. Ý nghĩa thông thường của trạng thái cô đơn đó là trong ý nghĩa rằng mỗi người cảm thấy nó là trạng thái cô đơn riêng của anh ấy.

Krishnamurti: Cô đơn không là cô độc, không riêng rẽ một mình, Chúa ơi!

David Bohm: Tôi nghĩ người ta có thể nói rằng, tất cả những sự việc cơ bản là thuộc vũ trụ, và vì vậy ông đang nói rằng khi cái trí thâm nhập thăm thẳm, nó vào cái gì đó thuộc vũ trụ.

Krishnamurti: Vũ trụ, điều đó đúng.

David Bohm: Liệu ông gọi nó là tuyệt đối.

Krishnamurti: Và đó là ẩn đề: tự -chuyển động cái trí đi rất, rất thăm thẳm vào trong chính nó.

David Bohm: Vâng, có một việc mà xảy đến cho tôi. Khi chúng ta bắt đầu bằng vấn đề riêng biệt, nó xít nông cạn, tiếp theo chúng ta đi đến cái gì đó liên quan đến tổng thể hơn – từ ngữ gốc của general là 'to generate sinh ra'

Krishnamurti: Sinh ra, dĩ nhiên.

David Bohm: 'Genus' 'giống' là thế hệ đang đến, thế là khi ông thâm nhập cái gì đó tổng thể hơn; ông thâm nhập vào cái gì đó thăm thẳm, chiều sâu của cái gì sẽ được sinh ra.

Krishnamurti: Điều đó đúng, thưa bạn.

David Bohm: Và chuyển động từ đó, vẫn còn thâm nhập thăm thẳm hơn, cái tổng thể vẫn còn bị giới hạn bởi vì nó là tư tưởng.

Krishnamurti: Tư tưởng, hoàn toàn đúng. Nhưng thưa bạn, để thâm nhập thăm thẳm như thế nó yêu cầu mãnh liệt, không chỉ sự can đảm, nhưng còn cả ý thức của liên tục theo đuổi cùng luồng chuyển động.

David Bohm: Vâng, ô cái đó không hoàn toàn là chuyên cần, chuyên cần, vẫn còn quá bị giới hạn, đúng chứ?

Krishnamurti: Vâng, chuyên cần quá bị giới hạn – trạng thái đó theo cùng một cái trí tôn giáo trong ý nghĩa rằng nó là chuyên cần trong hành động của nó, trong những suy nghĩ của nó, trong những hoạt động của nó và vân vân, nhưng điều đó vẫn còn bị giới hạn. Tôi nghĩ điều đó đúng, thưa bạn. Nếu cái trí có thể đi từ cái riêng biệt đến cái tổng thể và từ cái tổng thể . . .

David Bohm: . . . đến cái tuyệt đối, đến cái vũ trụ.

Krishnamurti: Chuyển động khỏi cái đó.

David Bohm: Ô, ông thấy, nhiều người sẽ nói tất cả điều đó rất trừu tượng và không liên quan gì đến sống hàng ngày.

Krishnamurti: Tôi biết. Tuy nhiên nó là sự việc thực tế nhất. Không phải rằng nó là một trừu tượng.

David Bohm: Thật ra chính cái riêng biệt mới là cái trừu tượng.

Krishnamurti: Tuyệt đối. Cái riêng biệt là cái nguy hiểm nhất.

David Bohm: Nó cũng là cái trừu tượng nhất bởi vì ông chỉ đến được cái riêng biệt bằng trừu tượng hóa.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

David Bohm: Nhưng tôi nghĩ đó có lẽ là bộ phận của vấn đề. Ông thấy, con người cảm thấy rằng họ muốn cái gì đó mà thực sự gây ảnh hưởng cho họ trong sống hàng ngày, chính xác họ chỉ muốn được mát hút trong nói chuyện. Thế là họ nói, 'Tất cả những chung chung nhạt nhẽo không gây hứng thú chúng ta'.

Krishnamurti: Đây là những trừu tượng.

David Bohm: Thay vì tham gia vào những thực tế cụ thể rõ ràng thực sự của sống hàng ngày. Lúc này tôi có ý đúng thực rằng, nó phải vận hành trong sống hàng ngày, nhưng sống hàng ngày không chứa đựng giải pháp của những vấn đề của nó.

Krishnamurti: Không. Sống hàng ngày là sống tổng thể.

David Bohm: Cái tổng thể và cái riêng biệt.

Krishnamurti: Và cái riêng biệt.

David Bohm: Những vấn đề phát sinh trong sống hàng ngày không thể được giải quyết ở đó, như những vấn đề của con người.

Krishnamurti: Từ cái riêng biệt chuyển động đến cái tổng thể, từ cái tổng thể vẫn còn chuyển động vào sâu thẳm hơn, và có lẽ có tinh khiết này của ‘cái đó’ được gọi là từ bi, tình yêu và thông minh. Nhưng điều đó có nghĩa trao cái trí của bạn vào cái này; quả tim của bạn, cái trí của bạn, toàn thân tâm của bạn phải được thẩm thấu trong cái này.

Chúng ta nên ngừng ở đây. Xin lỗi đã nói chuyện lâu lắm rồi. Liệu chúng ta đã đến được nơi nào đó?

David Bohm: Có thể thế.

Krishnamurti: Tôi nghĩ thế.

Brockwood Park, ngày 27 tháng 9 năm 1980

+Dịch xong: 27-01-2010

+Sửa chữa xong bản in nháp & in: 26-5-2010

Đã dịch: [\[www.jkrishnamurtiongkhong.com\]](http://www.jkrishnamurtiongkhong.com)

- 1 – Sổ tay của Krishnamurti (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Krishnamurti's Notebook
- 2 – Ghi chép của Krishnamurti (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Krishnamurti's Journal
- 3 – Krishnamurti độc thoại (Dịch 2006 - Sửa 3-2013)
Krishnamurti to Himself
- 4 – Ngẫm nghĩ hàng ngày cùng Krishnamurti
Dịch 2005 - Sửa 3-2013
Daily Meditation with Krishnamurti
- 5 – Thiền định 1969 (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Meditation 1969
- 6 – Thư gửi trường học (Dịch 7-2008 – Sửa 3-2013)
Letters to Schools
- 7 – Nói chuyện cuối cùng 1985 tại Saanen
Dịch 2007 - Sửa 2012
Last Talks at Saanen 1985
- 8 – Nghĩ về những điều này (Dịch 2006 - Sửa 3-2013)
Think on these things
- 9 – Tương lai là ngay lúc này (Dịch 9-2008)
The Future is now
- 10 – Bàn về Thượng đế (Dịch 10-2008)
On God
- 11 – Bàn về liên hệ (Dịch 2008)
On Relationship
- 12 – Bàn về giáo dục (Dịch 2007 - Sửa 10-2012)
On Education
- 13 – Bàn về sống và chết (Dịch 2-2009)
On living and dying
- 14 – Bàn về tình yêu và sự cô độc (Dịch 2-2009)
On Love and Loneliness

- 15 – Sự thức dậy của thông minh- Tập I/II
 Dịch 2009 - Sửa 2-2013
The Awakening of Intelligence
- 16 – Bàn về xung đột (Dịch 4-2009)
On Conflict
- 17 – Bàn về sợ hãi (Dịch 7-2009)
On Fear
- 18 – Vượt khỏi bạo lực (Dịch 6-2009)
Beyond Violence
- 19 – Bàn về học hành và hiểu biết (Dịch 8-2009)
On Learning and Knowledge
- 20 – Sự thức dậy của thông minh-Tập II/II
 Dịch 2009 – Sửa 2-2013
The Awakening of Intelligence
- 21 – Nghi vấn không đáp án (Dịch 2009)
The Impossible Question
- 22 – Tự do đầu tiên và cuối cùng (Dịch 4-2010 - sửa 2013)
The First and Last Freedom
- 23 – Bàn về kiếm sống đúng đắn
 Dịch 1-2010 - sửa 3-2013
On Right Livelihood
- 24– Bàn về thiên nhiên và môi trường (Dịch 5-2010)
On Nature and The Environment
- 25– Tương lai của nhân loại (Dịch 5-2010)
The Future of Humanity
- 26– Sự kết thúc của thời gian (Dịch 5-2010)
The Ending of Time
- 27– Sống chết của Krishnamurti (Dịch 2009)
The Life and Death of Krishnamurti
A Biography by Mary Lutyens
- 28–Trách nhiệm với xã hội (Dịch 6-2010)
Social Responsibility
- 29– Cá thể và xã hội (Dịch 7-2010)
Individual & society

- 30- Cái gương của sự liên hệ (Dịch 11-2010)
The Mirror of Relationship
- 31- Bàn về cái trí và suy nghĩ (Dịch 8-2010)
On mind & thought
- 32- Tại sao bạn đang được giáo dục? (Dịch 2-2011)
Why are you being educated?
- 33- Bàn về Sự thật (Dịch 3-2011)
On Truth
- 34- Tiểu sử của Krishnamurti – Tập I/II (Dịch 5-2011)
Krishnamurti's biography by Pupul Jayakar
- 35- Tiểu sử của Krishnamurti – Tập II/II (Dịch 6-2011)
Krishnamurti's biography by Pupul Jayakar
- 36- Truyền thống và Cách mạng (Dịch 7-2011)
Tradition & Revolution
- 37- Khởi đầu của học hành (Dịch 8-2011)
Beginnings of Learning
- 38- Giáo dục và ý nghĩa của sống (Dịch 9-2011)
Education and Significance of Life
- 39- Cuộc đời trước mặt (Dịch 10-2011)
Life Ahead
- 40- Gặp gỡ sự sống (Dịch 11-2011)
Meeting Life
- 41- Giới hạn của suy nghĩ (Dịch 12-2011)
The Limits of Thought
- 42- Lửa trong cái trí (Dịch 2-2012)
Fire in the mind
- 43- Nói chuyện tại Nhà bếp (Dịch 2011)
1001 Bữa trưa cùng J. Krishnamurti
The Kitchen Chronicles
1001 Lunches with J. Krishnamurti
- 44- Nói chuyện cùng sống Tập I/III (Dịch 2012)
Commentaries on living-First Series
- 45- Bàn về tự do (Dịch 12-2012)
On Freedom

46-Thâm nhập Thấu triết (Dịch 3-2013)

Exploration Into Insight

47- Nói chuyện cùng sống Tập II/III (Dịch 3-2013)

Commentaries on living - Second Series

48- Nói chuyện cùng sống Tập III/III (Dịch 4-2013)

Commentaries on Living-Third Series